

سالنامه مهاجرتی ایران

۱۳۹۹

Iran Migration Outlook

2020

تهیه و تدوین:

رصدخانه مهاجرت ایران

(پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف)

سالنامه: صلواتی، بهرام، ۱۳۵۸ -

عنوان و نام پدیدآور: سالنامه مهاجرت ایران ۱۳۹۹ = ۲۰۲۰ Iran migration outlook = تدوین رصدخانه مهاجرت ایران (پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف)، تدوین بهرام صلواتی؛ [ابرای] ستاد فرهنگ‌سازی اقتصاد دانشبنیان معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف، رصدخانه مهاجرت ایران.

مشخصات نشر: تهران، ریاست جمهوری، معاونت علمی و فناوری، مرکز ارتباطات و اطلاع‌رسانی، دانشبنیان فناور، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ص: مصور(رنگی)، جدول(رنگی)، نمودار(رنگی).
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۰-۵۲۹-۹

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۹۱

موضوع: ایران -- مهاجرت -- سالنامه
Iran -- Emigration and immigration -- Yearbooks
موضوع: مهاجران -- ایران -- آمار
موضوع: Immigrants -- Iran -- Statistics
شناسه افزوده: رصدخانه مهاجرت ایران
شناسه افزوده: ایران، ریاست جمهوری، ستاد فرهنگ‌سازی اقتصاد دانشبنیان
شناسه افزوده: دانشگاه صنعتی شریف، پژوهشکده سیاستگذاری علم، فناوری و صنعت
شناسه افزوده: ایران، ریاست جمهوری، معاونت علمی و فناوری، انتشارات دانشبنیان فناور
رده‌بندی کنگره: ۷۷۸۷۴۱
رده بندی دیوبی: ۸۱۰۹۵۵/۳۰۴
شماره کتابشناسی ملی: ۶۷۷۸۸۸۲

سالنامه مهاجرتی ایران - ۱۳۹۹

تدوین: بهرام صلواتی

ناشر: دانشبنیان فناور

سال نشر: ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۰-۵۲۹-۹

کلیه حقوق محفوظ و منتعلق به انتشارات دانشبنیان فناور است

سالنامه مهاجرتی ایران

۱ ۳ ۹ ۹

سالنامه مهاجرتی ایران - ۱۳۹۹

Iran Migration Outlook -2020

تهییه و تدوین:

رصدخانه مهاجرت ایران

(پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه صنعتی شریف)،

تهران، ایران، ۱۳۹۹

نویسنده‌گان:

سردبیر و نویسنده مسئول:

دکتر بهرام صلواتی / مدیر رصدخانه مهاجرت ایران

بخش مهاجرت‌های اقتصادی و کاری

دبیر: فرهیمہ بهزادی

همکاران: مریم پورعسگری - ناهید سلیمانی - لیلا واعظ مهدوی

بخش جابه‌جایی دانشجویی و تحصیلی

دبیران: زهرا ربیعی، محمد امین مولا

بخش مهاجرت‌های اجباری و پناهجویی

دبیر: دکتر داود عیوضلو

همکاران: رقیه صمدی - نگین سادات میرواحدی - درسا احیا

طراحی گرافیک و صفحه‌آرایی:

آتلیه مهر نوروز

www.imobs.ir

۲ ۰ ۲ ۰

Iran Migration Outlook

سخن آغازین

براساس دیدگاه اکثر صاحبنظران، سرمایه انسانی زیربنای اصلی پیشرفت علمی و فناوری و اقتصادی هر جامعه است. براین اساس، مدیریت اثربخش و بهره‌ور این سرمایه به یکی از دغدغه‌های خبرگان عملی و سیاستگذاران تبدیل شده است. به حمد ... جمهوری اسلامی ایران با برخورداری از سرمایه عظیم نیروی انسانی جوان، متخصص و با انگیزه و حدود چهار میلیون دانشجوی فعال، یکی از کشورهای مهم در توسعه سرمایه انسانی در سطح منطقه است که در رتبه‌بندی‌های بین‌المللی همانند شاخص جهانی نوآوری از جایگاه برجسته‌ای برخوردار است. با وجود درک این توانمندی‌ها، طبیعی است که از موضوع مهاجرت به عنوان یک مسئله و چالش در محافل حاکمیتی، تخصصی و رسانه‌ای، بارها و بارها سخن گفته شود.

با توجه به ماموریت معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و بنیاد ملی نخبگان، در طول سال‌های اخیر توجه به موضوع مهاجرت و چرخش نخبگان یکی از محورهای اساسی برنامه‌های مشترک این دو نهاد بوده و همواره رصد و پایش وضعیت کشور در این حوزه و تعریف برنامه‌های عملی مانند برنامه موفق همکاری با متخصصین ایرانی غیر مقیم - که به بازگشت بیش از هزار و پانصد نخبه ایرانی از دانشگاه‌های برتر جهان منجر شده - در دستور کار قراردادشته است.

نکته مهم این که در این سال‌ها با بررسی وضعیت آمار و اطلاعات کشور و مراجع معتبر بین‌المللی دریافتیم که اظهار نظرهای طیف وسیعی از فعالین علمی، سیاسی و اجتماعی در این موضوع بدون توجه دقیق به آمارهای معتبر و بعضاً برپایه اطلاعات غیر علمی موجود در فضای مجازی و برداشت‌های شخصی افراد است. این جریان رسانه‌ای و تحلیل‌های غیر علمی باعث شده است که موضوع مهاجرت به جای تحلیل و کارشناسی مستند و ارائه برنامه‌های اجرایی برمبانی نقاط قوت و ضعف کشور، بیشتر به دامن زدن موجی از نالمیدی و احساس منفی در جامعه منجر شود.

بر این اساس، به این باور رسیدیم که اولین گام در مدیریت کارآمد این سرمایه ممتاز کشور، تحلیل‌های علمی و دقیق آماری از وضعیت مهاجرت در جامعه ایرانی است. در این راستا با بهره‌گیری از ظرفیت نخبگان و محققین در این حوزه و با حمایت از تشکیل رصدخانه مهاجرت در دانشگاه صنعتی شریف، تلاش شد تا با تدوین اولین سالنامه مهاجرتی ایران، مرجع علمی معتبری برای تحلیل و سیاستگذاری فراهم شود. امید است تدوین این سالنامه شروع یک فعالیت فraigیر و مستمر در بین نخبگان علمی مرتبط با مطالعات مهاجرت باشد.

دکتر سورنا ستاری

معاون علمی و فناوری رییس جمهور
و رییس بنیاد ملی نخبگان

پیشگفتار

مهاجرت به خصوص مهاجرت‌های بین‌المللی بدل به امری بسیار رایج و متداول در جهان امروز شده است. چراکه تقریباً هیچ کشوری در جهان یافت نمی‌شود که با پدیده مهاجرت نیروی انسانی به خارج یا ورود به داخل کشور خود مواجه نباشد و همه کشورها با درجات مختلفی از این پدیده مواجه هستند. بر همین اساس مهاجرت برای بسیاری از کشورها فرصت و برای دسته‌ای نیز تهدید تلقی می‌شود. وجه تمایز کشورها در زمینه فرصت یا تهدید بودن مهاجرت برای آنها، نوع مواجهه کشورها با موضوع و نحوه سیاست‌گذاری و مدیریت آن است. واقعیت آن است که چنانچه رویکرد سیاستی منسجمی برای کنترل و مدیریت پدیده مهاجرت توسط نظام حکمرانی و جامعه (فرستنده و گیرنده) وجود نداشته باشد، مهاجرت ورودی و خروجی هر دو تبدیل به بحران و چالش اساسی برای کشورها خواهد شد.

اما یکی از ویژگی‌های کلیدی مدیریت مهاجرت‌های بین‌المللی، "سیاست‌گذاری داده محور" است که باید مبتنی بر آمار و داده‌های متقن و مستند مهاجرتی باشد. در واقع، استناد بر داده‌های قابل اتکا، نه تنها باعث تقویت و استحکام مبنای سیاست‌های اتخاذ شده در حوزه مهاجرت می‌شود، بلکه زمینه سنجهش اثر بخشی این سیاست‌ها در حوزه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی کشورها (مهاجرفرست و مهاجرپذیر) را بر اساس شاخص‌های کلیدی کمی و کیفی فراهم می‌آورد. فرآیند سیاست‌گذاری داده محور در حوزه مهاجرت، دقت و اطمینان بیشتری را نسبت به اجرا، اصلاح و یا عدم اجرای این سیاست‌ها برای کشورها ایجاد می‌کند.

متاسفانه کشور ایران که برای دهه‌های متمادی در معرض جریان گسترده مهاجرت‌های خروجی و ورودی قرار دارد، فاقد هر گونه آمار و اطلاعات منظم و مدون، بنک داده و همچنین سیاست‌های مهاجرتی منسجم در این حوزه بوده است. فقدان داده و اطلاعات مدون مهاجرتی در کشور باعث به وجود آمدن سوء برداشت و مباحثت مغایطه‌آمیز در میان ذی نفعان مختلف این حوزه در زمینه رتبه و جایگاه ایران در شاخص‌های مختلف مهاجرتی و نیز ریشه‌ها و تبعات اقتصادی و اجتماعی این پدیده شده است. همچنین نبود داده و اطلاعات مستند مهاجرتی باعث شده است که محدود سیاست‌های اتخاذ شده در این حوزه نیز از پشتونه آماری لازم بمنظور شناسایی دقیق عمق و گسترده‌گی شیوع پدیده مهاجرت در اجتماع ایران برخوردار نباشد. لذا تا کنون سیاست‌های مهاجرتی غیر داده محور در ایران یا از اثربخشی لازم بی‌بهره بوده و یا اینکه اثرات کوتاه مدت و مقطوعی داشته‌اند.

خوبشخانه تاسیس و راه اندازی "رصدخانه مهاجرت ایران" را می‌توان گامی هدفمند در جهت تقلیل کمبودهای آماری و فقدان مطالعات کارشناسی در حوزه مهاجرت‌های بین‌المللی در کشور برشمرد. این نهاد پژوهشی از بدوان تاسیس تلاش نموده است علی رغم دشواری‌های فراوان در زمینه دسترسی به آمارهای کمیاب و سخت یاب مهاجرت‌های بین‌المللی، بستری برای گردآوری و ارائه آمار و تحلیل‌های کارشناسی و سیاست‌گذاری در حوزه‌های مختلف مهاجرتی جهت استفاده اقشار مختلف اعم از سیاست‌گذاران و سیاست‌پژوهان، دست اندکاران اجرائی و محققان این حوزه باشد.

بر همین اساس، رصدخانه مهاجرت ایران مفتخر است در اولین سالگرد تاسیس خود در سال ۱۳۹۹، به عنوان اولین نهاد تخصصی پژوهشی - سیاستی در حوزه مهاجرت‌های بین‌المللی در

کشور، اولین "سالنامه آماری مهاجرتی ایران" را منتشر و در اختیار عموم علاقهمندان این حوزه قرار دهد. این سالنامه مشتمل بر آخرین آمار و اطلاعات موجود و قابل دسترس در حوزه‌های مختلف مهاجرتی شامل: جابجایی‌های دانشجوئی، مهاجرت‌های کاری و همچنین مهاجرت‌های اجباری-پناهجویی مبتنی بر منابع داخلی و گزارشات مرجع بین‌المللی است که می‌تواند برای دست اندرکاران اجرائی و محققان این حوزه بسیار مفید باشد.

از بعد بین‌المللی، انتشار "سالنامه آماری مهاجرت ایران"، گامی مهم و ارزشمند در جهت قرار گرفتن نام کشور ایران در زمرة کشورهایی است که به شکل نظاممند نسبت به تهیه و انتشار داده‌های رسمی در حوزه مهاجرت‌های بین‌المللی مبادرت می‌ورزند. هم‌چنین برداشتن این گام، جایگاه کشور ایران در میان کشورهای در حال توسعه که برای سیاست‌گذاری و مدیریت هدفمند مهاجرت‌های بین‌المللی در تلاش هستند را برجسته‌تر می‌نماید. هم‌چنین چنین اقداماتی می‌تواند در راستای ميثاق‌نامه جهانی "مهاجرت‌های امن و نظاممند" زمینه توجه جدی تر سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی از جمله سازمان بین‌المللی مهاجرت را به منظور ارائه حمایت‌های مالی و معنوی بیشتر به ایران فراهم آورد.

در راستای تکمیل سالنامه آماری ایران، رصدخانه مهاجرت ایران این نوید را می‌دهد که در آینده بسیار نزدیک در سال جاری، اولین "بسته سیاستی مهاجرتی کشور" را منتشر نماید. این بسته سیاستی شامل تحلیلی جامع بر مشکلات و معضلات کشور در زمینه‌های مختلف مهاجرتی، راهکارها و سیاست‌های پیشنهادی در جهت رفع معضلات و نیز تامین منافع کوتاه مدت و بلند مدت کشور در زمینه مهاجرت‌های بین‌المللی متناسب با تحولات جهانی است.

سالنامه آماری مهاجرت ایران حاصل تلاش شبانه‌روزی همکاران رصدخانه مهاجرت ایران با همراهی و همکاری ارزشمند گروه کثیری از محققان، دست اندرکاران و فعالان حوزه مهاجرت در بخش‌های مختلف است که بدین وسیله از تک تک آنها صمیمانه تشكر و قدردانی می‌شود. هم‌چنین، رصدخانه مهاجرت ایران از حمایت دکتر ستاری، معاون محترم علمی و فناوری رییس جمهور و مساعدت‌های همه جانبیه "مرکز تعاملات بین‌المللی علم و فناوری" معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری به عنوان پشتیبان‌های اصلی تهیه و تدوین این سالنامه تقدیر می‌نماید. این سالنامه آماری، بعنوان اولین تلاش در جهت تهیه و تدوین منبع داده و مرجع آمار رسمی و قابل استناد در حوزه مهاجرت‌های بین‌المللی ایران همچنان واجد کاستی‌ها و کمبودهایی است و نیازمند ارتقاء و بهبود در تمام زمینه‌ها است. بر همین اساس، تهیه کنندگان این سالنامه امیدوارند با دریافت نظرات انتقادی و پیشنهادات سازنده، ویژگی‌های کمی و کیفی آن را در ویرایش‌های سال‌های آتی با همکاری و مساعدت تمام علاقهمندان این حوزه ارتقاء دهند.

بهرام صلواتی

مدیر رصدخانه مهاجرت ایران

پژوهشکده، سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف

فهرست مطالب

۲۵	ملاحظات آماری
۳۱	سالنامه مهاجرتی ایران در یک نگاه
۶۱	۱- فصل اول: مروری بر روند مهاجرت‌های بین‌المللی در جهان
۶۳	۱-۱- بخش اول: جایه‌جایی‌های دانشجویان بین‌المللی
۶۴	۱-۱-۱- جایه‌جایی دانشجویان بین‌المللی در سطح جهان
۶۶	۱-۱-۲- منافع اقتصادی برخی از کشورهای منتخب از دانشجویان بین‌المللی
۶۷	۱-۱-۳- جایه‌جایی دانشجویان بین‌المللی در مناطق مختلف
۷۰	۱-۱-۴- جایه‌جایی دانشجویان بین‌المللی در کشورهای مختلف
۷۳	۱-۱-۵- مقایسه مهم‌ترین کشورهای دانشجو فرست و دانشجو پذیر
۷۴	۱-۱-۶- جایگاه برخی کشورهای منتخب در شاخص‌های توسعه منابع انسانی و رقابت پذیری استعدادها
۷۵	۱-۱-۷- طبقه‌بندی کشورها
۷۷	• کشورهای پیشرو
۷۸	• کشورهای سنتی دانشجو پذیر
۸۳	• کشورهای نوظهور در بازار جذب دانشجویان
۸۵	• کشورهای برنامه محور
۹۶	• کشورهای در حال گذار
۱۰۰	• کشورهای بازnde
۱۰۲	۱-۲- بخش دوم: جمعیت نیروی کار در جهان
۱۰۲	۱-۲-۱- جمعیت نیروی کار مهاجر در جهان
۱۰۳	۱-۲-۲- توزیع جغرافیایی نیروی کار مهاجر در جهان
۱۰۵	۱-۲-۳- تفکیک جنسیتی نیروی کار مهاجر در جهان
۱۰۵	۱-۲-۴- روندهای مهاجرت‌های اقتصادی در آسیا
۱۱۰	۱-۲-۵- وجود ارسالی مهاجران
۱۱۴	۱-۳- بخش سوم: روند مهاجرت‌های پناهجویی در جهان
۱۱۴	۱-۳-۱- روند مهاجرت‌های اجباری و پناهجویی در جهان
۱۲۲	۱-۳-۲- اسکان مجدد
۱۲۵	۲- فصل دوم: مروری بر وضعیت و آمار جمعیت مهاجران ایرانی
۱۲۹	۲- وضعیت شغلی و تحصیلی ایرانیان مهاجر
۱۳۱	۲- ایرانیان در آمریکای شمالی

۱۳۱	ایرانیان در آمریکا
۱۳۷	ایرانیان در کانادا
۱۳۹	۳-۲- ایرانیان در اروپا
۱۳۹	ایرانیان در اتحادیه اروپا
۱۴۸	ایرانیان در انگلستان
۱۵۱	ایرانیان در آلمان
۱۵۹	ایرانیان در ترکیه
۱۶۳	۴-۲- ایرانیان در آسیا
۱۶۴	۵-۲- ایرانیان در استرالیا
۱۷۳	۶-۲- میل به مهاجرت در ایران و جهان
۱۷۴	۶-۲- ۱- تمایل به مهاجرت د. میان کارآفرینان و فعالین کسب و کار در ایران...

۱۷۹	- فصل سوم: وضعیت و جایگاه ایران در جایه‌جایی دانشجویان بین‌المللی
۱۸۱	- ۱-۳- وضعیت کشور ایران در بازار جایه‌جایی دانشجویان بین‌المللی
۱۸۲	- ۲-۳- جریان خروجی دانشجویان بین‌المللی
۱۸۲	- ۱-۲-۳- جمعیت دانشجویان ایرانی در خارج از کشور
۱۸۵	- ۲-۲-۳- مقاصد اصلی دانشجویان ایرانی
۱۸۶	- ۳-۲-۳- جمعیت دانشجویان ایرانی در برخی از کشورهای منتخب
۱۹۸	- ۳-۳- بازگشت ایرانیان خارج از وطن
۱۹۸	- ۱-۳-۳- جمعیت ایرانیان بازگشته
۲۰۰	- ۴-۳- جریان ورودی دانشجویان بین‌المللی به ایران
۲۰۰	- ۱-۴-۳- جمعیت دانشجویان بین‌المللی در ایران
۲۰۳	- ۲-۴-۳- کشورهای اصلی دانشجو فرست به ایران
۲۰۴	- ۵-۳- جایگاه ایران در شاخص‌های توسعه منابع انسانی و رقابت‌پذیری استعدادها
۲۰۵	- ۶-۳- جایگاه ایران در جریان جایه‌جایی‌های دانشجویی

۲۰۹	۴- فصل چهارم: وضعیت و جایگاه ایران در مهاجرت‌های اجباری و پناهجوئی
۲۱۱	۴-۱- اتباع خارجی در ایران
۲۱۳	۴-۱-۱- تعداد اتباع خارجی به تفکیک جنسیت
۲۱۵	۴-۱-۲- تعداد اتباع خارجی به تفکیک گروه‌های سنی
۲۱۸	۴-۱-۳- اتابع افغانستانی و عراقی در مناطق شهری و روستایی
۲۲۱	۴-۱-۴- وضعیت اشتغال اتباع خارجی در ایران
۲۲۳	۴-۲- پناهندگان افغانستانی و عراقی در ایران
۲۲۵	۴-۲-۱- پناهندگان در مهمان‌شهرها

۴-۳-۴- میل به مهاجرت در میان مهاجران افغانستانی در ایران.....	۲۲۷
۴-۳-۴- تمایل به بازگشت در میان مهاجران افغانستانی	۲۲۹
۴-۳-۴- برنامه‌ریزی برای بازگشت در میان مهاجران افغانستانی	۲۳۰
۴-۳-۴- برنامه‌ریزی برای مهاجرت به کشورهای اروپایی.....	۲۳۰
۴-۴- آمار بازگشت مهاجران افغانستانی از ایران و پاکستان (۲۰۰۲ تا ۲۰۱۹).....	۲۳۱
۴-۴-۱- آمار بازگشت مهاجران افغانستانی در سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۹	۲۳۲
۴-۴-۲- آمار بازگشت مهاجران فاقد مرک افغانستانی در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹	۲۳۳
۴-۴-۳- آمار بازگشت مهاجران افغانستانی در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ (به تفکیک ماه‌های سال).....	۲۳۷
۴-۴-۴- پناهجویان ایرانی در سایر کشورها	۲۴۶
۴-۵-۱- کشورهای مقصد پناهجویان ایرانی در ده سال گذشته	۲۴۶
۴-۵-۲- تعداد کل پناهجویان و پناهندگان ایرانی در جهان	۲۴۹
۴-۵-۳- تعداد پناهجویان ایرانی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت ایران	۲۵۱
۴-۵-۴- درصد پناهجویان ایرانی وارد شده در آن سال به کشور مقصد	۲۵۱
۴-۵-۵- سهم پناهجویان ایرانی از کل پناهجویان در کشورهای مقصد	۲۵۳
۴-۵-۶- جایگاه پناهجویان ایرانی در کشورهای OECD از ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸	۲۵۴
۴-۵-۷- نسبت جنسیتی پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA	۲۵۵
۴-۵-۸- گروه سنی پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA	۲۵۶
۴-۵-۹- آمار ثبت شده پناهجویان ایرانی	۲۵۷
۴-۵-۱۰- روند ثبت‌نام پناهجویان ایرانی در کانادا	۲۶۰
۴-۶- نتایج بررسی درخواست پناهجویان ایرانی به تفکیک سال و کشور مقصد	۲۶۳
۴-۶-۱- مرحله اول پاسخ درخواست پناهندگی در کشورهای EU و EFTA	۲۶۳
۴-۶-۲- مرحله نهایی پاسخ درخواست پناهندگی در کشورهای EU و EFTA	۲۶۶
۴-۶-۳- فراوانی و درصد پاسخ مثبت پناهندگی به تفکیک سن	۲۶۹
۴-۶-۴- فراوانی و درصد پاسخ مثبت تقاضای پناهندگی ایرانیان به تفکیک جنسیت	۲۷۳
۴-۷- اسکان مجدد (Resettlements)	۲۷۴

خلاصه و جمع‌بندی ۲۷۷

فهرست منابع ۲۹۱

پیوست‌ها	۳۰۱
پیوست شماره ۱	۳۰۳
پیوست شماره ۲	۳۰۶

۳۰۸	پیوست شماره ۳
۳۰۹	پیوست شماره ۴
۳۱۰	پیوست شماره ۵
۳۱۶	پیوست شماره ۶
۳۲۰	پیوست شماره ۷
۳۳۰	پیوست شماره ۸

فهرست نمودارها

نمودار ۱- روند اقامت ایرانیان در اروپا بر اساس نوع اقامت (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸).....	۴۱
نمودار ۲- روند جمعیت ایرانیان دارای اقامت در اروپا بر اساس مدت زمان (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸).....	۴۲
نمودار ۳- روند سالیانه اعطای اقامت جدید به ایرانیان در بازه ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۰ میلادی.....	۴۴
نمودار ۴- روند تعداد دانشجویان ایرانی در مقاصد اصلی دانشجویان بین‌المللی ایرانی.....	۵۰
نمودار ۵- رتبه بندی کشورهای دانشجو فرست بر اساس تعداد دانشجویان آنها در ۱۰ دانشگاه برتر آمریکا.....	۵۲
نمودار ۶- رتبه بندی کشورهای دانشجو فرست بر اساس سهم دانشجویان از کل جمعیت دانشجویان خروجی آنها.....	۵۲
نمودار ۷- تعداد دانشجویان بین‌المللی در جهان (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۹).....	۶۵
نمودار ۸- منافع مستقیم و غیر مستقیم اقتصادی برخی از کشورهای منتخب از دانشجویان بین‌المللی در سال ۲۰۱۶.....	۶۶
نمودار ۹- دانشجویان بین‌المللی ورودی به مناطق مختلف.....	۶۷
نمودار ۱۰- دانشجویان بین‌المللی خروجی از مناطق مختلف.....	۶۹
نمودار ۱۱- نه کشور اصلی دانشجو پذیر در سال ۲۰۱۷.....	۷۳
نمودار ۱۲- نه کشور اصلی دانشجو فرست در سال ۲۰۱۷.....	۷۳
نمودار ۱۳- ۱- جایگاه برخی کشورهای منتخب در شاخص‌های توسعه منابع انسانی و رقابت‌پذیری استعدادها در سال ۲۰۱۹.....	۷۴
نمودار ۱۳- ۲- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در هفده کشور منتخب.....	۷۷
نمودار ۱۴- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در کشورهای سنتی دانشجو پذیر طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷.....	۷۸
نمودار ۱۵- سه کشور اصلی دانشجو فرست به ایالات متحده آمریکا.....	۷۹
نمودار ۱۶- سه کشور اصلی دانشجو فرست به بریتانیا.....	۸۰
نمودار ۱۷- سه کشور اصلی دانشجو فرست به استرالیا.....	۸۱
نمودار ۱۸- سه کشور اصلی دانشجو فرست به فرانسه.....	۸۲
نمودار ۱۹- سه کشور اصلی دانشجو فرست به آلمان.....	۸۳
نمودار ۲۰- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در کشورهای سنتی دانشجو پذیر طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷.....	۸۳
نمودار ۲۱- سه کشور اصلی دانشجو فرست به کانادا.....	۸۴
نمودار ۲۲- سه کشور اصلی دانشجو فرست به روسیه.....	۸۵
نمودار ۲۳- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در برخی از کشورهای برنامه محور طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷.....	۸۶
نمودار ۲۴- سه کشور اصلی دانشجو فرست به ترکیه.....	۸۷
نمودار ۲۵- سه کشور اصلی دانشجو فرست به مالزی.....	۸۹
نمودار ۲۶- سه کشور اصلی دانشجو فرست به ایتالیا.....	۹۰
نمودار ۲۷- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در برخی از کشورهای برنامه محور طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷.....	۹۰
نمودار ۲۸- سه کشور اصلی دانشجو فرست به عربستان سعودی.....	۹۲
نمودار ۲۹- سه مقصد اصلی دانشجویان عربستان سعودی.....	۹۲
نمودار ۳۰- جمعیت دانشجویان ورودی، خروجی و بازگشتی در چین.....	۹۳
نمودار ۳۱- سه کشور اصلی دانشجو فرست به چین.....	۹۴
نمودار ۳۲- سه مقصد اصلی دانشجویان چین.....	۹۴
نمودار ۳۳- سه کشور اصلی دانشجو فرست به هند.....	۹۵
نمودار ۳۴- سه مقصد اصلی دانشجویان هند.....	۹۶
نمودار ۳۵- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در برخی از کشورهای در حال گذار.....	۹۶

نmodar ۳۶- سه کشور اصلی دانشجو فرست به کره جنوبی.....	۹۷
نmodar ۳۷- سه مقصد اصلی دانشجویان کره جنوبی.....	۹۸
نmodar ۳۸- سه کشور اصلی دانشجو فرست به ایران.....	۹۹
نmodar ۳۹- سه مقصد اصلی دانشجویان ایران.....	۹۹
نmodar ۴۰- خالص جذب دانشجویان بین المللی در برخی از کشورهای بازنده.....	۱۰۰
نmodar ۴۱- سه مقصد اصلی دانشجویان نیجریه.....	۱۰۱
نmodar ۴۲- سه مقصد اصلی دانشجویان پاکستان.....	۱۰۱
نmodar ۴۳- توزیع جغرافیایی نیروی کار مهاجر در سال ۲۰۱۷.....	۱۰۳
نmodar ۴۴- توزیع نیروی کار مهاجر در جهان بر اساس سطح درآمد کشورهای مقصد در سال ۲۰۱۷.....	۱۰۴
نmodar ۴۵- توزیع نیروی کار مهاجر در جهان بر اساس درآمد کشورهای پذیرنده ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۳.....	۱۰۴
نmodar ۴۶- توزیع جنسیتی نیروی کار مهاجر در سال ۲۰۱۷.....	۱۰۵
نmodar ۴۷- نسبت جمعیت بومی و غیر بومی در کشورهای GCC.....	۱۰۷
نmodar ۴۸- جریان مهاجرتی از آسیا به کشورهای OECD (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶).....	۱۰۸
نmodar ۴۹- سهم کشورهای آسیایی از نیروی کار مهاجر در کشورهای OECD (۲۰۱۶).....	۱۰۸
نmodar ۵۰- جریان وجوه ارسالی مهاجران در جهان و کشورهای با درآمد پایین و متوسط (میلیون دلار آمریکا) (۲۰۱۹ تا ۲۰۰۵).....	۱۱۲
نmodar ۵۱- وجود ارسالی از ده کشور اول آسیایی و درصد از GDP آنها (۲۰۱۸ تا ۲۰۰۵).....	۱۱۳
نmodar ۵۲- ده کشور اول آسیایی دریافت کننده وجود ارسالی از مهاجران و درصد از GDP آنها (۲۰۱۹ تا ۲۰۰۵).....	۱۱۳
نmodar ۵۳- ده کشور اصلی مبدأ آوارگان بین المللی در سال های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۹.....	۱۱۶
نmodar ۵۴- ده کشور اصلی میزبان پناهندگان در سال های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۹.....	۱۱۸
نmodar ۵۵- مجموع میزبانی و ارسالی پناهندگان ده کشور اصلی آسیایی سال ۲۰۱۸.....	۱۲۱
نmodar ۵۶- تعداد پناهندگان اسکان مجدد یافته توسط کشورهای اصلی اسکان مجدد در ۲۰۱۸ تا ۲۰۰۵.....	۱۲۳
نmodar ۵۷- مشاغل ایرانیان در بازار کار کشورهای OECD (درصد از ایرانیان شاغل در این کشورها) (۲۰۱۵ تا ۲۰۰۰).....	۱۳۰
نmodar ۵۸- نسبت ایرانیان با تحصیلات دانشگاهی از ایرانیان ۲۵ سال به بالا در کشورهای OECD (۲۰۱۵ تا ۲۰۰۰).....	۱۳۰
نmodar ۵۹- جمعیت ایرانیان در آمریکا بر اساس محل تولد.....	۱۳۱
نmodar ۶۰- مقایسه جمعیت ایرانیان در آمریکا بر اساس محل تولد و اصالت ایرانی.....	۱۳۲
نmodar ۶۱- تعداد ایرانیان در گروههای عمده سنی در آمریکا (۲۰۱۷ تا ۲۰۱۰).....	۱۳۲
نmodar ۶۲- وضعیت تحصیلی جمعیت ۲۵ ساله و بیشتر ایرانیان در آمریکا (۲۰۱۷ تا ۲۰۱۰).....	۱۳۳
نmodar ۶۳- روند سالانه اخذ تابعیت و اقامت دائم و موقت ایرانیان در آمریکا (۲۰۱۸ تا ۲۰۱۰).....	۱۳۳
نmodar ۶۴- ایرانیان (محل تولد ایران) دریافت کننده اقامت قانونی دائم آمریکا به تفکیک نوع پذیرش (۲۰۱۸ تا ۲۰۱۰).....	۱۳۴
نmodar ۶۵- ایرانیان (ملیت ایرانی) دریافت کننده اقامت دائم قانونی آمریکا (۲۰۱۹ تا ۲۰۱۶).....	۱۳۵
نmodar ۶۶- تعداد ایرانیان دریافت کننده ویزای موقت غیر توریستی آمریکا (۲۰۱۸ تا ۲۰۱۰).....	۱۳۵
نmodar ۶۷- گروههای شغلی عمده ایرانیان در آمریکا در سال ۲۰۱۷.....	۱۳۶
نmodar ۶۸- بخش های عمده فعالیت ایرانیان در آمریکا در سال ۲۰۱۷.....	۱۳۶
نmodar ۶۹- نوع اشتغال ایرانیان در آمریکا ۲۰۱۷.....	۱۳۷
نmodar ۷۰- جمعیت ایرانیان در کانادا بر اساس محل تولد ایران ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۰.....	۱۳۷
نmodar ۷۱- جمعیت ایرانیان در کانادا به تفکیک زن و مرد ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۰.....	۱۳۸
نmodar ۷۲- مجموع اجازه اقامت صادر شده برای ایرانیان در سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۰.....	۱۳۸

نمودار ۷۳- تعداد ویزاهای موقت اعطای شده ۱۵ تا نوامبر ۲۰۱۹.....	۱۳۹
نمودار ۷۴ - جمعیت مهاجران متولد ایران در پنج کشور اول در اروپا.....	۱۴۱
نمودار ۷۵- جمعیت مهاجران با تابعیت ایرانی در سه کشور اول اتحادیه اروپا.....	۱۴۱
نمودار ۷۶ - جمعیت مهاجران با تابعیت ایرانی در سال ۲۰۱۸ در سه کشور اول اتحادیه اروپا به تفکیک جنسیت.....	۱۴۲
نمودار ۷۷ تعداد مهاجران با تابعیت ایرانی و دارای اجازه اقامت معتبر در پنج کشور اول اتحادیه اروپا.....	۱۴۲
نمودار ۷۸- تعداد مهاجران ایرانی دارای اجازه اقامت معتبر در کل اتحادیه اروپا.....	۱۴۳
نمودار ۷۹- مهاجران ایرانی دارای اجازه اقامت معتبر در سال ۲۰۱۸ در پنج کشور اول اتحادیه اروپا بر اساس دلیل اقامت.....	۱۴۳
نمودار ۸۰ - تعداد مهاجران ایرانی با اقامت معتبر در پنج کشور اول اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۸ بر اساس طول اجازه اقامت.....	۱۴۴
نمودار ۸۱ - تعداد مهاجران ایرانی دارای اقامت بلندمدت در کل اتحادیه اروپا.....	۱۴۴
نمودار ۸۲ - تعداد مهاجران ایرانی دارای اقامت بلند مدت در پنج کشور اول اتحادیه اروپا.....	۱۴۵
نمودار ۸۳- تعداد مهاجران ایرانی دارای اقامت کاری در کل اتحادیه اروپا.....	۱۴۵
نمودار ۸۴ - تعداد مهاجران ایرانی با اقامت کاری در پنج کشور اول مقصود مهاجرت کاری ایرانی‌ها در اتحادیه اروپا.....	۱۴۶
نمودار ۸۵ - تعداد مهاجران ایرانی با اقامت کاری در پنج کشور اول مقصود مهاجرت کاری ایرانی‌ها در سال ۲۰۱۸ بر اساس طول اجازه اقامت (EUROSTAT, 2020).....	۱۴۶
نمودار ۸۶- تعداد درخواست ثبت شده برای ویزای شنگن از سوی ایرانیان در ده کشور اول (۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰).....	۱۴۷
نمودار ۸۷- تعداد ویزای شنگن صادر شده برای ایرانیان در ۱۰ کشور اول (۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰).....	۱۴۷
نمودار ۸۸- جمعیت مهاجران ایرانی در انگلستان.....	۱۴۸
نمودار ۸۹- تعداد درخواست و صدور سالانه شهروندی انگلستان برای ایرانی‌ها.....	۱۴۸
نمودار ۹۰ - تعداد صدور سالانه ویزا برای ایرانی‌ها.....	۱۴۹
نمودار ۹۱ - وضعیت ایرانی‌ها در انگلستان براساس انواع ویزا.....	۱۴۹
نمودار ۹۲ - صدور ویزای کاری برای ایرانی‌ها.....	۱۵۰
نمودار ۹۳- صدور سالانه ویزاهای کاری برای ایرانی‌ها به تفکیک درخواست‌کننده اصلی ویزا و همراهان.....	۱۵۰
نمودار ۹۴- صدور ویزاهای کاری برای ایرانی‌ها به تفکیک انواع ویزای کاری.....	۱۵۱
نمودار ۹۵- جمعیت ایرانیان ساکن آلمان.....	۱۵۲
نمودار ۹۶ - دریافت سالانه شهروندی آلمان از سوی شهروندان ایرانی.....	۱۵۲
نمودار ۹۷- صدور سالانه شهروندی آلمان برای مهاجران خارجی.....	۱۵۳
نمودار ۹۸ - تعداد کل ایرانی‌های دارای مجوز اقامت دائم و موقت.....	۱۵۴
نمودار ۹۹ - روند تغییرات تعداد ایرانی‌های با مجوز اقامت موقت.....	۱۵۵
نمودار ۱۰۰ - وضعیت کلی اقامت مهاجران ایرانی.....	۱۵۵
نمودار ۱۰۱ - تعداد ورود سالانه ایرانی‌های با مجوز اقامت موقت بر اساس نوع اقامت	۱۵۶
نمودار ۱۰۲ - وضعیت کلی ورود سالانه مهاجران ایرانی به آلمان بر اساس وضعیت اقامت.....	۱۵۶
نمودار ۱۰۳- تعداد مهاجران ایرانی دارای کارت آبی.....	۱۵۷
نمودار ۱۰۴- تعداد سالانه صدور کارت آبی برای ایرانی‌ها.....	۱۵۷
نمودار ۱۰۵- تعداد سالانه دریافت اقامت دائم از سوی ایرانی‌ها به علت داشتن شغل.....	۱۵۸
نمودار ۱۰۶ - تعداد صدور مجوز اقامت دائم برای ایرانی‌ها به علت شغل.....	۱۵۸
نمودار ۱۰۷- تعداد سالانه صدور مجوز اقامت به علت خوداشتغالی برای ایرانی‌ها.....	۱۵۹
نمودار ۱۰۸- جمعیت مهاجران ایرانی در ترکیه.....	۱۶۰

نmodar ۱۰۹ - تعداد مهاجران وارد شده به کشور ترکیه با تابعیت ایران.....	۱۶۰
نmodar ۱۱۰ - تعداد خروج شهروندان ایرانی از ترکیه.....	۱۶۱
نmodar ۱۱۱ - جمعیت مهاجران با تابعیت ایرانی در ترکیه براساس سال اخذ اقامت.....	۱۶۱
نmodar ۱۱۲ - تعداد خرید خانه توسط شهروندان ایران در هر سال.....	۱۶۲
نmodar ۱۱۳ - مقایسه خرید خانه توسط ایرانی‌ها و عراقی‌ها در ترکیه در سه ماه اول ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰.....	۱۶۳
نmodar ۱۱۴ - روند تغییر جمعیت مهاجران ایرانی در استرالیا.....	۱۶۴
نmodar ۱۱۵ - تعداد شهروندان ایرانی با ویزای اقامت موقت استرالیا.....	۱۶۵
نmodar ۱۱۶ - وضعیت ایرانی‌های دارای ویزای اقامت موقت استرالیا بر اساس نوع ویزا.....	۱۶۵
نmodar ۱۱۷ - صدور سالانه ویزاهای اقامت موقت استخدام نیروی ماهر (ویزاهای ۴۵۷ و ۴۸۲) برای ایرانی‌ها.....	۱۶۶
نmodar ۱۱۸ - تعداد صدور ویزاهای موقت نیروی کار ماهر استرالیا (ویزاهای ۴۵۷ و ۴۸۲) برای همه شهروندان خارجی.....	۱۶۶
نmodar ۱۱۹ - تعداد ایرانی‌های دارای ویزاهای موقت نیروی کار ماهر (ویزاهای ۴۵۷ و ۴۸۲).....	۱۶۷
نmodar ۱۲۰ - تعداد کل مهاجران خارجی دارای ویزای اقامت موقت نیروی کار ماهر استرالیا (ویزاهای ۴۵۷ و ۴۸۲).....	۱۶۷
نmodar ۱۲۱ - تعداد ایرانی‌های دارای ویزای موقت سایر استخدامها.....	۱۶۸
نmodar ۱۲۲ - تعداد کل مهاجران دارای ویزای موقت سایر استخدامها.....	۱۶۸
نmodar ۱۲۳ - ایرانیان با ویزای موقت استخدام نیروی کار ماهر و سایر ویزای موقت در استرالیا.....	۱۶۹
نmodar ۱۲۴ - تعداد صدور سالانه ویزا در طرح مهاجرت دائم مهارتی امتیازمحور برای ایرانی‌ها.....	۱۷۱
نmodar ۱۲۵ - تعداد کل صدور ویزا در طرح مهاجرت دائم مهارتی امتیازمحور برای همه مهاجران.....	۱۷۱
نmodar ۱۲۶ - تعداد صدور سالانه ویزاهای نوآوری در کسبوکار برای ایرانی‌ها.....	۱۷۲
نmodar ۱۲۷ - درصد افرادی که در اثر تحولات اقتصادی سال ۹۷ در موارد تعیین شده با کاهش زیادی مواجه شده اند، به تفکیک فعالیت استارتاپ‌ها و SMEها.....	۱۷۵
نmodar ۱۲۸ - توزیع علت اصلی تصمیم به مهاجرت در میان فعالان استارتاپ‌ها و کسبوکارهای کوچک.....	۱۷۶
نmodar ۱۲۹ - میزان تاثیر بازگشت تحریم‌ها و تحولات ارزی ۹۷ در تصمیم به مهاجرت در دو گروه فعالین در استارتاپ‌ها و SMEها.....	۱۷۶
نmodar ۱۳۰ - تصمیم به بازگشت پس از مهاجرت میان دو گروه فعالین استارتاپ‌ها و SMEها.....	۱۷۷
نmodar ۱۳۱ - جمعیت دانشجویان بین‌المللی ایرانی در جهان.....	۱۸۲
نmodar ۱۳۲ - رتبه‌ی دانشجو فرستی ایران در جهان طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷.....	۱۸۳
نmodar ۱۳۳ - پاسخ افراد به سوال "علاقه شما به ایفای نقش در جهت اصلاح و پیشرفت ایران چقدر است".....	۱۸۴
نmodar ۱۳۴ - پاسخ افراد به سوال "قدرت امکان بیرونی ایفای نقش در جهت اصلاح و پیشرفت ایران برای شما وجود دارد".....	۱۸۵
نmodar ۱۳۵ - مقاصد اصلی دانشجویان بین‌المللی ایرانی در سال ۲۰۱۷.....	۱۸۵
نmodar ۱۳۶ - مقاصد اصلی دانشجویان بین‌المللی ایرانی بر اساس آخرین آمار موجود.....	۱۸۶
نmodar ۱۳۷ - پاسخ ایرانیان خارج از کشور به سوال "از کشوری (یا شهری) که به آن مهاجرت کردید پیش از مهاجرت به چه میزان اطلاعات داشتید".....	۱۸۷
نmodar ۱۳۸ - تعداد دانشجویان ایرانی در ایالات متحده آمریکا.....	۱۸۸
نmodar ۱۳۹ - آمار ویزاهای دانشجویی F1 و J1 صادر شده توسط ایالات متحده آمریکا برای ایرانی‌ها از سال ۲۰۱۶ تا پایان ماه مارس ۲۰۲۰.....	۱۹۰
نmodar ۱۴۰ - تعداد دانشجویان ایرانی در بریتانیا.....	۱۹۱
نmodar ۱۴۱ - تعداد دانشجویان ایرانی در استرالیا.....	۱۹۱
نmodar ۱۴۲ - تعداد دانشجویان ایرانی در آلمان.....	۱۹۲
نmodar ۱۴۳ - تعداد دانشجویان ایرانی در فرانسه.....	۱۹۳

نمودار ۱۴۴	- تعداد دانشجویان ایرانی در کانادا.....
نمودار ۱۴۵	- تعداد دانشجویان ایرانی در ترکیه.....
نمودار ۱۴۶	- تعداد دانشجویان ایرانی در مالزی.....
نمودار ۱۴۷	- تعداد دانشجویان ایرانی در ایتالیا.....
نمودار ۱۴۸	- نمودار تجمعی تعداد ایرانیان بازگشته با آغاز طرح همکاری با متخصصان و دانشمندان ایرانی غیر مقیم.....
نمودار ۱۴۹	- پاسخ ایرانیان خارج از کشور به سوال "آیا تا کنون به عنوان مهاجر ایرانی از برنامه‌های حمایتی دولت بهره‌مند شده‌اید؟".....
نمودار ۱۵۰	- تعداد دانشجویان بین‌المللی در ایران طی سال‌های ۱۳۹۰-۹۱ تا ۱۳۹۷-۹۸ به تفکیک جنسیت.....
نمودار ۱۵۱	- تعداد دانشجویان غیر ایرانی به تفکیک گروه تحصیلی طی سال‌های ۱۳۹۰-۹۱ تا ۱۳۹۷-۹۸ در ایران.....
نمودار ۱۵۲	- تعداد دانشجویان غیر ایرانی به تفکیک دوره تحصیلی از سال ۱۳۹۰-۹۱ تا ۱۳۹۷-۹۸ در ایران.....
نمودار ۱۵۳	- سهم هر یک از کشورهای دانشجو فرست به ایران در سال ۱۳۹۷-۹۸.....
نمودار ۱۵۴	- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در کشور ایران.....
نمودار ۱۵۵	- هرم سنی اتباع افغانستانی براساس داده‌های سرشماری ۱۳۹۵.....
نمودار ۱۵۶	- هرم سنی اتباع عراقی براساس داده‌های سرشماری ۱۳۹۵.....
نمودار ۱۵۷	- جمعیت اتباع افغانستانی و عراقی در سال‌های ۱۹۷۹-۲۰۱۸.....
نمودار ۱۵۸	- روند بازگشت پناهندگان افغانستانی در سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۹.....
نمودار ۱۵۹	- روند بازگشت مهاجران فاقدمدرک افغانستانی از ایران و پاکستان در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹.....
نمودار ۱۶۰	- بازگشت مهاجران فاقدمدرک افغانستانی از ایران و پاکستان در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹.....
نمودار ۱۶۱	- تعداد مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بازگشته از ایران (۲۰۱۹ تا ۲۰۱۲).....
نمودار ۱۶۲	- بازگشت مهاجران فاقدمدرک افغانستانی از ایران در سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ (به تفکیک ماه‌های سال).....
نمودار ۱۶۳	- تعداد مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بازگشته به وطن خود در سال ۲۰۱۵.....
نمودار ۱۶۴	- تعداد مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بازگشته در سال ۲۰۱۶.....
نمودار ۱۶۵	- تعداد مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بازگشته در سال ۲۰۱۷.....
نمودار ۱۶۶	- تعداد مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بازگشته از ایران و پاکستان در سال ۲۰۱۸.....
نمودار ۱۶۷	- تعداد پناهندگان افغانستانی بازگشته از ایران و پاکستان در سال ۲۰۱۸.....
نمودار ۱۶۸	- تعداد مهاجران فاقد مدرک افغانستانی بازگشته به وطن در سال ۲۰۱۹.....
نمودار ۱۶۹	- اصلی ترین مقاصد پناهجویان ایرانی از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸.....
نمودار ۱۷۰	- پنج کشور اول مقصد پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA در سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹.....
نمودار ۱۷۱	- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت شده در کشورهای منتخب عضو OECD- سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸.....
نمودار ۱۷۲	- تعداد کل افراد ایرانی در وضعیت پناهجویی و پناهندگی در کشورهای جهان.....
نمودار ۱۷۳	- سهم هر کشور از پناهجویان ایرانی جدید ثبت شده در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA (درصد)-.....
نمودار ۱۷۴	- درصد پناهجویان ایرانی جدید در اتحادیه اروپا و EFTA به تفکیک جنسیت (۲۰۱۹ تا ۲۰۱۰).....
نمودار ۱۷۵	- درصد گروههای سنی پناهجویان ایرانی - (۲۰۱۹ تا ۲۰۱۰).....
نمودار ۱۷۶	- آمار ماهیانه ثبت شده پناهجویان ایرانی در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴.....
نمودار ۱۷۷	- آمار ماهیانه ثبت شده پناهجویان ایرانی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA- از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹.....
نمودار ۱۷۸	- متقاضیان پناهندگی ایرانی در کانادا به تفکیک ماه‌های سال و دفتر ثبت در سال ۲۰۱۹ (به تفکیک ماه).....
نمودار ۱۷۹	- پناهجویان ایرانی ثبت شده به تفکیک ماه‌های سال در کانادا- (۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰).....
نمودار ۱۸۰	- تعداد کل مهاجران (پناهندگان) ایرانی اسکان مجدد شده در آمریکا - سالهای ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸.....

فهرست جداول

جدول ۱- جمعیت مهاجران ایرانی در مقایسه با میانگین جهانی.....	۳۸
جدول ۲- توزیع انواع اقامت ایرانیان در اتحادیه اروپا بر اساس دلایل اقامت مجاز در سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸.....	۴۱
جدول ۳- توزیع طول اقامت ایرانیان دارای اقامت در اتحادیه اروپا در سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸.....	۴۲
جدول ۴- روند تعداد اقامت های (جدید) اعطای شده به ایرانیان در هر سال میلادی.....	۴۳
جدول ۵- وضعیت دانشجویان ایرانی خارج از کشور بر اساس شاخص های آماری مختلف.....	۴۶
جدول ۶- توزیع تعداد دانشجویان ایرانی در دانشگاه های برتر آمریکا و جهان.....	۵۱
جدول ۷- وضعیت پناهندگان ایرانی در مقایسه با جمعیت کل پناهندگان در جهان.....	۵۳
جدول ۸- تعداد و سهم پناهجویان جدید ایرانی به کل پناهجویان جدید در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA (۲۰۱۹-۲۰۰۹).....	۵۴
جدول ۹- جمعیت پناهندگان افغانستانی و عراقی در بازه زمانی ۴۰ ساله (از سال ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۸).....	۵۶
جدول ۱۰- روند بازگشت مهاجران فاقد مرک افغانستانی از ایران در سال های ۲۰۱۵-۲۰۱۹.....	۵۷
جدول ۱۱- میل به مهاجرت در جهان و ایران.....	۵۸
جدول ۱۲- کشورهای اصلی میزبان دانشجویان بین المللی.....	۷۱
جدول ۱۳- کشورهای اصلی فرستنده دانشجویان بین المللی.....	۷۲
جدول ۱۴- وضعیت مهاجرت های بین المللی در جهان بر اساس گزارش سازمان جهانی مهاجرت (IOM).....	۱۰۲
جدول ۱۵- جمعیت و ملیت مهاجران ساکن در کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس (میلیون نفر).....	۱۰۶
جدول ۱۶- مقایسه ده کشور اول دریافت کننده وجوده ارسالی مهاجران (۲۰۰۵-۲۰۱۸) (میلیارد دلار جاری).....	۱۱۱
جدول ۱۷- مقایسه ده کشور اول ارسال کننده وجوده ارسالی مهاجران (۲۰۰۵-۲۰۱۸) (میلیارد دلار جاری).....	۱۱۱
جدول ۱۸- ده کشور اصلی مبدأ آوارگان بین المللی در سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ (میلیارد دلار جاری).....	۱۱۵
جدول ۱۹- ده کشور میزبان اصلی پناهندگان در سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹.....	۱۱۸
جدول ۲۰- پناهندگان و پناهجویان ارسالی و پذیرفته شده در ده کشور آسیایی اصلی ۲۰۱۸.....	۱۲۰
جدول ۲۱- تعداد پناهندگان اسکان مجدد یافته توسط کشورهای اصلی اسکان مجدد از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۸.....	۱۲۳
جدول ۲۲- جمعیت ایرانیان در جهان (۲۰ کشور اول با بیشترین جمعیت ایرانی) (سازمان ملل).....	۱۲۸
جدول ۲۳- جمعیت ایرانیان در جهان (۲۰ کشور اول با بیشترین جمعیت ایرانی) (بانک جهانی).....	۱۲۹
جدول ۲۴- جمعیت ایرانیان در ده کشور اول با بیشترین جمعیت ایرانی در آسیا.....	۱۶۳
جدول ۲۵- میل به مهاجرت در مناطق مختلف جهان.....	۱۷۳
جدول ۲۶- میل (تصمیم) به مهاجرت و دلایل آن در میان دانشجویان و فعالان استارتاپ ها و کسب و کارهای کوچک ایرانی.....	۱۷۴
جدول ۲۷- درصد تغییرات رشد دانشجویان کشورهای دانشجو فرست به آمریکا در سطوح مختلف تحصیلی در بازه ۲۰۱۸-۲۰۱۹ نسبت به سال تحصیلی ۲۰۱۷-۲۰۱۸.....	۱۸۹
جدول ۲۸- مهم ترین کشورهای دانشجو فرست به آمریکا در رشته های مهندسی.....	۱۹۰
جدول ۲۹- جمعیت کل استان، تعداد کل اتباع خارجی، اتباع افغانستانی و عراقی به تفکیک استان.....	۲۱۲
جدول ۳۰- تعداد اتباع افغانستانی به تفکیک جنسیت.....	۲۱۴
جدول ۳۱- تعداد اتباع عراقی به تفکیک جنسیت.....	۲۱۵
جدول ۳۲- تعداد اتباع افغانستانی به تفکیک گروه های سنی.....	۲۱۶
جدول ۳۳- تعداد اتباع عراقی به تفکیک گروه های سنی.....	۲۱۷

جدول -۳۴- تعداد و درصد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق شهری و روستایی.....	۲۱۷
جدول -۳۵- تعداد و درصد اتباع عراقی ساکن در مناطق شهری و روستایی.....	۲۲۱
جدول -۳۶- شاغلان، بیکاران، نرخ اشتغال و نرخ بیکاری اتباع خارجی.....	۲۲۲
جدول -۳۷- جمعیت پناهندگان افغانستانی و عراقی در بازه زمانی ۴۰ ساله (از سال ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۸).....	۲۲۳
جدول -۳۸- جمعیت پناهندگان ساکن در مهمن شهرها به تفکیک جنسیت و گروههای سنی در سال ۲۰۱۸.....	۲۲۶
جدول -۳۹- ویژگی های جمعیتی پاسخگویان افغانستانی در پیمایش.....	۲۲۷
جدول -۴۰- تمایل به بازگشت در میان مهاجران افغانستانی (درصد).....	۲۲۹
جدول -۴۱- برنامه ریزی به بازگشت در میان مهاجران افغانستانی (درصد).....	۲۳۰
جدول -۴۲- برنامه ریزی برای مهاجرت به کشورهای اروپایی در میان مهاجران افغانستانی در ایران (درصد).....	۲۳۱
جدول -۴۳- روند بازگشت پناهندگان افغانستانی در سال های ۲۰۰۹-۲۰۰۲.....	۲۲۲
جدول -۴۴- روند بازگشت مهاجران فاقد مرک افغانستانی از ایران و پاکستان در سال های ۲۰۱۵-۲۰۱۹.....	۲۲۳
جدول -۴۵- بازگشت مهاجران فاقد مرک افغانستانی از ایران و پاکستان در سال های ۲۰۱۹-۲۰۱۵.....	۲۲۴
جدول -۴۶- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشتی از ایران در سال های ۲۰۱۹-۲۰۱۲.....	۲۲۶
جدول -۴۷- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشتی از ایران در سال های ۲۰۱۹-۲۰۱۵ (به تفکیک ماه).....	۲۲۷
جدول -۴۸- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشتی در سال ۲۰۱۵.....	۲۲۸
جدول -۴۹- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشتی در سال ۲۰۱۶.....	۲۲۹
جدول -۵۰- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشتی در سال ۲۰۱۷.....	۲۴۱
جدول -۵۱- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشتی در سال ۲۰۱۸.....	۲۴۲
جدول -۵۲- تعداد پناهندگان بازگشتی افغانستانی از ایران و پاکستان در سال ۲۰۱۸.....	۲۴۳
جدول -۵۳- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشتی به وطن در سال ۲۰۱۹.....	۲۴۵
جدول -۵۴- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای اولین بار در اتحادیه اروپا و EFTA (۲۰۰۹-۲۰۱۹).....	۲۴۷
جدول -۵۵- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت شده در کشورهای منتخب عضو OECD (۲۰۰۹-۲۰۱۸).....	۲۴۸
جدول -۵۶- تعداد کل ایرانیان در وضعیت پناهجویی خارج از ایران.....	۲۵۰
جدول -۵۷- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت شده در کشورهای OECD به ازای هر ۱۰ هزار نفر از جمعیت ایران.....	۲۵۱
جدول -۵۸- سهم هر کشور از پناهجویان ایرانی جدید ثبت شده در اتحادیه اروپا و EFTA (درصد) (۲۰۰۹-۲۰۱۹).....	۲۵۲
جدول -۵۹- سهم پناهجویان ایرانی از کل پناهجویان در اتحادیه اروپا و EFTA (درصد) (۲۰۰۹-۲۰۱۹).....	۲۵۳
جدول -۶۰- سهم پناهجویان ایرانی از کل پناهجویان ورودی در کشورهای منتخب OECD (درصد) (۲۰۰۹-۲۰۱۸).....	۲۵۴
جدول -۶۱- د کشور مبدأ با بالاترین میزان متقاضی پناهندگی در کشورهای عضو OECD (۲۰۱۴-۲۰۱۸).....	۲۵۴
جدول -۶۲- پناهجویان ایرانی جدید در اتحادیه اروپا و EFTA به تفکیک جنسیت (۲۰۱۰-۲۰۱۹).....	۲۵۵
جدول -۶۳- پناهجویان ایرانی ورودی برای اولین بار به اتحادیه اروپا و EFTA به تفکیک گروههای سنی (۲۰۱۰-۲۰۱۹).....	۲۵۶
جدول -۶۴- درصد پناهجویان ایرانی ثبت شده برای اولین بار در اتحادیه اروپا و EFTA به تفکیک گروههای سنی (۲۰۱۰-۲۰۱۹).....	۲۵۶
جدول -۶۵- متقاضیان پناهندگی ایرانی در کانادا به تفکیک ماههای سال و دفتر ثبت در سال ۲۰۱۹.....	۲۶۰
جدول -۶۶- متقاضیان پناهندگی ایرانی در کشور کانادا به تفکیک ماههای سال (۲۰۱۵-۲۰۱۹).....	۲۶۱
جدول -۶۷- تعداد کل پناهجویان ایرانی که در مرحله اول پاسخ درخواست پناهندگی خود را در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA دریافت کرده اند؛ ۹-۲۰۰۹	۲۶۳
جدول -۶۸- مجموع پاسخ مثبت پناهجویان ایرانی در مرحله اول درخواست در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA (۲۰۰۹-۲۰۱۹).....	۲۶۴

جدول ۶۹- درصد پاسخ مثبت در مرحله اول به درخواست پناهجویان ایرانی در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA- سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۰۹	۲۶۵.....
جدول ۷۰- تعداد پناهجویان ایرانی در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA که در مرحله اول درخواست پاسخ منفی دریافت کرده‌اند؛ سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۰۹	۲۶۶.....
جدول ۷۱- آمار پناهجویان ایران که پاسخ نهایی درخواست پناهندگی در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA دریافت کرده‌اند؛	۲۶۷.....
جدول ۷۲- مجموع پاسخ مثبت پناهجویان ایرانی در مرحله نهایی درخواست در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA- ۲۰۱۹-۲۰۰۹	۲۶۷.....
جدول ۷۳- درصد پاسخ مثبت در مرحله نهایی به درخواست پناهجویان ایرانی در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA- سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۰۹	۲۶۸.....
جدول ۷۴- تعداد پناهجویان ایرانی در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA که در مرحله نهایی درخواست پاسخ منفی دریافت کرده‌اند؛ سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۰۹	۲۶۹.....
جدول ۷۵- فراوانی پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی گروه سنی زیر ۱۴ سال در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹	۲۷۰.....
جدول ۷۶- فراوانی پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی گروه سنی ۱۴ تا ۱۷ سال در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹	۲۷۰.....
جدول ۷۷- فراوانی پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی گروه سنی ۱۸ تا ۳۴ سال در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹	۲۷۱.....
جدول ۷۸- فراوانی پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی گروه سنی ۳۵ تا ۶۴ سال در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹	۲۷۲.....
جدول ۷۹- فراوانی پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی گروه سنی ۶۵ سال و بیشتر در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹	۲۷۲.....
جدول ۸۰- فراوانی پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی گروه سنی نامعلوم در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹	۲۷۳.....
جدول ۸۱- فراوانی پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی به تفکیک گروه‌های جنسیتی در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹	۲۷۴.....
جدول ۸۲- تعداد مهاجرین ایرانی اسکان مجدد یافته از سال ۱۹۸۱ تاکنون در جهان	۲۷۵.....
جدول ۸۳- تعداد مهاجرین ایرانی اسکان مجدد یافته در آمریکا، سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸	۲۷۵.....
جدول ۸۴- توزیع اقامت ایرانیان در ده کشور اول اتحادیه اروپا بر اساس دلایل اقامت مجاز در سال ۲۰۱۸	۳۰۶.....
جدول ۸۵- توزیع اقامت ایرانیان در ده کشور اول اتحادیه اروپا بر اساس طول مدت اقامت در سال ۲۰۱۸	۳۰۶.....
جدول ۸۶- نسبت ایرانیان دارای اقامت تحصیلی به کل مهاجران تحصیلی در ده کشور اول اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۸	۳۰۷.....
جدول ۸۷- تعداد دانشجویان ایرانی در مقاصد اصلی دانشجویان بین‌المللی ایرانی	۳۰۸.....
جدول ۸۸- رتبه برخی از کشورهای منتخب در شاخص توسعه منابع انسانی و رقابت پذیری برای استعدادها در سال ۲۰۱۹	۳۰۹.....
جدول ۸۹- تعداد اتباع افغانستانی به تفکیک جنسیت	۳۱۰.....
جدول ۹۰- تعداد اتباع عراقی به تفکیک جنسیت	۳۱۱.....
جدول ۹۱- تعداد اتباع افغانستانی به تفکیک گروه‌های سنی	۳۱۲.....
جدول ۹۲- تعداد اتباع عراقی به تفکیک گروه‌های سنی	۳۱۳.....
جدول ۹۳- تعداد و درصد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق شهری و روستایی	۳۱۴.....
جدول ۹۴- تعداد و درصد اتباع عراقی ساکن در مناطق شهری و روستایی	۳۱۵.....

جدول ۹۵- تعداد پناهجویان ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA، سال های ۲۰۰۹ تا ۱۹۰۲.....	۳۱۶
جدول ۹۶- درصد پناهجویان ایرانی ثبت شده در هر کشور مقصود به کل پناهجویان ایرانی جدید ثبت شده در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA - سال های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹.....	۳۱۸
جدول ۹۷- درصد پناهجویان ایرانی ثبت شده در هر کشور به کل پناهجویان ثبت شده در آن کشور در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA - سال های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹.....	۳۱۹
جدول ۹۸- پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۰.....	۳۲۰
جدول ۹۹- پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۱.....	۳۲۱
جدول ۱۰۰- پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۲.....	۳۲۲
جدول ۱۰۱- پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۳.....	۳۲۳
جدول ۱۰۲- پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۴.....	۳۲۴
جدول ۱۰۳- پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۵.....	۳۲۵
جدول ۱۰۴- پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۶.....	۳۲۶
جدول ۱۰۵- پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۷.....	۳۲۷
جدول ۱۰۶- پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۸.....	۳۲۸
جدول ۱۰۷- پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۹.....	۳۲۹
جدول ۱۰۸- تعداد کل پناهجویان ایرانی که در مرحله اول پاسخ درخواست پناهندگی خود را در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA دریافت کرده اند؛ ۲۰۰۹ تا ۱۹۰۲.....	۳۳۰
جدول ۱۰۹- مجموع پاسخ مثبت پناهجویان ایرانی در مرحله اول درخواست در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA- ۲۰۰۹ تا ۱۹۰۲.....	۳۳۲
جدول ۱۱۰- درصد پاسخ مثبت در مرحله اول به درخواست پناهجویان ایرانی در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA- سال های ۲۰۰۹ تا ۱۹۰۲.....	۳۳۳
جدول ۱۱۱- تعداد پناهجویان ایرانی در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA که در مرحله اول درخواست پاسخ منفی دریافت کرده اند؛ سال های ۲۰۰۹ تا ۱۹۰۲.....	۳۳۴
جدول ۱۱۲- تعداد کل پناهجویان ایرانی که در مرحله نهایی پاسخ درخواست پناهندگی خود را در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA دریافت کرده اند؛ ۲۰۰۹ تا ۱۹۰۲.....	۳۳۵
جدول ۱۱۳- مجموع پاسخ مثبت پناهجویان ایرانی در مرحله نهایی درخواست در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA- ۲۰۰۹ تا ۱۹۰۲.....	۳۳۶
جدول ۱۱۴- درصد پاسخ مثبت در مرحله نهایی به درخواست پناهجویان ایرانی در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA- سال های ۲۰۰۹ تا ۱۹۰۲.....	۳۳۷
جدول ۱۱۵- تعداد پناهجویان ایرانی در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA که در مرحله نهایی درخواست پاسخ منفی دریافت کرده اند؛ سال های ۲۰۰۹ تا ۱۹۰۲.....	۳۳۸

فهرست اشکال

شکل ۱- توزیع پراکندگی ایرانیان خارج از کشور بر اساس ۱۰ مقصد (کشور) اول	۴۰
شکل ۲- توزیع پراکندگی دانشجویان ایرانی در جهان بر اساس ۱۰ مقصد (کشور) اول	۴۸
شکل ۳- توزیع پراکندگی ایرانیان در وضعیت پناهندگی در ۱۰ مقصد (کشور) اول در سال ۲۰۱۸	۵۵
شکل ۴- مقاصد برتر دانشجویان بین‌المللی در سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۱۹	۷۰
شکل ۵- دسته‌بندی مهاجران براساس وضعیت اقامت	۱۵۴
شکل ۶- انواع ویزاهاي مهاجرت دائم به استراليا	۱۷۰
شکل ۷- جريان ورودي دانشجویان بین‌المللی به ايران	۲۰۳
شکل ۸- جايگاه ايران بر اساس ميزان بهره‌مندي از جا به جايی دانشجویان	۲۰۶
شکل ۹- توزیع تعداد اتباع افغانستانی به تفکیک استان‌های کشور	۲۱۳
شکل ۱۰- درصد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق شهری	۲۱۹
شکل ۱۱- درصد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق روستایی	۲۱۹

ملاحظات آماری

Iran Migration Outlook 2020

بین‌المللی در سطوح ملی و بین‌المللی بسیار محدود هستند و یا اینکه اصلاً وجود ندارند. بر همین اساس آمارهای مهاجرتی عموماً بعنوان داده و اطلاعات جانبی از منابع آماری پایه‌ای حاصل از سرشماری‌های ملی بدست می‌آیند. در همین زمینه می‌باشد در نظر داشت که عموماً جامعه مهاجران در نمونه‌های آماری معرف سرشماری، حضور کم رنگی داشته و به همین خاطر این نمونه‌ها، واحد نمایندگی کامل جامعه مهاجران بین‌المللی نیستند. همچنین صعوبت دسترسی به آمار مهاجران در سرشماری‌های ملی و نیز زمان موردنیاز برای یکپارچه کردن و هماهنگ کردن داده‌های مختلف از منابع متنوع آماری باعث می‌شود تا عموماً یک تاخیر زمانی یک تا دو ساله در تدوین و انتشار آمارهای مهاجرتی جهانی پیش بیاید. لذا به همین خاطر است که برای مثال گزارش جهانی مهاجرت در سال ۲۰۲۰ میلادی، حاوی آخرین داده و اطلاعات تا پایان سال ۲۰۱۸ و یا حتی قبل‌تر می‌باشد.

موارد فوق الذکر باعث شده‌اند که دسترسی به آمار مهاجران بین‌المللی در ایران و جهان به سختی میسر باشد. نبود بانک داده تخصصی مهاجران در کشور باعث شده است که اتکای این سالنامه آماری تا حد زیادی وابسته به منابع آماری بین‌المللی باشد. با این حال، رصدخانه مهاجرت ایران با تلاش چشمگیری سعی در بهره‌گیری از اندک منابع داخلی موجود و همچنین پیاده‌سازی پیمایش‌های داخلی در جهت تکمیل تصویر برآمده از منابع اطلاعاتی بین‌المللی نموده است. در ادامه برخی از نکات کلیدی فنی مربوط به خوانش و تفسیر داده‌های آماری مهاجران در بخش‌های مختلف آمده است.

ملاحظات آماری

بطور کلی ذات جابه‌جایی و مهاجرت‌های بین‌المللی ایجاد می‌کند که آمار و اطلاعات مهاجران بین‌المللی از جمله نایاب‌ترین و در عین حال گران قیمت‌ترین داده‌های بین‌المللی باشند که برای دسترسی به آنها، مشکلات ساختاری و محتوایی زیادی پیش روی محققان و پژوهشگران این حوزه مطالعاتی قرار دارد. لذا تدوین آمار و ثبت تغییرات آنها در حوزه مهاجرت‌های بین‌المللی دشوار و با پیچیدگی‌های فراوانی روبروست. جابه‌جایی بین مرزی انسان‌ها و تغییر محل سکونت، تغییر دلیل اقامتی برای مثال از تحصیلی به کاری، تغییر مدت زمان اقامتی از موقع به دائم، تغییر وضعیت تابعیت و دیگر تغییرات و تحولات این حوزه، همگی از جمله عواملی هستند که تهیه آمار و اطلاعات مدون و منظم در این حوزه را با دشواری و پیچیدگی همراه می‌سازند.

یکی دیگر از ریشه‌های نوسانات و یا پیچیدگی داده‌های مهاجرت‌های بین‌المللی، استناد به مبانی مختلف و در نظر گرفتن شاخص‌های متعدد و متنوع در کشورهای مختلف برای تعریف دسته‌های مختلف مهاجران است. برای مثال، برخی از کشورها محل (کشور) تولد را معیار تشخیص افراد بومی از مهاجران قرار می‌دهند و دسته دیگری نیز اصالت نژادی و ریشه خونی - خانوادگی را مبنی قرار می‌دهند. لذا این تفاوت‌های مبنایی ممکن است آمار و اطلاعات مهاجران را در کشورهای مختلف دستخوش نوسانات زیادی قرار دهد. نکته مهم دیگر، تاخیر زمانی در تدوین و انتشار آمار و اطلاعات مهاجرت‌های بین‌المللی است. نکته مهم و قابل توجه این است که بر خلاف سایر شاخص‌های جمعیت جهانی، هنوز بانک داده و آمار مدون مهاجرت‌های

❖ انواع منابع آماری مورد استفاده در خصوص شمارش دانشجویان بین‌المللی کشور ایران

- در این گزارش برای جمع‌آوری داده‌های مرتبط با دانشجویان بین‌المللی در داخل و خارج از کشور از گزارش‌ها و منابع معتبر بین‌المللی و داخلی استفاده شده است. تمام آمار ارائه شده مرتبط با دانشجویان بین‌المللی در این گزارش نشان دهنده‌ی تمام دانشجویانی است که در سطح کالج یا دانشگاه (آموزش عالی یا آموزش دوره سوم) تحصیل می‌کنند.

● به عنوان مثال طبق تعریف یونسکو آموزش دوره سوم^۱ فعالیت‌های یادگیری در زمینه‌های تخصصی آموزش را شامل می‌شود. این هدف در یادگیری سطح بالایی از پیچیدگی و تخصص را شامل می‌شود. آموزش دوره سوم شامل مواردی است که معمولاً به عنوان تحصیلات آکادمیک شناخته می‌شود اما شامل آموزش‌های پیشرفته فنی و حرفه‌ای نیز می‌باشد. هم‌چنین طبق تعریف بانک جهانی آموزش عالی که در برخی از کشورها به عنوان آموزش دوره سوم نیز شناخته می‌شود، به کلیه آموزش‌های بعد از دوره متوسطه، اعم از دانشگاه‌های دولتی و خصوصی، کالج‌ها، موسسات آموزش فنی و مدارس حرفه‌ای اشاره دارد.

- در تهیه آمار دانشجویان بین‌المللی رصدخانه مهاجرت ایران به چهار منبع اصلی داده اتکا کرده است:

○ انسستیتوی آمار یونسکو (ISU)

○ داده‌های موسسه آموزش بین‌المللی (Institute of International Education)

○ موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

○ پیمایش‌های رصد خانه مهاجرت ایران

❖ انواع منابع آماری مورد استفاده در خصوص شمارش مهاجران اجباری (پناهجویان) در جهان و ایران

- داده‌های مربوط به بخش مهاجرت‌های اجباری و پناهجویی در جهان در دو بخش عمده پناهجویان - پناهندگان و آوارگان داخلی قابل تحلیل است. در این سالنامه بخش مهاجران پناهجویی که از مرزهای کشور متبع خود خارج شده و در کشورهای دیگر درخواست

❖ انواع منابع آماری مورد استفاده در خصوص شمارش جمعیت مهاجران ایرانی در جهان

- مهم‌ترین منبع آماری مورد استفاده جهت احصای جمعیت مهاجران در جهان، آمار سرشماری کشورهای است، که جمعیت مهاجرین در هر کشور را اغلب بر اساس محل تولد و در برخی از کشورها علاوه بر آن بر اساس پارامترهای دیگری چون شهروندی، قومیت، اصالت و آخرین کشور محل اقامت نشان می‌دهد. بسته به جامعیت سرشماری کشورها سایر ویژگی‌های جمعیت شناختی و شغلی مهاجران نیز ممکن است از داده‌های سرشماری قابل استناد باشد.

- یکی دیگر از مهم‌ترین منابع آماری اصلی که در شناخت وضعیت مهاجران موثر است، طرح‌های آمارگیری از نیروی کار است، که بسته به جامعیت و بهینگی نمونه ممکن است برای جمعیت مهاجر کشورها هم به صورت تفکیکی قابل استفاده و استناد باشد. در بسیاری از کشورها ویژگی‌های شغلی مهاجران به طور کلی با استفاده آمار مستخرج از این طرح قابل استناد است لیکن کشورهای محدودی هستند که نمونه آنها بر اساس مبدا مهاجران (به تفکیک محل تولد یا شهروندی) بهینه و قابل استناد باشد.

- از دیگر منابع اطلاعاتی مورد استفاده در این حوزه آمارهای ثبتی مهاجرت است. که آمار اعطای تابعیت، مجوزهای اقامت بلند مدت و کوتاه مدت کاری، تحصیلی یا خانوادگی و آمار ویزاهای اعطا شده از این نوع هستند. مبنای‌های مختلفی برای تعریف مجوزهای کوتاه مدت و بلند مدت در کشورهای مختلف وجود دارد. به عنوان نمونه مجوز بلند مدت معتبر در اتحادیه اروپا تنها به اجازه اقامت‌های بالاتر از ۵ سال اطلاق می‌شود در حالیکه در کانادا به این نوع مجوز اقامت دائم اطلاق می‌شود.

- هم‌چنین نکته قابل توجه اینکه آمار و اطلاعات ثبتی مرتبط با افراد با مجوز اقامت بلند مدت و کوتاه مدت با آمار حاصل از سرشماری متفاوت است. چرا که مبنای سرشماری‌ها عمدهاً محل اقامت معمول اعلامی فرد است که با آمار ثبتی تعداد مجوزهای بلند مدت و کوتاه مدت متفاوت است.

تحلیل وضعیت شاخص‌های اجتماعی- اقتصادی اتباع خارجی در ایران استفاده شده است. در بخش مهاجران و پناهندگان افغانستانی بازگشته از ایران به گزارش‌ها و داده‌های IOM استناد شده است که تقریباً از اوایل دهه ۲۰ این آمار تهیه و ارائه شده است.

- بخش دیگری از داده‌های بخش مهاجرت‌های اجباری و پناهجویی مربوط به پیمایش مهاجران افغانستانی در سال ۱۳۹۸ در استان‌های تهران، خراسان‌رضوی، اصفهان و کرمان است. این پیمایش در چارچوب پروژه مشترک رصدخانه مهاجرت ایران با گروه جغرافیا دانشگاه تورکو فنلاند انجام شده است و ۱۳۶۵ نفر از مهاجران افغانستانی بالای ۱۵ سال با ابزار پرسشنامه مورد نظرسنجی قرار گرفته شده‌اند.

- در بخش آخر مهاجرت‌های اجباری- پناهجویی نیز به وضعیت پناهجویان و پناهندگان ایرانی در دیگر کشورهای جهان پرداخته شده است. در سال‌های اخیر با توجه به افزایش روند مهاجرت‌های اجباری - پناهجویی در سالنامه مهاجرتی ایران، داده‌های مربوط به بخش وضعیت جهانی و به خصوص در قاره اروپا، روند ثبت پناهجویان ایرانی در کشورهای اروپایی نیز افزایش یافته است. در این بخش با توجه به داده‌های کشورها مقصد و یا داده‌های اتحادیه اروپا (Eurostat) و یا کشورهای OECD به بررسی آمار پناهجویان ایرانی در کشورهای اصلی مقصد پناهجویان ایرانی پرداخته شده است.

پناهندگی می‌دهند، مورد بررسی قرار گرفته است.

- داده‌های پناهجویان و پناهندگان در جهان با توجه به کشور مقصود آنها متفاوت بوده و برخی از کشورها تعاریف متفاوتی از وضعیت پناهجویان در مراحل مختلف ثبت درخواست تا بررسی و اعلام نتیجه درخواست آنها ارائه می‌نمایند. در مجموع مهاجرانی که درخواست پناهندگی خود را ثبت می‌نمایند به عنوان پناهجو (Asylum-Seeker) در نظر گرفته شده و پناهجویانی که با درخواست آنها موافقت شده است به عنوان پناهنه معرفی می‌شوند.

- اغلب داده‌های مرتبط با پناهجویان و پناهندگان توسط سازمانهای بین‌المللی همچون کمیسریای عالی سازمان ملل متعدد در امور پناهندگان (UNHCR) و سازمان جهانی مهاجرت (IOM) تهیه و معرفی می‌شود. اگرچه تهیه داده‌ها و روند ثبت پناهجویان با همکاری دولت‌های کشورهای مقصد پناهجویان انجام می‌شود و در برخی از کشورها این آمار توسط دولت‌ها ارائه می‌شوند.

- در بخش مهاجرت‌های اجباری - پناهجویی سالنامه مهاجرتی ایران، داده‌های مربوط به بخش وضعیت جهانی و منطقه‌ای از گزارش‌هایی همچون گزارش جهانی مهاجرت ۲۰۲۰ (World Migration Report 2020) و یا گزارش (International Migration Outlook 2019) استخراج شده است.

- در بخش اتابع خارجی در ایران داده‌های مربوط به سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ مhem ترین مبنای گردآوری داده‌ها بوده است. لازم به ذکر است که داده‌های سرشماری در ایران به روش خود اظهاری گردآوری شده است و از این نظر شامل تمام مهاجران ساکن در ایران اعم از پناهندگان، مهاجران متعارف (دارندگان پاسپورت با روادید معتبر ایران) و مهاجران نامتعارف (مهاجران فاقد مرک یا مهاجران با روادید و یا کارت اقامت نامعتبر) است. با توجه به عدم در دسترس بودن جمعیت پناهندگان ساکن در ایران به تفکیک استان‌های کشور به داده‌های سرشماری استناد شده است؛ اگرچه براساس داده‌های UNHCR داده‌های کلی از وضعیت پناهندگان در ایران و مهمان شهرها ارائه شده است. از گزارش وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در زمینه اشتغال اتابع خارجی در ایران نیز به منظور

سالنامه مهاجرتی ایران دربیک نگاه

I r a n M i g r a t i o n O u t l o o k 2 0 2 0

جمعیت ایرانیان خارج از کشور

- بر اساس آخرین آمار موجود (۲۰۲۰ میلادی)، جمعیت مهاجران جهان در سال ۲۰۱۹ میلادی بالغ بر ۲۷۲ میلیون نفر است که $\frac{3}{5} \times 272 = 162$ درصد از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهد.
- جمعیت مهاجران ایرانی در دنیا بر اساس آخرین آمار موجود قابل استناد در سال ۲۰۱۹ میلادی، $\frac{1}{9} \times 272 = 30$ میلیون نفر می‌باشد که $\frac{2}{29} \times 30 = 2.1$ درصد از جمعیت ایران را تشکیل می‌دهد.
- جمعیت مهاجران ایرانی در دنیا در سال ۱۹۹۰ میلادی، بالغ بر ۸۲۰ هزار نفر بوده است، که این رقم در سال ۲۰۱۹ میلادی به رقم $\frac{1}{9} \times 820 = 91$ میلیون نفر رسیده است.
- طبق آخرین آمار موجود در سال ۲۰۱۸ میلادی، ایرانیان دارنده اقامت پناهندگی ساکن در اتحادیه اروپا با بیش از ۵۶ هزار نفر و بعد از آن دارندگان اقامت خانوادگی با رقمی بیش از ۴۲ هزار نفر بالاترین جمعیت را دارند. در رتبه‌های بعدی دارندگان اقامت تحصیلی با رقم ۲۱ هزار و اقامت کاری با رقم قریب به ۱۸ هزار نفر قرار دارند.

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۳۲

- و همچنین نرخ بازگشت متخصصان ایرانی باعث ارتقاء شاخص خالص چرخش نخبگان ایرانی از تراز (۰/۴۶) در سال ۲۰۱۱ به (۰/۳۱) در سال ۲۰۱۷ شده است.
- جمعیت دانشجویان ایرانی در کشور آمریکا در بازه ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۸، با یک شیب ملایم در حال افزایش بوده است که در بازه ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۶ با یک شیب صعودی قابل توجه، رشد کرده است.
 - غالب مقاصد برتر دانشجویان ایرانی در بازه ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۷، جملگی در تراز ۱۰۰۰ تا ۴۰۰۰ هزار دانشجو ثابت مانده‌اند و تعداد مقاصد اندکی همچون کانادا، آلمان، ایتالیا و ترکیه وارد ترازهای بالاتر شده‌اند.
 - در دوران دولت ترامپ، رشد جمعیت دانشجویان ایرانی در آمریکا در مقایسه با سال‌های گذشته متوقف شده و لذا جمعیت دانشجویان ایرانی در طی بازه ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۹ در تراز ۱۲ هزار نفر ثابت مانده است.
 - در سال ۲۰۱۸ جمعیت دانشجویان ایرانی در آمریکا در مقایسه با سال ۲۰۱۷، بیش از ۶۰۰ نفر کاهش یافته است.
 - وضعیت دانشجویان کشورهای دانشجو فرست در دانشگاه‌های آمریکا در سال تحصیلی ۲۰۱۸ تا ۲۰۱۹ نسبت به سال تحصیلی ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۸ نشان می‌دهد که جمعیت دانشجویانی ایرانی در آمریکا در مقاطع کارشناسی و تحصیلات تكمیلی رشد منفی به ترتیب ۱۰ و ۷ درصدی داشته است.
 - بطورکلی، جمعیت دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در آمریکا در سال ۲۰۱۹ در سطوح کارشناسی و تحصیلات تکمیلی دارای رشد منفی پنج درصدی بوده است.
 - کاهش دانشجویان ایرانی در آمریکا، در رشته‌های مهندسی نیز مشهود است. جمعیت ایرانیانی که در رشته‌های مهندسی در دانشگاه‌های آمریکا ثبت‌نام کرده‌اند، از سال ۲۰۱۶ روندی کاهش به خود گرفته است و از ۵ هزار و ۲۰ نفر در سال ۲۰۱۶ به ۴ هزار و ۵۴۰ نفر در سال ۲۰۱۸ رسیده است.
 - تعداد ویزاهای F1 و J1 صادر شده برای دانشجویان و محققان ایرانی طی سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹ با کاهشی قابل ملاحظه همراه بوده است بطوریکه تعداد ویزهای

جایه‌جایی بین‌المللی دانشجویان ایرانی در جهان

- بر اساس آمار جهانی، تعداد دانشجویان بین‌المللی در جهان از رقم ۲ میلیون نفر در سال ۲۰۰۰ میلادی به رقم ۵/۳ میلیون نفر در سال ۲۰۱۹ میلادی رسیده است.
- تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور هم‌راستا با افزایش کل جمعیت دانشجویان کشور و نیز افزایش جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان، روند صعودی داشته و از تراز ۱۹ هزار دانشجو در سال ۲۰۰۳ میلادی به تراز ۵۳ هزار دانشجو در سال ۲۰۱۷ رسیده است.
- علیرغم اینکه تعداد دانشجویان بین‌المللی ایرانی روندی فزاینده داشته است، اما تعداد آنها در سال‌های اخیر تقریباً ثابت شده و در تراز ۵۲ هزار نفر ثابت باقی مانده است.
- سهم دانشجویان ایرانی خارج از کشور به نسبت کل جمعیت دانشجویان کشور در طول ۱۵ سال گذشته رقمی تقریباً ثابت مانده است و نرخی حدود یک درصد را داشته است.
- نرخ رشد جمعیت دانشجویان ایرانی خارج از کشور در قیاس با نرخ رشد جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان کندرتر بوده است. بدین ترتیب، سهم دانشجوفرستی ایران در کل بازار دانشجویان بین‌المللی جهان از سال ۲۰۱۲ روندی کاهشی به خود گرفته و از سهم حدود ۱/۳ درصد به حدود ۰/۹ درصد در بازار جهانی رسیده است.
- در بازه ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۲ میلادی رتبه دانشجو فرستی ایران در جهان از رتبه ۲۹ ام به رتبه ۱۲ ام رسیده است. با این حال رتبه ایران در بازه ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۷ روندی کاهشی داشته بطوریکه در سال ۲۰۱۷ میلادی، رتبه دانشجو فرستی ایران در جهان به جایگاه ۲۰ ام تنزل پیدا کرده است.
- جمعیت دانشجویان بین‌المللی مشغول به تحصیل در ایران از تراز ۴ هزار دانشجو در سال ۲۰۱۱ به تراز ۲۱ هزار دانشجو در سال ۲۰۱۸ افزایش یافته است.
- نرخ بازگشت متخصصان و فارغ التحصیلان ایرانی به داخل کشور از سال ۲۰۱۵ تا سال ۲۰۲۰ روند صعودی و قابل توجهی داشته است. جمعیت متخصصان بازگشته از تراز ۱۰۰ نفر در سال ۲۰۱۵ میلادی به تراز ۱۵۰۰ نفر در سال ۲۰۲۰ رسیده است.
- مجموع جذب دانشجویان بین‌المللی در داخل کشور

دارد و کشورهای چین، هند و کره جنوبی در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

- چنانچه سهم دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های برتر آمریکا از کل دانشجویان خروجی ایرانی در نظر گرفته شود، کمتر از نیم درصد دانشجویان خروجی از ایران در دانشگاه‌های برتر آمریکا و جهان مشغول به تحصیل هستند که از این حیث ایران در جایگاه دهم در میان کشورهای دانشجو فرست به آمریکا قرار دارد.

- در بازه ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ میلادی، سهم دانشجویان ایرانی حاضر در دانشگاه‌های برتر آمریکا و جهان از کل جمعیت دانشجویان خروجی ایران رشد بسیار ناچیزی داشته و از رقم $47/45$ درصد به رقم $48/41$ درصد رسیده است. در حالیکه این سهم برای کشور چین با جمعیت قابل توجه دانشجویان خروجی (بیش از ۷۰۰ هزار دانشجو) رشد محسوسی از رقم $48/41$ درصد به رقم $71/47$ داشته که این موضوع باعث واکنش مقامات دولت آمریکا و اعمال محدودیت برای پذیرش دانشجویان چینی در دانشگاه‌های این کشور شده است.

F1 صادر شده طی دوره مذکور با کاهشی تقریباً ۵۷ درصدی و تعداد ویزاها J1 صادر شده با کاهشی تقریباً ۶۸ درصدی همراه بوده است.

- در سه ماهه اول سال ۲۰۲۰ نیز، صدور ویزاها F1 و J1 برای دانشجویان و محققان ایرانی افت چشمگیری تجربه کرده و به ترتیب به تعداد ۱۴۵ و ۱۱۶ ویزا کاهش داشته است.

- از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۵، تعداد دانشجویان ایرانی حاضر در ۱۰ دانشگاه برتر ایالات متحده آمریکا روندی تقریباً ثابت داشته است و با اندکی رشد از رقم ۲۰۱ دانشجو به رقم ۲۳۲ دانشجو رسیده است.

- از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۸، هم‌زمان با کاهش جمعیت دانشجویان ایرانی در آمریکا، دانشجویان ایرانی حاضر در ۱۰ دانشگاه برتر آمریکا نیز کاهش اندکی یافته و از رقم ۲۳۲ دانشجو به حدود ۲۲۰ دانشجو رسیده است.

- کشور ایران در رتبه بندی کشورهای دانشجو فرست به آمریکا، با در نظر گرفتن تعداد دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های برتر آمریکا، در جایگاه دهم قرار

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

جدید) در سال تنزل پیدا کرده است.

- روند ورود و ثبت پناهندگان افغانستانی در ایران در دهه ۱۹۹۰ به اوج خود رسیده بود بطوریکه در سال های ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۲ بیش از سه میلیون پناهنه افغانستانی در ایران حضور داشته‌اند.
- پس از دهه ۹۰ میلادی، تعداد پناهندگان افغانستانی ساکن در ایران روند کاهشی داشته و از سال ۲۰۰۴ به بعد تاکنون در حدود یک میلیون نفر ثابت مانده است.
- بیشترین پناهنه عراقی نیز در اوایل دهه ۱۹۹۰ در ایران حضور داشته است اما از اوسط این دهه تعداد آنها کاهش یافته و از سال ۲۰۰۵ به بعد جمعیت آنها کمتر از ۵۰ هزار نفر بوده است.
- بر اساس گزارش سازمان بین‌المللی مهاجرت، حدود ۸۰ هزار مهاجر افغانستانی فاقد مدرک در سال ۲۰۱۸ به صورت داوطلبانه و یا اجبار از ایران به کشور خود بازگشته‌اند که در مقایسه با سال ۲۰۱۷ این میزان دو سوم افزایش یافته است که بالاترین میزان بازگشت مهاجران افغانستانی فاقد مدرک از سال ۲۰۱۲ است.
- از جمله مهم‌ترین دلایل افزایش میزان بازگشت مهاجران فاقد مدرک افغانستانی در سال ۲۰۱۸ می‌توان به اعمال مجدد تحریم‌های اقتصادی علیه ایران و کاهش ارزش ریال در برابر ارزهای خارجی اشاره کرد که منجر به افزایش بازگشت مهاجران افغانستانی فاقد مدرک به کشورشان شده است.

مهاجرت‌های اجباری از ایران به خارج و به داخل کشور

- جمعیت افرادی که در جهان در وضعیت پناهندگی قرار داشته‌اند از سال ۲۰۰۶ تا سال ۲۰۱۸ روند افزایشی داشته و تقریباً دو برابر شده است. مجموع جمعیت پناهندگان در جهان در حدود ۲۵ میلیون نفر است.
- تعداد ایرانیانی که در کشورهای جهان در وضعیت پناهندگی قرار دارند از حدود ۱۰۲ هزار نفر در سال ۲۰۰۶ به ۱۳۰ هزار نفر در سال ۲۰۱۸ افزایش یافته است.
- مقایسه وضعیت ایران با وضعیت جهانی در ۱۵ سال گذشته نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۸ از مجموع جمعیت جهان ۰/۲۶ درصد آن پناهندگان بوده‌اند اما از کل جمعیت ایران در سال ۱۳۹۸ در حدود ۰/۱۵ درصد آن در سایر کشورها در وضعیت پناهندگی قرار داشته است.
- اتحادیه اروپا در طول چند سال گذشته بویژه پس از بحران جهانی پناهجویان در سال ۲۰۱۵، به یکی از مناطق اصلی استقرار پناهجویان جهان تبدیل شده است. بر همین اساس، شمار پناهجویان ایرانی در کشورهای اتحادیه اروپا به نسبت سایر نقاط جهان قابل توجه است.
- بیشترین جمعیت پناهجویان ایرانی (ثبت شده جدید) در اتحادیه اروپا مربوط به سال ۲۰۱۶ میلادی می‌باشد که بیش از ۴۰ هزار نفر بوده است. در سال‌های بعدی این رقم بطور تقریبی به تراز ۲۰ هزار پناهجو (ثبت شده

سیاست‌گذاری و مدیریت مهاجرت‌های بین‌المللی

- ارتباط با داخل و تلاش در جهت بهبود و اصلاح امور کشور، نشانه‌های امیدوارکننده‌ای برای تلاش در جهت سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در این حوزه می‌باشد.
- با درنظر گرفتن دو واقعیت فوق الذکر، بنظر می‌رسد که یک راهکار کلی و بنیادین پیش روی کشور، ضرورت تغییر رویکرد اقتصاد ایران به سمت بکارگیری نیروهای دانشی و تسريع حرکت هدفمند و نظاممند در جهت "اقتصاد دانش بنیان" با هدف جذب حداکثری سرمایه‌های انسانی تحصیل کرده در داخل کشور و هم‌چنین انگیزاندن نیروهای متخصص و فارغ التحصیلان خارج از کشور جهت بازگشت به داخل کشور است.
- بر همین اساس دو پیام اصلی "سالنامه مهاجرتی ایران": اول، ضرورت سوگیری هدفمند و حرکت بلادرنگ کشور در جهت سیاست‌گذاری داده محور در حوزه مهاجرت‌های بین‌المللی و دیگری تمرکز بر توسعه اقتصاد دانش بنیان در کشور با هدف ظرفیت‌سازی برای بکارگیری سرمایه‌های انسانی در داخل و یا زمینه چینی بازگشت متخصصان و فارغ التحصیلان خارج از کشور است.
- برای پی‌ریزی سیاست‌ها و مدیریت اثربخش برنامه‌های حوزه مهاجرت، کشور نیازمند یک ساختار متفکر و منسجم در این حوزه است. لذا ضرورت تاسیس و راه اندازی "سازمان ملی مهاجرت" با رویکرد مدیریت و پوشش همه جنبه‌های مهاجرتی بویژه ساماندهی جریان خروجی دانشجویان و هم‌چنین تسهیل بازگشت فارغ التحصیلان ایرانی به داخل کشور بیش از هر زمان دیگر احساس می‌شود.
- نکته راهبردی دیگر کاهش جمعیت و یا محدودیت جابه‌جایی بین‌المللی دانشجویان ایرانی در جهان و تنزل جایگاه ایران در بازار جهانی دانشجویان بین‌المللی است. این موضوع ممکن است از دیدگاه برخی موجب مسرت و خوشحالی باشد. اما با در نظر داشتن نگاه راهبردی ضرورت حفظ سهم پایدار ایران در بازار جهانی "چرخش نخبگان و دانشجویان" به عنوان بخشی از سوت موتور انتقال و توسعه دانش و فناوری در کشور، یکی از تهدیدهای اصلی این حوزه، کاهش جمعیت دانشجویان ایرانی در جهان و یا محدودیت جابه‌جایی بین‌المللی آنها

و حیاتی است. همچنان که در چند ماه پیش از شیوع کرونا، سیاست‌های محدود کننده دولت آمریکا در ورود دانشجویان و متخصصان ایرانی و چینی موید این موضوع است که دسترسی به منابع دانش و فناوری روز دنیا به یکی از دغدغه‌های دولت‌ها در منازعات و رقابت‌های منطقه‌ای و جهانی تبدیل شده است.

است. زیرا جایه‌جایی بین‌المللی دانشجویان و متخصصان سهم مهمی در توسعه دانش و فناوری و حتی افزایش قدرت نرم کشورهای در حال توسعه اعم از ایران ایفا می‌کند.

- لذا همواره حفظ و حراست بخشی از سهم و جایگاه ایران در بازار بین‌المللی "چرخش نخبگان" بسیار مهم

آمار رسمی موجود و قابل استناد بطور خلاصه نمایش داده شده است.

وضعیت جمعیت مهاجران ایرانی در جهان

در جدول شماره (۱)، وضعیت جمعیت مهاجران ایرانی در جهان^۱ در مقایسه با میانگین جهانی بر اساس آخرین

جدول ۱- جمعیت مهاجران ایرانی در مقایسه با میانگین جهانی

سال (میلادی)					جمعیت مهاجران ایرانی در مقایسه با میانگین جهانی
۲۰۱۹	۲۰۱۷	۲۰۱۰	۲۰۰۰	۱۹۹۰	
۱/۹	۱/۸	۱/۴۹	۱/۱۵	۰/۸۲	جمعیت مهاجران ایرانی در جهان (میلیون نفر)
۸۲/۹	۸۰/۷	۷۳/۸	۶۵/۶	۵۶/۴	کل جمعیت ایران (میلیون نفر)
۲/۲۹	۲/۲۳	۲/۰۲	۱/۷۵	۱/۴۵	سهم مهاجران ایرانی از کل جمعیت ایران (درصد)
۲۷۱/۶	۲۵۷/۷	۲۲۰/۸	۱۷۳/۶	۱۵۲/۵	جمعیت کل مهاجران در جهان (میلیون نفر)
۷۷۱۲/۵	۷۵۴۶/۹	۶۹۵۶/۸	۶۱۴۳/۵	۵۳۲۷/۲	جمعیت جهان (میلیون نفر)
۳/۵۲	۳/۴۱	۳۱/۷۴	۲/۸۳	۲/۸۶	نسبت مهاجران به جمعیت در جهان (درصد)
۱/۰۷	۱/۰۷	۱/۰۶	۱/۰۷	۱/۰۶	سهم ایران از کل جمعیت جهان (درصد)
۰/۷۰	۰/۷۰	۰/۶۷	۰/۶۶	۰/۵۴	سهم ایران از کل جمعیت مهاجران جهان (درصد)

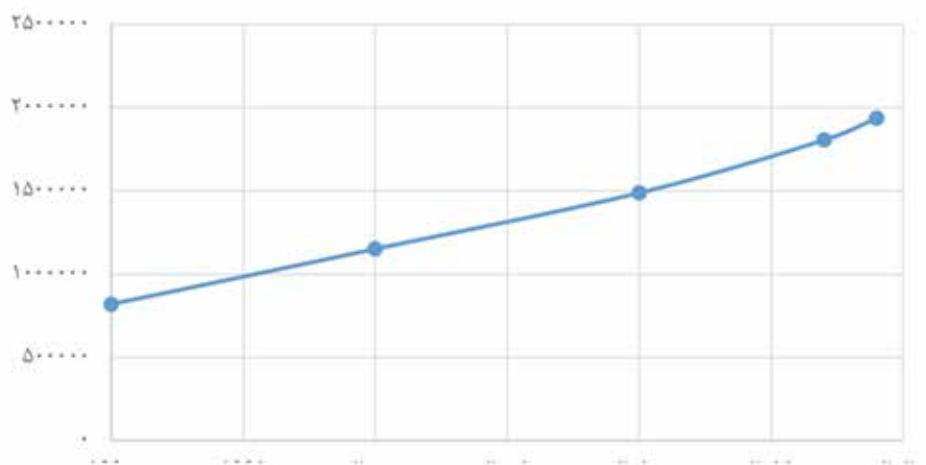
منبع: آمار بخش امور اقتصادی اجتماعی سازمان ملل و ماتریس دوچانبه مهاجرت بانک جهانی (world bank,2020) (UN, 2020).

کل جمعیت جهان از نرخ ۲/۸۶ درصد در سال ۱۹۹۰ به نرخ ۳/۵۲ در سال ۲۰۱۹ رسیده است. در حالیکه سهم ایران از کل جمعیت جهان در طول ۳۰ سال گذشته بطور تقریبی در نسبت ۱/۰۷ درصد ثابت مانده است، سهم ایران از کل جمعیت مهاجران جهان نیز با تغییرات اندکی در طول چند سال گذشته در حدود ۰/۷ درصد قرار دارد که همچنان پایین‌تر از سهم جهانی جمعیت ایران می‌باشد.

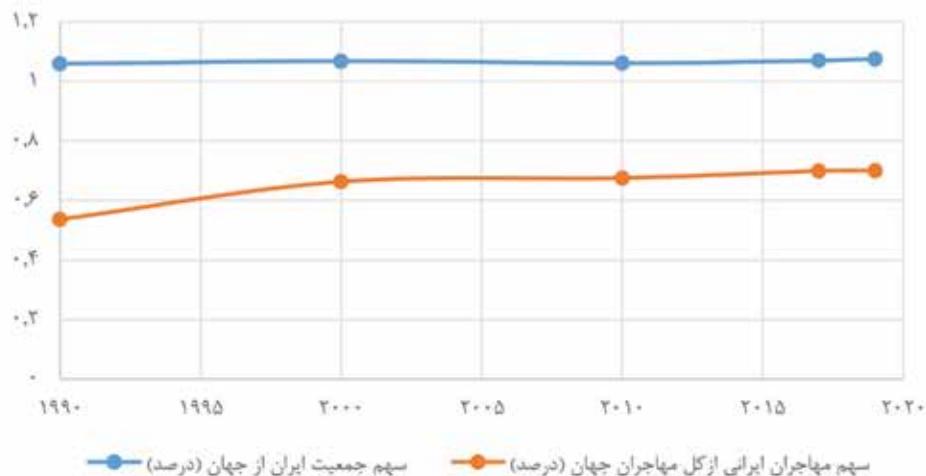
○ جمعیت مهاجران ایرانی در طول ۳۰ سال گذشته بصورت صعودی با شبیه ملایم از رقم ۸۱۹/۹۳۶ نفر در سال ۱۹۹۰ میلادی به رقم ۱/۹۳۷/۰۴۸ نفر در سال ۲۰۱۹ رسیده است. در همین بازه جمعیت مهاجران جهان از رقم ۱۵۳/۰۱۱/۴۷۳ نفر در سال ۱۹۹۰ به رقم ۲۷۱/۶۴۲/۱۰۵ نفر در سال ۲۰۱۹ میلادی رسیده است.
○ سهم مهاجران ایرانی از کل جمعیت ایران از نرخ ۱/۴۵ درصد در سال ۱۹۹۰ میلادی به نرخ ۲/۲۹ درصد در سال ۲۰۱۹ رسیده است. در همین بازه سهم مهاجران از

۱. پایگاه داده بانک جهانی جمعیت مهاجران را تا سال ۲۰۱۷ تخمین زده است از این رو با وجود اینکه سازمان ملل اجمعیت مهاجران کشورها را تا سال ۲۰۱۹ تخمین زده است، برای همخوانی داده ها از تخمین ۲۰۱۷ آن استفاده شده است.
- مبنای جمعیت مهاجران ایرانی در کشورهای مختلف داده های سازمان ملل در نظر گرفته شده است و برای کشورهایی که داده وجود نداشته است از داده های موجود بانک جهانی استفاده شده است، به این ترتیب تلاش شده است تخمین کامل تری از جمعیت ایرانیان در جهان به دست آید.
- بدینهی است از آنجا که با وجود استفاده از هردو پایگاه داده، هنوز داده های جمعیتی مهاجران در تعدادی از کشورها موجود نبوده است، نمی توان ادعا کرد که این داده تجمیعی جمعیت ایرانیان در جهان را به طور کامل و دقیق تخمین زده است.
- اگر از آخرين داده های در دسترس درخصوص جمعیت ایرانیان یعنی تخمین ۲۰۱۹ سازمان ملل استفاده کنیم و برای تکمیل آن از آخرين داده های بانک جهانی که مربوط به سال ۲۰۱۷ است استفاده کنیم عدد تجمیعی حاصل به ۱۹۳۷۰۴۸ نفر می رسد.

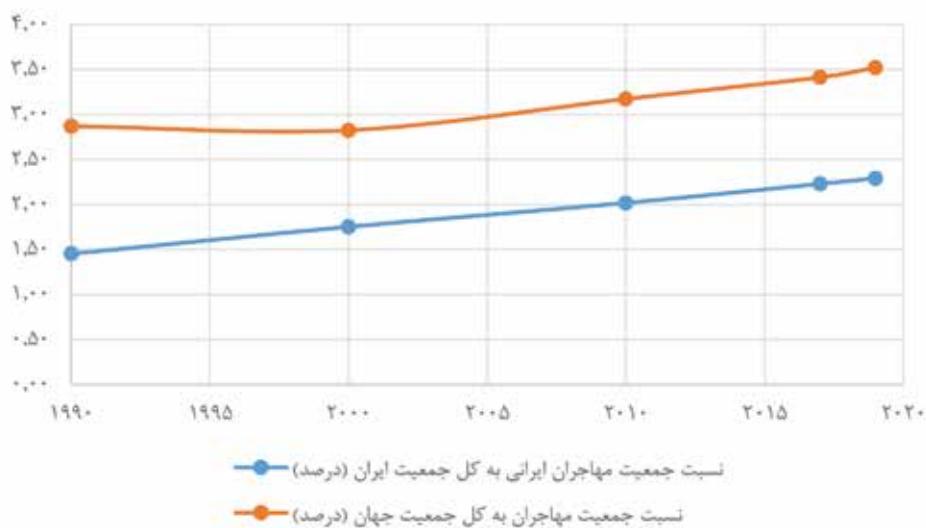
جمعیت مهاجران ایرانی در جهان

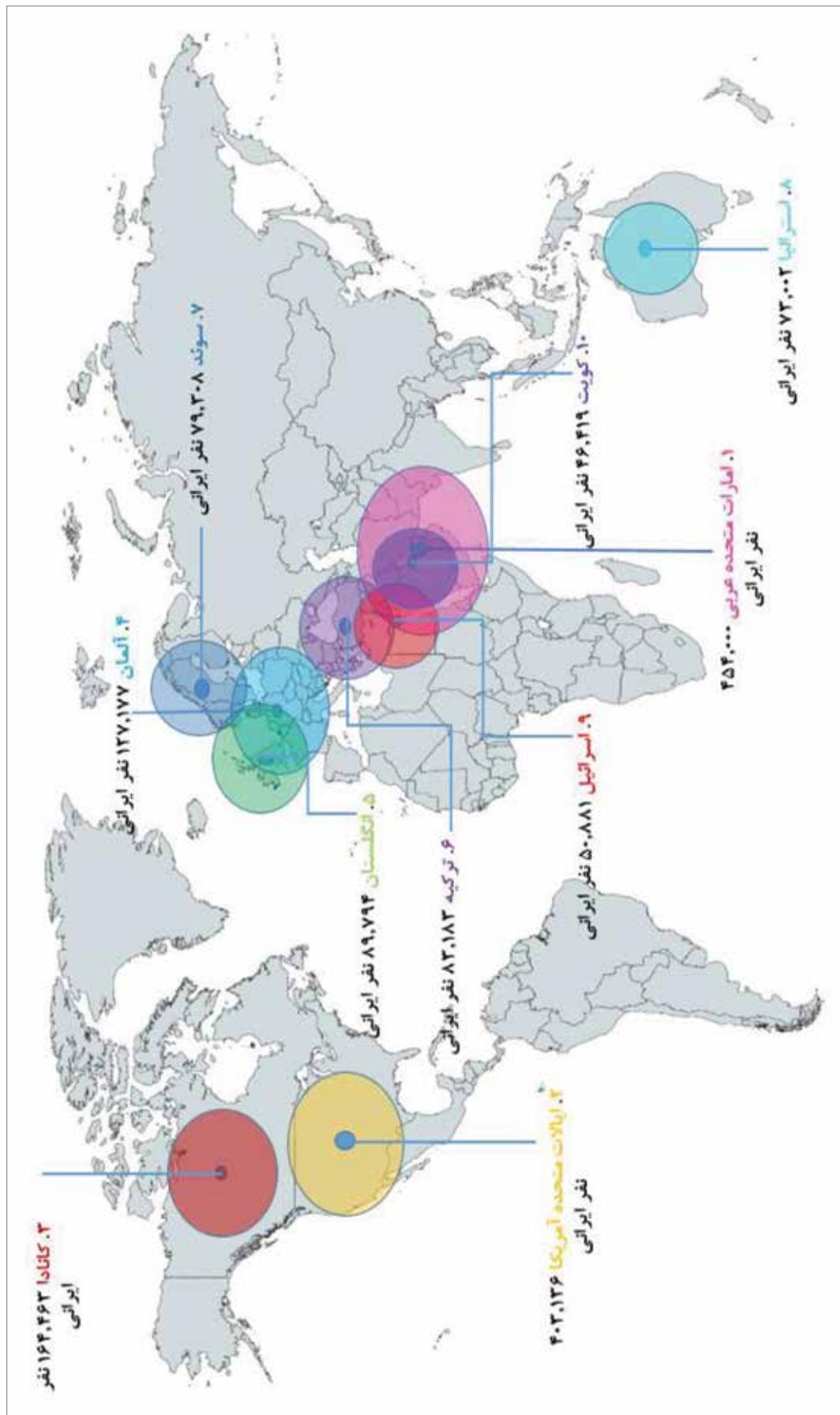
وضعیت سهم جمعیت و مهاجران ایرانی در جهان

مقایسه نسبت مهاجران به جمعیت در ایران و جهان

(UN,2020), (World Bank,2020)

شکل ۱- توزیع پراکنده‌ی ایرانیان خارج از کشور بر اساس ۱۰ مقصد (کشور) اول در سال ۱۴۰۰

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

بالاترین جمعیت را دارد. در رتبه‌های بعدی دارندگان اقامت تحصیلی با رقم ۲۱ هزار و اقامت کاری با رقم قریب به ۱۸ هزار قرار دارند. در واقع پس از مشکلاتی که برای ایرانیان جهت اخذ ویزای مسافرتی و اقامتی برای کشور آمریکا در دوران دولت ترامپ پیش آمده است، اخذ ویزای اقامتی (در انواع مختلف آن) در اروپا بیشتر از سابق مورد توجه ایرانیان قرار گرفته است.

۰ وضعیت اقامت ایرانیان در جهان

• ایرانیان دارنده اقامت در اتحادیه اروپا

در جدول زیر توزیع جمعیت ایرانیان دارای انواع اقامت (تحصیلی، کاری، پناهجوئی و غیره) در اتحادیه اروپا در بازه سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۸ آمده است. طبق آخرین آمار موجود در سال ۲۰۱۸ میلادی، ایرانیان دارای اقامت پناهندگی با رقمی بیش از ۵۶ هزار نفر و بعد از آن دارندگان اقامت خانوادگی با رقمی بیش از ۴۲ هزار نفر

جدول ۲- توزیع انواع اقامت ایرانیان در اتحادیه اروپا بر اساس دلایل اقامت مجاز در سال‌های (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)

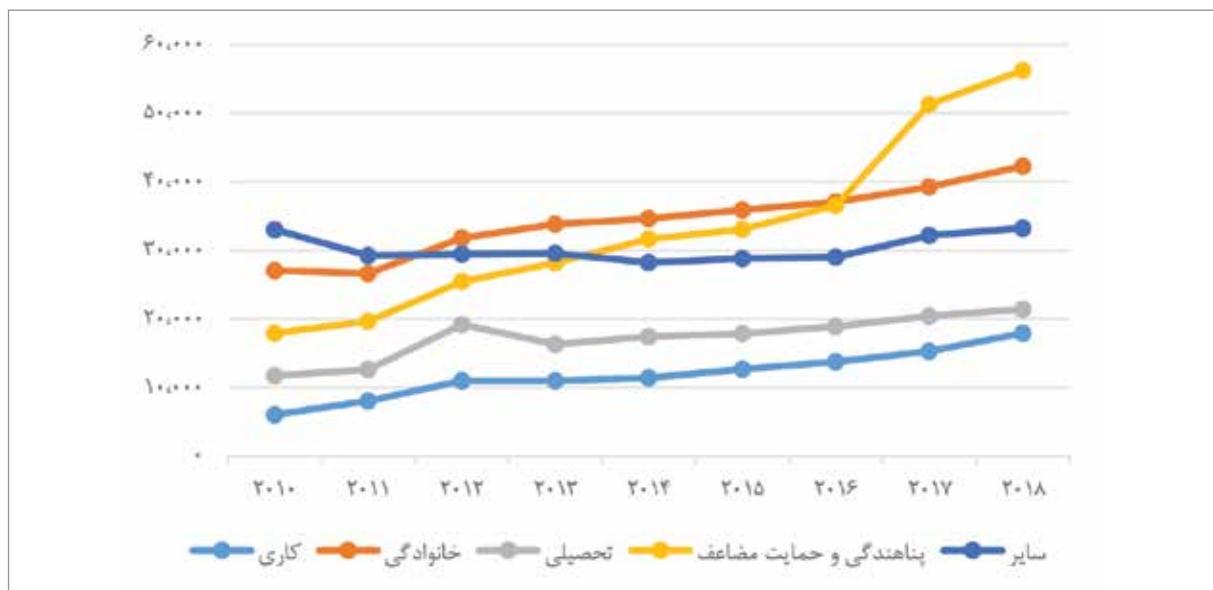
سال (میلادی)									دلائل اقامتی
۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	
۲۱/۴۳۰	۲۰/۴۱۵	۱۸/۹۲۸	۱۷/۸۵۹	۱۷/۴۰۳	۱۶/۳۰۲	۱۹/۱۶۱	۱۲/۶۰۳	۱۱/۷۱۹	تحصیلی
۱۷/۹۲۶	۱۵/۲۸۵	۱۳/۷۲۵	۱۲/۶۷۲	۱۱/۴۱۰	۱۰/۹۸۲	۱۰/۹۹۲	۸/۰۴۹	۶/۰۲۸	کاری
۵۶۲۷۰	۵۱۲۸۵	۳۶۵۴۱	۳۳۰۸۱	۳۱۶۳۲	۲۸۲۰۳	۲۵۴۷۲	۱۹۶۵۱	۱۷۹۲۱	پناهندگی/ حمایت مضاعف
۴۲/۲۹۳	۳۹/۲۶۴	۳۷/۰۵۶	۳۵/۹۱۷	۳۴/۶۴۲	۳۲/۸۲۳	۳۱/۷۹۵	۲۶/۶۴۴	۲۷/۰۸۵	خانوادگی
۳۲/۲۵۷	۳۲/۱۹۲	۲۹/۰۳۴	۲۸/۸۰۴	۲۸/۲۳۳	۲۹/۵۵۴	۲۹/۴۵۷	۲۹/۲۳۳	۳۳/۰۴۵	سایر*

* توضیح: سایر موارد اقامتی شامل اقامت‌های دیپلماتیک و کنسولی و دیگر مواردی که در دسته‌های فوق قرار نمی‌گیرند.

منبع: (EUROSTAT, 2020)

است با این تفاوت که بیشترین رشد اقامت‌های پناهجوئی مربوط به دوران اوج گیری جریان عظیم مهاجرت‌های پناهجوئی به اروپا در بازه ۲۰۱۵-۲۰۱۸ می‌باشد.

هماهنگونه که در جدول بالا و نمودار زیر مشخص است، اقامت‌های تحصیلی ایرانیان در اروپا در دوره ۲۰۱۰-۲۰۱۸، دو برابر شده است. اقامت‌های کاری و پناهجوئی سه برابر شده

نمودار ۱- روند اقامت ایرانیان در اروپا بر اساس نوع اقامت (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)

توجه این است که ایرانیان دارای اقامت در اتحادیه اروپا بیشتر دارای اقامت بلند مدت (۱۲ ماه و بیشتر) هستند. میان مدت و بلند مدت نشان داده شده است. نکته حائز

در جدول زیر توزیع جمعیت ایرانیان دارای اقامت در اتحادیه اروپا بر اساس طول مدت اقامت آنها (کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت) نشان داده شده است.

جدول ۳- توزیع طول اقامت ایرانیان دارای اقامت در اتحادیه اروپا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)

سال (میلادی)										طول اقامت
۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰		
۱,۱۵۸	۱,۲۰۱	۱,۱۳۵	۱,۱۰۸	۱,۰۷۸	۱,۰۷۹	۱,۱۵۱	۸۵۳	۸۸۶	۳ تا ۵ ماه	
۱۰,۳۲۰	۱۰,۶۵۱	۱۳,۰۰۱	۹,۷۶۲	۱۰,۹۶۶	۱۰,۷۱۵	۱۰,۷۲۵	۱۰,۶۷۸	۸,۰۴۳	۶ تا ۱۱ ماه	
۱۵۹,۶۹۸	۱۴۶,۵۸۹	۱۲۱,۱۴۸	۱۱۷,۴۶۳	۱۱۱,۳۷۶	۱۰۷,۰۷۰	۱۰۵,۰۰۱	۸۴,۶۴۹	۸۶,۸۶۹	۱۲ ماه و بیشتر	

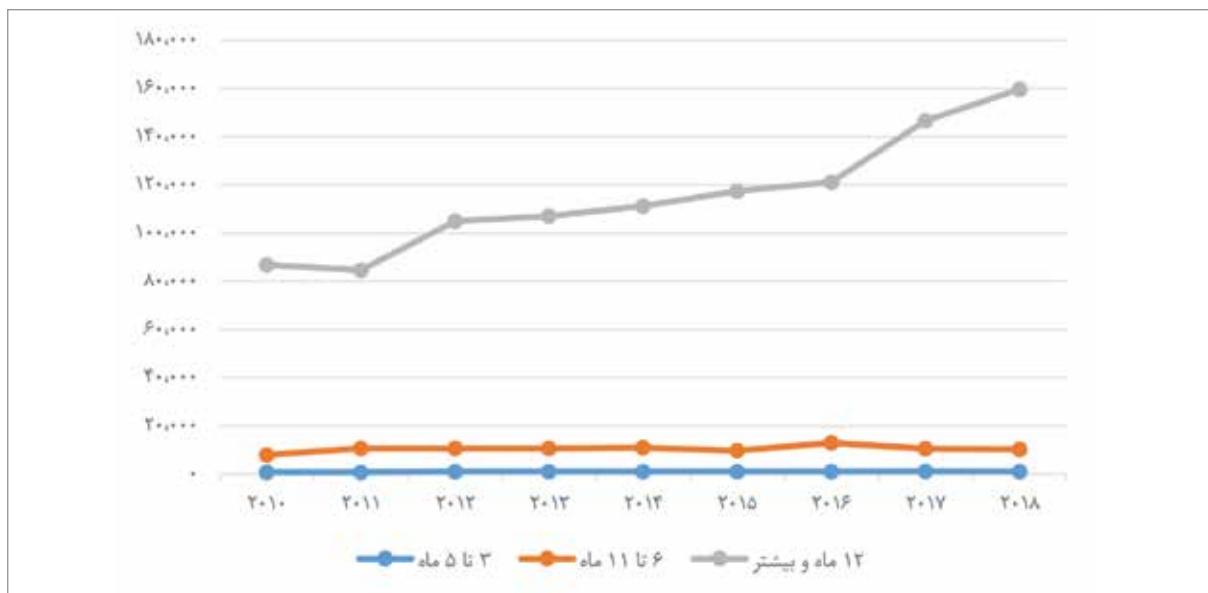
منبع: (EUROSTAT, 2020)

این حال تعداد اقامت‌های بلند مدت (۱۲ ماه و بیشتر)، در همین بازه بیش از دو و نیم برابر شده است.

همانگونه که در نمودار زیر مشخص است، روند اقامت‌های کوتاه مدت (۳ تا ۵ ماه) و میان مدت (۶ تا ۱۱ ماه) در بازه زمانی ۲۰۱۰-۲۰۱۸ تغییر چندانی نکرده است، با

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۴۲

نمودار ۲- روند جمعیت ایرانیان دارای اقامت در اروپا بر اساس مدت زمان (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)

○ روند سالیانه اقامت‌های جدید اعطا شده به ایرانیان در مناطق مختلف جهان

در جدول زیر نرخ سالیانه اعطای اقامت جدید به ایرانیان (کانادا) و ترکیه بر اساس نوع اقامت اعطا شده نشان داده شده است.

در سه منطقه: اتحادیه اروپا، آمریکای شمالی (آمریکا و

جدول ۴- روند تعداد اقامت‌های (جدید) اعطا شده به ایرانیان در هر سال میلادی

سال (میلادی)											نوع اقامت	منطقه
۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰			
-	۸/۱۱۱	۷/۶۲۲	۷/۲۹۰	۵/۰۶۳	۵/۱۴۷	۶/۶۸۱	۶/۸۱۶	۵/۵۳۴	۴/۷۸۶	کوتاه / میان مدت (۱۱-۳ ماه)	اتحادیه اروپا	
-	۲۴/۳۲۱	۳۱/۸۱۴	۱۵/۸۲۵	۱۳/۵۰۳	۱۳/۹۶۲	۱۳/۹۳۴	۱۳/۴۳۱	۱۳/۷۸۸	۱۳/۶۷۷	بلند مدت (۱۲ ماه و بیشتر)		
-	۵۳۹۶	۷۳۶۲	۸۸۵۷	۹۳۱۶	۸۸۸۷	۷۶۹۴	۶۸۴۱	۴۸۲۷	۴۱۸۹	موقعت غیر توریستی	آمریکا و کانادا	
-	۱۰۱۱۶	۱۳۷۹۱	۱۳۲۹۸	۱۳۱۱۴	۱۱۶۱۵	۱۲۸۶۳	۱۴۸۲۲	۱۴۸۲۲	۱۴۸۲۲	قانونی دائم		
۱۷۳۹۰	۱۱۳۴۵	۶۹۵۰	۴۹۶۰	۳۶۲۰	-	-	-	-	-	موقعت غیر مسافرتی	ترکیه	
۵۱۷۵	۵۵۱۰	۴۷۳۷	۶۴۸۳	۱۱۶۶۷	-	-	-	-	-	دائم		
-	۳۲۱۱۱	۱۳۱۶۲	۱۰۷۰۴	۶۳۹۳	-	-	-	-	-	مجموع اقامت‌های اعطا شده		

منبع: (EUROSTAT, 2020), (US Department of Homeland Security, 2020), (IRCC, 2020), (TURKSTAT, 2019)

هزار در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۳ به تراز ۱۰ هزار در سال ۲۰۱۸ تنزل کرده است.

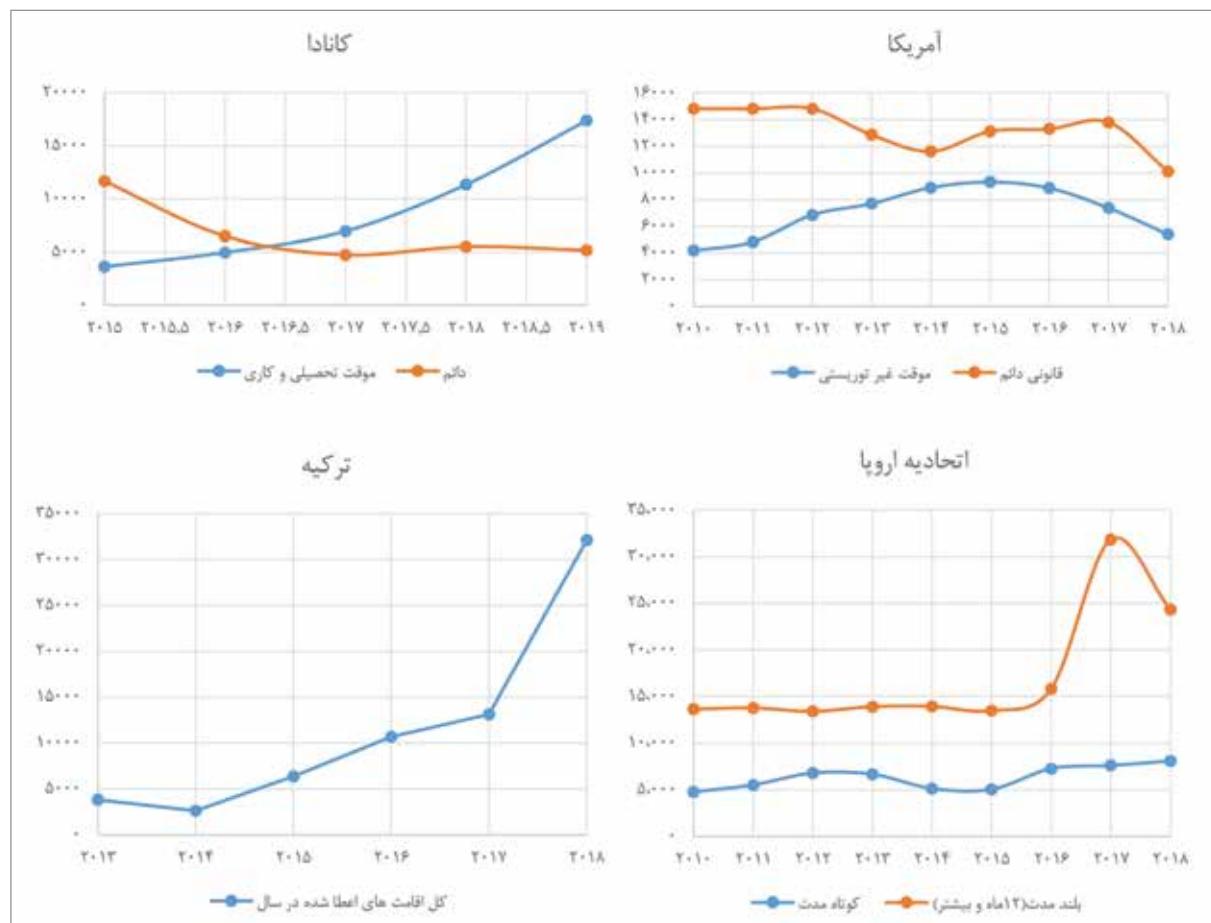
در کانادا، نرخ سالیانه اعطای اقامت موقعت غیر توریستی، در بازه ۲۰۱۵-۲۰۱۹، رشد بسیار چشمگیری داشته است و از تراز ۳ هزار در سال ۲۰۱۵ به تراز ۱۷ هزار در سال ۲۰۱۹ صعود کرده است. اما در مورد اقامت‌های دائم، این روند معکوس بوده و نرخ سالیانه اعطای اقامت دائم از تراز ۱۱ هزار در سال ۲۰۱۵ به تراز ۵ هزار در سال ۲۰۱۹ تنزل کرده است.

در کشور ترکیه، بر اساس اطلاعات موجود قابل استناد، نرخ سالیانه اعطای اقامت‌های جدید در سال ۲۰۱۵ از تراز ۶ هزار به تراز ۱۳ هزار در سال ۲۰۱۸ صعود کرده است.

در نمودار زیر، روند سالیانه اعطای اقامت جدید به ایرانیان در سه منطقه مورد اشاره در جدول بالا نمایش داده شده است.

در منطقه اتحادیه اروپا، نرخ اعطای سالیانه اقامت کوتاه مدت و بلند مدت (۳ تا ۱۱ ماه) در بازه ۲۰۱۰-۲۰۱۸ میلادی به تراز ۴ هزار در سال ۲۰۱۰ تقریباً دو برابر شده است و از تراز ۸ هزار در سال ۲۰۱۸ رسیده است. در این منطقه، نرخ سالیانه اعطای اقامت بلند مدت (۱۲ ماه و بیشتر) به ایرانیان در بازه ۲۰۱۰-۲۰۱۵ ثابت بوده و در تراز ۱۳ هزار ثابت بوده است. اما همزمان با اوج گیری جریان مهاجرت به اروپا در بازه ۲۰۱۶-۲۰۱۸، نرخ اعطای سالیانه اقامت بلند مدت رشد چشمگیری داشته است و در سال ۲۰۱۷ دو برابر شده است.

در آمریکا، روند سالیانه اعطای اقامت موقعت غیر توریستی در بازه ۲۰۱۰-۲۰۱۵ صعودی بوده و از رقم ۴ هزار در سال ۲۰۱۰ به رقم ۹ هزار در سال ۲۰۱۵ رسیده است. با این حال با روی کار آمدن دولت ترامپ، این روند نزولی بوده بطوریکه در سال ۲۰۱۸ میلادی، به تراز ۵ هزار تنزل کرده است. در این کشور، روند سالیانه اعطای اقامت دائم در بازه ۲۰۱۰-۲۰۱۸ نزولی بوده و از تراز ۱۴

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۴۴

نمودار ۳- روند سالیانه اعطای اقامت جدید به ایرانیان (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)

(EUROSTAT, 2020), (Department of Homeland Security, 2020), (IRCC, 2020), (TURKSTAT, 2019)

جهان در قالب شاخص‌های مختلف در جدول زیر نمایش داده شده است.

وضعیت دانشجویان ایرانی در جهان

بر اساس آخرین آمار موجود قابل استناد و با قابلیت مقایسه پذیری جهانی، وضعیت دانشجویان ایرانی در

جدول ۵- وضعیت دانشجویان ایرانی خارج از کشور بر اساس شاخص‌های آماری مختلف

رتبه دانشجو فرستی ایران در جهان	تعداد دانشجویان بین‌المللی در جهان (میلیون نفر)	حالص چرخش نخبگان در ایران ^۱	میزان جذب دانشجویان بین‌المللی در ایران (هزار نفر)	بازگشت تجمعی ایرانیان متخصص خارج از وطن	سهم دانشجویان خروجی از کل جمعیت دانشجویان ایران	تعداد دانشجویان خروجی از ایران (هزار نفر)	سال
۲۹	۲/۶	۰/۰۱۰	۱۹/۳	۲۰۰۳
۲۸	۲/۷	۰/۰۱۰	۲۰/۹	۲۰۰۴
۲۶	۲/۸	۰/۰۱۰	۲۳/۴	۲۰۰۵
۲۲	۲/۹	۰/۰۰۹	۲۵/۱	۲۰۰۶
۲۰	۳/۱	۰/۰۰۹	۲۹/۵	۲۰۰۷
۱۸	۳/۳	۰/۰۱۰	۳۳/۲	۲۰۰۸
۱۵	۳/۵	۰/۰۱۰	۳۹/۷	۲۰۰۹
۱۳	۳/۸	۰/۰۱۱	۴۴/۵	۲۰۱۰
۱۳	۴/۰	-۰/۴۶	۴/۵	...	۰/۰۱۱	۵۰/۴	۲۰۱۱
۱۲	۴/۱	-۰/۴۷	۷/۸	...	۰/۰۱۲	۵۴/۶	۲۰۱۲
۱۴	۴/۲	-۰/۳۸	۱۱/۲	...	۰/۰۱۱	۴۹/۵	۲۰۱۳
۱۵	۴/۵	-۰/۳۶	۱۴/۹	...	۰/۰۱۰	۵۰/۸	۲۰۱۴
۱۶	۴/۸	-۰/۳۲	۱۸/۷	۱۱۳	۰/۰۱۲	۵۱/۱	۲۰۱۵
۱۷	۵/۱	-۰/۳۱	۲۱/۰	۳۷۶	۰/۰۱۳	۵۲/۸	۲۰۱۶
۲۰	۵/۳	-۰/۳۱	۲۰/۶	۸۰۶	۰/۰۱۴	۵۲/۵	۲۰۱۷
...	۵/۳	...	۲۱/۶	۱۰۹۷	۲۰۱۸
...	۵/۳	۱۴۰۲	۲۰۱۹
...	۱۵۶۰	۲۰۲۰

منابع: (2020، UNESCO) (آمار دریافتی از معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، ۱۳۹۹)؛ (مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۸)

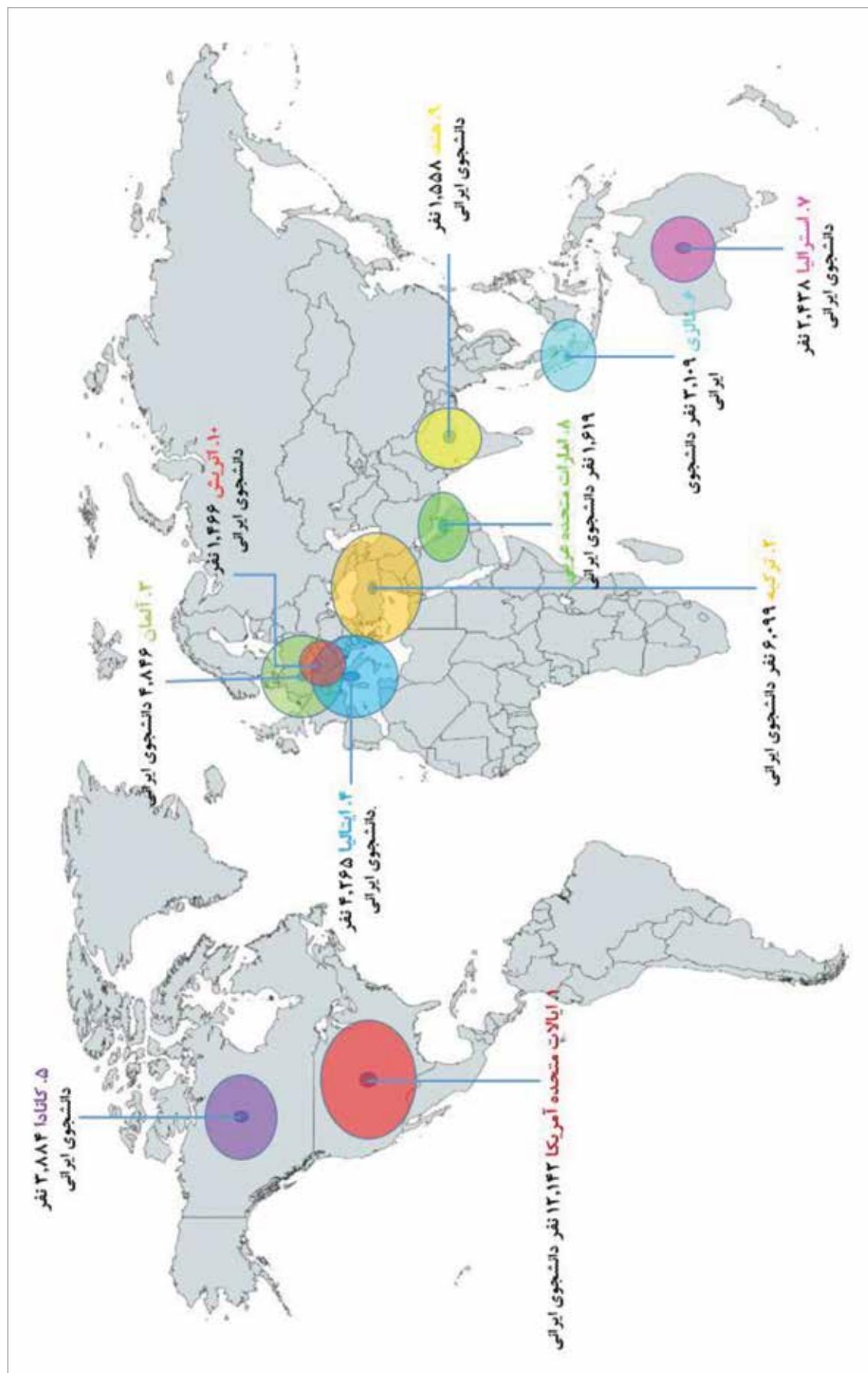
سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱. این شاخص از تفاضل خروج دانشجویان ایرانی از مجموع جذب دانشجویان بین‌المللی و بازگشت تجمعی ایرانیان متخصص خارج از وطن در یک جمعیت ۱۰۰ هزار نفری به دست می‌آید.

به داخل کشور از سال ۲۰۱۵ تا سال ۲۰۲۰ روند صعودی و قابل توجهی داشته است. بطوریکه بر اساس آمار بدست آمده از معاونت علمی- فناوری ریاست جمهوری، جمعیت متخصصان بازگشته از تراز ۱۰۰ نفر در سال ۲۰۱۵ میلادی به تراز ۱۵۰۰ نفر در سال ۲۰۲۰ رسیده است که این میزان رشد جمعیت متخصصان بازگشته به کشور در دوران اخیر (علی‌رغم تحولات اقتصادی چند سال گذشته) در نوع خود کمنظیر است. مجموع جذب دانشجویان بین‌المللی در داخل کشور و همچنین نرخ بازگشت متخصصان ایرانی باعث ارتقاء شاخص خالص چرخش نخبگان ایرانی از تراز (۴۶/۰) در سال ۱۱ به (۳۱/۰) در سال ۱۷ شده است.

در شکل زیر، توزیع پراکندگی دانشجویان ایرانی خارج از کشور در نقاط مختلف جهان (۱۰ مقصد اول) با بیشترین جمعیت به نمایش درآمده است. همانگونه که در شکل مشخص است، مناطق اصلی تراکم جمعیت دانشجویان ایرانی شامل آمریکای شمالی، اروپای غربی، آسیای جنوب شرقی و اقیانوسیه می‌باشد که همه این مناطق از جمله قطب‌های اصلی علم و فناوری جهان هستند که به این ترتیب می‌توان امیدوار بود که با بهبود شاخص چرخش نخبگان ایرانی، زمینه انتقال دانش و فناوری به داخل کشور فراهم شود. از نکات حائز توجه این است که اخیراً دولت ایالات متحده آمریکا در ارائه روادید و اجازه ورود دانشجویان ایرانی به داخل خاک این کشور، مشکلات و محدودیت‌هایی را پدید آورده است. با توجه به اینکه کشور آمریکا، در طول چند دهه گذشته، مقصد اول دانشجویان ایرانی بوده است، این محدودیت‌ها باعث تنزل و یا ثابت ماندن رتبه دانشجو فرستی ایران در جهان شده است. هر چند که مقاصد دیگری همچون کانادا و آلمان در حال جذب بیشتر دانشجویان ایرانی هستند، اما به لحاظ اهمیت دسترسی دانشجویان ایرانی به آخرین دستاوردهای علمی و فناوری در دانشگاه‌های برتر آمریکا، این محدودیت‌ها می‌تواند در میان مدت و بلند مدت برای کشور ایران آثار محربی به دنبال داشته باشد. در واقع منازعات سیاسی میان آمریکا با برخی از کشورها از جمله چین و ایران، باعث تشدید این محدودیت‌ها شده است، بطوریکه در بهار سال ۲۰۲۰ میلادی، کشور آمریکا دسترسی و پذیرش دانشجویان چینی در رشته‌های فنی و مهندسی در دانشگاه‌های آمریکا را بشکل قابل توجهی محدود کرده است.

بر اساس آمار جهانی، تعداد دانشجویان بین‌المللی در جهان از رقم ۲ میلیون نفر در سال ۲۰۰۰ میلادی به رقم ۵/۳ میلیون نفر در سال ۲۰۱۷ میلادی رسیده است. تنها طی ده سال (از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۷)، تعداد دانشجویان بین‌المللی در جهان حدود ۷۱ درصد افزایش یافته است و از ۳ میلیون نفر به ۵/۳ میلیون نفر رسیده است. پیش‌بینی می‌شود که در صورت تداوم رشد سالیانه ۵/۱ درصد در جمعیت دانشجویان بین‌المللی، تعداد آنها تا سال ۲۰۳۰ دو برابر شود و به ۱۰/۲ میلیون نفر برسد (UNESCO Institute for Statistics, 2020). تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور نیز به مرور و هم‌راستا با افزایش کل جمعیت دانشجویان کشور و نیز افزایش جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان، روند صعودی داشته و از تراز ۱۹ هزار دانشجو در سال ۲۰۰۳ میلادی به تراز ۵۳ هزار دانشجو در سال ۲۰۱۷ رسیده است. علیرغم اینکه تعداد دانشجویان بین‌المللی ایرانی روندی فزاینده داشته است؛ اما تعداد آنها در سال‌های اخیر ثابت شده و در تراز ۵۲ هزار نفر ثابت باقی مانده است. علاوه بر این، نرخ رشد جمعیت دانشجویان بین‌المللی ایرانی در قیاس با نرخ رشد جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان کنتر بوده است. بدین ترتیب، سهم دانشجوفرستی ایران در کل بازار دانشجویان بین‌المللی جهان از سال ۲۰۱۲ روندی کاهشی به خود گرفته و از حدود ۱/۳ درصد به حدود ۰/۹ درصد رسیده است. بر همین اساس رتبه دانشجو فرستی ایران در جهان از رتبه ۲۹ در سال ۲۰۰۳ به رتبه ۱۲ ام در سال ۲۰۱۲ میلادی رسیده است. با این حال رتبه در بازه ۲۰۱۲-۲۰۱۷ روندی کاهشی داشته بطوریکه در سال ۲۰۱۷ میلادی، رتبه دانشجو فرستی ایران در جهان به مقام ۲۰ ام تنزل پیدا کرده است. سهم دانشجویان خارج از کشور به نسبت کل جمعیت دانشجویان کشور علی‌رغم افزایش عددی قابل توجه جمعیت دانشجویان، در طول ۱۵ سال گذشته رقمی تقریباً ثابت مانده است و نرخی حدود یک درصد را داشته است. از نکات دیگر، افزایش جمعیت دانشجویان بین‌المللی مشغول به تحصیل در ایران می‌باشد که از تراز ۴ هزار در سال ۲۰۱۱ به تراز ۲۱ هزار در سال ۲۰۱۸ افزایش یافته است. همچنین، افزایش نرخ بازگشت متخصصان و فارغ التحصیلان ایرانی

سالنامه
مهاجرت ایران
۱۳۹۹

میلادی با یک شیب قابل توجه بوده است که از تراز هزار و ۵۰۰ دانشجو در سال ۲۰۱۲ میلادی، وارد تراز ۶ هزار دانشجو در سال ۲۰۱۷ شده است.

جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ شاهد روند افزایشی قابل توجه از رقم ۴۲۰ نفر در سال ۲۰۰۰ به رقم ۴ هزار و ۲۶۵ نفر در سال ۲۰۱۷ بوده است. از دلایل اقبال دانشجویان ایرانی به کشور ایتالیا در سال‌های اخیر، سهولت نسیی فرآیند پذیرش تحصیلی، درصد بالای اعطای ویزا و دسترسی به بورس‌های تحصیلی این کشور است.

تعداد دانشجویان ایرانی در کانادا نیز طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با افزایش چشمگیری همراه بوده است و از ۳۸۱ نفر در سال ۲۰۰۰ تا حدود ۴ هزار نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. جمعیت دانشجویان ایرانی در استرالیا از ۲۳۶ نفر تا حدود ۲ هزار و ۵۰۰ نفر افزایش یافته است. با این وجود، افت اندکی در تعداد دانشجویان ایرانی در استرالیا از سال ۲۰۱۰ مشاهده می‌شود که می‌تواند ناشی از بالارفتن هزینه‌های تحصیلی در این کشور باشد. جمعیت دانشجویان ایرانی در کشور فرانسه در طول دو دهه گذشته تغییر چشمگیری نداشته است و بطور تقریبی و میانگین در تراز هزار و ۵۰۰ نفر بوده است.

تعداد دانشجویان ایرانی در بریتانیا تا سال ۲۰۱۱ روندی فزاینده داشته است و از ۸۳۸ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۳ هزار و ۴۶۳ نفر در سال ۲۰۱۱ رسیده است. اما پس از اتفاقات مربوط به ورود به سفارت بریتانیا در تهران در تاریخ ۲۹ نوامبر ۲۰۱۱، تنش میان دو کشور بالا گرفت و با بسته شدن سفارت این کشور در ایران، شرایط اخذ ویزای دانشجویی برای این کشور دشوار شد (RNZ, 2011). بدین ترتیب جمعیت دانشجویان ایرانی در بریتانیا، از سال ۲۰۱۱ روندی نزولی یافته است و از حدود ۳ هزار و ۵۰۰ نفر در سال ۲۰۱۱ به حدود هزار و ۵۰۰ نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است.

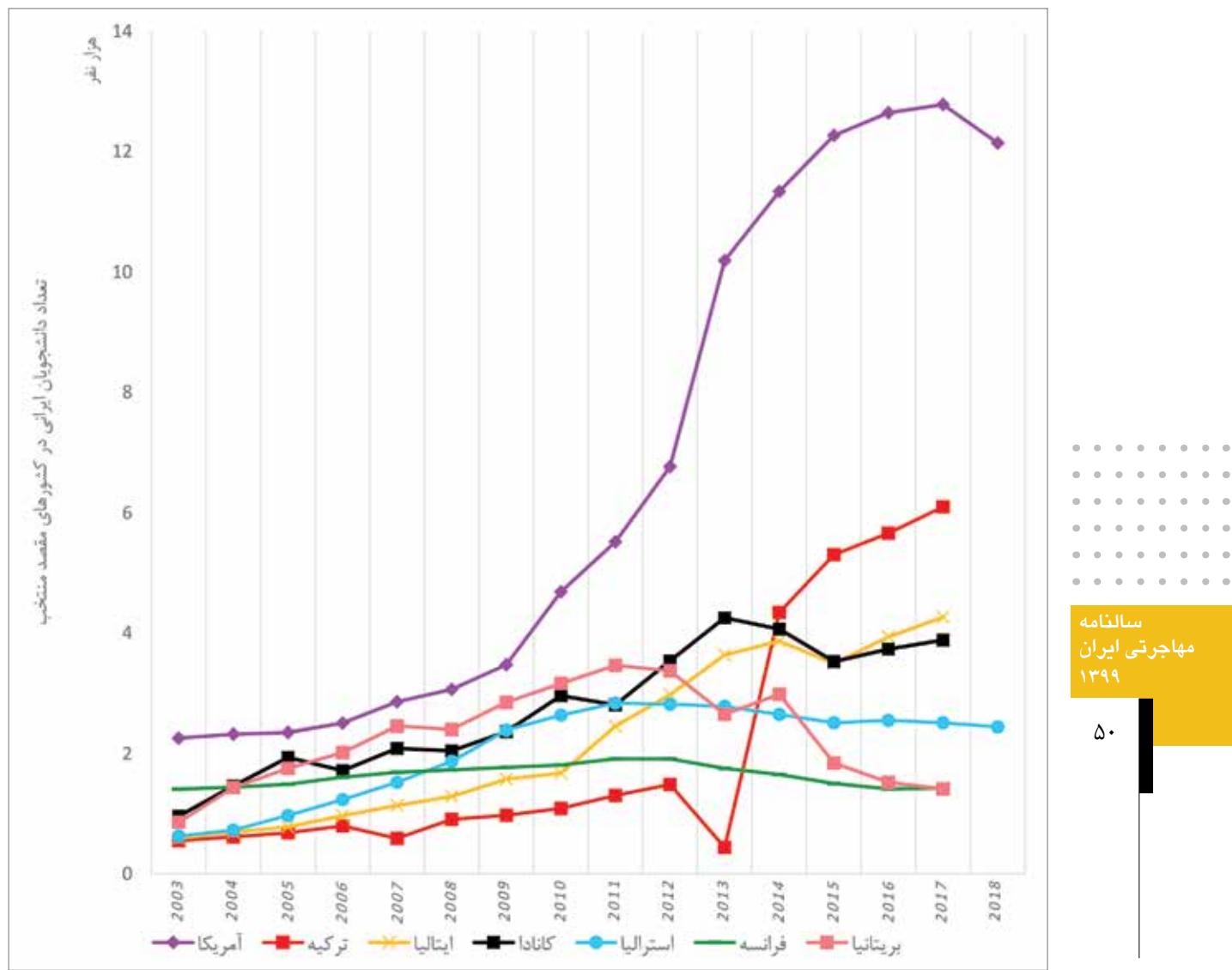
○ روند توزیع جمعیت دانشجویان ایرانی در مقاصد برتر منتخب

انتخاب مقصد تحصیلی، یکی از مسائل حائز اهمیت برای دانشجویان و کشور دانشجو فرست می‌باشد. نمودار ۴ روند توزیع جمعیت دانشجویان ایرانی خارج از کشور در برخی از مقاصد برتر را در بازه ۲۰۱۸ تا ۲۰۰۳ نمایش می‌دهد. مطابق این نمودار، کشورهای آمریکا، ترکیه، ایتالیا، کانادا، استرالیا، بریتانیا و فرانسه جزو مقاصد مهم دانشجویان ایرانی هستند. همانگونه که در نمودار مشخص است، جمعیت دانشجویان ایرانی در کشور آمریکا در بازه ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۸، با یک شیب ملایم در حال افزایش بوده است که در بازه ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۶ با یک شیب صعودی قابل توجه، رشد کرده است.

با این حال در دوران دولت ترامپ، این نرخ، روند ثابت و حتی نزولی پیدا کرده است و جمعیت دانشجویان ایرانی در آمریکا در طول سه سال گذشته در تراز ۱۲ هزار نفر ثابت مانده است. در سال ۲۰۱۸ جمعیت دانشجویان ایرانی در آمریکا در مقایسه با سال ۲۰۱۷، بیش از ۶۰۰ نفر کاهش یافته است. چرا که از یک طرف، تحریمهای اقتصادی و نوسانات ارزی منجر به افزایش شهریه‌ها و هزینه‌های زندگی برای بسیاری از دانشجویان ایرانی شده است. از طرف دیگر، سیاست‌های مهاجرتی آمریکا (صدور ویزا) و ممنوعیت ورود اتباع کشورهای عمده‌ای مسلمان از جمله ایران، باعث ایجاد مشکل و عدم اطمینان در میان بسیاری از دانشجویان ایرانی شده است. بدین ترتیب چالش‌های موجود بر سر ورود دانشجویان ایرانی به این کشور، در نهایت باعث جایگزین شدن کشورهای دیگری مانند کانادا، آلمان، ایتالیا و ترکیه به مقصد اول دانشجویان ایرانی گردیده و یا خواهد شد (Federis, 2019).

غالب مقاصد برتر دانشجویان ایرانی در بازه ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۷، جملگی در تراز هزار تا ۴ هزار دانشجو ثابت مانده‌اند و تعداد مقاصد اندکی همچون کانادا، آلمان، ایتالیا و ترکیه وارد ترازهای بالاتر شده‌اند.

کشور ترکیه به دلیل همسایگی و قرابتهای فرهنگی، تاریخی، مذهبی و قومی با کشورمان، از مقاصد مهم دانشجویان ایرانی می‌باشد. از نکات حائز توجه، افزایش جمعیت دانشجویان ایرانی در ترکیه از سال ۲۰۱۳

نمودار ۴- روند تعداد دانشجویان ایرانی در مقاصد اصلی دانشجویان بین‌المللی ایرانی (۲۰۰۳ تا ۲۰۱۸)

منابع: (UNESCO Institute for Statistics, 2020) (IIE, 2020) (Austrade-MIP, 2019)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۵۰

بر همین اساس، بررسی تعداد و سهم دانشجویان ایرانی در ۱۰ دانشگاه برتر آمریکا که از میان ۲۰ دانشگاه برتر جهان (بر اساس رتبه بندی ۲۰۲۰ QS) انتخاب شده‌اند، می‌تواند تا حدی تبیین کننده وضع کیفی دانشجویان ایرانی خارج از کشور باشد.

جدول زیر توزیع تعداد دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های برتر آمریکا که همگی جزء ۲۰ دانشگاه برتر جهان هستند را نمایش می‌دهد. همان‌طور که در جدول مشخص است، از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۵، تعداد دانشجویان ایرانی در ۱۰ دانشگاه برتر ایالت متحده آمریکا روندی تقریباً ثابت داشته است و با اندکی

○ روند توزیع دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های برتر آمریکا و جهان

یکی از مباحثی که همواره در موضوع مهاجرت‌های بین‌المللی در ایران مطرح بوده است، بحث کیفیت دانشجویان و متخصصان ایرانی خارج از کشور بوده که بر همین اساس نیز دیدگاه کمی در این زمینه توسط برخی از افراد مورد انتقاد قرار گرفته است. در همین راستا، یکی از شاخص‌های قابل دسترس جهت سنجش کیفیت دانشجویان خروجی بر اساس محدود داده‌های موجود در حوزه مهاجرت‌های بین‌المللی می‌تواند سهم پذیرش و حضور دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های برتر جهان باشد.

مشغول به تحصیل در ده دانشگاه برتر آمریکا نیز کاهش اندکی یافته و از رقم ۲۳۲ دانشجو به حدود ۲۲۰ نفر رسیده است.

رشد از رقم ۲۰۱ دانشجو به رقم ۲۳۲ دانشجو رسیده است. اما از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸، همزمان با کاهش جمعیت دانشجویان ایرانی در آمریکا، تعداد ایرانیان

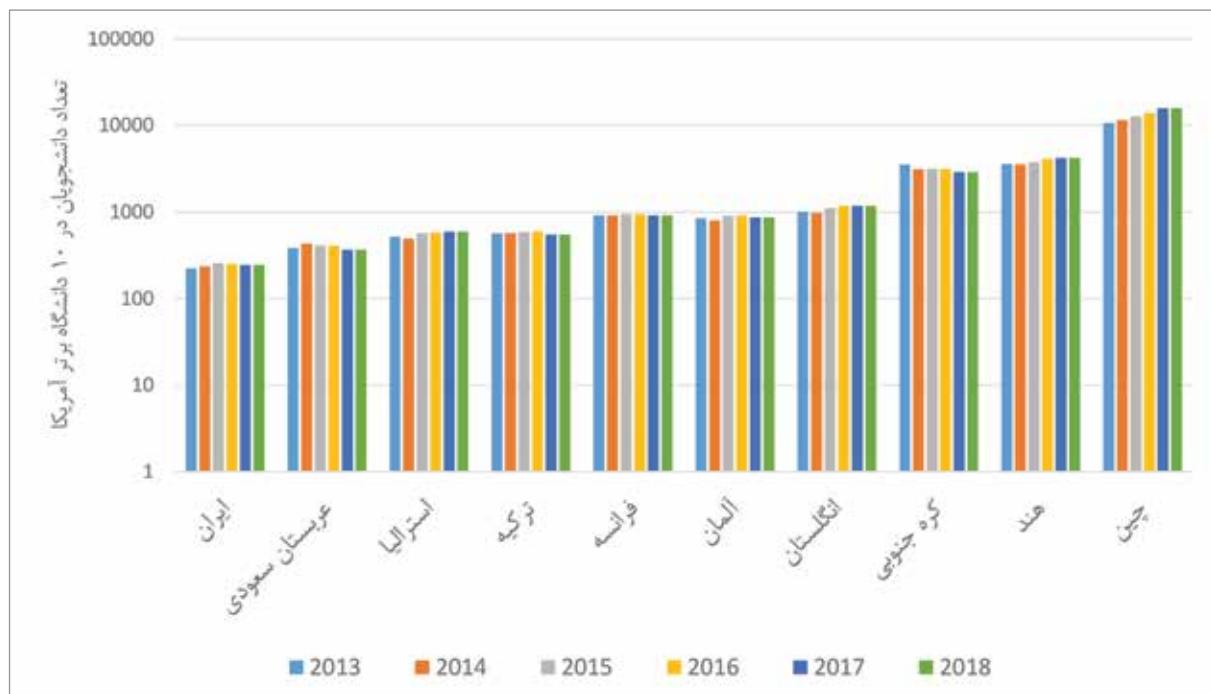
جدول ۶- توزیع تعداد دانشگاه‌های برتر آمریکا و جهان

دانشگاه	رتبه در آمریکا	رتبه جهانی	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸
ام آی تی	۱	۱	۳۷	۳۷	۳۸	۳۷	۳۳	۳۳
استنفورد	۲	۶۴	۶۲	۶۱	۲۴	۵۳	۵۳	۲۶
هاروارد	۳	۱۶	۱۵	۲۳	۲۴	۲۶	۲۶	۲۶
کالیفرنیا	۴	۷	۱۲	۱۵	۱۳	۱۱	۱۱	۱۱
شیکاگو	۵	۱۲	۱۵	۱۷	۱۶	۱۵	۱۵	۱۵
پرینستون	۶	۱۳	۱۸	۱۹	۲۳	۲۰	۲۰	۲۰
کورنل	۷	۲۰	۲۲	۲۳	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲
پنسیلوانیا	۸	۱۵	۲۳	۲۷	۲۷	۲۷	۲۷	۲۷
بیل	۹	۱۷	۵	۷	۶	۱۳	۱۳	۱۳
کلمبیا	۱۰	۱۸	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۶	۲۶
مجموع تعداد دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های برتر	۲۰۱	۲۱۲	۲۳۲	۲۲۵	۲۲۰	۲۲۰	۲۲۰	۲۲۰

(College Factual, 2020)

در جایگاه دهم در میان کشورهای دانشجو فرست قرار داریم. سهم دانشجویان ایرانی حاضر در دانشگاه‌های برتر جهان از کل جمعیت دانشجویان خروجی در بازه ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۸ میلادی رشد بسیار ناچیزی داشته است و از رقم ۰/۴۵ درصد در سال ۲۰۱۳ به ۰/۴۷ درصد در سال ۲۰۱۸ رسیده است. در حالیکه برای مثال این شاخص برای کشور چین با حجم قابل توجه دانشجویان خروجی (بیش از ۹۰۰ هزار دانشجو)، در همین بازه رشد نسبتاً محسوسی از رقم ۱/۴۸ درصد در سال ۲۰۱۳ به رقم ۱/۷۱ درصد در سال ۲۰۱۸ داشته که باعث واکنش مقامات دولت آمریکا و اعمال محدودیت برای پذیرش دانشجویان چینی در این کشور شده است.

در نمودارهای زیر، جمعیت دانشجویان ایرانی حاضر در دانشگاه‌های برتر آمریکا در قیاس با جمعیت دانشجویان دیگر کشورها نمایش داده شده است. چنانچه معیار "تعداد دانشجویان مشغول به تحصیل در ده دانشگاه برتر آمریکا" را در نظر داشته باشیم، ایران در رتبه‌بندی کشورهای دانشجو فرست در جایگاه دهم قرار دارد و کشورهای چین، هند و کره جنوبی در جایگاه اول تا سوم قرار دارند. چنانچه "سهم دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های برتر از کل جمعیت دانشجویان خروجی" را در نظر بگیریم، کمتر از نیم درصد دانشجویان خروجی از ایران در دانشگاه‌های برتر آمریکا و جهان مشغول به تحصیل هستند که از این حیث هم

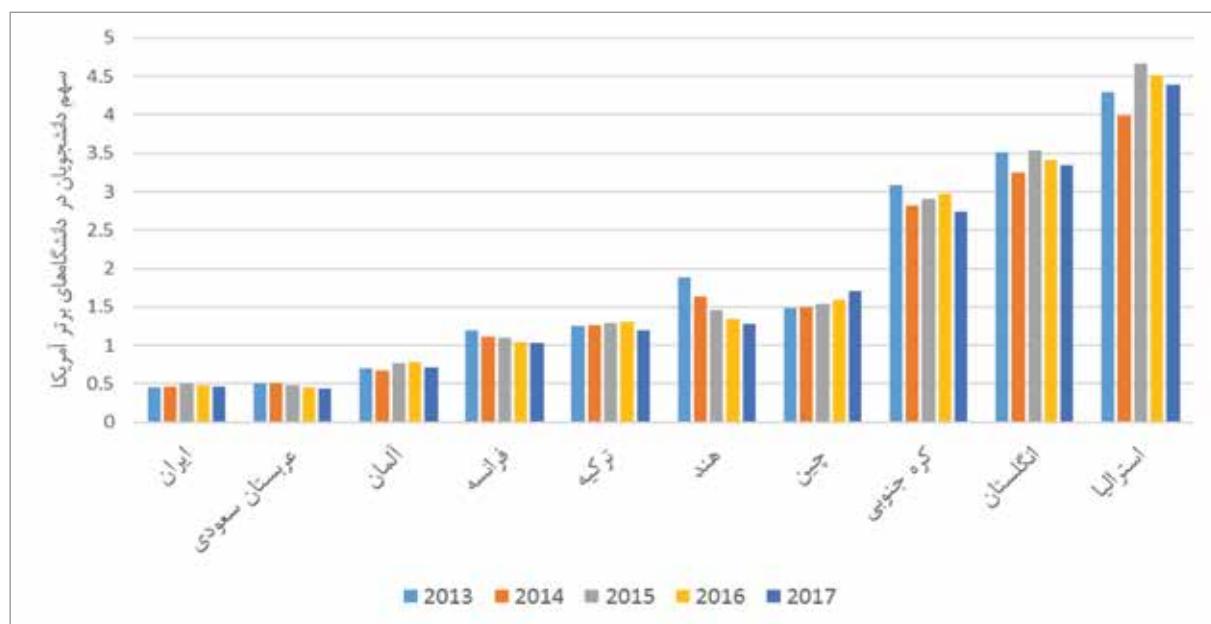

نمودار ۵- رتبه بندی کشورهای دانشجو فرست بر اساس تعداد دانشجویان آنها در ۱۰ دانشگاه برتر آمریکا

(College Factual, 2020) منبع:

۵۲

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

نمودار ۶- رتبه بندی کشورهای دانشجو فرست بر اساس سهم دانشجویان در ۱۰ دانشگاه برتر آمریکا از کل جمعیت دانشجویان خروجی آنها

(College Factual, 2020) منبع:

سال ۲۰۱۸ از مجموع جمعیت جهان ۰/۳۳ درصد آن را پناهندگان تشکیل می‌دهند؛ بعبارتی دیگر از هر یک میلیون نفر در جهان ۳۳۵۸ نفر را پناهندگان تشکیل می‌دهند. از طرف دیگر تعداد ایرانیانی که در سایر کشورهای جهان در وضعیت پناهندگی قرار داشته‌اند از حدود ۱۰۲ هزار نفر در سال ۲۰۰۶ به ۱۳۰ هزار نفر در سال ۲۰۱۸ افزایش یافته است. مقایسه وضعیت ایران با وضعیت جهانی در ۱۵ سال گذشته نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۸ از مجموع جمعیت جهان ۰/۲۶ درصد آن پناهندگان بوده‌اند اما از کل جمعیت ایران در سال ۱۳۹۸ در حدود ۰/۱۵ درصد آن در سایر کشورها در وضعیت پناهندگی قرار داشته است.

وضعیت پناهندگان و پناهجویان ایرانی در جهان

جدول زیر وضعیت کلی پناهندگان و پناهجویان ایرانی را در جهان در قیاس با ترازهای جهانی در این حوزه نمایش می‌دهد. بر اساس داده‌های این جدول افرادی که در جهان در وضعیت پناهندگی قرار داشته‌اند از سال ۲۰۰۶ تا سال ۲۰۱۸ روند افزایشی داشته و تقریباً دو برابر شده و به ۲۰ میلیون پناهندگان در سال ۲۰۱۸ رسیده است. البته با در نظر گرفتن جمعیت پناهندگان فلسطینی (تحت حمایت^۱ (UNWRA) که در سال ۲۰۱۸ در حدود ۵/۵ میلیون نفر بوده است، مجموع جمعیت پناهندگان در جهان در حدود ۲۵ میلیون نفر است. با احتساب پناهندگان فلسطینی در

جدول ۷- وضعیت پناهندگان ایرانی در مقایسه با جمعیت کل پناهندگان در جهان

سال	جمعیت جهان (میلیارد نفر)	جمعیت پناهندگان جهان (میلیون نفر)	سهم پناهندگان جهان به ازای کل جمعیت جهان (٪)	پناهندگان جهان به ازای هر یک میلیون نفر جهان	پناهندگان جهان (میلیون نفر) (سال شمسی)	جمعیت ایران (هزار نفر) (سال شمسی)	جمعیت پناهندگان ایرانی (٪)	وضعیت ایران		سال
								تعداد پناهندگان ایرانی در جهان به ازای هر یک میلیون ایرانی	سهم پناهندگان ایرانی از کل جمعیت کشور (٪)	
۲۰۰۶	۶/۵۹۳	۹/۸۷۷	۰/۱۴	۱۴۹۸	(۱۳۸۵) ۷۰/۴	۱۰۲	۰/۱۴	۱۴۵۶	۰/۱۴	۲۰۰۶
۲۰۱۱	۷/۰۰۳	۱۰/۴۰۴	۰/۰۹	۱۴۸۵	(۱۳۹۰) ۷۵	۷۲	۰/۱۴	۹۶۵	۰/۰۹	۲۰۱۱
۲۰۱۶	۷/۴۲۵	۱۷/۱۸۷	۰/۱۱	۲۳۱۴	(۱۳۹۵) ۸۰	۹۴	۰/۲۳	۱۱۷۶	۰/۱۱	۲۰۱۶
۲۰۱۸	۷/۵۹۳	۲۰/۳۵۶	۰/۱۵	۲۶۸۰	(۱۳۹۸) ۸۳/۲	۱۳۰	۰/۲۶	۱۵۶۱	۰/۱۵	۲۰۱۸

منبع: پایگاه داده بانک جهانی، بازیابی شده در ۷ژوئن ۲۰۲۰؛ پایگاه داده UNHCR بازیابی شده در ۷ژوئن ۲۰۲۰.

* جمعیت پناهندگان شامل پناهندگان تحت پوشش UNHCR بوده و شامل پناهندگان فلسطینی تحت حمایت UNWRA نمی‌باشد.

* منظور از جمعیت پناهندگان تعداد افرادی است که در سال مشخص در وضعیت پناهندگی بوده‌اند و به معنای ثبت پناهندگی جدید نیست. لذا آمارهای سال‌های فوق را نمی‌توان جمع بست.

1. The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East

مجموع پناهجویان ثبت شده در این کشورها بین ۳ الی ۴ درصد بوده است اما با ورود تعداد گسترده پناهجویان از سایر کشورها به اتحادیه اروپا از سال ۲۰۱۳، سهم پناهجویان ایرانی ثبت شده در مقایسه با کل پناهجویان ثبت شده در این کشورها روند کاهشی داشته است اما مجدداً از سال ۲۰۱۸ به سطح قبل از سال ۲۰۱۳ (حدود ۳ تا ۴ درصد) برگردید. بیشترین جمعیت ثبت شده پناهجویان جدید در اتحادیه اروپا مربوط به سال ۲۰۱۶ می‌باشد که بیش از ۴۰ هزار نفر بوده است. در سال‌های بعدی این رقم بطور تقریبی به تراز ۲۰ هزار پناهجو در سال تنزل پیدا کرده است.

○ وضعیت پناهندگان و پناهجویان ایرانی در اتحادیه اروپا

اتحادیه اروپا در طول چند سال گذشته بویژه پس از بحران جهانی پناهجویان در سال ۲۰۱۵، به یکی از مقاصد اصلی استقرار پناهجویان جهان تبدیل شده است. بر همین اساس، شمار پناهجویان ایرانی در کشورهای اتحادیه اروپا به نسبت سایر نقاط جهان قابل توجه است. جدول زیر جمعیت و درصد پناهجویان ایرانی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA را در بازه زمانی ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹ نشان می‌دهد. روند کلی کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA نیز نشان می‌دهد که روند ثبت پناهجویان ایرانی تا سال ۲۰۱۲ از

جدول ۸- تعداد و سهم پناهجویان جدید ایرانی به کل پناهجویان جدید در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA (۲۰۱۹ تا ۲۰۰۹)

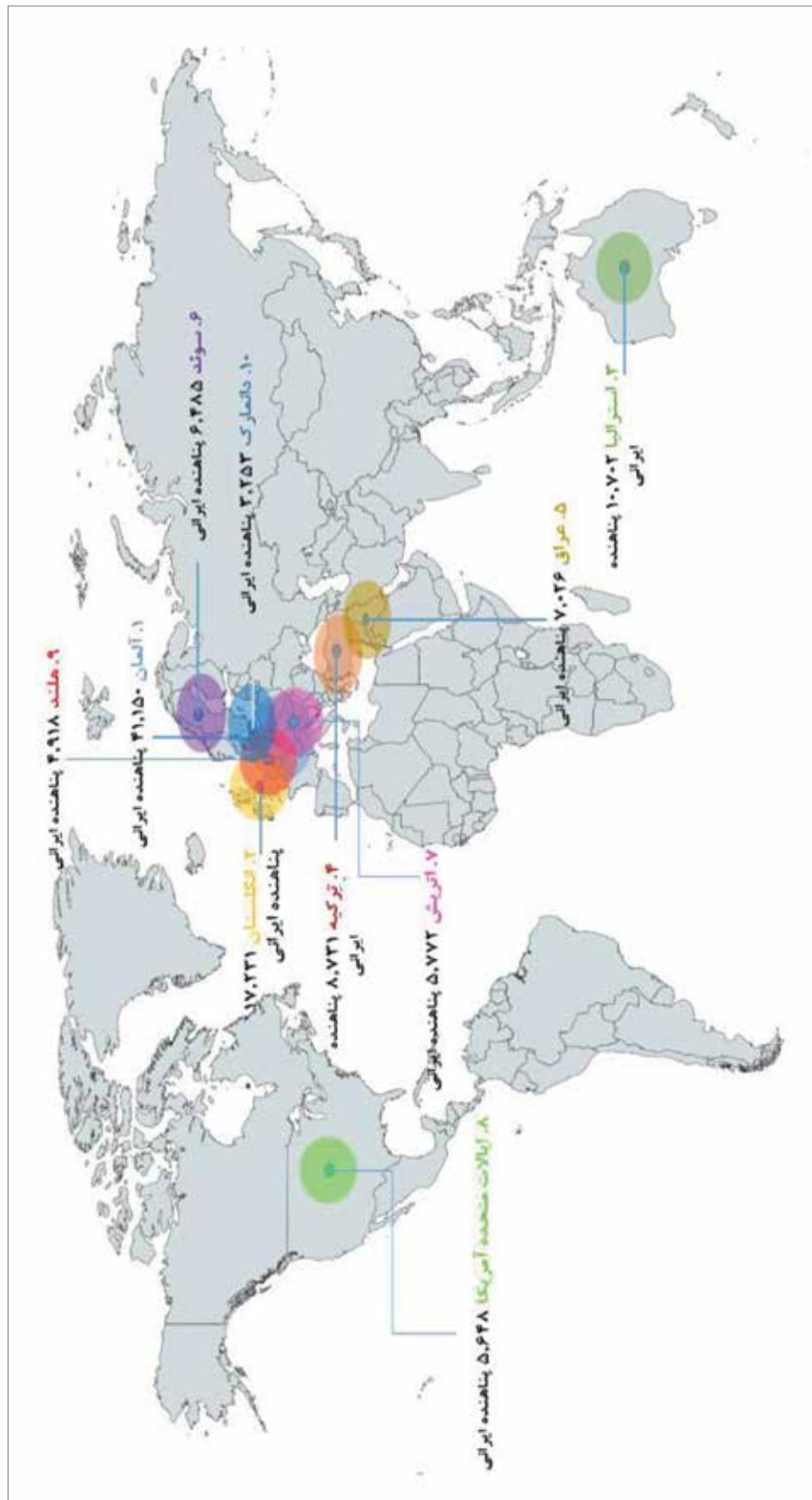
سال (میلادی)												تعداد پناهجویان
۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹		
جمعیت کل پناهجویان جدید ثبت شده در اروپا (هزار نفر)												
۶۷۲	۶۰۴	۶۷۵	۱/۲۳۶	۱/۳۲۵	۵۹۵	۳۹۸	۳۱۳	۲۹۰	۲۲۹	۲۲۶		
جمعیت پناهجویان ایرانی جدید ثبت شده (هزار نفر)												
۲۳	۲۳/۹	۱۷/۷	۴۰/۸	۲۷/۲	۱۰	۱۱/۱	۱۲/۵	۱۱	۹/۱	۶/۹		
تغییرات فراوانی پناهجویان ایرانی ثبت شده جدید نسبت به سال قبل (هزار نفر)												
-۰/۹	+۶/۲	-۲۳/۱	+۱۳/۶	+۱۷/۲	-۱/۱	-۱/۴	+۱/۵	+۱/۹	+۲/۲	-		
سهم پناهجویان ایرانی از کل پناهجویان جدید ثبت شده در EU و EFTA (درصد)												
۳/۴	۴	۲/۶	۳/۳	۲	۱/۶	۲/۸	۴	۳/۸	۴	۳		

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۵۴

منبع: Eurostat بازیابی شده در ۱۹ می ۲۰۲۰

قابل دسترس در: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۱. منظور از وضعیت پناهندگی تعداد افرادی است که در سال ۲۰۱۸ با اقامت پناهندگی در آن کشور حضور داشته‌اند و به معنای ثبت پناهندگه جدید در آن سال نیست.
لذا نمی‌توان امار کشورهای ذکر شده را به عنوان تعداد پناهندگان جدید ایرانی در سال ۲۰۱۸ جمع بست.

پناهنده عراقی نیز در اوایل دهه ۱۹۹۰ در ایران حضور داشته است اما از اواسط این دهه تعداد آنها کاهش یافته و از سال ۲۰۰۵ به بعد جمعیت آنها کمتر از ۵۰ هزار نفر بوده است.

سهم پناهندگان افغانستانی و عراقی از کل جمعیت ایران در سال ۱۹۹۰ به بالاترین حد خود (۷/۴ درصد) رسیده است اما پس از آن با بازگشت بخش زیادی از این پناهندگان به کشور خود به حدود ۱/۲ درصد در سال ۲۰۱۸ کاهش یافته است.

وضعیت پناهندگان و مهاجران افغانستانی در ایران
روند ورود و ثبت پناهندگان افغانستانی به شکل عمده از سال ۱۹۷۹ آغاز شده و در دهه ۱۹۹۰ به اوج خود می‌رسد.

بطور مثال در سال‌های ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۱ بیش از سه میلیون پناهنده افغانستانی در ایران حضور داشته‌اند. پس از آن تعداد پناهندگان افغانستانی ساکن در ایران روند کاهشی داشته و از سال ۲۰۰۴ به بعد تاکنون در حدود یک میلیون نفر ثابت مانده است. بیشترین

جدول ۹- جمعیت پناهندگان افغانستانی و عراقی در بازه زمانی ۴۰ ساله (۱۹۸۰ تا ۲۰۱۸)

سال	جمعیت ایران (میلیون نفر)	جمعیت پناهندگان افغانستانی و عراقی (میلیون نفر)	سهم پناهندگان از جمعیت ایران (درصد)
۱۹۸۰	۳۸.۶	۰.۳۳	۰.۹
۱۹۸۵	۴۷.۳	۲.۳	۴.۹
۱۹۹۰	۵۶.۳	۴.۱۷	۷.۴
۱۹۹۵	۶۱.۴	۲.۰۲	۳.۳
۲۰۰۰	۶۵.۶	۱.۸۶	۲.۸
۲۰۰۵	۶۹.۷	۰.۹۷	۱.۴
۲۰۱۰	۷۳.۷	۱.۰۷	۱.۵
۲۰۱۸	۸۱.۸	۰.۹۸	۱.۲

منبع: پایگاه داده بانک جهانی، بازیابی شده در ۷ زوئن ۲۰۲۰؛ پایگاه داده UHCR، بازیابی شده در ۲۶ زانویه ۲۰۲۰

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۵۶

به تحریم‌های اقتصادی علیه ایران و کاهش ارزش ریال در برابر ارزهای خارجی اشاره کرد که منجر به افزایش بازگشت مهاجران افغانستانی فاقد مدرک به کشورشان شده است.

در این میان، مهاجران فاقد مدرکی که به صورت فصلی و موقت در ایران مشغول به کار هستند، بیش از دیگر مهاجران تحت تأثیر این مشکلات اقتصادی قرار گرفته‌اند. چرا که تعداد زیادی از این مهاجران بخش عمده‌ای از درآمد خود را به خانواده و یا نزدیکان خود در افغانستان ارسال می‌نمایند.

رونده بازگشت مهاجران افغانستانی فاقد مدرک از ایران

بر اساس گزارش‌های سازمان بین‌المللی مهاجرت (IOM)، حدود ۸۰۰ هزار مهاجر افغان در سال ۲۰۱۸ به صورت داوطلبانه و یا به اجبار به کشور خود بازگشته است. این رقم بالاترین میزان دو سوم افزایش یافته است. این مقایسه با سال ۲۰۱۷ این میزان دو سوم افزایش بازگشت مهاجران به افغانستان از سال ۲۰۱۲ را نشان می‌دهد. از جمله مهم‌ترین دلایل افزایش میزان بازگشت مهاجران فاقد مدرک افغانستانی در سال ۲۰۱۸ می‌توان

جدول ۱۰ - روند بازگشت مهاجران فاقد مرک افغانستانی از ایران (۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹)

سال	کل بازگشتی‌ها از ایران (هزار نفر)
۲۰۱۵	۵۴۴
۲۰۱۶	۴۴۳
۲۰۱۷	۴۵۱
۲۰۱۸	۷۷۳
۲۰۱۹	۴۸۰

(IOM,2016;2017a;2017b;2017c;2017d;2017e;2017f;2017g;2018; 2019;2020a;2020b)

مواجه بوده و بار دیگر به سطح سال‌های قبل از ۲۰۱۸ رسیده است.

آمارهای منتشر شده توسط IOM نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۹ تعداد مهاجران فاقد مرک بازگشتی از ایران و پاکستان در مقایسه با سال قبل با کاهش ۳۸ درصدی

میل به مهاجرت در ایران و جهان

در جدول (۱۱)، متوسط میل به مهاجرت در جهان و

جدول ۱۱- میل به مهاجرت در جهان و ایران

سال میلادی			میل به مهاجرت	
۲۰۱۷-۲۰۱۵	۲۰۱۶-۲۰۱۳	۲۰۱۲-۲۰۱۰		
% ۱۵	% ۱۴	% ۱۳	متوسط میل به مهاجرت در جهان	
ایرانیان ^۲ (۱۳۹۵)	کارآفرینان		میل به مهاجرت در ایران ^۱ ۱۳۹۷-۱۳۹۸	
	SME (پائیز ۱۳۹۸)	استارتاپ (پائیز ۱۳۹۸)	(پس از بازگشت مجدد تحریم‌ها و نوسانات ارزی)	
% ۲۹/۸	% ۴۶	% ۲۷	% ۴۲	میل/تصمیم به مهاجرت
-	-	-	% ۱۱	برنامه و اقدام عملی برای مهاجرت
-	% ۲۴	% ۲۰	% ۱۶	میل به بازگشت به کشور پس از مهاجرت

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۵۸

مهاجرت در جهان به جمعیت چند ده میلیونی افرادی که در حال برنامه‌ریزی و اقدام جدی برای مهاجرت هستند، تقلیل می‌یابد. لذا شکاف و فاصله میان "میل به مهاجرت" تا "اقدام به مهاجرت" پدیده‌ای جهانی است و در تمام مناطق دنیا اختلاف چشمگیری میان این دسته‌ها مشاهده می‌شود.

بر اساس پیمایش وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی جامعه ایران که در سال ۱۳۹۵ صورت گرفته است، متوسط میل به مهاجرت در جامعه ایران چیزی در حدود ۳۰ درصد است. این نکته باید در نظر گرفته شود که در این پیمایش درمورد قصد جدی و یا برنامه و اقدام به مهاجرت سوال نشده است.

رصدخانه مهاجرت ایران با هدف بررسی تاثیر تحولات اقتصادی ناشی از بازگشت مجدد تحریم‌ها و نوسانات ارزی در میان دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاهی و همچنین صاحبان کسب و کار، پیمایش‌های محدودی

بر اساس نظر سنجی گالوپ در سال ۲۰۱۷ میلادی بیش از ۷۵۰ میلیون نفر از جمعیت دنیا تمایل به مهاجرت داشته‌اند. لذا بر اساس آخرین آمار موجود، متوسط میل به مهاجرت در جهان ۱۵ درصد می‌باشد. هر چند بین شاخص "میل به مهاجرت" و شاخص "قصد جدی برای مهاجرت" در جهان فاصله زیادی وجود دارد.

متوسط نرخ میل به مهاجرت در مناطق مختلف جهان متفاوت است. برای مثال، در منطقه جنوب صحرای آفریقا این نرخ در حدود ۳۳ درصد، در منطقه آمریکای لاتین و کارائیب ۲۷ درصد، در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا ۲۴ درصد و در اتحادیه اروپا ۲۱ درصد است. این نرخ در حال حاضر در آمریکا در حدود ۱۶ درصد است. شکاف عمیقی میان اینبوه جمعیت "آرزوکنندگان مهاجرت" (Dreamers) و گروه "برنامه ریزان مهاجرت" (Planners) و نهایتاً دسته "اقدام کنندگان به مهاجرت" (Movers) وجود دارد. لذا جمعیت ۷۰۰ میلیونی آرزوکنندگان

۱. پیمایش‌های میل به مهاجرت در میان دانشجویان و فعالان حوزه استارتاپ و کسب و کارهای کوچک توسط رصدخانه مهاجرت ایران در سطح محدود انجام شده است و نمونه آن معرف کل جامعه ایران نیست.

۲. بر اساس پیمایش وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی جامعه ایران ۴۲۶ شهر مرکز شهرستان، ۸۲۰۰۰ نمونه، (۱۳۹۵)

که میل (تصمیم) به مهاجرت در حوزه فعالان کسب و کار با دانشجویان و متوسط جامعه تفاوت دارد. بر اساس نمونه پیمایش مذکور، میل (تصمیم) به مهاجرت در میان صاحبان استارت آپ و کسب و کارهای نوپا پایین‌تر از متوسط جامعه و در حدود ۲۷ درصد است. در حالیکه میل (تصمیم) به مهاجرت در میان صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط (SME) ۴۶ درصد می‌باشد.

میل به بازگشت به کشور پس از مهاجرت در میان دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاهی، صاحبان استارت آپ و هم‌چنین صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط به ترتیب ۱۶ درصد، ۲۰ درصد و ۲۴ درصد می‌باشد.

(با حجم نمونه انداز و بصورت آنلاین) در بازه زمانی ۱۳۹۸ تا ۱۳۹۷ انجام داده است.

بر اساس نتایج پیمایش‌های رصدخانه مهاجرت ایران، میل به مهاجرت در میان دانشجویان و فارغ التحصیلان (نمونه ۹۲۵ نفری در دانشگاه‌های ایران)، چیزی در حدود ۴۲ درصد است. با این حال، فقط ۱۱ درصد از میان دانشجویانی که تمایل به مهاجرت داشته‌اند، اعلام نموده‌اند که برنامه‌ریزی و اقدام عملی برای مهاجرت انجام داده‌اند.

بر اساس پیمایش (محدود و آنلاین) که در پائیز ۱۳۹۸ توسط رصدخانه مهاجرت ایران در میان بیش از ۱۰۰ نفر از صاحبان کسب و کار صورت گرفته است، مشخص گردید

فصل اول: مروری بر روند مهاجرت‌های بین‌المللی

I r a n M i g r a t i o n O u t l o o k 2 0 2 0

قلمداد می‌شود. امروزه دانش برای توسعه مهم است و عدم وجود آن، مانع بزرگی برای پیشرفت اقتصادی و اجتماعی است. پتانسیل رشد اقتصاد دانش‌بنیان تا حد زیادی به ظرفیت تولید و جذب دانش بستگی دارد. در بسیاری از کشورها، بخش‌های دانش‌بنیان به موتورهای رشد تبدیل شده‌اند. در حقیقت، بهره‌وری و نرخ رشد اقتصادها با عملکرد بخش‌های دانش‌بنیان گره خورده است. در این میان، بخش آموزش عالی نقش مهمی را در تسهیل تولید و توزیع دانش برای تولید کالاهای دانش‌بنیان ایفا می‌کند. بنابراین با توجه به اهمیت دانش در توسعه، برای ترغیب به رشد، گسترش آموزش عالی به یک امر ضروری تبدیل شده است. (Varghese, 2006)

در دنیای مدرن، بین‌المللی شدن آموزش عالی بویژه با پیشرفت در حمل و نقل و ارتباطات، گسترش تجارت بین‌الملل و با استفاده از ارتباطات و فناوری‌های نوین تسهیل شده است. تحرک کارکنان و دانشجویان، در بسیاری از موارد با حمایت دولتها، آژانس‌های خیریه و ارگان‌هایی مانند اتحادیه اروپا بطور چشمگیری گسترش یافته‌اند. با حمایت‌های دولتی و نهادی، محققان به مدل‌های جدیدی از همکاری‌ها و شبکه‌های بین‌المللی وارد شده‌اند. اخیراً، روندهای متمایز به سمت اشکال جدید بین‌المللی شدن آموزش عالی وجود دارد که بیشتر ناشی از افزایش رقابت بین‌المللی در بازارهای جهانی و انواع بلوک‌های تجاری منطقه‌ای است. دولتها به این نتیجه رسیده‌اند که رقابت برای نیروی کار بین‌المللی به عنوان یکی از عوامل اصلی رشد اقتصادی محسوب می‌شود. به نوبه خود، این امر موجب بین‌المللی شدن برنامه‌های درسی دانشگاه، تلاش برای آماده‌سازی دانشجویان برای بازارهای کار داخلی و بین‌المللی و اجرای راهکارهایی برای دستیابی به قابلیت به رسمیت شناخته شدن¹ بیشتر در مدارک حرفه‌ای شده است. (Harman, 2004).

بین‌المللی شدن آموزش عالی، مزایای روشی از جمله ایجاد درک و دیدگاه‌های جدید در دانشجویان و کارکنان درگیر در مبادلات، تأثیر فرهنگی و اجتماعی دانشجویان خارجی در جوامع محلی و تقویت انگیزه‌ها برای همکاری‌های بین‌المللی را به ارمغان آورده است.

فصل اول: مروری بر روند مهاجرت‌های بین‌المللی در جهان

امروزه روند مهاجرت‌های بین‌المللی در جهان رو به افزایش است و در حال تبدیل شدن به یک ویژگی مهم در دنیای جهانی شده و بهم پیوسته است. آنچه به عنوان سهم بین‌المللی مهاجران در ادبیات بین‌المللی به کار می‌رود، تعداد افرادی است که در کشوری به غیر از کشورهایی که در آن متولد شده‌اند، زندگی می‌کنند که شامل پناهندگان نیز می‌شود. داده‌های مورد استفاده برای برآورد سهم بین‌المللی مهاجران در یک زمان خاص، عمده‌تاً از آمار سرشماری جمعیت کشورها بدست می‌آید. برای تخمین این سهم، همگن‌ترین داده‌ی در دسترس، داده‌های مربوط به جمعیت افرادی که در کشوری اقامت دارند اما متولد خارج هستند می‌باشد (منظور افرادی است که در یک کشور اقامت دارند اما در کشور دیگری متولد شده‌اند). هنگامی که اطلاعات مربوط به جمعیت متولد خارجی در دسترس نیست، از داده‌های مربوط به جمعیت خارجی - یعنی افرادی که تابعیت آن‌ها غیر از کشوری است که در آن ساکن هستند- به عنوان تخمین استفاده می‌شود (UNDESA, 2019).

در این میان مهاجرت‌هایی که در سن کار (۱۵-۴۶ سال) با منظور دستیابی به رفاه بیشتر، دستمزد بالاتر و فرصت‌های شغلی بهتر انجام می‌شوند در زمرة مهاجرت‌های کاری یا اقتصادی قرار می‌گیرند. آمار این دست مهاجرت‌ها ارتباط تنگاتنگی با آمارهای رسمی نیروی کار و جایه‌جایی آن در جهان دارد و مطالعه مهاجرت‌های کاری رابطه تنگاتنگی با مطالعه بازار کار بین‌المللی و خصوصیات نیروی کار دارد.

۱-۱- بخش اول: جایه‌جایی‌های دانشجویان بین‌المللی

منابع اصلی رشد اقتصادی با گذشت زمان دستخوش تغییراتی شده است. در حالی که رشد، در درجه اول به زمین در جوامع کشاورزی و سرمایه‌فیزیکی در اقتصادهای صنعتی بستگی دارد، اما در اقتصاد دانش‌بنیان، سرمایه انسانی به عنوان اصلی‌ترین عامل رشد در اقتصاد کشورها

دانشبنیان جهانی مشارکت دارند (QS, 2018). در حالی که بین‌المللی شدن آموزش عالی عمدتاً به عنوان یک همکاری مشترک و بر اساس منطق و استدلال‌های سیاسی، فرهنگی و دانشگاهی فهم می‌شود، اما به نظر می‌رسد که بین‌المللی سازی آموزش عالی به طور فزاینده‌ای با منطق اقتصادی آن و جذب و نگهداری استعدادهای برتر گره خورده است. این امر هم برای کشورهای گیرنده دانشجویان بین‌المللی که از این طریق سعی می‌کنند مشکلات مرتبط با پیر جمعیتی و تأمین نیروی کار آینده را رفع کنند و هم برای کشورهای فرستنده دانشجویان بین‌المللی که سعی می‌کنند بعد از تحصیل دانشجویان خود را به کشور بازگردانند و یا به صورت غیر مستقیم از علم و دانش آنان بهره‌مند شوند، منافع بسیاری را در بر دارد.

۱-۱-۱- جابه‌جایی دانشجویان بین‌المللی در سطح جهان

جابه‌جایی دانشجویان بین‌المللی در پاسخ به عوامل اقتصادی و تغییرات سیاسی رو به گسترش است (QS, 2019b). جمعیت دانشجویان بین‌المللی طی ۱۰ سال از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۷ میلادی ۷۱ درصد رشد داشته است و به ۵/۳ میلیون نفر رسیده است. انتظار می‌رود که این رشد با سرعت کمتری تا سال ۲۰۳۰ ادامه داشته باشد (Campus, 2019b). طبق گفته‌ی شورای بریتانیا¹، محرک‌های اقتصادی مانند رشد ملی، توزیع ثروت و درآمد خانوار به طور قابل توجهی بر جابه‌جایی دانشجویان تأثیر می‌گذارند. در نتیجه تعدادی از بازارهای آسیایی در حال حاضر در حال تلاشی آگاهانه برای بهره‌برداری از این شکاف نوظهور در بازار و ایجاد برندهای خود به عنوان یکی از محبوب‌ترین مقاصد دانشجویان بین‌المللی در جهان هستند (QS, 2019b).

علاوه بر این، سیاست همواره تأثیر بسزایی بر تصمیمات دانشجویان بین‌المللی داشته است. حوادث اخیر (سیاست‌های مهاجرتی جدید دونالد ترامپ در راستای من nouیت ورود اتباع هفت کشور مسلمان و خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا²) تأثیر قابل توجهی بر جابه‌جایی دانشجویان بین‌المللی در دو منطقه اصلی دانشجو پذیر

اما موارد منفی نیز وجود دارد، از جمله در برخی اوقات تضعیف کیفیت، تأثیر آموزش صادرات بر روی برنامه‌های کمک خارجی و این واقعیت که برخی از کشورها از بین‌المللی شدن، بیشتر از سایرین سود می‌برند و این باعث ایجاد تنش بین کشورهای ثروتمندتر و فقیرتر می‌شود (Harman, 2004)

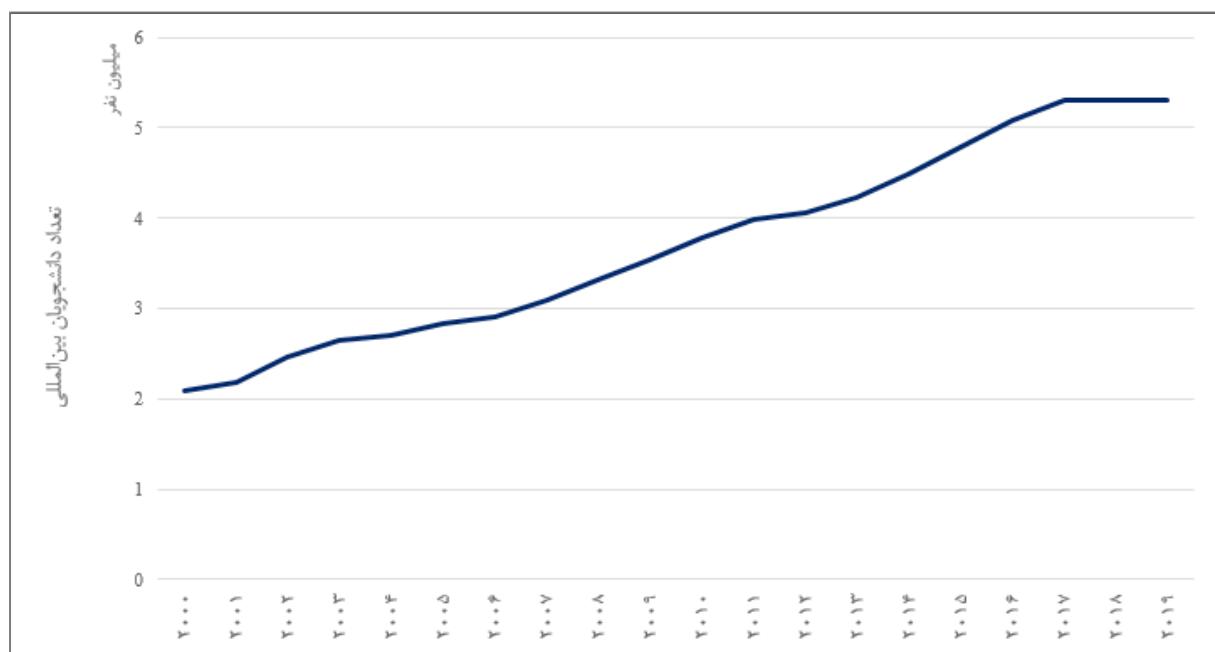
از دهه ۱۹۷۰ میلادی، گسترش چشمگیری در ثبت‌نام در آموزش عالی در سراسر جهان رخ داده است. در سال ۲۰۰۹، بیش از ۱۶۵ میلیون دانش‌آموز در دوره‌های آموزش عالی شرکت کردند، که این عدد در مقایسه با سال ۱۹۷۰ با افزایشی پنج برابر و در مقایسه با سال ۱۹۸۰ به رشدی در آموزش عالی فرا مزدی نیز مشاهده می‌شود که این امر با حرکت افراد (دانشجویان، اساتید، محققان، کارشناسان و مشاوران)، برنامه‌ها (دوره‌ها، برنامه‌های دانشگاهی و مدرک تحصیلی) و ارائه دهنده‌گان (מוסسات، کنسرسیومها و شرکت‌ها) در خارج از مرزهای ملی تسهیل شده است (Chien & Kot, 2012). از سوی دیگر رقابت جهانی استعدادهای، گسترش تحرك دانشگاهی، همکاری‌های تحقیقاتی بین‌المللی، تحصیل در خارج از کشور و مشارکت دانشجویان در دوره‌های کارورزی خارج از کشور، استخدام و ثبت‌نام‌های بین‌المللی، ظهور شعبه‌های دانشگاهی بین‌المللی، بین‌المللی کردن برنامه درسی و افزایش سریع نرخ پیشرفت فناوری در ۲۰ سال گذشته تحولات عمیقی را در واقعیت‌های آموزش عالی ایجاد کرده است. بین‌المللی سازی آموزش عالی علاوه بر نقش در بازار آفرینی روابط با دانشجویان و کارکنان دانشگاهی و شکل دادن به هر یک از این روابط و توسعه، توامندسازی و بهبود تحقیقات، تدریس و نوآوری، به عنوان وسیله‌ای برای بهبود دید نهادی و ملی در کشورها شناخته می‌شود. هر ساله تعداد کشورهایی که متعهد به بین‌المللی سازی در آموزش عالی هستند، در حال افزایش است. دانشگاه‌های اروپایی، آسیایی، آمریکای لاتین، آمریکای شمالی و اقیانوس آرام، برنامه‌های بین‌المللی سازی را در پیش گرفته‌اند و به طور فعالانه‌ای در تحریک بین‌المللی سازی آموزش خود و اقتصاد

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

کشورهای آمریکا، بریتانیا، استرالیا و کانادا مهم‌ترین مقاصد انگلیسی‌زبان دانشجویان خارجی هستند. کشورهای چین، فرانسه، آلمان و روسیه نیز از مقاصد محبوب دانشجویان خارجی هستند که زبان ملیشان انگلیسی نمی‌باشد. با توجه به جریان خروجی دانشجویان بین‌المللی نیز، کشورهای چین و هند و سپس آلمان، کره جنوبی و نیجریه، در رأس کشورهای دانشجو فرست قرار دارند (Campus France, 2019b).

(ایالات متحده آمریکا و بریتانیا) داشته است. این دو حادثه بیانگر شرایط عدم استقبال از مهاجران هستند و میزان ورود دانشجویان بین‌المللی را نیز تحت تأثیر قرار داده‌اند. در نتیجه‌ی چنین سیاست‌هایی، فرصت‌هایی برای مناطق دیگر از جمله کانادا و استرالیا ایجاد شده است تا با استفاده از سیاست‌های مهاجرتی خود، از جریان جابه‌جایی‌های دانشجویی بهره‌مند شوند (QS, 2019b).

با توجه به جریان ورودی دانشجویان بین‌المللی،

نمودار ۷- تعداد دانشجویان بین‌المللی در جهان (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۹)

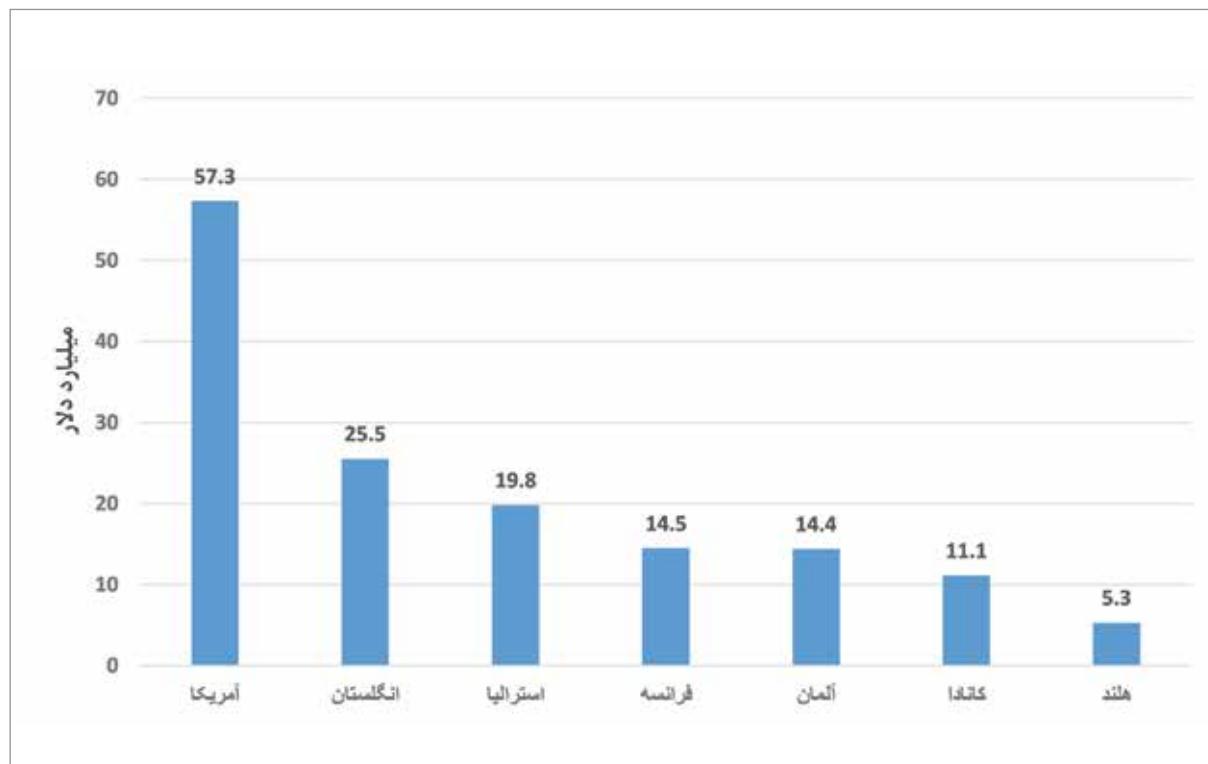
(project Atlas, 2020 - UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

دانشجویان در جهان کاهش یابد، تعداد دانشجویان بین‌المللی باید در پاسخ به استراتژی‌های جذب در کشورهای میزبان و افزایش میل به گذراندن بخشی از دوران تحصیل در خارج از کشور، به سرعت افزایش یابد. پیش‌بینی می‌شود که در صورت تداوم رشد سالیانه ۵/۱ درصد در جمعیت دانشجویان بین‌المللی، تعداد آنها تا سال ۲۰۳۰ دو برابر شود و به ۱۰/۲ میلیون نفر برسد (UNESCO Institute for Statistics, 2020b).

تعداد دانشجویانی که بخشی از دوران تحصیلی خود را در خارج از کشور می‌گذرانند، افزایش یافته است و از ۲ میلیون نفر در سال ۲۰۰۰ به ۵/۳ میلیون نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. تنها طی ۱۰ سال (از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۹)، تعداد دانشجویان بین‌المللی در جهان حدود ۷۱ درصد افزایش یافته است و از ۳ میلیون نفر به ۵/۳ میلیون نفر رسیده است (UNESCO Institute for Statistics, 2020b).

علیرغم اینکه انتظار می‌رود سرعت رشد جمعیت

۱-۱-۲- منافع اقتصادی برخی از کشورهای منتخب از دانشجویان بین‌المللی

نمودار ۸- منافع مستقیم و غیر مستقیم اقتصادی برخی از کشورهای منتخب از دانشجویان بین‌المللی در سال ۲۰۱۶
(Studyportals, 2019)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

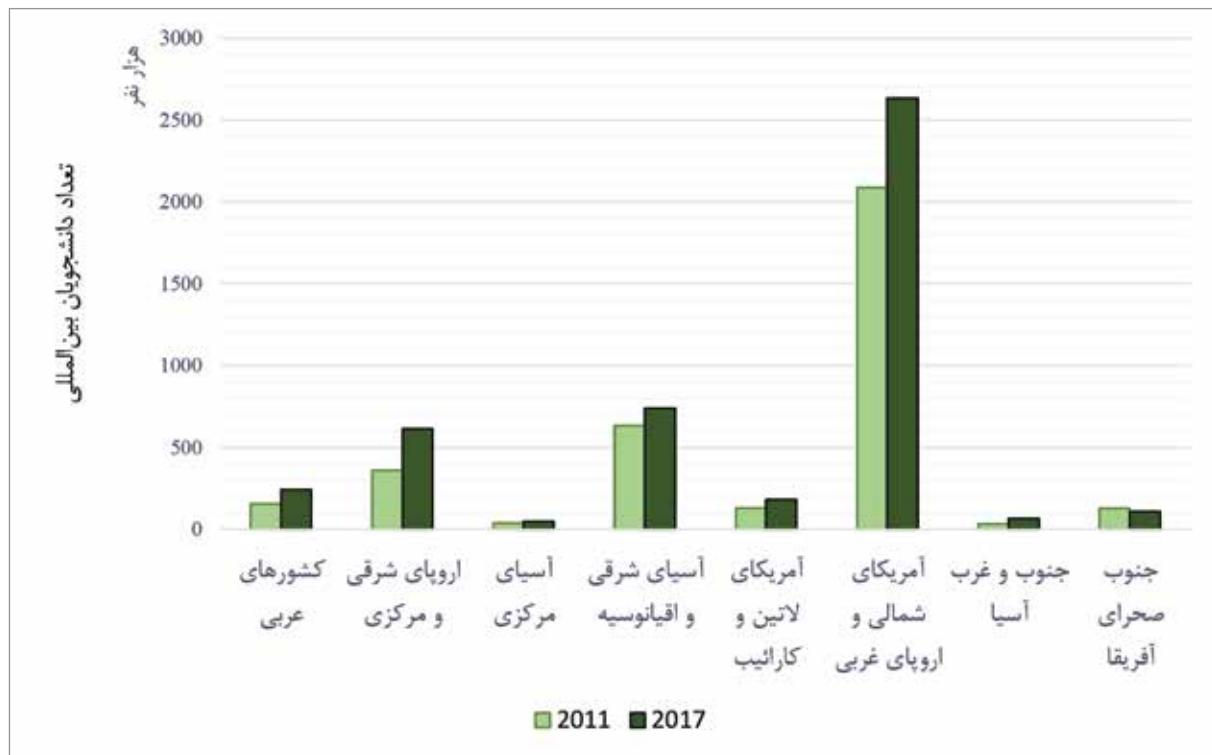
۶۶

علاوه بر تاثیری که بر ایجاد شغل، درآمدهای مالیاتی و درآمد خانوار دارد، به تقویت ابعاد آکادمیک، پژوهشی، تجربی و فرهنگی که به یک جامعه جهانی فراگیر، نوآورانه و بهم پیوسته منجر می‌شود، کمک می‌کند (Choudaha, 2019). نمودار بالا منافع مستقیم و غیر مستقیم اقتصادی برخی از کشورهای منتخب را از دانشجویان بین‌المللی در سال ۲۰۱۶ نشان می‌دهد که ایالات متحده با ۵۷/۳ میلیارد دلار پیشتاز کشورهایی است که از منافع اقتصادی دانشجویان بین‌المللی بهره می‌برد.

رشد مداوم دانشجویان بین‌المللی که برای تحصیلات عالی به کشورهای مختلف می‌آیند، تأثیر اقتصادی قابل توجهی بر بسیاری از کشورها خصوصاً کشورهای برتر دانشجو پذیر دارد. دانشجویان بین‌المللی در سال ۲۰۱۶ میلادی ۳۰۰ میلیارد دلار به اقتصاد جهانی کمک کرده‌اند. این برآورد ۳۰۰ میلیارد دلاری منعکس کننده تأثیر اقتصادی مستقیم و غیرمستقیم ۵/۱ میلیون دانشجویی است که در سال ۲۰۱۶ در خارج از کشورهایشان مشغول به تحصیل بوده‌اند. حضور دانشجویان بین‌المللی در کشورهای مقصد

۱-۳-۳- جابه‌جایی دانشجویان بین‌المللی در مناطق مختلف

- مناطق اصلی دانشجو پذیر

نمودار ۹- دانشجویان بین‌المللی ورودی به مناطق مختلف (سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۷)

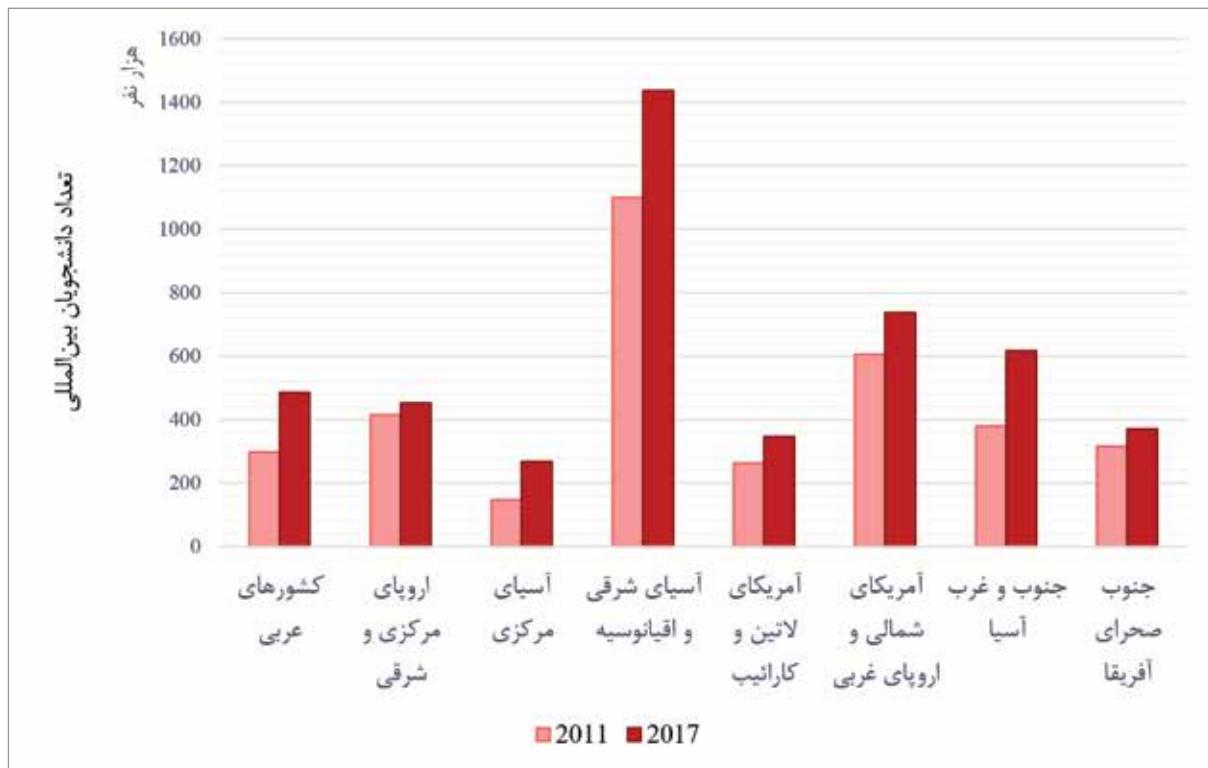
(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

مختلف وارد شده‌اند، ۱۰۲ درصد در جنوب و غرب آسیا، ۷۱ درصد در اروپای شرقی و مرکزی، ۵۶ درصد در کشورهای عربی، ۴۰ درصد در آمریکای لاتین و کارائیب، ۲۸ درصد در آسیای مرکزی، ۲۶ درصد در آمریکای شمالی و اروپای غربی و ۱۷ درصد در آسیای شرقی و اقیانوسیه نسبت به سال ۲۰۱۱ رشد داشته است. در عین حال، به دلیل عدم اتخاذ سیاست‌های مناسب در راستای جذب دانشجویان بین‌المللی در آفریقا، تعداد دانشجویان بین‌المللی ورودی به منطقه‌ی جنوب صحراي آفریقا در این بازه‌ی زمانی حدود ۱۵ درصد افت کرده است.

با توجه به اینکه مهم‌ترین کشورهای میزبان دانشجویان بین‌المللی (از جمله ایالات متحده آمریکا، بریتانیا، کانادا و...) در آمریکای شمالی و اروپای غربی قرار دارند، بنابراین آمریکای شمالی و اروپای غربی، همواره مناطق اصلی جذب دانشجویان بین‌المللی هستند. با نظر به استراتژی‌های جذب در کشورهای میزبان و ظهور قطب‌های منطقه‌ای جذب دانشجویان بین‌المللی در مناطق مختلف، تعداد دانشجویان بین‌المللی ورودی به اکثر مناطق افزایش یافته است. بنابراین جمعیت دانشجویان بین‌المللی که در سال ۲۰۱۷ به مناطق

● مناطق اصلی دانشجو فرست

نمودار ۱۰- دانشجویان بین‌المللی خروجی از مناطق مختلف (سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۷)

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

۱۷ درصد رشد داشته است. این روند فزاینده در سایر مناطق آهسته‌تر بوده است. در همان دوره‌ی زمانی، میزان دانشجو فرستی در آمریکای شمالی و اروپای غربی ۲۲ درصد، جنوب صحرای آفریقا ۱۷ درصد و اروپای شرقی و مرکزی ۹ درصد افزایش یافته است. اما آنچه که مشخص است، این است که جریان خروجی دانشجویان از اقصی نقاط جهان افزایش یافته است و این به معنای افزایش بازار دانشجویان بین‌المللی است. لذا کشورها با اتخاذ استراتژی‌های مناسب قادر خواهند بود که سهمی در این بازار رو به رشد داشته باشند و از مزایای اقتصادی و غیر اقتصادی جذب این دانشجویان بهره‌مند شوند.

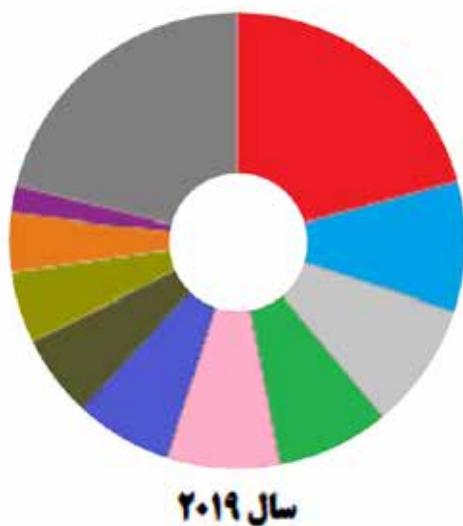
با توجه به اینکه مهم‌ترین کشورهای دانشجو فرست جهان (چین و هند) در شرق آسیا قرار دارند، در نتیجه ۳۰ درصد از کل جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان (حدود ۱/۵ میلیون نفر) از کشورهای شرق آسیا و اقیانوسیه تأمین می‌شوند. البته افزایش میل به گذراندن بخشی از دوران تحصیلی در خارج از کشور، موجب افزایش جمعیت دانشجویان خروجی از همه مناطق شده است. طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷، میزان دانشجو فرستی در آسیای مرکزی ۸۲ درصد، کشورهای عربی ۶۳ درصد، جنوب و غرب آسیا ۶۲ درصد، آمریکای لاتین و کارائیب ۳۲ درصد و آسیای شرقی و اقیانوسیه

۴-۱-۱- جابه‌جایی دانشجویان بین‌المللی در کشورهای مختلف

- کشورهای اصلی دانشجو پذیر

جمعیت دانشجویان بین‌المللی: ۲۱ میلیون نفر

جمعیت دانشجویان بین‌المللی: ۵۳ میلیون نفر

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۷۰

شکل ۴- مقاصد برتر دانشجویان بین‌المللی در سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۱۹

(Project Atlas, 2020)

در دو دهه‌ی اخیر توانسته‌اند سهم قابل توجهی از این بازار را از آن خود کنند به طوری که این سه کشور در سال ۲۰۱۹ به ترتیب رتبه‌های سوم، چهارم و هفتم را در میان کشورهای اصلی میزبان دانشجویان بین‌المللی کسب کرده‌اند. با این وجود، کشور بلژیک جایگاه خود را در رقابت با سایر مقاصد دانشجویان بین‌المللی از دست داده است و دیگر در میان ده کشور اصلی دانشجو پذیر جهان نمی‌باشد.

مطابق شکل بالا، طی سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۹، بازار جابه‌جایی دانشجویان بین‌المللی بزرگ‌تر شده است و مقاصد اصلی دانشجویان بین‌المللی دستخوش تغییراتی شده‌اند. برخی از کشورها همچون ایالات متحده آمریکا، بریتانیا، استرالیا، فرانسه، آلمان، ژاپن و اسپانیا از دیرباز جزو مقاصد محبوب دانشجویان بین‌المللی برای تحصیل بوده‌اند. همچنین کشورهایی مانند چین، کانادا و روسیه نیز از مقاصد نوظهور دانشجویان بین‌المللی هستند و

جدول ۱۲- کشورهای اصلی میزبان دانشجویان بین‌المللی (در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷)

نام کشور	تعداد دانشجویان بین‌المللی		رتبه دانشجو پذیری		
	سال ۲۰۱۷	سال ۲۰۱۶		سال ۲۰۱۷	سال ۲۰۱۶
ایالات متحده آمریکا	۹۷۱/۴۱۷	۹۸۴/۸۹۸	۱	۱	
انگلستان	۴۳۲/۰۰۱	۴۳۵/۷۳۴	۲	۲	
استرالیا	۳۳۵/۵۱۲	۳۸۱/۲۰۲	۳	۳	
آلمان	۲۴۴/۵۷۵	۲۵۸/۸۷۳	۴	۵	⬇️
فرانسه	۲۴۵/۳۴۹	۲۵۸/۳۸۰	۵	۴	⬆️
روسیه	۲۴۳/۷۵۲	۲۵۰/۶۵۸	۶	۶	
کانادا	۱۸۹/۴۷۸	۲۰۹/۹۷۹	۷	۷	
چین ^۱	۱۸۳/۰۸۰	۲۰۶/۲۷۸	۸	۸	
ژاپن	۱۴۳/۴۵۷	۱۶۴/۳۳۸	۹	۹	
ترکیه	۸۷/۹۰۳	۱۰۸/۰۷۶	۱۰	۱۳	⬇️
مالزی	۱۲۴/۱۳۳	۱۰۰/۷۶۵	۱۱	۱۰	⬆️
ایتالیا	۹۲/۶۵۵	۹۷/۵۶۳	۱۲	۱۱	⬆️
هلند	۸۹/۹۲۰	۹۶/۲۸۹	۱۳	۱۲	⬆️
آرژانتین	۷۵/۶۸۸	۸۸/۸۷۳	۱۴	۱۶	⬇️
عربستان سعودی	۷۹/۸۵۴	۷۸/۳۴۴	۱۵	۱۴	⬆️
اتریش	۷۰/۴۸۳	۷۳/۹۶۴	۱۶	۱۷	⬇️
کره جنوبی	۶۱/۸۸۸	۷۰/۷۹۶	۱۷	۱۸	⬇️
اسپانیا	۴۹/۸۳۷	۶۴/۹۲۷	۱۸	۲۶	⬇️
امارات متحده عربی	۷۷/۴۶۳	۶۴/۴۴۷	۱۹	۱۵	⬆️
لهستان	۵۴/۷۳۴	۶۳/۹۲۵	۲۰	۲۰	

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b) منبع:

● کشورهای اصلی دانشجو فرست

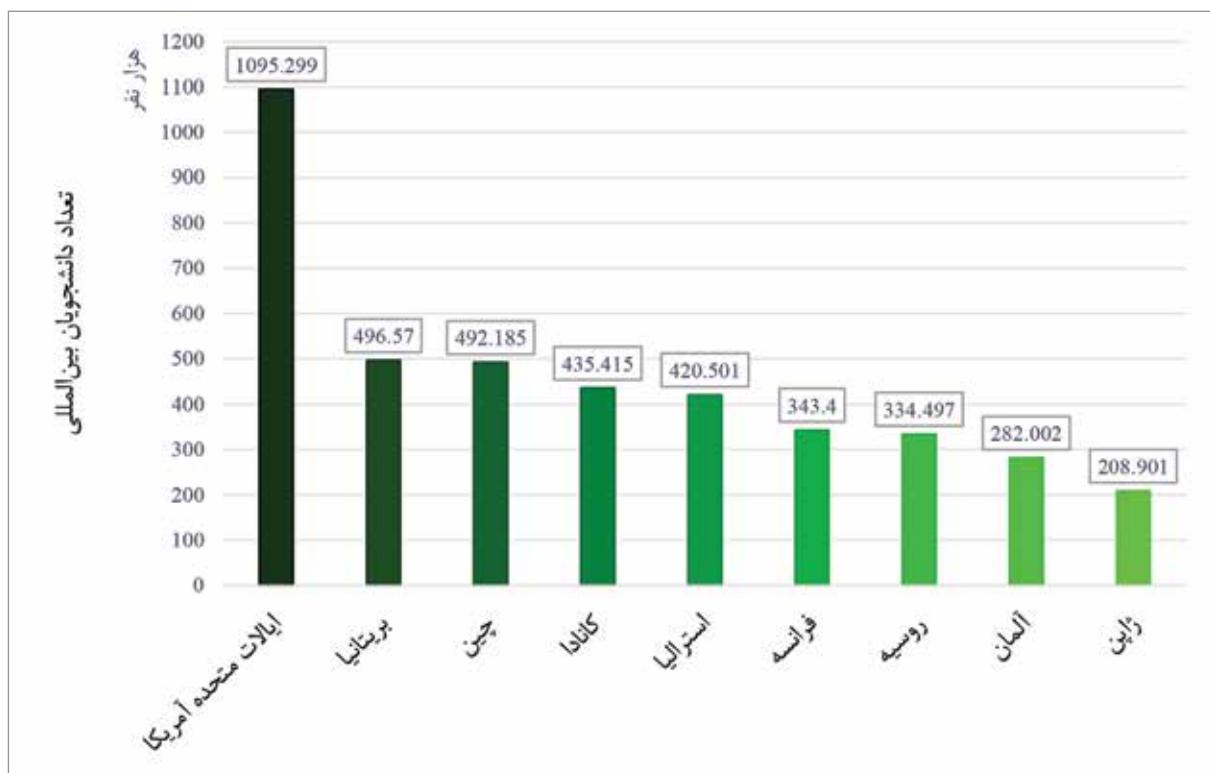
جدول ۱۳ - کشورهای اصلی فرستندهی دانشجویان بین‌المللی (در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷)

رتبه دانشجو فرستی		تعداد دانشجویان بین‌المللی		نام کشور
سال ۲۰۱۷	سال ۲۰۱۶	سال ۲۰۱۷	سال ۲۰۱۶	
۱	۱	۹۶۸/۰۸۷	۹۰۷/۹۴۲	چین ^۱
۲	۲	۳۳۲/۰۳۳	۳۰۱/۴۰۶	هند
۳	۳	۱۲۲/۱۹۵	۱۱۹/۰۸۸	آلمان
۴	۴	۱۰۵/۳۹۹	۱۰۴/۹۹۲	کره جنوبی
⬇️ ۵	۹	۹۴/۶۶۲	۸۲/۱۵۹	ویتنام
۶	۶	۸۹/۳۷۹	۹۰/۵۴۳	فرانسه
⬇️ ۷	۱۱	۸۶/۵۶۶	۷۲/۶۹۰	ایالات متحده آمریکا
⬆️ ۸	۵	۸۵/۲۵۱	۹۵/۷۳۱	نیجریه
⬆️ ۹	۷	۸۴/۶۸۱	۹۰/۱۸۷	قراقستان
⬆️ ۱۰	۸	۸۴.۳۱۰	۹۰/۱۷۸	عربستان سعودی
⬆️ ۱۱	۱۰	۷۷/۶۳۹	۷۷/۲۶۳	اوکراین
۱۲	۱۲	۷۴/۲۶۸	۶۵/۴۲۱	ایتالیا
⬇️ ۱۳	۲۰	۶۴/۰۵۴	۴۹/۴۱۷	نپال
⬆️ ۱۴	۱۳	۶۳/۲۵۳	۶۴/۸۶۱	مالزی
⬇️ ۱۵	۱۷	۵۸/۸۴۱	۵۲/۴۷۹	برزیل
⬆️ ۱۶	۱۴	۵۷/۶۷۵	۶۱/۴۳۰	بنگلادش
⬆️ ۱۷	۱۵	۵۶/۶۵۹	۵۷/۷۴۷	روسیه
⬇️ ۱۸	۲۴	۵۳/۶۱۲	۴۶/۷۴۸	سوریه
⬆️ ۱۹	۱۶	۵۳/۰۲۳	۵۲/۹۵۶	پاکستان
⬆️ ۲۰	۱۸	۵۲/۵۲۱	۵۲/۳۰۷	ایران

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b) منبع:

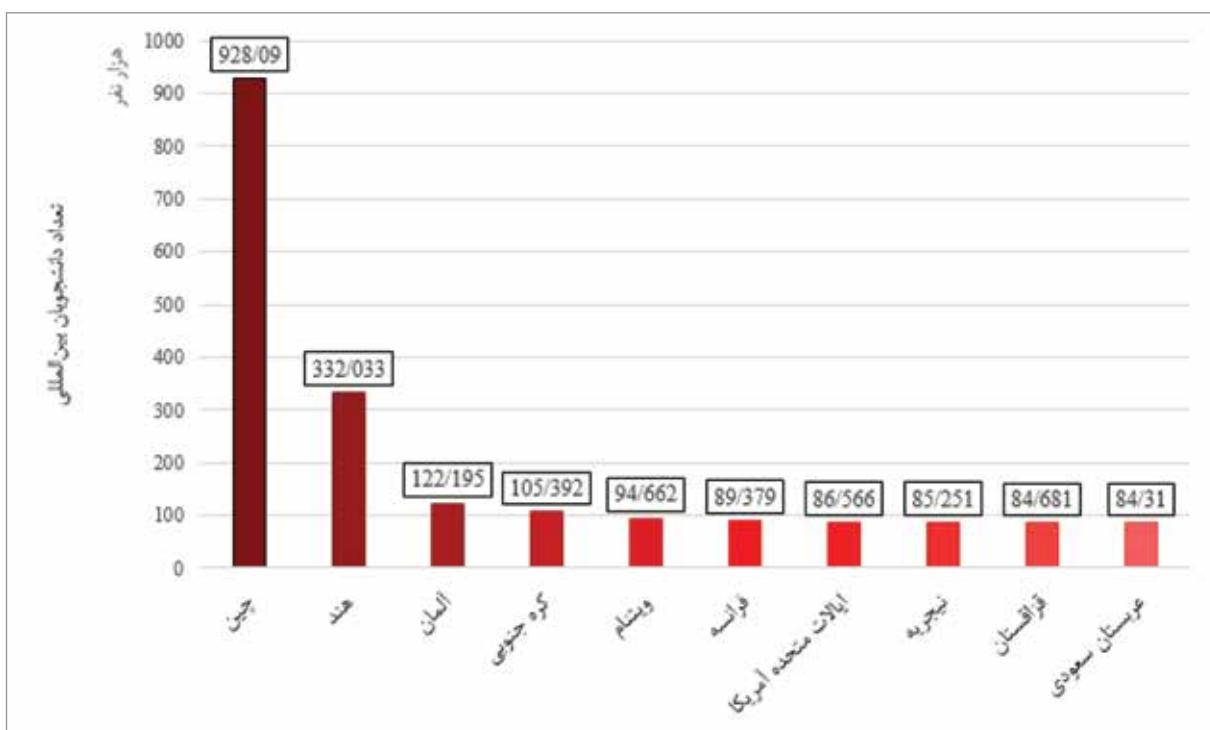
۱. با احتساب آمار هنگ کنگ و ماکائو

۱-۵-۱- مقایسه مهم‌ترین کشورهای دانشجو فرست و دانشجو پذیر

نمودار ۱۱- نه کشور اصلی دانشجو پذیر در سال ۲۰۱۷

(Institute of International Education, 2019)

نمودار ۱۲- نه کشور اصلی دانشجو فرست در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

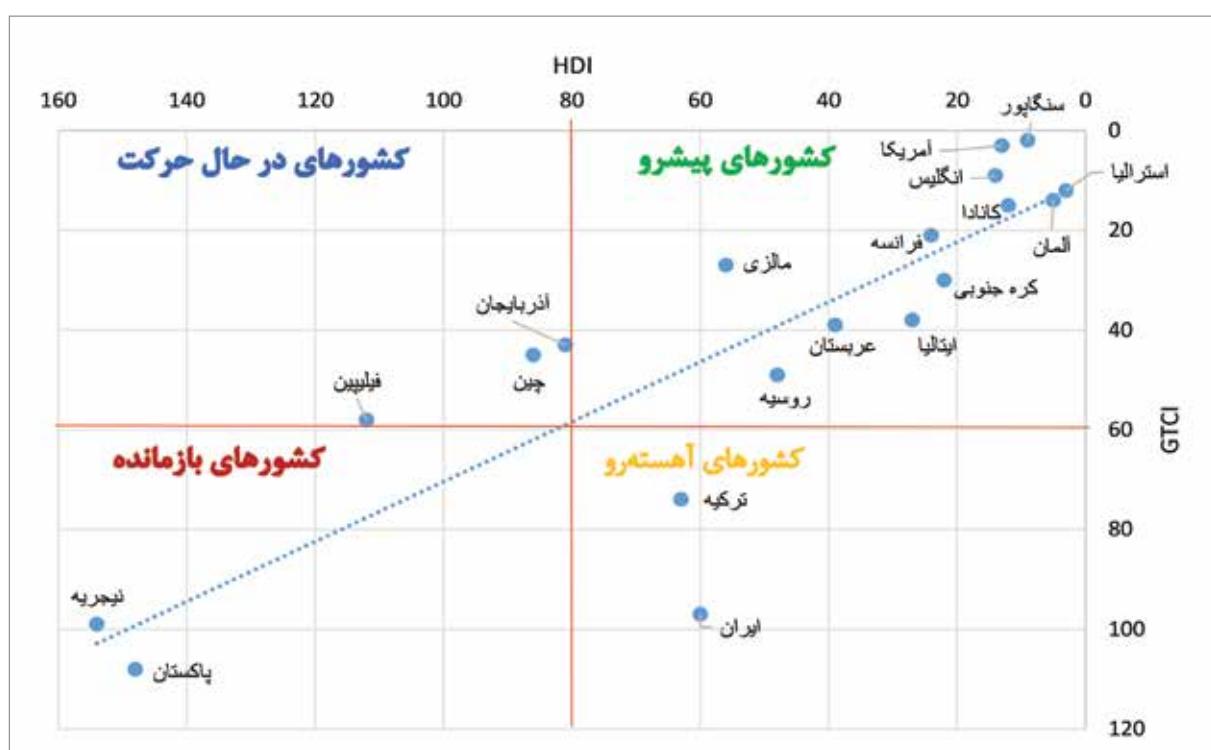
(GTCI, 2019)^۲ استفاده کرده‌ایم. شاخص توسعه منابع انسانی به طور کلی نشان‌دهنده‌ی این واقعیت است که کشورها تا چه حد ظرفیت و توانایی پرورش استعدادها در داخل را دارند. همچنین شاخص جهانی رقابت پذیری برای استعدادها در واقع به رویکرد دوم اشاره دارد و توانایی کشورها را در رقابت برای استعدادها نشان می‌دهد. طبقه‌بندی کشورها بر اساس این دو شاخص از آن جهت حائز اهمیت می‌باشد که دانشجویان بین‌المللی و بخش آموزش عالی کشورها نقش مهمی را هم در پرورش استعدادهای داخلی و هم رقابت برای استعدادهای خارجی ایفا می‌کنند. به طور کلی کشورها را بر اساس دو شاخص توسعه منابع انسانی و شاخص جهانی رقابت پذیری برای استعدادها، می‌توان در چهار دسته‌ی کلی قرار داد:

۱-۶-۶- جایگاه برخی کشورهای منتخب در شاخص‌های توسعه منابع انسانی و رقابت پذیری استعدادها

کشورها در سیاست‌گذاری و مدیریت استعدادها، دو رویکرد کلی را دنبال می‌کنند. رویکرد اول به پرورش و شکوفایی استعدادها در داخل اشاره می‌کند و رویکرد دوم حالتی است که کشورها حداقل در کوتاه مدت و به اندازه‌ی نیاز خود توانایی پرورش استعدادها را ندارند و از طریق سیاست‌های مهاجرتی به جذب و نگهداشت استعدادها از خارج از کشور روی می‌آورند. در اینجا ما برای نشان دادن رویکرد اول از رتبه شاخص توسعه منابع انسانی (HDI, 2019)^۱ و برای نشان دادن رویکرد دوم، یعنی وضعیت کشورها از منظر رقابت برای استعدادها، از رتبه شاخص جهانی رقابت پذیری برای استعدادها

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۷۴

نمودار ۱-۱۳- جایگاه برخی کشورهای منتخب در شاخص‌های توسعه منابع انسانی و رقابت پذیری استعدادها در سال ۲۰۱۹

این کشورها هم در پرورش نیروی انسانی در داخل و هم به دلیل جذابیت بالایی که برای نیروی انسانی دیگر کشورها دارند، در جذب و نگهداشت استعدادها

کشورهای پیشرو^۳: کشورهایی هستند که به لحاظ هر دو شاخص توسعه انسانی و رقابت پذیری برای استعدادها حائز رتبه‌های ممتاز هستند، به عبارت دیگر،

1. Human Development Index
2. Global Talent Competitiveness Index
3. Pioneer

بر کشورهای همسایه در دستور کار خود قرار داده‌اند. **کشورهای بازمانده^۳:** در این دسته، کشورهایی قرار دارند که در هر دو شاخص توسعه انسانی و شاخص جهانی رقابت پذیری برای استعدادها از وضعیت نامناسبی برخوردارند. این کشورها عملاً نه قابلیت پرورش نیروی انسانی مستعد در داخل را دارند و نه قابلیت و ظرفیت جذب و استخدام نیروی انسانی ماهر از خارج را دارند. پاکستان و نیجریه جز کشورهایی هستند که در این دسته قرار می‌گیرند.

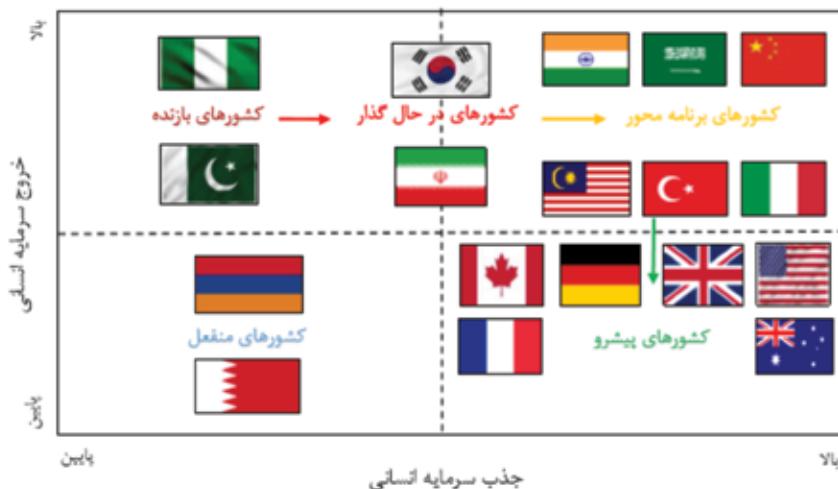
موفق عمل می‌کنند. کشورهایی که در این دسته قرار می‌گیرند عموماً کشورهای توسعه یافته‌ای هستند که به طور سنتی از شاخص توسعه منابع انسانی خیلی خوبی برخوردار بوده‌اند و توانایی بالایی در پرورش نیروی انسانی ماهر دارند، همچنین کشورهایی که در این دسته قرار می‌گیرند عموماً کشورهایی هستند که در برنامه‌های بین‌المللی سازی آموزش عالی بسیار موفق عمل کرده‌اند. استرالیا، آمریکا، کانادا، آلمان و سنگاپور کشورهای شاخص این دسته هستند.

کشورهای در حال حرکت: کشورهایی هستند که در هر دو شاخص توسعه منابع انسانی و شاخص جهانی رقابت پذیری برای استعدادها در وضعیت نسبتاً مناسبی قرار دارند، این کشورها با اتخاذ برنامه‌های مختلف به فکر کم کردن فاصله‌ی خود با کشورهای دسته اول هستند. چین یکی از شاخص‌ترین کشورهایی است که در این دسته قرار می‌گیرد. این کشور با ارسال دانشجویان بین‌المللی و در نظر گرفتن برنامه‌های متنوع برای بازگشت این دانشجویان در صدد کاهش فاصله‌ی خود به لحاظ دانشی و تکنولوژیک با کشورهای دسته اول هستند.

کشورهای آهسته‌رو^۴: کشورهایی هستند که از منظر شاخص توسعه منابع انسانی در وضعیت خوبی قرار دارند اما از منظر شاخص جهانی رقابت پذیری برای استعدادها در وضعیت نامناسبی قرار دارند. این کشورها به تازگی برنامه‌های بین‌المللی سازی آموزش عالی را با تمرکز بیشتر

۱-۷- طبقه‌بندی کشورها

از آنجا که سرمایه انسانی در حال تبدیل شدن به مرکز اصلی رشد و توسعه اقتصادی جوامع است، دسترسی به افراد بالاستعداد و ماهر یکی از عوامل اساسی تعیین‌کننده چشم‌انداز آتی یک کشور محسوب می‌شود. مطابق تعریف شاخص جذبیت برای استعدادها در سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۵، سه گروه کارآفرینان، نیروی کار دارای تحصیلات عالی و دانشجویان جزو استعدادها محسوب می‌شوند. بنابراین تلاش در جهت جذب دانشجویان بین‌المللی و بازگشت یا باز بهره‌مندی از دانشجویان مشغول به تحصیل یا فارغ التحصیل در خارج از کشور، می‌تواند موجب افزایش سرمایه انسانی در یک کشور شود. مطابق نمودار زیر، کشورها از لحاظ جذب یا خروج سرمایه انسانی به پنج گروه عمده تقسیم می‌شوند:

شکل ۵- طبقه‌بندی کشورهای منتخب بر اساس میزان بهره‌مندی از جایه‌جایی دانشجویان

1. Movers
2. Limpers
3. Laggards
4. OECD Talent Attractiveness Index

دانشجویان خارجی یا بازگرداندن دانشجویان خود از خارج از کشور داشته‌اند، توانسته‌اند بخشی از خسارات ناشی از خروج سرمایه انسانی خود را جبران کنند، اما همواره موفق نشده‌اند خالص جذب دانشجویان بین‌المللی را از تراز منفی به مثبت برسانند. کشورهای ایران و کره جنوبی در این دسته قرار می‌گیرند. اگر کشورهای این گروه بتوانند در پیاده‌سازی برنامه‌ها و سیاست‌های خود در راستای مدیریت این جابه‌جایی‌ها عملکرد خوبی داشته باشند، از این گذار با موفقیت خارج شده و به کشورهای برنامه محور تبدیل می‌شوند، اما در صورتی که نتوانند در پیاده‌سازی برنامه‌های خود موفق عمل کنند، ممکن است زیان کنند و به کشورهای بازنده تبدیل شوند.

کشورهای بازنده: کشورهایی هستند که از یک طرف در دو دهه گذشته با مشکل خروج بالای دانشجویان مواجه بوده‌اند، از طرف دیگر، ظرفیت کافی برای جذب دانشجویان خارجی و یا بازگرداندن دانشجویان خود از خارج از کشور ندارند. کشورهای نیجریه و پاکستان در این گروه قرار می‌گیرند و اگر اقدامی در راستای بهبود وضعیت جابه‌جایی‌های دانشجویی انجام ندهند، در آینده زیان بیشتری خواهند دید.

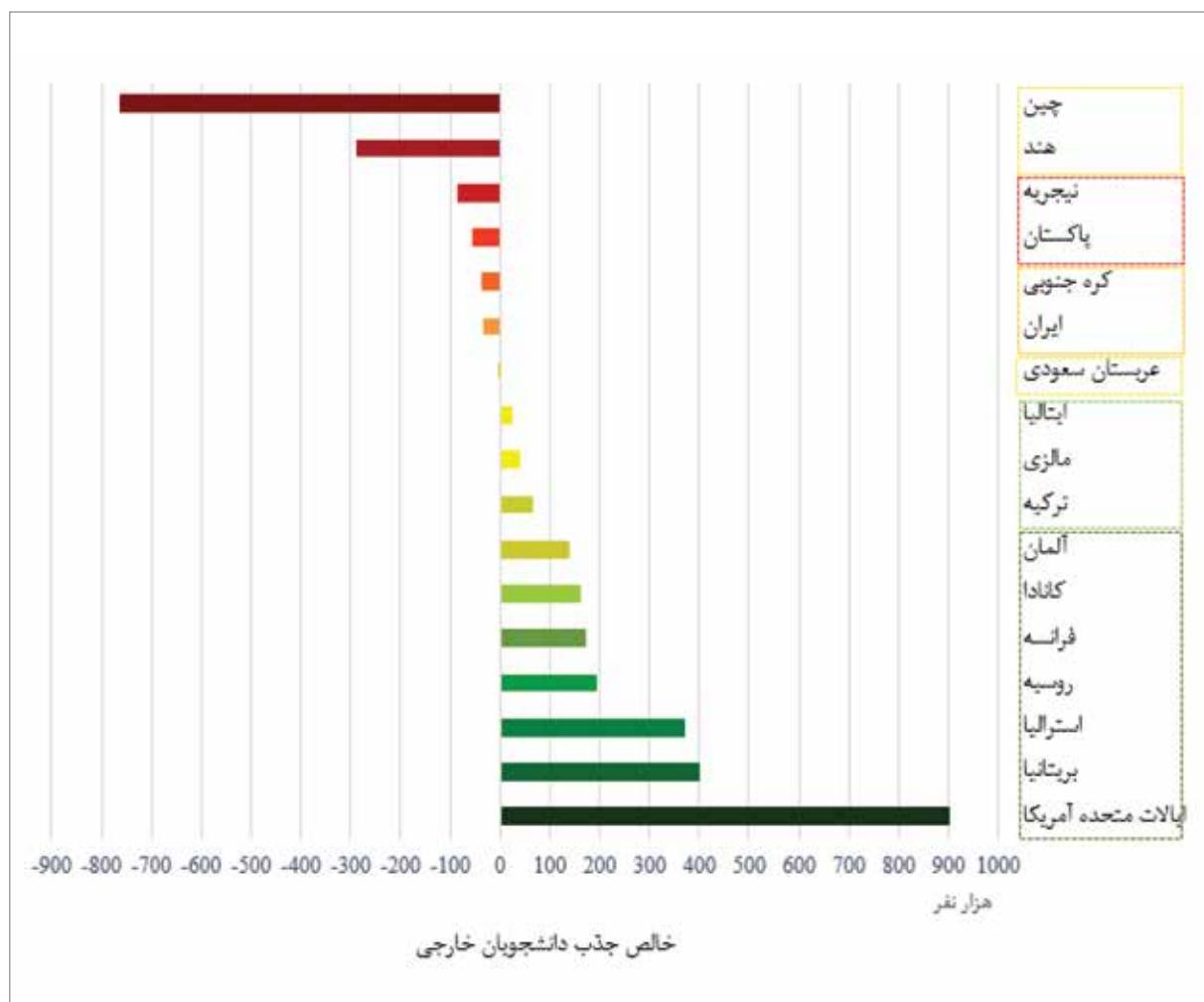
کشورهای منفعل: کشورهایی هستند که سطح پایینی از جذب و خروج دانشجویان دارند و تمایلی به چرخش نخبگان و استفاده از ظرفیت علمی و فناوری سایر کشورها از کanal جابه‌جایی‌های دانشجویی ندارند. کشورهایی همچون ارمنستان و بحرین در این گروه قرار می‌گیرند.

با توجه به اینکه کشورهای منفعل، اقدام خاصی در راستای استفاده از ظرفیت سرمایه انسانی خارجی و یا خروج سرمایه انسانی خود از طریق کanal دانشجویی انجام نمی‌دهند، بنابراین به بررسی ۱۷ کشور منطبق بر دسته‌های پیشرو، برنامه محور، در حال گذار و بازنده می‌پردازیم.

کشورهای پیشرو: این دسته شامل کشورهای سنتی دانشجو پذیر و کشورهای نوظهور در بازار جذب دانشجویان بین‌المللی است. کشورهای آمریکا، بریتانیا، استرالیا، فرانسه و آلمان از جمله کشورهایی هستند که از دیگر جزو مقاصد محبوب دانشجویان بین‌المللی بوده‌اند و خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در این کشورها بالای ۱۰۰ هزار نفر است. کشورهای کانادا و روسیه نیز از مقاصد نوظهور در بازار جذب دانشجویان بین‌المللی هستند که در دو دهه‌ی اخیر، با بکارگیری سیاست‌های اثربخش، به جذب تعداد زیادی از دانشجویان بین‌المللی پرداخته‌اند و موفق شده‌اند خالص جذب دانشجویان بین‌المللی خود را به بیش از ۱۰۰ هزار نفر برسانند.

کشورهای برنامه محور: کشورهایی هستند که در گذشته با بحران خروج دانشجویان بین‌المللی مواجه بوده‌اند، اما در دو دهه‌ی اخیر و با بکارگیری سیاست‌های مناسب در راستای مدیریت جابه‌جایی‌های دانشجویی، توانسته‌اند به حل این مسئله پردازنده و استفاده‌ی بهینه‌ای از جابه‌جایی و چرخش نخبگان و دانشجویان بین‌المللی داشته باشند. کشورهای این دسته نیز به دو گروه عمده تقسیم می‌شوند. در گروه اول، کشورهای مالزی، ترکیه و ایتالیا قرار دارند که توانسته‌اند با بکارگیری سیاست‌های مناسب در راستای جذب دانشجویان خارجی، تراز جابه‌جایی دانشجویان بین‌المللی را از منفی به مثبت تبدیل کنند. در گروه دوم نیز کشورهای چین، هند و عربستان سعودی قرار دارند که توانسته‌اند با استفاده از سیاست‌های مناسب و اثربخش در راستای جذب دانشجویان خارجی و بازگرداندن یا بازبهره‌مندی از دانشجویان خارج از کشور، استفاده‌ی بهینه‌ای از جریان چرخش نخبگان داشته باشند.

کشورهای در حال گذار: این کشورها دارای سطح بالایی از خروج دانشجویان خود هستند اما به واسطه‌ی اعمال برنامه‌های محدودی که اخیراً در راستای جذب

نمودار ۱۳-۲- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی^۱ در هفده کشور منتخب

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

● کشورهای پیشرو

کشورهای پیشرو در بهترین وضعیت در قبال جابه‌جایی‌های دانشجویان بین‌المللی قرار دارند. این کشورها با استفاده از سیاست‌ها و برنامه‌های اثربخشی مانند ارتقای کیفیت دانشگاه‌ها، تسهیل شرایط اخذ ویزا، فراهم کردن شرایط اشتغال پس از تحصیل و اعطای بورس‌ها و کمک هزینه‌های تحصیلی، توانسته‌اند در جذب دانشجویان بین‌المللی موفق عمل کنند و از مزایای اقتصادی و غیر اقتصادی آنان بهره‌مند شوند. این کشورها، مهم‌ترین مقاصد دانشجویان بین‌المللی هستند و به دو گروه کشورهای سنتی دانشجو پذیر و کشورهای نوظهور در بازار جذب دانشجویان بین‌المللی تقسیم می‌شوند.

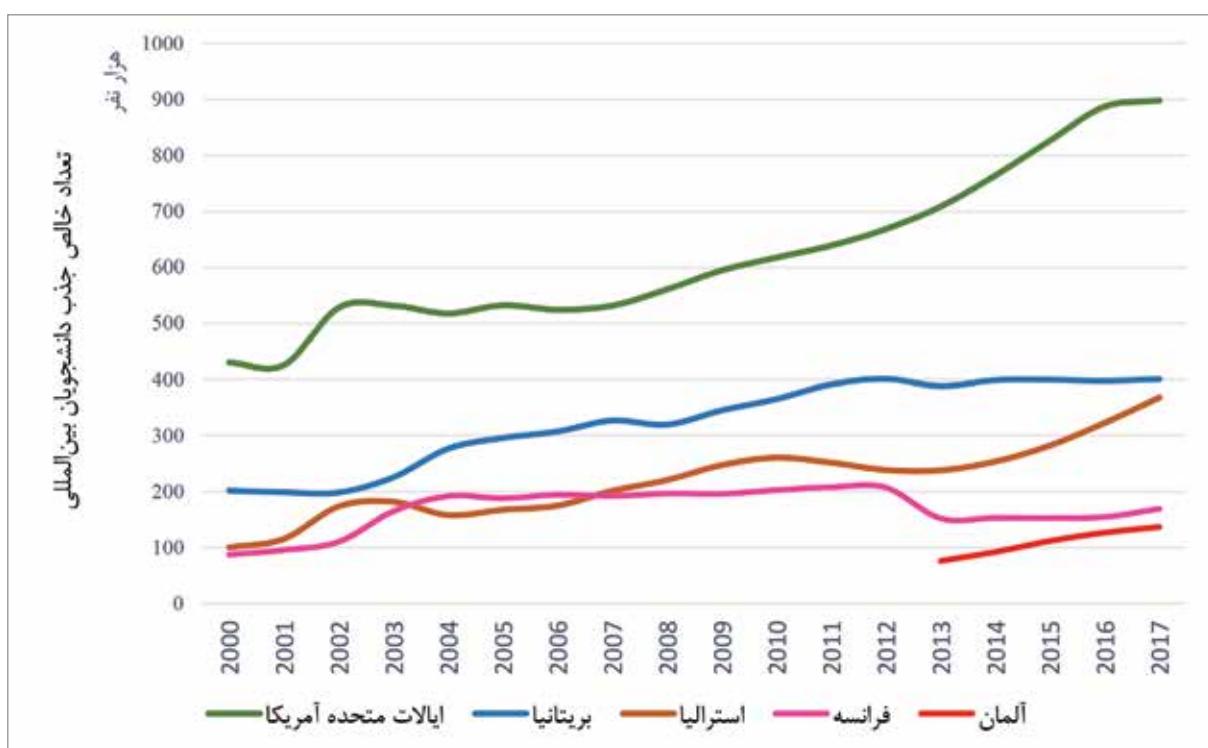
مطابق نمودار فوق، کشورهای ایالات متحده آمریکا، بریتانیا، استرالیا، روسیه، فرانسه، کانادا و آلمان در دسته‌ی کشورهای پیشرو قرار می‌گیرند. کشورهای ترکیه، مالزی و ایتالیا از طریق برنامه‌های جذب در دسته‌ی کشورهای برنامه محور قرار می‌گیرند و کشورهای عربستان، هند و چین نیز علیرغم اینکه خروج بیشتری نسبت به ورود دانشجویان دارند، اما از طریق برنامه‌های جذب، بازگشت و بازبهره‌مندی از دانشجویان خارج از کشور، در دسته‌ی کشورهای برنامه محور قرار می‌گیرند. کشورهای ایران و کره‌جنوبی در دسته‌ی کشورهای در حال گذار قرار دارند. نیجریه و پاکستان نیز نمونه‌هایی از کشورهای بازنده هستند. در ادامه شرایط هر یک از کشورهای فوق به تفصیل بررسی خواهد شد.

1. Net Flow of Internationally Mobile Students

استرالیا با اعمال سیاست‌های اثربخشی در راستای تسهیل فرآیند جذب دانشجویان بین‌المللی و فراهم کردن شرایط اشتغال پس از تحصیل، توانسته است سهم بازار خود را طی دو دهه‌ی اخیر افزایش دهد. آلمان و فرانسه نیز از دیرباز مهم‌ترین مقاصد غیر انگلیسی زبان برای دانشجویان خارجی بوده‌اند و در دو دهه‌ی اخیر توانسته‌اند با استفاده از شبکه‌ها و ارتباطات بین‌المللی قوی، به مدیریت اثربخش چرخش دانشجویان بپردازنند و از منافع اقتصادی و غیر اقتصادی آنان بهره‌مند شوند.

● کشورهای سنتی دانشجو پذیر

کشورهای ایالات متحده آمریکا، بریتانیا و استرالیا از دیرباز به علت انگلیسی زبان بودن و برگزاری دوره‌های باکیفیت، مورد استقبال دانشجویان بین‌المللی قرار داشتند. با این وجود سیاست‌های مهاجرتی سخت‌گیرانه دولت ترامپ و خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا، باعث افول سهم بازار این کشورها در سال‌های اخیر شده است و پیش‌بینی می‌شود که در سال‌های آتی سهم آنها از بازار دانشجویان بین‌المللی بیشتر نیز کاهش یابد. در عوض،

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۷۸

نمودار ۱۴- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در کشورهای سنتی دانشجو پذیر (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷).

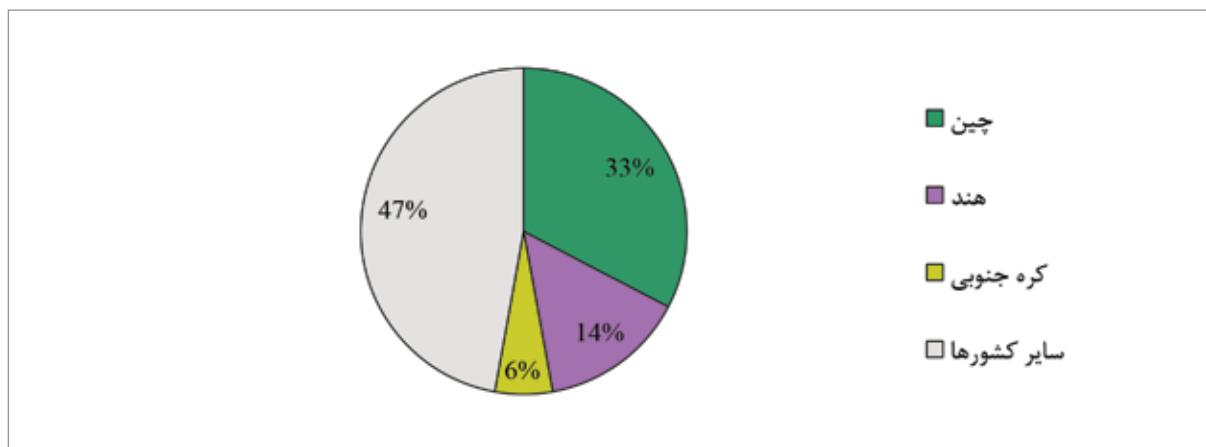
(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

درصد (۳۶۳ هزار و ۳۴۱ نفر) از کل جمعیت دانشجویان بین‌المللی آمریکا را تشکیل می‌دادند. پس از چین، کشور هند مهم‌ترین کشور دانشجو فرست به ایالات متحده می‌باشد و در سال ۲۰۱۷ حدود ۱۴ درصد (۱۹۶ هزار و ۲۷۱ نفر) از دانشجویان بین‌المللی این کشور را تشکیل می‌دادند. کره جنوبی نیز سومین کشور دانشجو فرست به آمریکاست که در همان سال، ۶ درصد (۵۴ هزار و ۵۵۵ نفر) از جمعیت دانشجویان بین‌المللی این کشور

ایالات متحده آمریکا: کشور آمریکا همواره به عنوان یکی از اصلی‌ترین مقاصد دانشجویان بین‌المللی است. بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ تعداد دانشجویان بین‌المللی این کشور با رشدی ۱۰۷ درصدی همراه بوده است و از بالغ بر ۴۷۵ هزار نفر در سال ۲۰۰۰ به حدود ۹۸۵ هزار نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. اکثر دانشجویان بین‌المللی در آمریکا از کشور چین هستند و دانشجویان این کشور، در سال ۲۰۱۷ حدود ۳۳٪

اخیر هزینه‌های بالای دوره‌های آموزشی و سیاست‌های مهاجرتی سخت‌گیرانه دونالد ترامپ منجر به کاهش سهم آمریکا از بازار دانشجویان بین‌المللی شده است (Trevena, 2019).

را تشکیل می‌دادند (open doors, 2019). زبان انگلیسی و کیفیت بالای دوره‌های آموزشی همواره به عنوان اصلی‌ترین عوامل جذب دانشجویان بین‌المللی به ایالات متحده آمریکا بوده است (QS, 2019); اما در سال‌های

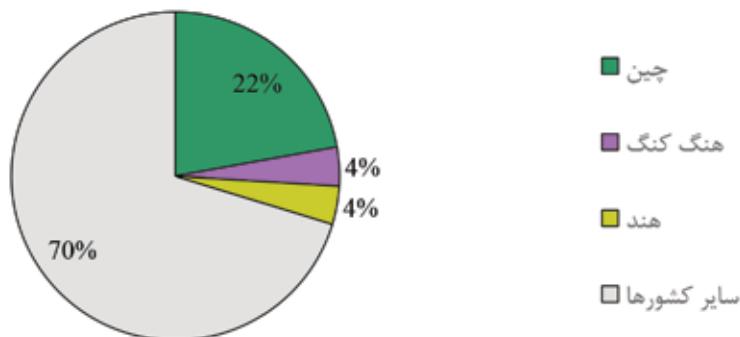
نمودار ۱۵- سه کشور اصلی دانشجو فرست به ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۱۷
(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

کاهش یافته است (Berquist, et al., 2019). اما علیرغم موارد مذکور، افزایش سن جمعیت در بریتانیا، اثرات اقتصادی گسترده‌ای بر جای خواهد گذاشت. بنابراین مؤسسات آموزش عالی در حال تحولاتی متناسب با تغییرات جدید جمعیتی هستند تا شکاف‌های مهارتی ایجاد شده را برطرف کنند (QS, 2019a). بدین ترتیب در پاسخ به کاهش سهم این کشور از بازار دانشجویان بین‌المللی، شورای بریتانیا برنامه‌ی استراتژیکی برای دوره‌ی ۲۰۱۸ تا ۲۰۳۰ آماده کرده است که طی آن برخی مناطق را اولویت بندی کرده است که در این میان کشورهایی که اقتصاد نوظهوری دارند (به ویژه چین، هند، نیجریه، ترکیه و اندونزی)، کشورهای عضو اتحادیه اروپا، روسیه و کشورهای همسایه قابل ذکر هستند. این برنامه تأکید خاصی بر ارتباط با کشور چین، که مهم‌ترین منبع تأمین‌کننده‌ی دانشجویان بین‌المللی در این کشور می‌باشد، دارد. شورای بریتانیا قصد دارد تا استراتژی ۵ ساله‌ای برای حمایت از پکن در جهت بین‌المللی‌سازی آن توسعه دهد. هم‌چنین این کشور در صدد ترویج زبان انگلیسی در میان افراد چینی است تا خودش را به مقصد برتر برای یادگیری زبان انگلیسی تبدیل کند

بریتانیا: تعداد دانشجویان بین‌المللی در انگلستان طی دو دهه‌ی اخیر با رشدی تقریباً ۲ برابری همراه بوده است و از ۲۲۲ هزار و ۹۳۶ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۴۳۵ هزار و ۷۳۴ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. هم‌چنین تعداد دانشجویان انگلیسی که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند با رشدی تقریباً ۱/۵ برابری از ۲۱ هزار و ۲۷۰ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۳۵ هزار و ۲۵۲ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. در سال ۲۰۱۷ کشورهای چین، هنگ‌کنگ و هند به ترتیب با ۹۶ هزار و ۵۴۳ (۲۲ درصد)، ۱۶ هزار و ۵۸۰ (۴ درصد) و ۱۶ هزار و ۴۲۱ (۴ درصد) نفر سه کشور برتر دانشجو فرست به کشور انگلستان بوده‌اند (UIS, 2020). بر اساس گزارش مؤسسه آموزش بین‌المللی (IIE)، طی ۱۸ سال اخیر، علیرغم اینکه تعداد دانشجویان بین‌المللی در بریتانیا افزایش یافته است، اما سهم این کشور از بازار دانشجویان بین‌المللی از ۱۱ درصد به ۱۰ درصد افت کرده است (UIS, 2019c). هم‌چنین بر اساس نتایج نظرسنجی HSBC در مورد مقصد مورد علاقه والدین برای تحصیل فرزندانشان، جذابیت انگلستان به عنوان یکی از مقاصد برتر دانشجویان بین‌المللی در سال‌های اخیر تا حدودی

در پاسخ به این چالش، دولت انگلستان متعهد شده است که دانشجویان خارجی را که از ویزای درجه ۴ (ویزای دانشجویی)^۱ برای اقامت و کار در انگلیس استفاده می‌کنند، از ۴ ماه به ۶ ماه برای دانشجویان دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد و ۱۲ ماه برای دانشجویان دکترا، گسترش دهد. اگرچه این اقدام مورد استقبال بخش آموزش عالی قرار گرفته است، اما این درخواست از دولت وجود دارد تا این فرصت را برای حفظ رقابت با رقبای اصلی، حداقل به دو سال، گسترش دهند (Berquist, et al., 2019)

(Campus France, 2019b). بر اساس این استراتژی، تعداد دانشجویانی که تا سال ۲۰۳۰ در انگلستان تحصیل می‌کنند، باید به ۶۰۰ هزار نفر برسد (International Education Strategy: global potential, global growth, 2019). علاوه بر این، عامل مهم دیگر در کاهش جمعیت دانشجویان بین‌المللی که انگلستان را به عنوان مقصد تحصیلی انتخاب می‌کنند، مربوط به گزینه‌های پیشنهاد اشتغال پس از تحصیل نسبتاً ضعیف است؛ در حالی که کشورهای رقیب انگلستان دارای سیستم‌های اشتغال پس از تحصیل مناسب‌تری هستند.

نمودار ۱۶- سه کشور اصلی دانشجو فرست به بریتانیا در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

از تحصیل و هزینه تحصیل مقرنون به صرفه، از عوامل جذب دانشجویان بین‌المللی به استرالیا هستند (QS, 2019). استرالیا علاوه بر تلاش برای جذب دانشجویان بین‌المللی، علاقه زیادی به جابه‌جایی بین‌المللی دانشجویان استرالیایی دارد، این کشور با تعریف برنامه جدید کلمبو با اختصاص بورس‌های تحصیلی مناسب برای برگزاری دوره‌های مشترک با اندونزی، ژاپن، سنگاپور و هنگ‌کنگ برنامه‌ریزی کرده است.

این برنامه در سال ۲۰۱۴ به روز رسانی شد و برنامه جدید کلمبو (NCP)^۲ با هدف ایجاد نسل جدیدی از استرالیایی‌ها که دارای تجربه زندگی، تحصیل و کسب مهارت‌های کاری در منطقه هند و اقیانوسیه هستند، به

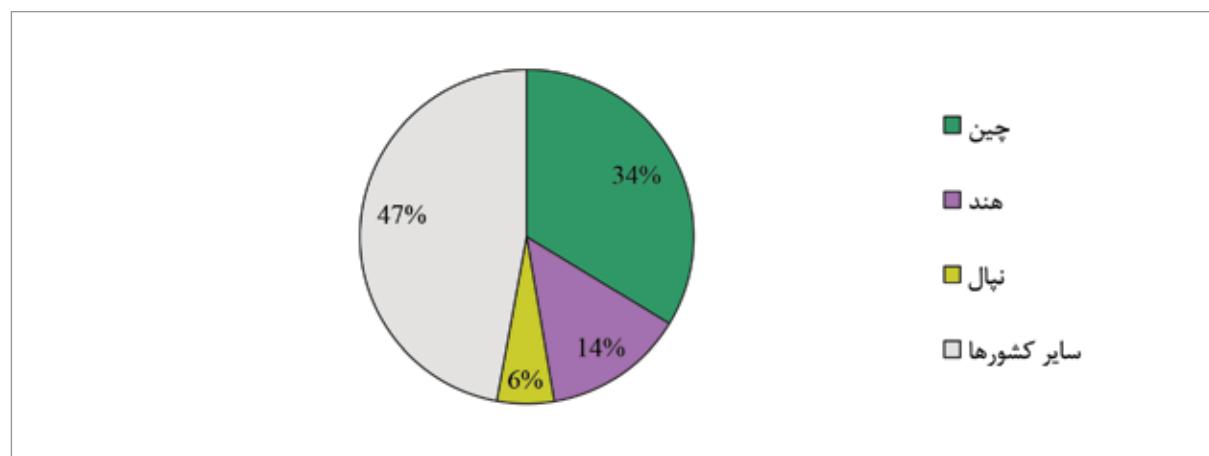
استرالیا: تعداد دانشجویان بین‌المللی در استرالیا از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با رشدی تقریباً $\frac{3}{5}$ برابری همراه بوده است و از ۱۰۵ هزار و ۷۶۴ نفر به ۳۸۱ هزار و ۶۲ نفر رسیده است. هم‌چنانی تعداد دانشجویان استرالیایی که در طی این سال‌ها در خارج از کشور تحصیل می‌کردند با رشدی $\frac{2}{3}$ برابری از ۵ هزار و ۷۱۱ نفر به ۱۳ هزار و ۴۹۵ نفر رسیده است. در سال ۲۰۱۷، سه کشور چین، هند و نیپال به ترتیب با اعزام ۱۲۸ هزار و ۴۹۸ (۴۹۸) هزار و نیپال به ترتیب با اعزام ۱۲۸ هزار و ۶۵ (۶۵) درصد، ۵۱ هزار و ۹۷۶ نفر (۹۷۶ درصد) و ۲۱ هزار و ۶۵ نفر (۶۵ درصد)، از بیشترین تعداد دانشجویان بین‌المللی در استرالیا برخوردار بوده‌اند. زبان انگلیسی این کشور، کیفیت نسبی دوره‌های تحصیلی، امکان اشتغال پس

1. Tier 4

2. New Colombo Plan

انتخاب کنند. برنامه NCP در حال حاضر بخش مهمی از چشم انداز جایه‌جایی بین‌المللی دانشجویان در استرالیا را در بر می‌گیرد (IDP, 2016). از طرف دیگر، تعداد بورس‌های تحصیلی و در مجموع حمایت‌های مالی برای تحصیل دانشجویان استرالیا در سایر کشورها نیز افزایش چشمگیری یافته است، با این وجود، دانشجویان استرالیایی تمایل چندانی برای تحصیل در سایر کشورها نشان نمی‌دهند.

مرحله اجرا در می‌آید. در نتیجه‌ی این تغییرات، ابتدا دانشگاه‌های این کشور توانایی فراهم کردن کمک‌های مالی برای دانشجویان استرالیا برای شرکت در دوره‌های مشترک در یکی از چهار کشور اندونزی، ژاپن، سنگاپور و هنگ‌کنگ را به دست می‌آورند. سپس برای دانشجویان حاضر در استرالیا این امکان را فراهم می‌آورد تا یک یا چند مقصد را برای تکمیل ترم‌های تحصیلی باقیمانده خود

نمودار ۱۷- سه کشور اصلی دانشجو فرست به استرالیا در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

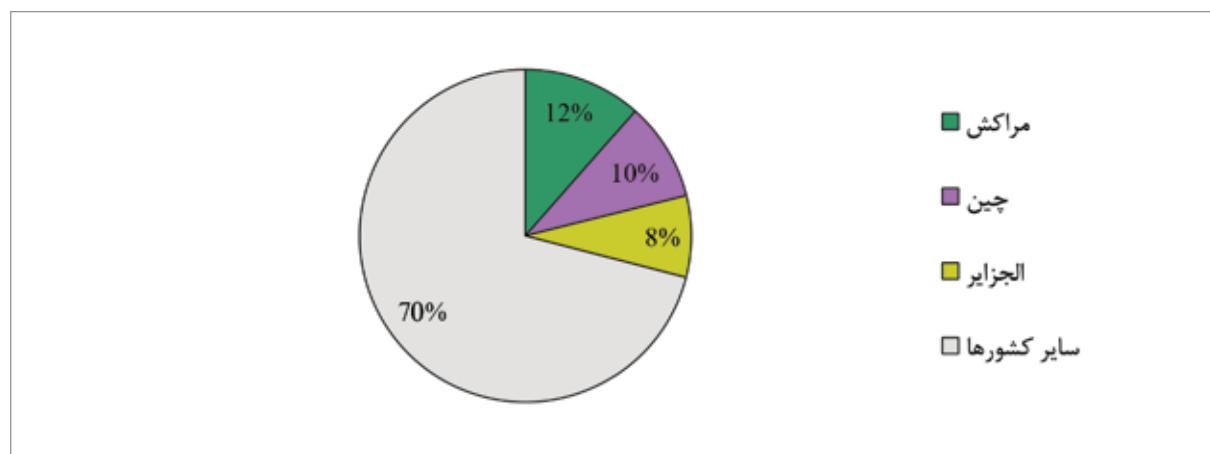
جذب و استقلال بیشتر دانشگاه‌ها در جذب دانشجو، طراحی دوره‌های انگلیسی زبان، کیفیت مطلوب آموزش و طراحی دوره‌های متنوع و مناسب با نیازهای جدید از عوامل مهم جذب دانشجویان بین‌المللی در فرانسه بوده است (2017, 2019 and Campus France, QS, 2019). علاوه بر این، دانشگاه‌ها و مدارس فرانسه برای توسعه فعالیت‌های خود در خارج از کشور، یا به راه اندازی برنامه‌های مشترک به ویژه در کشورهای اروپایی می‌پردازند و یا برنامه‌های درسی خاصی را به خارج از کشور صادر می‌کنند؛ برای مثال این کشور به تأسیس دانشگاه‌هایی در پکن و امارات متحده عربی پرداخته است. هم‌چنین با حمایت وزارت امور خارجه و اروپا (MAEE)^۱، دانشگاه‌های فرانسوی در کشورهای متعدد از جمله مصر و ارمنستان ایجاد شده است و این سازمان در نظر دارد تا برنامه‌های تبادلات

فرانسه: فرانسه از کشورهای سنتی دانشجوپذیر است. این کشور، محبوب‌ترین کشور غیر انگلیسی زبان برای دانشجویان بین‌المللی تا سال ۲۰۱۶ ۲۰۰۰ بوده است. تعداد دانشجویان بین‌المللی در فرانسه از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با رشدی تقریباً ۲ برابری همراه بوده و از ۱۳۷ هزار و ۸۵ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۲۵۸ هزار و ۳۸۰ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. هم‌چنین تعداد دانشجویان فرانسوی که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند از ۴۹ هزار و ۷۹۰ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۸۹ هزار و ۳۹۷ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. در سال ۲۰۱۷ کشورهای ۷۳۳ مراکش، چین و الجزایر به ترتیب با ۲۹ هزار و (۱۲درصد)، ۲۴ هزار و ۷۸۸ (۱۰درصد) و ۲۰ هزار و ۴۹۱ نفر (۸درصد) نفر سه کشور برتر دانشجو فرست به کشور فرانسه بوده‌اند (UIS, 2019).

1. Ministry of Foreign and European Affairs

عملیاتی فرانسه که به جایه‌جایی‌های بین‌المللی اختصاص یافته است، پر迪س فرانسه³ نام دارد. در بیش از یکصد کشور خارجی، مراکز پر迪س فرانسه با مؤسسات آموزشی این کشور تحت نظارت سفارت‌خانه‌های فرانسه در خارج از کشور همکاری می‌کنند. هدف آنها ارتقای آموزش عالی در میان دانشجویان خارجی است و به دانشجویانی که قصد ادامه تحصیل در کشور فرانسه را دارند، مشاوره می‌دهند (Duchêne & Lamouroux, 2010).

دانشگاهی با کشورهای نوپاژه‌ها توسعه دهد. علاوه بر این، این کشور به راه اندازی مراکزی در راستای جذب دانشجویان بین‌المللی پرداخته است؛ از جمله: ایجاد آژانس تحقیقات ملی¹ با هدف افزایش تعداد پروژه‌های تحقیقاتی، ایجاد قطب‌های پژوهش و آموزش عالی (PRES)² برای توانمندسازی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی در راستای جمع‌آوری منابع و انجام تحقیقات (Duchêne & Lamouroux, 2010). یکی از سازمان‌های

نمودار ۱۸- سه کشور اصلی دانشجو فرست به فرانسه در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

۸۲

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

است. علاوه بر این، در آلمان از دانشجویان بین‌المللی برای پایداری بخش آموزش استفاده می‌شود، تا پس از فارغ التحصیلی نیز به اقتصاد این کشور کمک کنند و افزایش جمعیت فارغ‌التحصیلان بین‌المللی، شکاف موجود میان جمعیت جوانان و سالمندان را پر کند (QS, 2019). ایجاد دفاتر منطقه‌ای برای اطلاع رسانی و بازاریابی به منظور ترغیب به تحصیل در آلمان، معافیت آزمون بازار کار برای فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های آلمان و ویزای اشتغال پس از تحصیل از دیگر استراتژی‌های این کشور در راستای جذب و نگهداری دانشجویان بین‌المللی هستند (Hoffmeyer-Zlotnik & Grote, 2019). هم‌چنین دولت فدرال، استراتژی‌های بین‌المللی‌سازی آموزش عالی را از طریق برنامه‌هایی همچون همکاری بین مراکز

آلمان: تعداد دانشجویان بین‌المللی در آلمان طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ با رشدی ۳۱ درصدی از بالغ بر ۱۹۶ هزار نفر به حدود ۲۵۹ هزار نفر رسیده است. هم‌چنین تعداد دانشجویان آلمانی که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند با رشدی ۲/۲ برابری از ۵۴ هزار و ۷۱۹ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۱۲۲ هزار و ۱۹۵ نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. در سال ۲۰۱۷ میلادی سه کشور چین، هند و اتریش به ترتیب با اعماق ۲۷ هزار و ۱۱۰ هزار و ۷۶۵ درصد، ۱۳ هزار و ۳۸۷ نفر (۵ درصد) و ۱۰ هزار و ۶۳۱ نفر (۴ درصد)، از بیشترین تعداد دانشجویان بین‌المللی در آلمان برخوردارند. جذب و بکارگیری دانشجویان بین‌المللی یکی از استراتژی‌های کشور آلمان برای مقابله با چالش‌های اقتصادی و اجتماعی حاصل از پیر جمعیتی

1. National Research Agency

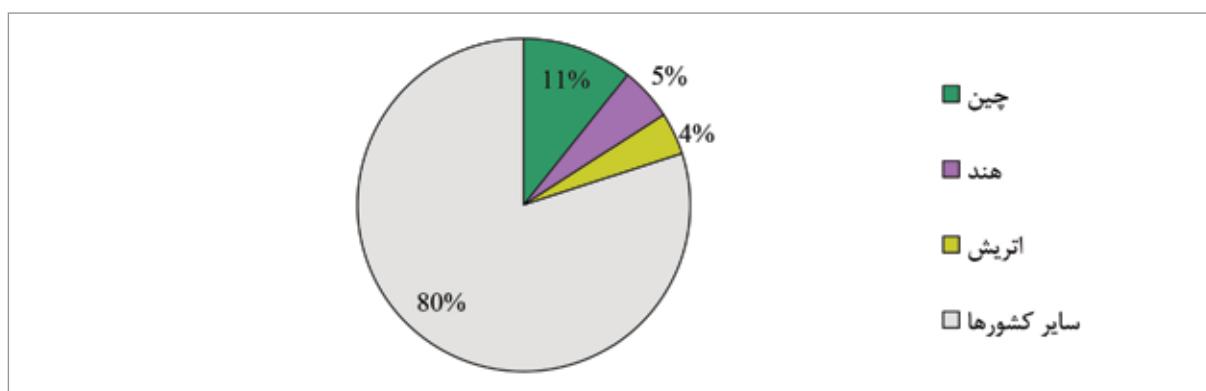
2. Poles of Research and Higher Education

3. CampusFrance

دانشجویان خارجی که قصد تحصیل در آلمان را دارند، می‌باشد. همچنین برنامه Exzellenzinitiative دولت آلمان، ایجاد دانشگاه‌هایی در سطح جهانی را تشویق می‌کند. علاوه بر این، حداقل هزینه شهریه (به جز در بادن-وورتمبرگ) و فرصت برای یافتن شغل بعد از فارغ التحصیلی، به لطف نیاز کارفرمایان آلمانی به نیروی کار، بدون شک بر انتخاب آلمان به عنوان مقصد دانشجویان بین‌المللی تأثیر می‌گذارد.

(Campus France, 2019)

آموزش عالی، تحرک دانشجویان و محققان، همکاری در زمینه نوآوری و آموزش فنی حرفه‌ای، همکاری با کشورهای نوظهور و در حال توسعه و ارتقاء تحقیقات در زمینه چالش‌های جهانی دنبال می‌کند. استراتژی بین‌المللی سازی آلمان تا حدود زیادی به یک سیاست بورسیه تحصیلی فعال متکی است. خدمات تبادل دانشگاهی آلمان (DAAD) یکی از بزرگ‌ترین منابع بورسیه تحصیلی هم برای دانشجویان آلمانی خارج از کشور و هم برای

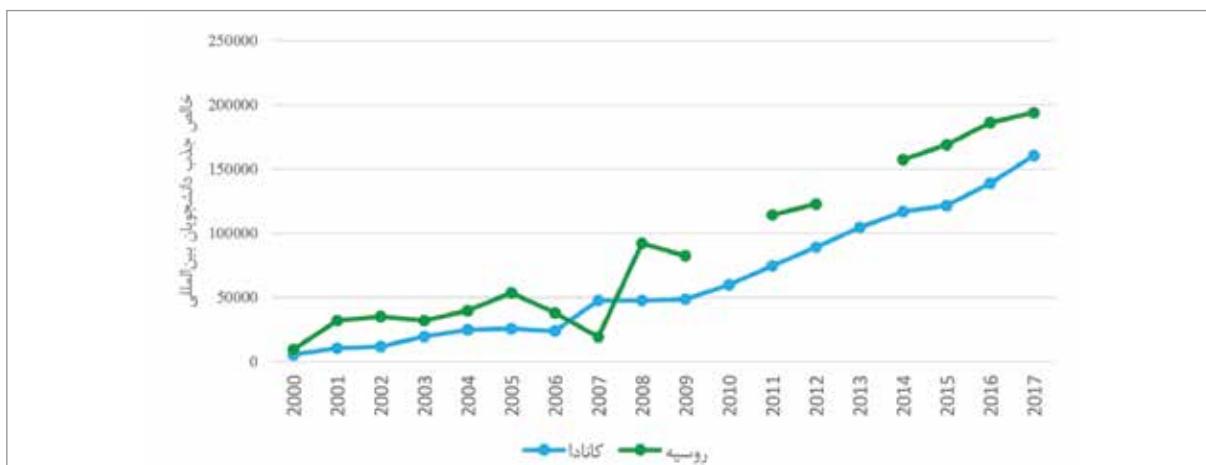

نمودار ۱۹ - سه کشور اصلی دانشجو فرست به آلمان در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

بوده‌اند و کانادا برای مقابله با پیر جمعیتی و پر کردن شکاف نیروی کار ماهر، به جذب دانشجویان بین‌المللی می‌پردازند. کشورهای مذکور با اعمال سیاست‌های اثربخشی در راستای تسهیل فرآیند جذب دانشجویان بین‌المللی، توانسته‌اند سهم بازار خود را به سرعت افزایش دهند.

● **کشورهای نوظهور در بازار جذب دانشجویان**
کشورهای کانادا و روسیه در دو دهه‌ی اخیر توانسته‌اند عملکرد خود را در جذب دانشجویان بین‌المللی به سرعت بهبود بخشنده و به جایگاه معادل جایگاه کشورهای سنتی دانشجو پذیر دست یابند. کشور روسیه برای نفوذ در کشورهایی که سابقاً عضو اتحادیه جماهیر شوروی

نمودار ۲۰ - خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در کشورهای سنتی دانشجو پذیر (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷)

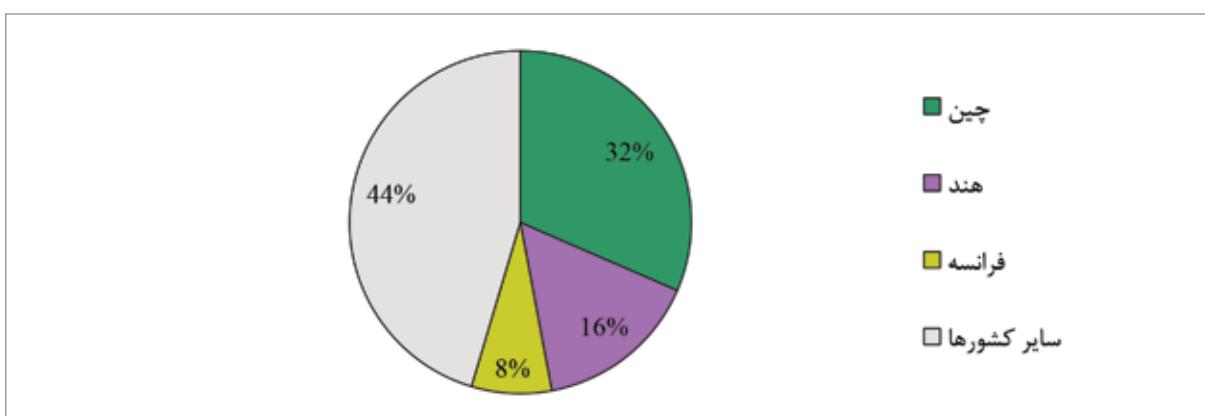
(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

متنوع تر و در شهرهای متنوع تری است تا سراسر کانادا از مزایای این دانشجویان بهره‌مند شوند و بخش آموزش بین‌المللی در این کشور به رشد پایداری دست یابد (Canada's International Education, 2019). استراتژی جدید آموزش بین‌المللی در کانادا با ایجاد مراکز آموزشی و برنامه‌های مطالعاتی قوی به دو زبان انگلیسی و فرانسوی و همچنین کیفیت مناسب مراکز آموزشی، این کشور را به یک مرکز قدرت در آموزش بین‌المللی تبدیل کرده است (Canada's International Education, 2019). ارائه بورس‌های تحصیلی متنوع شامل بورس‌های دولتی، بورس‌های مخصوص دانشجویان تحصیلات تکمیلی، بورس تحصیلی اونتاریو برای دانشجویان شایسته، بورس‌های تحصیلی دانشگاه‌ها، بورسیه رشته‌های خاص از جمله علوم انسانی و اجتماعی و بورس‌های تحصیلی رهبری جهانی^۱ نیز در جذب دانشجویان بین‌المللی موثر بوده است (Admission Table, 2019). همچنین دولت این کشور با شناسایی و توجه به اولویت‌هاییش، استراتژی استخدام و جذب دانشجویان بین‌المللی از کشورهای بزرگ، چین، هند و مکزیک نیز را در دستور کار خود قرار داده و به نظر می‌رسد که این تلاش‌ها اثربخش بوده‌اند (Campus France, 2019b).

کانادا از کشورهای سنتی مهاجرپذیری است که در گذشته بیشتر به دنبال جذب نیروی کار و مهاجران اقتصادی بوده است؛ اما در حال حاضر، استراتژی خود را بر روی جذب دانشجویان بین‌المللی و تأمین نیروی کار آتی خود از این کانال، متوجه نموده است (Thanabalasingam & Baba, 2019). تعداد دانشجویان بین‌المللی کانادا طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با رشدی تقریباً ۵/۵ برابری همراه بوده است و از ۳۶ هزار و ۴۵۰ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۲۰۹ هزار و ۹۷۹ نفر افزایش یافته است. همچنین تعداد دانشجویان کانادایی که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند با رشدی تقریباً ۱/۵ برابری از ۳۱ هزار و ۹۸ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۴۹ هزار و ۳۸۶ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است (UIS, 2020). یکی از دلایل مهم عدم تمایل دانشجویان کانادایی برای تحصیل در سایر کشورها، صرفه اقتصادی تحصیل در کشور خودشان است (Canada's International Education, 2019). در سال ۲۰۱۷ کشورهای چین، هند و فرانسه به ترتیب با ۶۶ هزار و ۱۶۱ (۳۲ درصد)، ۳۲ هزار و ۶۱۶ (۱۶ درصد) و ۱۵ هزار و ۹۱۲ (۸ درصد) نفر، سه کشور برتر دانشجو فرست به کانادا بوده‌اند (UIS, 2020). با این وجود این کشور به دنبال جذب دانشجویان بین‌المللی از کشورهای

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۸۴

نمودار ۲۱- سه کشور اصلی دانشجو فرست به کانادا در سال ۲۰۱۷
(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

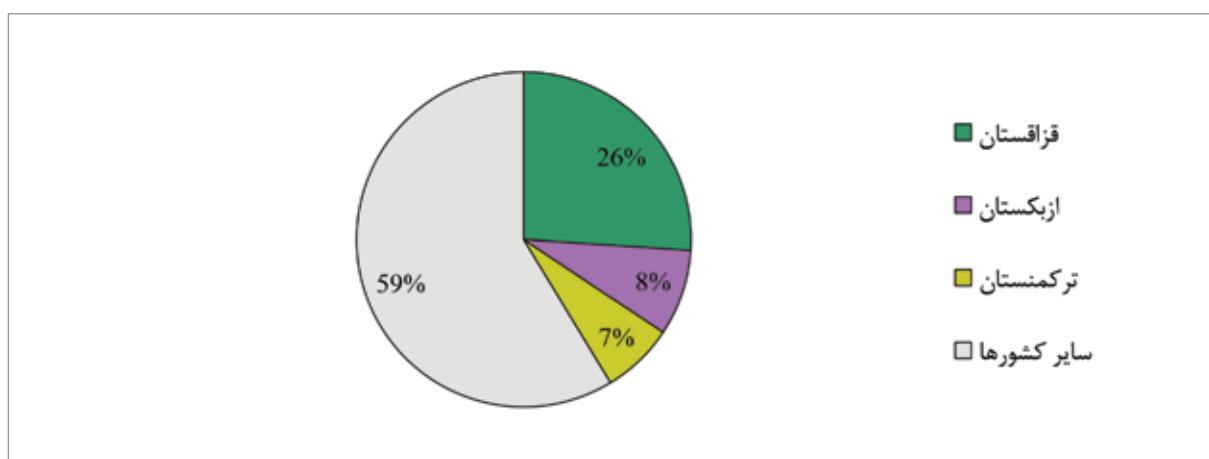
دانشجویان بین‌المللی در روسیه از ۴۱ هزار و ۲۱۰ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۲۵۰ هزار و ۶۵۸ نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. همچنین تعداد دانشجویان روسی خارج از

روسیه: تعداد دانشجویان بین‌المللی در روسیه از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با رشدی ۵۰۰ درصدی همراه بوده است و تقریباً ۶ برابر شده است. به عبارت دیگر، تعداد

۱. هدف از این بورس‌های تحصیلی کمک به فعالیت‌های بشر دوستانه و توسعه در کشورهای مبدأ دانشجویان است.

درصد) و ۱۷ هزار و ۴۵۷ (درصد) نفر، سه کشور برتر دانشجو فرست به روسیه بوده‌اند. سیاست‌های این کشور در جذب دانشجویان بین‌المللی به نحوی است که به طور مستقیم با کشورهای پیشو رقابت نمی‌کند و بیشتر در پی جذب دانشجو از کشورهای مشترک المنافع (CIS)^۱ خود می‌باشد (Campus France, 2019). به عبارت دیگر این کشور به دنبال اعمال قدرت نرم از طریق گسترش آموزش بین‌المللی در میان کشورهایی است که سابقاً عضو اتحادیه جماهیر شوروی بوده‌اند.

کشور طی سال‌های مشابه با رشدی ۷۸ درصدی از ۳۱ هزار و ۶۵۷ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۵۶ هزار و ۶۵۹ نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است که این افزایش با سرعت رشد کمتری نسبت به جریان ورودی دانشجویان شکل گرفته است (UIS, 2020). زبان روسی و کیفیت مراکز آموزشی از جمله مهم‌ترین دلایل عدم تمایل دانشجویان برای تحصیل در روسیه می‌باشد (QS, 2019). در سال ۲۰۱۷ کشورهای قزاقستان، ازبکستان و ترکمنستان به ترتیب با ۶۵ هزار و ۲۳۷ (درصد)، ۲۰ هزار و ۸۶۲ (۸

نمودار ۲۲- سه کشور اصلی دانشجو فرست به روسیه در سال ۲۰۱۷

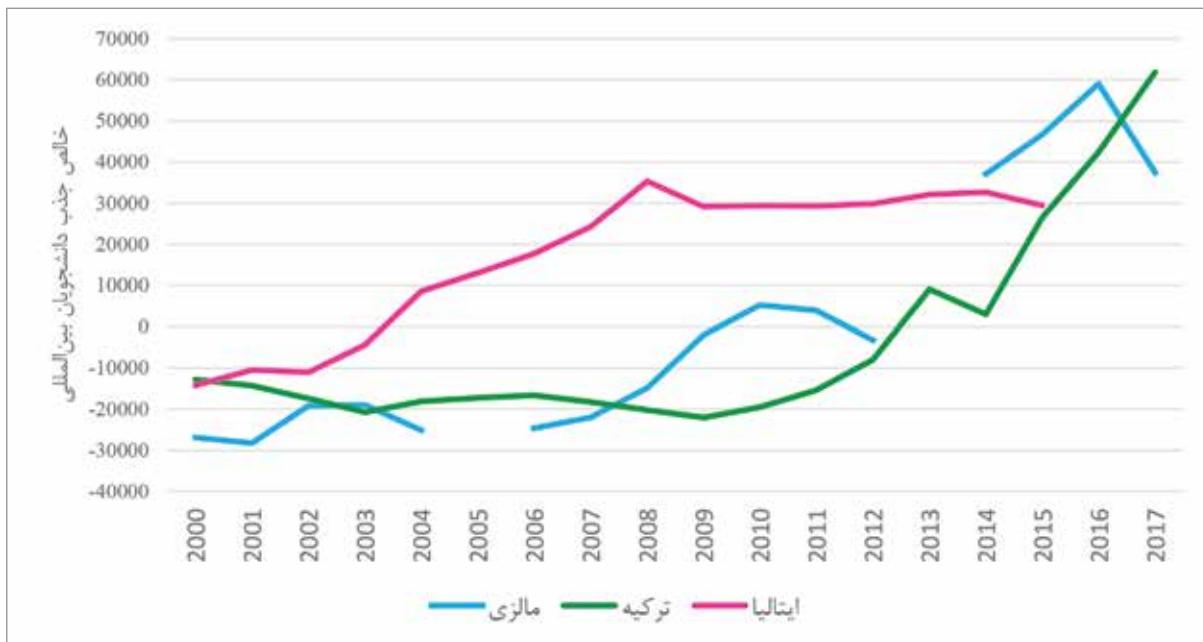
(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

چین، هند و عربستان نیز با اجرای سیاست‌های متعددی توانسته‌اند به مقصد دانشجویان بین‌المللی در سطح منطقه‌ای تبدیل شوند و از این طریق به نفوذ فرهنگ خود در مناطق هدف بپردازنند. از طرف دیگر این سه کشور برای جبران آمار بالای خروج دانشجویان خود، به اجرای برنامه‌هایی در راستای بازگرداندن و یا بازبهره‌مندی از دانشجویان خود در خارج از کشور پرداخته‌اند تا این طریق از ظرفیت علمی و فناوری آن افراد استفاده کنند.

• کشورهای برنامه محور
کشورهای برنامه محور در گذشته با مشکل خروج بالای دانشجویان بین‌المللی همراه بوده‌اند، اما در دهه‌ی اخیر و با بکارگیری سیاست‌های مناسب در راستای جذب دانشجویان خارجی و بازگرداندن و یا بازبهره‌مندی از دانشجویان بین‌المللی خارج از کشور، توانسته‌اند منافع خود را از فرآیند چرخش نخبگان افزایش دهند. کشورهای ترکیه، ایتالیا و مالزی با اجرای برنامه‌های تبادل دانشجو و اعطای کمک هزینه‌های تحصیلی، توانسته‌اند سهم خود را از بازار جذب دانشجویان بین‌المللی افزایش دهند.

1. Commonwealth of Independent States

● تبدیل تراز منفی به مثبت، با استفاده از برنامه‌های جذب دانشجویان بین‌المللی

نمودار ۲۳- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در برخی از کشورهای برنامه محور (۲۰۱۷ تا ۲۰۰۰)
(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۸۶

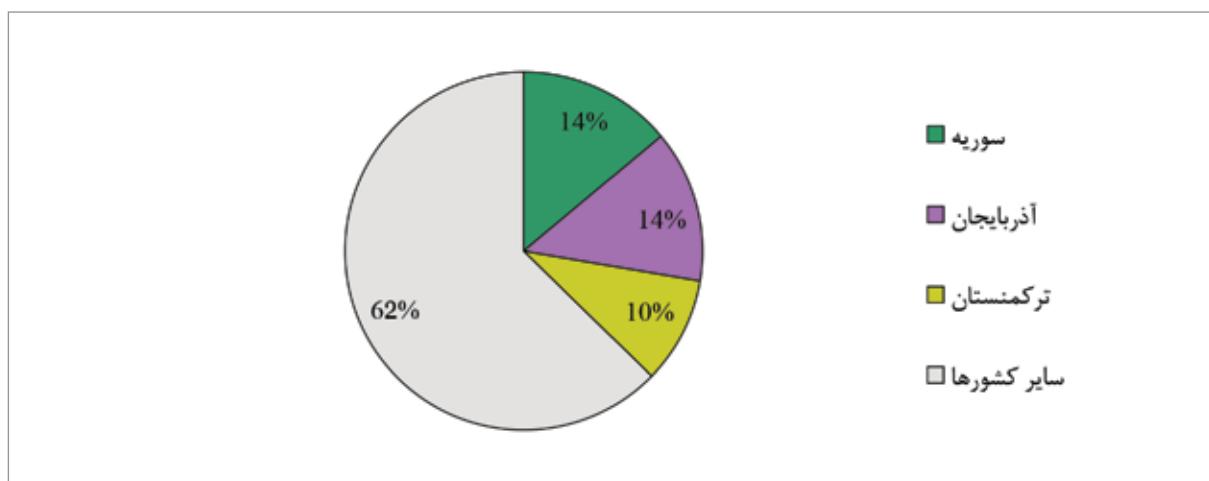
نفر به ۴۶ هزار و ۲۱۷ نفر رسیده است. در سال ۲۰۱۷ کشورهای سوریه، آذربایجان، ترکمنستان و ایران به ترتیب با ۱۵ هزار و ۱۴ (درصد)، ۱۴ هزار و ۸۷۸ (درصد)، ۱۰ هزار و ۴۱۸ (درصد) و ۶ هزار و ۹۹ (درصد) نفر، کشورهای برتر دانشجو فرست به ترکیه بوده‌اند. همان‌طور که از نمودار فوق مشخص است، تراز دانشجویان بین‌المللی ترکیه از سال ۲۰۱۲ مثبت شده است و سهم دانشجوی‌پذیری ترکیه نسبت به سهم دانشجو فرستی اش بیشتر شده است. از مهم‌ترین دلایل این تراز مثبت می‌توان به واگذاری آزمون^۱ YÖS به دانشگاه‌ها اشاره کرد (Daily Sabah, 2019). برگزاری این آزمون قبل‌در اختیار مرکز انتخاب و جایابی دانشجویان^۲ (ÖSYM) بود که موجب رویارویی دانشجویان بین‌المللی با روش‌های بوروکراتیک سخت و پیچیده می‌شد. از سال ۲۰۱۰ به بعد، برگزاری این آزمون از محدوده‌ی اختیارات این سازمان خارج شد و به دانشگاه‌ها سپرده شد (Expat Guide Turkey, 2019).

ترکیه: تعداد دانشجویان بین‌المللی در ترکیه طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ تقریباً ۶ برابر شده است و از ۱۷ هزار و ۶۵۴ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۱۰۸ هزار و ۷۰۶ نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. هم‌چنین تعداد دانشجویان ترکیه‌ای که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند، طی سال‌های مشابه با رشدی از ۳۰ هزار و ۴۷۷

آزمون ورودی دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های ترکیه

زمینه استشنا هستند و نهایتاً می‌توانند ۵۰ درصد از ظرفیت خود را به آنان اختصاص دهند (ICEF, 2019). موارد مذکور موجب تسهیل اخذ پذیرش از دانشگاه‌های این کشور شده است و افزایش سهم آن را از بازار دانشجویان بین‌المللی توجیه می‌کند.

محدودیت‌های ثبت‌نام در دانشگاه را برای دانشجویان بین‌المللی حذف خواهد کرد و علاوه بر این، دانشگاه‌های ترکیه آزاد خواهند بود که بیش از ۵۰ درصد از ظرفیت دانشگاه‌های خود را به دانشجویان بین‌المللی اختصاص دهند، که البته دوره‌های پزشکی و دندان‌پزشکی در این

نمودار -۲۴- سه کشور اصلی دانشجو فرست به ترکیه در سال ۲۰۱۷

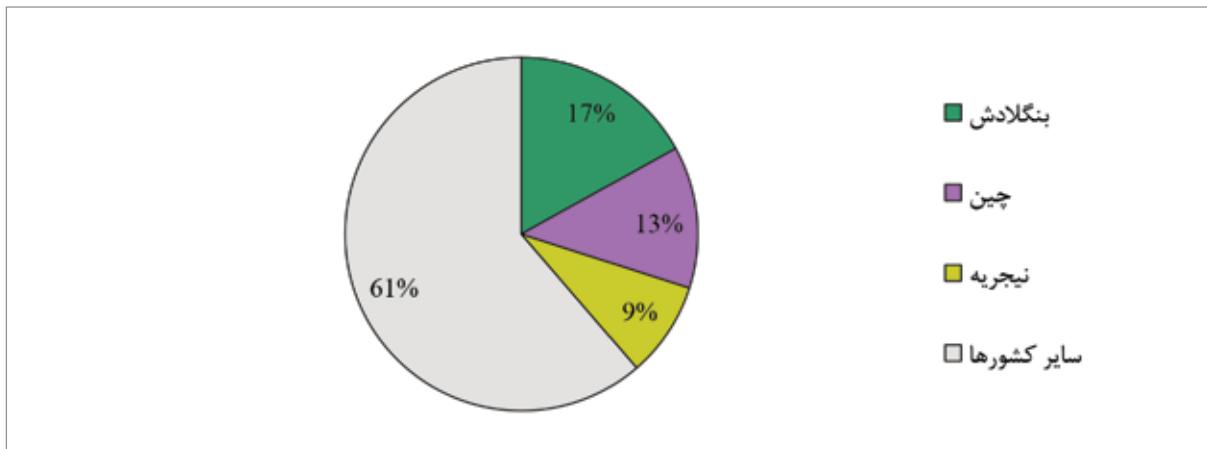
(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

مرتبه با همکاری‌های بین‌المللی، تحرک دانشجویی و برنامه‌های دانشگاهی کرده است. جاهطلبی‌های این کشور با هدف تبدیل این کشور به قطب آموزش عالی منطقه رویکرد این کشور را از کشوری صرفاً فرستنده‌ی دانشجو تغییر داده است، تا جایی که از سال ۲۰۰۹ به بعد، سهم دانشجو پذیری این کشور در مقایسه با سهم دانشجو فرستی آن بیشتر شده است. در سال ۲۰۰۶ مالزی ۴۹۰ برنامه را با مؤسسات آموزش عالی خارجی که عمدتاً از استرالیا، انگلستان، کانادا، ایرلند و نیوزلند بودند، داشته است. شعبه بین‌المللی پردازی‌های دانشگاهی در مالزی که هدف آنها جذب دانشجویان محلی و منطقه‌ای است نیز یکی از مؤلفه‌های آموزش عالی فرا ملی است. همچنین استراتژی بین‌المللی سازی در مالزی از طریق همکاری با شرکای خارجی و یادگیری بهترین تجارب آنها برای ارتقا بیشتر کیفیت آموزش عالی و موسسات آموزشی این کشور، پیگیری می‌شود (Munusamy & Hashim, 2019).

مالزی: تعداد دانشجویان بین‌المللی در مالزی طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ تقریباً ۵ برابر شده است و از ۱۸ هزار و ۸۹۲ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۱۰۰ هزار و ۷۶۵ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. همچنین تعداد دانشجویان مالزیابی که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند در همین بازه زمانی با رشدی تقریباً ۳۸ درصدی از ۴۵ هزار و ۸۱۵ نفر به ۶۳ هزار و ۲۵۳ نفر افزایش یافته است. در سال ۲۰۱۷ کشورهای بنگلادش، چین و نیجریه به ترتیب با ۲۰ هزار و ۸۱۱ (۱۷ درصد)، ۱۵ هزار و ۹۵۷ (۱۳ درصد) و ۱۰ هزار و ۷۳۳ (۹ درصد) نفر، سه کشور برتر دانشجو فرست به مالزی بوده‌اند (UIS, 2019). مالزی نیز مانند سایر کشورهای آسیایی توجه ویژه‌ای را به بخش آموزش عالی خود، با هدف تبدیل شدن این کشور به قطب آموزش عالی منطقه مبدول داشته است. از دهه ۸۰ میلادی، مالزی با حمایت از رویکرد آموزش عالی فرا ملی^۱ شروع به اصلاح روش‌های خود در زمینه‌های

1. Transnational Higher Education

نمودار -۲۵- سه کشور اصلی دانشجو فرست به مالزی در سال ۲۰۱۷
(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

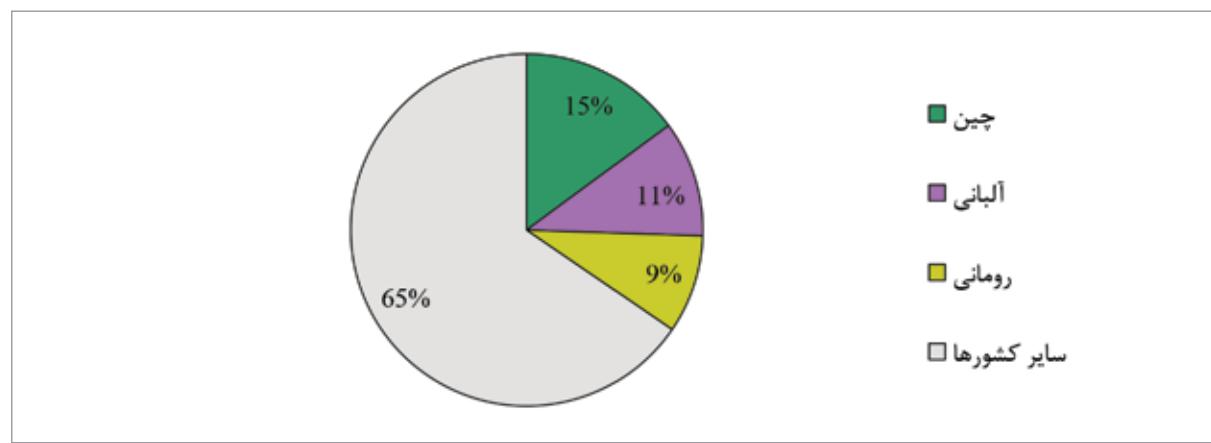
تلاش‌های داخلی در سطح سیستمی و نهادی موجب تقویت بین‌المللی‌سازی آموزش عالی در ایتالیا شده است (OECD, Supporting Entrepreneurship and Innovation in Higher Education in Italy, 2019). این کشور برنامه‌های جامعی را هم برای جذب و هم ارسال دانشجویان در دستور کار خود قرار داده است. در سال ۱۹۹۹، دولت ایتالیا قوانینی را برای ارتقاء بین‌المللی شدن سیستم آموزش عالی داخلی تصویب کرد. وزارت آموزش و پژوهش (MUIR) بسته‌های تشویقی مالی را برای ترغیب دانشگاه‌های محلی برای اتخاذ دو الگوی اصلی همکاری معرفی کرد: همکاری با موسسات خارجی که "مدلهای دانشگاه ایتالیا" را ترویج می‌کنند و برنامه‌های مشترک که موجب تحرک درونی و بیرونی کارکنان، محققان و دانشجویان می‌شود (The Observatory on Borderless Higher Education, 2005). برای افزایش رقابت بین‌المللی آموزش عالی، اکثر دانشگاه‌های ایتالیا وب‌سایتها رسمی به دو زبان ایتالیایی و انگلیسی دارند، برخی حتی دارای وب‌سایتهاي آلمانی، اسپانیایی و چینی نیز هستند. هم‌چنین در مورد جذب دانشجویان بین‌المللی دو اقدام مهم اتخاذ شده است: اول آزمون ورود به رشته پزشکی برای اولین بار در سال ۲۰۱۲ به زبان انگلیسی و همزمان در ایتالیا و خارج از کشور (در کنسولگری‌های ایتالیا) اجرا شده است. دوم برنامه مارکو پولو^۱ که در حال حاضر به طور مستقل توسط دانشگاه به صورت جداگانه اداره می‌شود. این برنامه با هدف

ایتالیا: تعداد دانشجویان بین‌المللی در ایتالیا از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با رشدی تقریباً ۴ برابری همراه بوده است و از ۲۴ هزار و ۹۲۹ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۹۷ هزار و ۵۶۳ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش پیدا کرده است. هم‌چنین تعداد دانشجویان ایتالیایی که برای تحصیل از کشور خارج می‌شوند با رشدی تقریباً ۲ برابری از ۳۹ هزار و ۱۶۰ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۷۴ هزار و ۲۶۸ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. همان طور که از نمودار مشخص است، خالص جابه جایی‌های دانشجویی این کشور از سال ۲۰۰۳ به بعد مثبت شده است و این کشور برنامه‌هایی را برای جذب دانشجویان بین‌المللی در دستور کار خود قرار داده است. در سال ۲۰۱۷ کشورهای چین، آلبانی و رومانی به ترتیب با ۱۴ هزار و ۵۳۱ (۵۳۱ درصد)، ۱۰ هزار و ۳۶۴ (۳۶۴ درصد) و رومانی با ۸ هزار و ۸۱۳ (۹ درصد) نفر، سه کشور برتر دانشجو فرست به ایتالیا بوده‌اند (UIS, 2020). تلاش‌های ایتالیا برای بین‌المللی‌سازی آموزش عالی خود به طور چشمگیری توسط محرك‌های داخلی و خارجی تقویت شده است. محرك‌های خارجی مانند برنامه‌های آموزش عالی و تحقیقات عالی اروپا به ویژه با تصویب فرآیند موسوم به فرآیند بولونیا، نه تنها ابتکار عمل را برای بین‌المللی‌سازی آموزش عالی سرعت بخشیده‌اند و با موفقیت راه را برای شکل‌های جدید و متنوع‌تر بین‌المللی‌سازی هموار کرده‌اند، بلکه محرك قانون گذاری اخیر در اصلاح آموزش عالی ایتالیا بوده است. هم‌چنین ترکیب این تلاش‌ها با

1. Marco Polo programme

ساده سازی در فرایند درخواست دانشآموزان ایتالیایی در دانشگاه‌های خارجی بودند (Liu, 2018). در مورد تحرکات درون اروپایی ایتالیا، برنامه اراسموس¹ مهم‌ترین برنامه برای دانشجویان ایتالیایی خارج از کشور و همچنین دانشجویان خارجی ورودی از کشورهای دیگر اروپایی به ایتالیا است و این کشور همیشه یکی از محبوب‌ترین کشورهای میزبان برای دانشجویان ورودی اراسموس بوده و یکی از کشورهایی است که بیشترین تعداد دانشجویان خارج از کشور اراسموس را اعزام می‌کند.

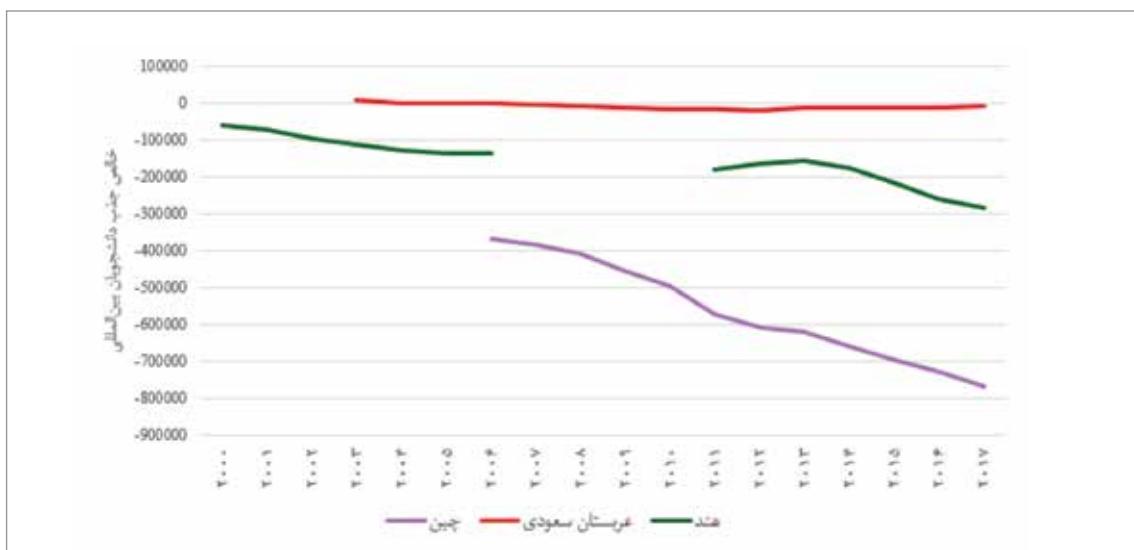
افزایش ورود دانشجویان چینی، به عنوان بخشی از تلاش گسترده‌تر برای تقویت روابط اقتصادی با چین در سطح ملی به اجرا درآمده است. این برنامه دانشگاه‌ها را بر آن داشت تا سیاست‌هایی را برای جذب فعال دانشجویان چینی از جمله افزایش پیشنهادات دوره‌های زبان ایتالیایی به دانشجویان چینی و ساده‌سازی مراحل اداری برای ویزا و ثبت‌نام، اعمال کنند. از نظر دانشجو فرستی، دبیرستان‌ها از اوایل دهه ۲۰۰۰ موظف به منتشر ساختن دیپلم دبیرستان به زبان‌های انگلیسی، فرانسوی، آلمانی و اسپانیایی و همچنین

نمودار ۲۶- سه کشور اصلی دانشجو فرست به ایتالیا در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

- استفاده از سیاست‌های جذب، بازگشت و بازبهره‌مندی برای تبدیل تهدید به فرصت و استفاده بهینه از جهیان چرخش نخبگان

نمودار ۲۷- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در برخی از کشورهای برنامه محور (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷)

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

سعودی بوده‌اند. همان طور که از نمودار مشخص است، سهم دانشجو پذیری عربستان قبل از سال ۲۰۰۶ بیشتر از سهم دانشجو فرستی این کشور بوده است که این سهم از سال ۲۰۰۶ به بعد با اتخاذ برنامه‌ها و سیاست‌های دولتی همچون صرف هزینه‌های کلان بودجه‌ای جهت توسعه آموزش و سیاست بین‌المللی‌سازی آموزش عالی، معکوس شده است (La Scala, 2016, p.38). وزارت آموزش عالی عربستان رویکرد بین‌المللی‌سازی سیستم آموزشی را به عنوان یک گام اساسی در جهت ایجاد و توسعه یک جامعه دانشی رقابت پذیر در سطح بین‌المللی در دستور کار خود قرار داده است. تقویت مبادلات فرهنگی بوسیله پذیرش دانشجویان خارجی در داخل کشور و تشویق دانشجویان برای تحصیل در خارج از کشور، از جمله برنامه‌هایی است که در راستای بین‌المللی‌سازی آموزش در عربستان صورت گرفته است. برنامه بورس پادشاه عبدالله یکی از جاه طلبانه‌ترین تلاش‌ها برای تحقق این امر است (Alt-bach, 2014). این بورسیه با هدف ارتقا مهارت‌های علمی و فناوری و مدیریت تجاری جوانان عربستانی اجرا شده است. دولت عربستان سعودی نزدیک به ۲/۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۱ به این برنامه اختصاص داده است و در سال ۲۰۱۴ برای بورسیه ۱۸۵ هزار نفر از دانشجویان و خانواده‌هایشان در خارج از کشور مبلغ ۵/۹ میلیارد دلار اختصاص داده است (SABC, 2014).

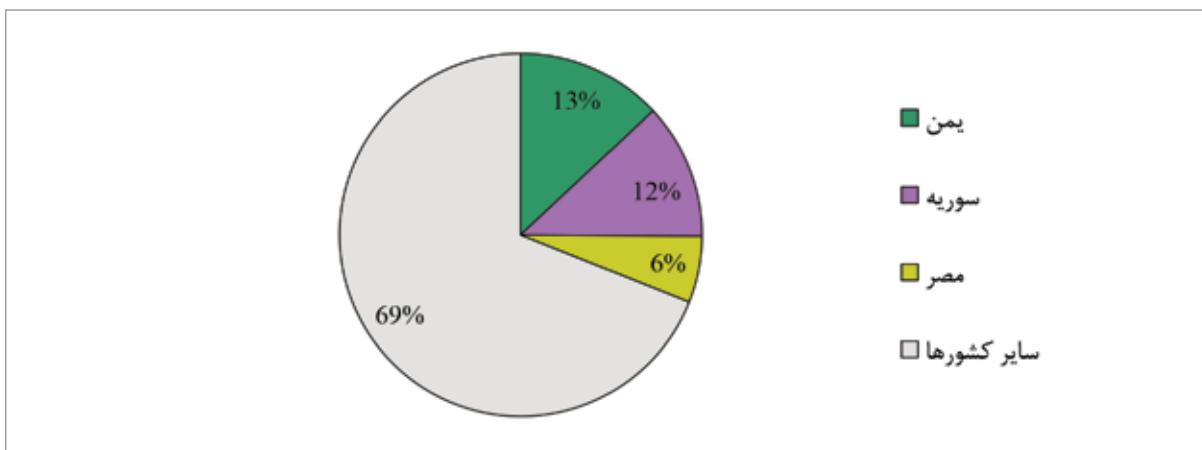
در سال ۲۰۱۸ تعداد دانشجویان عربستانی که از بورس KASP¹ بهره مند شده‌اند به ۸۷ هزار و ۷۸۶ نفر رسیده است (2018, Alsquoor). مقصد ۶۵ درصد از دانشجویان عربستانی، کشور آمریکاست تا از این طریق به تنش زدایی میان دو کشور پس از واقعه ۱۱ سپتامبر پرداخته شود. دانشجویان پس از اتمام تحصیلات خود باید به عربستان سعودی برگردند و شغل پیدا کنند و از این طریق کشور را هدایت کرده و فرهنگ کشور را نیز تقویت کنند (Abu-jami, 2016).

بنابراین با احتساب آمار جذب دانشجویان خارجی و بازگشت دانشجویان عربستانی پس از اتمام تحصیلات‌شان، این کشور با استفاده از برنامه‌های صحیح و اثربخش توانسته است به بهره‌برداری از جریان چرخش نخبگان و دانشجویان پردازد.

کشورهای چین، هند و عربستان سعودی در میان مهم‌ترین کشورهای دانشجو فرست جهان قرار دارند. بنابراین نرخ خروج دانشجویان بین‌المللی در هر سه کشور بالاست. با این وجود، از یک طرف، هر سه کشور با استفاده از برنامه‌ها و سیاست‌هایی توانسته‌اند به مقاصد مهم دانشجویان بین‌المللی در سطح منطقه‌ای تبدیل شوند و به گسترش قدرت نرم خود در کشورهای منطقه از این طریق پردازند. از طرف دیگر، کشور عربستان با اعطای بورسیه‌هایی برای کمک به خروج دانشجویان خود، آنها را به بازگشت و خدمت به وطن پس از اتمام دوران تحصیل، دعوت می‌کند. کشور چین نیز با استفاده از مشوق‌های متعددی توانسته است بستر مناسبی برای بازگرداندن دانشجویان خود به کشور فراهم کند و در این زمینه بسیار موفق عمل کرده است. کشور هند نیز، با توجه به جمعیت زیاد و عدم داشتن ظرفیت کافی برای نگهداری همه افراد، ترجیح می‌دهد دانشجویان خروجی را در مقصداشان نگه دارد، اما با حفظ ارتباط خود با آنان، از ظرفیت علمی و تکنولوژیکی آنها بهره‌مند شود.

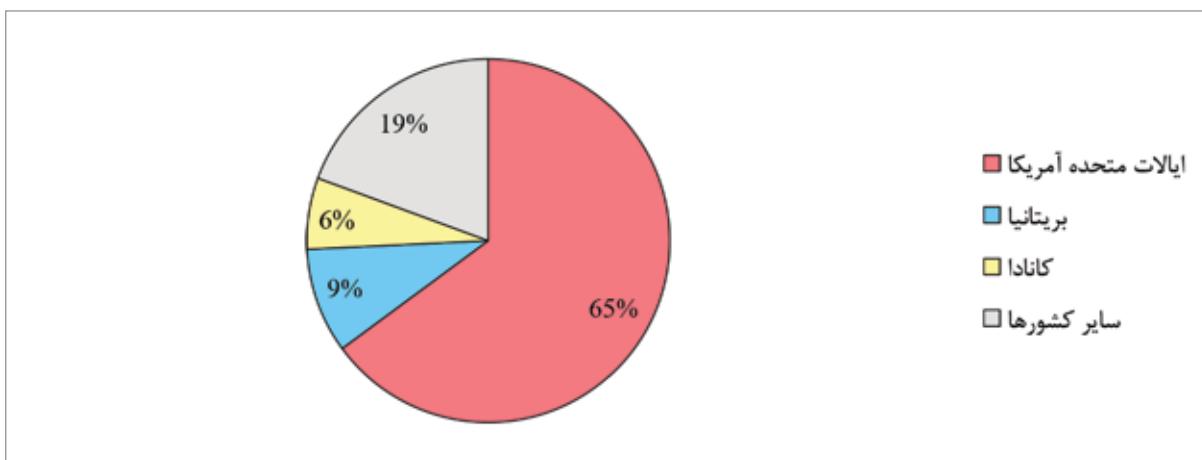
بدین ترتیب، این سه کشور علی‌رغم اینکه خالص جذب دانشجویان شان مقداری منفی است که بیانگر بیشتر بودن نرخ خروج دانشجویان داخلی نسبت به نرخ ورود دانشجویان خارجی است، اما در صورتی که برنامه‌های بازگشت و باز بهره‌مندی آنها را لحاظ کنیم در می‌باییم که جریان جابه‌جایی‌های دانشجویان بین‌المللی برای هر سه کشور سر ریز مثبتی خواهد داشت.

عربستان سعودی: تعداد دانشجویان بین‌المللی در عربستان طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با رشد چشمگیری همراه بوده است و تقریباً ۱۰ برابر شده است و از ۷ هزار و ۵۶۱ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۷۸ هزار و ۴۳۳ نفر رسیده است. هم‌چنین تعداد دانشجویان عربستانی که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند در همین بازه زمانی تقریباً ۸ برابر شده است و از ۱۰ هزار و ۸۲۰ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۸۴ هزار و ۳۱۰ نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. در سال ۲۰۱۸ هزار و ۶۲۹ نفر، سوریه و مصر به ترتیب با ۹ هزار و ۶۲۹ (۱۳ درصد)، ۸ هزار و ۹۳۷ (۱۲ درصد) و ۴ هزار و ۳۹۰ (۶ درصد) نفر، سه کشور برتر دانشجو فرست به عربستان

نمودار ۲۸- سه کشور اصلی دانشجو فرست به عربستان سعودی در سال ۲۰۱۸

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

نمودار ۲۹- سه مقصد اصلی دانشجویان عربستان سعودی در سال ۲۰۱۷

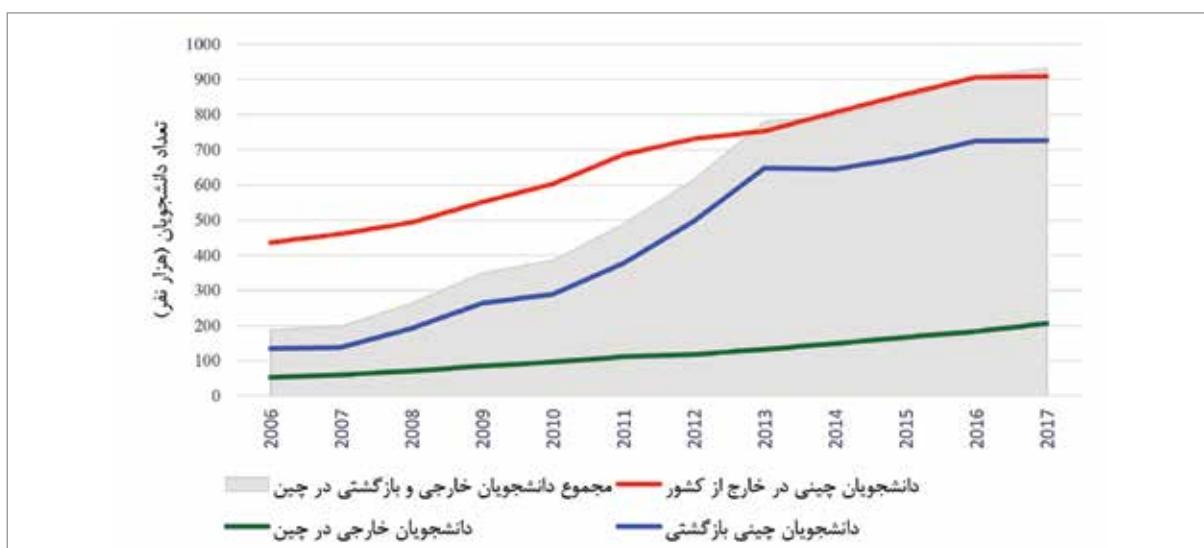
(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

به خارج از کشور می‌رود، ۸ نفر به وطن بازمی‌گردد. چرا که از نظر تاریخی، تحصیل در خارج از کشور راهی برای پیشرفت دانشجویان چینی بوده است، آنها با ماندن در خارج از کشور پس از فارغ‌التحصیلی، قادر بودند بیشتر از همسالان خود در چین درآمد داشته باشند؛ اما با گذشت زمان این روند دچار تغییر شده است و قدرت بازار کار چین و هم‌چنین سیاست‌های داخلی مطلوب آن در قبال افراد بازگشته، باعث افزایش تعداد بازگشته‌ها شده است. علاوه بر این، بر اساس گزارش آماری از دانشجویان بین‌المللی که توسط وزارت آموزش و پرورش این کشور منتشر شده است، تعداد دانشجویان بین‌المللی در چین، از ۵۲ هزار و ۱۵۰ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۴۹۲ هزار و ۱۸۵ نفر در سال ۲۰۱۸ رسیده و تقریباً ۱۰ برابر شده

چین: گرچه کشور چین همواره به عنوان بزرگ‌ترین کشور دانشجوفرست در سطح جهانی در نظر گرفته می‌شود، اما اغلب به عنوان یک مقصد مهم برای دانشجویان بین‌المللی نادیده گرفته می‌شود (Wen & Hu, 2019). از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۸، موج گسترده دانشجویان چینی که برای تحصیل به خارج از کشورشان می‌رفتند، آغاز می‌شود (Choudaha, 2019). از سال ۱۹۷۸ تا ۲۰۰۷، بیش از ۱/۲ میلیون دانشجوی چینی برای ادامه تحصیل به خارج از کشور می‌رond و از این میان تنها یک چهارم‌شان به وطن بازمی‌گردند (Cao, 2008). اما همان‌طور که در نمودار فوق مشهود است، از سال ۲۰۰۷ تعداد بازگشته‌ها افزایش می‌یابد و به حدی می‌رسد که در سال ۲۰۱۷ تقریباً از هر ۱۰ دانشجوی چینی که برای ادامه تحصیل

موجود در هریک از آنها شناسایی شده است و برنامه‌ای متناسب با آن، برای کشور مورد نظر ارائه کرده‌اند.¹ (The British Chamber of Commerce in China, 2019) براساس اعلام آکادمی علوم اجتماعی چین، در آینده این کشور وارد دوره رشد منفی جمعیت خواهد شد و نسبت سالم‌مندان به جوانان به طرز چشمگیری نامتعادل خواهد شد. این مسئله به معنای کند شدن رشد اقتصادی است. برای رفع این عدم تعادل، دولت چین استراتژی "ساخته شده در چین ۲۰۲۵"^۲ را ارائه کرده است. با اعمال استراتژی "ساخته شده در چین"، دانشگاه‌ها می‌توانند ورود دانشجویان چینی به دانشگاه‌ها را تسهیل کنند و گزینه‌های تحصیل در داخل را از طریق فرصت‌های تحصیل در خارج از کشور ترویج دهند و کند شدن رشد اقتصادی را با جذب دانشجویان بین‌المللی برطرف کنند (QS, 2019a). هم‌چنین سیاست‌های افزایش نرخ اقامت دانشجویان بین‌المللی و سیاست‌های بازگرداندن دانشجویان چینی خارج از کشور، می‌توانند به توسعه چین به عنوان یک اقتصاد دانشبنیان کمک کنند که پل اصلی ارتباطی میان چین و سایر جهان هستند، درک بهتری از این کشور دارند و ارزش‌های فرهنگ سنتی و توسعه اقتصادی آن را به جهانیان معرفی

است^۳ (China's Ministry of Education, 2019b). در سال ۲۰۰۲ با آزادسازی تجارت بین‌المللی در آموزش سازمان تجارت جهانی (WTO)^۴، به فرآیند ادغام چین با اقتصاد جهانی سرعت بخشیده می‌شود و بین‌المللی‌سازی تحصیلات تکمیلی به طرز چشمگیری افزایش می‌یابد، در نتیجه این کشور به یک مقصد در حال ظهور برای دانشجویان بین‌المللی تبدیل می‌شود (Wen & Hu, 2019). افزایش تعداد دانشجویان بین‌المللی در چین، نتیجه همکاری اقتصادی و آموزشی بین این کشور و سایر کشورهای است. این کشور "ابتکار کمربند و جاده" را در سال ۲۰۱۳ راه‌اندازی کرد تا بتواند همکاری‌های اقتصادی و آموزشی خود را با کشورهای آسیایی، آفریقایی و اروپایی افزایش دهد. بر اساس اطلاعات مربوط به دانشجویان بین‌المللی که توسط وزارت آموزش این کشور منتشر شده است، از سال ۲۰۱۶ به بعد، بالغ بر ۶۰ درصد از دانشجویان بین‌المللی چین از مناطق مربوط به "ابتکار کمربند و جاده"^۵ آمده‌اند (Yang & De Wit, 2019). این برنامه از سال ۲۰۱۳ به مرحله اجرا درآمد و طی این برنامه گستردۀ که بالغ بر ۸۴ کشور از قاره‌های آسیا، آفریقا، اروپا و آمریکا در آن عضویت دارند، ساختار آموزش هریک از کشورهای عضو بررسی و فرصت‌های

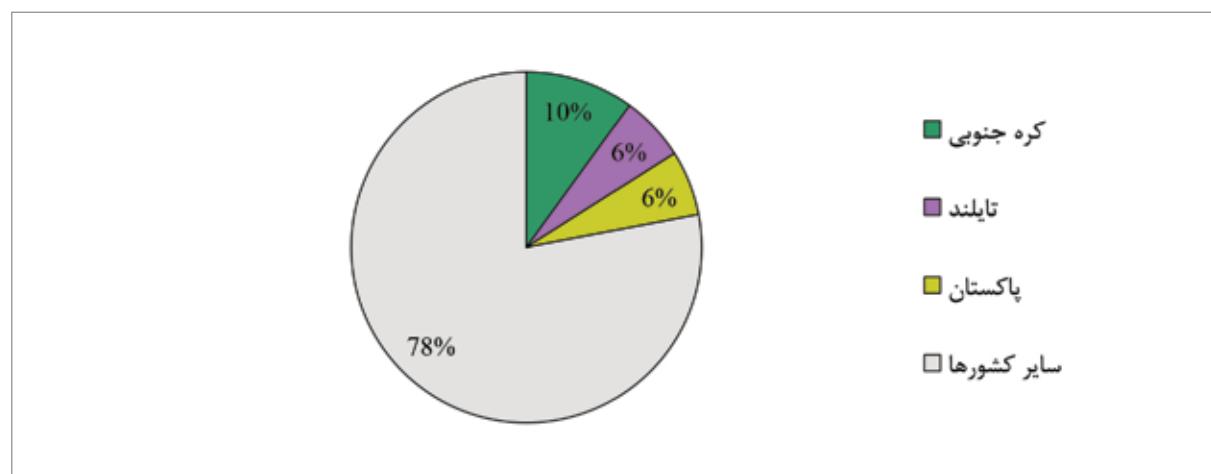
نمودار ۳۰- جمعیت دانشجویان ورودی، خروجی و بازگشتی در چین (۲۰۰۶ تا ۲۰۱۷)
(UIS, 2019a^۶؛(China's Ministry of Education, 2019a^۷)

۱. تعداد دانشجویان بین‌المللی در هنگ‌کنگ، ماقائو و تایوان در این آمار در نظر گرفته نشده است.

2. World Trade Organization
3. Belt and Road Initiation
4. Made in China 2025

و همان‌طور که مشخص است، چنین سیاستی موجب سرریز مثبت برای این کشور شده و در سال ۲۰۱۷، جمع دانشجویان خارجی و بازگشتی در چین، نسبت به دانشجویان خروجی از این کشور فزونی یافته است. بنابر گزارش آماری از دانشجویان بین‌المللی که توسط وزارت آموزش و پرورش این کشور در سال ۲۰۱۸ منتشر شده است، کشورهای کره‌جنوبی، تایلند، پاکستان، هند، آمریکا و روسیه به ترتیب مهم‌ترین کشورهای دانشجو فرست به چین هستند (China's Ministry of Education, 2019b).

می‌کنند. این نه تنها فرصتی برای ورود زبان، فرهنگ و آموزش چینی به عرصه‌ی جهانی است، بلکه موجب گسترش قدرت نرم فرهنگی این کشور نیز می‌شود. هم‌چنین افزایش همکاری‌های دوچانبه و چندچانبه در آموزش عالی و جذب استعدادها از کشورهای در حال توسعه موجب تقویت همکاری بین چین و کشورهای در حال توسعه خواهد شد (Gao & De Wit, 2017). به عبارت دیگر، کشور چین با بالا نگه داشتن سطح اعزام، دریافت و بازگشت دانشجویان بین‌المللی، به دنبال کسب حداکثر مطلوبیت از گردش دانشجویان می‌باشد.

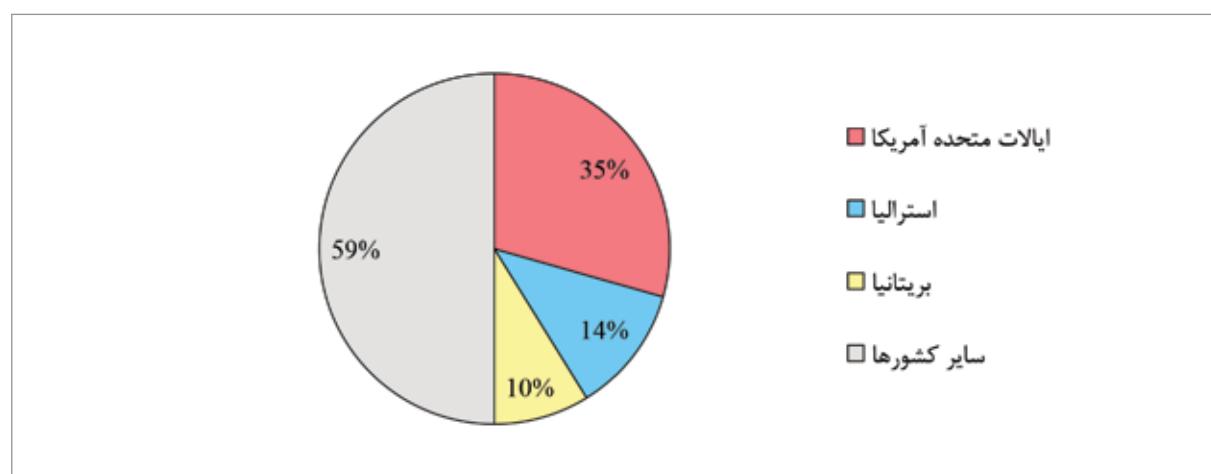

نمودار ۳۱- سه کشور اصلی دانشجو فرست به چین در سال ۲۰۱۸

(China's Ministry of Education, 2019b)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۹۴

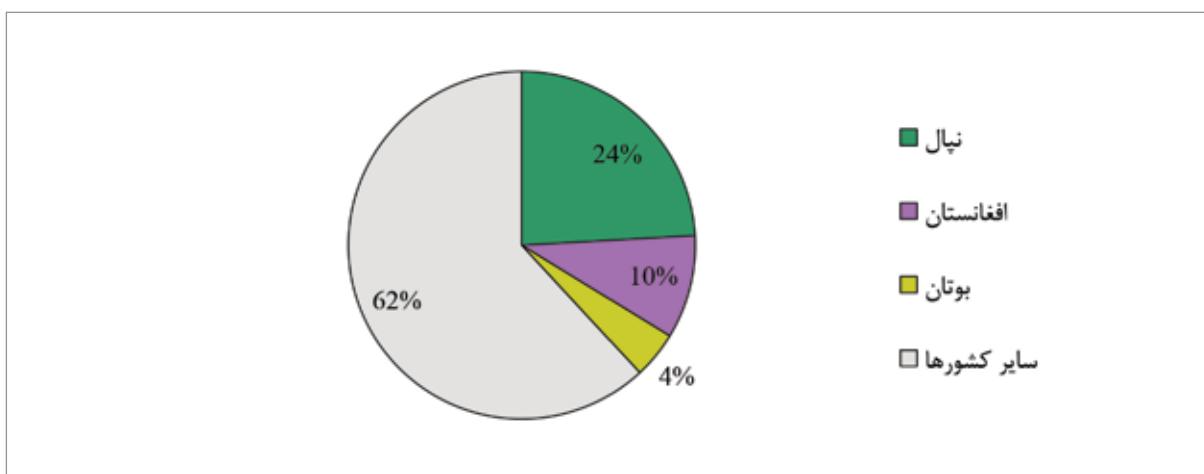

نمودار ۳۲- سه مقصد اصلی دانشجویان چین در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

علمی و پژوهشی^۲ با هدف بهره برداری از استعدادهای دانشجویان خارجی برای بهبود رقابت پذیری سیستم هندی، و همچنین برنامه هایی مانند "موسسات برجسته"^۳ که تمرکز آن بر ایجاد مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی در سطح جهانی است، در دستور کار خود قرار داده است (Mathews, 2019). علاوه بر این دولت هند، سیاستهای بازگشت و چرخش نخبگان را با هدف شناسایی پتانسیل افراد خارج از کشور برای کمک به توسعه هند و از طریق اقداماتی چون تشکیل کمیسیون عالی هندیان خارج از کشور^۴، تشکیل وزارت امور هندیان خارج از کشور^۵ و ایجاد بانکهای اطلاعاتی جامع مورد نیاز خارج نشینان، در دستور کار خود قرار داده است (کاپور، ۲۰۱۰). بدین ترتیب بدون اینکه نیاز به بازگرداندن فیزیکی این افراد به هند وجود داشته باشد، می توان به بازبهره مندی و استفاده بهینه از ظرفیت علمی و فناوری آنان پرداخت. عملکرد این کشور در بهره برداری از متخصصان فناوری اطلاعات خود در خارج از کشور، قابل توجه است.

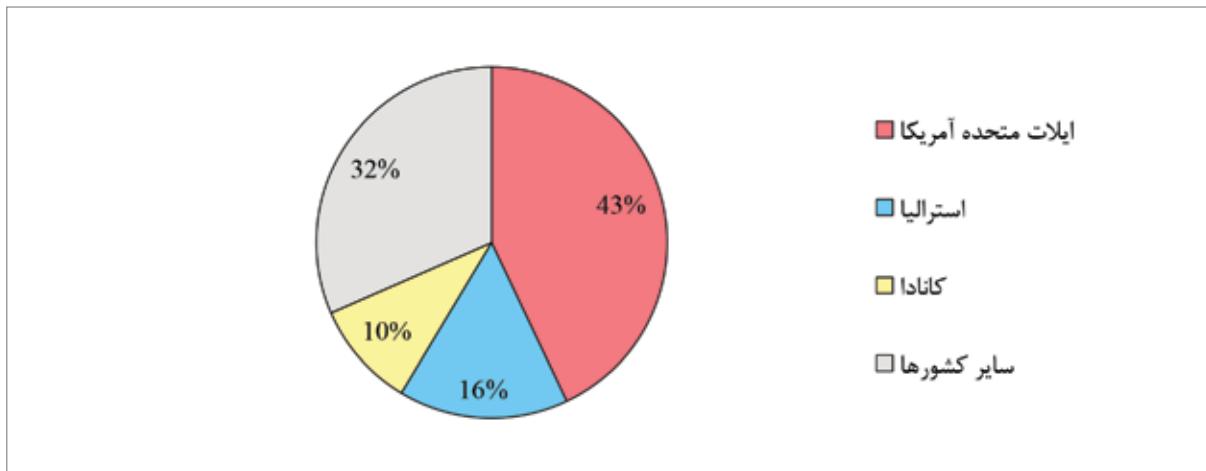
هندوستان: تعداد دانشجویان بین المللی در هند از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ تقریباً ۷ برابر شده است و از ۶ هزار و ۹۸۸ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۴۶ هزار و ۷۰۳ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. همچنین تعداد دانشجویان هندی که در خارج از کشور تحصیل می کنند طی همین بازه زمانی تقریباً ۵ برابر شده است و از ۶۶ هزار و ۷۹۲ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۳۳۲ هزار و ۳۳ نفر افزایش پیدا کرده است. نرخ بیشتر دانشجو فرنستی کشور هند در برابر دانشجو پذیری آن، موجب تراز منفی شدید این کشور شده است. در سال ۲۰۱۸ کشورهای نپال، افغانستان و بوتان به ترتیب با ۱۰ هزار و ۹۵۲ (۲۴ درصد)، ۴ هزار و ۳۷۸ (۱۰ درصد) و ۱ هزار و ۹۷۹ (۴ درصد) نفر، سه کشور برتر دانشجو فرنست به هند بوده اند (UIS, 2019). در طی پنج سال گذشته، بین المللی سازی آموزش و تحقیقات عالی به یکی از مهم ترین اولویت های سیاست دولت هند تبدیل شده است. دولت هند در این راستا برنامه هایی همچون "ابتكار شبکه های دانشگاهی جهانی^۱" و "طرح ارتقاء همکاری های

نمودار ۳۳- سه کشور اصلی دانشجو فرنست به هند در سال ۲۰۱۸

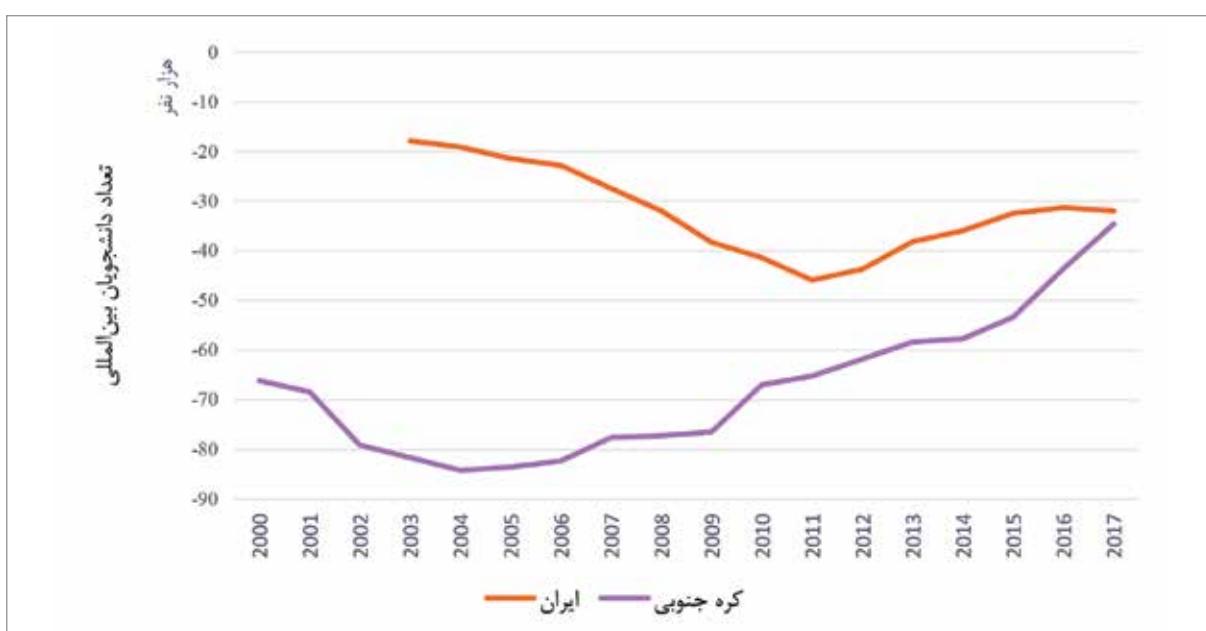
(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

1. Global Initiative of Academic Networks
2. Scheme for Promotion of Academic and Research Collaboration
3. Institutions of Eminence
4. High Level Commission On the Indian Diaspora
5. Ministry of overseas Indians affairs

نمودار ۳۴- سه مقصد اصلی دانشجویان هند در سال ۲۰۱۷
(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

● کشورهای در حال گذار

نمودار ۳۵- خالص جذب دانشجویان بین المللی در برخی از کشورهای در حال گذار
(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

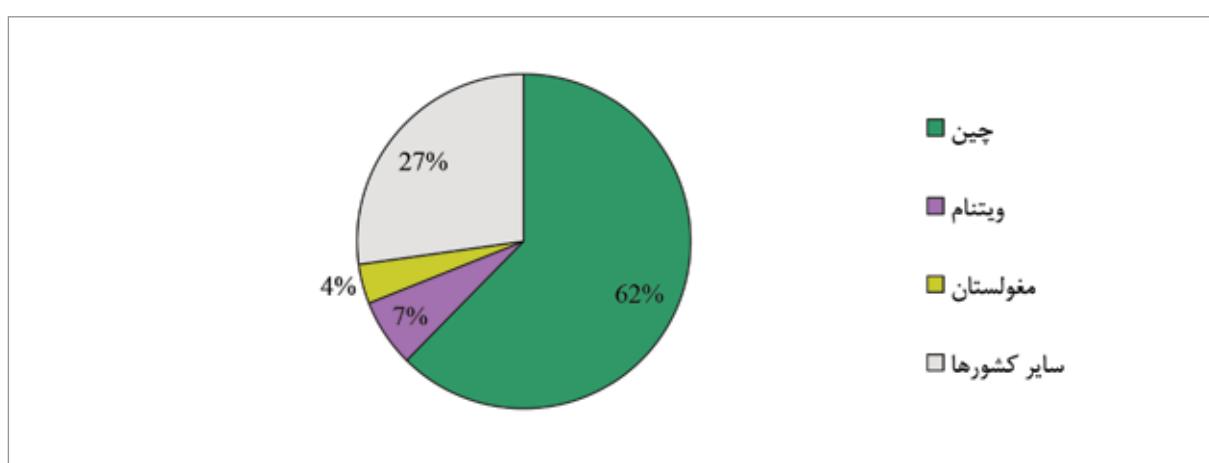
از کشور داشته‌اند، توانسته‌اند بخشی از خسارات ناشی از خروج سرمایه انسانی خود را جبران کنند. بدین ترتیب تراز جابه‌جایی دانشجویان بین المللی در این کشورها منفی است اما وضعیت رو به بهبودی دارد. اگر کشورهای این گروه بتوانند در پیاده‌سازی برنامه‌ها و سیاست‌های خود در راستای مدیریت جابه‌جایی‌های دانشجویی عملکرد

کشورهای در حال گذار از یک طرف دارای سطح بالایی از خروج دانشجویان هستند و در میان کشورهای دانشجو فرست جهان قرار دارند. از طرف دیگر، سیاست‌ها و برنامه‌هایی در راستای بهبود این وضعیت در نظر گرفته‌اند و به واسطه اعمال برنامه‌های محدودی که در راستای جذب دانشجویان خارجی یا بازگرداندن دانشجویان خود از خارج

و ۷۰۷ (۳/۸ درصد) نفر، سه کشور برتر دانشجو فرست به کشور کره بوده‌اند (UIS, 2019). تغییر رویکرد کشور کره از کشوری تقریباً فرستنده دانشجویان بین‌المللی به کشوری پذیرای دانشجوی بین‌المللی موجب بهبود تراز منفی این کشور در طی این سال‌ها شده است. در این راستا دولت کره با هدف دستیابی به سطح کشورهای پیشرفته، استراتژی تقویت رقابت پذیری در آموزش عالی برای تربیت نیروی انسانی ماهر را در دستور کار خود قرار داده است. بنابراین، در آگوست ۲۰۰۴، وزارت آموزش و پرورش کره به منظور بالا بردن سطح رقابتی آموزش عالی، برنامه بازسازی دانشگاه را ابلاغ کرد. سازماندهی مجدد سیستم حاکمیتی دانشگاه‌های ملی و تغییر ساختار دانشگاه‌ها با ادغام و فراگیری دانشگاه‌ها و اتحاد استراتژیک، افزایش ظرفیت تحقیقاتی دانشگاه و رسیدن به سطح جهانی از طریق پروژه‌هایی همچون دانشجویان علوم و مهندسی، تمرکز بر توسعه مراکز تحصیلات تکمیلی حرفه‌ای برای افزایش رقابت پذیری دانشگاه‌ها، برقراری ارتباط بین صنعت و دانشگاه از طریق دانشگاه‌های محلی و توسعه منطقه‌ای و بین‌المللی سازی آموزش عالی از طریق "پروژه تحصیل کره" که یک برنامه جامع برای جذب دانشجویان خارجی بود و هم‌چنین برنامه‌ها و تفاوتات گسترده تبادل دانشجو با کشورهای آسیایی، آمریکایی و اروپایی از جمله اقداماتی بود که در این راستا به کار گرفته شدند (Mergner, 2011).

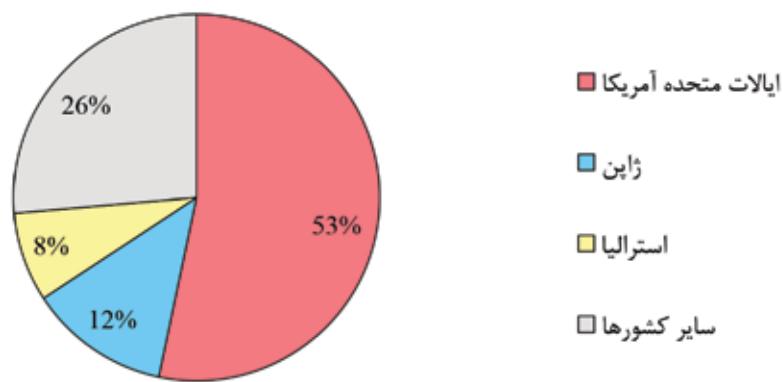
خوبی داشته باشند، از این گذار با موفقیت خارج شده و به کشورهای برنامه محور تبدیل می‌شوند، اما در صورتی که نتوانند در پیاده‌سازی برنامه‌های خود موفق عمل کنند، زیان می‌کنند و به کشورهای بازنده تبدیل می‌شوند. کشورهای ایران و کره‌جنوبی را می‌توان در این دسته قرار داد. با این تفاوت که کشور کره‌جنوبی از حدود سال ۲۰۰۳ روند رو به بهبودی را پیش گرفته است و تقریباً با موفقیت دوران گذار را به سرانجام می‌رساند تا در زمرة کشورهای برنامه محور قرار گیرد؛ اما کشور ایران تنها در چند سال اخیر برنامه‌های محدودی در راستای جذب دانشجویان بین‌المللی و تسهیلاتی برای بازگشت دانشجویان ایرانی در نظر گرفته است. بدین ترتیب ایران در ابتدای گذار قرار دارد و در صورتی که بتواند در اجرای برنامه‌ها و اهداف خود در راستای بین‌المللی سازی آموزش عالی موفق عمل کند، می‌تواند از این گذار با موفقیت عبور کند.

کره‌جنوبی: تعداد دانشجویان بین‌المللی در کره‌جنوبی در بازه زمانی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با رشدی ۲۱٪ برابری همراه بوده است و از ۳ هزار و ۳۷۶ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۷۰ هزار و ۷۹۶ نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. هم‌چنین تعداد دانشجویان کره‌ای که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند در همین بازه زمانی با رشدی ۱/۵ برابری از ۶۹ هزار و ۵۰۲ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۱۰۵ هزار و ۳۹۹ نفر افزایش پیدا کرده است. در سال ۲۰۱۷ کشورهای چین، ویتنام و مغولستان به ترتیب با ۴۴ هزار و ۱۶۳ (۶۲ درصد)، ۴ هزار و ۶۵۶ (۷ درصد) و ۲ هزار

نمودار -۳۶- سه کشور اصلی دانشجو فرست به کره‌جنوبی در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

نمودار ۳۷- سه مقصد اصلی دانشجویان کره‌جنوبی در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۹۸

رتبه‌ی دوم را در دانشجوفrstی به ایران داشته است و در نهایت کشور لبنان با ارسال حدود هزار دانشجوی بین‌المللی، رتبه سوم دانشجوفrstی به این کشور را داشته است. پس از این سه کشور، کشورهای سوریه، چین و پاکستان به ترتیب در رده‌های دیگر دانشجو فrstی به ایران قرار می‌گیرند.

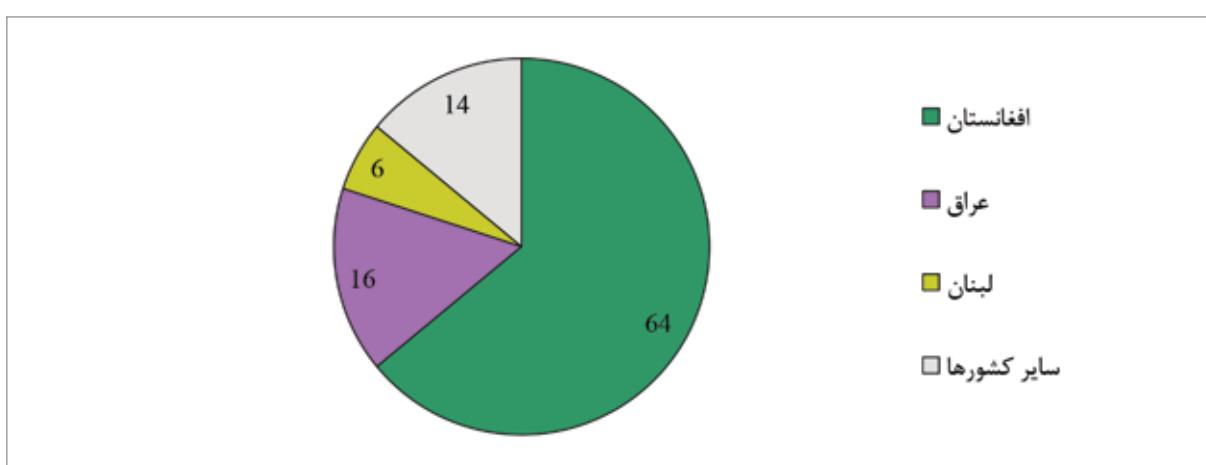
جمهوری اسلامی ایران از بدو تأسیس خود، رویکرد جذب دانشجویان بین‌المللی را سرلوحه برنامه‌های فرهنگی خود قرار داد و با تأسیس دانشگاه بین‌المللی اسلامی ایران در سال ۱۹۸۳ که بعدها به دانشگاه بین‌المللی امام خمینی تغییر نام یافت، وظیفه جذب دانشجویان بین‌المللی را در سال ۱۹۹۴ به این دانشگاه واگذار نمود تا با تشکیل دبیرخانه مرکزی به پذیرش دانشجویان خارجی اقدام کند (نوازنی، ۱۳۹۰). در طول دست کم دو دهه‌ی گذشته، در اسناد بالادستی ضرورت توجه به نقش و اهمیت فعالیت‌ها و برنامه‌های بین‌المللی دانشگاه‌ها در پیشبرد اهداف توسعه‌ای کشور، تصریح شده است. در برخی از این اسناد، توجه به راهبردهای بین‌المللی توسعه آموزش عالی به صورت پراکنده به چشم می‌خورد. پراکنده بودن به این معناست که بین‌المللی شدن برخی خدمات و کارکردهای بین‌المللی آموزش عالی در اسناد بالادستی کشور مورد تأکید بوده است، اما این تأکیدها از منطق و رویکرد مشخصی پیروی نمی‌کنند. در قانون اساسی، سند چشم‌انداز، نقشه جامع علمی کشور و برنامه پنجم و ششم توسعه، بین‌المللی شدن آموزش عالی مورد تأکید قرار گرفته است. طبق هدف و

ایران: ایران یک کشور دانشجو فrst و دانشجو پذیر است. طی سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۸، تعداد دانشجویان بین‌المللی در ایران افزایش یافته است و از حدود هزار و ۴۰۰ نفر به حدود ۲۱ هزار نفر رسیده است. از طرف دیگر، تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور نیز طی همین سال‌ها افزایش یافته است و از تراز ۱۹ هزار نفر در سال ۲۰۰۳ به تراز ۵۳ هزار نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. بدین ترتیب تعداد دانشجویان بین‌المللی در ایران در یک روند منظم و به صورت صعودی افزایش یافته است؛ اما تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور طی همین سال‌ها علیرغم اینکه روندی افزایشی داشته است؛ در سال‌های اخیر ثابت شده و در تراز ۵۲ هزار نفر باقی مانده است. کشور ایران از کشورهای سنتی دانشجو فrst است و در سال ۲۰۱۱، دوازدهمین کشور اعزام کننده دانشجو در دنیا بوده است، اما این رتبه در سال ۲۰۱۷ تنزل یافته است و به جایگاه ۲۰ رسیده است. این در حالی است که وضعیت کشور ما از لحاظ دانشجو پذیری نیز بهبود یافته و از رتبه ۵۷ دانشجو پذیری در سال ۲۰۱۲ صعود کرده و در سال ۲۰۱۶ رتبه ۴۲ را در این زمینه کسب کرده است (UIS, 2019a)؛ (UIS, 2019b).

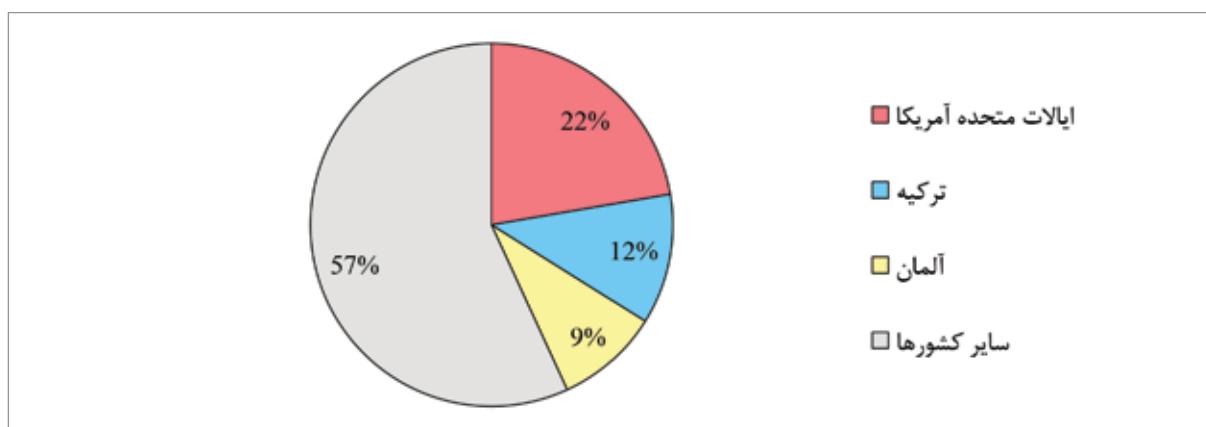
مهم‌ترین کشورهای دانشجو فrst به ایران، کشورهای آسیایی هستند. در سال ۲۰۱۸، کشور افغانستان با اعزام حدود ۱۴ هزار دانشجو به ایران، مهم‌ترین کشور دانشجوفrst به ایران بوده است. در همان سال، کشور عراق با ارسال بالغ بر ۳ هزار و پانصد دانشجوی بین‌المللی،

بازگشتی اشاره کرد. بنابراین اهتمام به بین‌المللی شدن آموزش عالی از طریق جذب دانشجویان خارجی و تسهیل بازگشت دانشجویان ایرانی خارج از کشور، در اسناد بالادستی مورد توجه قرار گرفته است، اما بین‌المللی شدن آموزش عالی در ایران از بعد عملی پیشرفت چندانی نداشته است. با توجه به اینکه ضرورت بکارگیری رویکرد چرخش نخبگان در ایران مشخص شده است، اگر پیاده‌سازی سیاست‌های هدف‌گذاری شده در کشور به درستی صورت گیرد، امکان گذار ایران از یک کشور بازنشده به یک کشور برنامه محور وجود دارد. اما در صورتی که توجه کافی به اجرای برنامه‌های در دستور کار مبنی‌ول نگردد، نه تنها پیشرفتی صورت نخواهد گرفت، بلکه با پسرفت، در زمره کشورهای بازنشده قرار خواهد گرفت.

سیاست‌گذاری صورت گرفته در قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه، تعداد دانشجویان بین‌المللی در ایران تا سال ۱۴۰۰ باید به ۷۵ هزار نفر افزایش یابد. با این وجود تا به امروز که تنها یک سال تا موعد مقرر باقی مانده است، دستیابی به ۲۸ درصد از این هدف محقق شده است. علاوه‌بر این، طرح همکاری با متخصصان و دانشمندان ایرانی غیر مقیم، به منظور انتقال دانش، تجربه و ایده‌های فناورانه به کشور و هم‌چنین ایجاد ارتباط مؤثر دانشمندان و متخصصان ایرانی غیر مقیم با همتایان داخلی و مراکز علمی و فناوری منتخب توسط معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و بنیاد ملی نخبگان طراحی شده و از اسفند سال ۱۳۹۴ به صورت رسمی آغاز شده است. از جمله مهم‌ترین دستاوردهای این طرح می‌توان به ارائه تسهیلات به بیش از ۴۰۰ نفر از فارغ‌التحصیلان

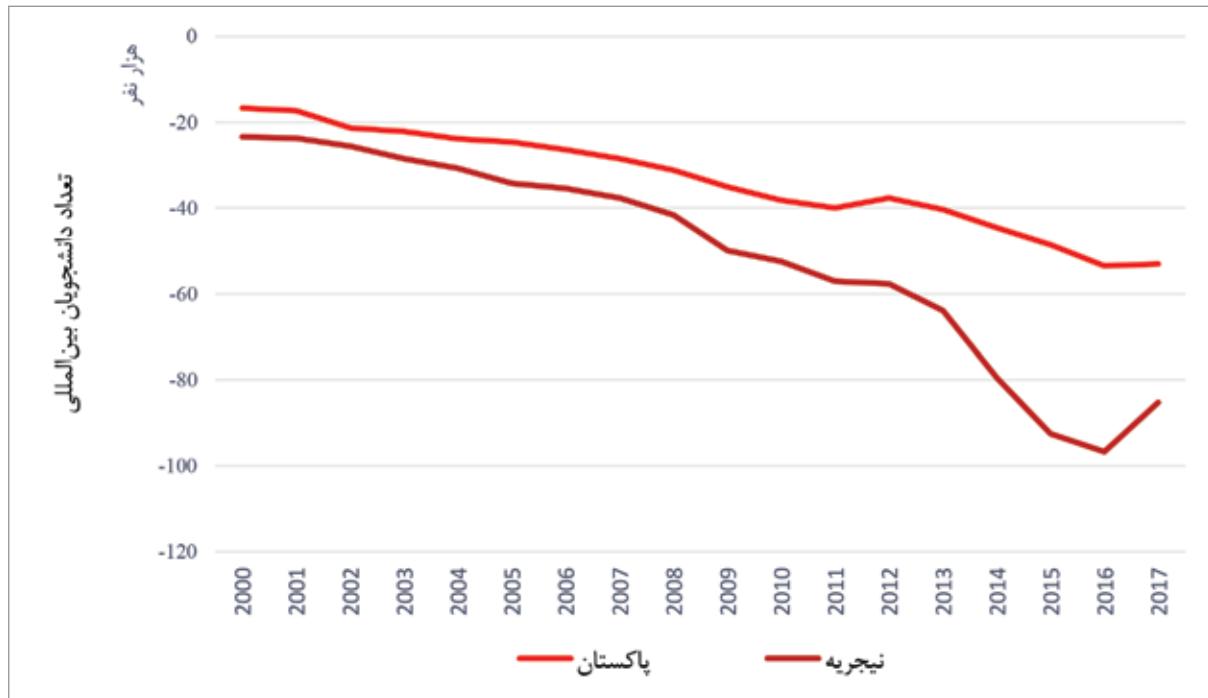

نمودار -۳۸- سه کشور اصلی دانشجو فرست به ایران در سال ۲۰۱۸
(مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۸)

نمودار -۳۹- سه مقصد اصلی دانشجویان ایران در سال ۲۰۱۷
(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

● کشورهای بازنده

نمودار ۴۰- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در برخی از کشورهای بازنده (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷)

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

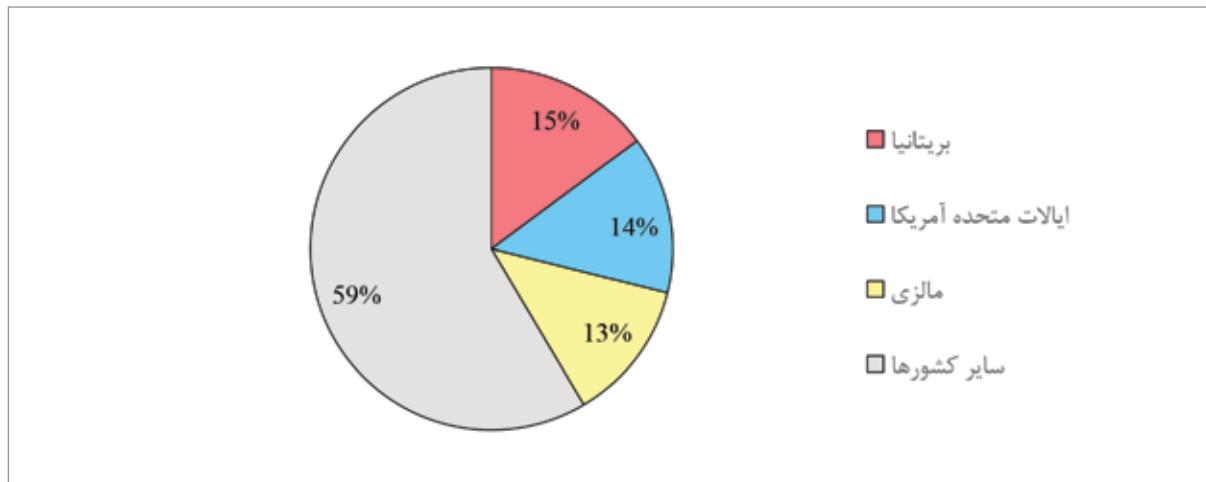
یادداشت: به دلیل کمبود داده و نبودن آماری از میزان جذب دانشجو در این کشورها، نمودار بر اساس تعداد دانشجویان نیجریه‌ای و پاکستانی که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند، ترسیم شده است.

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱۰۰

سال ۲۰۲۰ رسیده است بنابراین پیش بینی می‌شود که جمعیت دانشجویان خروجی از این کشور افزایش یابد (Campus France, 2019a). این کشور همواره به عنوان یک کشور دانشجو فرست شناخته شده است و در سال ۲۰۱۷ رتبه هشتم را در میان ده کشور برتر دانشجو فرست در اختیار دارد. تعداد دانشجویان نیجریه‌ای که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با رشدی تقریباً ۳/۵ برابری همراه بوده است و از ۲۳ هزار و ۳۷۳ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۸۵ هزار و ۲۵۱ نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. در سال ۲۰۱۷ کشورهای انگلستان، آمریکا و مالزی به ترتیب با ۱۲ هزار و ۶۴۲ (درصد)، ۱۱ هزار و ۹۹۴ (درصد) و ۱۰ هزار و ۷۳۳ (درصد) نفر، سه مقصد اصلی دانشجویان نیجریه‌ای بوده‌اند (UIS, 2019). این در حالی است که کشور نیجریه به دلیل شرایط نامساعد اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، نه توان لازم و نه برنامه و سیاستی برای جذب دانشجویان بین‌المللی دارد.

کشورهای بازنده، کشورهایی هستند که از یک طرف، دو دهه گذشته با مشکل خروج بالای دانشجویان مواجه بوده‌اند، از طرف دیگر، ظرفیت کافی برای جذب دانشجویان خارجی و یا بازگرداندن دانشجویان خود از خارج از کشور ندارند. کشورهای نیجریه و پاکستان در این گروه قرار می‌گیرند و مطابق نمودار فوق، تراز خروج فزاینده‌ای دارند که خسارات اقتصادی و غیر اقتصادی بسیاری برای آنان به همراه خواهد داشت. این کشورها اگر اقدامی در راستای بهبود وضعیت جا به جایی‌های دانشجویی انجام ندهنند، در آینده زیان بیشتری خواهند دید، اما در صورتی که بتوانند سیاست‌ها و برنامه‌های اثربخشی بکار گیرند، قادر خواهند بود تا به فرآیند گذار برای تبدیل شدن به یک کشور برنامه محور وارد شوند. **نیجریه:** نیجریه بزرگ‌ترین کشور دانشجو فرست در قاره‌ی آفریقاست. در نتیجه‌ی رشد سریع جمعیت، جمعیت افراد در سن دانشگاه به حدود ۲۳ میلیون تا

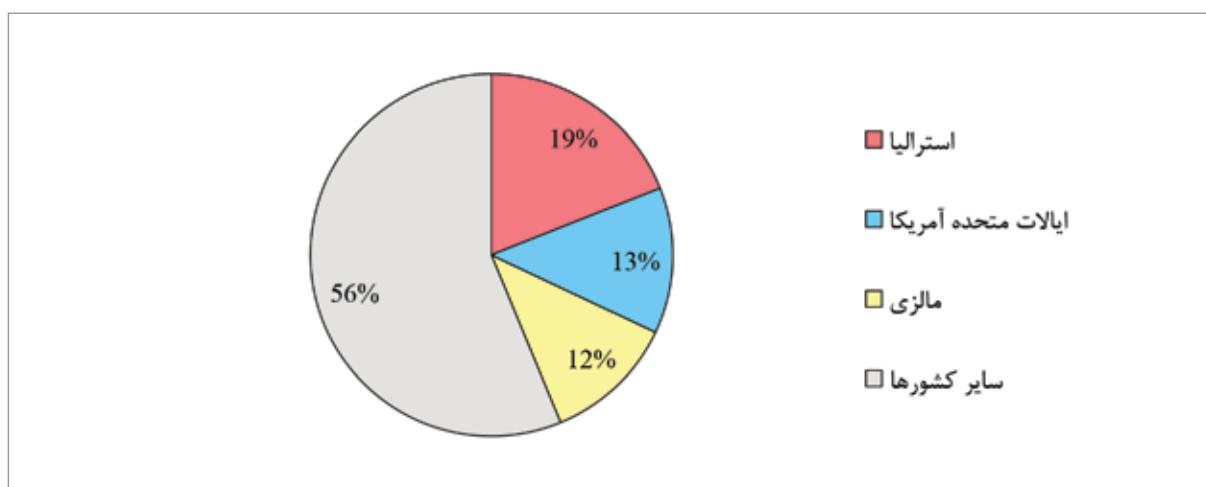

نمودار ۴۱- سه مقصد اصلی دانشجویان نیجریه در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

تعداد دانشجویان پاکستانی که در خارج از کشور تحصیل می‌کنند با رشدی تقریباً ۳ برابری همراه بوده است و از ۱۶ هزار و ۶۶۸ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۵۳ هزار و ۰۲۳ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. در سال ۲۰۱۷، کشورهای استرالیا، آمریکا و مالزی به ترتیب با ۱۰ هزار و ۰۶۷ (۱۹ درصد)، ۶ هزار و ۹۱۵ (۱۳ درصد) و ۶ هزار و ۲۲۴ (۱۲ درصد) نفر، سه مقصد اصلی دانشجویان پاکستانی بوده است (UIS, 2019).

پاکستان: پاکستان از جمله کشورهایی است که نه برنامه و سیاست مشخصی برای جذب دانشجویان بین‌المللی دارد و نه به دلیل شرایط سیاسی، اقتصادی و اجتماعی موجود در این کشور از توان لازم برای جذب دانشجویان بین‌المللی برخوردار است اما همواره به عنوان یک کشور دانشجو فرست شناخته شده است و عدم وجود شرایط سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مناسب، این وضعیت را تشدید کرده است. از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷،

نمودار ۴۲- سه مقصد اصلی دانشجویان پاکستان در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

۱-۲-۱- جمعیت نیروی کار مهاجر در جهان

در سال ۲۰۱۹ از میان ۲۷۲ میلیون نفر مهاجر بین‌المللی، ۷۴ درصد مهاجران در سن کار (۱۵-۶۵ سال) بوده‌اند. در روند مهاجرت‌های کلی، مردان تعداد بالاتری نسبت به زنان دارند که شامل ۱۴۲ میلیون مرد معادل ۵۲ درصد در مقابل ۱۳۰ میلیون زن معادل ۴۸ درصد از مهاجران می‌باشند. همچنین از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۹ در مهاجرت سنتی پایین‌تر از ۲۰ سال (۱۵-۱۶ سال) کاهشی جزئی، یعنی از ۱۶/۴ درصد به ۱۴ درصد رخ داده است (IOM, 2020). براساس برآوردهای جهانی سازمان بین‌المللی کار در بازه زمانی ۲۰۱۳-۲۰۱۷ میلادی، در بین مهاجران کاری ۹۶ میلیون نفر مرد و ۶۸ میلیون نفر زن هستند. این امر نشان دهنده افزایش سهم مردان در میان مهاجران کاری از ۵۶ به ۵۸ درصد و کاهش سهم زنان از ۴۴ درصد به ۴۲ درصد طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ است (ILO, 2018).

۱-۲-۲- بخش دوم: جمعیت نیروی کار در جهان

سازمان جهانی کار (ILO) در سال ۲۰۱۹، تعداد افراد در سن کار بالای ۱۵ سال در هر دو جنسیت را ۵/۷ میلیارد نفر اعلام کرده است که $\frac{3}{3}$ میلیارد نفر برابر با $\frac{58}{4}$ درصد از آنان شاغل هستند و $\frac{2}{2}$ میلیارد نفر یعنی $\frac{38}{6}$ درصد در سن کار ولی خارج از بازار کار جهانی هستند (از جمله افرادی که در مشاغل آموزشی و مراقبتی بدون حقوق و بازنشستگی فعال‌اند). از میان این تعداد حدود ۱۴۰ میلیون نفر بالقوه در بازار کار هستند، یعنی جویای کار می‌باشند و ۱۷۲ میلیون نفر بیکارند. نیروی کار جهانی در سال ۲۰۱۸، $\frac{3}{5}$ میلیارد نفر با نرخ مشارکت $\frac{61}{4}$ درصد در بازار کار اعلام شده است (ILO, 2019).

جدول ۱۴ - وضعیت مهاجرت‌های بین‌المللی در جهان بر اساس گزارش سازمان جهانی مهاجرت (IOM)

گزارش سال ۲۰۲۰	گزارش سال ۲۰۰۰	شاخص‌های اصلی مهاجرت
۲۷۲	۱۵۰	تعداد مهاجران بین‌المللی (میلیون نفر)
۳.۵	-	سهم مهاجران بین‌المللی از جمعیت کل جهان (درصد)
۴۷.۹	۴۷.۵	سهم زنان از مهاجرت‌های بین‌المللی (درصد)
۱۳.۹	۱۶	سهم کودکان از مهاجرت‌های بین‌المللی (درصد)
۱۶۴	-	تعداد نیروی کار مهاجر در جهان (میلیون نفر)
۲۵.۹	۱۴	تعداد پناهندگان (میلیون نفر)
۴۱.۳	۲۱	تعداد آوارگان داخلی (میلیون نفر)
۳.۹	-	تعداد افراد بدون تابعیت در جهان (میلیون نفر)
۶۸۹	۱۲۶	وجوه ارسالی مهاجران بین‌المللی (میلیارد دلار آمریکا)
اقیانوسیه	اقیانوسیه	منطقه با بیشترین سهم از مهاجران بین‌المللی
امارات متحده عربی	امارات متحده عربی	کشور با بیشترین سهم از مهاجران بین‌المللی

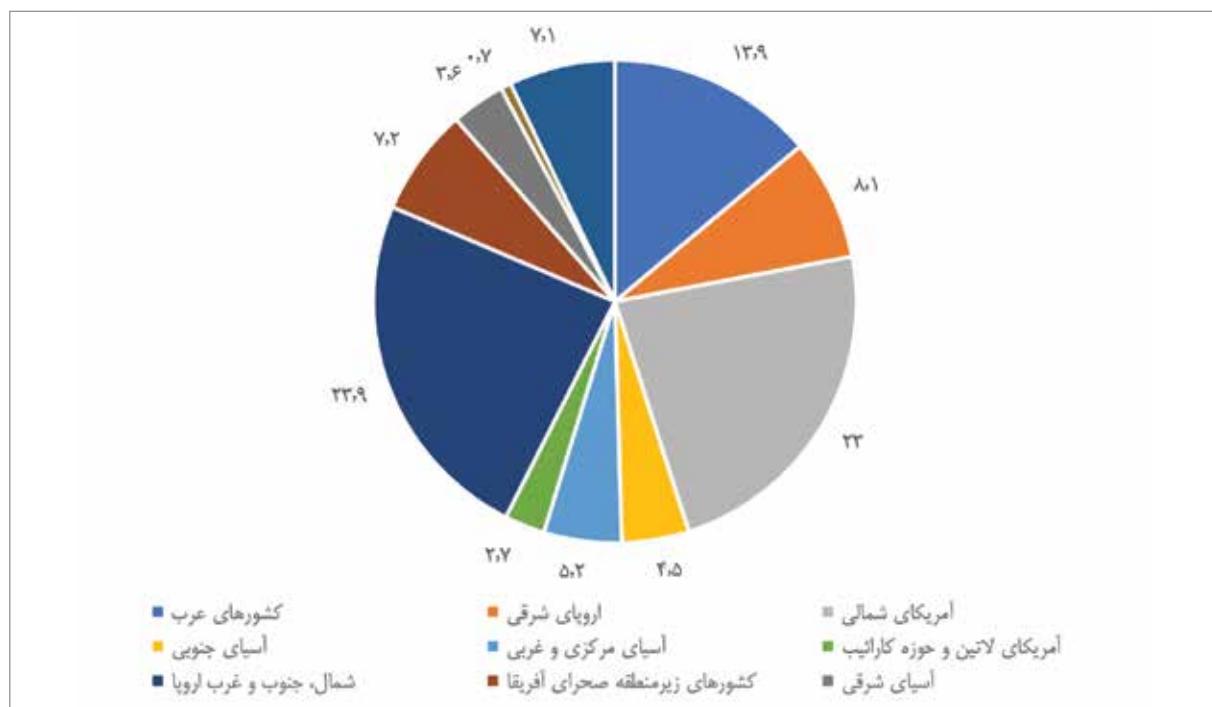
منبع: (IOM, 2000) (IOM, 2020)

از طرفی در سال ۲۰۱۹، ۴۰ درصد کل مهاجرت‌های دنیا یعنی حدود ۱۱۲ میلیون در میان آسیایی‌تباران اتفاق افتاده است، بنابراین آسیا بزرگ‌ترین مبدأ مهاجرت‌هاست که بیش از نیمی از این مهاجران، یعنی حدود ۶۶ میلیون نفر در سایر کشورهای آسیایی مستقر شده‌اند. این مهاجرت‌های بین‌المللی یکی از مهم‌ترین مولفه‌های تغییر جمعیت در آسیا بوده است، بهخصوص در کشورهای حاشیه خلیج فارس که مقصد جذابی برای خیل عظیم مهاجرت‌های کاری از داخل و خارج قاره بوده است. برای مثال در امارات تا ۸۵ درصد، در کویت ۷۲ درصد، در قطر ۷۹ درصد و در بحرین ۴۵ درصد جمعیت کلی این کشورها را مهاجران تشکیل می‌دهند که اغلب از نواحی آفریقا، آسیای جنوبی و جنوب شرقی آسیا به آنجا مهاجرت کرده‌اند (IOM, 2020).

.2020)

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۱۰۳

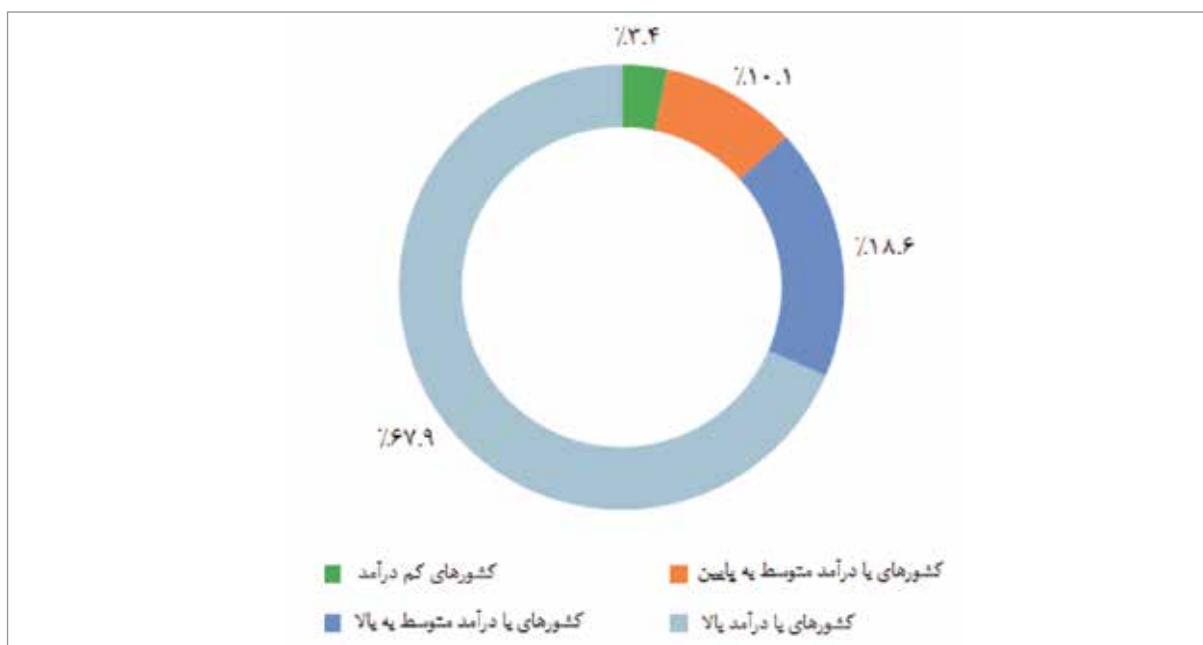

نمودار ۴۳- توزیع جغرافیایی نیروی کار مهاجر در سال ۲۰۱۷

(ILO, 2018)

در کشورهای کم‌درآمد مستقر شده‌اند (IOM, 2020). این امر اهمیت شاخص‌های اقتصادی، بهویژه اختلاف دستمزد در بین کشورهای فرستنده و پذیرنده بهعنوان انگیزه مهاجرت‌های کاری را نشان می‌دهد.

نمودار ۴۴ نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۸ حدود ۶۸ درصد ۱۱۱ میلیون نفر) از مهاجران کاری در کشورهای پردرآمد، ۴۷ میلیون نفر یعنی ۲۹ درصد در کشورهای با درآمد متوسط و ۵/۶ میلیون نفر برابر ۳/۴ درصد

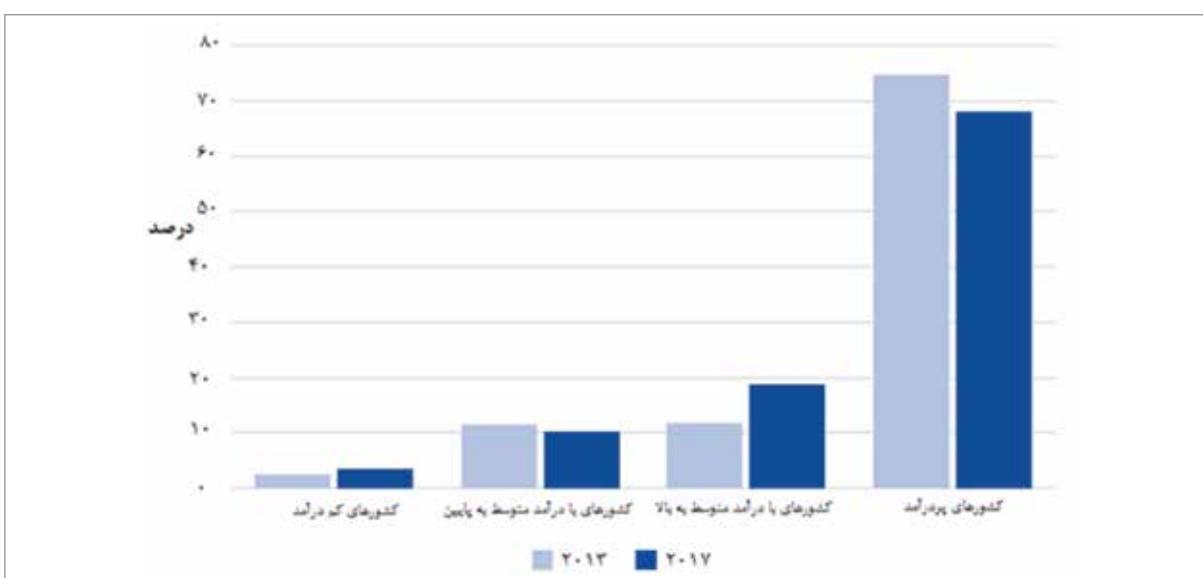
نمودار -۴۴- توزیع نیروی کار مهاجر در جهان بر اساس سطح درآمد کشورهای مقصد در سال ۲۰۱۷
(ILO, 2018)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱۰۴

در مساله مهاجرت‌های کاری رخداده باشد (ILO, 2018). علی‌رغم این بهبود شرایط دستمزد، سهم مهاجران کاری در میان درآمد کلی تمام گروه‌های کاری در کشورهای فقیر بسیار ناچیز و حدود ۱/۹ درصد، در کشورهای فقیرتر ۱/۴ درصد، در کشورهای بالاتر از متوسط ۲/۲ درصد بوده، اما در کشورهای ثروتمند این مقدار به بالاترین حد خود یعنی ۱۸/۵ درصد رسیده است.

البته این روند بین سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ در کشورهای پردرآمد با کاهش ۷ درصدی مهاجرت‌های کاری (از ۷۵ به ۶۸ درصد) و رشد ۷ درصدی در کشورهای با درآمد متوسط (از ۲۲ به ۲۹ درصد) همراه بوده است. این مساله می‌تواند در نتیجه تغییرات بازار کار، رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه و تغییر رویکرد تنظیم‌گری و سیاست‌گذاری کشورهای پردرآمد

نمودار -۴۵- توزیع نیروی کار مهاجر در جهان بر اساس درآمد کشورهای پذیرنده (۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷)
(ILO, 2018)

۶۴ سال)، همچنان مردان جمعیت بیشتری نسبت به زنان دارند که شامل ۱۲۷ میلیون معادل ۵۴ درصد مرد در مقابل ۱۰۷ میلیون معادل ۴۶ درصد زن مهاجر در سن کار می‌باشند. این روند نشانگر تغییرات جزئی در ترکیب جنسیتی مهاجران در سن کار نسبت به سال ۲۰۱۳ است که در آن سال ترکیب جمعیت مهاجران در سن کار به صورت ۵۶ درصد مرد و ۴۴ درصد زن بوده است. (IOM, 2020).

۳-۲-۱- تفکیک جنسیتی نیروی کار مهاجر در جهان

تفکیک جنسیتی جریان‌های مهاجرتی در جهان نشان می‌دهد تعداد نیروی کار مهاجر مرد نسبت به نیروی کار مهاجر زن نزدیک به ۲۸ میلیون در سال ۲۰۱۷ افزایش داشته است. این آمار شامل ۹۶ میلیون نیروی کار مهاجر مرد (۵۸ درصد) و ۶۸ میلیون نیروی کار مهاجر زن (۴۲ درصد) می‌باشد. در مورد مهاجران در سن کار (۱۵ تا

نمودار ۴۶- توزیع جنسیتی نیروی کار مهاجر در سال ۲۰۱۷
(IOM, 2020)

حرکت کنند. اما در آینده‌ای نزدیک هرچه کشورهای آسیایی مرتفه‌تر شوند و مراکز مهم اقتصادی بیشتری را به خود اختصاص دهند، می‌توان تصور کرد که مهاجران ماهرتر آسیایی به خانه‌های خود نزدیک‌تر شوند. در واقع مهاجرت‌های بین‌المللی همواره یکی از مهم‌ترین مولفه‌های تغییر جمعیت در آسیا بوده است، بهخصوص در کشورهای حاشیه خلیج فارس که مقصد جذابی برای خیل عظیم مهاجرت‌های کاری از داخل و خارج قاره آسیا بوده است. کشورهای عربی از مهم‌ترین و پرکشش‌ترین کشورهای مقصد برای مهاجران کاری‌اند که در این منطقه می‌توانند در بخش‌های کلیدی مشغول به کار شوند. برای مثال در کشورهای حاشیه خلیج فارس، مهاجران کاری ۹۵ درصد از نیروی کار ساخت و ساز و مشاغل خانگی را تشکیل می‌دهند. از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ مهاجرت‌های

۴-۲-۱- روندهای مهاجرت‌های اقتصادی در آسیا

چنان‌که پیش‌تر اشاره شد در سال ۲۰۱۹، ۴۰ درصد کل مهاجرت‌های دنیا یعنی حدود ۱۱۱ میلیون مربوط به آسیایی‌تباران بوده است. بنابراین آسیا بزرگ‌ترین مبدأ مهاجرت‌هاست که بیش از نیمی از این مهاجران یعنی حدود ۶۶ میلیون نفر به مقصد سایر کشورهای آسیایی مهاجرت کرده‌اند (IOM, 2020).

اکثر مهاجران کاری آسیایی که در داخل آسیا به سایر کشورهای منطقه و قاره مهاجرت می‌کنند کارگران نیمه‌ Maher و کم‌مهارت مانند خدمتکار و سرپرست و کارگرند، از جمله کسانی که در مشاغل ساختمانی کار می‌کنند. چراکه مهاجران ماهر آسیایی تمایل دارند به سمت اقتصادهای پیشرفته صنعتی خارج از منطقه آسیا

به سال ۲۰۱۵ با ۵۲۸ هزار نفر کاهش همراه بوده است
(IOMRegionalOffice, 2016).

در این میان عربستان با ۱/۴ میلیون نفر و سپس امارات متحده عربی با ۷۷۳ هزار نفر بزرگ‌ترین کشورهای پذیرنده مهاجران آسیایی در منطقه بوده‌اند. نکته قابل توجه این است که در وهله اول مهاجران عرب زبان از کشورهایی مانند مصر، لبنان و سوریه درصد بالای مهاجران به کشورهای شورای همکاری خلیج‌فارس را تشکیل می‌دهند که در میان آنان مهاجران با کمترین مهارت‌ها و تحصیلات تا مهاجران با بالاترین مهارت‌های پزشکی و مهندسی دیده می‌شوند. این تمایل به دلیل انطباق پذیری بالا از نظر زبانی و فرهنگی میان مبدأ و مقصد رخ می‌دهد.

کاری به کشورهای عربی ۵ درصد افزایش داشته است که بخش اعظم تقاضا مرتبط با مردان مهاجر و در مشاغل یدی و ساخت و ساز مشغول بوده است.

مهاجرت‌های کاری موجب تغییرات چشمگیر جمعیت در کشورهای شورای همکاری خلیج‌فارس (GCC) شده است. به جز عمان و عربستان سعودی در سایر کشورهای مذکور، مهاجران بخش اعظم جمعیت را تشکیل می‌دهند. تعداد زیادی از مهاجران کاری شرق آفریقا به این نواحی مهاجرت می‌کنند. ۳/۳ میلیون نفر از مهاجران کاری شمال آفریقا نیز در کشورهای حاشیه خلیج‌فارس ساکن هستند. در عین حال آسیایی‌ها ۳/۳ میلیون نفر از مهاجران کاری وارد شده به کشورهای شورای همکاری خلیج‌فارس را تا سال ۲۰۱۷ تشکیل داده‌اند که نسبت

جدول ۱۵- جمعیت و ملیت مهاجران ساکن در کشورهای عضو شورای همکاری خلیج‌فارس (هزار نفر)

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۱۰۶

کشورهای مهاجرفرست									کشورهای حوزه خلیج‌فارس
کل	اندونزی	بنگلادش	سریلانکا	نپال	پاکستان	ہند	فیلیپین		
۱/۳۰۹	۶	۵۵۱	۳۸	۷۳	۱۴۳	۷۹	۴۱۹		عربستان
۷۷۷	۲	۴	۳۷	۵۸	۲۷۵	۱۵۰	۲۵۱		امارات
۴۲۶	۱	۸۲	۵۷	۱۲۱	۱۲	۲۵	۱۲۹		قطر
۳۲۲	۱	۸۹	۹	۳	۴۲	۵۳	۲۵		عمان
۲۸۵	۱	۵۰	۳۷	۱۳	۱	۵۶	۱۰۰		کویت
۶۴	۰	۱۹	۳	۴	۸	۱۰	۲۰		بحرين
۳/۰۷۵	۱۱	۷۹۵	۱۸۰	۲۷۲	۴۸۱	۳۴۷	۹۴۳	۲۰۱۷	کل
۳/۴۹۷	۲۰	۵۷۲	۲۰۸	۳۳۱	۸۲۲	۵۰۷	۱۰۴۳	۲۰۱۶	کل

منبع: (GulfResearchCenter, 2018)

در این شش کشور حاشیه خلیج‌فارس مستقر شده‌اند. این آمار البته نسبت به سال ۲۰۱۶ میلادی، ۱۰ درصد کاهش داشته است. پنج کشور حاشیه خلیج‌فارس نسبت به ۲۰۱۶ مهاجران آسیایی کمتری را دریافت کرده‌اند. توضیح این کاهش می‌تواند به دلیل کاهش قیمت نفت، اتخاذ سیاست‌های پذیرش نیروی کار خارجی کمتر و مسائل ژئوپولیتیکی منطقه باشد. در واقع کاهش قیمت نفت از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸ مشخصاً موجب کاهش

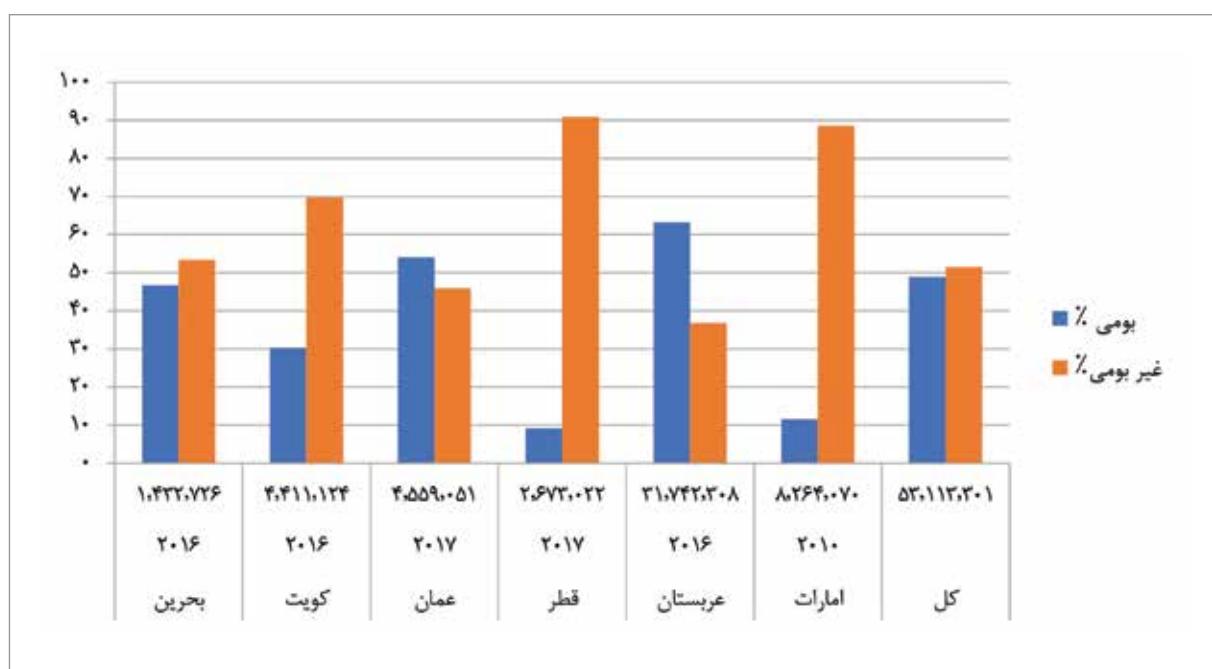
در سال ۲۰۱۸ در امارات تا ۸۵ درصد، در کویت ۷۲ درصد، در قطر ۷۹ درصد و در بحرین ۴۵ درصد کل جمعیت را مهاجران تشکیل می‌داده‌اند که اغلب از نواحی آفریقا، آسیای جنوبی و جنوب شرقی آسیا مهاجرت کرده‌اند (IOM, 2020).

هر ساله، بیش از ۳ میلیون آسیایی برای دستیابی به شغل مناسب در کشورهای حاشیه خلیج‌فارس، کشورهای خود را ترک می‌کنند. در سال ۲۰۱۷ ۳/۲ میلیون نفر

در صد کاهش نسبت به سال ۲۰۱۶، به ۶۶ هزار نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. عربستان سعودی نیز در این دو سال با کاهش ۷ درصدی در پذیرش مهاجران کاری حدود ۱/۳۲ میلیون نفر جذب داشته است (AsianDevelopmentBank, 2019). نسبت جمعیت بومی به جمعیت غیر بومی مؤید اهمیت جریان‌های مهاجرت کاری در کشورهای این حوزه است.

سرمایه‌گذاری در بخش‌های زیرساخت و خصوصی شده است، بخش‌هایی که منبع بزرگ جذب نیروی کار خارجی می‌باشد.

شدیدترین کاهش نرخ پذیرش مهاجران کاری در کشور عمان مشاهده می‌شود که در سال ۲۰۱۷ به یک‌سوم نرخ قبلی یعنی حدود ۲۲۵ هزار نفر رسیده است. در رتبه بعدی کشور بحرین وجود دارد که با ۴۵

نمودار ۴۷- نسبت جمعیت بومی و غیر بومی در کشورهای GCC

(Gulf Research Center, 2018)

این کشور در میان جریان‌های مختلف مهاجرتی کشورهای منطقه باید بتواند با توجه به ساختار و ویژگی‌های جریان مهاجران خروجی این کشورها و نیازهای کوتاه مدت و بلند مدت خود به نیروی انسانی مهاجر، با برنامه‌ریزی مناسب از جریان نیروی انسانی بهره‌مند شود.

در حال حاضر نرخ خالص مهاجرت^۱ کشورهای خلیج فارس بالاترین نرخ در سطح جهان حتی بالاتر از کشورهای OECD است. نرخ خالص مهاجرت برای کشور عربستان ۴، برای قطر ۱۴ و برای بحرین ۳۱ است. در حالی که این نرخ در کشورهای آسیای مرکزی و عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا همانند ایران، آذربایجان و قزاقستان در حدود صفر،

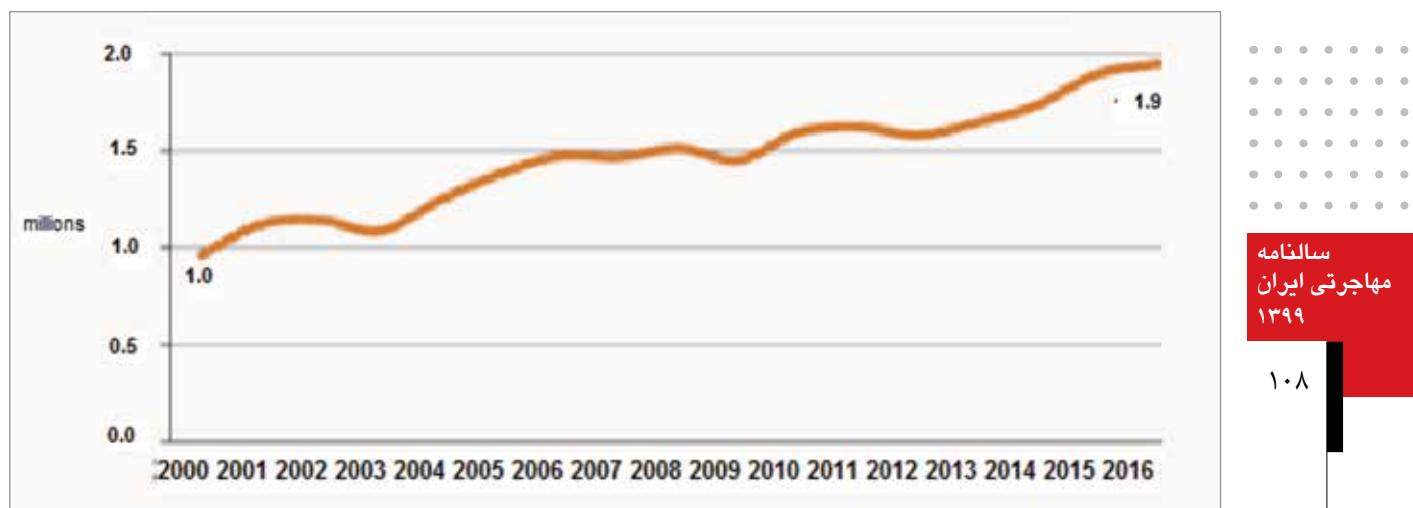
مهاجرت با هدف نهایی اقتصادی و مهاجرت‌های کاری بخش عمده مهاجرت‌های بین‌المللی را در آسیا و در منطقه غرب و جنوب آسیا تشکیل می‌دهند. کشورهای عربی عمده‌اً پذیرنده مهاجران با مهارت پایین و متوسط و فرستنده مهاجران تحصیلی هستند. کشورهای آسیای میانه و اوراسیا با نرخ خالص مهاجرت صفر و منفی، بیشتر فرستنده مهاجران کاری به روسیه و اروپا هستند. کشورهای عراق، افغانستان و سوریه در سال‌های متمادی فرستنده تعداد زیادی مهاجر اقتصادی، تحصیلی و پناهجویی بوده‌اند. در این میان ایران نیز با نرخ خالص مهاجرت نزدیک به صفر هم فرستنده و هم گیرنده مهاجران است.

1. Net migration rate (migrant(s)/1,000 population)

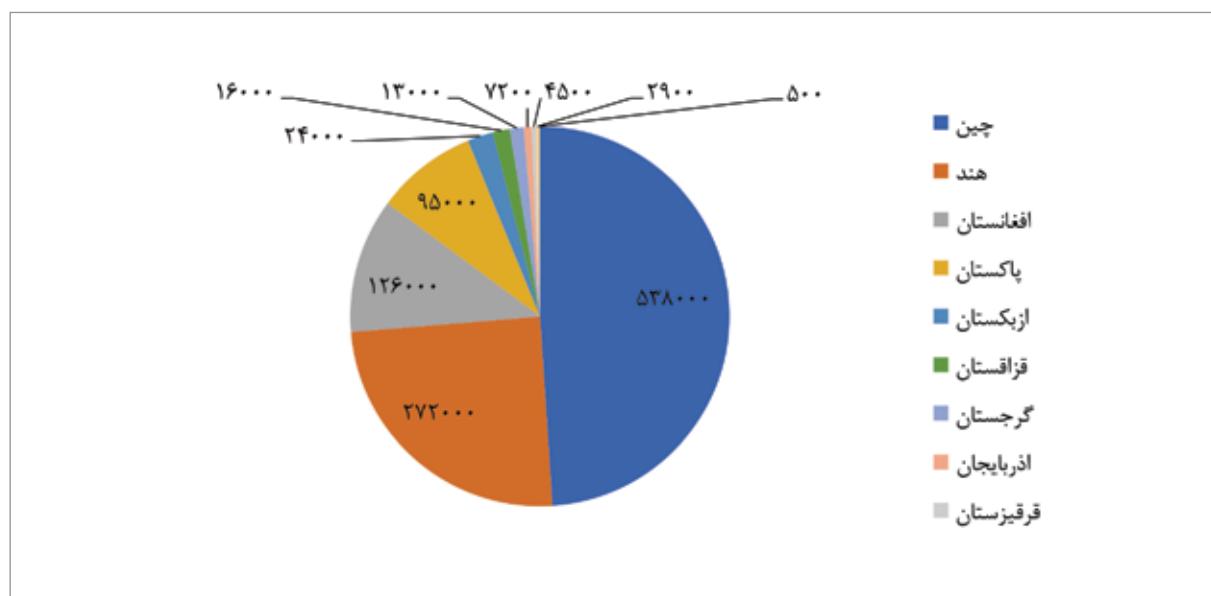
آسیایی دو ناحیه آسیای جنوبی (با $\frac{1}{3}$ میلیون زن و ۶ میلیون مرد) و منطقه کشورهای عربی (با $\frac{3}{6}$ میلیون زن و $\frac{19}{1}$ میلیون مرد) است (IOM, 2020). در کنار کشورهای شورای همکاری خلیج فارس و کشورهای ASEAN، منطقه OECD بزرگ‌ترین مقصد مهاجرت‌های کاری مهاجران آسیایی است. در سال ۲۰۱۶ تقریباً ۲ میلیون شهروند آسیایی به کشورهای OECD مهاجرت کرده‌اند که از سال ۲۰۱۲ به طور متواتی رشد داشته، به طوری که نسبت به سال ۲۰۰۰ میلادی دو برابر شده است.

برای کشورهای افغانستان، عراق، تاجیکستان و پاکستان ۱ و برای ترکمنستان و ازبکستان ۲ است. نرخ خالص مهاجرت برای ترکیه $\frac{3}{5}$ ، برای روسیه $\frac{1}{5}$ و برای لبنان برابر با $\frac{4}{4}$ است (UN, 2019b).

به‌طور کلی $\frac{99}{6}$ میلیون نفر از کل جمعیت مهاجران کاری دنیا یعنی حدود ۶۱ درصد، در سه منطقه جغرافیایی شامل آمریکای شمالی، منطقه شمال و جنوب و غرب اروپا و کشورهای عربی حوزه خلیج فارس بیشترین تراکم را دارند. در عین حال بزرگ‌ترین مقصد مهاجران کاری

نمودار ۴۸- جریان مهاجرتی از آسیا به کشورهای OECD (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶)
(DIOC, 2017)

نمودار ۴۹- سهم کشورهای آسیایی از نیروی کار مهاجر در کشورهای OECD (۲۰۱۶)
(DIOC, 2017)

(IOM, 2020)

در سال ۲۰۱۸ سه کشور بزرگ پذیرنده وجوده ارسالی شامل هند با $78/6$ میلیارد دلار، چین با $67/4$ میلیارد دلار و مکزیک با $35/7$ میلیارد دلار بوده‌اند. در مرتبه بعدی فیلیپین و مصر قرار داشته‌اند (IOM, 2020). اگر وجوده ارسالی به عنوان درصدی در تولید ناخالص داخلی به شمار آورده شود، در سال ۲۰۱۸ به ترتیب تونگا با $35/2$ درصد، قرقیزستان با $33/6$ درصد، تاجیکستان با 31 درصد، هائیتی با $30/7$ درصد و نیپال با 28 درصد بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند (WorldBank, 2019). البته چین که جزو دو کشور اول دریافت‌کننده این وجوده است، از سال 2015 به جمع 55 کشور اول ارسال کننده وجوده نیز پیوسته است. گرچه این کشور در سال 2018 نسبت به 2015 مقداری کاهش در وجوده ارسالی داشته است و وجوده ارسال شده از سوی مهاجران در چین از $20/49$ میلیارد دلار در سال 2015 به $16/18$ میلیارد دلار در سال 2018 رسیده است (IOM, 2020).

کشورهای ثروتمند عموماً اصلی‌ترین منابع ارسال وجوده هستند. برای دهه‌ها ایالات متحده آمریکا بزرگ‌ترین فرستنده وجوده بوده است. در سال 2018 بالاترین میزان وجوده ارسالی از آمریکا 68 میلیارد دلار، سپس امارات با $44/4$ میلیارد دلار، عربستان با $36/1$ و در نهایت سوییس با $26/6$ میلیارد دلار بوده‌اند. پنجمین کشور بزرگ فرستنده وجوده مهاجران در دو سال متولی 2017 و 2018 20 کشور آلمان با $20/29$ میلیارد دلار خروج رسمی و $22/09$ میلیارد دلار خروج تخمینی بوده است. در عین حال که کشور آلمان جزو بزرگ‌ترین کشورهای ارسال کننده مطرح است، از طرفی هم به عنوان یکی از ده کشور اول پذیرنده وجوده ارسالی مهاجران به شمار می‌آید (IOM, 2020). جداول 16 و 17 جریان وجوده ارسالی و دریافتی 10 کشور اول گیرنده و فرستنده این وجوده را نشان می‌دهد.

۱-۵-۵- وجوه ارسالی مهاجران

جابه‌جایی اقتصادی می‌تواند مزایای بسیار زیادی برای مهاجران، خانواده‌های آن‌ها و کشورهای مبدأ ایجاد کند. برای مثال در مورد کشورهای کم‌درآمد و کم‌درآمدتر، مهاجرت به طور متوسط منجر به 15 برابر افزایش درآمد، دو برابر شدن نرخ ثبت‌نام در مدارس و کاهش 16 برابر در میزان مرگ‌ومیر کودکان بعد از عزیمت به یک کشور توسعه یافته شده است.

آن دسته از مطالعاتی که بر پیامدهای مثبت وجوده ارسالی بر رشد اقتصادی تأکید دارند، وجوده ارسالی مهاجران را با افزایش سطح درآمد و مصرف دریافت‌کنندگان وجوده و افزایش رفاه آن‌ها مرتبط می‌دانند و این وجوده را از طریق ورودش به چرخه اقتصادی کل کشور بر رفاه کل جامعه موثر می‌دانند. هم‌چنین وجوده ارسالی بر تصمیم خانوارها اثرات مثبت و معنی‌داری بر میزان عرضه کار، تحصیل، انتخاب شغل، زاد و ولد و مصرف می‌گذارد.

وجوده ارسالی از مهاجران به کشورهای مبداء به عنوان بزرگ‌ترین منبع و دستاوردهای مالی مهاجران کاری برای بسیاری از کشورهای مبداء به شمار می‌رود. وجوده ارسالی مهاجران از میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و کمک‌های توسعه خارج از کشور در بسیاری از کشورهای در حال توسعه به طور فزاینده‌ای فراتر می‌رود. به همین دلیل، امروزه توجه بیشتری به مهاجرت نیروی کار برای رشد اقتصادی می‌شود (UNWomen, 2017).

البته آمارهای رسمی در خصوص وجوده ارسالی کمتر از مقدار واقعی جابه‌جایی این وجوده در سطح بین‌المللی است. با این حال آمارهای موجود نشان از افزایش مقدار این وجوده در دهه‌های اخیر دارد، به طوری که از 126 میلیارد دلار در سال 2000 میلادی به 689 میلیون دلار در سال 2018 رسیده است. این وجوده تنها در یک سال 9 درصد رشد داشته است و از 633 میلیارد دلار در سال 2017 به 689 میلیارد در سال 2018 رسیده است.

جدول ۱۶ - مقایسه ده کشور اول دریافت‌کننده وجوه ارسالی مهاجران (۲۰۰۵ تا ۲۰۱۸) (میلیارد دلار جاری)

ده کشور اول دریافت‌کننده وجوه ارسالی مهاجران							
۲۰۱۸		۲۰۱۵		۲۰۱۰		۲۰۰۵	
۷۸/۶۱	هند	۶۸/۹۱	هند	۵۳/۴۸	هند	۲۳/۶۳	چین
۶۷/۴۱	چین	۶۳/۹۴	چین	۵۲/۴۶	چین	۲۲/۷۴	مکریک
۳۵/۶۶	مکریک	۲۹/۸۰	فیلیپین	۲۲/۰۸	مکریک	۲۲/۱۳	هند
۳۳/۸۳	فیلیپین	۲۶/۲۳	مکریک	۲۱/۵۶	فیلیپین	۱۴/۶۴	نیجریه
۲۸/۹۲	مصر	۲۴/۰۶	فرانسه	۱۹/۹۰	فرانسه	۱۴/۲۱	فرانسه
۲۶/۴۳	فرانسه	۲۱/۱۶	نیجریه	۱۹/۷۵	نیجریه	۱۳/۷۳	فیلیپین
۲۴/۳۱	نیجریه	۱۹/۳۱	پاکستان	۱۲/۷۹	آلمان	۶/۸۹	بلژیک
۲۱/۰۱	پاکستان	۱۸/۳۳	مصر	۱۲/۴۵	مصر	۶/۸۷	آلمان
۱۷/۳۶	آلمان	۱۵/۸۱	آلمان	۱۰/۸۵	بنگلادش	۶/۶۶	اسپانیا
۱۵/۹۳	ویتنام	۱۵/۳۰	بنگلادش	۱۰/۳۵	بلژیک	۶/۴۷	لهستان

(IOM, 2020)

جدول ۱۷ - مقایسه ده کشور اول ارسال‌کننده وجوه ارسالی مهاجران (۲۰۰۵ تا ۲۰۱۸) (میلیارد دلار جاری)

ده کشور اول ارسال‌کننده وجوه ارسالی مهاجران							
۲۰۱۸		۲۰۱۵		۲۰۱۰		۲۰۰۵	
۶۷.۹۶	آمریکا	۶۱.۸۶	آمریکا	۵۰.۷۸	آمریکا	۴۷.۲۵	آمریکا
۴۴.۳۷	امارات متحده عربی	۴۰.۳۳	امارات متحده عربی	۲۷.۰۷	عربستان	۱۴.۳۰	عربستان
۳۶.۱۲	عربستان	۳۸.۷۹	عربستان	۲۱.۴۵	روسیه	۱۲.۷۱	آلمان
۲۶.۶	سوئیس	۲۵.۴۰	سوئیس	۱۷.۷۶	سوئیس	۱۰.۵۲	سوئیس
۲۲.۰۹	آلمان	۲۰.۴۲	چین	۱۴.۶۸	آلمان	۹.۶۴	انگلستان
۲۰.۶۱	روسیه	۲۹.۶۹	روسیه	۱۲.۸۹	ایتالیا	۹.۴۸	فرانسه
۱۶.۱۸	چین	۱۸.۳	آلمان	۱۲.۰۳	فرانسه	۶.۹	کره جنوبی
۱۳.۷۶	کویت	۱۵.۲	کویت	۱۱.۸۶	کویت	۶.۸۳	روسیه
۱۳.۵۰	چین	۱۲.۷۹	فرانسه	۱۰.۶۵	لوگزامبورگ	۶.۷	لوگزامبورگ
۱۲.۸۹	کره جنوبی	۱۲.۱۹	قطر	۱۰.۵۷	امارات متحده عربی	۵.۶۸	مالزی

(IOM, 2020)

به طور کلی ۶۷ تا ۷۷ درصد وجوه ارسالی مهاجران

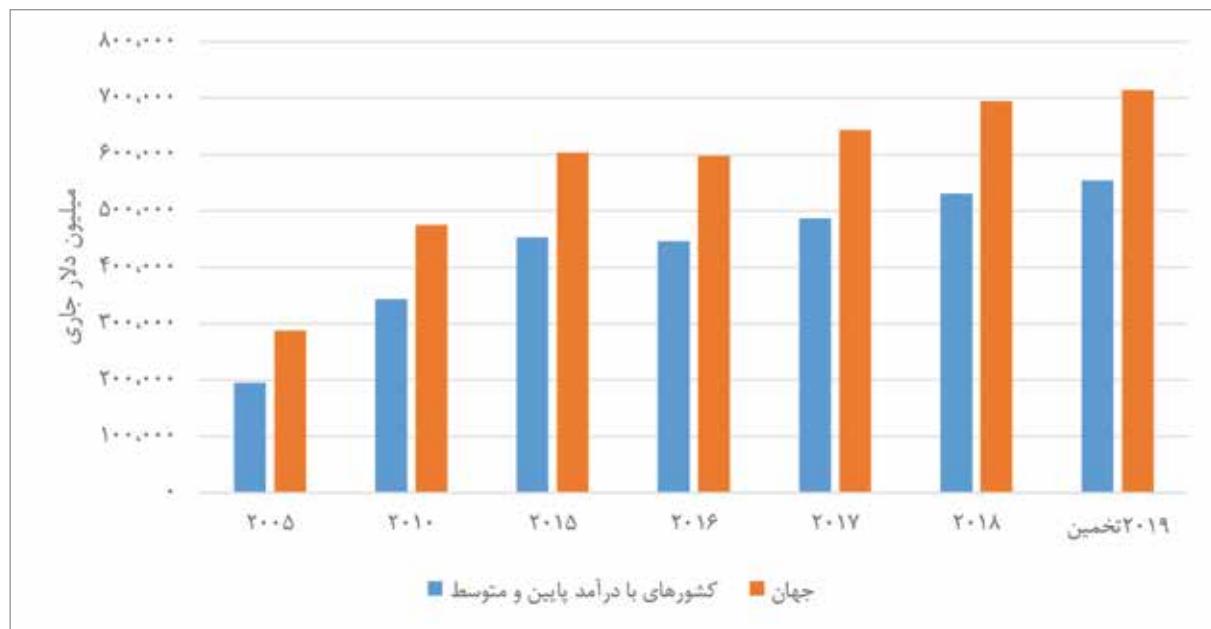
به کشورهای با درآمد پایین و متوسط وارد شده است

(WorldBank, 2020)

نمودار زیر رشد جریان وجوه ارسالی جهان را در مقایسه

با وجوه ارسالی به کشورهای با درآمد پایین و متوسط

نشان می‌دهد.

نمودار ۵۰- جریان وجهه ارسالی مهاجران در جهان و کشورهای با درآمد پایین و متوسط (میلیون دلار آمریکا) (۲۰۰۵ تا ۲۰۱۹)
(WorldBank, 2020)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

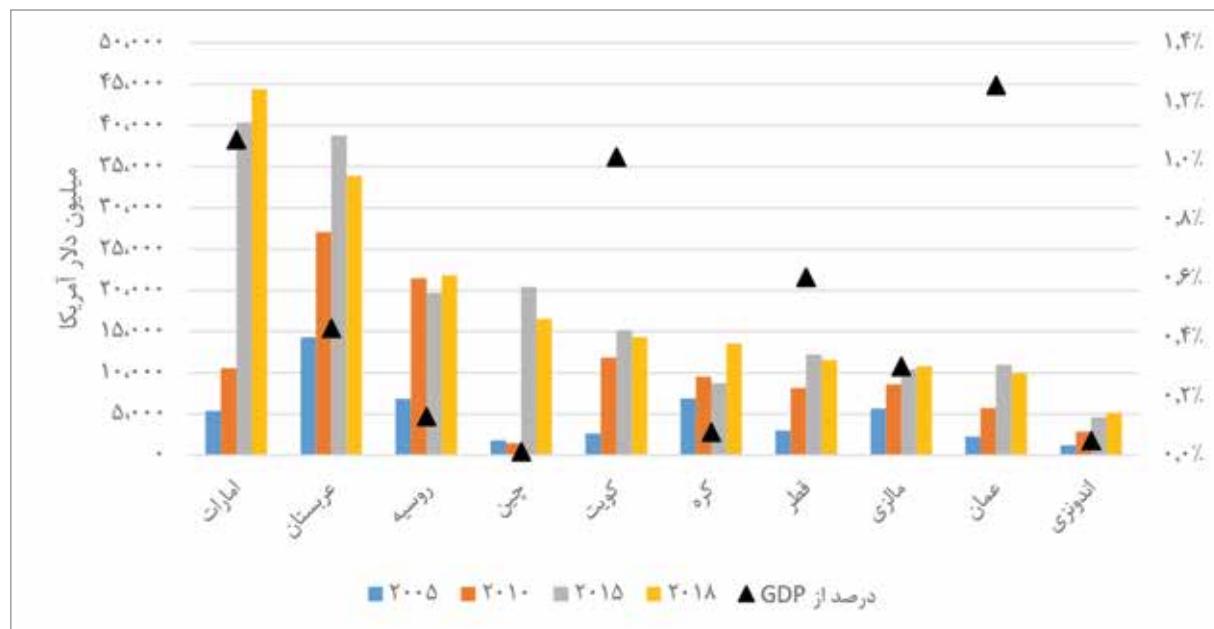
۱۱۲

رشد مجدد جریان‌های مهاجرتی به برخی از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس (GCC) و فدراسیون روسیه بوده است. در سال ۲۰۱۸ به استثنای کشور چین، در کشورهای با درآمد کم و متوسط وجهه ارسالی مهاجران (۴۶۲ میلیارد دلار) به طور قابل توجهی بیشتر از جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (۳۴۴ میلیارد دلار) بوده است. همچنان کشورهای وابسته به وجهه ارسالی مهاجران، مانند جمهوری قرقیزستان، تاجیکستان و ازبکستان، از بهبود مجدد فعالیتهای اقتصادی در کشور روسیه بهره‌مند شده‌اند (WorldBank, 2019).

نمودار زیر ده کشور اول فرستنده وجهه ارسالی مهاجران را در آسیا نشان می‌دهد. در کشور اول، امارات، در سال ۲۰۱۸ حدود ۴۴ میلیارد دلار توسط مهاجران به خارج از این کشور ارسال شده است که بیش از ۱ درصد از تولید ناخالص داخلی این کشور بوده است. بیشترین سهم از GDP ارسالی در میان کشورهای آسیایی مربوط به کشور عمان با ۱/۳ درصد بوده است.

گفتنی است بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۴ وجهه ارسالی به کشورهای آسیایی به شدت افزایش یافت و در سال ۲۰۱۷ به مقدار ۲۶۸ میلیارد دلار رسید. بیشترین مهاجرت‌های کاری موقت از آسیای جنوبی به مقصد کشورهای خلیج بوده است که به منظور دسترسی به درآمد بالاتر و فرصت‌های شغلی بیشتر و بهتر رخ داده است. آسیای جنوبی در میان بزرگ‌ترین پذیرنده‌های وجهه ارسالی مهاجران قرار دارد. در سال ۲۰۱۸ هند به عنوان بزرگ‌ترین مقصد وجهه ارسالی، از بازگشت مالی این وجهه ۷۹ میلیارد دلار درآمد داشته است. در کشورهایی مانند پاکستان، سریلانکا و بنگلادش، عواید مالی وجهه ارسالی حدود ۵ درصد از تولید ناخالص داخلی در یک سال بوده است (WorldBank, 2019).

در سال ۲۰۱۹، رشد دریافت وجهه ارسالی مهاجران تقریباً از ۷ درصد در شرق آسیا و اقیانوس آرام تا ۱۲ درصد در جنوب آسیا بوده است. این افزایش کلی ناشی از وضعیت اقتصادی و شغلی قوی‌تر مهاجران در ایالات متحده و

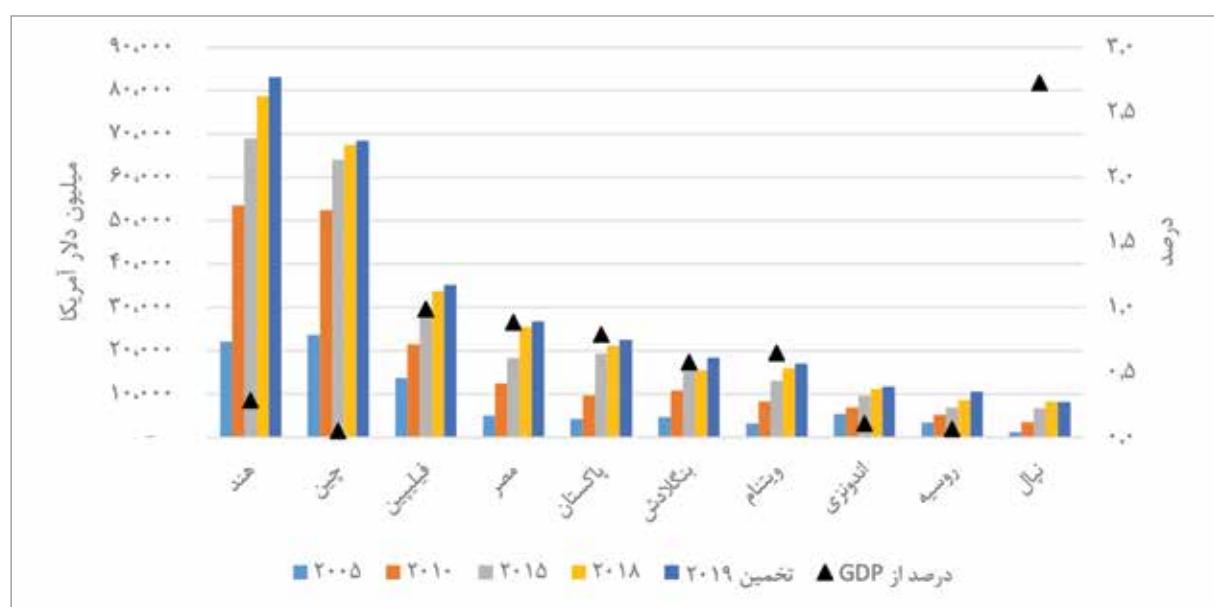

نمودار ۵۱- وجهه ارسالی از ده کشور اول آسیایی و درصد از GDP آنها (۲۰۰۵ تا ۲۰۱۸)

(WorldBank, 2020)

دریافتی در میان این کشورها نیپال است که به میزان ۲/۷ درصد از تولید ناخالص داخلی خود از مهاجرانش دریافت وجهه می‌نماید. پس از آن فیلیپین به اندازه ۱/۰ درصد و مصر ۰/۹ درصد از GDP خود از وجهه مهاجران ورودی دارند.

نمودار ۵۲، ده کشور اول آسیایی دریافت‌کننده وجهه ارسالی از مهاجران را نشان می‌دهد. از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۹ میزان این وجهه دریافتی در هند تقریباً ۴ برابر شده است و در دیگر کشورها نیز همواره صعودی بوده است. بالاترین درصد از GDP

نمودار ۵۲- ده کشور اول آسیایی دریافت‌کننده وجهه ارسالی از مهاجران و درصد از GDP آنها (۲۰۰۵ تا ۲۰۱۹)

(WorldBank, 2020)

در سال ۲۰۱۹، دو میلیون درخواست پناهندگی جدید در دولتها و یا توسط کمیساريای عالی سازمان ملل متعدد در امور پناهندگان ثبت شده است. از کل دو میلیون درخواست جدید برای پناهندگی که در سال ۲۰۱۹ ارائه شده است، ایالات متحده با ۳۰۱ هزار تقاضای پناهندگی جدید در رتبه اول قرار داشته است که نسبت به سال ۲۰۱۸ (۲۵۴ هزار و ۳۰۰ درخواست جدید) روند افزایشی داشته است. برخلاف روند قبلی افزایش تقاضای پناهندگی در ایالات متحده از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۶ این روند در مقایسه با سال‌های مذکور روند کاهشی داشته است. پرو دومین کشوری است که با ۲۵۹ هزار و ۸۰۰ پناهجوی جدید بیشترین تعداد پناهجویان جدید را در سال ۲۰۱۹ ثبت نموده است و پس از آن کشورهای آلمان (۱۴۲ هزار و ۵۰۰ ثبت پناهجوی جدید)، فرانسه (ثبت ۱۲۳ هزار و ۹۰۰ پناهجوی جدید) و اسپانیا (ثبت ۱۱۸ هزار و ۳۰۰ ثبت پناهجوی جدید) در رتبه‌های بعدی قرار داشته‌اند. در سال ۲۰۱۹ در مجموع ۵/۶ میلیون نفر از آوارگان جهان (شامل ۵/۳ میلیون نفر آواره داخلی و ۳۱۷ هزار و ۲۰۰ پناهندگان) به کشور و محل زندگی قبلی خود بازگشته‌اند. براساس گزارش کمیساريای عالی سازمان ملل متعدد در امور پناهندگان، در پایان سال ۲۰۱۹، افراد زیر ۱۸ سال، تقریباً ۴۰ درصد از جمعیت ۷۹/۵ میلیون نفری آوارگان جهان را تشکیل می‌دهند. هم‌چنین تا پایان سال ۲۰۱۹ حدود ۸۵ درصد از کل جمعیت پناهندگان در جهان و همچنین، آوارگان و نزوهایی را کشورهای در حال توسعه میزبانی کرده‌اند که کشورهای کمتر توسعه یافته از حدود ۲۷ درصد کل پناهندگان جهان میزبانی می‌کنند. در مجموع ۷۳ درصد کل پناهندگان جهان و آوارگان و نزوهایی در کشورهای همسایه خود زندگی می‌کنند (UNHCR, 2020b).

از بین پناهندگان تحت نظر کمیساريای عالی سازمان ملل متعدد در امور پناهندگان در پایان سال ۲۰۱۹، ۵ کشور جمهوری عربی سوریه، و نزوهای افغانستان، سودان جنوبی و میانمار با ۱۶/۳ میلیون نفر، حدود دو سوم (۶۸ درصد) کل پناهندگان جهان را تشکیل می‌دهند. در گیری مداوم در سوریه باعث شده است تا این کشور

با وجود اینکه تخمین‌های سال ۲۰۱۹، رشد وجوه ارسالی مهاجران را در سال ۲۰۲۰ پیش‌بینی می‌کرد ولی اثرات اقتصادی کووید-۱۹ بر اقتصاد جهانی به ویژه مهاجران، باعث شد تخمین‌های سازمان‌های جهانی به ویژه بانک جهانی با تغییراتی مواجه شود. در حالی که بانک جهانی در گزارش آوریل ۲۰۱۹ خود برای رشد وجوه ارسالی در جهان حدود ۴/۴ درصد رشد را در سال ۲۰۲۰ نسبت به سال ۲۰۱۹ پیش‌بینی کرده بود، در گزارش آوریل ۲۰۲۰ پیش‌بینی کرده است که وجوه ارسالی مهاجران در اثر تغییرات اقتصادی ناشی از ویروس کرونا با کاهشی ۵/۷ درصدی همراه شود و از ۷۱۴ میلیارد دلار به ۵۷۲ میلیارد دلار برسد. این امر باعث کاهش ۱۹/۷ درصدی وجوه ارسالی به کشورهای با درآمد پایین و متوسط خواهد شد (Worldbank, 2020).

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۱۱۴

۱-۳- بخش سوم: روند مهاجرت‌های پناهجویی در جهان

۱-۱-۳- روند مهاجرت‌های اجباری و پناهجویی در جهان

تا پایان سال ۲۰۱۹ در مجموع ۷۹/۵ میلیون نفر در جهان مجبور به ترک خانه‌های خود شده و ۲۶ میلیون پناهندگان در جهان وجود داشته که ۲۰/۴ میلیون نفر آن تحت حمایت کمیساريای عالی سازمان ملل متعدد در امور پناهندگان^۱ و ۵/۶ میلیون پناهندگان فلسطینی توسط آژانس امدادارسانی و کاریابی برای آوارگان فلسطینی در خاور نزدیک^۲ (اونروا) ثبت شده است. از نظر تعداد کل پناهندگان در جهان در حال حاضر بالاترین رکورد ثبت شده است. همچنین در حدود ۴/۲ میلیون نفر نیز به دنبال حمایت بین‌المللی و در انتظار تعیین وضعیت پناهندگی خود بوده‌اند که از آن‌ها به عنوان پناهجو یاد می‌شود. هم‌چنین تا پایان سال ۲۰۱۹، ۳/۶ میلیون و نزوهایی در دیگر کشورها آواره شده‌اند. بعلاوه ۴۵/۷ میلیون نفر در جهان تا پایان سال ۲۰۱۹ در درون مرزهای کشور متبوع خود آواره شده است که از آنها به عنوان آوارگان داخلی یاد می‌شود (UNHCR, 2020b).

می‌دهد. در سال ۲۰۱۰ در حدود ۳۰ هزار پناهنده و پناهجو از کشور سوریه ثبت شده بود و از طرف دیگر این کشور در سال ۲۰۱۰ با بیش از ۱ میلیون پناهنده سومین کشور میزبان پناهندگان در جهان بود که عمدهاً پناهندگان عراقی را شامل می‌شد (IOM, 2020). اما در سال ۲۰۱۹ بیش از ۶/۶ میلیون پناهنده سوری در کشورهای جهان وجود داشته است که از این نظر در رتبه اول قرار دارد. از طرف دیگر کشور افغانستان که در سال ۲۰۱۰ در رتبه اول تعداد پناهندگان در جهان قرار داشت به جایگاه سوم در سال ۲۰۱۹ نزول پیدا می‌کند، اگرچه از نظر تعداد پناهندگان تغییر محسوسی ایجاد نشده است.

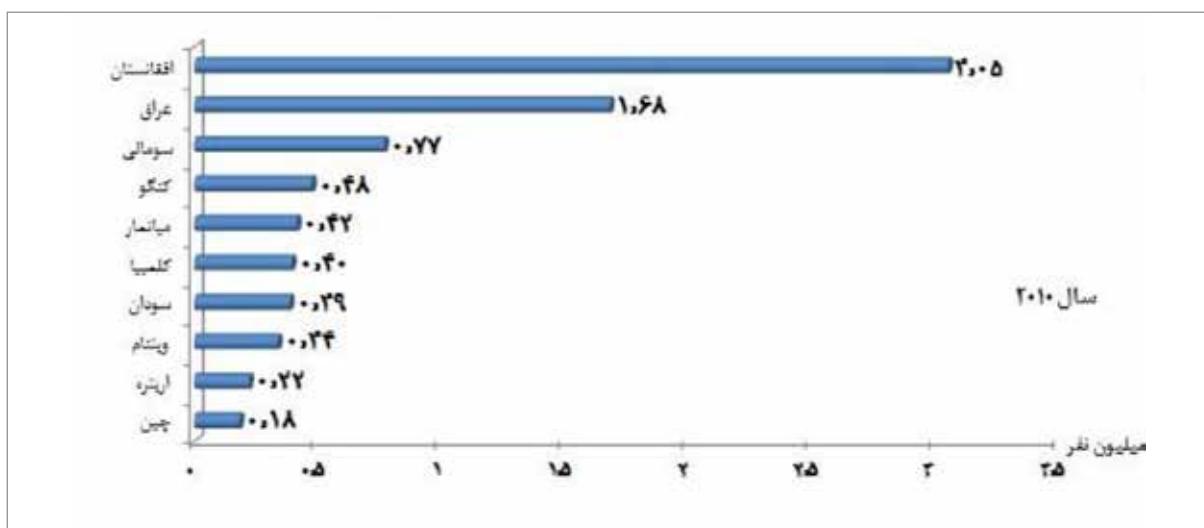
با ۶/۶ میلیون پناهنده همچنان در صدر کشورهای جهان از نظر کشور مبداء پناهندگان قرار گیرد. بی‌ثباتی و خشونت بیش از ۳۰ سال است که افغانستان را به یکی از مهم‌ترین کشورهای اصلی مبدأ پناهندگان تبدیل کرده است که با ۲/۷ میلیون پناهنده پس از آوارگان ونزوئلایی ۳/۷ میلیون نفر) در رتبه سوم از نظر بیشترین جمعیت پناهنده در جهان قرار دارد. سودان جنوبی با موقع خشونتهای گسترده چهارمین کشور مبدأ پناهندگان است (۲/۲ میلیون نفر در پایان سال ۲۰۱۹) (UNHCR 2020b).

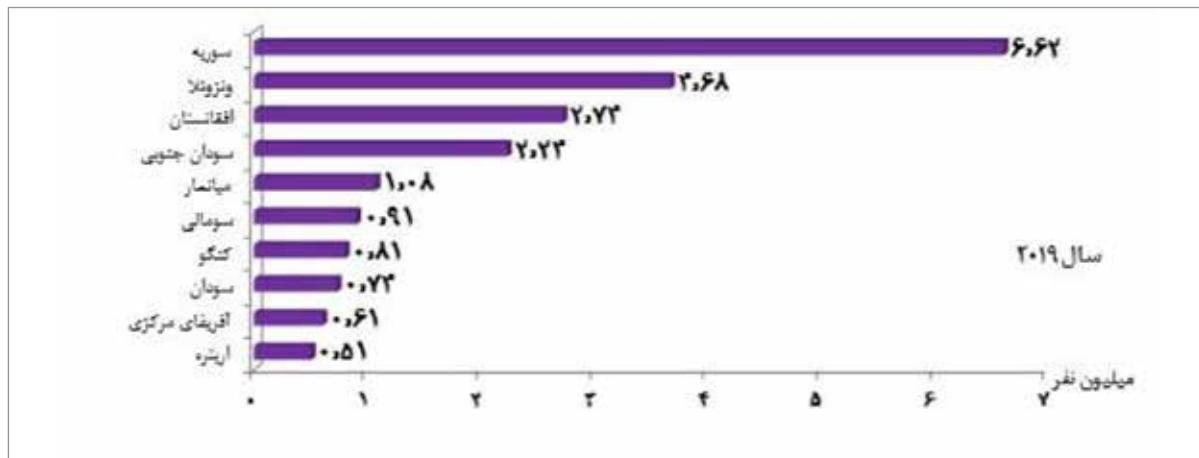
نمودار زیر تعداد پناهندگان ده کشور اصلی مبدأ پناهندگان را در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۹ نشان

جدول ۱۸- ده کشور اصلی مبدأ آوارگان بین‌المللی در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۹

۲۰۱۹		۲۰۱۰	
کشور	تعداد	کشور	تعداد
سوریه	۶۶۱۷۰۰	افغانستان	۳۰۵۴۷۰۰
ونزوئلا	۳۶۷۵۵۰	عراق	۱۶۸۳۶۰۰
افغانستان	۲۷۲۸۹۰۰	سومالی	۷۷۰۲۰۰
سودان جنوبی	۲۲۳۴۸۰۰	کنگو	۴۷۶۷۰۰
میانمار	۱۰۷۸۳۰۰	میانمار	۴۱۵۷۰۰
سومالی	۹۰۵۱۰۰	کلمبیا	۳۹۵۶۰۰
کنگو	۸۰۷۴۰۰	سودان	۳۸۷۳۰۰
سودان	۷۳۴۹۰۰	ویتنام	۳۳۸۷۰۰
آفریقای مرکزی	۶۱۰۲۰۰	اریتره	۲۲۲۵۰۰
اریتره	۵۰۵۱۰۰	چین	۱۸۴۶۰۰

(UNHCR, 2020b)

نمودار ۵۳- ده کشور اصلی مبدأ آوارگان بین‌المللی در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۹

(منبع: UNHCR, 2020b)

دوم در جهان از نظر میزانی از پناهندگان در جهان رسیده است؛ البته وضعیت آوارگان و نزولیایی به عنوان پناهندگان تحت حمایت کنوانسیون ۱۹۵۱ ثبت نشده است و از این‌رو کشور کلمبیا میزان حدود ۱/۸ میلیون آواره و نزولیایی است. از نظر میزانی پناهندگان اوگاندا، سودان، آلمان، ایران و لبنان به ترتیب میزان بیشترین پناهندگان در جهان بوده‌اند (UNHCR, 2020b).

بر اساس داده‌های کمیساريای عالی سازمان ملل متحد، در سال ۲۰۱۹ ایران هفتمین کشور (با احتساب میزانی کلمبیا از آوارگان و نزولیایی) میزان پناهندگان در جهان بوده است. ده کشور اصلی میزان پناهندگان در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ در جدول زیر ارائه شده است. در سال ۲۰۰۵، ایران میزان حدود ۹۷۴ هزار نفر پناهندگان بود و این عدد در سال ۲۰۱۹، تقریباً ثابت مانده است. آلمان پنجمین کشور است که میزان حدود ۱/۱ میلیون پناهندگان بوده است.

در سال ۲۰۱۹، برای ششمین سال متوالی، ترکیه با ۳/۶ میلیون پناهندگان، عمدهاً سوری بزرگ‌ترین کشور میزان پناهندگان در جهان بود. با افزایش سهم قابل توجه مهاجران سوری در جمعیت پناهندگان جهانی، دو کشور همسایه - اردن و لبنان - نیز در بین ۱۰ کشور اول میزان پناهندگان قرار گرفتند. در بین ده کشور میزان پناهندگان، پاکستان و جمهوری اسلامی ایران به عنوان دو میزان اصلی پناهندگان افغانستانی (دومین کشور با مبدأ اصلی پناهندگان در جهان) بودند. اوگاندا، سودان، آلمان، بنگلادش و اتیوپی از دیگر کشورهای میزان بیشترین پناهندگان بوده‌اند. کشور کلمبیا نیز در سال ۲۰۱۹ با میزانی ۱/۸ میلیون آواره و نزولیایی به جمع کشورهای اصلی میزان آوارگان و پناهندگان در جهان اضافه شده است.

با توجه به اینکه در گزارش سال ۲۰۲۰ کمیساريای عالی ملل متحد در امور پناهندگان، جمعیت آوارگان و نزولیایی به صورت مجزا از جمعیت پناهندگان جهان ارائه شده است، از سال ۲۰۱۹ کشور کلمبیا به رتبه

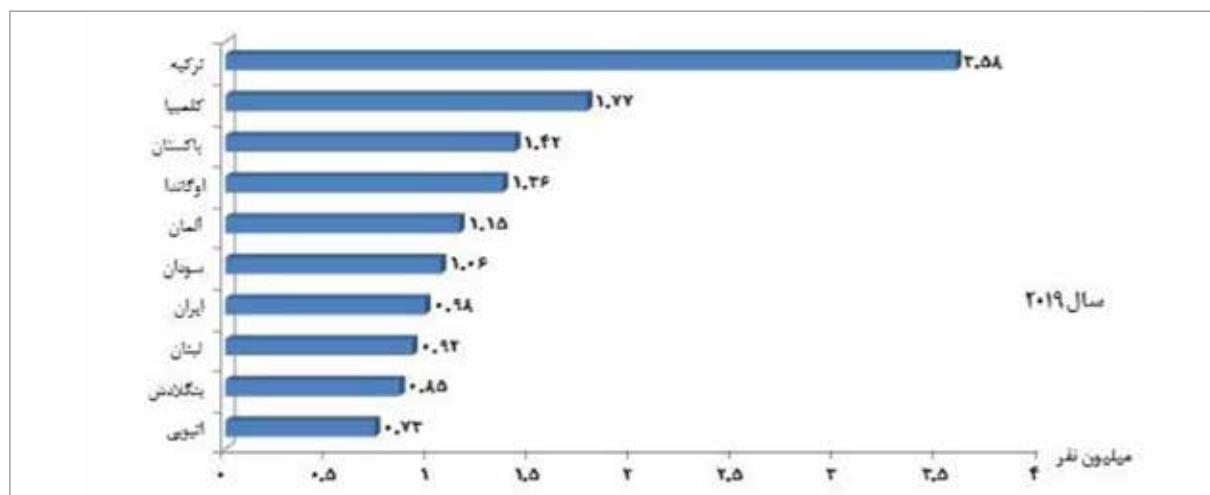
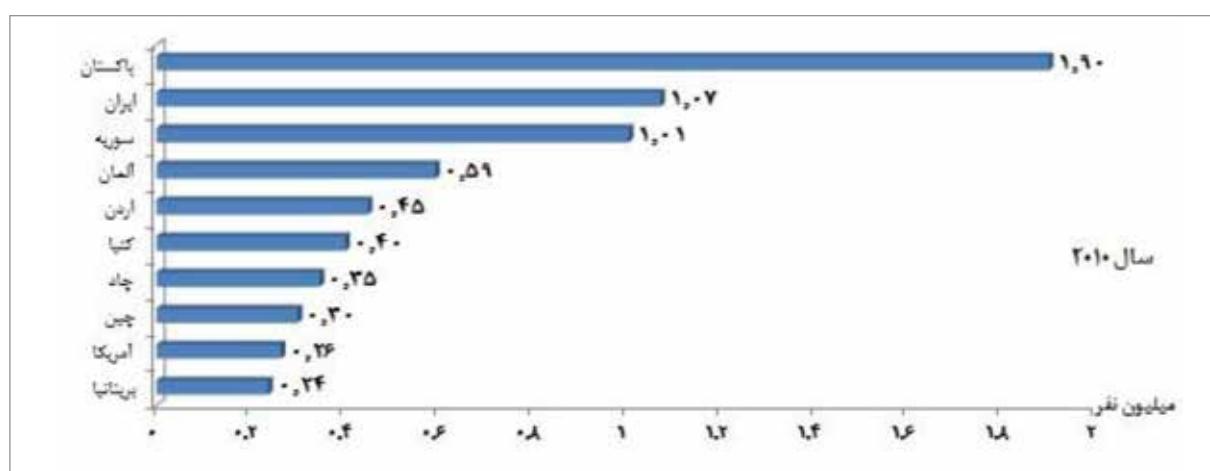
جدول ۱۹-۵ کشور اصلی میزبان پناهندگان در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۹

سال ۲۰۱۹		سال ۲۰۱۰	
۳۵۷۹۵۰۰	ترکیه	۱۹۰۰۶۰۰	پاکستان
۱۷۷۱۹۰۰	کلمبیا	۱۰۷۳۴۰۰	ایران
۱۴۱۹۶۰۰	پاکستان	۱۰۰۵۵۰۰	سوریه
۱۳۵۹۵۰۰	اوگاندا	۵۹۴۳۰۰	آلمان
۱۱۴۶۷۰۰	آلمن	۴۵۰۹۰۰	اردن
۱۰۵۵۵۰۰	سودان	۴۰۲۹۰۰	کنیا
۹۷۹۴۰۰	ایران	۳۴۷۹۰۰	چاد
۹۱۶۲۰۰	لبنان	۳۰۱۰۰۰	چین
۸۵۴۸۰۰	بنگلادش	۲۶۴۶۰۰	آمریکا
۷۳۳۱۰۰	اتیوپی	۲۳۸۲۰۰	بریتانیا

(UNHCR, 2020b)

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۱۱۸

نمودار ۵۴-۵ کشور اصلی میزبان پناهندگان در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۹

(UNHCR, 2020b)

- در دهه گذشته در مجموع ۳/۹ میلیون پناهنده به کشورهای خود بازگشته‌اند.
- ۱/۱ میلیون پناهنده توسط کشورها ثبت شده است.
- ۳۲۲ هزار و ۴۰۰ پناهجو تابعیت کشور مقصد پناهندگی خود را دریافت کرده‌اند.
- ۷۵۴ هزار و ۵۰۰ فرد فاقد تابعیت در دهه گذشته موفق به اخذ تابعیت از کشورهای مختلف جهان شده‌اند.

❖ وضعیت پناهندگان در مناطق جهان

● وضعیت در قاره آفریقا

آوارگی‌های داخلی در آفریقا و از آفریقا مهم‌ترین ویژگی این قاره است. بیشتر پناهندگان و پناهجویان در این قاره، در کشورهای همسایه خود میزبانی شدند. ده کشور برتر در آفریقا که بر اساس دو گروه میزبان و ارسال پناهندگان و پناهجویان رتبه‌بندی شده‌اند، عبارتند از: سودان جنوبی، سودان، جمهوری دموکراتیک کنگو، اوگاندا، اتیوپی، سومالی، جمهوری آفریقای مرکزی، اریتره، بوروندی و کنیا. کشورهای سودان جنوبی، سومالی، سودان، جمهوری دموکراتیک کنگو و جمهوری آفریقای مرکزی، ۵ کشوری هستند که از نظر ارسال پناهندگان به ترتیب بیشترین میزان را داشته‌اند و کشورهای اوگاندا، سودان، اتیوپی، جمهوری دموکراتیک کنگو و کنیا ۵ کشور برتر از نظر میزبانی می‌باشند.

مشابه سال ۲۰۱۷، سودان جنوبی بیشترین تعداد پناهجویان را در سال ۲۰۱۸ در آفریقا (۲/۳ میلیون نفر) داشته است و از این نظر در رتبه سوم جهان قرار دارد که اغلب آن‌ها در کشورهای همسایه از جمله اوگاندا میزبانی شدند (سومین کشور پناهندگان فرست در جهان که بیشترین آن‌ها در اوگاندا هستند). پس از چندین دهه درگیری، سومالی، دومین تعداد بالای پناهندگان در منطقه را دارد و پنجمین کشور پناهندگان فرست در جهان است که بیشتر آن‌ها در کنیا و اتیوپی میزبانی شده‌اند. سایر پناهندگان از کشور سودان، جمهوری دموکراتیک کنگو، جمهوری آفریقای مرکزی و اریتره می‌باشند. اوگاندا همچنان بزرگ‌ترین کشور میزبان پناهندگان در منطقه است و در حدود ۱/۲ میلیون پناهندگان در آن زندگی

براساس گزارش مهاجرت‌های بین‌المللی (World Migration Report 2020) در حالی که چالش‌های بسیاری برای اندازه‌گیری افراد بهره‌مند از ادغام محلی وجود دارد، کمیساريای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان تخمین می‌زند که در سال ۲۰۱۸، ۲۷ کشور حاصل به یک پناهندگان تابعیت اعطای کرده‌اند (naturalized refugee) (در مقایسه با ۲۸ کشور در سال ۲۰۱۷) که در کل ۶۲ هزار و ۶۰۰ پناهندگان در سال ۲۰۱۸ تابعیت کشور مقصد را دریافت کرده‌اند (کاهش در مقایسه با سال ۲۰۱۷ با ۷۳ هزار و ۳۰۰ پناهندگان دریافت‌کننده تابعیت اما در مقایسه با سال ۲۰۱۶ با ۲۳ هزار اعطای تابعیت گزارش شده به پناهندگان در جهان افزایش قابل توجهی داشته است). ترکیه به حدود ۲۹ هزار پناهندگان سوری در سال ۲۰۱۸ تابعیت اعطای کرده است (در مقایسه با ۵۰ هزار مورد در سال ۲۰۱۷) که از این نظر بیشترین تعداد را در جهان به خود اختصاص داده است. کشورهای کانادا، هلند، گینه بیسائو و فرانسه از نظر تعداد تابعیت اعطایشده به پناهندگان در رتبه‌های بعدی قرار دارند. جدیدترین گزارش کمیساريای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان که به بررسی وضعیت آوارگان و پناهندگان در سال ۲۰۱۹ می‌پردازد، وضعیت دهه گذشته میلادی (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹) را در چند نکته کلیدی خلاصه نموده است: (UNHCR, 2020b)

- در طول دهه گذشته در مجموع حدود ۱۰۰ میلیون نفر در جهان مجبور به ترک خانه‌های خود شده‌اند.
- ۴۰۰ هزار درخواست پناهجویی جدید توسط کوکان بدون همراه یا جدا شده از خانواده در جهان ثبت شده است.
- پنج میلیون نفر از پناهجویان جهان از حمایت بین‌المللی برخوردار شده‌اند. ۶۷ درصد آنها تحت کنوانسیون ۱۹۵۱ وضعیت پناهندگی دریافت کرده‌اند)
- ۱۵ میلیون نفر در خارج از چارچوب فرایندهای پناهجویی به عنوان پناهندگان (تحت عنوان حمایت موقت) ثبت شده‌اند.
- ۷۹ میلیون آواره جدید داخلی در دهه گذشته ثبت شده است که ۳۱ میلیون نفر از آنها به محل سکونت خود بازگشته‌اند.

مقایسه با سال ۲۰۱۶ با بیش از ۳۰۰ هزار نفر آواره داخلی) ضمن اینکه شرایط فعلی لیبی، بیش از ۵۶ هزار پناهنده و پناهجوی ساکن در این کشور را تحت تأثیر قرار داده است.

● وضعیت در قاره آسیا

جایه‌جایی‌های بین‌المللی در آسیا یکی از ویژگی‌های اصلی این منطقه است. سوریه و افغانستان کشورهای اصلی مبدأ پناهندگان در جهان هستند. در سال ۲۰۱۸، اکثریت قریب به اتفاق پناهندگان از کشورهای آسیایی در کشورهای همسایه خود زندگی می‌کردند. پناهندگان سوری عمدتاً در ترکیه، لبنان و اردن میزبانی شدند. تعداد پناهندگان افغانستانی از ۲/۶ میلیون نفر در سال ۲۰۱۷ به ۲/۷ میلیون نفر در سال ۲۰۱۸ افزایش یافته است (بیشتر به دلیل زاد و ولد در طول سال) و اغلب در کشورهای پاکستان و جمهوری اسلامی ایران میزبانی شدند. به دلیل خشونت و آزار و اذیت علیه مردم روہینگیا، میانمار سومین کشور از نظر تعداد بالای پناهندگان در منطقه و چهارمین کشور جهان در سال ۲۰۱۸ است که بیشتر پناهندگان آن در کشور بنگلادش میزبانی شدند.

می‌کنند که بیشتر آن‌ها از سودان جنوبی و جمهوری دموکراتیک کنگو هستند. کشورهای دیگر میزبان پناهندگان در سال ۲۰۱۸، سودان و اتیوپی بوده‌اند. در گیری و خشونت در شمال آفریقا و مناطق اطراف آن، به جایه‌جایی‌ها (آوارگی)^۱ دامن زده است. در پایان سال ۲۰۱۸، سودان با ۷۰۰ هزار پناهندۀ ششمین کشور مبدأ پناهندگان در جهان بوده است که بیشتر آن‌ها توسط کشورهای همسایه مانند چاد، سودان جنوبی و اتیوپی میزبانی شدند. سودان همچنین به دلیل در گیری و خشونت، حدود ۲/۱ میلیون آواره داخلی داشت. در عین حال، سودان همچنین یک کشور مهم در میزبانی پناهندگان است و از بیش از ۱ میلیون پناهندۀ میزبانی می‌کند. (از سال ۲۰۱۶ این تعداد بیش از دو برابر شده است) که بیشتر آن‌ها از سودان جنوبی، اریتره و سوریه بودند. همچنین الجزاير میزبان ۹۴ هزار پناهندۀ تا پایان سال ۲۰۱۸ و مصر میزبان بیش از ۲۴۰ هزار پناهندۀ بود که در اصل مربوط به کشورهای سوریه، فلسطین و سایر کشورهای آفریقایی بودند. وضعیت امنیتی و سیاسی بی ثبات در لیبی تا پایان سال ۲۰۱۸ به ۲۲۱ هزار آواره داخلی دامن زده است (رونده کاهشی در

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱۲۰

جدول ۲۰- پناهندگان و پناهجویان^۲ ارسالی و پذیرفته شده در ده کشور اصلی آسیایی در سال ۲۰۱۸

میزبانی کرده			ارسال کرده			کشور
جمع میزبانی کرده	پناهجو	پناهندۀ	جمع ارسال کرده	پناهجو	پناهندۀ	
۳۷۴۲۷	۱۸۶۲۵	۱۸۸۰۲	۶۷۹۳۸۷۳	۱۳۹۵۳۴	۶۶۵۴۳۳۹	سوریه
۳۹۹۳۳۴۰	۳۱۱۶۸۲	۳۶۸۱۶۵۸	۱۱۱۶۶۶	۴۲۸۶۹	۶۸۷۹۷	ترکیه
۷۲۵۱۰	۲۸۲	۷۲۲۲۸	۲۹۹۱۳۲۶	۳۱۰۹۴	۲۶۸۱۲۳۲	افغانستان
۱۴۰۹۱۸۰	۵۱۷۲	۱۴۰۴۰۰۸	۲۰۷۵۳۴	۷۵۳۱۵	۱۳۲۲۱۹	پاکستان
۹۷۹۴۶۸	۳۳	۹۷۹۴۳۵	۲۱۷۲۴۳	۸۷۳۴۲	۱۲۹۹۰۱	ایران
.	.	.	۱۱۷۵۵۷۸	۳۰۴۳۴	۱۱۴۵۱۴۴	میانمار
۹۰۶۶۷۴	۳۹	۹۰۶۶۳۵	۷۹۸۰۴	۵۸۸۱۶	۲۰۹۸۸	بنگلادش
۹۶۶۰۳۹	۱۶۳۸۶	۹۴۹۶۵۳	۱۳۶۱۴	۸۰۲۳	۵۵۹۱	لبنان
۲۹۷۰۰۶	۱۳۹۹۳	۲۸۳۰۱۳	۶۲۸۹۹۹	۲۵۶۶۸۷	۳۷۲۲۳۱۲	عراق
۷۶۷۸۰۷	۵۲۵۱۴	۷۱۵۲۹۳	۶۴۹۸	۴۰۹۷	۲۴۰۱	اردن

منبع: (UNHCR, 2020) بازیابی شده در ۵ ژانویه ۲۰۲۰؛ قبل دسترس در:

http://popstats.unhcr.org/en/persons_of_concern

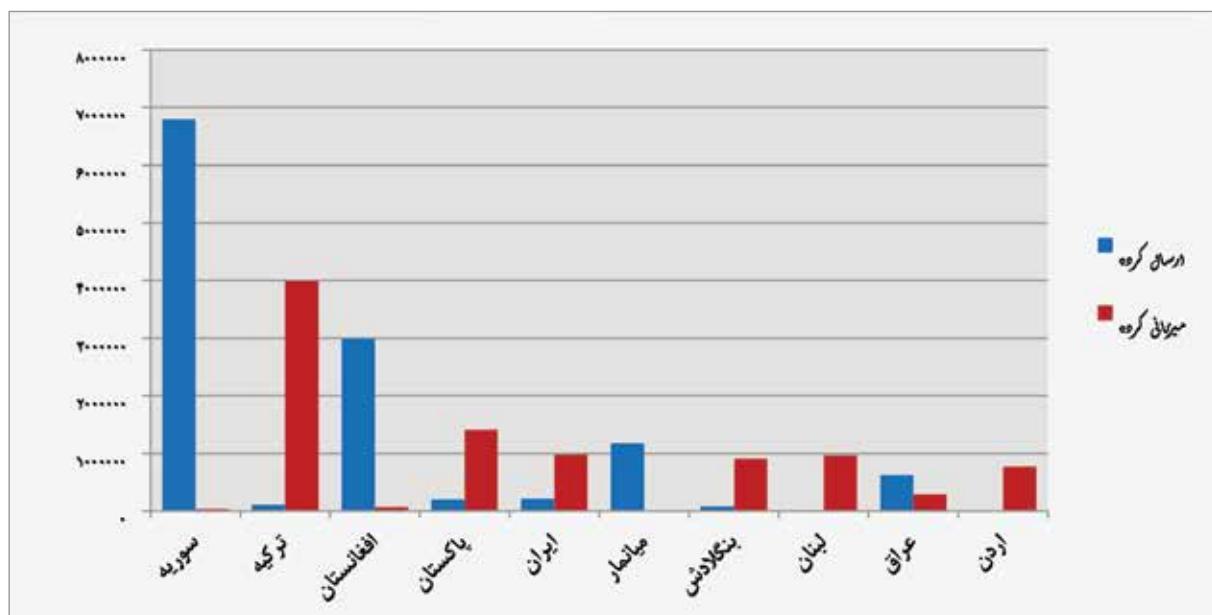
1. Displacement

2-منظور از تعداد پناهندۀ و پناهجو، جمعیت در وضعیت پناهندگی و پناهجویی در آن سال است؛ لذا این آمار به معنای ثبت پناهجو و پناهندۀ جدید در آن سال نیست.

است (به جز مواردی از جمهوری دموکراتیک خلق کره). تا پایان سال ۲۰۱۷، چین و کره جنوبی به ترتیب حدود ۶۰ و ۲۰ هزار پناهجو را میزبانی کرده‌اند.

بر اساس مجموع آمار میزبانی و ارسالی پناهندگان در کشورهای آسیایی، بیشترین ارسال پناهندگان در بین کشورهای آسیایی از کشورهای سوریه، افغانستان و میانمار است که با رنگ آبی در نمودار زیر نشان داده شده است. هم‌چنین از نظر میزبان بودن پناهندگان نیز چهار کشور ترکیه، پاکستان، ایران و لبنان بیشترین تعداد پناهندگان را میزبانی کرده‌اند که در نمودار زیر با رنگ قرمز نشان داده شده است.

یکی از ویژگی‌های غیرمعمول اخیر در پویایی مهاجرت در کشورهای آسیای شرقی، ورود صدها پناهجو از کشورهایی است که از درگیری و خشونت ویران شده‌اند. در سال ۲۰۱۸ بیش از ۵۰۰ پناهجوی یمنی از طریق سیاست ورود بدون ویزا در جزیره ججو^۱ در کشور کره جنوبی که برای جذب گردشگر طراحی شده بود وارد این جزیره شدند. ورود یمنی‌ها باعث ایجاد بحث و گفتگوی عمومی گسترشده و برخی احساسات ضد مهاجرتی، در کشوری شد که تقاضای پناهندگی در آن از نظر تاریخی کم بوده است. کره جنوبی قبل از این عنوان کشور مقصد برای افرادی که دنبال حمایت بین‌المللی بودند، نبوده

نمودار ۵۵- مجموع میزبانی و ارسالی پناهندگان در ده کشور اصلی آسیایی در سال ۲۰۱۸

منبع: (UNHCR, 2020) بازیابی شده در ۵ زانویه ۲۰۲۰

پناهنه به عنوان کشورهای اصلی مبدأ پناهندگان در کشورهای قاره اروپا بوده‌اند.

● وضعیت در قاره اروپا

در سال ۲۰۱۸، آلمان میزبان بیشترین جمعیت پناهندگان و پناهجویان در اروپا و پنجمین کشور در جهان از این نظر بوده است. بیشترین تعداد پناهنه در آلمان از کشورهای سوریه، عراق و افغانستان بوده‌اند. فرانسه و سوئد دومین و سومین میزبان پناهندگان در اروپا با بیش از ۳۶۸ هزار و ۲۴۸ هزار پناهنه بودند. اوکراین و فدراسیون روسیه به ترتیب با ۹۳ هزار و ۶۶ هزار

● وضعیت در قاره آمریکا

در سال ۲۰۱۸ کشور ونزوئلا اصلی‌ترین مبدأ تقاضای پناهندگی در جهان بود که بیش از ۳۴۰ هزار درخواست جدید پناهندگی توسط شهروندان این کشور تا پایان سال ارائه شده است. این یک روند افزایشی از سال ۲۰۱۷

● منطقه اقیانوسیه

در سال ۲۰۱۸، اقیانوسیه میزبان کمی بیشتر از ۱۲۶ هزار نفر پناهندگی و پناهجو بوده است. استرالیا بزرگ‌ترین کشور میزبان در این منطقه و پس از آن پاپوآگینه‌نو و نیوزلند است. بیشتر پناهندگان در این کشورها از آسیا وارد شده‌اند، مانند اندونزیایی‌ها در پاپوا گینه‌نو یا افغانستانی‌ها و ایرانیان در استرالیا.

۳-۲-۱-اسکان مجدد (Resettlement)

کشورهایی که از گذشته به عنوان کشورهای اصلی برای اسکان مجدد شناخته می‌شوند، همچون کانادا، ایالات متحده و استرالیا همچنان به اسکان مجدد بخش عمده پناهندگان مقنای اسکان مجدد در سطح جهان ادامه می‌دهند. در سال ۲۰۱۸ تقریباً ۹۲۴۰۰ پناهندگان برای اسکان مجدد در سطح جهان پذیرفته شده‌اند که نشان دهنده بیش از ۱۰ درصد کاهش نسبت به سال ۲۰۱۷ (۱۰۲ هزار و ۸۰۰ اسکان مجدد) است. در این زمینه پناهندگان سوری، کنگو و اریتره کشورهای اصلی بودند که از برنامه اسکان مجدد منتفع شدند. نمودار زیر آمار اسکان مجدد برای کشورهای اصلی از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۸ را نشان می‌دهد. با حدود ۲۳ هزار پناهندگان اسکان مجدد یافته در سال ۲۰۱۸ این اولین بار از سال ۱۹۸۰ بود که ایالات متحده آمریکا کشور برتر اسکان مجدد نبود. کاهش قابل توجه پناهندگان اسکان مجدد یافته در کشور به دلیل کاهش قابل توجه سقف پذیرش پناهندگان در آمریکا (تعداد پناهندگان پذیرفته شده برای اسکان مجدد در هر سال مالی) و افزایش محدودیت برای پذیرش پناهندگان کشورهایی است که از نظر آمریکا به عنوان کشورهای پر خطر محسوب می‌شوند. با افزایش مداوم تعداد پناهندگان اسکان مجدد یافته طی یک دهه گذشته، کانادا در سال ۲۰۱۸ با کمی بیش از ۲۸ هزار پناهندگان اسکان مجدد یافته به کشور برتر در سال ۲۰۱۸ تبدیل شد.

است زمانی که تقاضای پناهندگی جدید تقریباً به ۱۰۰ هزار نفر رسیده بود. تخمین زده شده است که در پایان سال ۲۰۱۸ در حدود ۳ میلیون و نزولایی کشور خود را به دلیل عوامل مختلفی از جمله خشونت، آزار و اذیت و بحران‌های اقتصادی - سیاسی ترک کرده‌اند. اکثریت قریب به اتفاق آوارگان و نزولایی در خارج از کشور در کلمبیا زندگی می‌کردند (حدود ۱ میلیون نفر). کلمبیا بزرگ‌ترین کشور مبدأ پناهندگان در آمریکای لاتین و منطقه کارائیب بود. بیشتر پناهندگان از کلمبیا در کشورهای همسایه و نزولای و اکوادور میزبانی شدند. السالوادور دومین کشور مبدأ پناهندگان و دومین مبدأ بزرگ تقاضای پناهندگی جدید در این منطقه، پس از پناهجویان و نزولایی بوده است. هائیتی سومین کشور بزرگ مبدأ پناهندگان در آمریکای لاتین و کارائیب در پایان سال ۲۰۱۸ بوده است.

ایالات متحده در سال ۲۰۱۸، میزبان بیش از یک میلیون پناهندگان و پناهجو بود که اغلب آن‌ها (۷۰۰ هزار نفر) را پناهجویان تشکیل می‌دادند. هم‌چنین بزرگ‌ترین کشور دریافت‌کننده درخواست‌های جدید پناهندگی در جهان در سال ۲۰۱۸ (بیش از ۲۵۰ هزار تقاضا) بود. اگرچه این تعداد تقاضا در مقایسه با سال ۲۰۱۷ روند کاهشی را نشان می‌دهد، زمانی که تقاضای پناهندگی در آن سال از ۳۰۰ هزار تقاضای پناهندگی از کشورهای مختلف جهان فراتر رفت.

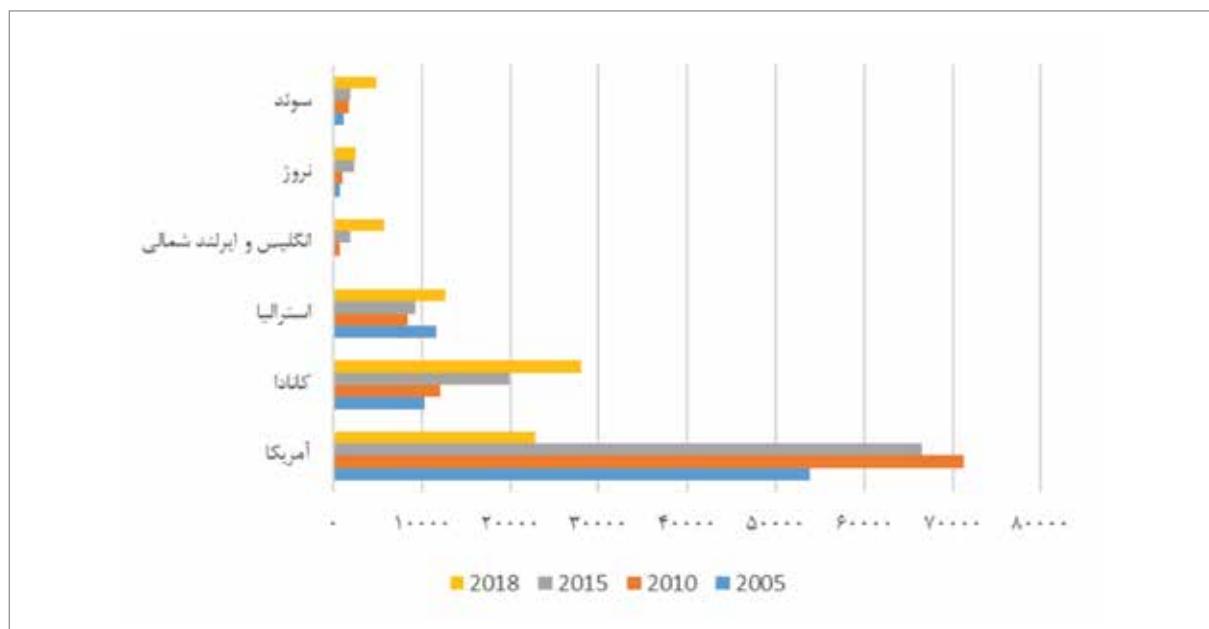
با این حال، بیشترین جمعیت پناهجویان در این کشور مربوط به پناهجویانی از کشورهای السالوادور، گواتمالا، و نزولای و هندوراس بودند. کانادا هم‌چنین میزبان تعداد زیادی از پناهندگان و پناهجویان است. در سال ۲۰۱۸، کانادا میزبان بیش از ۱۹۰ هزار پناهندگان و پناهجو بود، این موضوع حاکی از روند افزایشی نسبت به سال ۲۰۱۷ است زمانی که این کشور در آن سال میزبان حدود ۱۵۰ هزار نفر پناهندگان و پناهجو بود.

جدول ۲۱- تعداد پناهندگان اسکان مجدد یافته توسط کشورهای اصلی اسکان مجدد (۲۰۰۵ تا ۲۰۱۸)

کشور	۲۰۰۵	۲۰۱۰	۲۰۱۵	۲۰۱۸
آمریکا	۵۳۷۹۳	۷۱۳۱۵	۶۶۴۷۷	۲۲۸۹۷
کانادا	۱۰۳۵۸	۱۲۰۴۰	۱۹۹۴۲	۲۸۰۱۳
استرالیا	۱۱۶۲۳	۸۴۶۶	۹۳۷۶	۱۲۷۰۶
انگلیس و ایرلند شمالی	۱۷۵	۷۱۵	۱۸۶۰	۵۷۹۷
نروژ	۷۱۶	۱۰۷۶	۲۳۶۵	۲۴۷۶
سوئد	۱۲۳۸	۱۷۶۲	۱۸۸۸	۴۹۰۶

منبع: (UNHCR, 2019) بازیابی شده در ۲۵ دسامبر ۲۰۱۹، قابل دسترس در:
<http://popstats.unhcr.org/en/resettlement>

تعداد پناهندگان اسکان مجدد یافته در کشورهای آمریکا، کانادا، استرالیا، انگلیس و ایرلند شمالی، نروژ و سوئد در جدول فوچ ارائه شده است. در سال ۲۰۰۵، آمریکا در مقایسه با کشورهای دیگر، کشور برتر از نظر اسکان مجدد بوده است. در سال ۲۰۱۰، به جز استرالیا بقیه کشورهای مذکور در این زمینه روند افزایشی داشته‌اند و آمریکا همچنان کشور برتر اسکان مجدد بوده است. در سال ۲۰۱۵، با وجود اینکه کشورها پذیرش از طریق اسکان پناهندگان اسکان مجدد شده در جهان تبدیل شد.

نمودار ۵۶- تعداد پناهندگان اسکان مجدد یافته توسط کشورهای اصلی اسکان مجدد (۲۰۰۵ تا ۲۰۱۸)
 منبع: (UNHCR, 2019) بازیابی شده در ۲۹ دسامبر ۲۰۱۹

فصل ۵: مروری بر وضعیت و آمار جمعیت ایرانیان در جهان

Iran Migration Outlook 2020

فصل دوم: مروری بر وضعیت و آمار جمعیت مهاجران ایرانی در جهان

از جمعیت مهاجران در جهان معمولاً با معیارهای مختلف آمارهای متفاوتی ارائه شده است. از جمله سازمان‌های بین‌المللی که آمار جمعیتی مهاجران را در کشورهای مختلف تخمین زده و منتشر می‌نمایند بخش امور اقتصادی اجتماعی سازمان^۱ ملل متحده و بانک جهانی هستند.

در تعریف مهاجران بین‌المللی سازمان ملل برای ایجاد چارچوب مشترک و قابل مقایسه در میان کشورها تلاش‌های زیادی کرده است، بنابر تعریف این سازمان مهاجر بین‌المللی با مفهوم کشور محل اقامت معمول تعریف می‌شود، طبق این تعریف «مهاجر بین‌المللی فردی است که کشور محل زندگی معمول خود را تغییر داده است که کشور محل زندگی معمول خود را تغییر داده است» (UN, 1998). مفهوم کشور محل اقامت معمول در چارچوب‌های آماری مختلفی مانند حساب‌های ملی، تراز پرداخت‌ها، محل سرمایه‌گذاری بین‌المللی و توصیه‌های بین‌المللی برای آمار توریسم نیز به کار می‌رود. به منظور تعریف محل اقامت معمول برای شمارش افراد در زمان سرشماری در کشورهای مختلف رویکردهای مشابهی برای تعیین مدت زمان واقعی یا قصد اقامت افراد تعیین شده است. دو معیار برای تعیین زمان اقامت مورد استفاده کشورها قرار می‌گیرد و کشورها عمدتاً یکی از این دو را برای تعیین محل اقامت معمول افراد در نظر می‌گیرند:

تعریف اول: « محلی که فرد به طور مداوم در ۱۲ ماه گذشته بیشترین زمان را در آنجا زندگی کرده است (یعنی جایی که حداقل ۶ ماه و یک روز از ۱۲ ماه گذشته را در آن زندگی کرده است که شامل غیبت برای تعطیلات یا کار نمی‌شود)، یا قصد داشته باشد حداقل ۶ ماه در آنجا زندگی کند». تعریف دوم: « محلی که فرد به طور مداوم حداقل در ۱۲ ماه گذشته در آنجا زندگی کرده است (به جز غیبت‌های موقت برای تعطیلات و کار)، یا قصد دارد حداقل برای ۱۲ ماه در آنجا زندگی کند». تعریف اول بیشتر برای تعیین محل زندگی معمول در داخل کشور و تعریف دوم بیشتر برای تعریف مهاجر بین‌المللی مناسب است که در

چارچوب‌های پیش‌گفته نیز به کار می‌رود (UN, 2017). بنابراین تعریف مهاجر بین‌المللی پیشنهادی سازمان ملل چنین است:

«مهاجر بلند مدت فردی است که برای مدت زمان حداقل یک سال به کشوری به جز کشور معمول محل زندگی خود رفته است، بنابراین کشور مقصد به صورت موثری تبدیل به کشور جدید محل اقامت معمول او شده است» (UN, 1998). در داده‌های سرشماری کشورهای عموماً آنچه پرسیده می‌شود کشور محل تولد یا کشوری است که فرد شهروندی آن را دارد، لذا یکی از داده‌هایی که به عنوان جمعیت مهاجران از آن استفاده می‌شود جمعیت افراد متولد خارج^۲ یا افراد خارجی^۳ است. جمعیت مهاجران بر اساس دو معیار کشور محل تولد^۴ و شهروندی^۵ آمارهای متفاوتی خواهد داشت، البته در برخی از کشورها مانند آمریکا آمار جمعیتی بر اساس قومیت یا اصالت^۶ افراد نیز ارائه می‌شود. در پایگاه داده سازمان ملل برای جمعیت مهاجران به تفکیک کشور یا قلمرو مبدأ و مقصد داده‌های ۱۳۲ کشور از ۲۳۲ کشور یا قلمرو مورد اشاره، بر اساس محل تولد یا در واقع جمعیت متولدین خارج ارائه شده است. داده‌های سایر کشورها بر اساس شهروندی، یا با ترکیبی از محل تولد و شهروندی با داده‌های تجمیعی پناهجویان و پناهندگان (از پایگاه داده UNHCR و UNRWA) ایجاد شده‌اند.

در جدول ۲۱ بر اساس داده‌های موجود در پایگاه داده سازمان ملل، ۲۰ کشور اول دارای بیشترین جمعیت ایرانیان ارائه شده است. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، داده‌های مهاجرین در این کشورها بر اساس محل تولد افراد ثبت شده است، به جز کشور ترکیه که تعداد افراد ثبت‌شده در پایگاه داده UNHCR از ایرانیان در ترکیه نیز به طور مستقیم با آمار سرشماری جمع شده است. قابل توجه اینکه برای برخی از کشورها از جمله برخی از کشورهای همسایه آمار جمعیت ایرانیان در آن کشور در پایگاه داده سازمان ملل موجود نیست. توجه به جدول بعدی که از پایگاه داده دو جانبی مهاجرت بانک جهانی^۷ جمعیت ایرانیان مهاجر را بر اساس کشورهای اول مقصد آورده است، نشان می‌دهد

1. UN Department of Economic and Social Affairs (UN DESA)

2. Foreign born

3. Foreign citizen

4. Country of birth

5. Citizenship

6. Anseccory

7. Bilateral migration matrix

ایرانیان در این کشور در سال ۲۰۱۳ برابر با ۴۱۲۴۰۰ نفر و بر اساس داده ثبت شده در پایگاه های داخلی امارات، تعداد ایرانیان در سال ۲۰۱۸ معادل ۴۵۴ هزار نفر (Globalmediainsight, 2020) بوده است. به این ترتیب به نظر می رسد امارات می تواند اولین کشور حتی قبل از آمریکا با جمعیت بالای ایرانیان در جهان قلمداد شود.

جدول ۲۲ بیست کشور اول دارای بیشترین جمعیت ایرانیان را بر اساس پایگاه داده سازمان ملل و جدول ۲۳ بیست کشور اول را بر اساس پایگاه داده مهاجرت دوجانبه بانک جهانی نشان می دهد.

برخی از کشورهای بدون داده در پایگاه داده سازمان ملل در رتبه های بالایی از نظر تعداد ایرانیان مهاجر قرار دارند. بر اساس داده های پایگاه داده مهاجرت دوجانبه بانک جهانی که از منابع مختلف دیگری هم در تجمعیت داده های آن استفاده می شود، تعداد ایرانیان در کشورهای مختلف جهان و کشورهای اول مقصود ایرانیان از آمار بخش جمعیت سازمان ملل متفاوت است. البته در این پایگاه داده نیز آمار جمعیت ایرانیان در برخی سال ها و برای برخی از کشورها موجود نیست، مثلًا تعداد ایرانیان در امارات متعدد عربی در سال ۲۰۱۷ در این پایگاه داده ثبت نشده است. لیکن بر اساس داده ثبت شده در پایگاه داده بانک جهانی، تعداد

جدول ۲۲- جمعیت ایرانیان در جهان (۲۰ کشور اول با بیشترین جمعیت ایرانی) (سازمان ملل)

روند جمعیت مهاجران ایرانی در جهان در بازه زمانی ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹							کشورها	رتبه
۲۰۱۹	۲۰۱۵	۲۰۱۰	۲۰۰۵	۲۰۰۰	۱۹۹۵	۱۹۹۰		
۱/۳۰۱/۹۷۵	۱/۱۷۱/۳۶۴	۹۸۹/۵۶۰	۸۸۹/۹۴۱	۸۳۱/۳۷۲	۷۴۶/۸۹۴	۶۳۱/۳۳۹	جهان	
۴۰۳/۱۳۶	۳۹۴/۲۲۳	۳۴۸/۲۴۹	۳۱۴/۱۹۹	۲۹۰/۴۱۷	۲۵۰/۳۹۰	۲۱۰/۹۴۱	آمریکا	۱
۱۶۴/۴۶۳	۱۵۳/۴۷۳	۱۲۰/۶۸۵	۹۵/۳۹۵	۷۴/۲۸۴	۵۱/۲۶۶	۲۹/۴۶۷	کانادا	۲
۱۲۷/۱۷۷	۱۱۵/۹۳۶	۱۱۱/۲۶۸	۱۰۸/۳۱۰	۱۰۴/۳۳۱	۱۰۰/۰۲۷	۹۵/۷۲۳	آلمن	۳
۸۹/۷۹۴	۷۹/۰۷۲	۶۱/۸۳۱	۵۸/۶۹۴	۴۱/۰۸۷	۳۶/۰۲۲	۳۱/۵۶۳	انگلستان	۴
۸۳/۱۸۳	۳۹/۳۳۲	۱۴/۷۲۸	۱۴/۳۹۷	۱۳/۴۲۷	۱۳/۱۸۸	۲۳/۸۱۶	ترکیه	۵
۷۹/۳۰۸	۶۹/۰۶۷	۶۲/۱۲۰	۵۴/۴۷۰	۵۱/۱۰۱	۴۷/۶۵۰	۴۰/۱۵۴	سوئد	۶
۷۳/۰۰۲	۶۱/۶۹۰	۳۶/۴۸۰	۲۶/۷۲۰	۲۱/۳۶۰	۱۹/۲۶۰	۱۷/۵۹۹	استرالیا	۷
۵۰/۸۸۱	۵۲/۳۲۲	۵۰/۷۳۲	۵۰/۹۵۰	۵۱/۷۸۶	۵۱/۲۲۰	۴۷/۷۸۵	رژیم صهیونیستی	۸
۳۳/۸۱۹	۲۹/۴۰۵	۲۵/۴۸۶	۲۴/۰۵۱	۱۹/۹۲۱	۱۲/۳۵۷	۵/۱۸۷	هلند	۹
۲۵/۰۹۱	۲۳/۷۰۵	۲۱/۳۹۹	۲۰/۶۴۳	۲۴/۸۶۹	۲۴/۱۱۴	۲۳/۳۵۹	فرانسه	۱۰
۱۸/۷۰۷	۱۶/۲۲۲	۱۳/۰۸۶	۱۱/۶۳۷	۸/۸۵۷	۷/۰۵۵	۵/۱۹۸	نروژ	۱۱
۱۸/۲۹۱	۱۵/۴۹۵	۱۳/۲۴۹	۱۱/۹۸۶	۱۰/۷۲۳	۹/۶۲۹	۸/۵۳۵	اتریش	۱۲
۱۷/۷۱۶	۱۴/۶۸۹	۱۲/۳۵۲	۱۲/۰۲۹	۱۱/۴۸۳	۹/۷۵۳	۸/۰۲۲	دانمارک	۱۳
۱۷/۰۵۹	۱۴/۹۲۵	۱۴/۳۶۰	۱۱/۷۰۱	۸/۹۷۱	۱۴/۰۳۴	۱۹/۰۹۶	ایتالیا	۱۴
۱۴/۷۵۳	۱۴/۴۰۶	۱۷/۵۶۸	۱۷/۳۹۶	۴۲/۶۰۲	۴۴/۹۵۳	۱۴/۹۷۶	عراق	۱۵
۱۲/۹۹۸	۱۱/۵۶۲	۸/۰۳۰	۶/۹۵۳	۶/۰۷۸	۵/۳۷۲	۴/۶۸۶	سوئیس	۱۶
۱۱/۳۹۹	۱۰/۵۵۴	۸/۵۶۹	۴/۴۴۵	۱/۷۳۱	۲/۴۸۰	۳/۱۵۷	بلژیک	۱۷
۹/۱۳۷	۷/۲۲۵	۵/۱۰۱	۳/۰۴۰	۱/۷۶۲	۱/۱۶۰	۵۵۸	فنلاند	۱۸
۸/۰۹۰	۸/۱۳۵	۶/۱۷۲	۷/۴۱۱	۱۱/۲۰۵	۱۰/۲۴۲	۹/۶۵۴	ارمنستان	۱۹
۶/۱۰۰	۵/۸۸۸	۴/۹۲۰	۴/۲۱۲	۳/۴۷۷	۲/۱۵۹	۱/۷۷۱	اسپانیا	۲۰

(UN, 2020)

۱. پایگاه داده بانک جهانی برای جمعیت ایرانیان در امارات در سال ۲۰۱۷ فاقد داده بوده و جدول ۱۲ بر اساس داده های سال ۲۰۱۷ مرتب شده است، لذا در این جدول امارات در کشورهای اول با بیشترین جمعیت ایرانی دیده نمی شود.

جدول ۲۳ - جمعیت ایرانیان در جهان (۲۰ کشور اول با بیشترین جمعیت ایرانی) (بانک جهانی)

رتبه	کشور	۱۹۶۰	۱۹۷۰	۱۹۸۰	۱۹۹۰	۲۰۰۰	۲۰۱۰	۲۰۱۳	۲۰۱۷
۱	آمریکا	۷۲۹۴	۵۷۶۱	۱۳۴۴۴۷	۲۲۹۱۰۹	۲۹۴۳۵۵	۸۲	۳۹۳/۴۱۴	۳۸۶/۰۷۳
۲	کانادا	-	-	-	-	-	-	۱۰۸/۶۳۲	۱۴۰/۳۱۸
۳	آلمان	۷۲۴۶	۱۳۵۸۶	۳۵۹۵۲	۶۶۰۰۸	۱۰۸۴۸۶	-	۱۵۸/۹۰۱	۱۱۹/۰۰۰
۴	انگلستان	۴۶۴۰	۵۷۷	۲۸۷۲۵	۳۲۲۳۶	۷۲۶۷۲	۳۵۱/۶۸۵	۷۵/۷۷۳	۷۷/۰۰۰
۵	سوئد	۱۱۳	۴۰۳	۳۲۳۷	۳۷۸۴۲	۵۰۵۳۷	۵/۹۳۰	۶۷/۲۱۱	۶۹/۰۶۷
۶	استرالیا	۱۰۸	۱۸۰	۳۵۳۸	۱۲۴۶۱	۱۸۵۱۴	۲۹/۱۱۶	۳۶/۰۹۰	۵۵/۶۵۰
۷	کویت	۱۹۴۵۳	۴۶۰۲	۷۵۱۲۳	۱۲۴۰۸	۱۱۷۱۷	۹۸/۳۰۲	۴۶/۴۱۹	۴۵/۱۷۰
۸	رژیم صهیونیستی	۴۴۷۸۲	۵۳۲۱۱	۵۹۷۵۳	۵۳۰۷۷	۵۸۳۲۶	۷۶/۲۵۹	۵۳/۲۳۶	۳۶/۲۲۶
۹	ترکیه	۵۰۷۷	۶۲۸۶	۶۳۱۵	۱۰۳۴۱	۱۳۰۹۶	-	۱۹/۱۸۷	۳۰/۲۲۶
۱۰	قطر	۶۴۶	۳۲۷۱	۶۶۲۸	۲۹۸۴	۳۴۰۱	۲۵۵	۳۰/۰۰۰	۳۰/۰۰۰
۱۱	هلند	۴	۷۸۸	۲۱۸۰	۶۲۸۰	۲۲۰۱۳	-	۲۸/۰۷۹	۲۹/۶۷۰
۱۲	فرانسه	۱۴۲۸۰	۱۴۳۸	۱۲۸۶۷	۱۸۸۴۴	۲۴۲۶۰	-	۲۳/۰۶۵	۲۳/۱۳۴
۱۳	اتریش	۳۰۷	۷۲۷۵	۷۹۵۵	۸۸۱۷	۸۳۶۹	۱۴/۹۷۶	۱۵/۱۱۰	۱۹/۷۹۶
۱۴	نروژ	۱۳	۶۳	۱۹۳	۵۲۶۹	۹۰۴۵	-	۱۵/۸۷۶	۱۶/۵۳۵
۱۵	ایتالیا	۱۱۷۶	۴۵۰۴	۲۱۰۵۴	۱۸۰۸۴	۹۰۰۰	۸/۹۸۹	۱۳/۱۱۵	۱۵/۷۳۰
۱۶	عراق	۳۱۴۱۹	۲۱۴۵۵	۱۵۱۰۴	۱۳۳۰۵	۱۹۲۳	۸/۶۳۹	۱۵/۶۱۱	۱۵/۶۱۱
۱۷	دانمارک	۱۰۹	۱۰۱	۴۴۸	۸۷۱۳	۱۱۱۷۲	-	۱۳/۷۷۷	۱۵/۵۵۰
۱۸	بلژیک	۱۰۶	۹۲۰	۱۱۶۷	۱۸۴۰	۹۴۵	۵/۲۹۱	۷/۱۲۸	۱۰/۸۳۳
۱۹	سوئیس	۱۰۴۹	۱۲۵۶	۱۱۳۱	۴۲۲۶	-	۹/۲۱۸	۹/۸۱۷	۱۰/۱۴۲
۲۰	مالزی	-	۲۶	۱۰۷	۳۴۲	۵۴۲	-	۹/۸۱۷	۹/۸۱۷

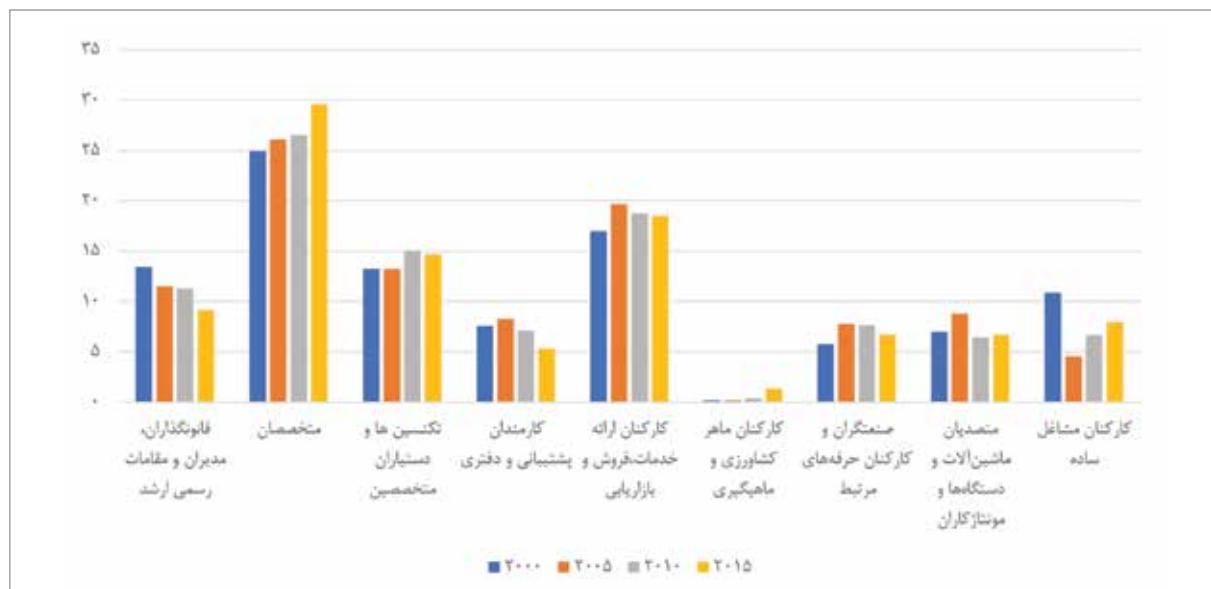
(WorldBank, 2020b)

۱-۲- وضعیت شغلی و تحصیلی ایرانیان مهاجر

پایگاه داده‌ی DIOC¹ وضعیت مهاجران در کشورهای این حوزه را بر اساس داده‌های آماری مختلف بین‌المللی و کشوری جمع‌آوری می‌کند. نمودارهای زیر با استفاده از داده‌های این پایگاه² استخراج شده است.

با احتساب امارات متحده عربی که در سال ۲۰۱۳ داده مربوط به ایران را ثبت کرده بود ولی در سال ۲۰۱۷ فاقد اطلاعات مربوطه است، این کشور اولین کشور از بیست کشور اول دارای جمعیت ایرانی در جهان بر اساس پایگاه داده بانک جهانی است. رتبه‌بندی بر اساس داده‌های بانک جهانی در سه کشور با رتبه‌بندی با داده‌های سازمان ملل تفاوت دارد.

1. Database on Immigrants in OECD Countries
2. <http://www.oecd.org/els/mig/dioc.htm>

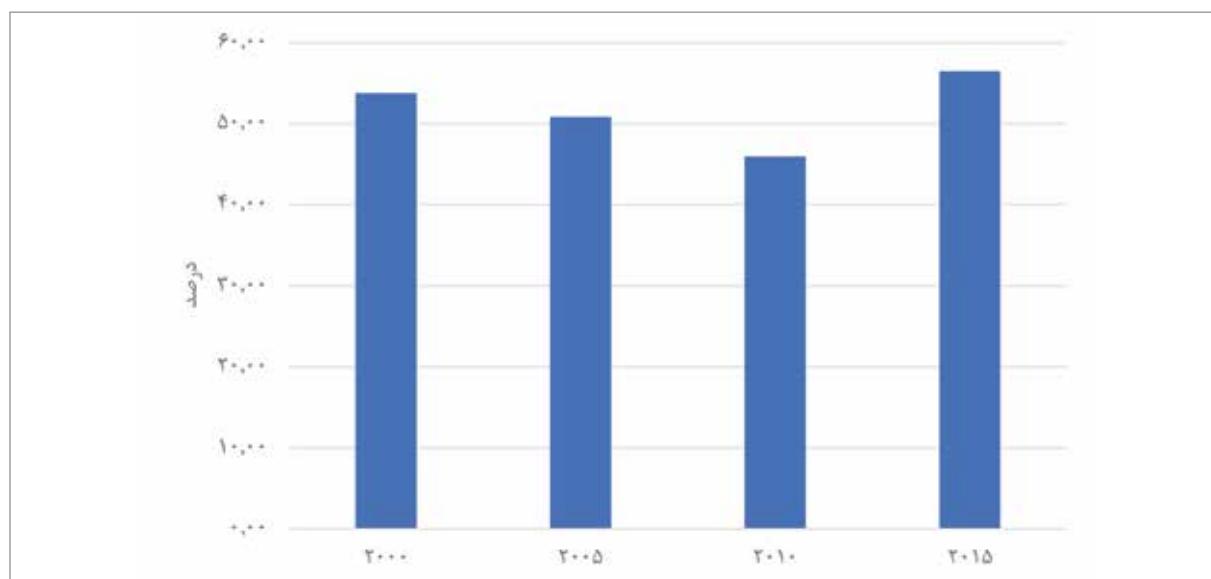
نمودار ۵۷- مشاغل ایرانیان در بازار کار کشورهای OECD (درصد از ایرانیان شاغل در این کشورها) (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵)
(DIOC, 2020)

کمترین درصد ایرانیان در بازار کار کشورهای OECD بوده‌اند.

نمودار زیر درصد ایرانیان با تحصیلات دانشگاهی را از جمعیت ایرانیان بالای ۲۵ سال در این کشورها نشان داده است. چنانکه مشاهده می‌شود به طور معمول در حدود ۵۰ درصد از ایرانیان بالای ۲۵ سال دارای تحصیلات دانشگاهی بوده‌اند، این میزان در سال ۲۰۱۵ به ۵۶ درصد رسیده و در سال ۲۰۱۰ تا ۴۵ درصد کاهش داشته است.

همان‌طور که نمودار نشان می‌دهد اولین گروه شغلی در میان ایرانیان در کشورهای OECD متخصصان هستند،

هم‌چنین به طور کلی روند تعداد متخصصین از نیروی کار ایرانی در این کشورها صعودی بوده است و از ۲۵ درصد در سال ۲۰۰۰ به ۲۹/۶ درصد در سال ۲۰۱۵ افزایش یافته است. دومین گروه شغلی ایرانیان در این کشورها کارکنان ارائه خدمات و کارکنان فروش و بازاریابی بوده است و کارکنان ماهر بخش کشاورزی و شیلات

نمودار ۵۸- نسبت ایرانیان با تحصیلات دانشگاهی از ایرانیان ۲۵ سال به بالا در کشورهای OECD (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵)
(DIOC, 2020)

۲-۲- ایرانیان در آمریکای شمالی

ایرانیان در آمریکا

بر اساس داده‌های موجود سازمان ملل، آمریکا اولین مقصد مهاجران ایرانی در جهان است. در نمودار زیر تعداد ایرانیان در رده‌های سنی مختلف در این کشور قابل ملاحظه است.

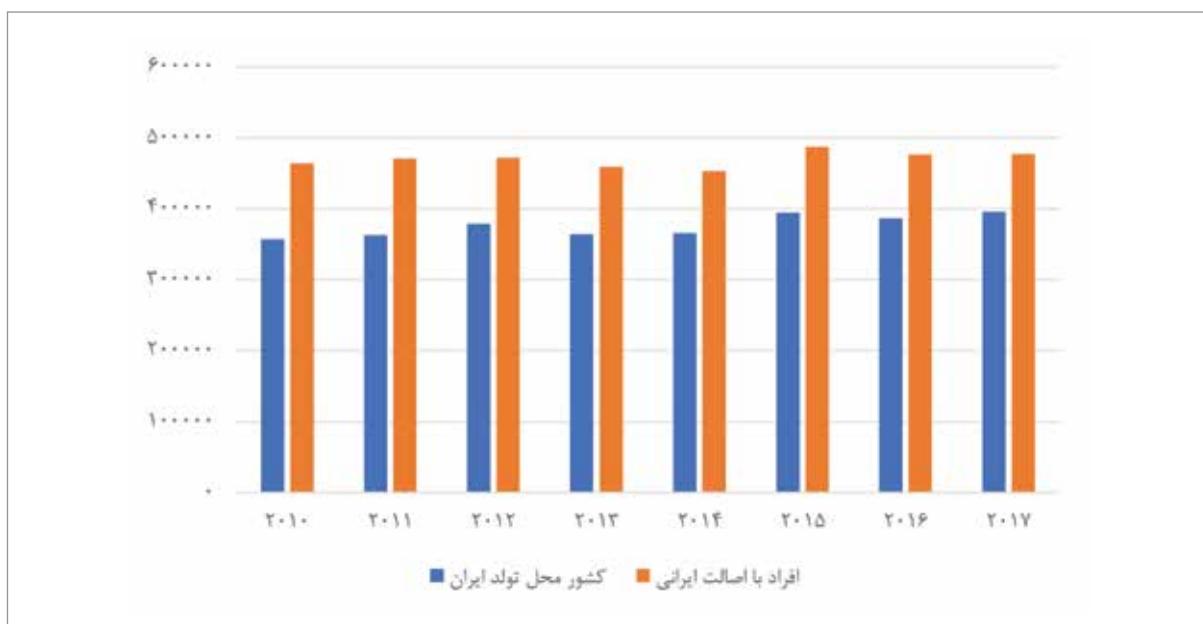
بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ بیش از ۴۵ درصد و در سال ۲۰۱۵، ۵۶ درصد ایرانیان بالای ۲۵ سال در کشورهای OECD دارای تحصیلات دانشگاهی بوده‌اند. این در حالی است که مشاغل با سطح مهارت ۳ و ۴ (متخصصان و تکنسینها و دستیاران متخصصان) که لزوماً دارای تحصیلات دانشگاهی هستند. به عنوان نمونه در سال ۲۰۱۵ ۴۴ درصد از شاغلین را تشکیل داده‌اند. همچنین سطح یک مشاغل که از نظر مهارتی طبقه‌بندی نمی‌شود در این سال ۸ درصد بوده است.

نمودار ۵۹- جمعیت ایرانیان در آمریکا بر اساس محل تولد (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷)
(censusbureau, 2019)

شامل می‌شود. لیکن از آنجا که اعلام اصالت اختیاری است تخمین کاملی از نسل دوم و سوم ایرانیان در این کشور به دست نمی‌دهد. بر اساس این سرشماری جمعیت ایرانیان بر اساس اصالت از جمعیت آن‌ها بر اساس محل تولد به طور متوسط ۲۵ درصد بیشتر تخمین زده شده است.

نمودار ۵۹ جمعیت ایرانیان در آمریکا را با دو شاخص محل تولد و اصالت ایرانی مقایسه کرده است. این سرشماری افراد با هر نوع مدرک اقامتی اعم از افراد دارای تابعیت، دارندگان اقامت دائم قانونی و افراد با ویزای موقت غیرتوریستی را دربر می‌گیرد. این سرشماری افراد غیرمتولد ایران که دارای اصالت ایرانی هستند را نیز

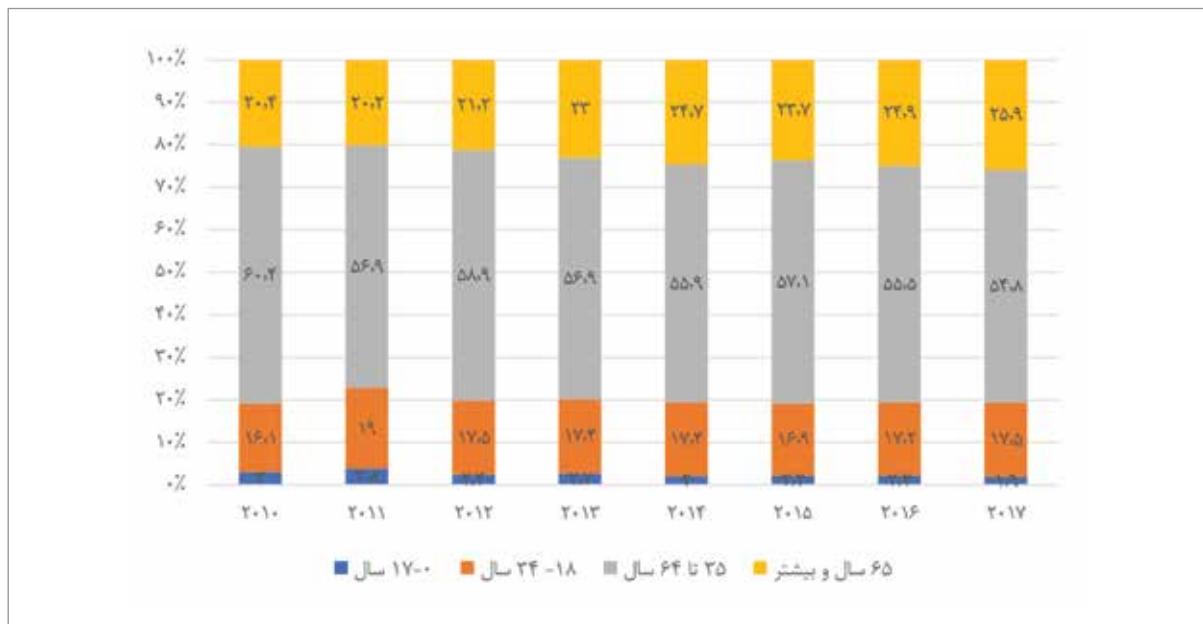
نمودار ۶۰- مقایسه جمعیت ایرانیان در آمریکا بر اساس محل تولد و اصالت ایرانی (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷)
(CensusBurea, 2017)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱۳۲

البته از آنجا که داده های جمعیتی اکثر کشورها بر اساس محل تولد جمع آوری می شود، از این پس آمار جمعیتی محل تولد جمع آوری نمی شود.

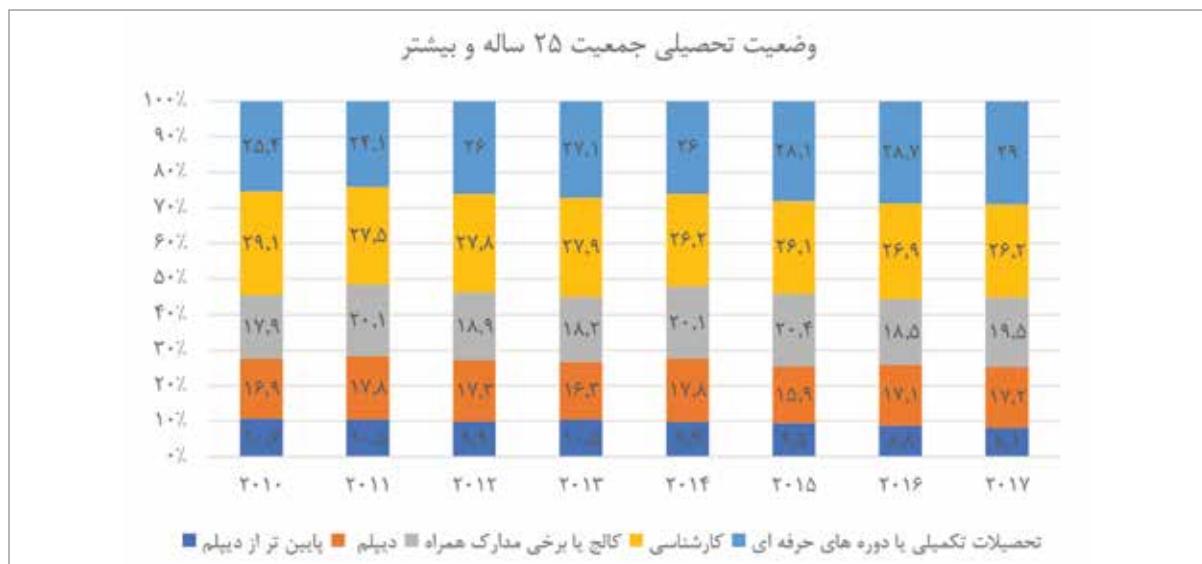
بر اساس محل تولد مورد استفاده قرار گرفته است.

نمودار ۶۱- تعداد ایرانیان در گروههای عمده سنی در آمریکا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷)
(CensusBurea, 2017)

این کشور بر این اساس ۷۶/۵ تا ۷۲/۳ درصد جمعیت کل ایرانیان بوده است.

نمودار فوق تعداد ایرانیان در گروههای عمده سنی را نشان می دهد، جمعیت ایرانیان در سن کار ۱۸-۶۴ در

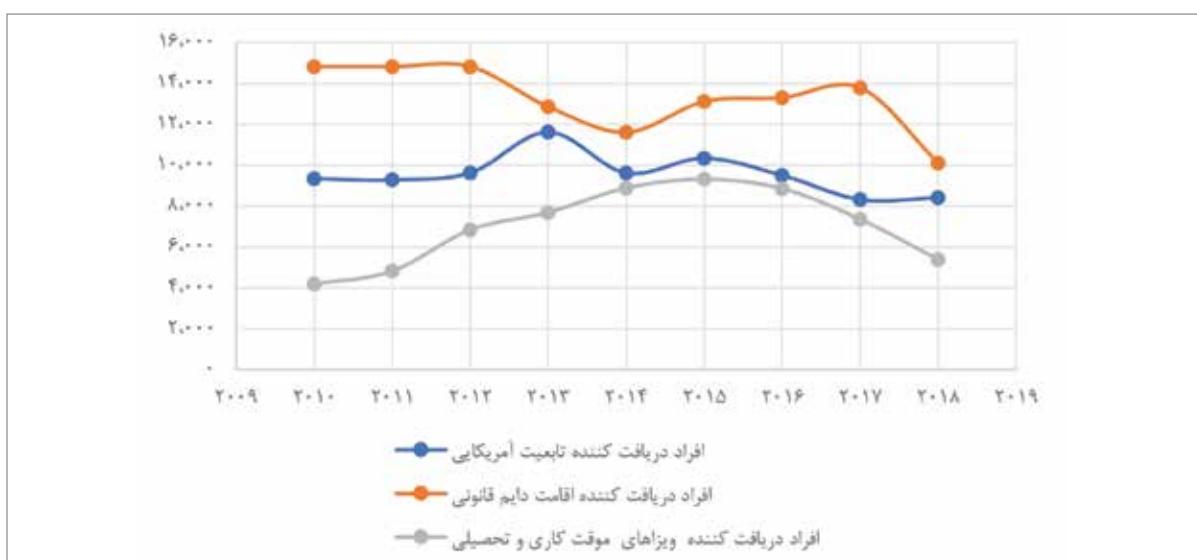

نمودار ۶۲- وضعیت تحصیلی جمعیت ۲۵ ساله و بیشتر ایرانیان در آمریکا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷) (CensusBureau, 2017)

۰ اخذ تابعیت و اقامت

نمودار زیر روند اخذ تابعیت و اقامت ایرانیان در آمریکا را به شکل سالانه نشان داده است، از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ سالانه بین ۸ تا ۱۰ هزار نفر از افراد ایرانی (محل تولد ایران) تابعیت آمریکایی گرفته اند که در حدود ۱/۶ درصد از کل تابعیت های آمریکایی اعطاشده به اتباع خارجی در این کشور را شامل می شود. همان طور که در نمودار مشاهده می شود، روند اخذ تابعیت و اقامت توسط ایرانیان در این کشور در سال های اخیر کاهشی بوده است.

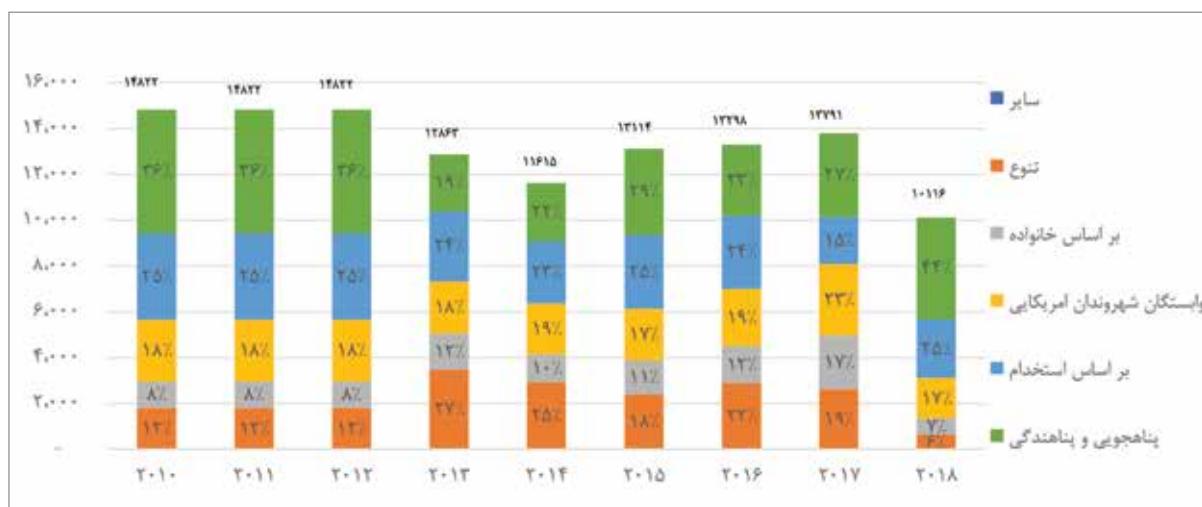
همان طور که در نمودار ۶۲ مشاهده می شود درصد افراد دارای تحصیلات بالاتر از دیپلم رو به افزایش بوده است، به طوری که در سال ۲۰۱۷ در حدود ۷۴/۷ درصد از جمعیت ایرانیان بالاتر از ۲۵ سال در آمریکا دارای تحصیلات بالاتر از دیپلم بوده اند. این در حالی است که این نرخ به طور کلی در کشور امریکا ۴۷/۴ درصد است. نکته قابل توجه اینکه درصد افراد با تحصیلات تکمیلی یا دوره های حرفه ای نیز رو به افزایش بوده و ۲۹ درصد ایرانیان بالاتر از ۲۵ سال ساکن در آمریکا دارای تحصیلات تکمیلی هستند.

نمودار ۶۳- روند سالانه اخذ تابعیت و اقامت دائم و موقت ایرانیان در آمریکا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸) (Department of Homeland Security, 2020)

نمودار زیر ایرانیان دریافت‌کننده اقامت دائم قانونی آمریکا را به تفکیک نوع پذیرش نشان می‌دهد. چنان‌که مشاهده می‌شود در بیشتر سال‌ها افراد دریافت‌کننده کارت سبز از طریق پناهجویی^۲ بیشترین تعداد دریافت کنندگان کارت سبز را تشکیل می‌دهند. پس از آن افرادی که به علت کار در این کشور توانسته‌اند اقامت دائم و کارت سبز کسب کنند قرار دارند و در برخی سال‌ها دریافت کنندگان ویزای نوع^۳ آمریکا (معروف با لاتاری) از دسته کاری بیشتر بوده است.

تعداد ایرانیان (محل تولد ایران) دریافت‌کننده اقامت دائم قانونی^۱ این کشور نیز از ۱۴ هزار و ۸۲۲ اجازه اقامت (کارت سبز) در سال ۲۰۱۰ به ۱۰ هزار و ۱۱۶ اجازه اقامت در سال ۲۰۱۸ کاهش یافته است. هم‌چنین روند دریافت ویزاهاي موقت کاري و تحصيلي نيز در اين کشور پس از يك دوره افزایش که از ۴ هزار ویزاي تحصيلي و کاري در سال ۲۰۱۰ به بيش از ۹ هزار ويزا در سال ۲۰۱۵ رسيده بود، کاهش یافته و به حدود ۵ هزار ويزا در سال ۲۰۱۸ رسيده است.

نمودار ۶۴- ایرانیان (محل تولد ایران) دریافت‌کننده اقامت قانونی دائم آمریکا به تفکیک نوع پذیرش (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)
(Department of Homeland Security, 2020)

می‌دهد تعداد ایرانیان دریافت‌کننده اقامت قانونی دائم آمریکا بر اساس ملیت^۴ نسبت به تعداد ایرانیان بر اساس محل تولد کمتر است.^۵

در سال ۲۰۱۸ بر اساس محل تولد ۱۰ هزار و ۱۱۶ نفر و بر اساس ملیت ۹۱۳۱ نفر ایرانی اقامت دائم قانونی این کشور را دریافت کرده‌اند. آمار تعداد ایرانیان دریافت‌کننده این مدرک در سال ۲۰۱۹ به ۵۷۸۹ نفر رسیده است که کاهش چشمگیری را نسبت به سال قبل نشان می‌دهد.

دریافت‌کنندگان اقامت قانونی دائم آمریکا در سال ۲۰۱۸ در کل کاهش داشته، ولی پذیرش از طریق پناهندگی و پناهجویی افزایش داشته است؛ به طوریکه ۴۴۱ نفر در سال ۲۰۱۸ با روش پناهجویی و پناهندگی کارت سبز دریافت کرده‌اند.

نمودار ۶۵ تعداد ایرانیان دریافت‌کننده اقامت قانونی دائم کشور را بر اساس ملیت ایرانی از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹ نشان می‌دهد مقایسه این نمودار با نمودار ۶۴ نشان

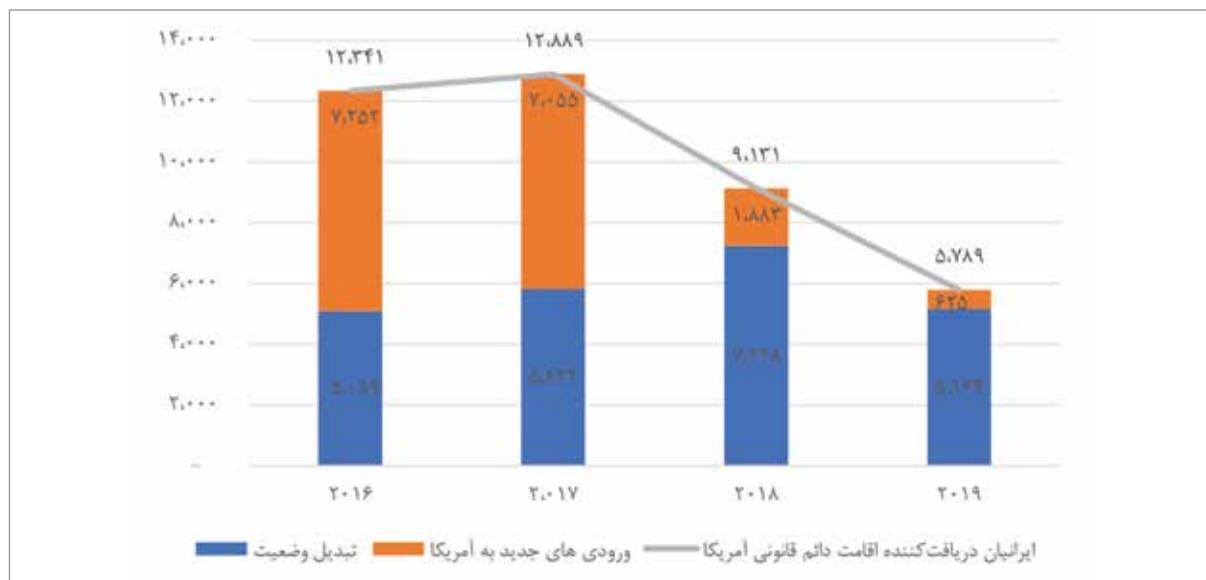
1. Lawful permanent residence

2. Refugee and asylees

3. Diversity

4. Nationality

5. افراد متولد ایران ممکن است پس از اخذ تابعیت کشور دیگری با ملیت دوم خود اقدام به اخذ اقامت در کشوری دیگر (آمریکا) کنند؛ لذا آمار بر اساس ملیت از آمار بر اساس محل تولد کمتر است.

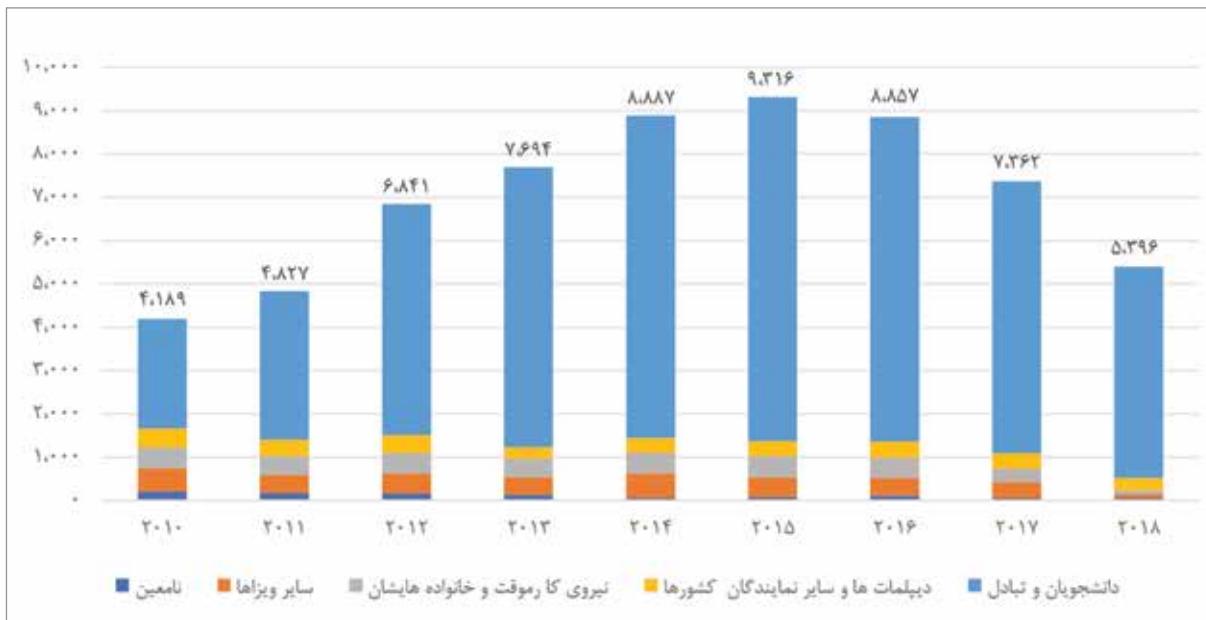
نمودار ۶۵- ایرانیان (ملیت ایرانی) دریافت‌کننده اقامت دائم قانونی آمریکا (۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹) (Department of Homeland Security, 2020)

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۱۳۵

همان‌طور که در نمودار مشهود است بیشترین تعداد اخذ ویزا از طریق دانشجویی و تبادل^۱ بوده است و در سال‌های اخیر تعداد آن‌ها کاهش داشته است.

نمودار زیر دریافت‌کنندگان ویزاهای موقت غیر توریستی و سفرهای کاری را در گروههای مختلف به تفکیک نشان می‌دهد.

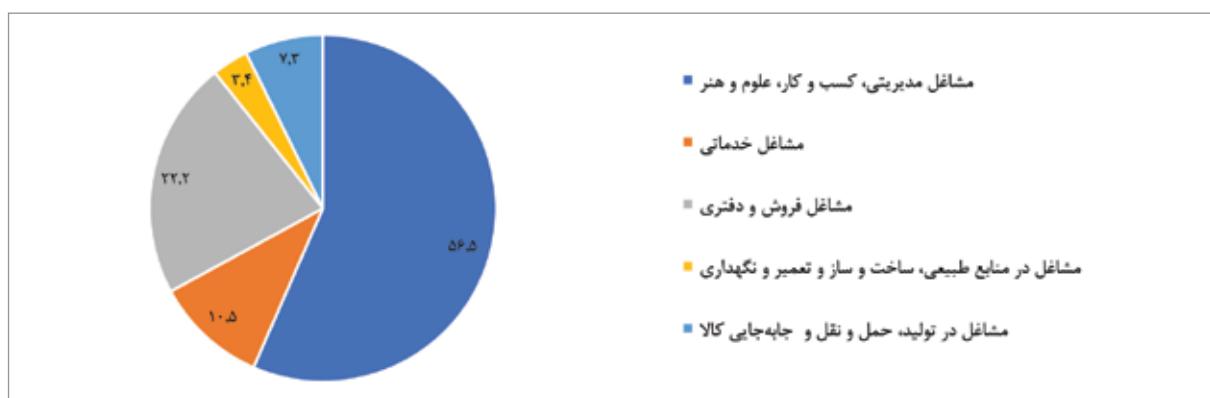
نمودار ۶۶- تعداد ایرانیان دریافت‌کننده ویزای موقت غیر توریستی آمریکا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸) (Department of Homeland Security, 2020)

بیکاری ۴/۷ درصد بوده است. نرخ بیکاری ایرانیان در آمریکا بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷، بین ۳ تا ۷ درصد بوده است.

نمودار شماره ۶۷ مشاغل ایرانیان در آمریکا را در ۵ گروه عمده شغلی در سال ۲۰۱۷ نشان داده است. بیش از ۵۶٪ درصد از افراد شاغل در مشاغل مدیریتی، کسبوکار و هنر فعالیت می‌کنند و پس از آن ۲۲ درصد از ایرانیان در مشاغل فروش و دفتری مشغول به کار هستند.

۰ ایرانیان در بازار کار آمریکا

در جمعیت ۱۶ سال و بیشتر ایرانی در آمریکا نرخ مشارکت در بازار کار در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷ بین ۶۴ تا ۶۱ درصد متغیر بوده است. در سال ۲۰۱۷ از ۶۲/۶ درصد مشارکت کنندگان بالای ۱۶ سال در بازار کار ۵۹/۵ درصد شاغل و ۳ درصد بدون شغل بوده‌اند، به این ترتیب نرخ اشتغال ایرانیان ۱۶ سال و بالاتر در این کشور ۹۵/۳ درصد و نرخ

نمودار ۶۷- گروه‌های شغلی عمده ایرانیان در آمریکا در سال ۲۰۱۷

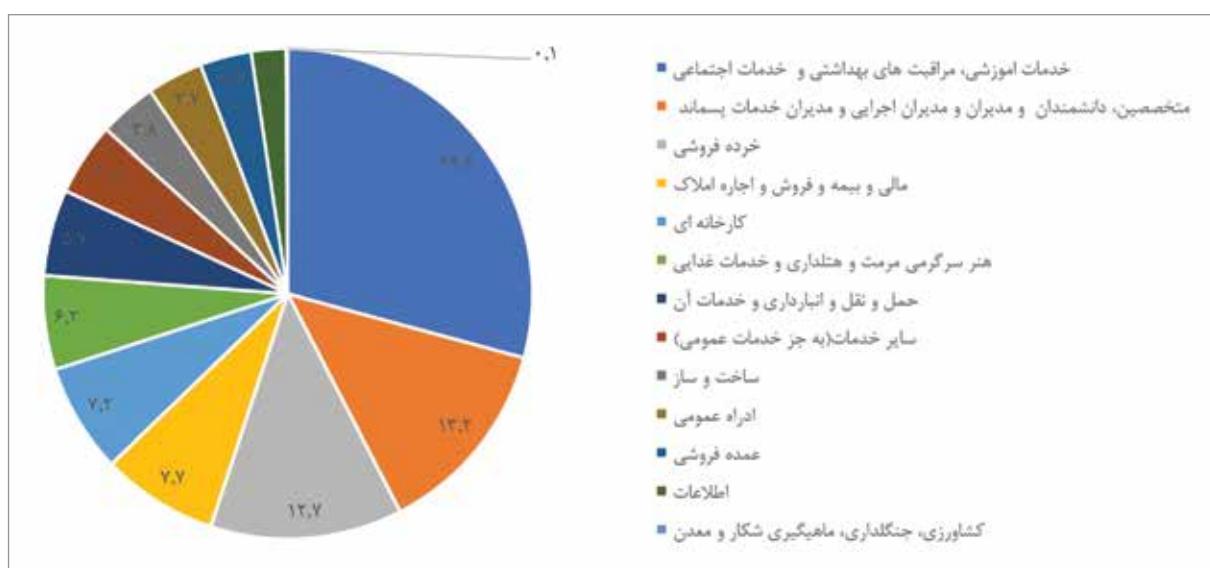
(CensusBurea, 2017)

۱۳۶

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

خدمات اجتماعی و پس از آن متخصصان، دانشمندان و مدیران اجرایی و مدیران خدمات پسمند و در جایگاه سوم خرده فروشی بوده است.

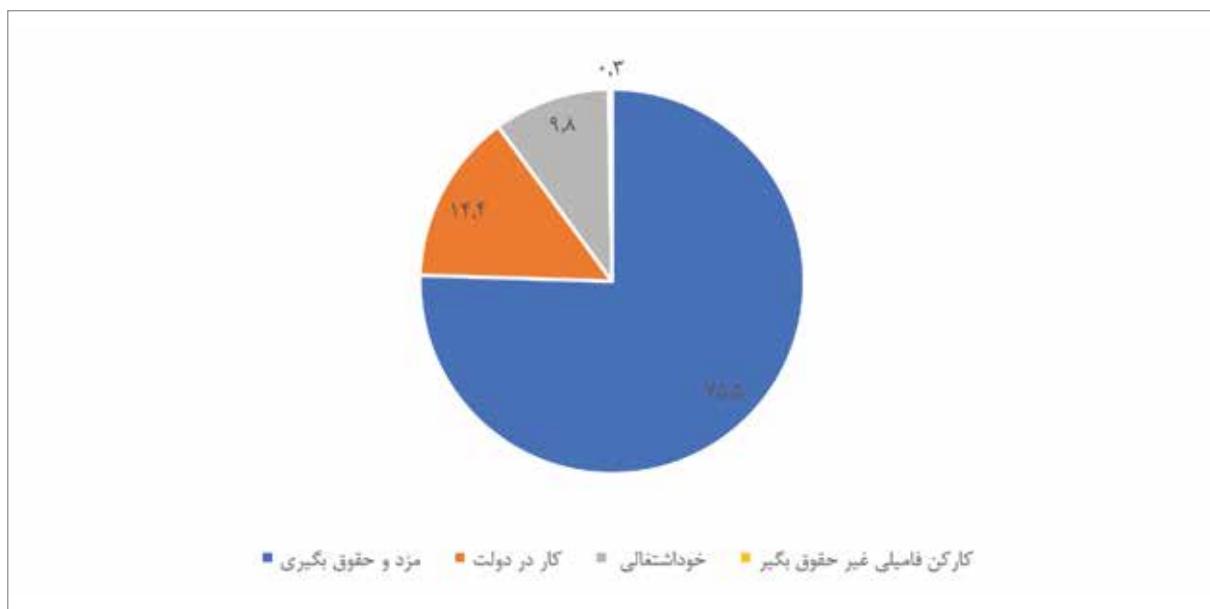
نمودار زیر صنایع عمده محل فعالیت نیروی کار ایرانی در آمریکا را نشان می‌دهد، عمده‌ترین محل فعالیت نیروی کار ایرانی خدمات آموزشی، مراقبت‌های بهداشتی و

نمودار ۶۸- بخش‌های عمده فعالیت ایرانیان در آمریکا در سال ۲۰۱۷

(CensusBurea, 2017)

از طرفی، ۷۵/۵ درصد ایرانیان در مشاغل مزد و حقوق بگیری و ۱۴/۴ درصد در مشاغل دولتی شاغل هستند و ۹/۸ درصد نیز به صورت خود اشتغالی مشغول به کار هستند.

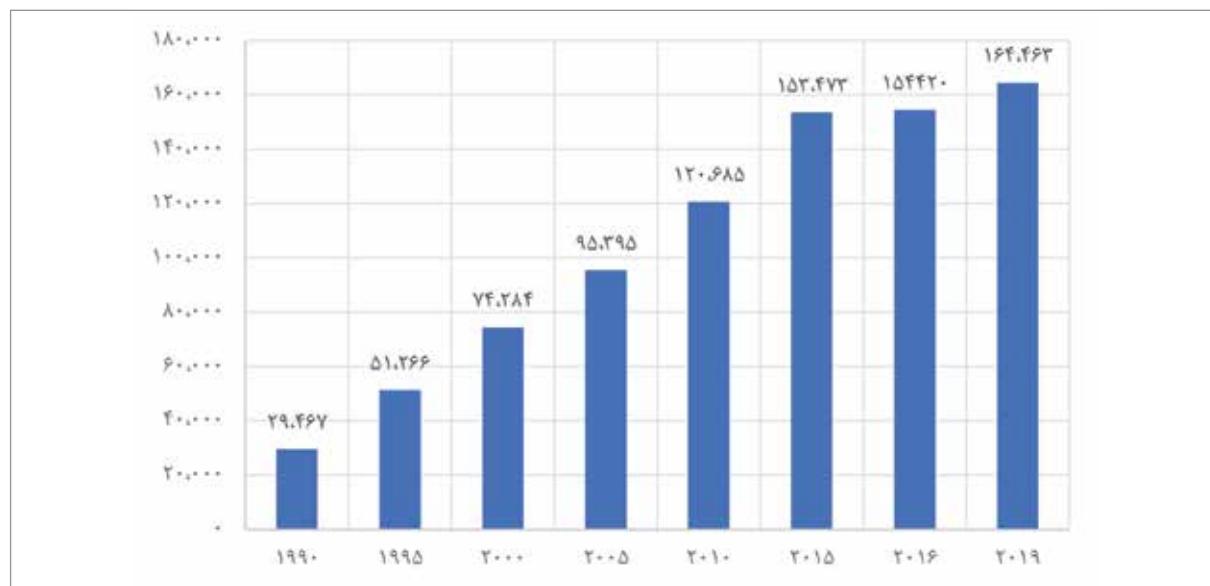

نمودار ۶۹- نوع اشتغال ایرانیان در آمریکا ۲۰۱۷
(CensusBurea, 2017)

۱۳۷

ایرانیان در کانادا
جمعیت ایرانیان در کانادا بر اساس تخمین سازمان ملل در سال ۲۰۱۹ به ۱۶۴ هزار نفر رسیده است.

روند نوع مشاغل ایرانیان در سال های اخیر نشان می دهد که اشتغال به صورت خود اشتغالی در میان آنها کاهش یافته است.

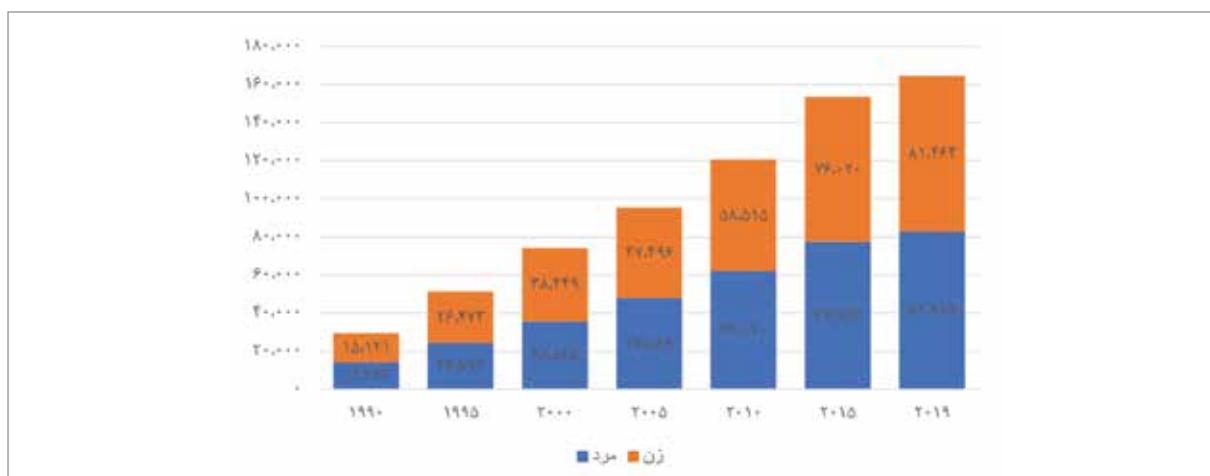

نمودار ۷۰- جمعیت ایرانیان در کانادا بر اساس محل تولد ایران (۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹) (UN, 2020)

۱۳۷

رشد داشته در حالیکه در بازه ۴ ساله بعدی (۲۰۱۵-۲۰۱۹) در حدود ۱۰ هزار نفر افزایش یافته است. به این ترتیب رشد جمعیت ایرانیان در این کشور رو به کاهش بوده است که سیاست‌های مهاجرتی این کشور به سمت کاستن از اقامت‌های دائم و افزایش ویزاهای اقامت موقت می‌تواند یکی از دلایل این کاهش باشد.

تعداد ایرانیان در کانادا در از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹ همواره صعودی بوده است. این جمعیت در سال ۲۰۱۹ به ۱۶۴ هزار نفر رسیده است که نسبت به سال ۲۰۱۵ در حدود ۱۰ هزار نفر افزایش داشته است. از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ تعداد ایرانیان در این کشور از ۱۲۰ هزار به ۱۵۰ هزار نفر رسیده و در این بازه ۵ ساله در حدود ۳۰ هزار نفر

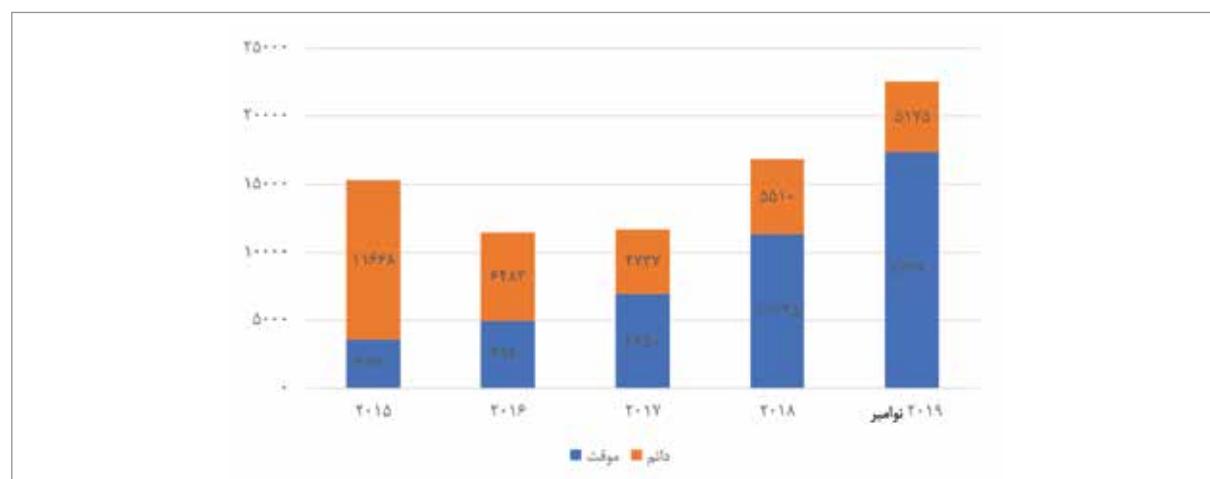
نمودار ۷۱- جمعیت ایرانیان در کانادا به تفکیک زن و مرد (۲۰۱۹ تا ۱۹۹۰) (UN, 2020)

۱۳۸

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

موقعت، خود با دو عنوان برنامه نیروی کار موقعت خارجی^۱ و برنامه جابه‌جایی بین‌المللی^۲ و اجازه کار موقعت بشر دوستانه و حمایتی^۳ ارائه می‌شود.

اقامت ایرانیان در کانادا به دو صورت اقامت دائم^۱ و اقامت موقعت^۲ صورت می‌گیرد، اقامت موقعت شامل برنامه‌های اجازه تحصیل^۳ و اجازه کار است که برنامه اجازه کار

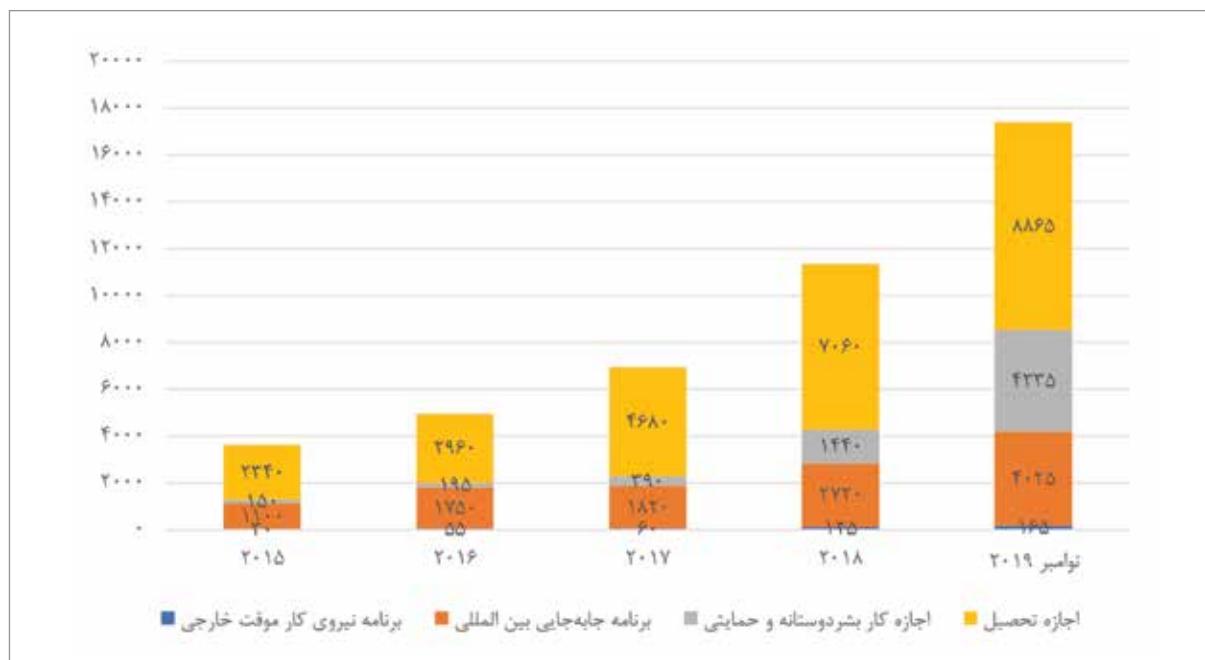

نمودار ۷۲- مجموع اجازه اقامت صادر شده برای ایرانیان در سال (۲۰۱۹ تا ۲۰۱۵) (IRCC, 2020)

1. Permanent residence
2. Temporary residence
3. Study permit
4. Temporary Foreign Worker Program (TFWP)
5. International Mobility Program (IMP)
6. Humanitarian and compassionate work permit

است. در سال‌های اخیر تعداد اجازه کار بشردوستانه و حمایتی صادر شده برای ایرانیان در این کشور از تعداد اجازه کارهای تحت برنامه جایه‌جایی بین‌المللی بیشتر شده است. این در حالی است که در سال‌های گذشته بیشترین نوع اجازه کار موقت اعطای شده به ایرانیان تحت برنامه جایه‌جایی بین‌المللی بوده است.

اقامت موقت کانادا از دو طریق کاری و تحصیلی دریافت شده توسط ایرانیان از سال ۲۰۱۵ تا نوامبر ۲۰۱۹ به شرح زیر است. بیشترین ویزاهاي موقت اعطا شده به ایرانیان ویزاهاي تحصیلی بوده است. ویزاهاي کاري موقت اين کشور از سه نوع اجازه کار موقت خارجي، برنامه جایه‌جایی بین‌المللی و اجازه کار بشردوستانه و حمایتی

نمودار ۷۳- تعداد ویزاهاي موقت اعطای شده (۲۰۱۵ تا نوامبر ۲۰۱۹) (IRCC, 2020)

اساس این آمار در سال ۲۰۱۹ ۲۰۱۹ آلمان با ۱۲۷ هزار و ۱۷۷ مهاجر متولد ایران در جایگاه نخست قرار دارد و پس از آن انگلستان با ۸۹ هزار و ۷۹۴ نفر، سوئد با ۷۹ هزار و ۳۰۸ نفر، هلند با ۳۳ هزار و ۸۱۹ و فرانسه با ۲۵ هزار و ۹۱ نفر به ترتیب در جایگاه‌های بعدی‌اند. در نمودار ۷۴ روند تغییر جمعیت مهاجر متولد ایران در این کشورها بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹ در فواصل پنج سال دیده می‌شود.

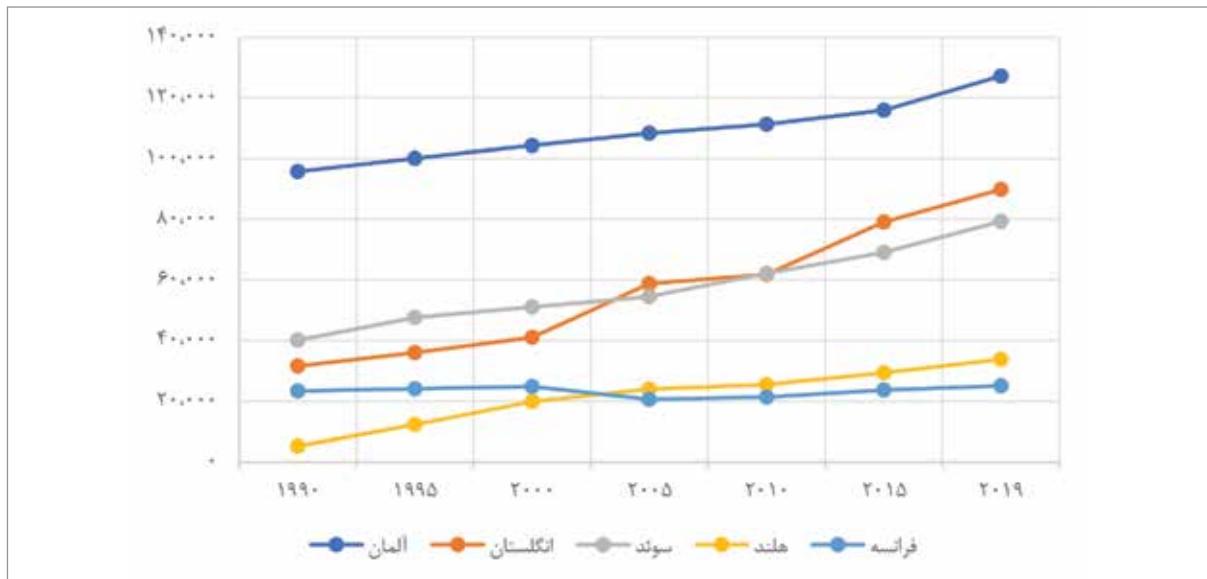
۳-۲- ایرانیان در اروپا

ایرانیان در اتحادیه اروپا

جمعیت مهاجران در جهان بر اساس دو معیار کشور محل تولد^۱ و شهروندی^۲ آمارهای متفاوتی دارد. بر اساس آمار سازمان ملل، پنج کشور اول اتحادیه اروپا که در حال حاضر بیشترین تعداد مهاجر متولد ایران را در خود جای داده آلمان، انگلستان، سوئد، هلند و فرانسه است. بر

1. Country of birth
2. Citizenship

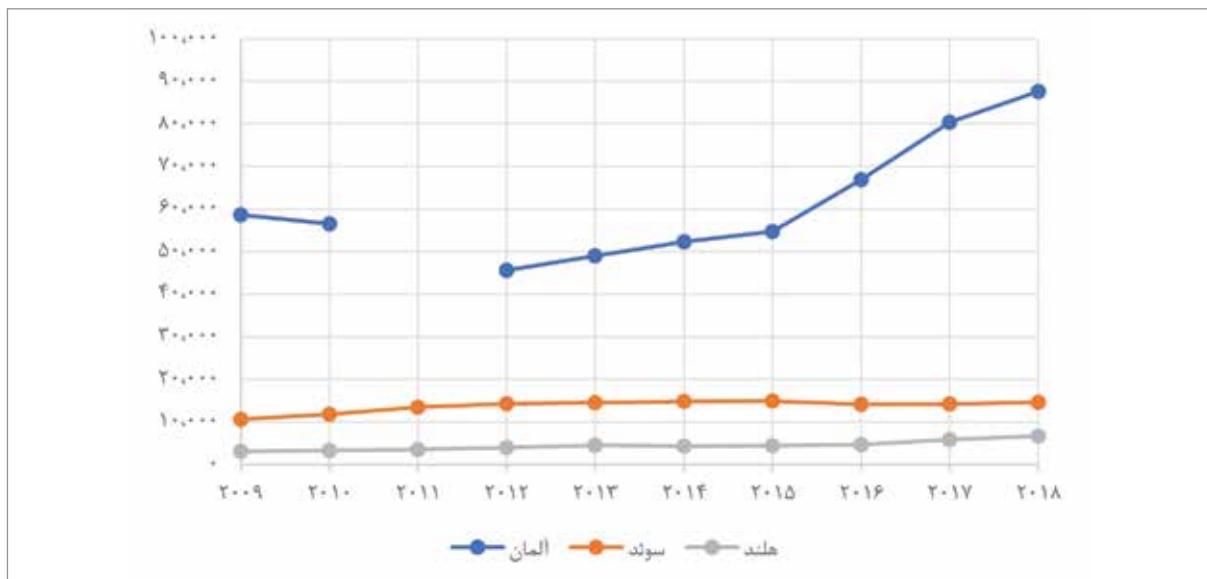

نمودار ۷۴ - جمعیت مهاجران متولد ایران در پنج کشور اول در اروپا (۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹)

(UNDESA, 2019)

در این آمار موجود نیست. کمتر بودن جمعیت ایرانی‌ها بر اساس شهروندی می‌تواند به علت دریافت شهروندی کشور میزبان و عدم اعلام شهروندی کشور مبدأ باشد. نمودار زیر مهاجران دارای شهروندی ایران در این سه کشور را در سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ نشان می‌دهد.

بادر نظر گرفتن معیار شهروندی یا تابعیت، جمعیت ایرانی‌ها در این کشورها کمتر است. بر اساس آمار اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۸، تعداد مهاجران با شهروندی ایران در آلمان ۸۷ هزار و ۵۸۸ نفر، در سوئد ۱۴ هزار و ۵۸۹ و در هلند ۶۶۹۵ نفر است. گفتنی است داده‌های دو کشور انگلستان و فرانسه

نمودار ۷۵ - جمعیت مهاجران با تابعیت ایرانی در سه کشور اول اتحادیه اروپا (۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸)

(EUROSTAT, 2020)

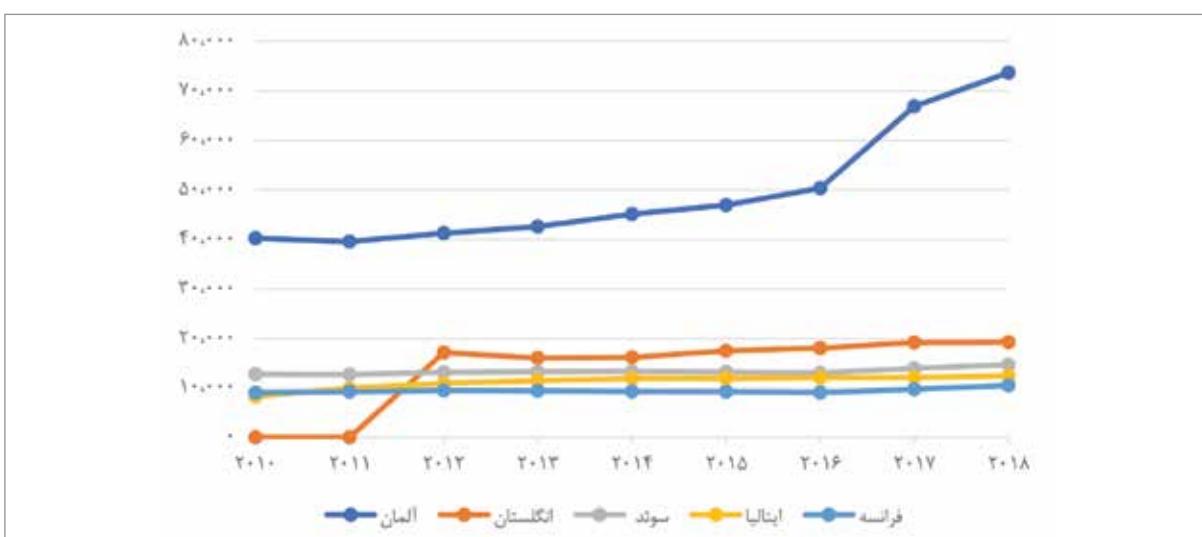
در نمودار ۷۶ می‌توان جمعیت این مهاجران را در سال ۲۰۱۸ به تفکیک جنسیت ملاحظه کرد:

نمودار ۷۶ - جمعیت مهاجران با تابعیت ایرانی در سال ۲۰۱۸ در سه کشور اول اتحادیه اروپا به تفکیک جنسیت (EUROSTAT, 2020)

ایران در اروپا داریم. بر اساس آمار اتحادیه اروپا، پنج کشور با بیشترین تعداد مهاجر دارای شهروندی ایران، آلمان، انگلستان، سوئد، ایتالیا و فرانسه هستند و هلند در جایگاه ششم قرار دارد. در سال ۲۰۱۸ آلمان با ۷۳ هزار و ۷۱۷ نفر اولین میزبان ایرانی‌ها بوده و پس از آن با فاصله بسیاری انگلستان به ۱۹ هزار و ۲۸۲، سوئد با ۱۴ هزار و ۵۸۹، ایتالیا با ۱۲ هزار و ۴۱۷ و فرانسه با ۱۰ هزار و ۵۳۰ ایرانی مقاصد بعدی ایرانی‌هاست. نمودار زیر روند تغییرات مهاجران دارای شهروندی ایران دارای اجازه اقامت در این پنج کشور در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ را نشان می‌دهد:

گفتنی است «جمعیت»^۱ در دو آمار ذکر شده از طریق سرشماری و بر اساس اظهار فرد درباره اقامت معمول^۲ خود به دست آمده است.(UNSTAT, 2017) (EUROSTAT, 2019a) بر اساس تعریف، اقامت معمول به جایی گفته می‌شود که فرد زمان خود را فارغ از مسافرت و تفریح... معمولاً در آنجا می‌گذراند. در این آمارها فردی جزء جمعیت یک منطقه جغرافیایی شمرده می‌شود که یا ۱۲ ماه قبل را در آنجا به طور معمول اقامت داشته یا طی ۱۲ ماه قبل با قصد اقامت یک ساله، ساکن شده است. اما چنانچه همه انواع اجازه اقامت معتبر^۳ را در نظر بگیریم، آمار متفاوتی را درخصوص تعداد مهاجران با شهروندی

نمودار ۷۷- تعداد مهاجران با تابعیت ایرانی و دارای اجازه اقامت معتبر در پنج کشور اول اتحادیه اروپا (۲۰۱۸ تا ۲۰۱۰) (EUROSTAT, 2020)

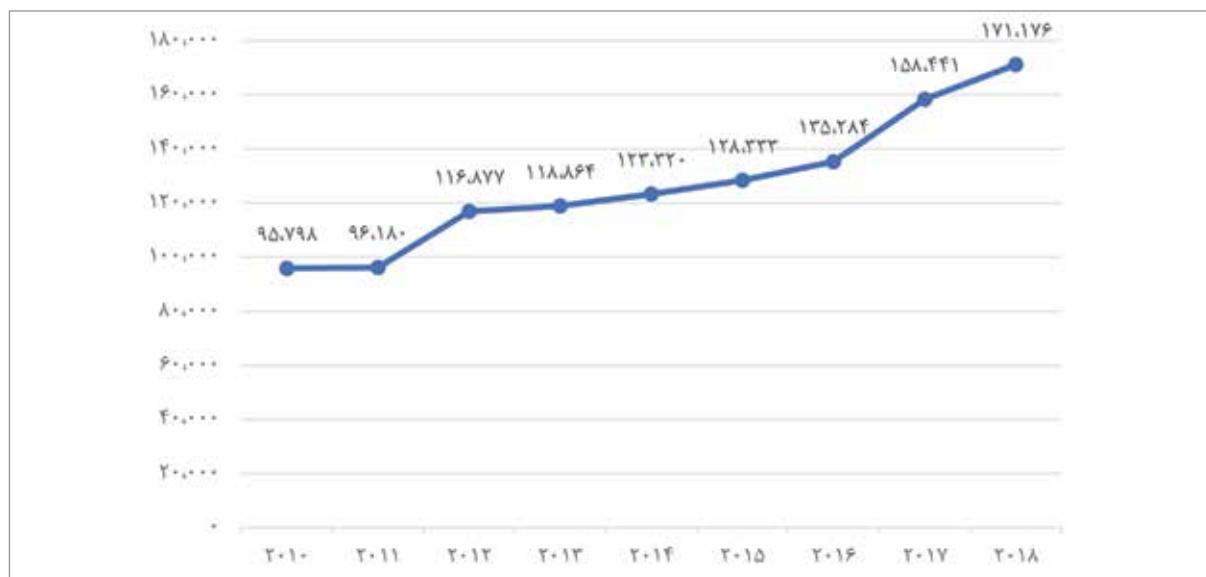
1. population

2. Usual residence

3. که در اینجا منظور تمام اقامت‌های معتبر و تغییراتش تا ۳۱ دسامبر هر سال است (EUROSTAT, 2019b)

نمودار زیر تعداد ایرانی‌های دارای اجازه اقامت معتبر در اتحادیه اروپا در این سال‌ها نشان داده شده است:

در سال ۲۰۱۸ کل ایرانی‌های دارای اجازه اقامت معتبر در اتحادیه اروپا ۱۷۱ هزار و ۱۷۶ نفر بوده‌اند. عددی که در سال ۲۰۱۰ معادل ۹۵ هزار و ۷۹۸ بوده است. در

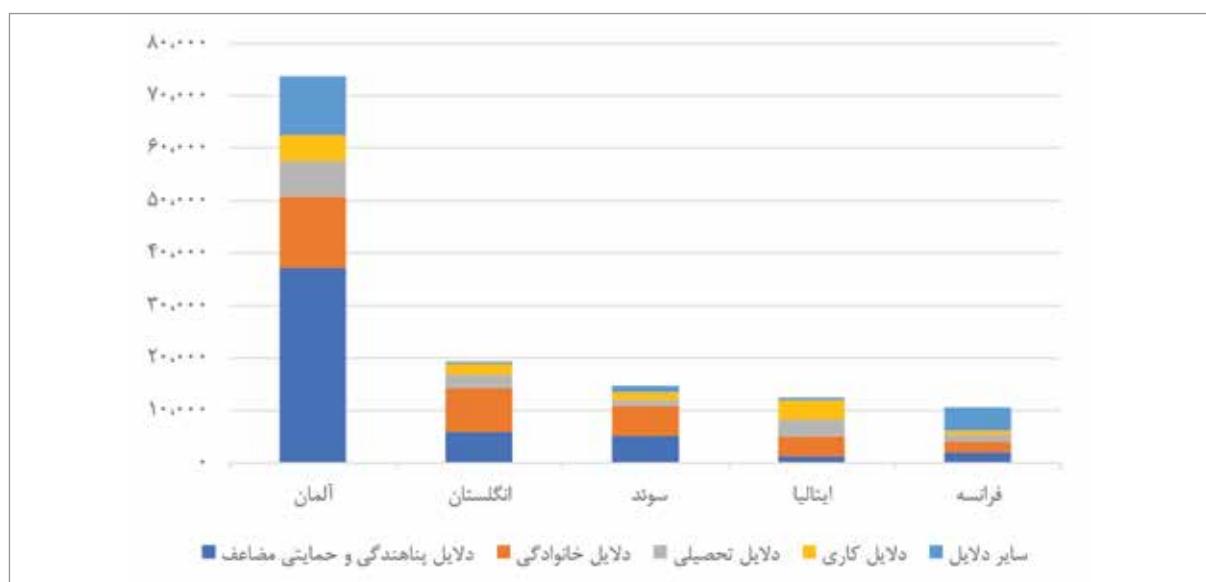

نمودار ۷۸- تعداد مهاجران ایرانی دارای اجازه اقامت معتبر در کل اتحادیه اروپا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸) (EUROSTAT, 2020)

۱۴۳

نمودار شماره ۷۹ میزان اقامت ایرانی‌ها در کشورهای اول قاره اروپا در سال ۲۰۱۸ را بر اساس دلایل اقامت نشان می‌دهد:

اجازه اقامت را می‌توان بر اساس دلایل اقامت به خانوادگی، تحصیلی، کاری، پناهندگی و حمایتی مضاعف^۱ و سایر دلایل تقسیم بندی کرد.

نمودار ۷۹- مهاجران ایرانی دارای اجازه اقامت معتبر در سال ۲۰۱۸ در پنج کشور اول اتحادیه اروپا بر اساس دلیل اقامت (EUROSTAT, 2020)

اقامت ایرانی‌ها در پنج کشور اول اروپا در سال ۲۰۱۸ بر اساس طول اجازه اقامت نشان داده شده است:

از سوی دیگر اجازه اقامت‌ها را می‌توان بر اساس طول اجازه اقامت به سه نوع اقامت ۳ تا ۵ ماه، ۶ تا ۱۱ ماه و ۱۲ ماه یا بیشتر تقسیم بندی کرد. در نمودار زیر میزان

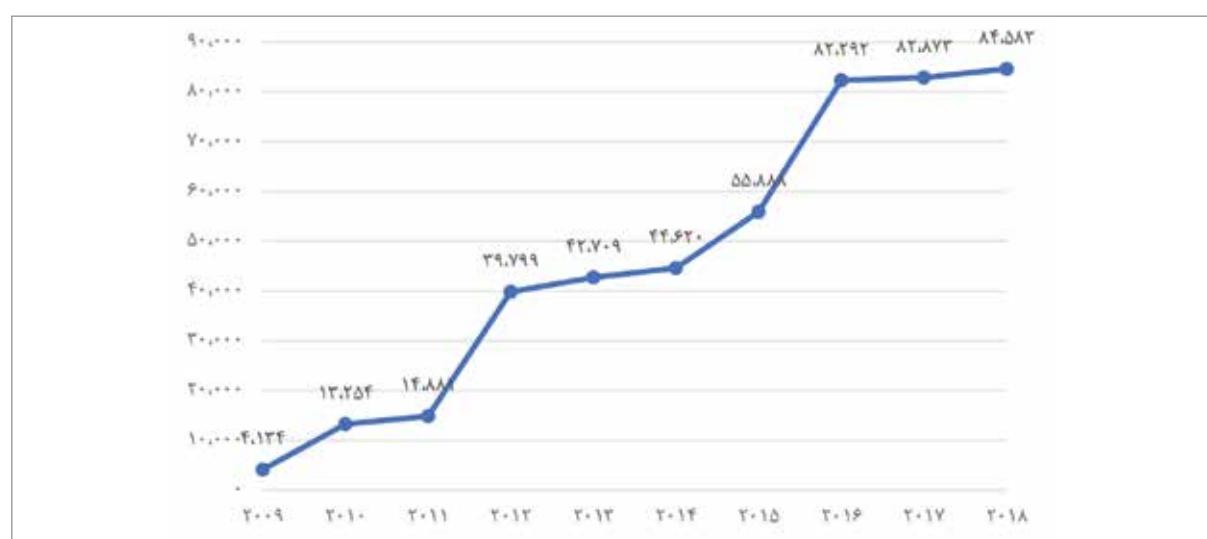
نمودار ۸۰ - تعداد مهاجران ایرانی با اقامت معتبر در پنج کشور اول اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۸ بر اساس طول اجازه اقامت (EUROSTAT, 2020)

۱۴۴

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

در سال ۲۰۰۴ تنها ۴۱۳۴ نفر بوده که این عدد با افزایش تقریباً ۲۰ برابری در سال ۲۰۱۸ به ۸۴ هزار و ۵۸۳ نفر رسیده است. در نمودار زیر روند تغییر تعداد ایرانی‌های دارای اقامت بلند مدت در اتحادیه اروپا در این سال‌ها قابل ملاحظه است:

در عین حال گروهی از مهاجران دارای اقامت بلند مدت^۱ هستند (در اینجا اقامت بلند مدت یعنی اقامت قانونی پنج سال یا بالاتر به همراه برخی شرایط) (EUROSTAT, 2019b). تعداد کل ایرانی‌های دارای اقامت بلند مدت در اتحادیه اروپا

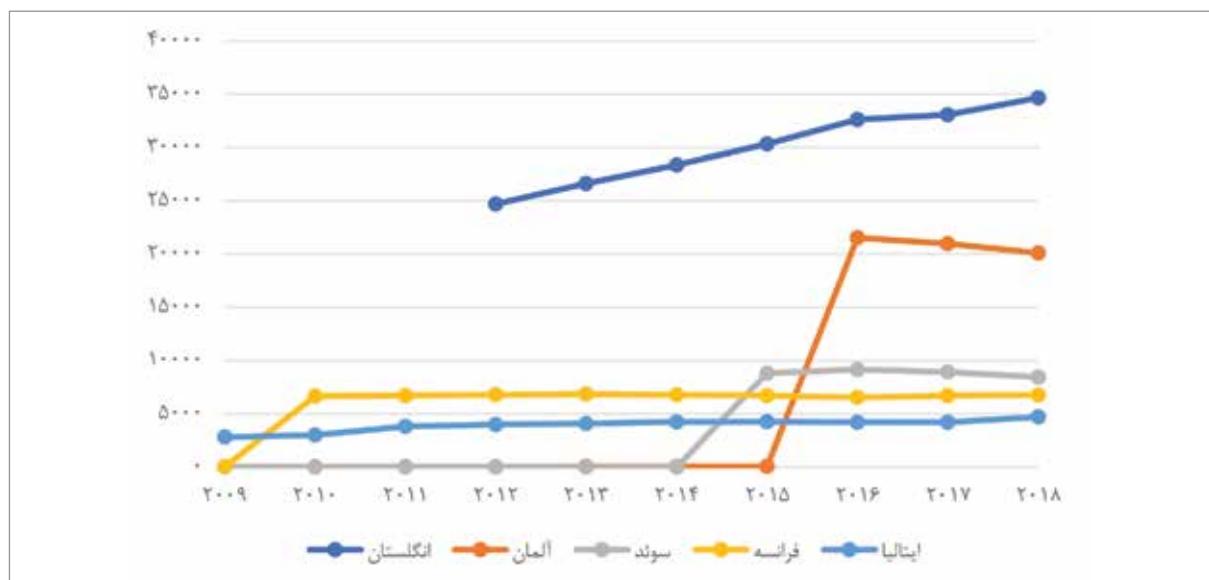

نمودار ۸۱ - تعداد مهاجران ایرانی دارای اقامت بلند مدت در کل اتحادیه اروپا (۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸) (EUROSTAT, 2020)

1. Long-term resident status

هم‌چنین جزء پنج کشوری‌اند که ایرانی‌ها در آنها دارای بیشترین تعداد اقامت بلند مدت هستند. در نمودار زیر روند تغییرات جمعیت ایرانی‌های دارای اقامت بلند مدت در این کشورها در سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ قابل ملاحظه می‌باشد:

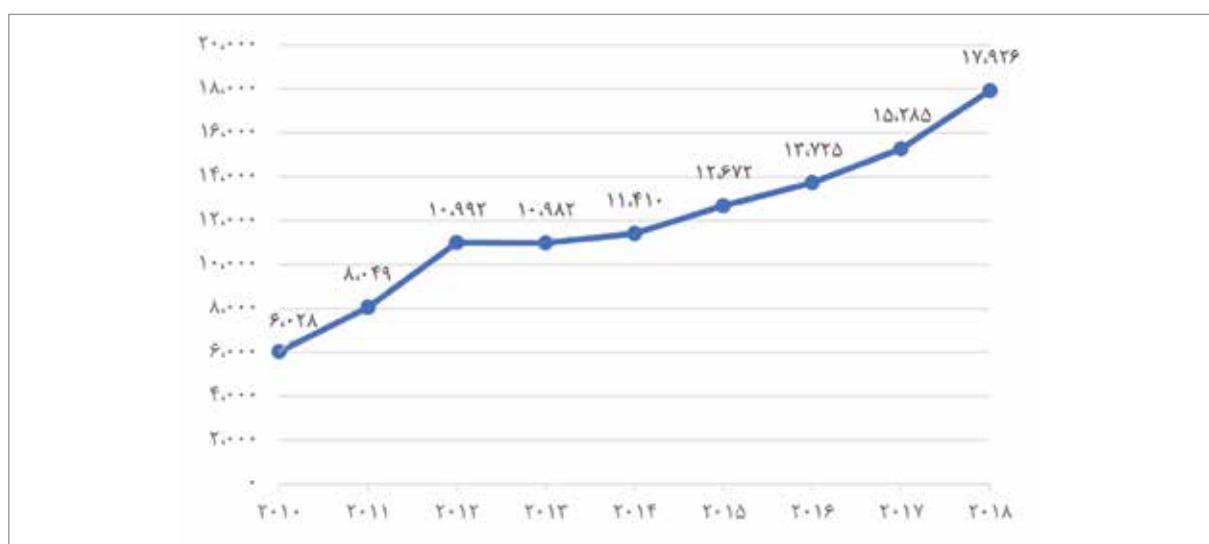
کشورهایی که ایرانی‌های با اقامت بلند مدت در آنها بیشترین تعداد را دارند به ترتیب انگلستان، آلمان، سوئد، فرانسه و ایتالیا هستند. چنان که مشخص است آلمان و سوئد که جزء پنج کشور اصلی مقصد مهاجرت ایرانی‌ها به اروپا بودند،

نمودار ۸۲ - تعداد مهاجران ایرانی دارای اقامت بلند مدت در پنج کشور اول اتحادیه اروپا (۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸) (EUROSTAT, 2020)

هزار و ۹۲۶ نفر رسیده است. در نمودار ۸۳ تغییرات تعداد ایرانی‌های دارای اجازه اقامت کاری در اتحادیه اروپا در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ نشان داده شده است:

تعداد ایرانی‌های دارای اجازه اقامت کاری^۱ در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۰ معادل ۶۰۲۸ بوده و این عدد با افزایشی نزدیک به ۲۰۰ درصد در سال ۲۰۱۸ به ۱۷

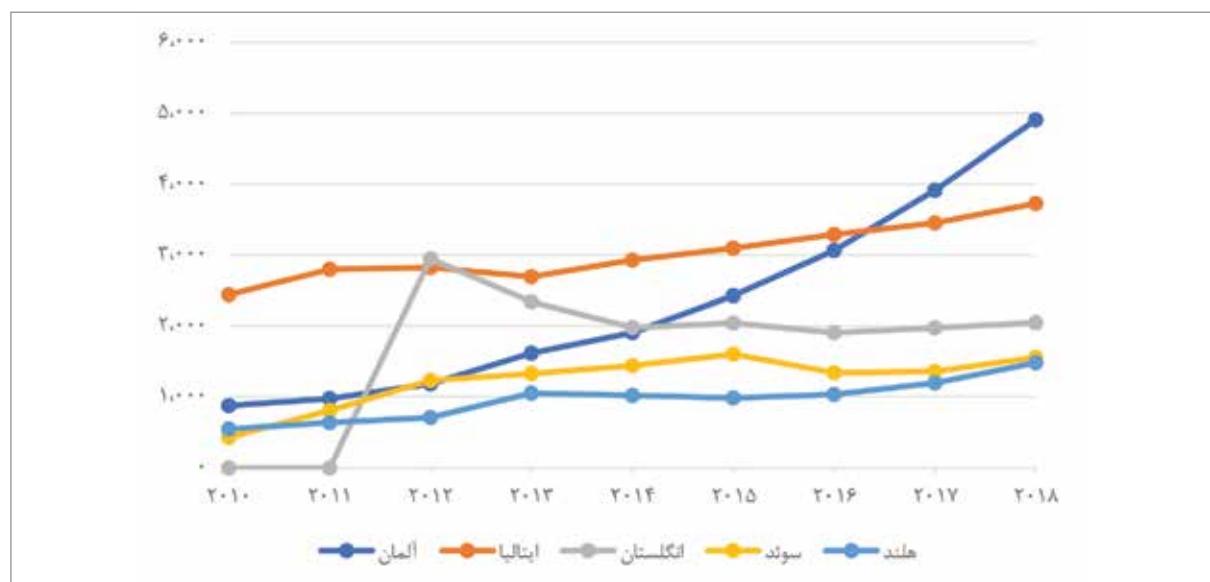

نمودار ۸۳- تعداد مهاجران ایرانی دارای اقامت کاری در کل اتحادیه اروپا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸) (EUROSTAT, 2020)

1. Residence permit with employment resion

۲۰۴۶، سوئد با ۱۵۶۰ و هلند با ۱۴۸۱ نفر میزبان‌های بعدی ایرانی‌ها برای مهاجرت کاری بوده‌اند. در نمودار زیر روند تغییرات مهاجرت کاری ایرانی‌ها به این پنج کشور در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ نشان داده شده است:

پنج کشور اول مقصد مهاجرت کاری ایرانی‌ها در اروپا آلمان، ایتالیا، انگلستان، سوئد و هلند هستند. در سال ۲۰۱۸ آلمان با ۴۹۰۳ ایرانی دارای اجازه اقامت کاری اولین میزبان ایرانی‌ها و پس از آن، ایتالیا با ۳۷۲۷، انگلستان با

نمودار ۸۴ - تعداد مهاجران ایرانی با اقامت کاری در پنج کشور اول مقصد مهاجرت کاری ایرانی‌ها در اتحادیه اروپا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸) (EUROSTAT, 2020)

این پنج کشور در سال ۲۰۱۸ بر اساس طول دوره اقامت نشان داده شده است:

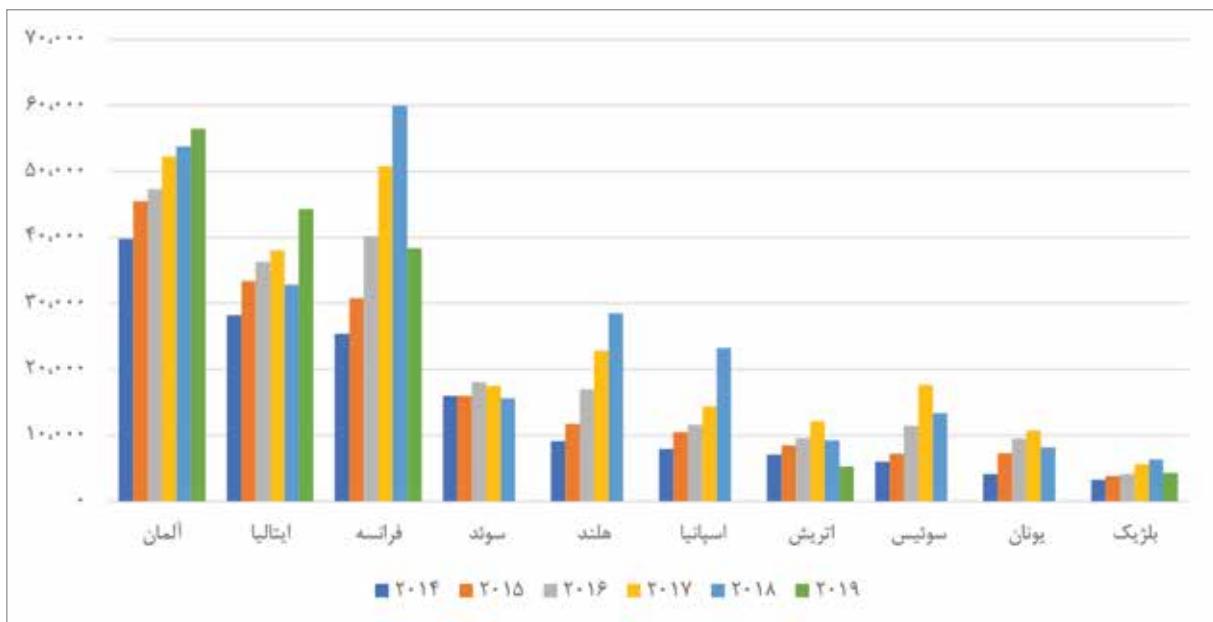
اجازه اقامت‌های کاری می‌تواند با طول دوره‌های متفاوت باشد. در نمودار زیر تعداد اقامت‌های کاری ایرانی‌ها در

نمودار ۸۵ - تعداد مهاجران ایرانی با اقامت کاری در پنج کشور اول مقصد مهاجرت کاری ایرانی‌ها در سال ۲۰۱۸ بر اساس طول اجازه اقامت (EUROSTAT, 2020)

در نمودار زیر قابل مشاهده است. در سال ۲۰۱۹ بیشترین درخواست ویزای ثبت شده برای کشور آلمان بوده است و پس از آن به ترتیب ایتالیا و فرانسه قرار دارند.

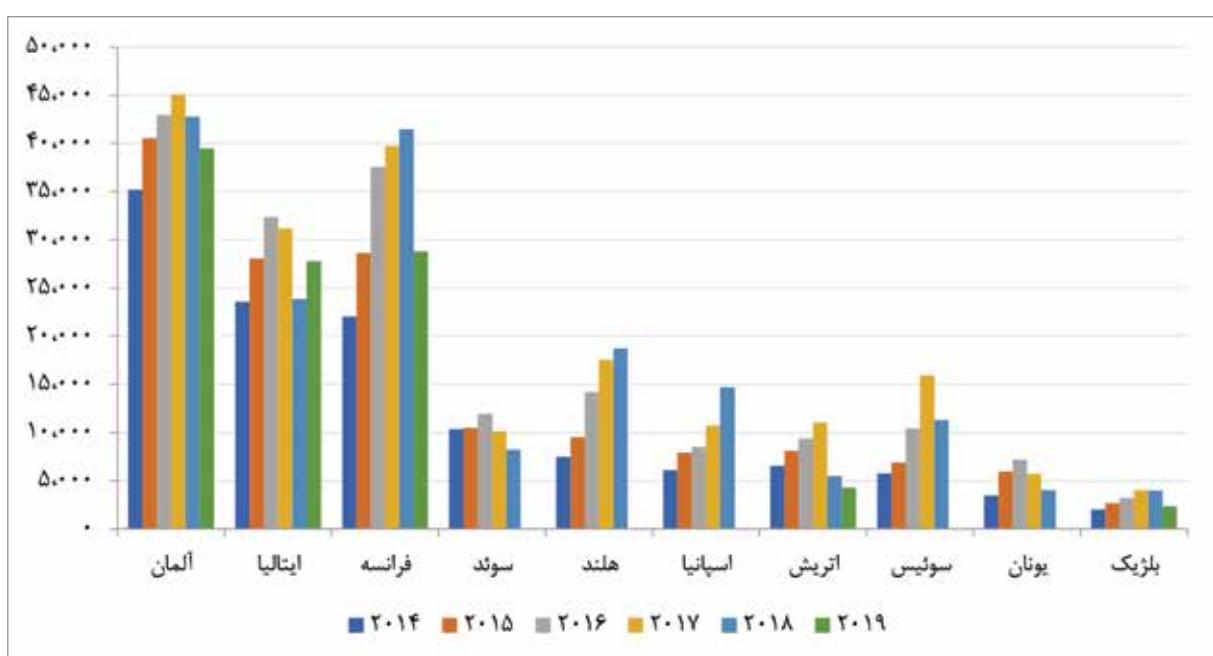
○ **ویزای شنگن**
بر اساس آمار اتحادیه اروپا ایرانیان درخواست‌دهنده و دریافت‌کننده ویزای شنگن به تفکیک در ۱۰ کشور اول

نمودار ۸۶- تعداد درخواست ثبت شده برای ویزای شنگن از سوی ایرانیان در ۱۰ کشور اول (۲۰۱۴ تا ۲۰۱۹) (Schengen Visa Info, 2020)

نمودار زیر تعداد آن به ترتیب در ۱۰ کشور اول قابل مشاهده است.

در حدود ۸۰ درصد از درخواست‌های ویزا پذیرفته شده که در

نمودار ۸۷- تعداد ویزای شنگن صادر شده برای ایرانیان در ۱۰ کشور اول (۲۰۱۴ تا ۲۰۱۹) (Schengen Visa Info, 2020)

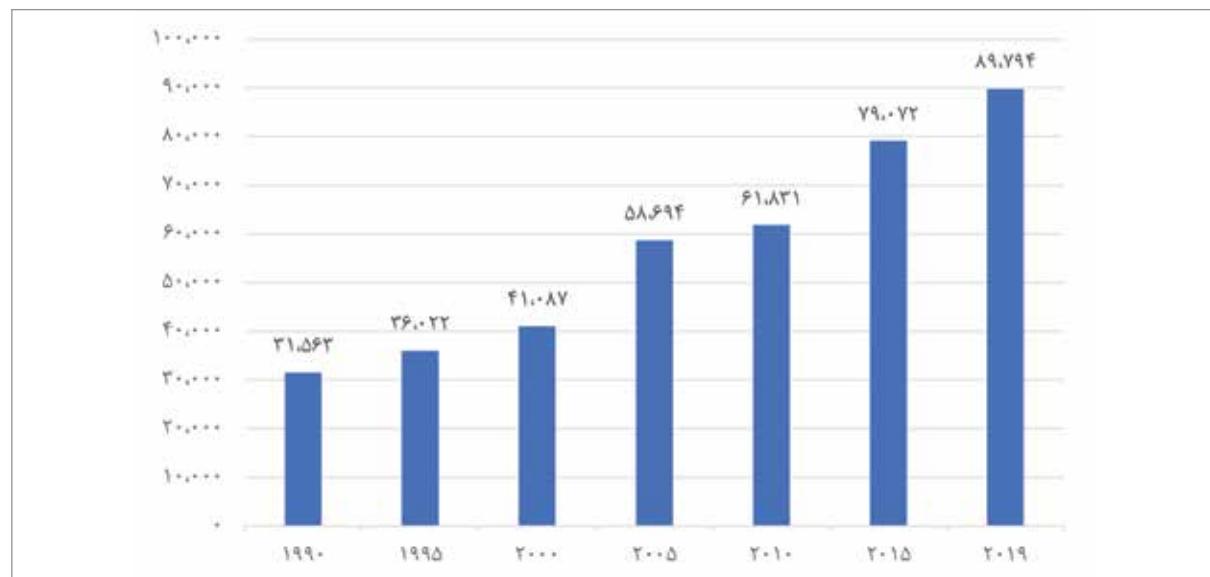
در حال حاضر حدود ۹۰ هزار ایرانی در این کشور زندگی می‌کنند.

در نمودار ۸۸ جمعیت مهاجران ایرانی در انگلستان در سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹ نشان داده شده است. این آمار از طریق سرشماری به دست آمده و بر اساس کشور محل تولد است.

قابل ذکر است که این آمار تعداد کل ویزاها اعم از توریستی و سایر انواع ویزاهای صادرشده شنگن برای ایرانیان در ده کشور اول را نشان می‌دهد.

ایرانیان در انگلستان

انگلستان دومین مقصد مهاجرت ایرانی‌ها در اروپا است و

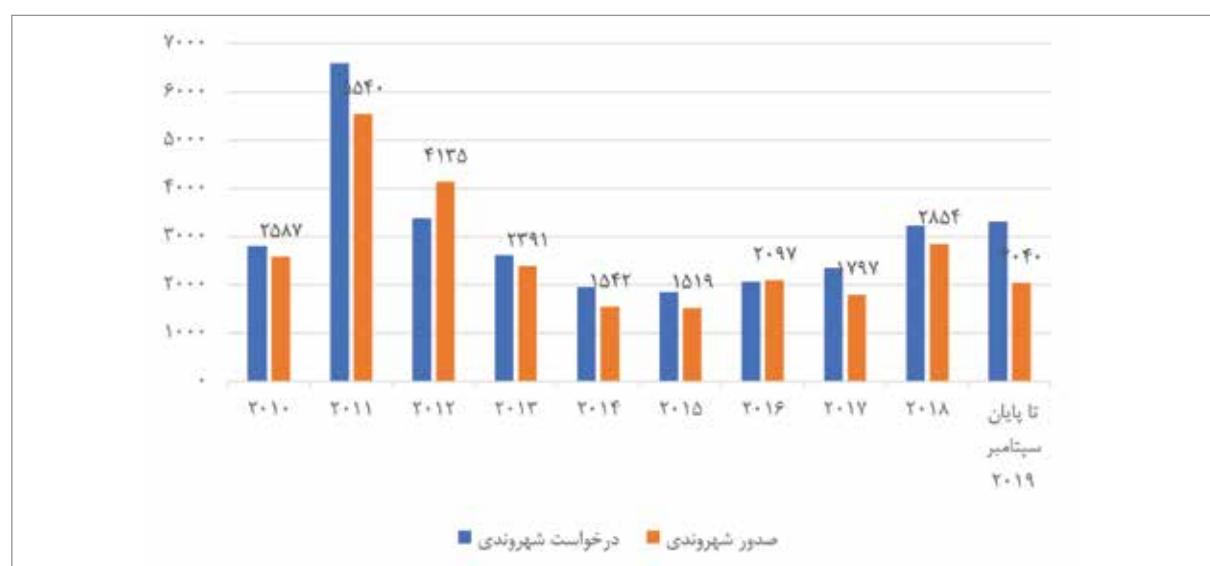
نمودار-۸۸- جمعیت مهاجران ایرانی در انگلستان (۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹)
(UNDESA, 2020)

این درخواست‌ها و اعطای آن به ایرانی‌ها در هر سال آمده است.

در نمودار زیر تعداد درخواست‌های شهروندی و تعداد موافقت با

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

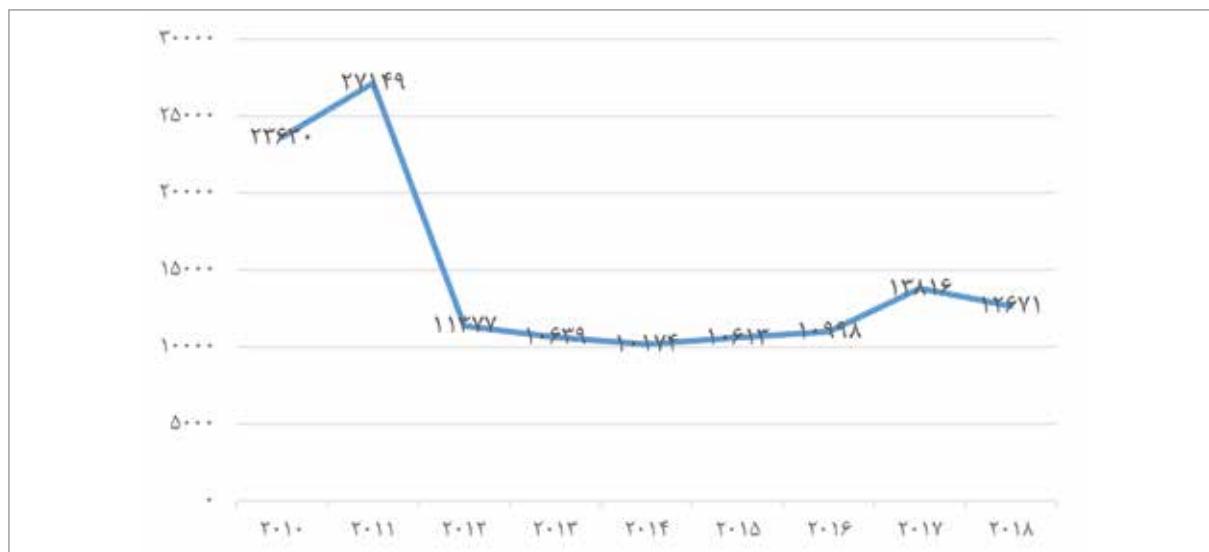
۱۴۸

نمودار-۸۹- تعداد درخواست و صدور سالانه شهروندی انگلستان برای ایرانی‌ها (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹)
(Home Office, 2019b)

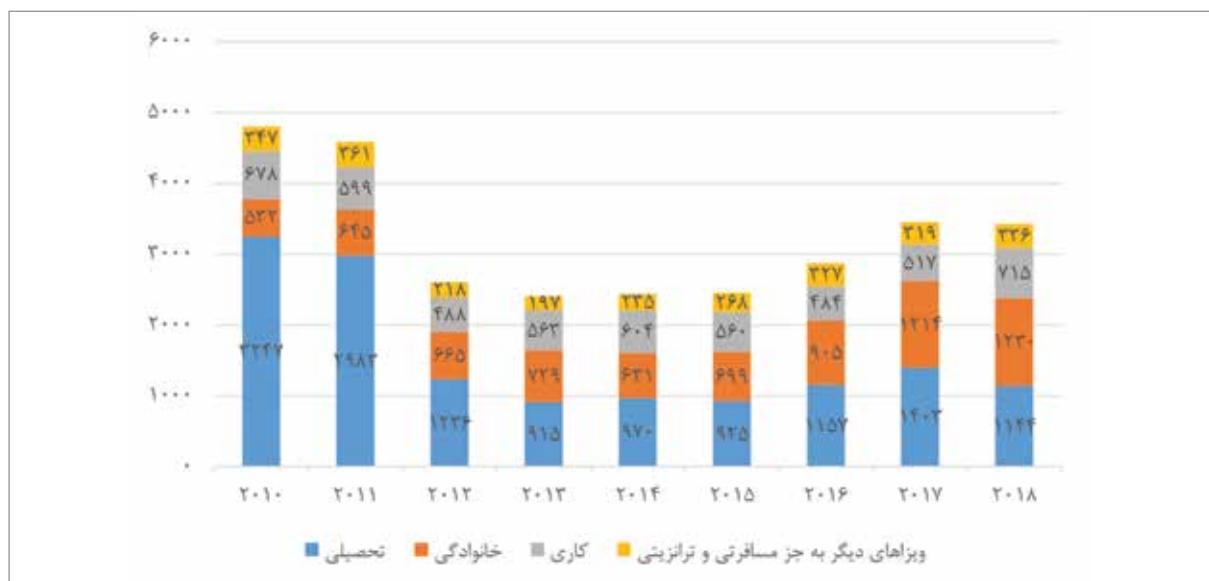
۱۱ هزار و ۳۷۷ رسیده است. تعداد صدور ویزا از آن پس تغییر چندانی نکرده و بیشترین تعداد مربوط به سال ۲۰۱۷ با ۱۳ هزار و ۸۱۶ است. این اعداد شامل ویزاهای کاری، تحصیلی، خانوادگی، توریستی، مسافران ترانزیتی و... نیز می‌شود.

در نمودار زیر تعداد صدور سالانه ویزا برای ایرانی‌ها نشان داده شده است. عددی که در سال ۲۰۱۱ معادل ۲۷ هزار و ۱۴۹ بوده ولی در ۲۰۱۲ و در پی حمله به سفارت انگلستان در تهران در ماه نوامبر این سال، با کاهشی ۵۸ درصدی به

نمودار ۹۰ - تعداد صدور سالانه ویزا برای ایرانی‌ها در انگلستان (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)
(Home Office, 2019a)

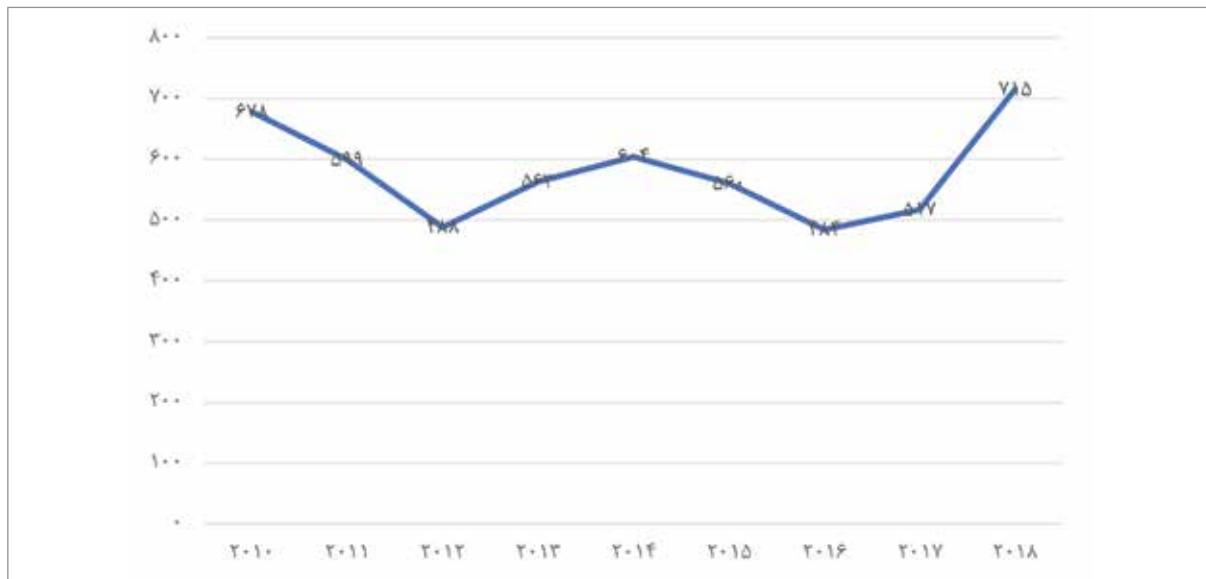
چنان که گفته شد داده‌های نمودار بالا با احتساب ویزاهای خانوادگی، کاری (درخواست‌کننده اصلی و همراهان) و سایر ویزا به جز مسافرتی و ترانزیت قابل مشاهده است:

نمودار ۹۱ - وضعیت ایرانی‌ها در انگلستان براساس انواع ویزا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)
(Home Office, 2018a) (Home Office, 2018c) (Home Office, 2018b)

همراه است که کمترین آن مربوط به دو سال ۲۰۱۲ و ۲۰۱۶ و بیشترین آن مربوط به سال‌های ۲۰۱۰ با ۶۷۸ و ۲۰۱۸ با ۷۱۵ ویزای کاری است.

نمودار زیر ویزاهای کاری اعطا شده به ایرانی‌ها را نشان می‌دهد. روند اعطای ویزاهای کاری ایرانی‌ها در انگلستان بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ با نوسان‌هایی سینوسی

نمودار ۹۲ - صدور ویزای کاری برای ایرانی‌ها در انگلستان (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸) (Home Office, 2018b)

است. در نمودار ۹۳ این تعداد به تفکیک درخواست‌کننده اصلی و همراهان او آمده است.

گفتنی است این اعداد با در نظر گرفتن خانواده‌ها و همراهان فردی است که برای کار درخواست ویزا کرده

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

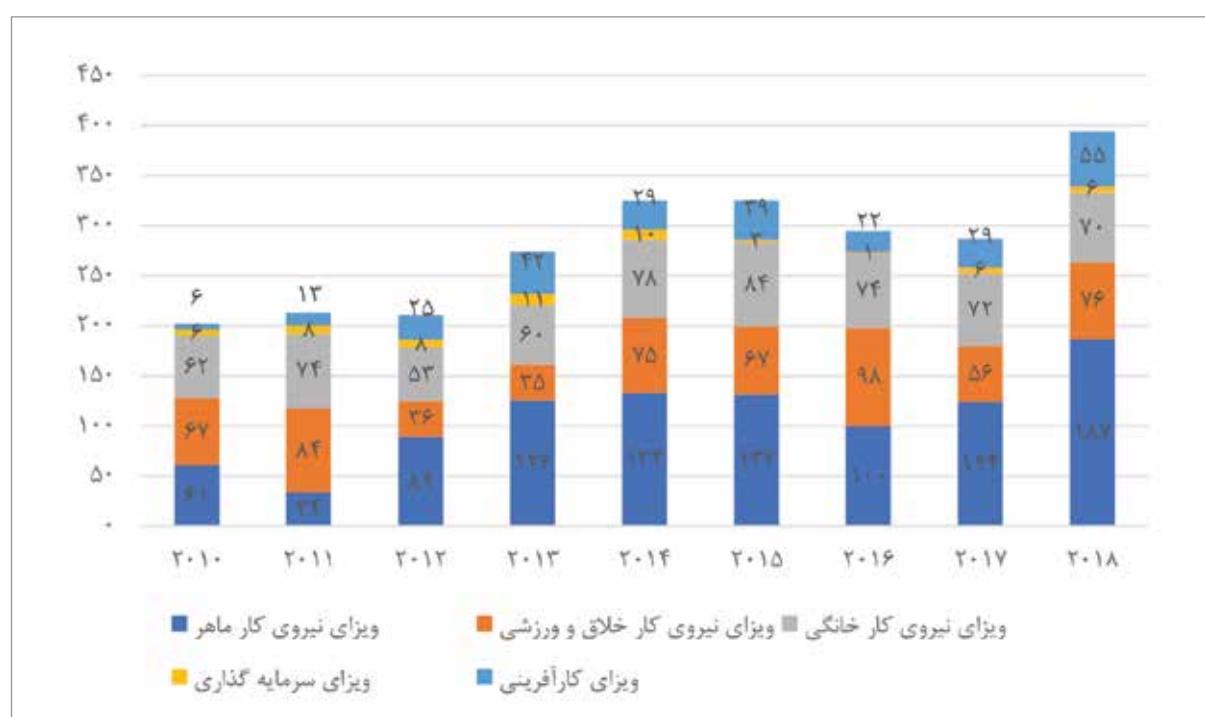
۱۵۰

نمودار ۹۳ - صدور سالانه ویزاهای کاری برای ایرانی‌ها در انگلستان به تفکیک درخواست‌کننده اصلی ویزا و همراهان (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸) (Home Office, 2018b)

از دیگر ویزاهای پرتعداد ایرانی‌هاست. در نمودار ۹۴ روند صدور این ویزاها و نیز دو ویزای سرمایه‌گذاری^۴ و کارآفرینی^۵ و نسبت آن‌ها به یکدیگر را می‌بینیم. گفتنی است دو ویزای سرمایه‌گذاری و کارآفرینی از سال ۲۰۱۹ منقضی شده‌اند و جای خود را به دو ویزای بلندمدت نیاور^۶ و استارت‌اپ ویزا^۷ داده‌اند (GOV.UK, 2020). اعداد نمودار ۹۴ مربوط به درخواست‌کنندگان اصلی ویزا بدون در نظر گرفتن خانواده‌های آن‌هاست.

ویزاهای کاری انگلستان را می‌توان به چهار دسته کلی تقسیم کرد: ۱. ویزاهای کاری کوتاه مدت؛ ۲. ویزاهای کاری بلند مدت؛ ۳. ویزاهای سرمایه‌گذاری، کارآفرینی، کسب‌وکار و استعدادهای؛ و ۴. ویزاهای کاری دیگر. بر اساس آمار نمودار ۹۴ در حال حاضر ویزای کاری ایرانی‌ها نیروی کار (ماهر)^۸ بیشترین صدور ویزای کاری ایرانی‌ها در انگلستان را تشکیل می‌دهد. ویزاهای کوتاه مدت نیروی کار خلاق یا ورزشی^۹ و نیروی کار خانگی^{۱۰} نیز

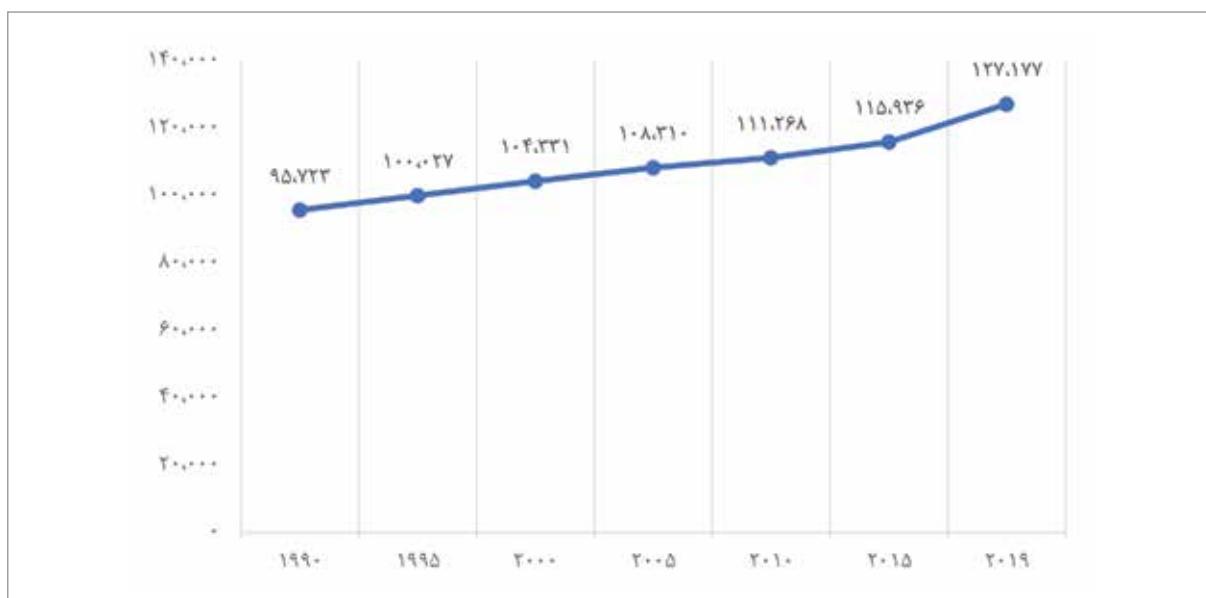

نمودار ۹۴- صدور ویزاهای کاری برای ایرانی‌ها در انگلستان به تفکیک انواع ویزای کاری (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸) (Home Office, 2018b)

ایران در آلمان را در بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹ می‌بینید. این آمار از طریق سرشماری و براساس کشور محل تولد به دست آمده است.

ایرانیان در آلمان
آلمان اولین مقصد ایرانی‌ها برای مهاجرت در اروپاست. در نمودار ۹۵ روند تغییرات جمعیت مهاجران متولد

1. General work visa (Tier 2)
2. Creative and Sporting visa (Tier 5)
3. Domestic Workers in a Private Household visa
4. Investor visa (Tier 1)
5. Entrepreneur visa (Tier 1)
6. Innovator visa
7. Start-up visa

نحوه ۹۵ - جمعیت ایرانیان ساکن آلمان (۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹)
(UNDESA, 2020)

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

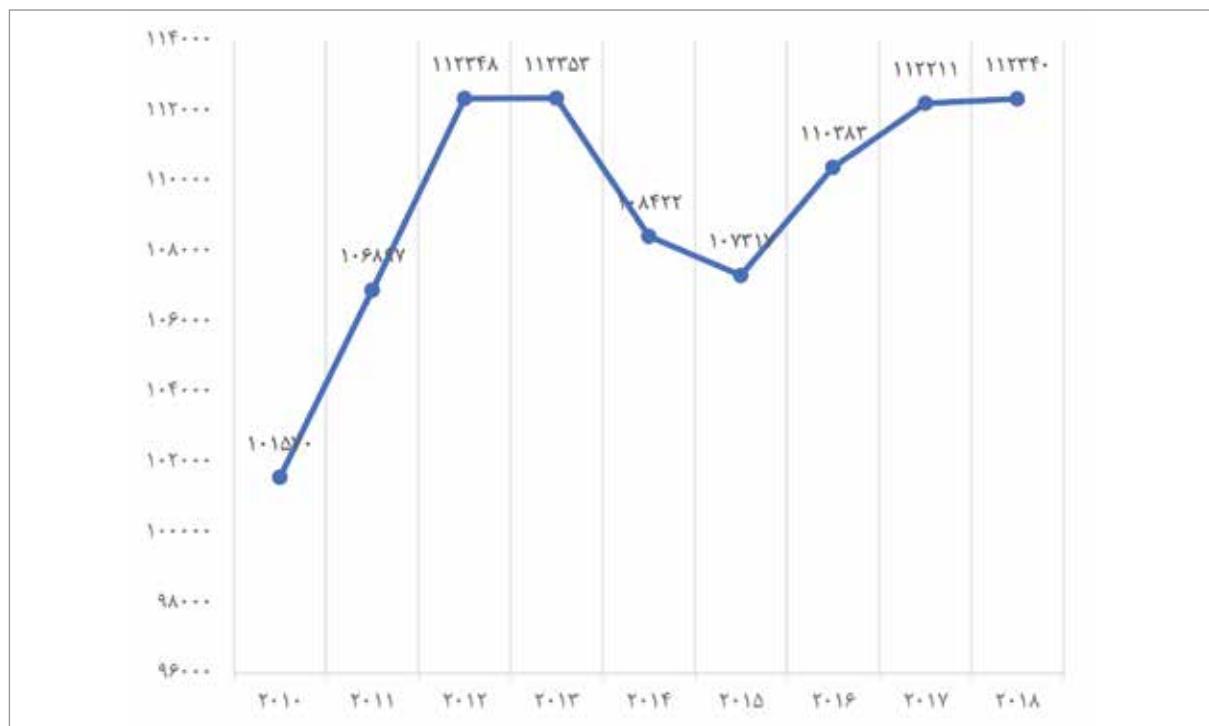
۱۵۲

در نمودار زیر دریافت سالانه شهروندی آلمان از سوی شهروندان ایرانی نشان داده شده است:

نحوه ۹۶ - دریافت سالانه شهروندی آلمان از سوی شهروندان ایرانی (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)
(DESTATIS, 2020a)

چنان‌که مشخص است صدور شهروندی برای ایرانی‌ها از ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۲ بر خلاف روند کلی صدور شهروندی آلمان برای شهروندان خارجی (نمودار ۹۷) روندی کاهشی داشته است. همچنین از ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۵ که روند کلی کاهش شدیدی داشته، صدور شهروندی برای ایرانی‌ها تغییر محسوسی نداشته است. در نمودار ۹۷ تعداد سالانه کل صدور شهروندی آلمان برای خارجی‌ها قابل مشاهده است:

نمودار ۹۷- صدور سالانه شهروندی آلمان برای مهاجران خارجی (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)

(DESTATIS, 2020a)

که مجوز اقامت ندارند، کسانی که درخواست مجوز اقامت به دو دسته اصلی تقسیم کرد: اول، کسانی که به مجوز اقامت نیاز ندارند و دوم، کسانی که به مجوز اقامت نیاز دارند. کسانی که اساساً نیاز به مجوز اقامت ندارند خود شامل دو نوع از مهاجران می‌شوند: اول، کسانی که تحت قوانین اتحادیه اروپا اجازه رفت و آمد آزادانه در آلمان را دارند^۱ و دوم، خارجی‌های بی‌مکان و کسانی که طبق قوانین از نیاز به داشتن عنوان اقامتی معاف‌اند.^۲ کسانی که به مجوز اقامت نیاز دارند اکثریت مهاجران را تشکیل می‌دهند. این دسته از مهاجران خود به سه بخش تقسیم می‌شوند: کسانی که مجوز اقامت دارند، کسانی

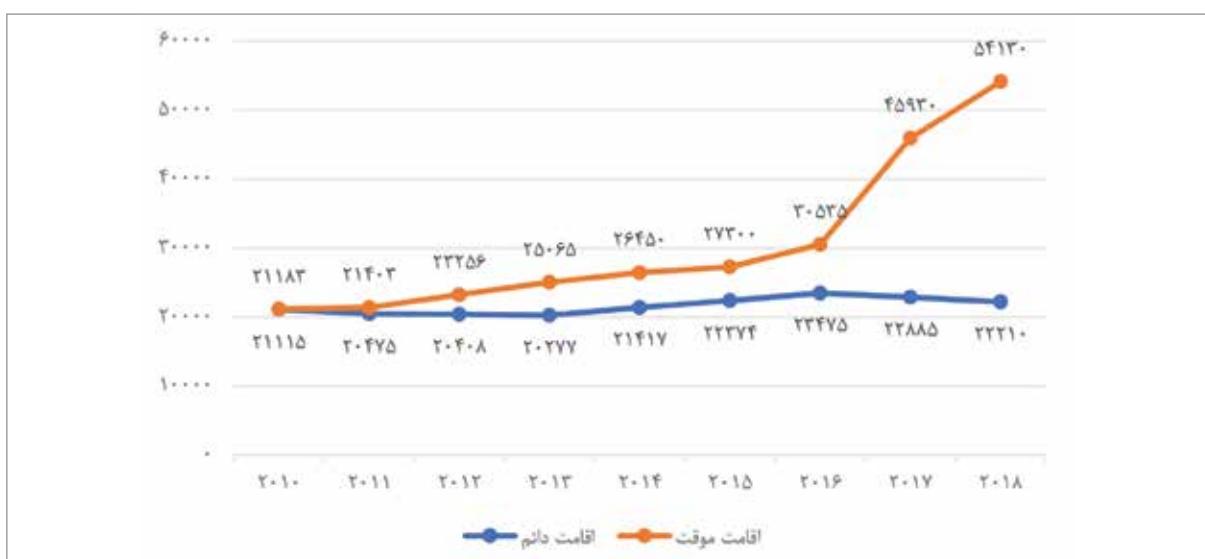
1. Freedom of movement according to EU law

2. Exempt from the requirement to have residence title, displaced foreigners

شکل ۵- دسته‌بندی مهاجران براساس وضعیت اقامت در کشور آلمان
(BAMF, 2018b)

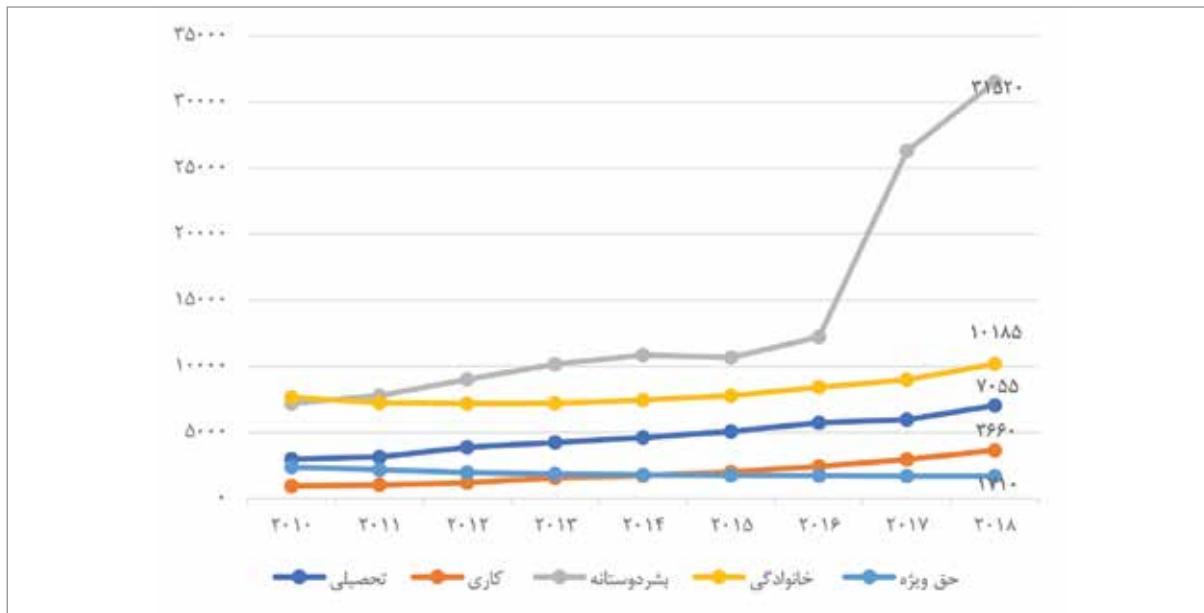
در نمودار زیر تعداد ایرانی‌های دارای مجوز اقامت دائم و موقت در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ نشان داده شده است:

نمودار ۹۸ - تعداد کل ایرانی‌های دارای مجوز اقامت دائم و موقت در آلمان (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)
(DESTATIS, 2020b)

اقامت موقت به نگاهان افزایشی شدید می‌یابد، آن هم در حالی که افراد دارای مجوز اقامت دائم از این سال روندی کاهشی دارد. در نمودار ۹۹ تعداد ایرانی‌های دارای مجوز اقامت موقت بر اساس نوع اقامت نشان داده شده است:

چنان‌که در نمودار بالا نشان داده شده است، به طور کلی تعداد ایرانی‌های با مجوز اقامت موقت بیشتر از مهاجران با اقامت دائم است و فاصله بین تعداد این دو دسته از مهاجران هر ساله (به جز سال ۲۰۱۴) بیشتر می‌شود. تا اینکه در سال ۲۰۱۷ تعداد ایرانی‌های با

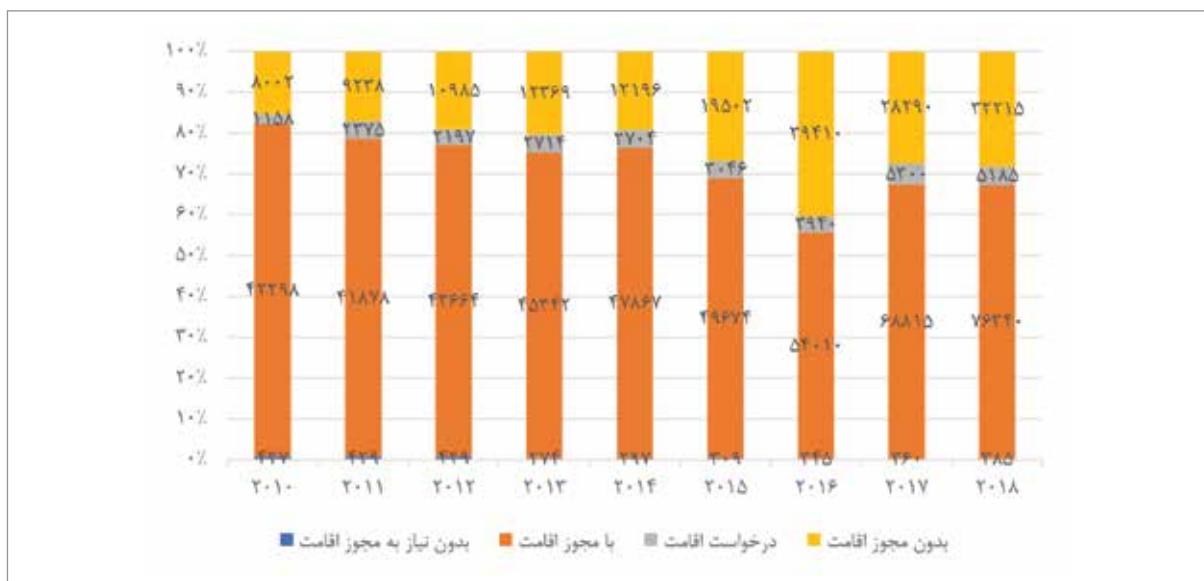

نمودار ۹۹ - روند تغییرات تعداد ایرانی‌های با مجوز اقامت موقت در آلمان (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)

(DESTATIS, 2020b)

همراه بوده است. در نمودار ۱۰۰ شمایی از وضعیت کل مهاجران ایرانی در آلمان بر اساس نوع اقامت‌شان در این سال‌ها نشان داده شده است:

چنانکه می‌بینید تعداد ایرانی‌های با مجوز اقامت موقت بشردوستانه از سایر اقامت‌های موقت بیشتر است و تعداد این دسته از مهاجران از سال ۲۰۱۶ با جهشی ناگهانی

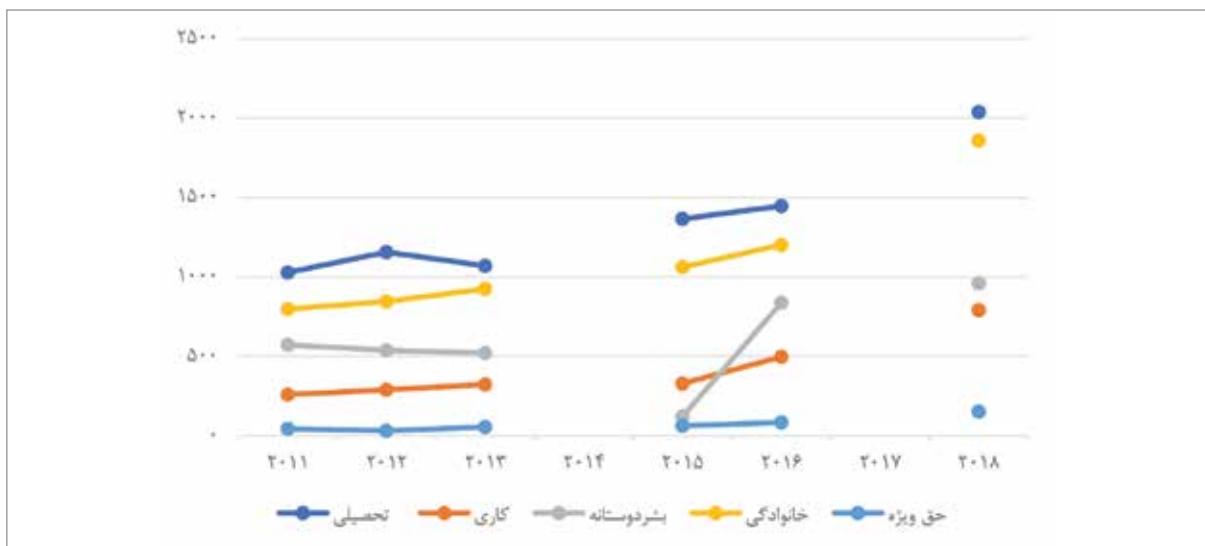

نمودار ۱۰۰ - وضعیت کلی اقامت مهاجران ایرانی در آلمان (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)

(DESTATIS, 2020b)

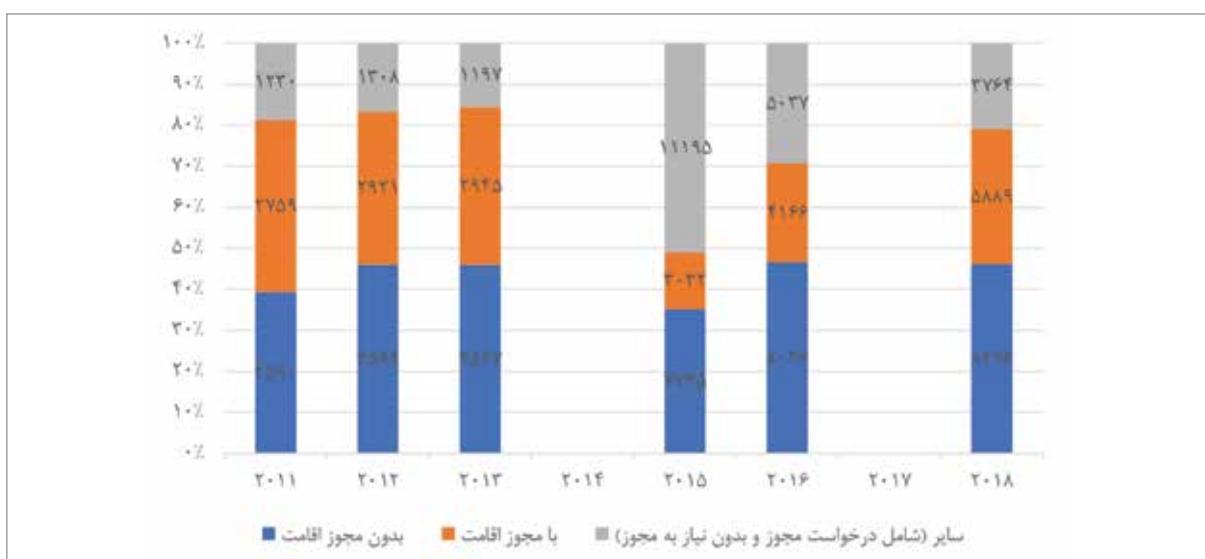
ایرانی با مجوز اقامت موقت در هر سال براساس نوع اقامت آنها در طول سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸ نشان داده شده است:

در حالی که نمودار ۹۹ تعداد ایرانی‌های دارای مجوز اقامت موقت را نشان می‌دهد، در نمودار ۱۰۱ تعداد ورود سالانه مهاجران

نمودار ۱۰۱ - تعداد ورود سالانه ایرانی‌ها به آلمان با مجوز اقامت موقت بر اساس نوع اقامت (۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸)
(BAMF, 2011) (BAMF, 2012) (BAMF, 2013) (BAMF, 2015b) (BAMF, 2018b)

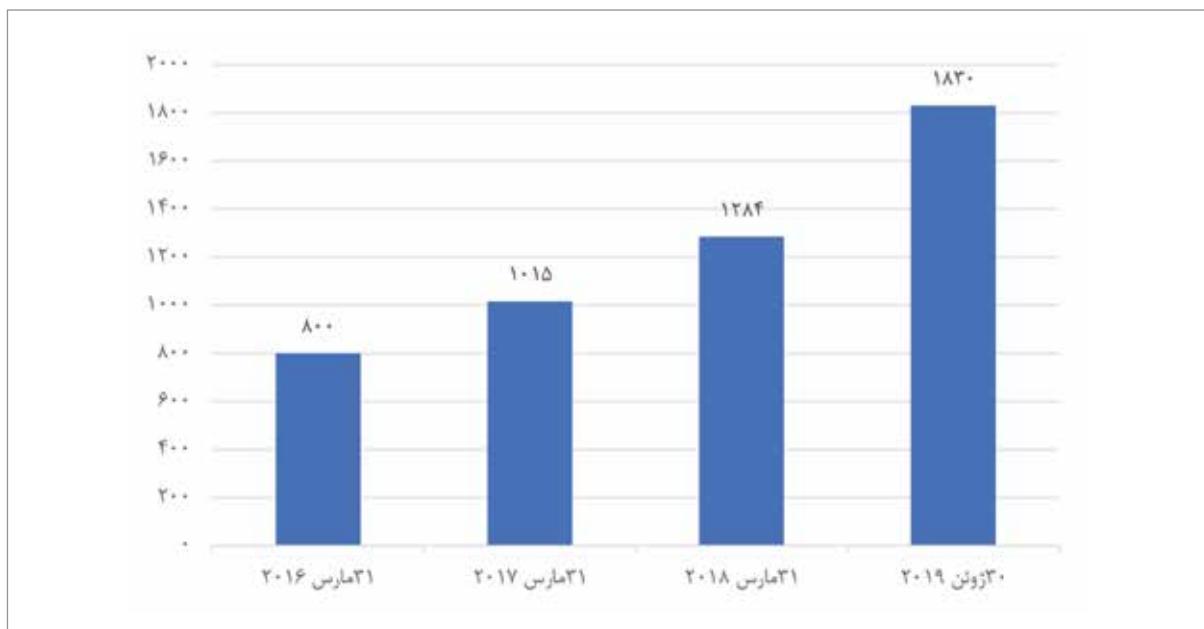
در نمودار ۱۰۲ می‌توان شمایی از ورود سالانه ایرانی‌ها به آلمان بر اساس وضعیت اقامت آنها را برای سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸ مشاهده کرد:

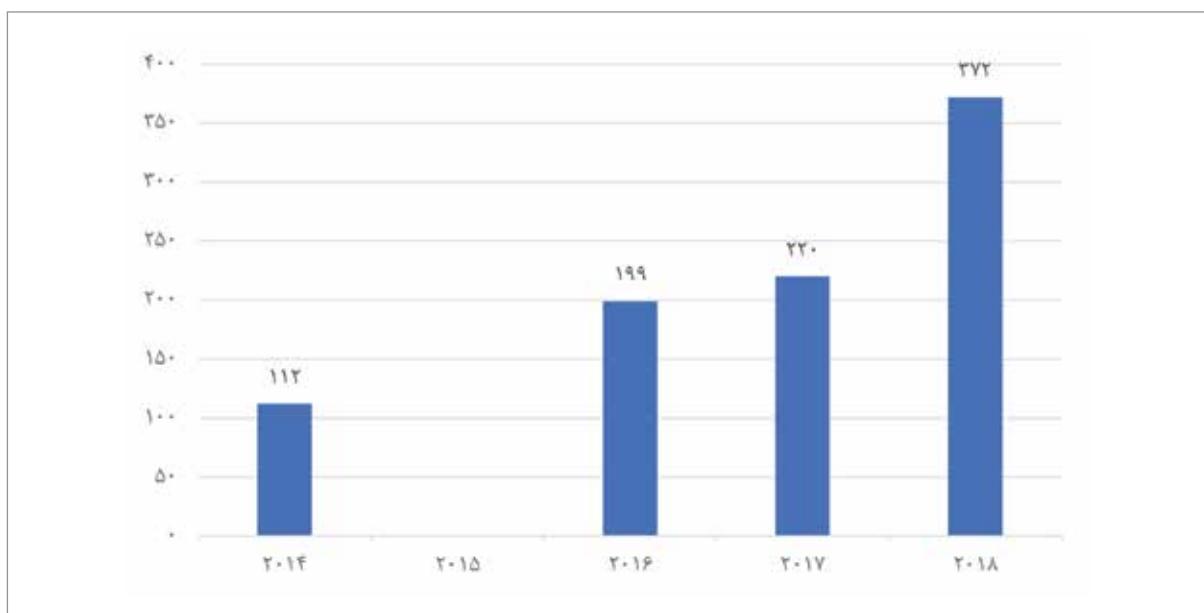
نمودار ۱۰۲ - وضعیت کلی ورود سالانه مهاجران ایرانی به آلمان بر اساس وضعیت اقامت (۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸)
(BAMF, 2011) (BAMF, 2012) (BAMF, 2013) (BAMF, 2015b) (BAMF, 2018b)

آبی در آلمان کار می‌کنند. در نمودار ۱۰۳ تعداد کل مهاجران ایرانی دارای کارت آبی در آلمان در سال‌های ۲۰۱۶ تا نیمه اول ۲۰۱۹ نشان داده شده است. رتبه ایران از این نظر در سال ۲۰۱۶ دهم و در سه سال بعدی نهم بوده است:

یکی از روش‌های مهاجرت کاری به آلمان از طریق دریافت کارت آبی است، به طوری که فرد ابتدا اقامت ۴ ساله دریافت می‌کند و پس از آن، در صورت داشتن شغل، می‌تواند برای اقامت دائم اقدام کند. ایران جزو ۱۰ کشور اول دنیاست که شهروندانش با کارت

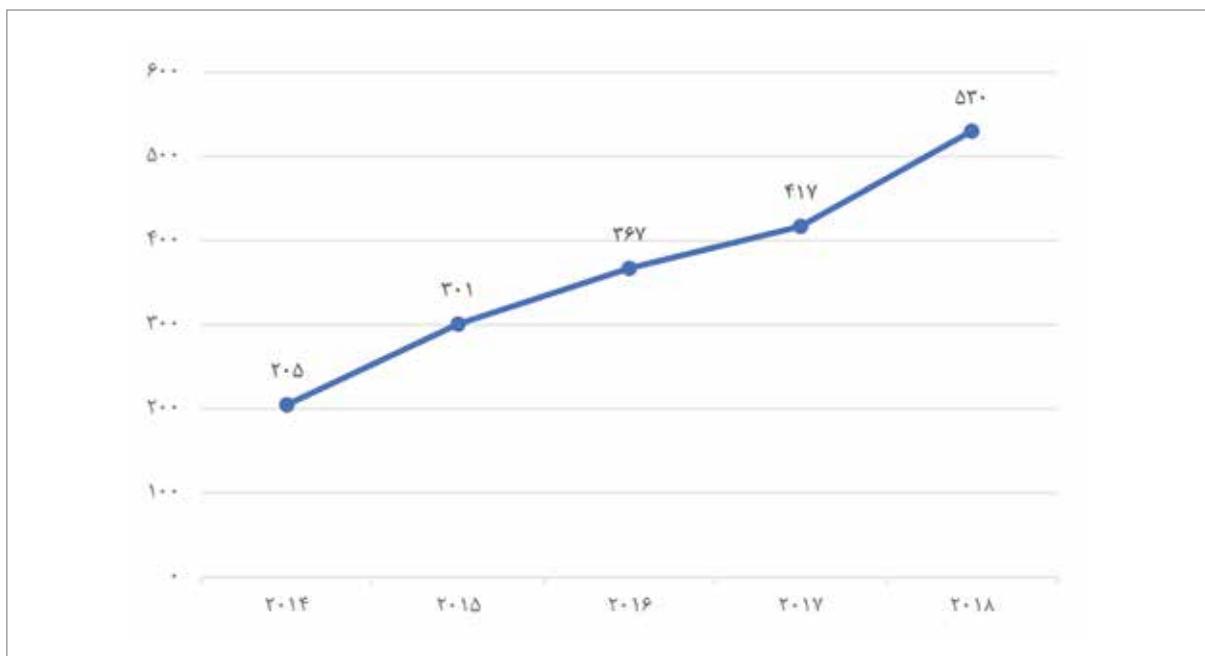
در نمودار ۱۰۴ تعداد سالانه صدور کارت آبی برای ایرانی‌ها نشان داده شده است:

نمودار ۱۰۴- تعداد سالانه صدور کارت آبی برای ایرانی‌ها در آلمان (۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸)
(BAMF, 2014) (BAMF, 2017b) (BAMF, 2018b)

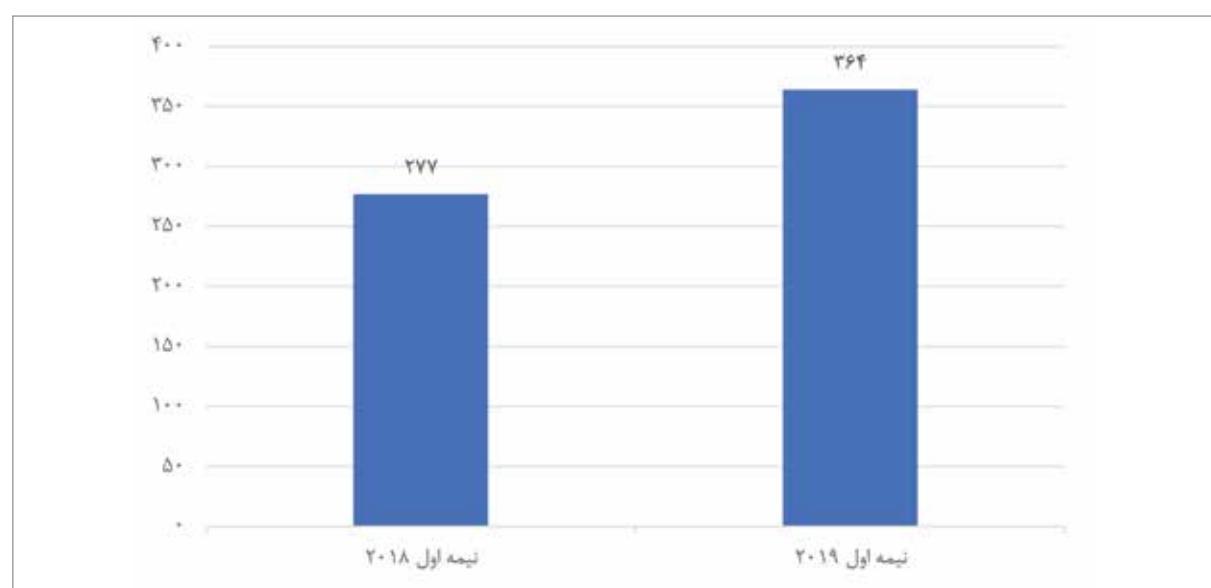
ایران همچنان جزء ۱۰ کشور اول در میان کشورهای غیراتحادیه اروپاست که شهروندانش به علت داشتن شغل را در سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸ مشاهده کرد. ایران در این پنج سال به ترتیب در رده‌های ۸، ۶، ۶، ۷ و ۶ بوده است:

ایران همچنان جزء ۱۰ کشور اول در میان کشورهای غیراتحادیه اروپاست که شهروندانش به علت داشتن شغل در آلمان اقامت دائم دریافت می‌کنند. در نمودار ۱۰۵

نمودار ۱۰۵ - تعداد سالانه دریافت اقامت دائم از سوی ایرانی‌ها به علت داشتن شغل در آلمان (۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸) (BAMF, 2015a) (BAMF, 2016) (BAMF, 2017a) (BAMF, 2018a) (BAMF, 2019)

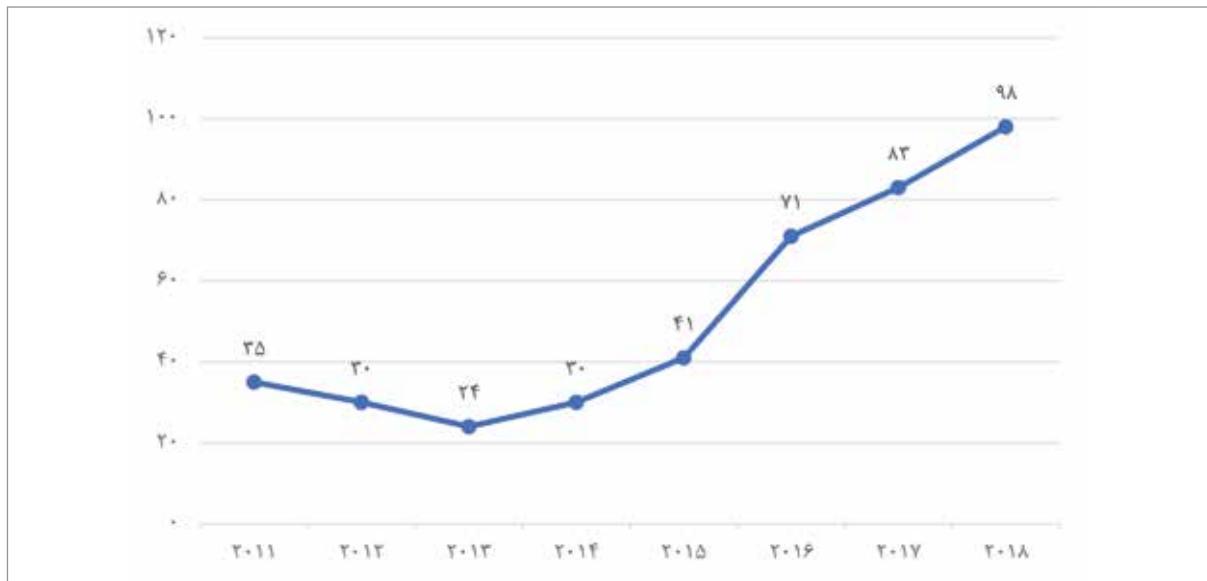
این تعداد برای نیمه اول سال ۲۰۱۹ ۳۶۴ عدد است که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل خود افزایش داشته است:

نمودار ۱۰۶ - تعداد صدور مجوز اقامت دائم برای ایرانی‌ها به علت شغل در آلمان (BAMF, 2019)

دریافت می‌کنند. در نمودار ۱۰۷ روند تغییرات تعداد ایرانی‌های دریافت‌کننده این نوع اقامت در سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸ نشان داده شده است:

یکی دیگر از روش‌های دریافت اقامت در آلمان از طریق خودداشتگالی و راهاندازی یک کسب‌وکار است. ایران جزو ۱۰ کشور اول دنیا است که شهرهوندانش این اقامت را

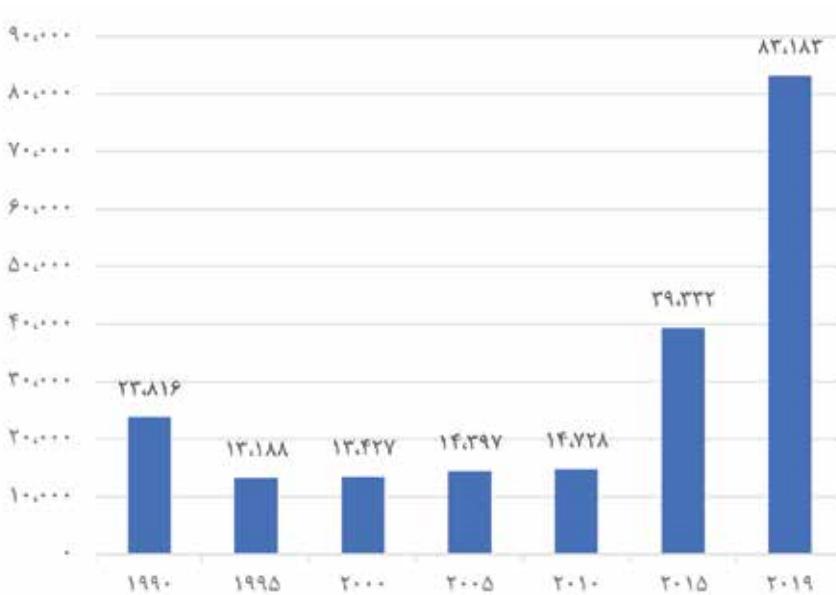

نمودار ۱۰۷ - تعداد سالانه صدور مجوز اقامت به علت خوداستغالی برای ایرانی‌ها در آلمان (۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸) (BAMF, 2011) (BAMF, 2012) (BAMF, 2013) (BAMF, 2014) (BAMF, 2015b) (BAMF, 2017b) (BAMF, 2018b)

ازبکستان و ایران بوده است. چنان که در نمودار زیر مشاهده می‌شود، تعداد جمعیت مهاجران ایرانی در ترکیه طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۵ حدود ۴۵ درصد کاهش و پس از آن تا سال ۲۰۱۰ افزایش کمی پیدا کرده است. اما از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ تعداد جمعیت ایرانی‌های ساکن ترکیه، با افزایش قابل توجهی روبرو بوده است و افزایشی ۱۶۷ درصدی داشته و ۲/۷ برابر شده است. این روند افزایش با شدتی کمتر تا سال ۲۰۱۹، با افزایش حدود ۱۱۱ درصد نسبت به سال ۲۰۱۵ ادامه یافته و ۲/۱ برابر شده است. نمودار ۱۰۸ روند تغییرات جمعیتی ایرانی‌های مهاجر در ترکیه را نشان می‌دهد. همانطور که اشاره شده در پایگاه داده سازمان ملل تعداد مهاجران در ترکیه علاوه بر سرشماری بر اساس محل تولد به طور مستقیم با آمار تعداد افراد در وضعیت پناهجویی یا وضعیت‌های مشابه جمع می‌شود. یکی از علل افزایش ناگهانی تعداد ایرانیان در ترکیه در سال‌های اخیر همین امر است.

ایرانیان در ترکیه

ترکیه یکی از مقاصد جدید ایرانیان است که ایرانیان از کanal‌های مختلف برای مهاجرت به این کشور اقدام می‌کنند، با گشوده شدن کanal پناهجویی در ترکیه پس از تحولات منطقه‌ای دهه اخیر در سوریه و عراق تعداد ایرانیانی که به عنوان پناهجو در این کشور ثبت شده‌اند افزایش چشمگیری داشته است. با توجه به داده‌های مهاجرتی سازمان ملل متعدد تعداد ایرانیان در ترکیه با احتساب پناهندگان و افرادی که وضعیت مشابه پناهندگی دارند ۸۳ هزار نفر گزارش شده است ولی این آمار در پایگاه داده دوچانبه بانک جهانی برای سال ۲۰۱۷ در ترکیه ۳۶ هزار نفر اعلام شده است. به نظر می‌رسد آمار ثبت شده بانک جهانی بدون احتساب تعداد ایرانیان در ترکیه در حالت انتظار و به صورت پناهجویی می‌باشد. ترکیه یکی از مهم‌ترین کشورهای خاورمیانه است که در سال‌های اخیر، مقصد مهاجرتی بسیاری از کشورهای منطقه مانند عراق، سوریه، افغانستان، آذربایجان،

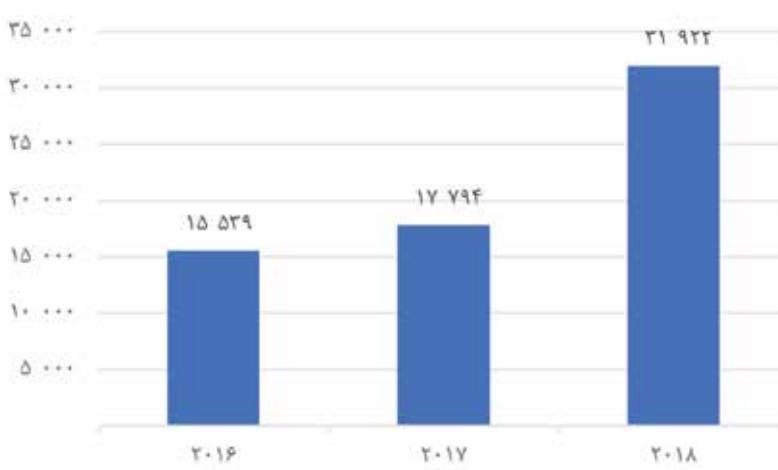
نمودار ۱۰۸ - جمعیت مهاجران ایرانی در ترکیه (۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹) (UNDESA, 2020)

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۱۶۰

عراق، افغانستان و سوریه، چهارمین کشوری بوده است که شهروندانش به ترکیه مهاجرت کرده‌اند. ایران در سال ۲۰۱۷ در جایگاه هفتم و در سال ۲۰۱۸ در جایگاه پنجم قرار دارد (TURKSTAT, 2019a).

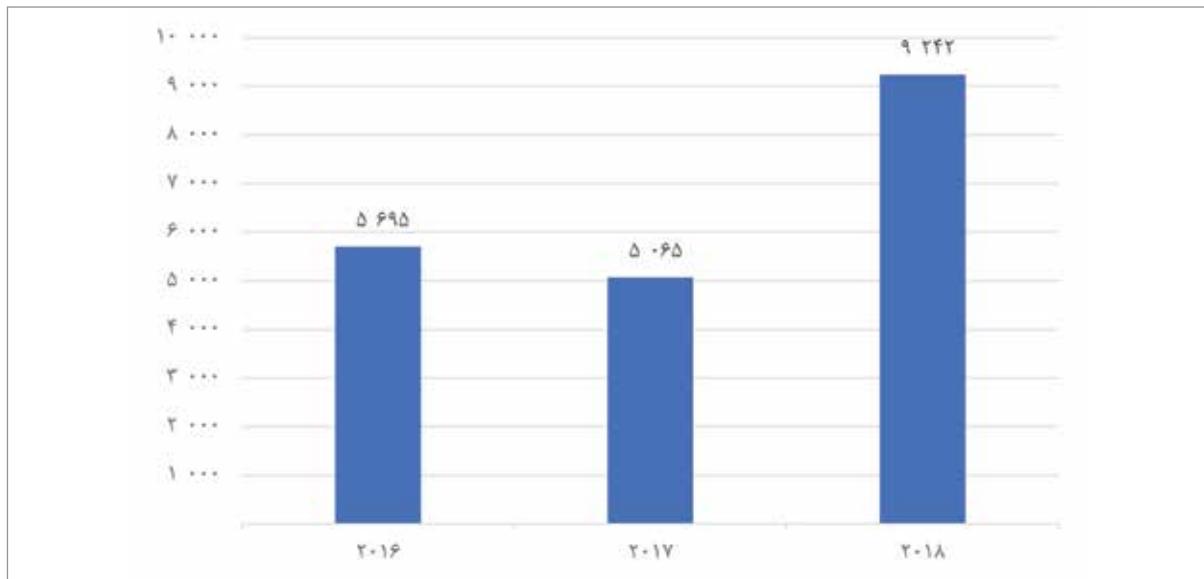
هم‌چنانکه در نمودار زیر می‌بینید، آمار مربوط به تعداد مهاجران با تابعیت ایرانی که وارد ترکیه شده‌اند نشان از افزایش ناگهانی این تعداد در سال ۲۰۱۸ در مقایسه با سال ۲۰۱۷ دارد. ایران در سال ۲۰۱۶ پس از

نمودار ۱۰۹ - تعداد مهاجران وارد شده به کشور ترکیه با تابعیت ایران (۲۰۱۶ تا ۲۰۱۸) (TURKSTAT, 2019a)

داده شده است، عددی که در سال ۲۰۱۸ افزایشی ۸۲ درصدی نسبت به سال ۲۰۱۷ داشته است:

در نمودار ۱۱۰ تعداد شهروندان ایرانی (افراد با تابعیت ایرانی) که در این سه سال ترکیه را ترک کرده‌اند نشان

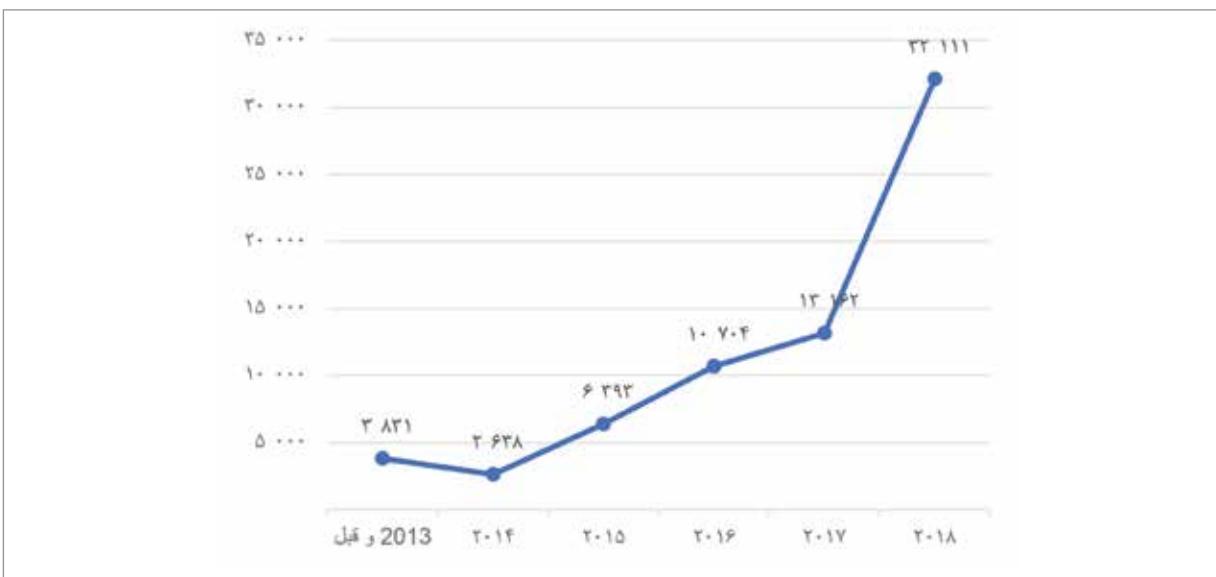

نمودار ۱۱۰ - تعداد خروج شهروندان ایرانی از ترکیه (۲۰۱۶ تا ۲۰۱۸)

(TURKSTAT, 2019a)

نگاهنی یافته و نسبت به سال ۲۰۱۷ با افزایشی ۱۴۴ درصدی همراه بوده است. گفتنی است در مجموع ایران پس از عراق، افغانستان، سوریه و آلمان پنجمین کشوری است که شهروندانش اقامت ترکیه را دارد.(TURKSTAT, 2019b)

در نمودار ۱۱۱ جمعیت شهروندان ایرانی در ترکیه براساس اولین سال گرفتن اقامت را نشان می‌دهد. طبق این آمار مشاهده می‌کنیم که این جمعیت از سال ۲۰۱۵ همواره روندی صعودی داشته است ولی در سال ۲۰۱۸ افزایشی

نمودار ۱۱۱ - جمعیت مهاجران با تابعیت ایرانی در ترکیه براساس سال اخذ اقامت (۲۰۱۳ و ماقبل تا ۲۰۱۸)

(TURKSTAT, 2019b)

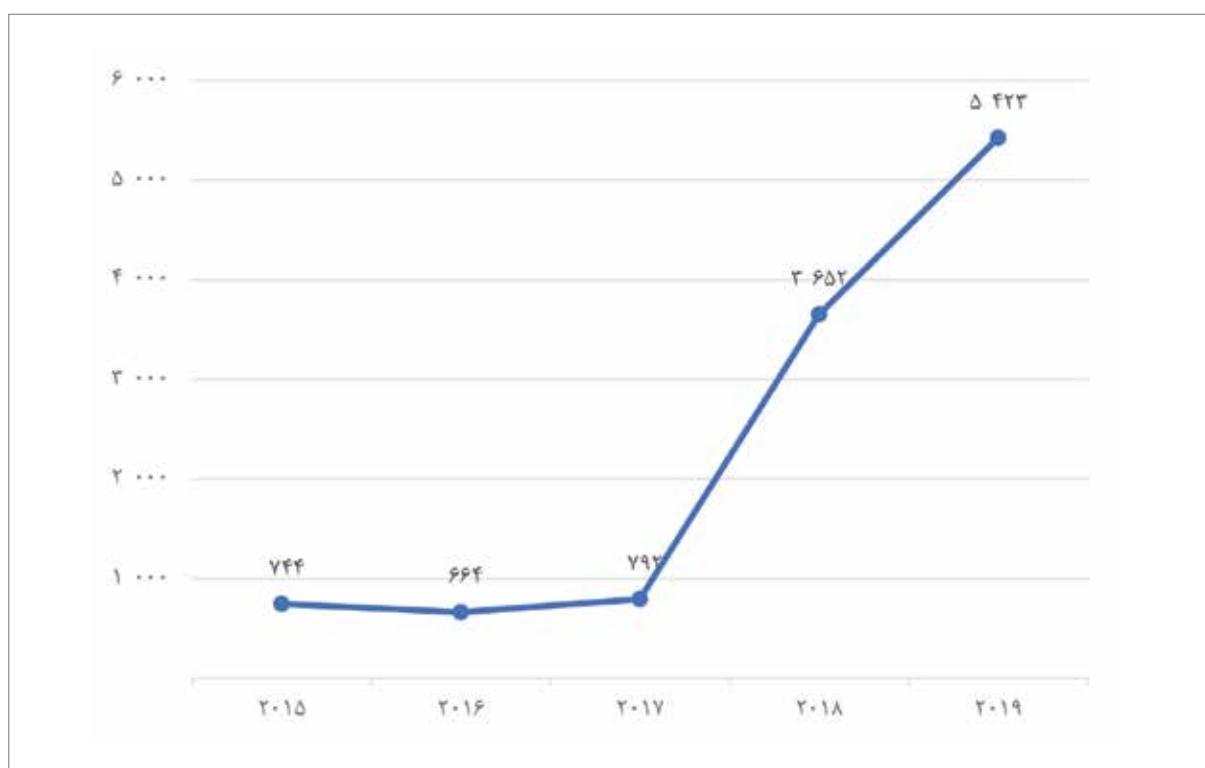
چهارم) در سال ۲۰۱۷ جزو ۱۰ کشور اول از این سه بعد در ترکیه بوده‌اند (Turkey's Ministry of Interior 2019).

نمودار زیر تعداد خرید خانه توسط شهروندان ایرانی را

بر اساس آمار وزارت داخلی ترکیه، ایرانیان با اخذ ۲۳۹۵ مجوز اقامت خانوادگی (رتبه دهم) و ۲۵۶۵ مجوز کار (رتبه دهم) در سال ۲۰۱۸ و ۴۴۵۶ اقامت دانشجویی (رتبه

کل خانه‌های خریداری شده توسط خارجی‌ها در ترکیه، ۱۷ درصد متعلق به عراقی‌ها، ۱۲ درصد متعلق به ایرانی‌ها و ۶ درصد متعلق به روس‌هاست. به نظر می‌رسد روند افزایش ناگهانی خرید خانه توسط ایرانیان در ترکیه از سال ۲۰۱۸ با بحران ارزی و کاهش ارزش پول جاری در ایران همزمان بوده است. البته تغییرات قانونی کشور ترکیه نیز در اعطای اقامت به شهروندان سایر کشورها با خرید ملک به ارزش حداقل ۲۵۰ هزار دلار در جذب سرمایه‌های ایرانیان موثر بوده است.

نشان داده است. بر این اساس در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۷ تعداد خرید خانه تقریباً ثابت است. اما در سال ۲۰۱۸ این عدد با جهشی ناگهانی نسبت به سال ۲۰۱۷ افزایشی ۳۶۱ درصدی داشته است و این روند افزایشی در سال ۲۰۱۹ هرچند با شبیه ملایم‌تر ادامه دارد. بر این اساس، در بین شهروندان خارجی‌ای که در ترکیه خانه خریده‌اند، رتبه ایرانی‌ها از هشتاد و سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷، به رتبه دوم در سال‌های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ رسیده است. همچنین در سال ۲۰۱۹، از بین

نمودار ۱۱۲ - تعداد خرید خانه توسط شهروندان ایران در هر سال (۲۰۱۹ تا ۲۰۱۵) (TURKSTAT, 2020)

رسیده‌اند. در نمودار ۱۱۳ مقایسه خرید خانه توسط عراقی‌ها و ایرانی‌ها که رتبه‌های اول و دوم را دارند، برای سه ماه اول سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ نشان داده شده است:

روند خرید خانه توسط ایرانی‌ها در سال ۲۰۲۰ افزایشی بوده است و در سه ماه اول این سال ایرانی‌ها با خرید ۱۸۶۴ خانه جای عراقی‌ها با ۱۸۵۶ خانه را گرفته‌اند و به جایگاه اول خرید خانه توسط خارجی‌ها در ترکیه

نمودار ۱۱۳ - مقایسه خرید خانه توسط ایرانی‌ها و عراقی‌ها در ترکیه در سه ماه اول ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ (TURKSTAT, 2020)

۴-۲- ایرانیان در آسیا

جدول زیر تعداد ایرانیان در آسیا و ۱۰ کشور اول با بیشترین تعداد ایرانی در این قاره را بر اساس داده‌های پایگاه داده مهاجرت بانک جهانی^۱ نشان می‌دهد.

ایرانی‌ها همچنان در این سال‌ها جزء کشورهای اول در ثبت شرکت در ترکیه بوده‌اند. در سال ۲۰۱۹ شهروندان ایرانی با ثبت ۹۷۰ شرکت، در بین خارجی‌هایی که در ترکیه شرکت ثبت کرده‌اند، رتبه اول را داشته‌اند (TOBB, 2020).

جدول ۲۴- جمعیت ایرانیان در ده کشور اول با بیشترین جمعیت ایرانی در آسیا

آسیا	۱۹۶۰	۱۹۷۰	۱۹۸۰	۱۹۹۰	۲۰۰۰	۲۰۱۰	۲۰۱۳	۲۰۱۷
امارات متحده عربی	۷۴	۲۲۱۰	۲۴۱۲۴	۴۴۷۶۲	۷۶۹۰۷	۶۲/۴۴۹	۶۱۰۲۲۹	۶۶۸۰۴۳
کویت	۱۹۴۵۳	۴۶۵۰۲	۷۵۱۳۳	۱۲۴۰۸	۱۱۷۱۷	۹۸/۳۰۲	۴۶/۴۱۹	۴۵۴/۰۰۰*
رژیم صهیونیستی	۴۴۷۸۲	۵۳۲۱۱	۵۹۷۵۳	۵۳۰۷۷	۵۸۳۲۶	۷۶/۲۵۹	۵۳/۲۳۶	۴۵/۱۷۰
قطر	۶۴۶	۳۲۷۱	۶۶۲۸	۲۹۸۴	۳۴۰۱	۲۵۵	۳۰/۰۰۰	۳۰/۰۰۰
عراق	۳۱۴۱۹	۲۱۴۵۵	۱۵۱۰۴	۱۳۳۰۵	۱۹۲۳	۸/۶۳۹	۱۵/۶۱۱	۱۵/۶۱۱
مالزی	-	۳۶	۱۰۷	۳۴۲	۵۴۲	-	۹/۸۱۷	۹/۸۱۷
ارمنستان	-	-	-	-	۱۵۹۹۹	۱۸/۱۰۴	۸/۹۲۹	۸/۹۲۹
ژاپن	۵	۸۴	۱۸۶	۶۴۴	۵۵۹۱	۵/۲۲۵	۶/۰۷۷	۶/۰۷۷
ترکمنستان	-	۵۰۶۸	۴۸۲۷	۷۶۳۷	۵۵۹۸	-	-	۳/۱۸۲
پاکستان	۷۱۰۲	۴۴۳	۳۵۵	۲۸۵	۲۲۹	۱۵/۶۰۵	-	۲/۱۵۴

(WorldBank, 2020b)

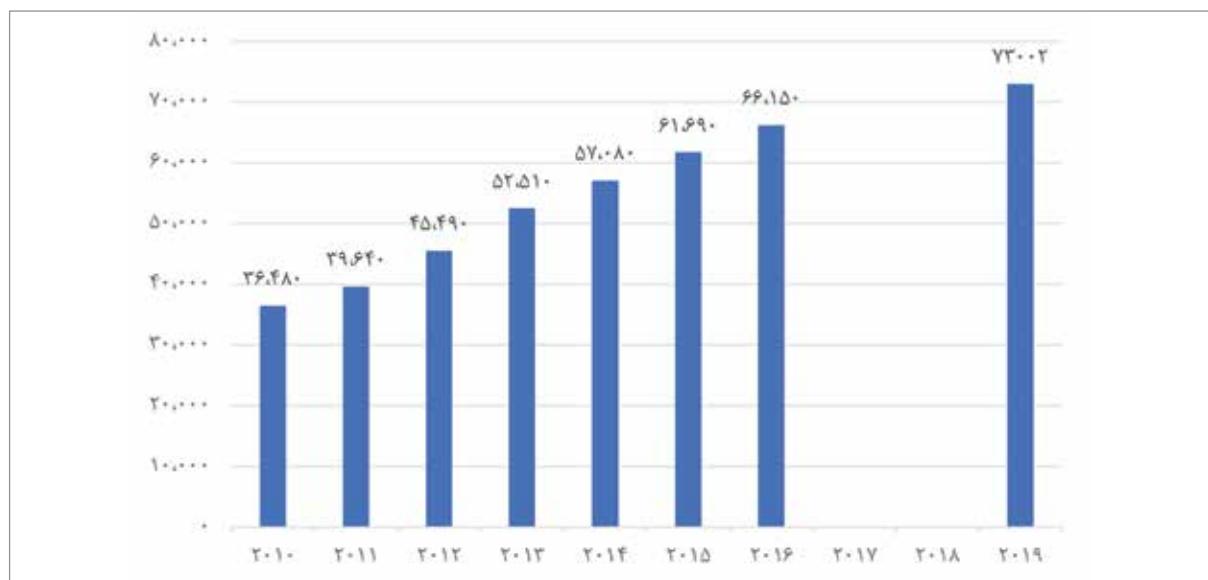
* داده سال ۲۰۱۷ ایرانیان در امارات از uae-expatriates.com استخراج شده است.

1. Bilateral migration matrix این پایگاه داده نسبت به پایگاه داده مهاجرت سازمان ملل در داده‌های کشورهای آسیایی کامل‌تر است

۲۰۱۹ به بیش از ۷۳ هزار نفر رسیده که با افزایشی بیش از ۱۰۰ درصد نسبت به سال ۲۰۱۰ همراه بوده است. در نمودار ۱۱۴ این روند افزایشی قابل مشاهده است. این آمار از طریق سرشماری به دست آمده و براساس محل تولد فرد است.

۲-۵-۵- ایرانیان در استرالیا

استرالیا همواره یکی از مقصدۀای اصلی مهاجرت ایرانی‌ها در همه انواع مهاجرت از جمله مهاجرت کاری بوده و تعداد کل جمعیت ایرانی‌ها در استرالیا در این سال‌ها روندی صعودی داشته است. این عدد در سال

نمودار ۱۱۴ - روند تغییر جمعیت مهاجران ایرانی در استرالیا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹)
(Australian Bureau of Statistics, 2020) (UNDESA, 2020)

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

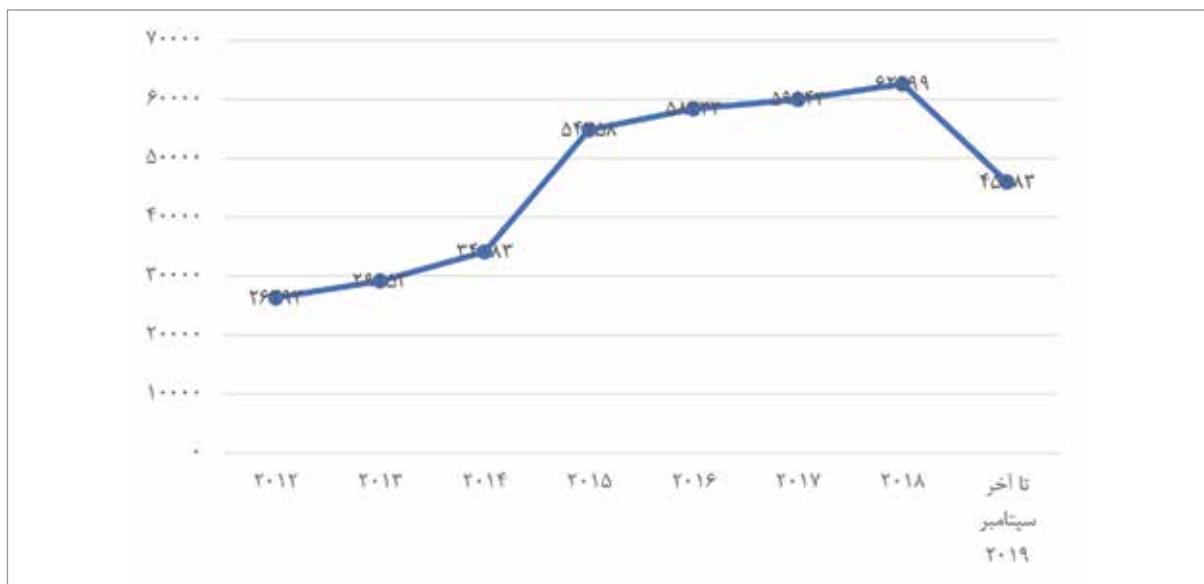
۱۶۴

○ اقامت موقت در استرالیا

○ ویزای اقامت موقت در این کشور چند نوع است:
مسافرتی^۱، دسته خاص^۲، دانشجویی^۳، خدمه و ترانزیتی^۴، کار در سفر^۵، استخدام نیروی کار ماهر^۶، سایر استخدام‌ها^۷، سایر. در نمودار ۱۱۵ تعداد کل شهروندان ایرانی دارای ویزای اقامت موقت در استرالیا نشان داده شده است. عددی که از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۸ افزایشی حدوداً ۱۴۰ درصدی داشته است.

در حال حاضر استرالیا ۲۴ نوع ویزای کاری موقت و دائم برای جذب نیروی انسانی مورد نیاز خود در ویژگی‌ها و نیازمندی‌های مختلف دارد. در ادامه جریان مهاجران ایرانی به این کشور از طریق مهم‌ترین انواع این روش‌ها مورد بررسی قرار گرفته است.

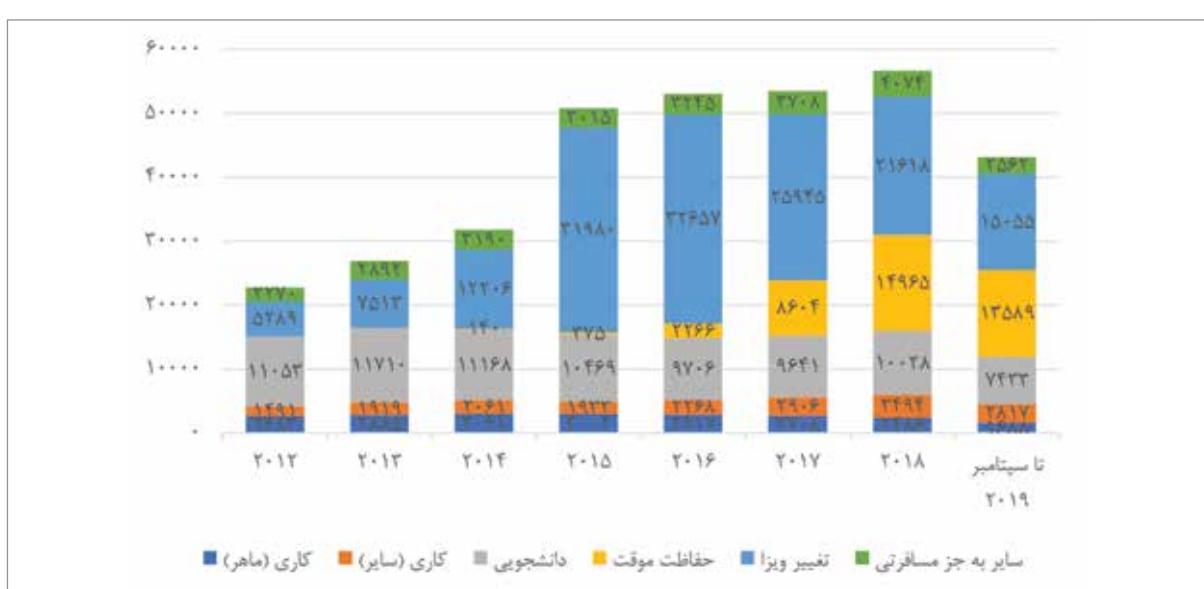
1. Transit
2. Special category
3. Student
4. Crew and transit
5. Working holiday maker
6. Skilled employment
7. Other employment

نمودار ۱۱۵ - تعداد شهروندان ایرانی با ویزای اقامت موقت استرالیا (۲۰۱۲ تا ۲۰۱۹)

(Australian Government Department of Home Affairs, 2020c)

در نمودار ۱۱۶ شمایی کلی از وضعیت اقامت موقت ایرانی‌ها بر اساس نوع ویزايشان در استرالیا نشان داده شده است:

نمودار ۱۱۶ - وضعیت ایرانی‌های دارای ویزای اقامت موقت استرالیا بر اساس نوع ویزا (۲۰۱۲ تا ۲۰۱۹)

(Australian Government Department of Home Affairs, 2020c)

موقعت نیروی کار ماهر¹ بود که ملغی شد و جای خود را به ویزای موقعت کمبود نیروی کار ماهر² داد. در نمودار ۱۱۷ آمار مربوط به صدور سالانه این نوع ویزا برای ایرانی‌ها نشان داده شده است. براساس این آمار

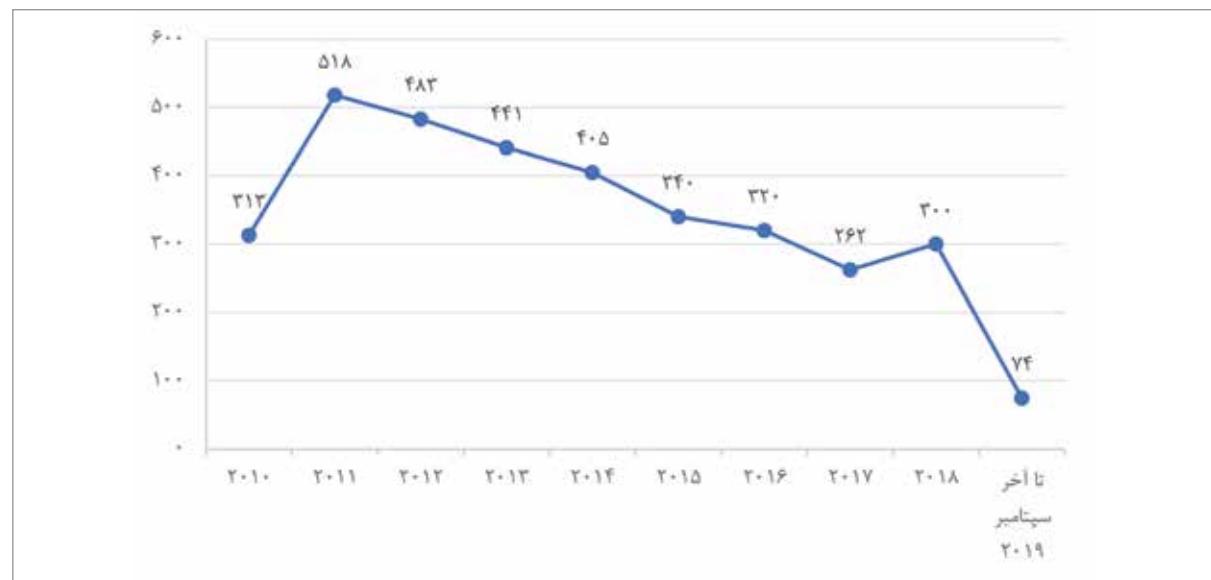
ویزای اقامت موقت استخدام نیروی کار ماهر در استرالیا بسیاری از وی Zahāhā کاری استرالیا مربوط به استخدام نیروی کار ماهر است. این ویزا تا سال ۲۰۱۷ ویزا

1. Temporary Work (Skilled) visa (subclass 457)

2. Temporary Skill Shortage visa (subclass 482)

می‌رسد، اما به نظر می‌رسد این روند در سال ۲۰۱۹ کاهش داشته است و تا پایان سپتامبر ۲۰۱۹ تنها ۷۴ ویزا می‌آمد. اقامت موقت استخدام نیروی کار ماهر برای ایرانی‌ها صادر شده است.

بیشترین تعداد صدور این ویزا برای ایرانی‌ها در سال ۲۰۱۸ با ۵۱۸ ویزا است. روند دریافت ویزا پس از این سال با کاهش همراه است تا اینکه در سال ۲۰۱۷ به ۲۶۲ ویزا می‌رسد. در سال ۲۰۱۸ ۲۰۱۸ صدور ویزای موقت نیروی کار ماهر بار دیگر افزایش می‌یابد و به عدد ۳۰۰

نمودار ۱۱۷ - صدور سالانه ویزاهای اقامت موقت استخدام نیروی کار ماهر (ویزاهای ۴۵۷ و ۴۸۲) برای ایرانی‌ها در استرالیا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹)
(Australian Government department of Home Affairs, 2020b)

گفت روند تغییرات در مورد ایران تقریباً هم راستا با روند تغییرات کلی صدور این نوع ویزا برای مهاجران خارجی است.

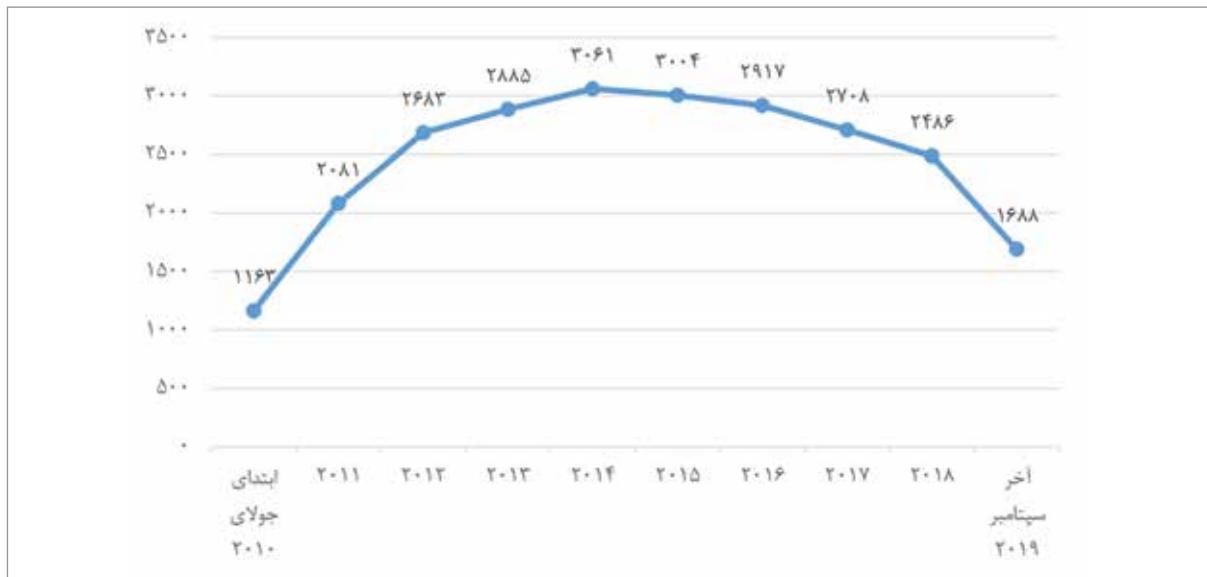
البته با مشاهده تعداد صدور ویزاهای موقت نیروی کار ماهر استرالیا برای همه شهروندان خارجی در نمودار ۱۱۸ باید

نمودار ۱۱۸ - تعداد صدور ویزاهای موقت نیروی کار ماهر استرالیا (ویزاهای ۴۵۷ و ۴۸۲) برای همه شهروندان خارجی (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹)
(Australian Government department of Home Affairs, 2020b)

در حالی که نمودار ۱۱۷ تعداد صدور سالانه ویزای موقت نیروی ماهر برای ایرانی‌ها را نشان می‌دهد، در نمودار

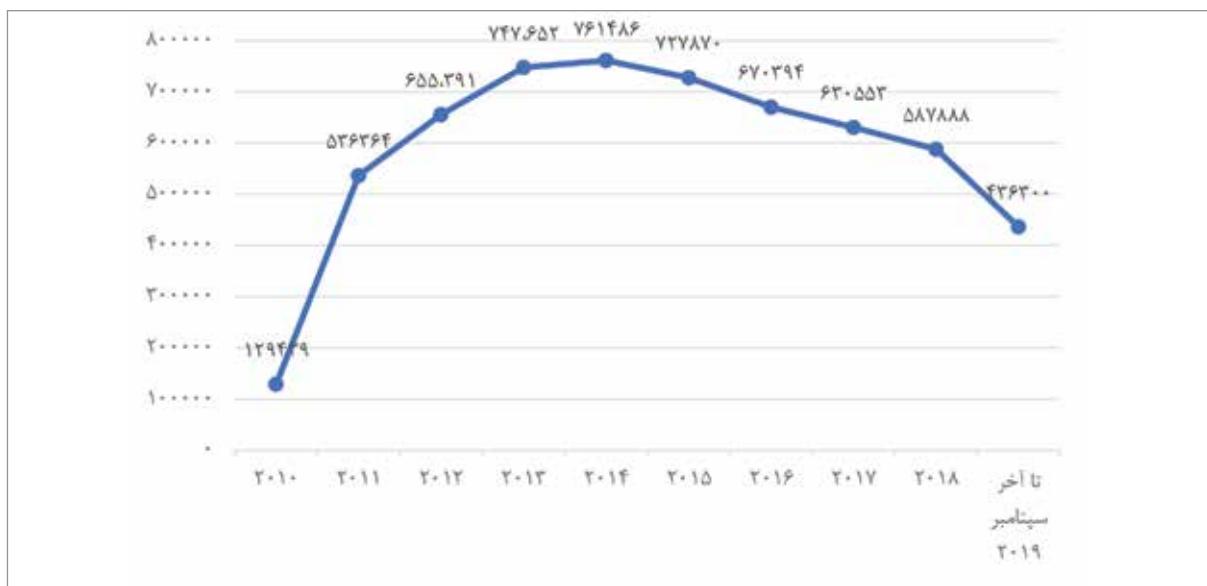
۱۱۹ تعداد کل ایرانی‌های دارای این ویزاها نشان داده شده است:

نمودار ۱۱۹ - تعداد ایرانی‌های دارای ویزاها موقت نیروی کار ماهر استرالیا (ویزاهاي ۴۵۷ و ۴۸۲) (۲۰۱۹ تا ۲۰۱۰) (Australian Government department of Home Affairs, 2020b)

۱۶۷

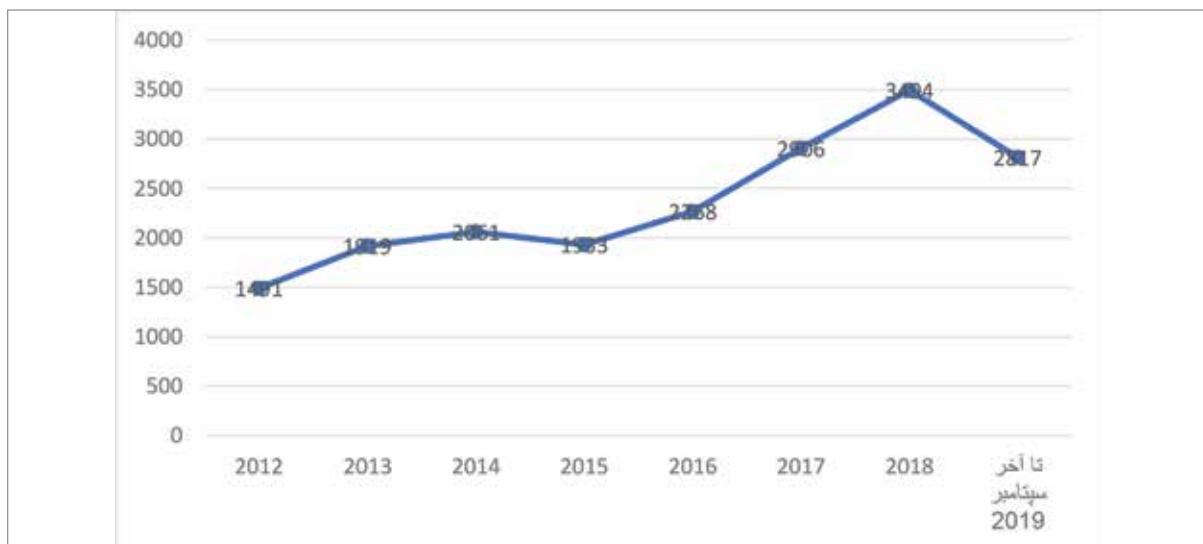
بر اساس این آمار تعداد کل ایرانی‌هایی که این ویزاها را دارند تا سال ۲۰۱۴ روند صعودی داشته و از آن به بعد کاهش یافته است که این روند مطابق روند کل مهاجران دارای این ویزاها در استرالیا است که در نمودار ۱۲۰ آمده:

نمودار ۱۲۰ - تعداد کل مهاجران خارجی دارای ویزای اقامت موقت نیروی کار ماهر استرالیا (ویزاهاي ۴۵۷ و ۴۸۲) (۲۰۱۹ تا ۲۰۱۰) (Australian Government department of Home Affairs, 2020b)

استخدامهایی است که در نمودار ۱۲۱ تعداد ایرانی‌های دارای این ویزاها نشان داده شده است.

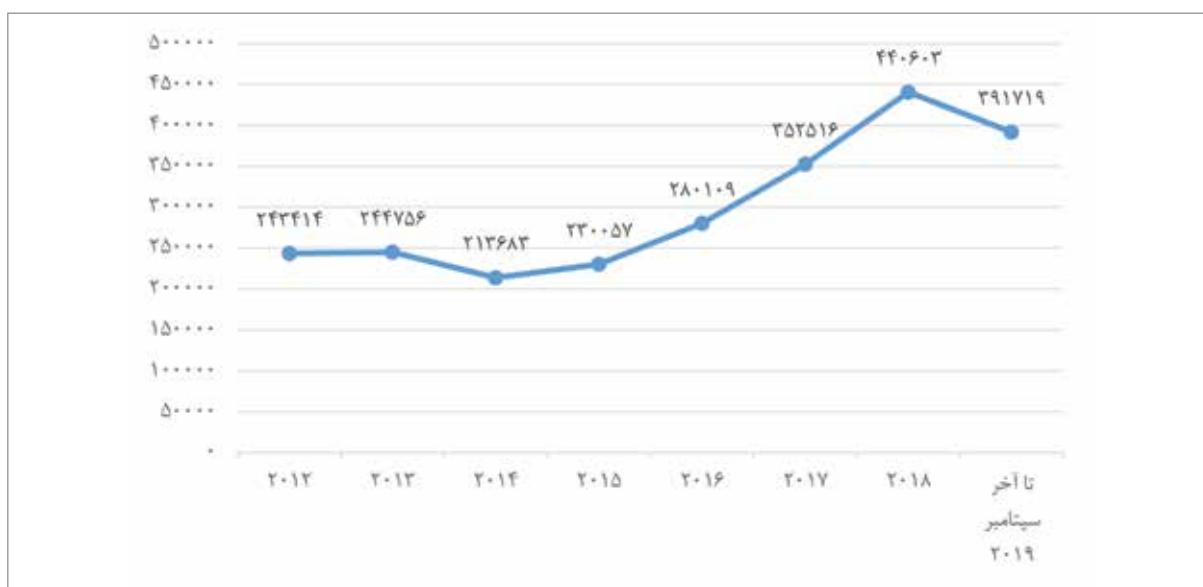
○ **ویزای اقامت موقت سایر استخدامهای دیگر** ویزای کاری اقامت موقت مربوط به سایر

نمودار ۱۲۱ - تعداد ایرانی‌های دارای ویزای موقت سایر استخدامها در استرالیا (۲۰۱۲ تا ۲۰۱۹)

(Australian Government Department of Home Affairs, 2020c)

این روند مشابه روند تغییرات تعداد کل مهاجران دارای این نوع ویزاها در نمودار ۱۲۲ است:

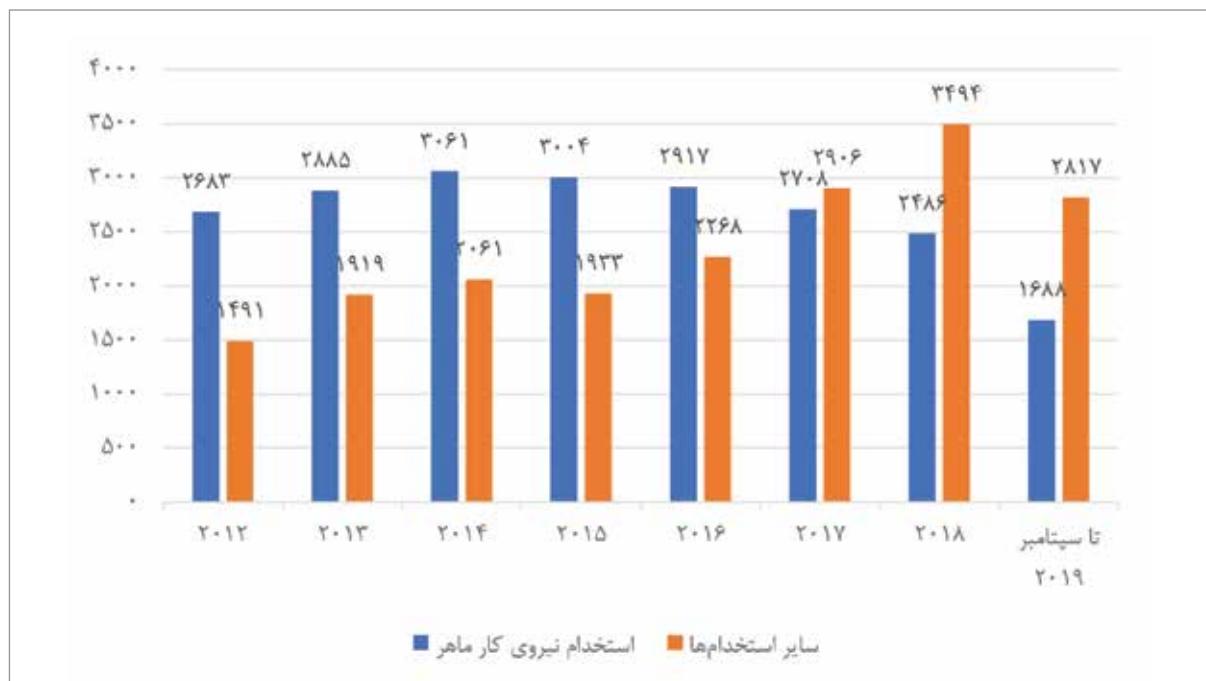

نمودار ۱۲۲ - تعداد کل مهاجران دارای ویزای موقت سایر استخدامها در استرالیا (۲۰۱۲ تا ۲۰۱۹)

(Australian Government Department of Home Affairs, 2020c)

ایرانی‌های دارای ویزای سایر استخدامها از تعداد ایرانی‌های دارای ویزای استخدام نیروی کار ماهر پیشی گرفته است. هرچند در سال ۲۰۱۹ تعداد ایرانی‌های دارای ویزای سایر استخدامها کمتر از سال ۲۰۱۸ است، اما همچنان با فاصله از تعداد ایرانی‌های دارای ویزای استخدام نیروی کار ماهر بیشتر است.

با مقایسه تعداد ایرانی‌های دارای ویزای موقت سایر استخدامها با تعداد ایرانی‌های دارای ویزای موقت استخدام نیروی کار ماهر در نمودار ۱۲۳ مشخص است که تعداد ایرانی‌های دارای ویزای سایر استخدامها به تدریج افزایش یافته و تعداد ایرانی‌های دارای ویزای استخدام نیروی کار ماهر کاهش یافته است؛ به طوری که از سال ۲۰۱۷ تعداد

نمودار ۱۲۳- مقایسه ایرانیان با ویزای موقت استخدام نیروی کار ماهر و سایر ویزای موقت در استرالیا (۲۰۱۹ تا ۲۰۱۲) (Australian Government Department of Home Affairs, 2020c)

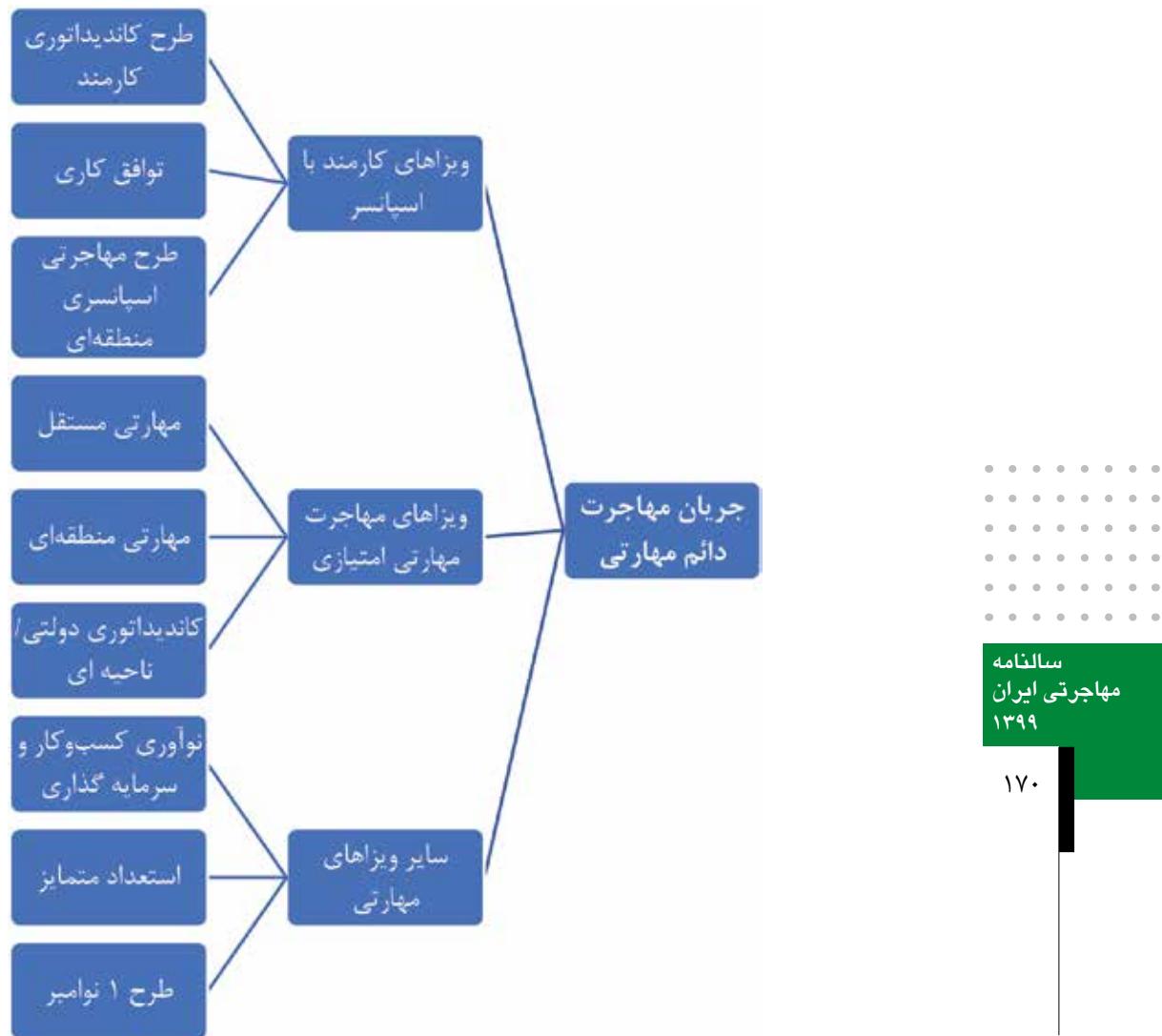
۱۶۹

جذب افراد با مهارت‌های مورد نیاز استرالیاست، خود به سه دسته تقسیم می‌شود: وی Zahāhā با اسپانسر کارفرما^۱، وی Zahāhā مهاجرت مهارتی امتیازی^۲ و وی Zahāhā مهارتی دیگر. هر یک از این دسته‌ها خود شامل چند نوع وی Zahāhā مجزا می‌شوند که در شکل ۶ نشان داده شده است:

○ اقامت دائم در استرالیا

وی Zahāhā اقامت دائم در استرالیا در قالب برنامه مهاجرتی استرالیا شامل چهار جریان عمده است: جریان مهارتی^۱، جریان خانوادگی^۲، جریان کودک^۳ و شرایط خاص^۴. جریان مهارتی یا وی Zahāhā اقامت دائم کاری که به دنبال

1. Skill stream
2. Family stream
3. Child stream
4. Special eligibility
5. Employer Sponsored visas
6. Points Tested Skilled Migration visas

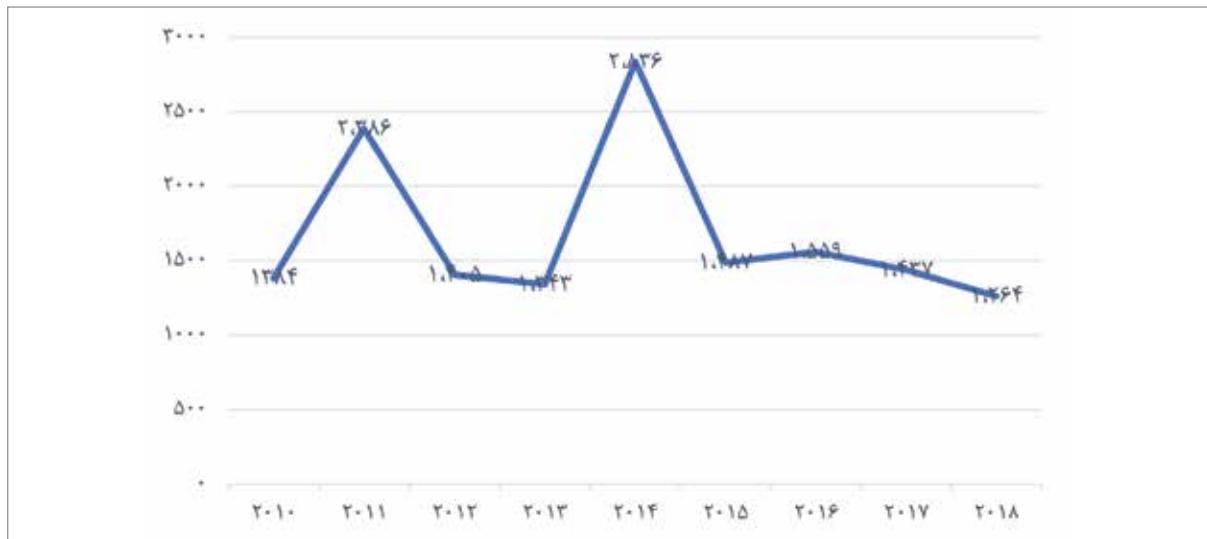

شکل ۶- انواع ویزاهای مهاجرت دائم به استرالیا^۱

ایران در کنار کشورهایی مثل هندوستان، چین، پاکستان، نپال، آفریقای جنوبی و... جزء ۱۵ کشور اول دنیاست که شهروندانش از این طریق اقامت دائم استرالیا را دریافت می‌کنند. در نمودار ۱۲۴ تعداد وزیراهای صادرشده برای ایرانی‌ها از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ نشان داده شده است:

○ ویزای اقامت دائم برنامه مهاجرت مهارتی امتیازی
بزرگ ترین بخش مهاجرت های دائم به استرالیا، مهاجرت
نیروی کار ماهر در قالب برنامه مهاجرتی امتیازی این
کشور است. در سال ۲۰۱۸ حدود ۳۷/۶ درصد از کل
مهاجرت های دائم به استرالیا در قالب این برنامه صورت
گرفته است.

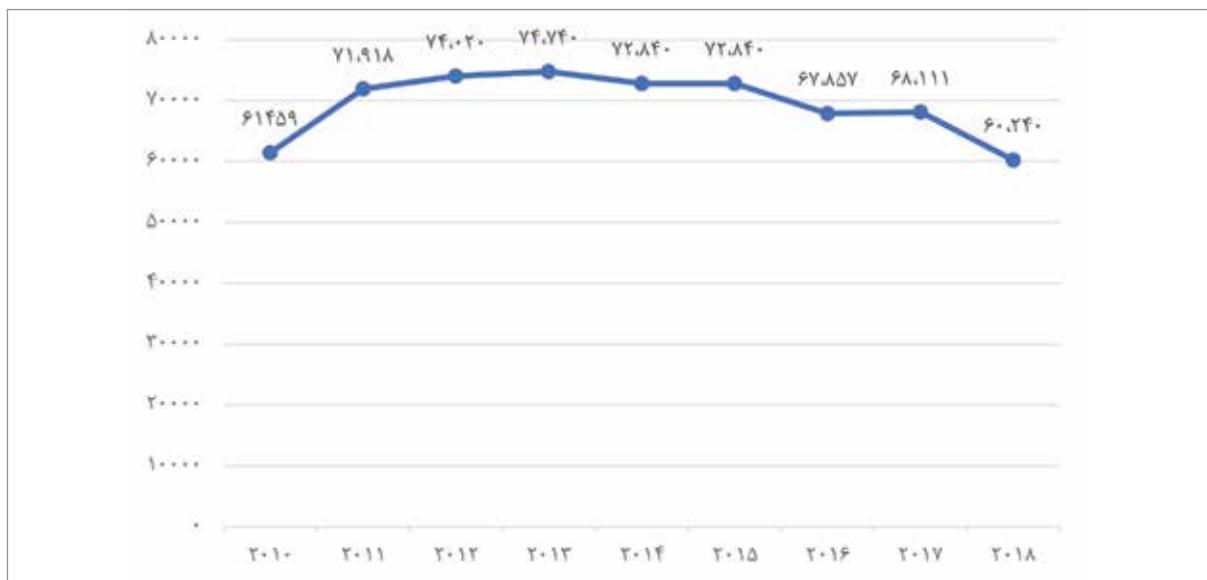
1. Employer Nomination Scheme, Labour Agreement, Regional Sponsored Migration Scheme, Skilled Independent, Skilled Regional, State/Territory Nominated, Business Innovation and Investment, Distinguished Talent, 1 November Onshore

نمودار ۱۲۴ - تعداد صدور سالانه ویزا در طرح مهاجرت دائم مهارتی امتیازمحور برای ایرانی‌ها در استرالیا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸) (Australian Government Department of Home Affairs, 2020a)

که در سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۴ در صدور ویزا برای ایرانی‌ها اتفاق افتاده است با روند صدور این ویزا برای همه مهاجران در این طرح هم‌راستا نیست. در نمودار ۱۲۵ تعداد کل صدور ویزا در طرح مهاجرت دائم مهارتی امتیازمحور برای همه مهاجران قابل مشاهده است:

بر این اساس صدور سالانه ویزا در طرح مهاجرت دائمی امتیازمحور برای ایرانی‌ها روندی نوسانی دارد، به طوری که بیشترین صدور ویزا در سال‌های ۲۰۱۴ با ۲۸۳۶۷ و ۲۰۱۱ با ۲۳۸۶۷ ویزا و کمترین آن در سال ۲۰۱۸ با ۱۱۶۶۴ ویزا بوده است. باید گفت نوسانات شدیدی

نمودار ۱۲۵ - تعداد کل صدور ویزا در طرح مهاجرت دائم مهارتی امتیازمحور برای همه مهاجران در استرالیا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸) (Australian Government Department of Home Affairs, 2020a)

(Australian Government Department of Home Affairs, 2020a)

نمودار ۱۲۶ - تعداد صدور سالانه ویزاهای نوآوری در کسبوکار برای ایرانی‌ها در استرالیا (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸)
(Australian Government Department of Home Affairs, 2020a)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱۷۲

○ ویزای اقامت دائم نوآوری در کسبوکار و سرمایه‌گذاری

دریافت اقامت دائم استرالیا از طریق ویزای نوآوری در کسبوکار و سرمایه‌گذاری، بخش کوچکی از مهاجرت‌های دائم به این کشور را تشکیل می‌دهد. در سال ۲۰۱۸ این نوع ویزا سهمی $4/5$ درصدی از کل مهاجرت‌های دائم به استرالیا را داشته است. با این حال بر اساس آمار مهاجرتی سال ۲۰۱۹ وزارت داخله استرالیا، ایران جزء

۱۵ کشور اول دنیاست که شهروندانش ویزاهای نوآوری در کسبوکار این کشور را اخذ می‌کنند. در نمودار زیر تعداد صدور سالانه این نوع ویزا برای شهروندان ایرانی نشان داده شده است. این تعداد تا سال ۲۰۱۵ روندی افزایشی داشته و در این سال به عدد ۳۳۹ رسیده است. تعداد صدور این ویزا برای ایرانی‌ها از سال ۲۰۱۵ با روند کلی کاهش و نوسان همراه بوده است و در سال ۲۰۱۸ این عدد به ۲۴۹ رسیده است.

میل به مهاجرت توسط گالوپ میل به مهاجرت در جهان رو به افزایش بوده است. متوسط جهانی میل به مهاجرت در بازه ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۷ میلادی ۱۵ درصد بوده است.

۶-۲- میل به مهاجرت در ایران و جهان
جدول زیر میل به مهاجرات را در مناطق مختلف جهان نشان داده است. در دوره‌های مختلف انجام نظرسنجی

جدول ۲۵- میل به مهاجرت در مناطق مختلف جهان (درصد)

سال میلادی			میل به مهاجرت در مناطق مختلف جهان
۲۰۱۷-۲۰۱۵	۲۰۱۶-۲۰۱۴	۲۰۱۲-۲۰۱۰	
۱۵	۱۴	۱۳	متوسط جهانی
۳۳	۳۱	۳۰	جنوب صحرای آفریقا
۲۷	۲۲	۱۸	آمریکای لاتین و کارائیب
۲۴	۲۲	۱۹	خاورمیانه و شمال آفریقا
۲۱	۲۱	۲۰	اتحادیه اروپا
۱۴	۱۰	۱۰	آمریکای شمالی
۹	۱۰	۹	استرالیا/نیوزلند/اقیانوسیه
۸	۷	۸	آسیای شرقی
۸	۸	۸	آسیایی جنوبی
۷	۷	۷	جنوب شرقی آسیا

(Gallup.2020)

فساد، بحران اقتصادی و جرم و جنایت تمایل به مهاجرت دارند.

بنابر آمار مقایسه پذیر جهانی (گالوپ ۲۰۱۷)، بر اساس شاخص میل به مهاجرت، رتبه ایران ۸۷ ام در میان ۱۵۷ کشور جهان است.

در پیمایشی که میان ۲۵ هزار نفر در ۱۱ کشور عربی توسط Arab Barometer در انتهای سال ۲۰۱۸ و ابتدای سال ۲۰۱۹ صورت گرفته است بطور میانگین از هر ۵ نفر، یک نفر به فکر مهاجرت می باشد.

بنابر نتایج یک پیمایش سایت (Statista) متوسط میل به مهاجرت دائمی در آمریکا در دوره ریاست جمهوری بوش پسر و اوباما چیزی در حدود ۱۰ درصد بوده است که در دوره ترامپ متوسط این میل به ۱۶٪ افزایش یافته است.

جدول زیر میل به مهاجرت و دلایل آن را در میان دانشجویان و فعالان استارتاپ‌ها و کسب و کارهای کوچک ایرانی بر اساس پیمایش محدود نشان داده است.

بر اساس نظر سنجی گالوپ در سال ۲۰۱۷ میلادی بیش از ۷۵۰ میلیون نفر(حدود ۱۵ درصد) از جمعیت دنیا مایل به مهاجرت بوده‌اند. نکته قابل توجه اینکه دو سوم از این ۷۵۰ میلیون ۱۸ کشور را برای زندگی مناسب دانسته‌اند.

بالاترین میل به مهاجرت مربوط به منطقه آفریقا نسبت به سایر نقاط است. با اینحال متوسط درصد جمعیت آرزوکنندگان مهاجرت^۱ در اروپا در بازه ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ بیشتر از آسیا بوده است.

بر اساس پیمایش موسسه گالوپ در ۱۲۰ کشور جهان، در بازه ۲۰۱۰-۲۰۱۸، سهم افرادی که به سوال «آیا قصد مهاجرت دارید؟» جواب مثبت داده‌اند در کشورهای آمریکای لاتین افزایش چشمگیری یافته است

در حال حاضر میل به مهاجرت در آمریکای لاتین ۳۱ درصد است (همچون کشورهای آفریقا و خاورمیانه) در حالیکه در ۲۰۱۰، این رقم تنها ۱۹ درصد بود. حدود یک‌سوم از مردم آمریکای لاتین به دلیل مشکلاتی چون

جدول ۲۶- میل (تصمیم) به مهاجرت و دلایل آن در میان دانشجویان و فعالان استارتاپ‌ها و کسب و کارهای کوچک ایرانی

ایرانیان (۱۳۹۵)	کارآفرینان		دانشجویان و فارغ التحصیلان (۱۳۹۸-۱۳۹۷)	میل به مهاجرت در ایران ^۱ ۱۳۹۷-۱۳۹۸ پس از بازگشت مجدد تحریم‌ها و نوسانات ارزی
	SME (پائیز ۱۳۹۸)	استارتاپ‌ها (پائیز ۱۳۹۸)		
۴۶	۲۷	۴۲	میل / تصمیم به مهاجرت	
-	-	۱۱	اقدام عملی برای مهاجرت	
۲۴	۲۰	۱۶	میل به بازگشت پس از مهاجرت	
توان برنامه‌ریزی برای آینده، امنیت روانی و امکان تامین نیازهای دلخواه	امکان تامین نیازهای دلخواه، توان برنامه‌ریزی برای آینده، امنیت روانی و امکان تامین نیازهای دلخواه	نا امیدی از اصلاح امور کشور، علاقه به کسب سابقه تحصیلی یا کاری در خارج از کشور و میل به تجربه زندگی در خارج	سه علت اول تمایل به مهاجرت (به ترتیب)	

منبع: رصدخانه مهاجرت ایران. (۱۳۹۸). پیمایش سنجش میل به مهاجرت در میان دانشجویان و کارآفرینان

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۱۷۴

زندگی در خارج از مهم‌ترین انگیزه مهاجرت دانشجویان قلمداد شده است.

توان برنامه‌ریزی برای آینده، امنیت روانی و امکان تامین نیازهای دلخواه و هزینه‌های ضروری از مهم‌ترین علل تمایل به مهاجرت در میان فعالان حوزه استارتاپ و کسب و کارهای کوچک قلمداد شده است.

پس از تحولات اقتصادی سال ۹۷ (بازگشت مجدد تحریم‌های بین‌المللی و نوسانات ارزی حاصل از آن) میل (تصمیم) به مهاجرت در میان دانشجویان و فعالان حوزه استارتاپ و کسب و کارهای کوچک افزایش چشمگیری یافته است.

۲-۱-۶-۱- تمایل به مهاجرت در میان کارآفرینان و فعالین کسب و کار در ایران
رصدخانه مهاجرت ایران در بازه زمانی پائیز و زمستان ۱۳۹۸ پیمایشی را در میان کارآفرینان و صاحبان کسب و کار با هدف بررسی اثر تحولات اقتصادی اعم از بازگشت تحریم‌ها در سال ۱۳۹۷ و هم‌چنین دیگر تحولات اقتصادی همچون نوسانات ارزی بر میل به

بر اساس پیمایش وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی جامعه ایران در سال ۹۵ تقریباً ۳۰ درصد از ایرانیان مایل به زندگی در خارج از کشور بوده‌اند. باید در نظر داشت که میل به مهاجرت با قصد و اقدام عملی برای مهاجرت تفاوت دارد و عموماً فاصله بسیاری زیادی بین این دو شاخص وجود دارد. متأسفانه در این پیمایش درمورد قصد و اقدام جدی برای مهاجرت ایرانیان سوال نشده است.

علی‌رغم تمایل ۴۲ درصدی دانشجویان و فارغ التحصیلان به مهاجرت اما تنها ۱۱ درصد از آنها برای مهاجرت اقدام عملی انجام داده‌اند.

دانشجویان، فارغ التحصیلان (۴۲ درصد) و صاحبان کسب و کارهای کوچک (۴۶ درصد) به نسبت فعالان حوزه استارتاپ (۲۷ درصد) تمایل بیشتری به مهاجرت دارند. فعالان استارتاپ‌ها (۲۰ درصد) و کسب و کارهای کوچک (۲۴ درصد) به نسبت دانشجویان (۱۶ درصد) تمایل بیشتری برای بازگشت به کشور دارند.

نا امیدی از اصلاح امور کشور، علاقه به کسب سابقه تحصیلی یا کاری در خارج از کشور و میل به تجربه

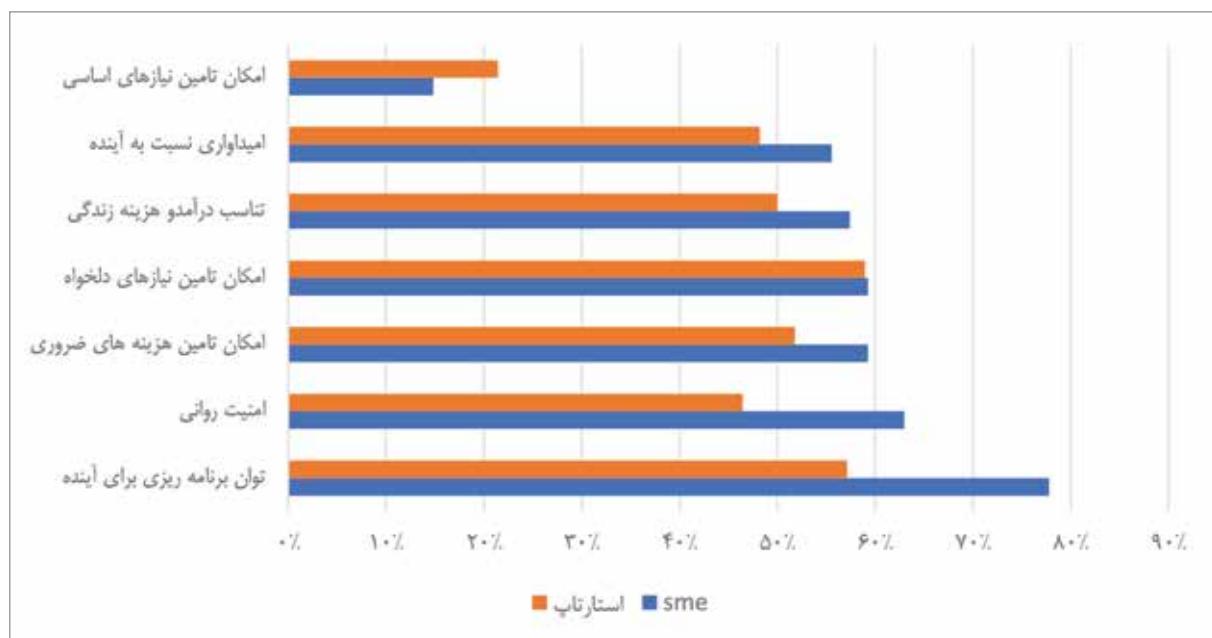
۱. پیمایش‌های میل به مهاجرت در میان دانشجویان و فعالان حوزه استارتاپ و کسب و کارهای کوچک توسط رصدخانه مهاجرت ایران در سطح محدود انجام شده است و نمونه آن معرف و قابل تعیین به کل جامعه هدف نیست. حجم نمونه در پیمایش میل به مهاجرت در میان دانشجویان و فارغ التحصیلان ۹۲۵ نفر و در پیمایش میل به مهاجرت در میان فعالان حوزه استارتاپ و کسب و کارهای کوچک ۱۱۰ نفر بوده است.

۲. بر اساس پیمایش وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی جامعه ایران (۴۲۶ شهر مرکز شهرستان، ۸۲۰۰۰ هزار نفر حجم نمونه، ۱۳۹۵)

درصد، بازگشت تحریم‌ها و تحولات ارزی سال ۹۷ را در کاهش زیاد توان برنامه‌ریزی و ۶۳ درصد در کاهش زیاد امنیت روانی خود موثر دانسته‌اند. از میان فعالین استارتاپ‌ها نیز ۵۹ درصد کاهش زیاد در امکان تامین نیازهای دلخواه و ۵۷ درصد کاهش زیاد در توان برنامه‌ریزی برای آینده را اعلام کرده‌اند.

مهاجرت آن‌ها انجام داد که تعداد ۱۱۰ نفر در آن شرکت کردند. ۹۵ درصد از شرکت‌کنندگان در این پیمایش، کسبوکار خود را در سال ۹۷ و ماقبل آن ایجاد کرده‌اند، حدود نیمی از آن‌ها کسبوکار کوچک و متوسط (۵۴ نفر) ایجاد کرده و نیمی از آن‌ها (۵۶ نفر) در حوزه ایجاد استارتاپ فعال بوده‌اند.

از میان فعالین کسبوکارهای کوچک و متوسط ۷۸

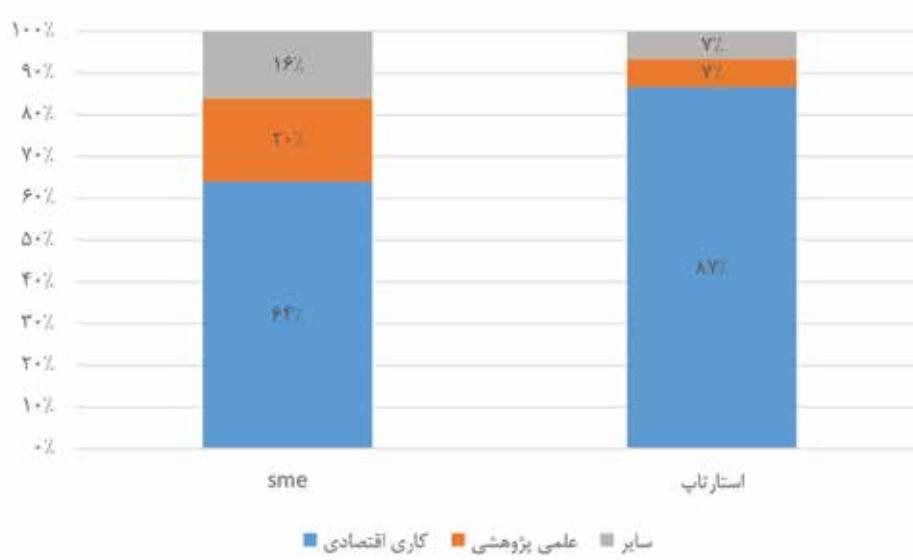

نمودار ۱۲۷- درصد افرادی که در اثر تحولات اقتصادی سال ۹۷ در موارد تعیین شده با کاهش زیادی مواجه شده‌اند، به تفکیک فعالین استارتاپ‌ها و SME‌ها
(رصدخانه مهاجرت ایران، ۱۳۹۸)

علت اصلی تصمیم به مهاجرت در میان فعالان استارتاپ‌ها و کسبوکارهای کوچک در نمودار ۱۲۸ نشان داده شده است، در میان فعالان استارتاپ‌ها علت اقتصادی کاری با ۸۷ درصد، علت اصلی اول و در میان فعالان کسبوکارهای کوچک نیز همین علت با ۶۴ درصد علت اصلی اول تصمیم به مهاجرت بوده است. نمودار ۱۲۸ توزیع علتهای اصلی مهاجرت را در میان این گروه‌ها نشان می‌دهد:

تصمیم نمونه مورد بررسی درباره مهاجرت در میان فعالین کسبوکارهای کوچک و استارتاپ‌ها متفاوت بوده است.

تصمیم به مهاجرت در میان فعالان کسبوکارهای کوچک بیشتر از فعالان در استارتاپ‌هاست و حالت تردید در تصمیم‌گیری در میان فعالان استارتاپ‌ها از فعالان کسبوکارهای کوچک بیشتر است. تصمیم به ماندن در میان دو گروه تقریباً برابر است.

نمودار ۱۲۸- توزیع علت اصلی تصمیم به مهاجرت در میان فعالان استارتاپ‌ها و کسبوکارهای کوچک
(رصدخانه مهاجرت ایران، ۱۳۹۸)

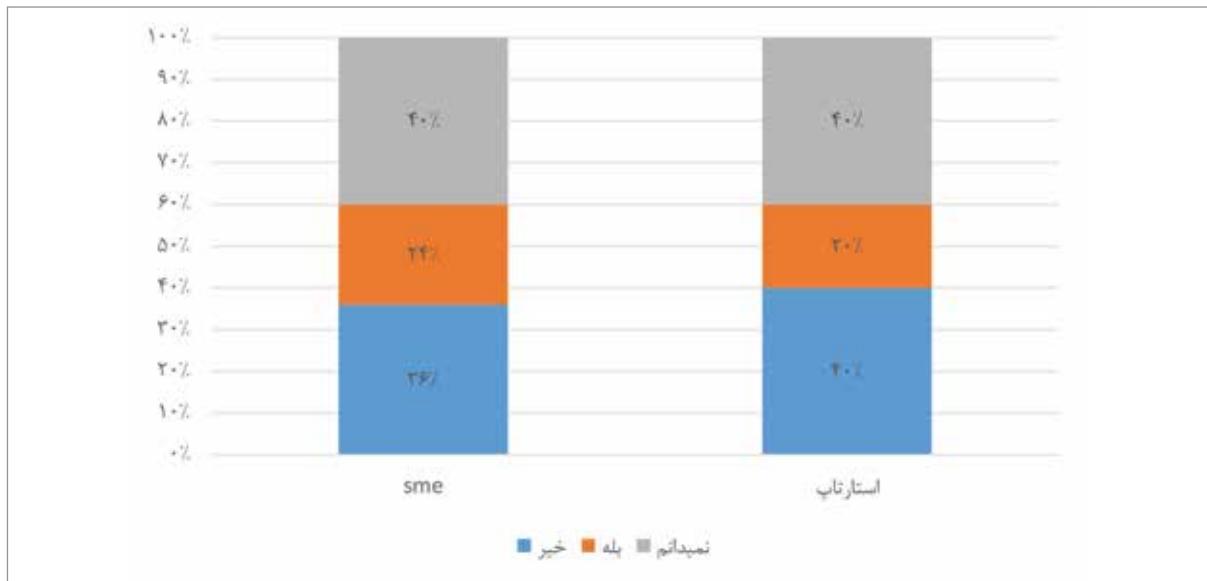
در هر دو گروه بیش از ۹۰ درصد افراد تاثیر بازگشت مهاجرت، زیاد و خیلی زیاد اعلام کردند.
تحریم‌ها و تحولات ارزی سال ۹۷ را در تصمیم خود برای

نمودار ۱۲۹- میزان تاثیر بازگشت تحریم‌ها و تحولات ارزی ۹۷ در تصمیم به مهاجرت در دو گروه فعالین در استارتاپ‌ها و SME‌ها
(رصدخانه مهاجرت ایران، ۱۳۹۸)

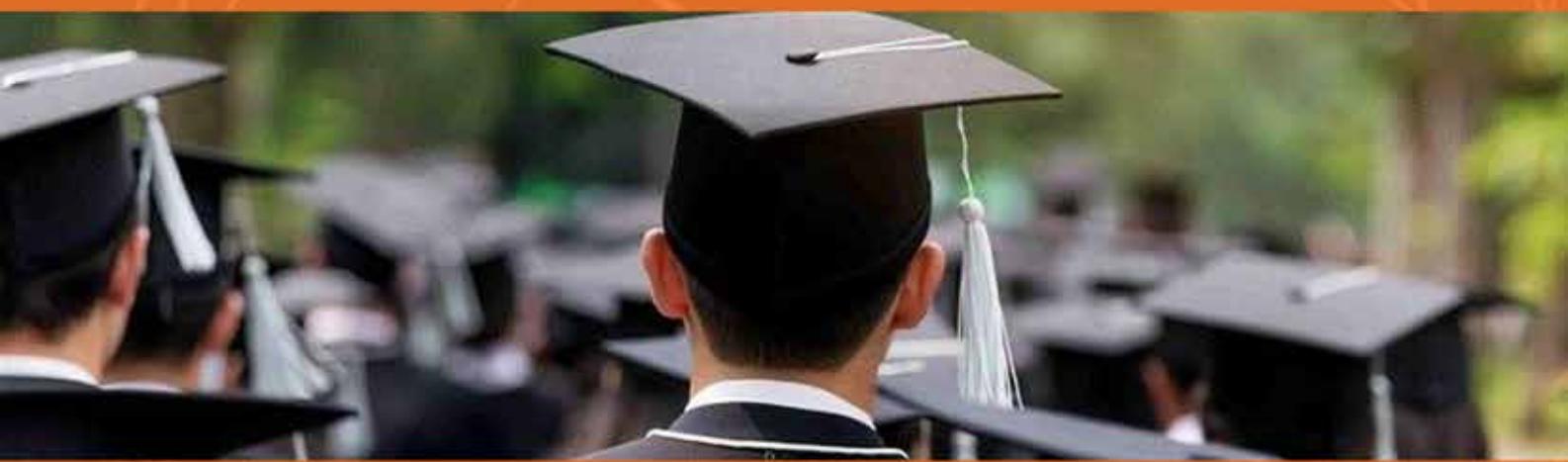
حدود ۴۰ درصد تصمیم خود مبنی بر عدم بازگشت را اعلام کردند و در حدود ۲۰ درصد تصمیم دارند پس از مهاجرت دوباره به ایران بازگردند.

درخصوص تصمیم به بازگشت به کشور برای زندگی پس از مهاجرت، در هر دو گروه، ۴۰ درصد تصمیم قطعی خود را نمی‌دانند.

نمودار ۱۳۰- تصمیم به بازگشت پس از مهاجرت میان دو گروه فعالین استارتاپ‌ها و SME‌ها
(رصدخانه مهاجرت ایران، ۱۳۹۸)

فصل سوم: وضعیت و جایگاه ایران در جابه‌جایی دانشجویان بین‌المللی

Iran Migration Outlook 2020

و دانشمندان ایرانی غیر مقیم است که به منظور تسهیل شرایط ایرانیان بازگشتی و توسط معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و مرکز تعاملات بین‌المللی علم و فناوری از سال ۱۳۹۴ ایجاد شده است و موجب ارائه تسهیلات به بیش از هزار و ۵۶۰ نفر از فارغ‌التحصیلان بازگشتی شده است.

از طرف دیگر، تعداد دانشجویان بین‌المللی در ایران طی سال‌های تحصیلی ۱۳۹۰-۹۱ تا ۱۳۹۷-۹۸ با رشدی تقریباً ۴/۵ برابری همراه بوده است و از ۴ هزار و ۵۱۲ نفر در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۹۱ به ۲۱ هزار و ۶۰۱ نفر در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۹۸ رسیده است. کشور افغانستان با اعزام حدود ۱۳ هزار و ۸۰۰ دانشجو، عراق با ارسال ۲ هزار و ۸۱۰ دانشجو و لبنان با ارسال حدود هزار و ۳۷۰ دانشجوی بین‌المللی، مهم‌ترین کشورهای دانشجویست به ایران هستند که در مجموع ۸۶ درصد از جمعیت دانشجویان بین‌المللی در ایران را تشکیل می‌دهند. بنابراین همان‌طور که از آمار نیز مشهود است، ایران در میان کشورهای جاذب دانشجویان بین‌المللی، کشور شاخصی به حساب نمی‌آید (صلواتی و همکاران، ۱۳۹۷) و علیرغم اینکه کشورهای منطقه در یک رقابت جدی، برنامه‌های بلندپروازانه‌ای برای جذب دانشجویان خارجی تدارک دیده‌اند، در کشور ما نوعی بی‌تصمیمی و خلا راهبرد کلان ملی در این زمینه مشهود است (پیلوار و همکاران، ۱۳۹۸).

بررسی وضعیت ایران به لحاظ دو شاخص توسعه منابع انسانی و رقابت پذیری برای استعدادها نشان می‌دهد که کشور ایران به لحاظ پرورش نیروی انسانی ماهر در وضعیت مناسبی قرار دارد اما در شاخص رقابت پذیری برای استعدادها از وضعیت مناسبی برخوردار نیست. اگرچه ایران از توانایی بالایی برای رشد و پرورش نیروی انسانی ماهر برخوردار است اما مهارت این نیروها بدون توجه به نیازهای داخلی و با تمرکز بیشتر بر مسائل کشورهای غربی و پیشرفت‌پرورش یافته و عملاً امکان بهره‌مندی از تمام استعداد و توانایی این نیروها در داخل به دلیل عدم وجود بسترها مناسب وجود ندارد. این امر می‌تواند زمینه دلسردی متخصصان ایرانی را نسبت به اثر گذاری و حل مشکلات داخلی فراهم آورده و آنها را روانه

۱-۳- وضعیت کشور ایران در بازار جابه‌جاوی دانشجویان بین‌المللی

همراه با رشد اقتصادی در کشورهای توسعه یافته، تقاضا برای جذب مهاجران تحصیل کرده و متخصص به نسبت نیروی کار ساده به شدت رو به افزایش است. جابه‌جاوی دانشجویان در سطح بین‌المللی، یکی از مهم‌ترین انواع مهاجرت‌های قانونمند، منظم و امن است، به همین دلیل در سال‌های اخیر کشورهای بسیاری سعی در بکارگیری رویکرد چرخش دانشجویان و نخبگان داشته‌اند. جذب و اعزام دانشجویان خارجی، یکی از شاخص‌های مهم مرتبط با بین‌المللی شدن آموزش عالی است. افزایش و کاهش رتبه کشور در این شاخص، بیانگر میزان آمادگی یا عدم آمادگی فضای ملی، شامل زیرساخت‌های آموزشی، پژوهشی، رفاهی، اقتصادی، سیاسی، امنیتی و اجتماعی برای این موضوع است (حسینی‌مقدم، ۱۳۹۶). طبق هدف و سیاست‌گذاری صورت گرفته در قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه، تعداد دانشجویان بین‌المللی در ایران تا سال ۱۴۰۰ باید به ۷۵ هزار نفر افزایش باید. هم‌چنین طبق این قانون تعداد دانشگاه‌هایی که جزو صد دانشگاه برتر آسیا هستند از ۶ باید به ۱۰ برسد و تعداد شعب خارجی دانشگاه‌ها نیز بایستی از ۶ به ۱۶ شعبه برسد (سازمان برنامه و بودجه کشور، ۱۳۹۶).

با این وجود، سهم کشور ایران از تحرک دانشجویان بین‌المللی بسیار اندک است. این سهم اندک، با اهداف مندرج در سند چشم‌انداز یعنی تبدیل شدن به قدرت اول منطقه در عرصه علم و فناوری هم‌خوانی ندارد (ذاکر صالحی و صالحی نجف‌آبادی، ۲۰۱۳). به عبارت دیگر، از یک طرف، افزایش تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور، از حدود ۱۹ هزار نفر در سال ۲۰۰۳ تا حدود ۵۳ هزار نفر در سال ۲۰۱۷، با کاهش سهم دانشجوفرستی آن از کل بازار دانشجویان بین‌المللی جهان از حدود $1/3$ درصد تا حدود ۰/۹ درصد همراه بوده است. هم‌چنین تاکنون هیچ آمار دقیق و مشخصی از میزان بازگشت ایرانیان خارج از وطن تهیه نشده است، برنامه‌ای نیز در راستای بازگرداندن این افراد برای خدمت به کشور، بکار گرفته نشده است. تنها اقدامی که در این راستا شکل گرفته، طرح همکاری با متخصصان

از خروج سرمایه انسانی ایران جبران شده است و بهبود نسبی در خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در این کشور مشاهده می‌شود. با این وجود، اگر پیاده‌سازی سیاست‌های هدف‌گذاری شده در کشور به درستی صورت گیرد، امکان گذار ایران به یک کشور برنامه محور وجود دارد و بدیهی است که توجه به مسائل و مشکلات داخلی در پرورش متخصصان و فارغ التحصیلان دانشگاهی و ایجاد بسترهاي مناسب برای بکارگیری این سرمایه‌های انسانی، علاوه بر حفظ و نگهداشت و برخورداری از منافع آنها در کشور، می‌تواند ایران را در سال‌های آتی به کشوری ممتاز در زمینه‌های علمی و تکنولوژیک در سطح منطقه‌ای و جهانی بدل نماید.

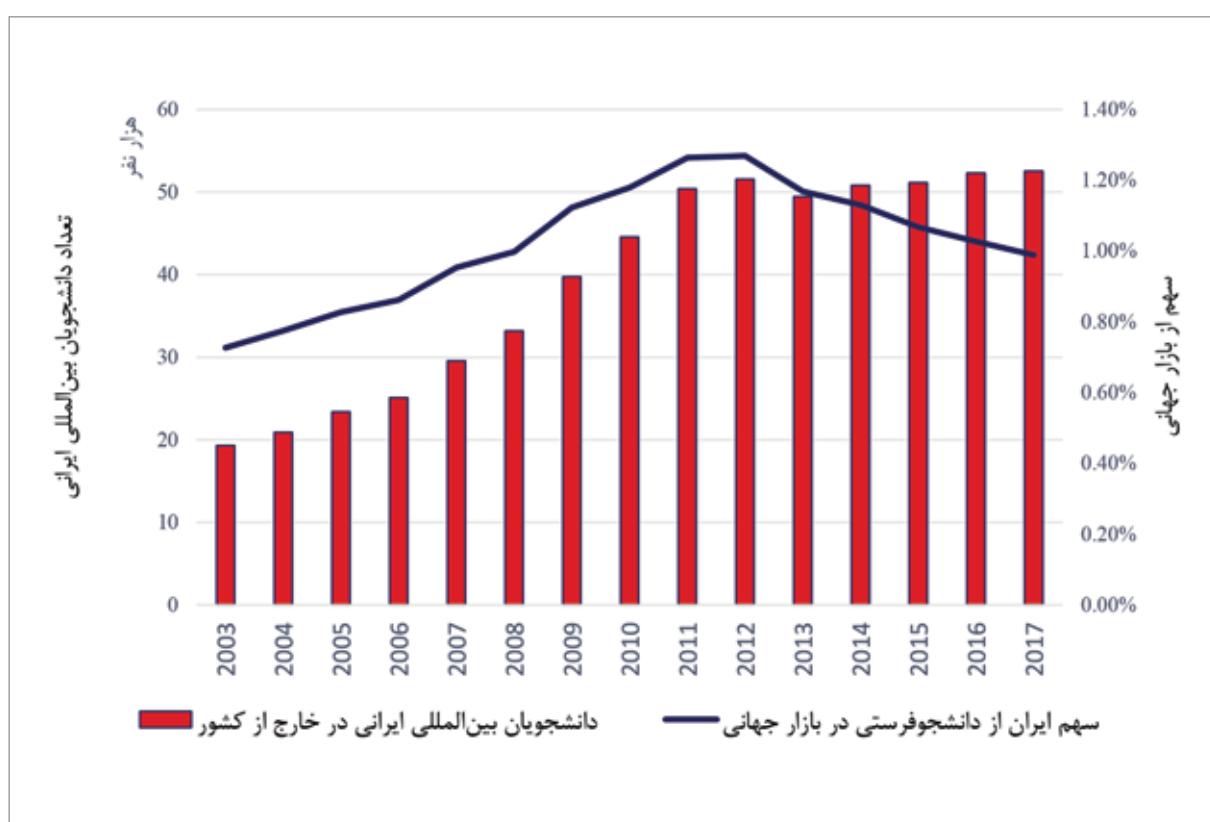
کشورهایی کند که در جستجوی این استعدادها هستند. ایران از جمله کشورهایی است که در حال گذار برای تبدیل شدن به یک کشور برنامه محور در حوزه آموزش عالی است. اهتمام به بین‌المللی شدن آموزش عالی از طریق جذب دانشجویان خارجی و تسهیل بازگشت دانشجویان ایرانی خارج از کشور، در اسناد بالادستی مورد توجه قرار گرفته است، اما بین‌المللی شدن آموزش عالی در ایران از بعد عملی پیشرفت چندانی نداشته است. در نتیجه به واسطه‌ی اعمال برنامه‌های محدودی که اخیراً در راستای جذب دانشجویان خارجی یا بازگرداندن دانشجویان خود از خارج از کشور انجام شده است، بخشی از خسارات ناشی بدل نماید.

۳-۲-۱- جمعیت دانشجویان ایرانی در خارج از کشور

۳-۲-۲- جریان خروجی دانشجویان بین‌المللی

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱۸۲

نمودار ۱۳۱- جمعیت دانشجویان بین‌المللی ایرانی در جهان^۱ (۲۰۰۳ تا ۲۰۱۷)

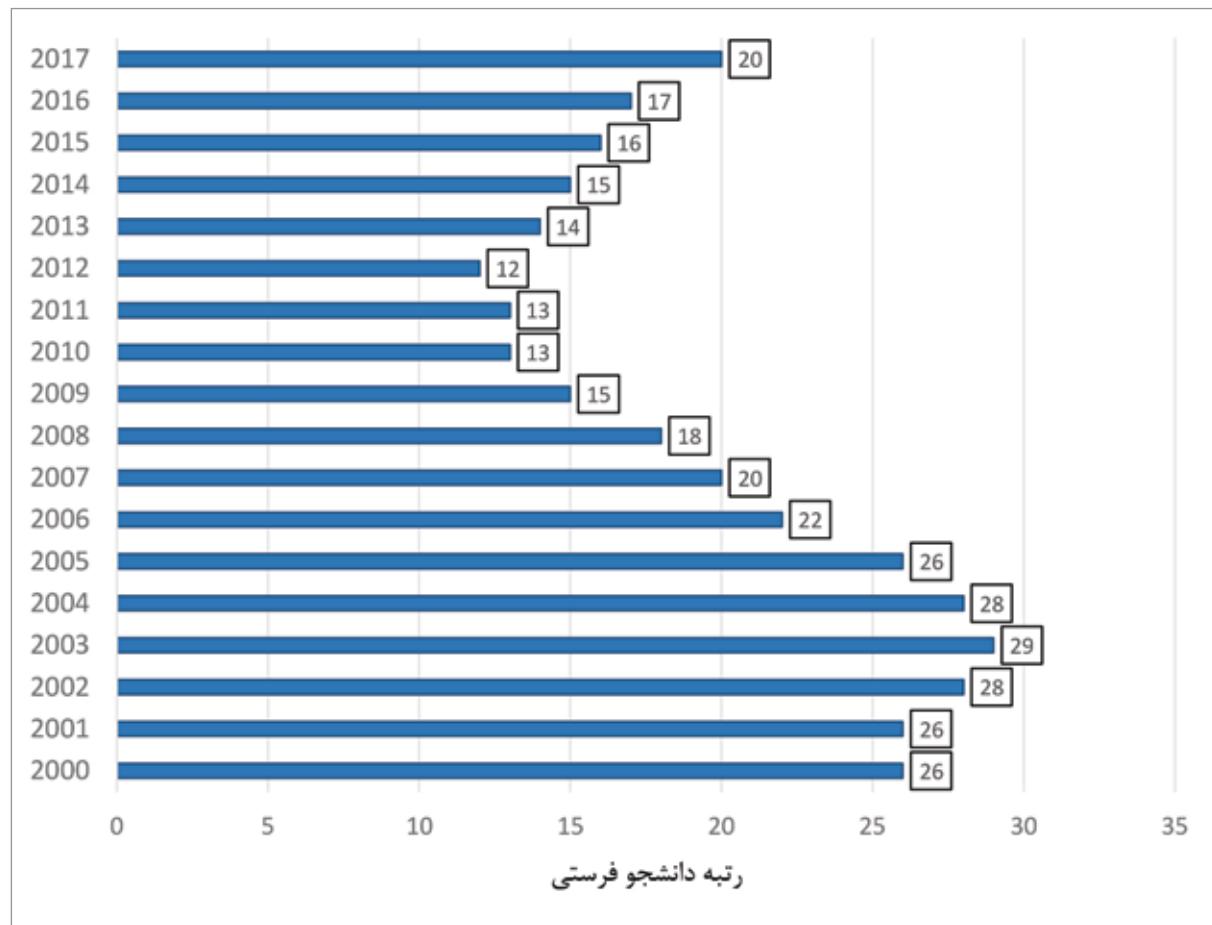
(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

۱. نمودار بر اساس آخرین آمار موجود در سازمان یونسکو رسم شده است.

میان دانشجویان موجب رشد سریع جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان شده است، اما نرخ رشد جمعیت دانشجویان بین‌المللی ایرانی در قیاس با نرخ رشد جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان کندر بوده است. بدین ترتیب، سهم دانشجوفرستی ایران از کل بازار دانشجویان بین‌المللی جهان از سال ۲۰۱۲ روندی کاهشی به خود گرفته و از حدود $1/3$ درصد به حدود $1/9$ درصد رسیده است.

تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور به مرور و با افزایش جمعیت دانشجویان، از حدود ۱۹ هزار نفر در سال ۲۰۰۳ افزایش یافته است و به حدود ۵۳ هزار نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. علیرغم اینکه تعداد دانشجویان بین‌المللی ایرانی روندی فزاینده داشته است؛ اما تعداد آنها در سال‌های اخیر ثابت شده و در تراز ۵۲ هزار نفر ثابت باقی مانده است.

علی‌رغم اینکه استراتژی‌های جذب دانشجویان بین‌المللی در کشورهای مختلف و افزایش میل به جابه‌جایی در

نمودار ۱۳۲ - رتبه‌ی دانشجو فرستی ایران در جهان (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷)
(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

بیشترین میزان خود، یعنی رتبه ۲۹ جهان نائل می‌گردد. اگر چه در بازه سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۲ میلادی، این رتبه روندی کاهنده به خود می‌گیرد، به طوری که در سال ۲۰۱۲ به کمترین مقدار یعنی رتبه دوازدهم می‌رسد، ولی در ادامه روندی سعودی را طی کرده و به رتبه بیستم

بدین ترتیب، علی‌رغم روند صعودی جمعیت دانشجویان خروجی، اما رتبه ایران در میان کشورهای دانشجوفرست، تغییرات قابل توجهی داشته است. در سال ۲۰۰۰، کشور ایران، دارای رتبه ۲۶ام در اعزام دانشجویان بین‌المللی بوده است که تا سال ۲۰۰۳ روندی سعودی طی کرده و به

چون میل به ماندن در کنار خانواده، هزینه‌های بالای مهاجرت، دشواری تدارک مقدمات مهاجرت و علاقه به تلاش برای اصلاح و پیشرفت ایران نیز هستند. به عبارت دیگر، بسیاری از دانشجویان و یا فارغ التحصیلانی که به مهاجرت از کشور می‌پردازند و یا برای مهاجرت در آینده برنامه‌ریزی می‌کنند، امکان بیرونی ایفای نقش در جهت اصلاح و پیشرفت ایران ندارند و بعضاً در صورتی که بخشی از محرک‌های آنان برای مهاجرت در بستر دیگری پاسخ داده شود، تصمیم به ماندن در کشور خود می‌گیرند.

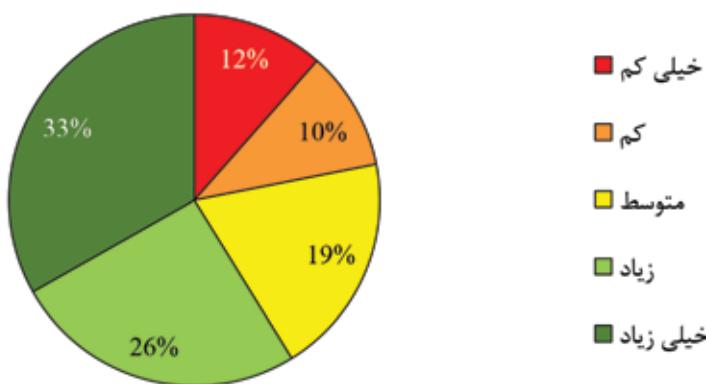
در این پیمایش، از شرکت‌کنندگان سوال شده است که "علاقه شما به ایفای نقش در جهت اصلاح و پیشرفت ایران چقدر است؟" و در سوالی دیگر تصور آنان نسبت به امکان بیرونی ایفای نقش در جهت مذکور سنجیده شده است. پاسخ افراد به این سوالات به ترتیب در نمودارهای زیر نشان داده شده است. همانگونه که در نمودارها قابل مشاهده است، ۲۲ درصد از افراد علاقه خود به ایفای نقش در جهت اصلاح و پیشرفت کشور را کم و یا خیلی کم عنوان کرده‌اند؛ در حالیکه حدود ۶۰ درصد از آنان علاقه زیاد و یا بسیار زیادی به اصلاح امور کشور دارند. از طرف دیگر، بیش از نیمی از افراد بر این باورند که امکان بیرونی این موضوع برای آن‌ها کم و خیلی کم است (رصدخانه مهاجرت ایران، ۱۳۹۷). لذا بهمود زیرساخت‌های کشور و فراهم کردن بستری برای بهره‌گیری از منافع دانشجویان و تحصیل کردگان، تأثیر بسزایی بر روی تصمیم افراد برای مهاجرت و یا امکان بازبهره‌مندی از آنان پس از مهاجرت می‌تواند داشته باشد.

دانشجوفرستی در سال ۲۰۱۷ دست می‌یابد. بر اساس نتایج پیمایش سنجش میل به مهاجرت دانشجویان و فارغ التحصیلان ایرانی در سال ۱۳۹۷ توسط رصدخانه مهاجرت ایران که ۹۲۵ نفر در آن شرکت کرده‌اند، از میان ۳۰ عاملی که در دانشجویان و فارغ التحصیلان برای مهاجرت انگیزه ایجاد می‌کند، نامیدی از اصلاح امور کشور، سطح درآمد و تناسب آن با هزینه‌ها، امکان پیشرفت شغلی، نظم و قانون‌مداری جامعه، علاقه به کسب سابقه تحصیلی یا کاری در خارج از کشور، شایسته سalarی، امکان یافتن شغل و میل به تجربه زندگی در خارج از کشور، به ترتیب هشت عامل اصلی انگیزانده هستند. همچنین اگرچه پیش از تحولات اقتصادی در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ بواسطه بازگشت تحریم‌ها، حدود ۳۰ درصد از دانشجویان تمایل به مهاجرت داشته‌اند، اما این تحولات موجب افزایش این میل تا ۶۳ درصد شده است. با این وجود، باید در نظر داشته باشیم که میان تمایل به مهاجرت و اقدام به مهاجرت تفاوت بسیاری است. بنابر پیمایش‌های گالوپ در سال ۲۰۱۷ بیش از ۷۰۰ میلیون نفر از جمعیت جهان میل به مهاجرت دارند (۱۵ درصد از جمعیت جهان). در این سال طبق آمار بانک جهانی، تعداد مهاجران در جهان ۲۶۶ میلیون نفر بوده است. این واقعیت نشان می‌دهد که در کل جهان بسیاری از مردم صرفاً میل به مهاجرت دارند و کمتر برنامه‌ریزی و اقدام عملی در این مسیر می‌کنند (رصدخانه مهاجرت ایران، ۲۰۱۹).

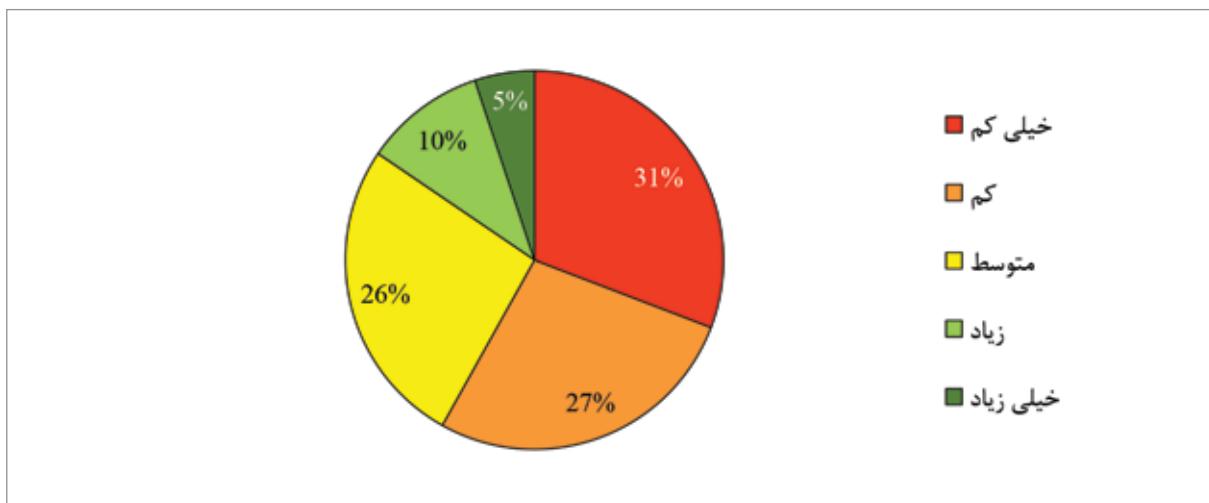
علاوه بر این، افراد در کنار دلایل و محرک‌های خود برای مهاجرت، تحت تأثیر عوامل بازدارنده از مهاجرت

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۱۸۴

نمودار ۱۳۳ - پاسخ افراد به سوال "علاقه شما به ایفای نقش در جهت اصلاح و پیشرفت ایران چقدر است"

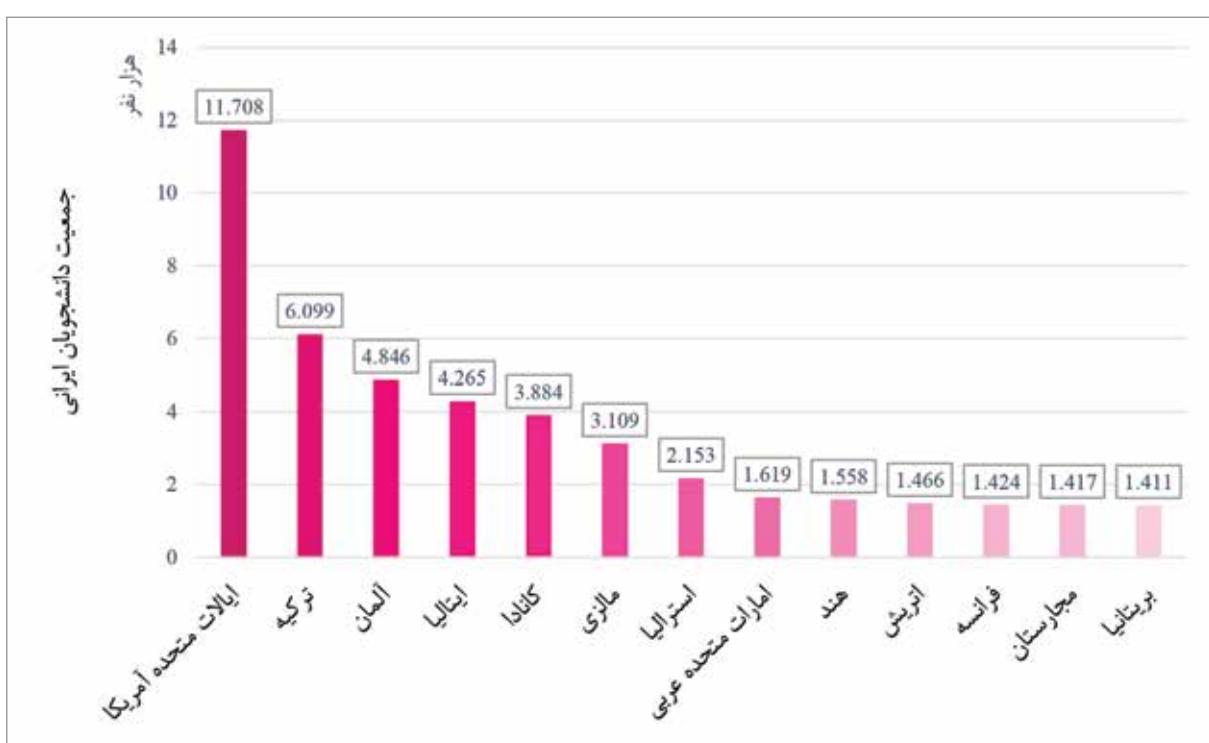

نمودار ۱۳۴ - پاسخ افراد به سوال "چقدر امکان بیرونی ایفای نقش در جهت اصلاح و پیشرفت ایران برای شما وجود دارد"

۲-۲-۳- مقاصد اصلی دانشجویان ایرانی

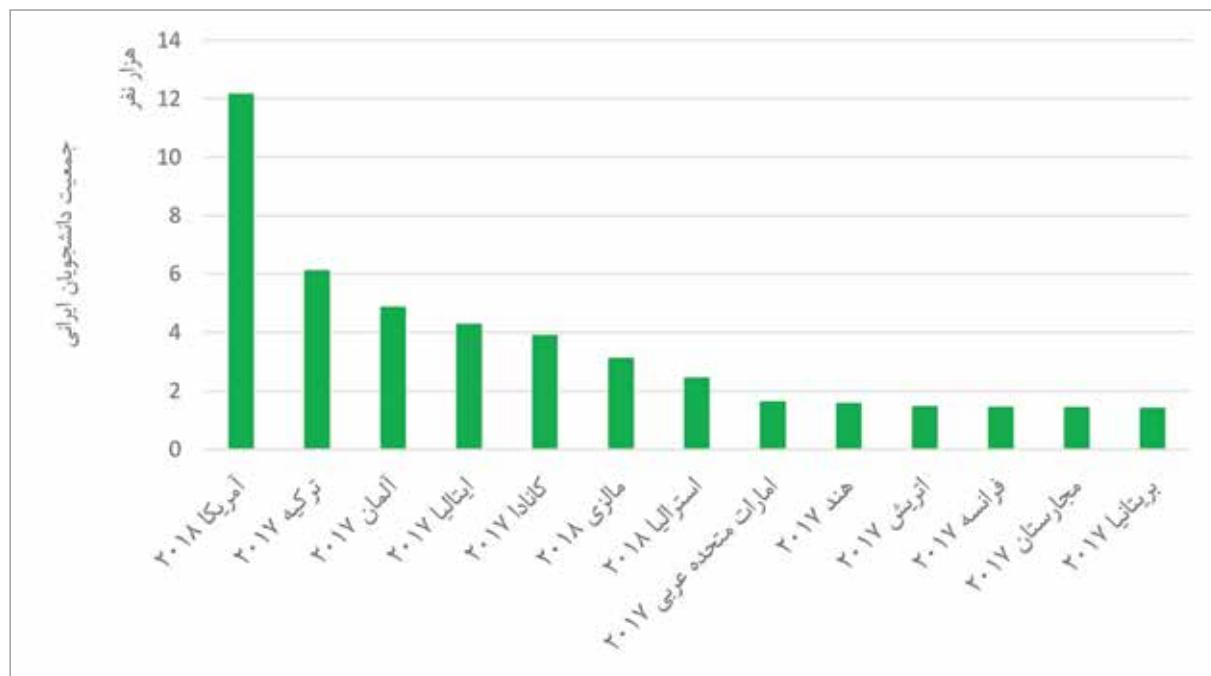
سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۱۸۵

نمودار ۱۳۵ - مقاصد اصلی دانشجویان بین‌المللی ایرانی در سال ۱۴۰۰

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

نمودار ۱۳۶ - مقاصد اصلی دانشجویان بین‌المللی ایرانی بر اساس آخرین آمار موجود^۲

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b) (IIE, 2020) (Austrade-MIP, 2019)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱۸۶

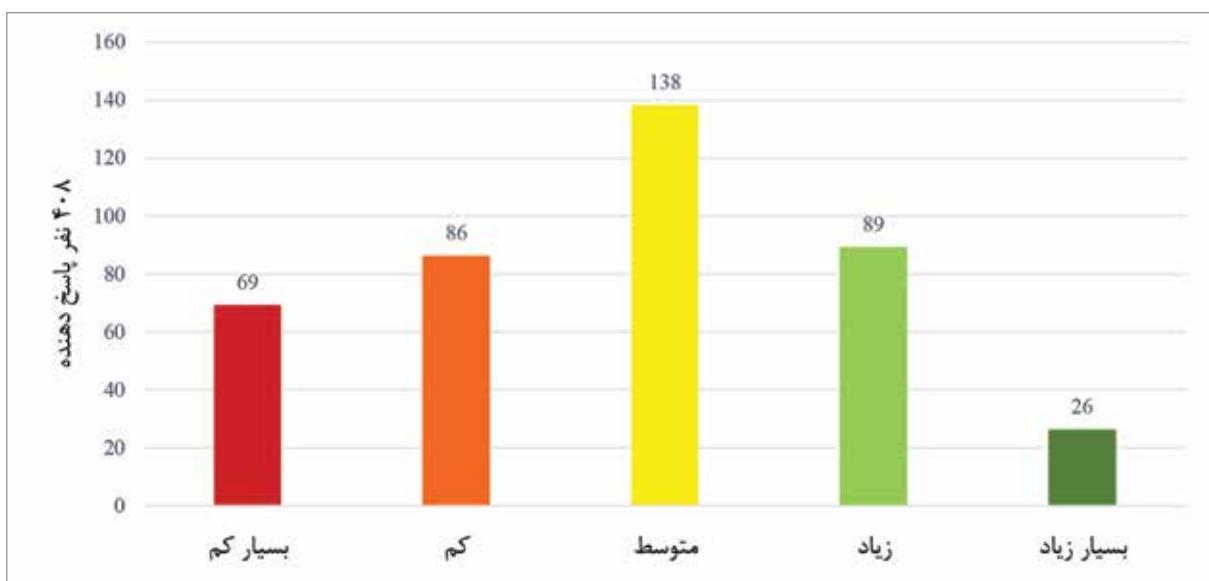
یکی از مسائلی که در تصمیم دانشجویان نسبت به مهاجرت و همچنین در انتخاب مقصد مهاجرتی آنان تاثیرگذار است، تصوراتی است که نسبت به مهاجرت و شرایط کشورهای خارجی دارند؛ که این تصورات بعضًا مبتنی بر اطلاعات ناکافی یا غیرواقعی هستند. در پیمایش "عوامل موثر بر خروج و بازگشت ایرانیان مهاجر" که با شرکت ۴۲۵ نفر از تحصیل کردگان ایرانی مقیم خارج اجرا شده است (صلواتی، ۱۳۹۶)، پاسخ افراد به سوال "از کشوری (یا شهری) که به آن مهاجرت کردید پیش از مهاجرت به چه میزان اطلاعات داشتید"، در نمودار زیر نشان داده شده است. پاسخها به این سوال در طیفی از عدد ۱ (بسیار کم) تا ۵ (بسیار زیاد) است.

۳-۲-۳- جمعیت دانشجویان ایرانی در برخی از کشورهای منتخب

انتخاب مقصد تحصیلی، یکی از مسائل حائز اهمیت برای دانشجویان و کشور دانشجو فرست می‌باشد. بر اساس نتایج پیمایش سنجش میل به مهاجرت در میان دانشجویان و تحصیل کردگان ایرانی، حدود ۸۰ درصد از دانشجویانی که قصد مهاجرت دارند، خواهان مهاجرت به هر کشور توسعه یافته‌ای هستند که امکان مهاجرت نتوانند به کشور مطلوب خود مهاجرت کنند، کشورهایی همچون ترکیه، مالزی، گرجستان و... را به عنوان مقصد خود جایگزین می‌کنند.

۱. نمودار بر اساس آخرین آمار موجود در سازمان یونسکو رسم شده است.

۲. آمار آمریکا و استرالیا برگرفته از پایگاه‌های داده سازمان آموزش جهانی و Austrade-MIP هستند و آمار سایر کشورها از پایگاه داده یونسکو جمع‌آوری شده‌اند.

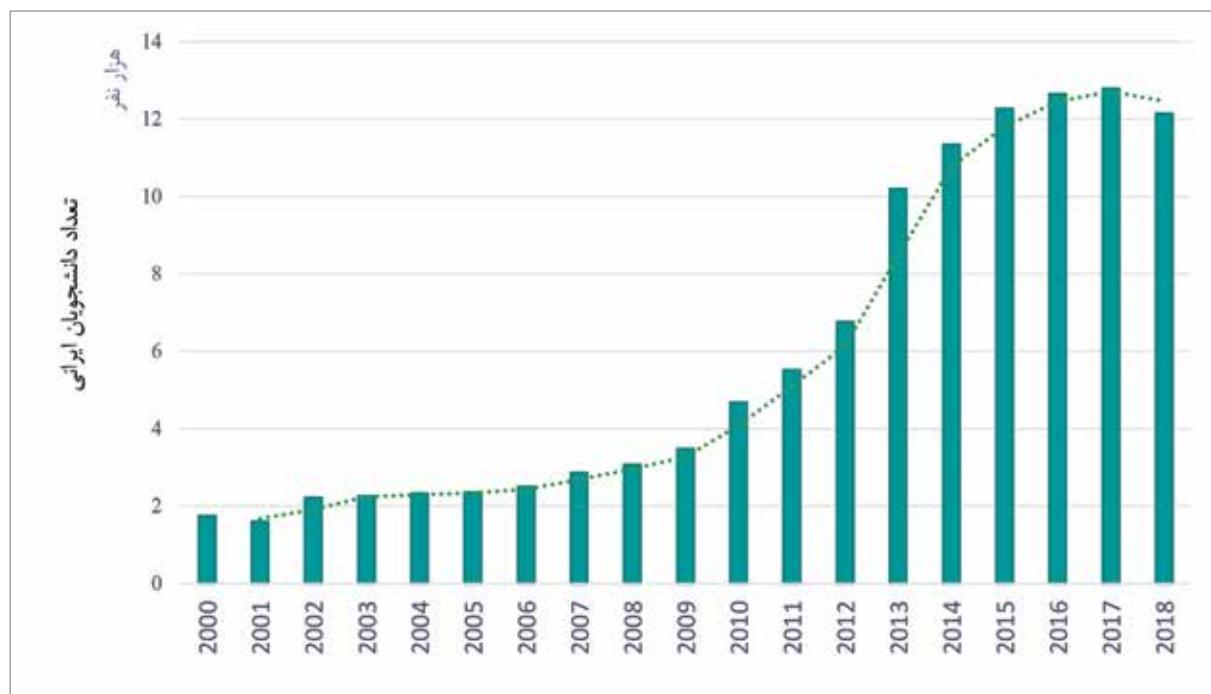

نمودار ۱۳۷ - پاسخ ایرانیان خارج از کشور به سوال "از کشوری (یا شهری) که به آن مهاجرت کرده بیش از مهاجرت به چه میزان اطلاعات داشتید"

کنند، تجربه مهاجرتی بهتری داشته باشند و در نتیجه در صورت به کارگیری سیاست‌های بازگشت و بازپهنه‌مندی، بتوان استفاده بهتری از آن‌ها در جهت منافع کشور کرد. در این قسمت ضمن بررسی وضعیت دانشجویان ایرانی در کشورهای منتخب مقصد، به طور خلاصه بر دلایل اقبال دانشجویان ایرانی به این کشورها متمرکر می‌شویم.

نمودار فوق، بیانگر مهاجرت طیف وسیعی از افراد بدون آگاهی از شرایط مهاجرت و وضعیت کشور مقصد است. ارائه تصویری دقیق و صحیح‌تر به دانشجویان می‌تواند دو نوع اثر داشته باشد؛ یکی اینکه برخی افراد تصمیم خود رای مهاجرت را تغییر دهند و در ایران بمانند؛ و دیگر اینکه افراد در انتخاب مقصد مهاجرتی خود درست‌تر عمل

● دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در ایالات متحده آمریکا

نمودار ۱۳۸ - تعداد دانشجویان ایرانی در ایالات متحده آمریکا^۱ (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۸)

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b) (IIE, 2020)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱۸۸

است، باعث ایجاد احساس انزوا و عدم اطمینان در میان بسیاری از دانشجویان ایرانی شده است. بدین ترتیب چالش‌های موجود بر سر ورود دانشجویان ایرانی به این کشور، در نهایت باعث جایگزین شدن کشورهای دیگری مانند کانادا، آلمان و ترکیه به مقصد اول دانشجویان ایرانی گردیده و یا خواهد شد (Federis, 2019).

جدول زیر درصد تغییرات رشد دانشجویان کشورهای دانشجوفرست در دانشگاه‌های آمریکا را در سال تحصیلی ۲۰۱۹ را نسبت به سال تحصیلی ۲۰۱۸ رانمایش می‌دهد.

همانگونه مشاهده می‌شود، درصد تغییرات دانشجویان ایرانی در آمریکا قابل ملاحظه بوده و در مقاطع کارشناسی و تحصیلات تکمیلی شاهد رشد منفی به ترتیب ۱۰ و ۷ درصدی می‌باشیم. بطور کلی جمعیت دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در آمریکا در سال ۲۰۱۹ در همه سطوح دارای رشد منفی پنج درصدی بوده است.

ایالات متحده آمریکا، کشور پیشتاز در جذب دانشجویان بین‌المللی، اولین مقصد دانشجویان ایرانی نیز می‌باشد. بر اساس گزارش مؤسسه آموزش بین‌الملل، جمعیت دانشجویان ایرانی در ایالات متحده آمریکا همواره رو به افزایش بوده است و طی سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸ بیش از ۱۲ هزار دانشجوی ایرانی در این کشور مشغول به تحصیل بوده‌اند. با این وجود، در سال ۲۰۱۸ جمعیت دانشجویان ایرانی در آمریکا در مقایسه با سال ۲۰۱۷ بیش از ۶۰۰ نفر کاهش یافته است. چرا که از یک سو، تحریم‌های اقتصادی و نوسانات ارزی منجر به افزایش شهریه‌ها و هزینه‌های زندگی برای بسیاری از ایرانیان شده است. از دیگر سو، سیاست‌های مهاجرتی آمریکا (صدر ویزا) و ممنوعیت ورود اتباع کشورهای عمدتاً مسلمان از جمله ایران که موجب محدود شدن ورود خانواده‌های دانشجویان برای بازدید از این کشور شده

۱. دانشجویان ایرانی از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۲، بر اساس آمار موجود در یونسکو و تعداد دانشجویان ایرانی از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۸ بر اساس آمار موجود در سازمان آموزش جهانی است. آمار موجود در یونسکو بر اساس تعداد دانشجویان در یک سال تحصیلی است، در حالی که آمار موجود در سازمان آموزش جهانی بر اساس تعداد دانشجویان در یک سال میلادی است. بنابراین، تفاوت اندکی میان جمعیت دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در آمریکا در این دو پایگاه داده وجود دارد.

جدول ۲۷- تغییرات رشد دانشجویان کشورهای دانشجو فرست به آمریکا در سال ۲۰۱۸-۲۰۱۹ نسبت به ۲۰۱۷-۲۰۱۸

کشور دانشجو فرست	دوره‌های لیسانس	دوره‌های تحصیلات تکمیلی	دوره‌های بدون مدرک	تمام سطوح
چین	۰/۲٪	۲/۰٪	-۵/۴٪	۱/۷٪
هند	۶/۳٪	-۵/۶٪	۱۲/۳٪	۲/۹٪
کره جنوبی	-۹/۰٪	-۰/۳٪	-۳/۷٪	-۴/۲٪
عربستان سعودی	-۲۱/۲٪	-۱۴/۶٪	۰/۴٪	-۱۶/۵٪
کانادا	-۰/۹٪	-۰/۵٪	۰/۳٪	۰/۸٪
ویتنام	۰/۷٪	۰/۳٪	-۲۹/۲٪	۰/۳٪
تایوان	۳/۷٪	۱/۲٪	-۳/۷٪	۴/۱٪
ژاپن	-۲/۱٪	-۱/۵٪	-۸/۴٪	-۳/۵٪
برزیل	۵/۶٪	۱۲/۵٪	۱۶/۲٪	۹/۸٪
مکزیک	-۲/۹٪	-۲/۱٪	۵/۹٪	-۱/۵٪
نیجریه	-۳/۴٪	۱۰/۸٪	۱۰/۱۶٪	۵/۸٪
نپال	۱/۳٪	-۱۱/۰٪	۳۵/۱٪	-۰/۳٪
ایران	-۱۰/۱٪	-۷/۰٪	-۱۱/۰٪	-۵/۰٪
بریتانیا	-۳/۸٪	۰/۲٪	-۹/۹٪	-۲/۷٪
ترکیه	-۱/۰٪	-۷/۴٪	-۱۵/۳٪	-۳/۴٪

(Redden, 2019)

کاهش دانشجویان ایرانی در آمریکا، در رشته‌های مهندسی نیز مشهود است. مطابق جدول زیر، جمعیت ایرانیانی که در رشته‌های مهندسی در دانشگاه‌های آمریکا ثبت نام کرده‌اند، از سال ۲۰۱۶ روندی کاهش به خود گرفته است و از ۵ هزار و ۲۰ نفر در سال ۲۰۱۶ به ۴ هزار و ۵۴۰ نفر در سال ۲۰۱۸ رسیده است.

جدول ۲۸- مهمترین کشورهای دانشجو فرست به آمریکا در رشته‌های مهندسی

سال ۲۰۱۸	سال ۲۰۱۷	سال ۲۰۱۶	کشور دانشجو فرست
۸۶/۰۷۰	۸۸/۹۶۰	۹۶/۳۳۰	همه کشورها
۲۸/۶۰۰	۳۲/۱۱۰	۳۹/۴۷۰	هند
۳۱/۴۵۰	۳۰/۸۴۰	۳۰/۸۴۰	چین
۴/۵۴۰	۴/۹۱۰	۵/۰۲۰	ایران

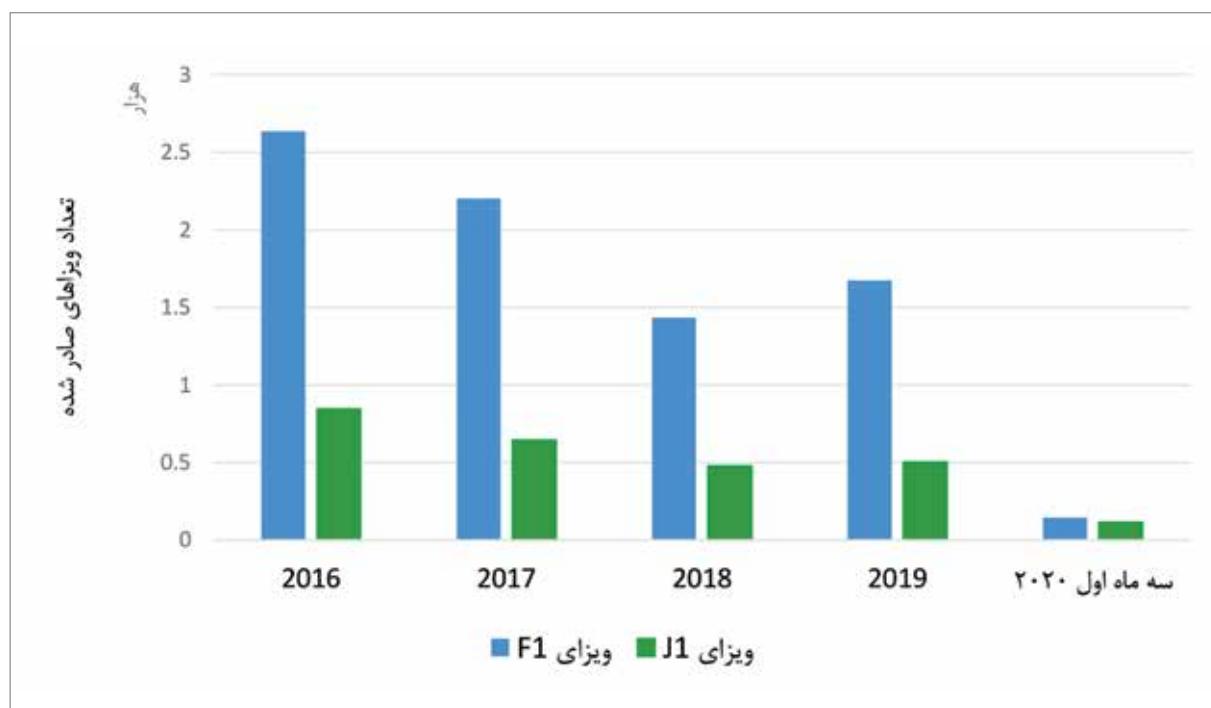
(Anderson, 2020)

تعداد ویزاهای J1 صادر شده با کاهشی تقریبا ۶۸ درصدی همراه بوده است. علاوه بر این، در سه ماهه اول سال ۲۰۲۰ نیز، تعداد ویزاهای F1 و J1 افت چشمگیری را تجربه کرده‌اند و به ترتیب به تعداد ۱۴۵ و ۱۱۶ عدد کاهش یافته‌اند.

نمودار زیر روند نزولی تعداد ویزاهای F1 و J1 صادر شده برای دانشجویان و محققان ایرانی را طی سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹ نشان می‌دهد که با کاهشی قابل ملاحظه همراه بوده است بطوریکه تعداد ویزاهای F1 صادر شده طی سال‌های مذکور با کاهشی تقریبا ۵۷ درصدی و

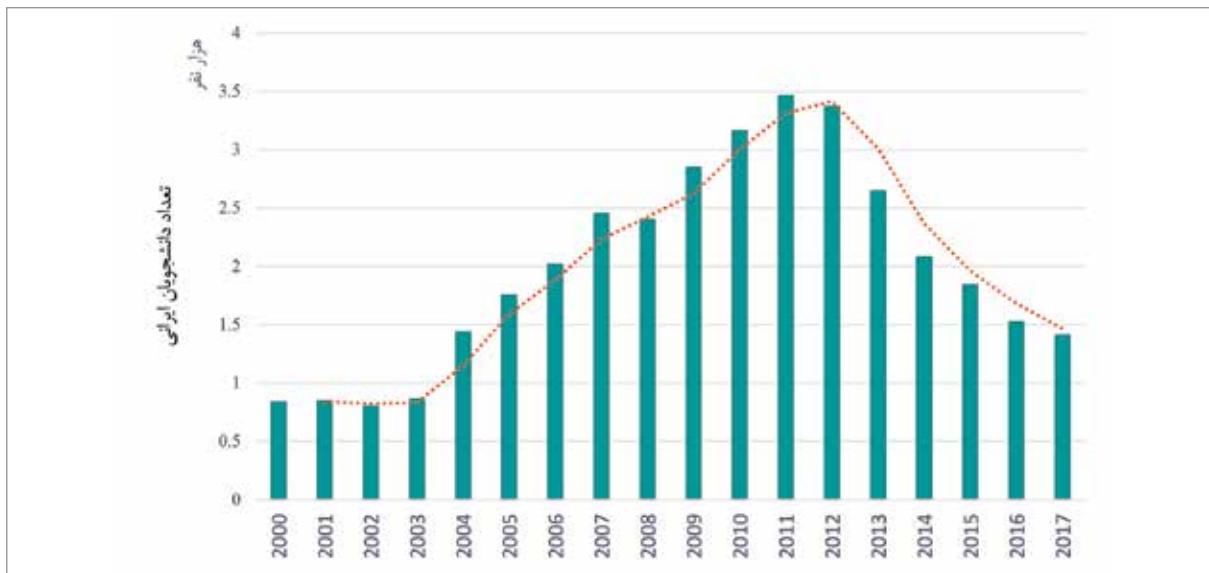
سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱۹۰

نمودار ۱۳۹- آمار ویزاهای دانشجویی F1 و J1 صادر شده توسط ایالات متحده آمریکا برای ایرانی‌ها (۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰)
(TravelState.gov, 2020)

● جمعیت دانشجویان ایرانی در بریتانیا

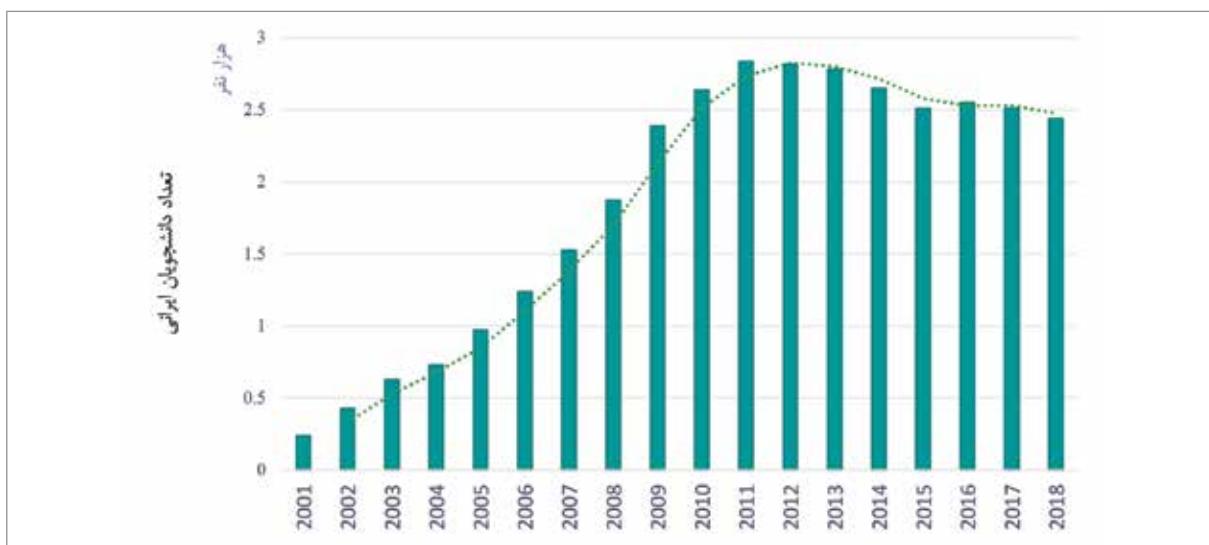
نمودار ۱۴۰ - تعداد دانشجویان ایرانی در بریتانیا (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷)

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

میان دو کشور بالا گرفت و با بسته شدن سفارت این کشور در ایران، شرایط اخذ ویزای دانشجویی برای این کشور دشوار شد (RNZ, 2011). بدین ترتیب جمعیت دانشجویان ایرانی در بریتانیا، از سال ۲۰۱۱ روندی نزولی یافته است و از حدود ۳ هزار و ۵۰۰ نفر در سال ۲۰۱۱ به حدود ۱ هزار و ۵۰۰ نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است.

بریتانیا، یکی دیگر از مقاصد مهم دانشجویان بین‌المللی، برای دانشجویان ایرانی نیز حائز اهمیت است. تعداد دانشجویان ایرانی در این کشور تا سال ۲۰۱۱ روندی فراینده داشته است و از ۸۳۸ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۳ هزار ۴۶۳ نفر در سال ۲۰۱۱ رسیده است. اما پس از حمله به سفارت بریتانیا در ایران در تاریخ ۲۹ نوامبر ۲۰۱۱، تنش

● جمعیت دانشجویان ایرانی در استرالیا

نمودار ۱۴۱ - تعداد دانشجویان ایرانی در استرالیا (۲۰۰۱ تا ۲۰۱۸)

(Austrade-MIP, 2019)

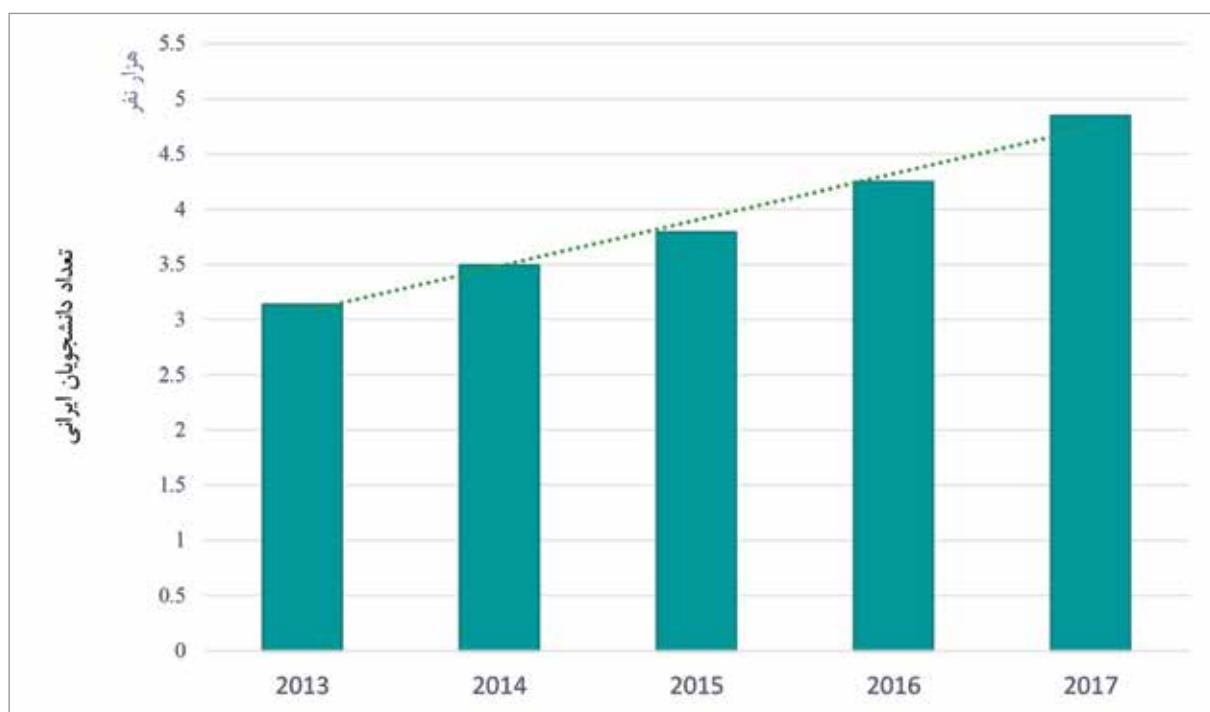
زبان در طول چند سال گذشته توانسته است ظرفیت‌های زیادی را برای جذب دانشجویان بین‌المللی برای تحصیل در این کشور ایجاد کند. این کشور از فرصت زبان ملی خود (انگلیسی) استفاده کرده و به راه‌اندازی دوره‌های فشرده زبان انگلیسی برای دانشجویان خارج از کشور (ELICOS)^۱ پرداخته است.

این صنعت در استرالیا در حدود ۲۰ سال قدمت دارد و دارای محبوبیت جهانی است (ELICOS, 2019). جالب آنکه ۷ درصد از بهترین دانشگاه‌های جهان در این کشور قرار دارند (2019c). علاوه بر این، دانشجویان حق دارند که در طول دوران تحصیل هفت‌های ۲۰ ساعت کار کنند (IPF News, 2019) و امکان اشتغال پس از تحصیل برای آنان فراهم است.

طی سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۸ در استرالیا از ۲۳۶ نفر تا حدود ۲ هزار و ۵۰۰ نفر افزایش یافته است. با این وجود، افت اندکی در تعداد دانشجویان ایرانی در استرالیا از سال ۲۰۱۰ مشاهده می‌شود که می‌تواند ناشی از بالارفتن هزینه‌های تحصیلی در این کشور باشد. هر چند که استرالیا از نظر سطح هزینه‌های تحصیل در وضعیت مطلوب‌تری نسبت به کشورهای سنتی مانند ایالات متحده آمریکا و بریتانیا قرار دارد، اما نسبت به سایر کشورهای انگلیسی زبان از جمله کانادا و نیوزلند، وضعیت نامناسب‌تری دارد (IDP Education, 2017).

به طور کلی دلایل مختلفی این کشور را به مقصدی جذاب برای دانشجویان بین‌المللی و هم‌چنین دانشجویان ایرانی تبدیل کرده است. استرالیا بعنوان یک کشور انگلیسی

● جمعیت دانشجویان ایرانی در آلمان

نمودار ۱۴۲ - تعداد دانشجویان ایرانی در آلمان (۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷) (UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

ایرانی در آلمان طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ با افزایشی تقریباً ۵۵ درصدی از ۳ هزار و ۱۳۵ نفر به ۴ هزار و ۸۴۶ نفر افزایش یافته است. دانشگاه‌های با

آلمان یکی از محبوب‌ترین مقاصد تحصیلی در جهان است و یکی از مقاصد پیشرو برای دانشجویان بین‌المللی محسوب می‌شود (DAAD, 2017). تعداد دانشجویان

1. English Language Incentive Courses for Overseas Students

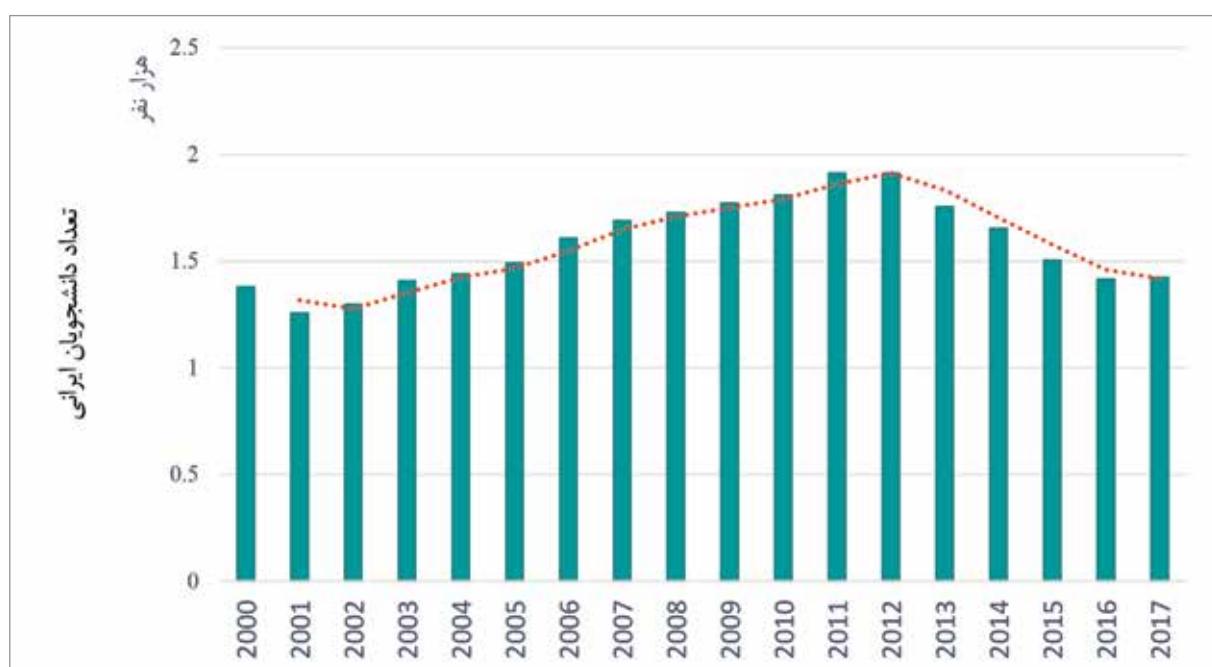
به تحصیل در آلمان صورت گرفته است. سازمان خدمات تبادلات دانشگاهی آلمان مهم‌ترین نهاد در این زمینه است که طی چند دهه گذشته یک شبکه بین‌المللی بزرگ ایجاد کرده است. وبسایت این مؤسسه، اطلاعات کاملی درباره تحصیل در مراکز این کشور به زبان‌های فارسی، انگلیسی و آلمانی ارائه می‌دهد.

با این وجود، در نتیجه‌ی تعداد بالای درخواست ویزا توسط ایرانیان و عدم وجود ظرفیت کافی، زمان انتظار برای دریافت ویزای تحصیلی این کشور بیش از یک سال به طول می‌انجامید. برای رفع این مسئله، آلمان در سال ۲۰۱۸ یک واحد جدید برای امور ویزا در تهران ایجاد کرد تا این مدت زمان را کوتاه کند و موانع تحصیل دانشجویان ایرانی در این کشور را کاهش دهد (Hoffmeyer-Zlotnik & Grote, 2019).

کیفیت، رشته‌های تحصیلی متنوع و راههای مختلف برای تأمین هزینه‌های تحصیل، این کشور را در کانون توجه علاقه‌مندان به تحصیل در خارج از کشور قرار داده است (DAAD, 2020). دوره‌های بدون شهریه و یا دارای شهریه‌های پایین، در کنار هزینه متوسط زندگی در آلمان، از عوامل مؤثر بر انتخاب این کشور به عنوان مقصد تحصیلی توسط دانشجویان بین‌المللی می‌باشند. هیچ کشور یا منطقه غالبی برای دانشجوفرستی به آلمان وجود ندارد و این امر موجب ایجاد تنوع قابل توجهی میان دانشجویان بین‌المللی آلمان در مقایسه با سایر کشورها می‌شود (Hoffmeyer-Zlotnik & Grote, 2019).

دانشجویان ایرانی نیز از این قاعده مستثنی نیستند و آلمان از مقاصد مهم دانشجویان ایرانی نیز می‌باشد. چرا که اقدامات اطلاع رسانی و بازاریابی زیادی برای ترغیب

● جمعیت دانشجویان ایرانی در فرانسه

نمودار ۱۴۳ - تعداد دانشجویان ایرانی در فرانسه (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷)
(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

این جمعیت رو به افزایش بوده بطوریکه در سال ۲۰۱۱ میلادی به بالاترین رقم یعنی ۱ هزار و ۹۰۰ نفر نزدیک شده است ولی در ادامه روند نزولی را طی کرده و از سال ۲۰۱۵ مجدداً به تراز ۱ هزار و ۵۰۰ نفر بازگشته است.

جمعیت دانشجویان ایرانی در کشور فرانسه در طول دو دهه گذشته تغییر چشمگیری نداشته است و بطور تقریبی و میانگین در تراز ۱ هزار و ۵۰۰ نفر بوده است. هر چند که در بازه سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۵ میلادی،

و نهایتاً بورس تحصیلی شرکت‌ها، بنیادها و سایر نهادها اشاره کرد (Campus France, 2017).

یکی از سازمان‌های عملیاتی فرانسه که به جایه‌جایی‌های بین‌المللی اختصاص یافته است، پر迪س فرانسه² نام دارد. در بیش از یک‌صد کشور خارجی، مراکز پر迪س فرانسه با مؤسسات آموزشی این کشور تحت نظرت سفارتخانه‌های فرانسه در خارج از کشور همکاری می‌کنند. هدف آنها ارتقای آموزش عالی در میان دانشجویان خارجی است و به دانشجویانی که قصد ادامه تحصیل در کشور فرانسه را دارند مشاوره میدهند (Duchêne & Lamouroux, 2010).

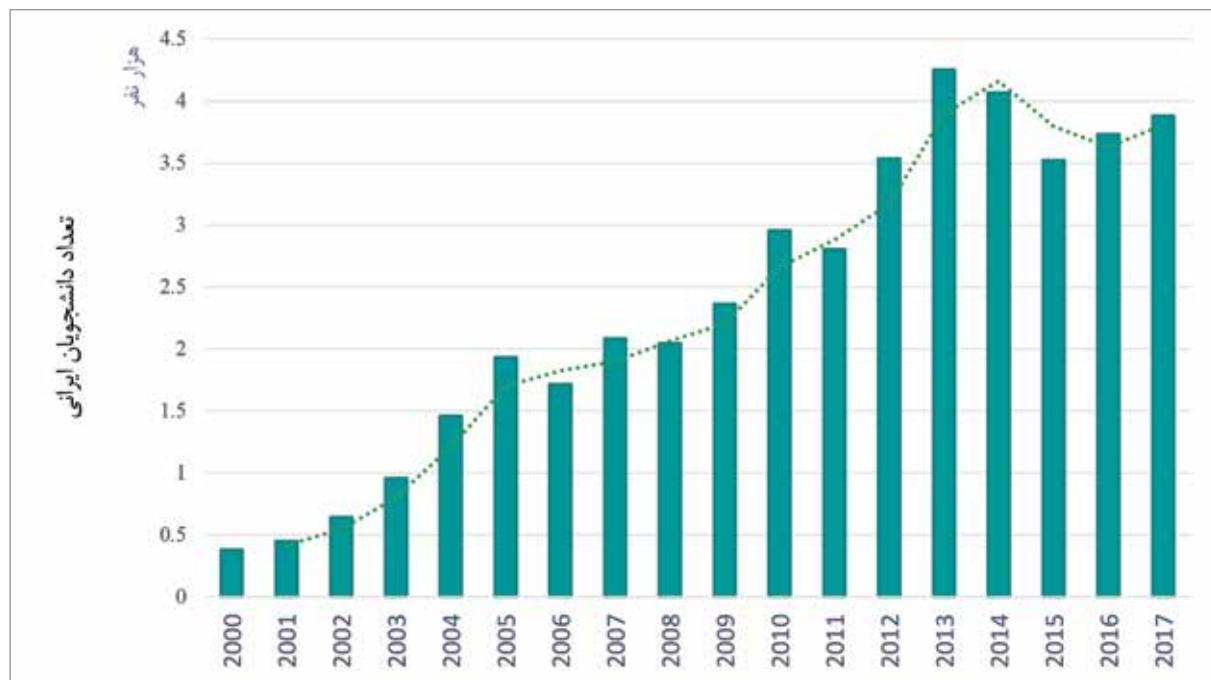
یکی از شعب این مرکز در ایران وجود دارد و وبسایت آن، حاوی اطلاعاتی در راستای تحصیل در این کشور است. همه این موارد موجب ترغیب به تحصیل در این کشور شده‌اند و این موضوع در مورد ایرانیان نیز صادق بوده است.

فرانسه از کشورهای سنتی دانشجوپذیر است و محبوب‌ترین کشور غیر انگلیسی زبان برای دانشجویان بین‌المللی است (Campus France, 2018). چرا که کیفیت دانشگاه‌های این کشور در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار داردند و گام‌های متعددی در راستای جذب دانشجویان و محققان خارجی در مراکز آموزش عالی این کشور برداشته شده است. برای مثال، بسیاری از دوره‌های تحصیلی در این کشور به طور کامل یا بخشی از آن به زبان انگلیسی برگزار می‌شوند (Campus France, 2017). مؤسسات دولتی این کشور از کم هزینه‌ترین مؤسسات جهان در قیاس با سایر کشورهای دانشجوپذیر هستند. از طرف دیگر، بورس‌های متعددی برای دانشجویان بین‌المللی وجود دارد که از میان می‌توان به بورس تحصیلی دولت فرانسه، بورس‌های منطقه‌ای و سازمانی فرانسه، بورس تحصیلی اراسموس¹ و سایر نهادهای بین‌المللی و خارجی

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱۹۴

● جمعیت دانشجویان ایرانی در کانادا

نمودار ۱۴۴-تعداد دانشجویان ایرانی در کانادا (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷)
(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

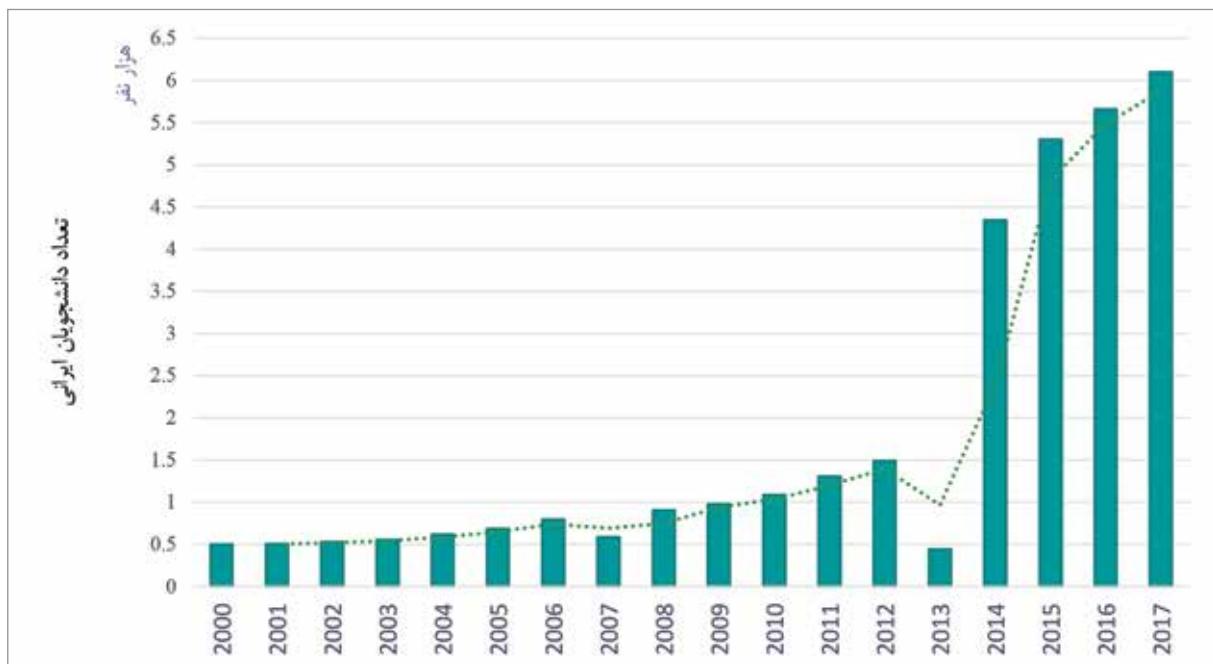
1. Erasmus

2. CampusFrance

دو دهه‌ی اخیر میزبان دانشجویان خارجی بسیاری بوده است و تقاضای دانشجویان بین‌المللی برای تحصیل در این کشور با افزایش قابل ملاحظه‌ای همراه بوده است (IDP Education, 2020). دانشجویان ایرانی نیز از این قاعده مستثنی نبوده‌اند و علی الخصوص با توجه به محدودیت‌های ایجاد شده بر سر مهاجرت ایرانیان به ایالات متحده آمریکا، انتظار می‌رود که تعداد دانشجویان ایرانی که کانادا را به عنوان مقصد تحصیلی خود برمی‌گزینند، در سال‌های آتی افزایش یابد.

تعداد دانشجویان ایرانی در کانادا طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با افزایش چشمگیری همراه بوده است و از ۳۸۱ نفر در سال ۲۰۰۰ تا حدود ۴ هزار نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. با وجود دسترسی به تحصیل با شهریه‌های مقرر به صرفه، دوره‌ها و دانشگاه‌های باکیفیت، امکان اخذ اقامت دائم و اشتغال پس از تحصیل و استقبال مردم از دانشجویان خارجی، تعجبی ندارد که این کشور به سرعت به مقصدی پیشرو در جذب دانشجویان بین‌المللی تبدیل شده است. این کشور در

● جمعیت دانشجویان ایرانی در ترکیه

نمودار ۱۴۵ - تعداد دانشجویان ایرانی در ترکیه (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷) (UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

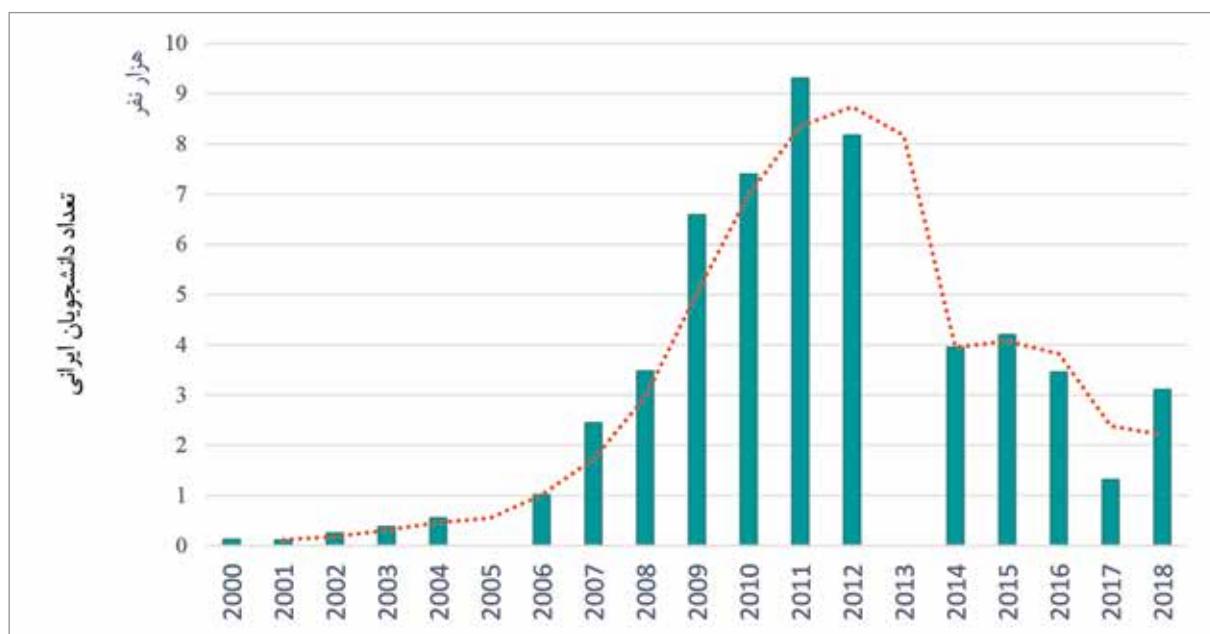
Coşkun, 2015). طی دو دهه گذشته و با استفاده از برنامه‌ها، پژوهش‌ها و همکاری‌های بین‌المللی که بخش جدایی‌ناپذیری از آموزش عالی این کشور می‌باشند، تعداد دانشجویان بین‌المللی در این کشور به سرعت افزایش یافته است و با جذب تعداد زیادی از دانشجویان بین‌المللی به مرکز منطقه‌ای جذب دانشجویان تبدیل شده است (Daily Sabah, 2019). مرکز زدایی در جذب از سال ۲۰۱۰، افزایش تعداد دوره‌های به زبان انگلیسی، بورسیه‌های تحصیلی متعدد، تدوین برنامه‌های راهبردی

جمعیت دانشجویان ایرانی در کشور ترکیه از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۲ با شبیه ملایم افزایش یافته و از ۴۹۹ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۱ هزار و ۴۸۸ نفر در سال ۲۰۱۲ رسیده است اما بیکباره این جمعیت از سال ۲۰۱۳ با افزایشی خیره کننده همراه بوده است و با افزایشی ۱۲۹۰ درصدی از ۴۳۸ نفر به ۶ هزار و ۹۹ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. کشور ترکیه به دلیل همسایگی و قرابتهای فرهنگی، تاریخی، مذهبی و قومی با کشورمان، از مقاصد مهم دانشجویان ایرانی می‌باشد (Özoglu, Gür,

مرکزی، کشورهای عربی و آسیای جنوبی و غربی می‌باشند. چنین آماری بیانگر جذبیت این کشور برای دانشجویان بین‌المللی در سطح منطقه‌ای می‌باشد و کشورهای همسایه از جمله سوریه، آذربایجان، عراق و ایران مهم‌ترین کشورهای دانشجو فرست به ترکیه هستند (ICEF, 2019).

آموزش بین‌المللی، اعطای فرصت‌های مطالعاتی به دانشجویان کشورهای کمتر توسعه یافته، ایجاد شناخت از دانشگاه‌ها در کشورهای همسایه و جذب منابع مالی از طریق همکاری‌های بین‌المللی همگی از عوامل مؤثر بر جذب دانشجویان به این کشور هستند. اکثر دانشجویان بین‌المللی این کشور از مناطق آسیای

● جمعیت دانشجویان ایرانی در مالزی

نمودار ۱۴۶- تعداد دانشجویان ایرانی در مالزی (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۸)

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۱۹۶

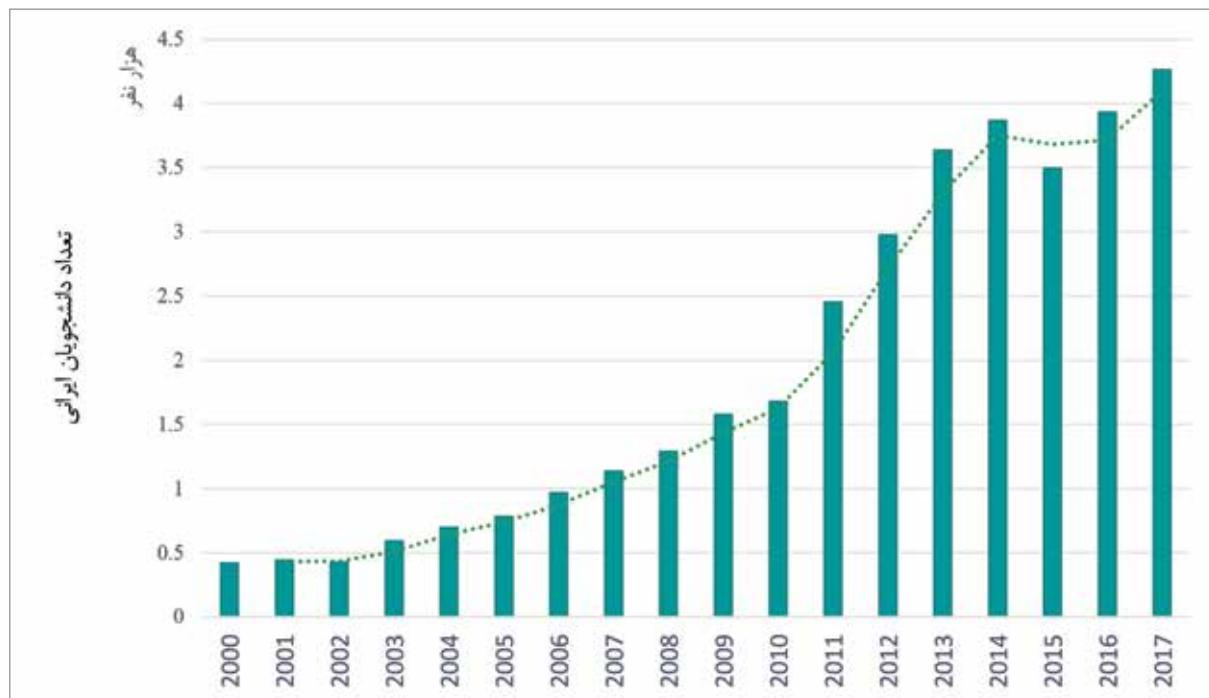
کشور هستند. به طور کلی میل دانشجویان ایرانی برای تحصیل در مالزی به طور قابل توجهی با عوامل اجتماعی - سیاسی و نگرانی‌های مذهبی در ایران، هزینه‌های معقولانه‌ی تحصیل در مالزی و دسترسی به فناوری‌های پیشرفته و همکاری‌های بین‌المللی همبستگی دارد (Kazemi, Baghbanian, Maymand, & Rahmani, 2018). بنابراین طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۲ و همزمان با دوران رکود اقتصادی، کشور مالزی به اولین مقصد دانشجویان ایرانی تبدیل می‌شود و طی این پنج سال، مهاجرت دانشجویان ایرانی به مالزی به حدی رشد پیدا می‌کند که از تعداد دانشجویان ایرانی که به آمریکا مهاجرت می‌کردند، پیشی می‌گیرد. یکی از دلایل علاوه‌مندی

تعداد دانشجویان ایرانی از سال ۲۰۰۰ تا سال ۲۰۱۱ با افزایش چشمگیری همراه بوده است و از ۱۲۲ نفر به ۹ هزار و ۳۱۱ نفر افزایش یافته است اما این روند بعد از سال ۲۰۱۱ با روندی کاهشی همراه بوده است و از ۹ هزار و ۳۱۱ نفر در این سال به ۳ هزار و ۱۰۹ نفر در سال ۲۰۱۸ کاهش یافته است. مطابق پیمایش صورت گرفته بر روی ۲۵۰ نفر دانشجوی ایرانی در مالزی، هزینه‌ی پایین تحصیل و زندگی در این کشور، حضور شرکت‌های بین‌المللی در مالزی، فناوری‌های آموزشی منحصر به فرد در دانشگاه‌ها، ورود آسان به دانشگاه‌ها و آزادی‌های اجتماعی بیشتر نسبت به ایران، از دلایل اصلی مهاجرت دانشجویان ایران به این

افزایش شهریه ها، قطع بورسیه ها، کمک هزینه های تحصیلی، بودجه های تحقیقاتی و کاهش هزینه پرداخت به استاید به ویژه استاید خارجی دانشگاه های مالزی شده است، را می توان از جمله دلایل کاهش دانشجویان بین المللی و به طور خاص دانشجویان ایرانی که به نسبت سایر دانشجویان بیشتر به برنامه های حمایتی وابسته هستند برای تحصیل در مالزی قلمداد کرد.

ایرانیان به تحصیل در کشور مالزی در این سال ها، بورس هایی بود که وزارت علوم به دانشجویان ایرانی برای تحصیل در مالزی اعطا می کرد. قرار گرفتن بسیاری از دانشگاه های کشور مالزی در لیست دانشگاه هایی که مدرک شان از نظر وزارت علوم ایران معتبر نیست (در سال ۲۰۱۱) و مشکلات اقتصادی مالزی و کاهش شدید بودجه آموزش عالی این کشور در سال ۲۰۱۶ که موجب

● جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا

نمودار ۱۴۷ - تعداد دانشجویان ایرانی در ایتالیا (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷)

(UNESCO Institute for Statistics, 2020b)

اینکه بسیاری از دانشگاه های ایتالیا دوره هایی را ارائه می دهند که محدودیتی در تعداد دانشجویان ثبت نام شده و بورسیه تحصیلی برای دانشجویان خارجی کم درآمد ندارد، بسیاری از دانشجویان جوان ایرانی مشتاقانه اقدام به ثبت نام در دانشگاه های ایتالیا می کنند. براساس داده های موجود در بایگانی سفارت ایران در رم، بین سال های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۳ میلادی سالانه بین ۶۰۰ تا ۱۰۰۰ دانشجوی جدید ایرانی وارد ایتالیا شده اند. علاوه بر صندوق بورس تحصیلی که توسط دانشگاه ها ارائه می شود، بسیاری از دانشجویان ایرانی در ایتالیا

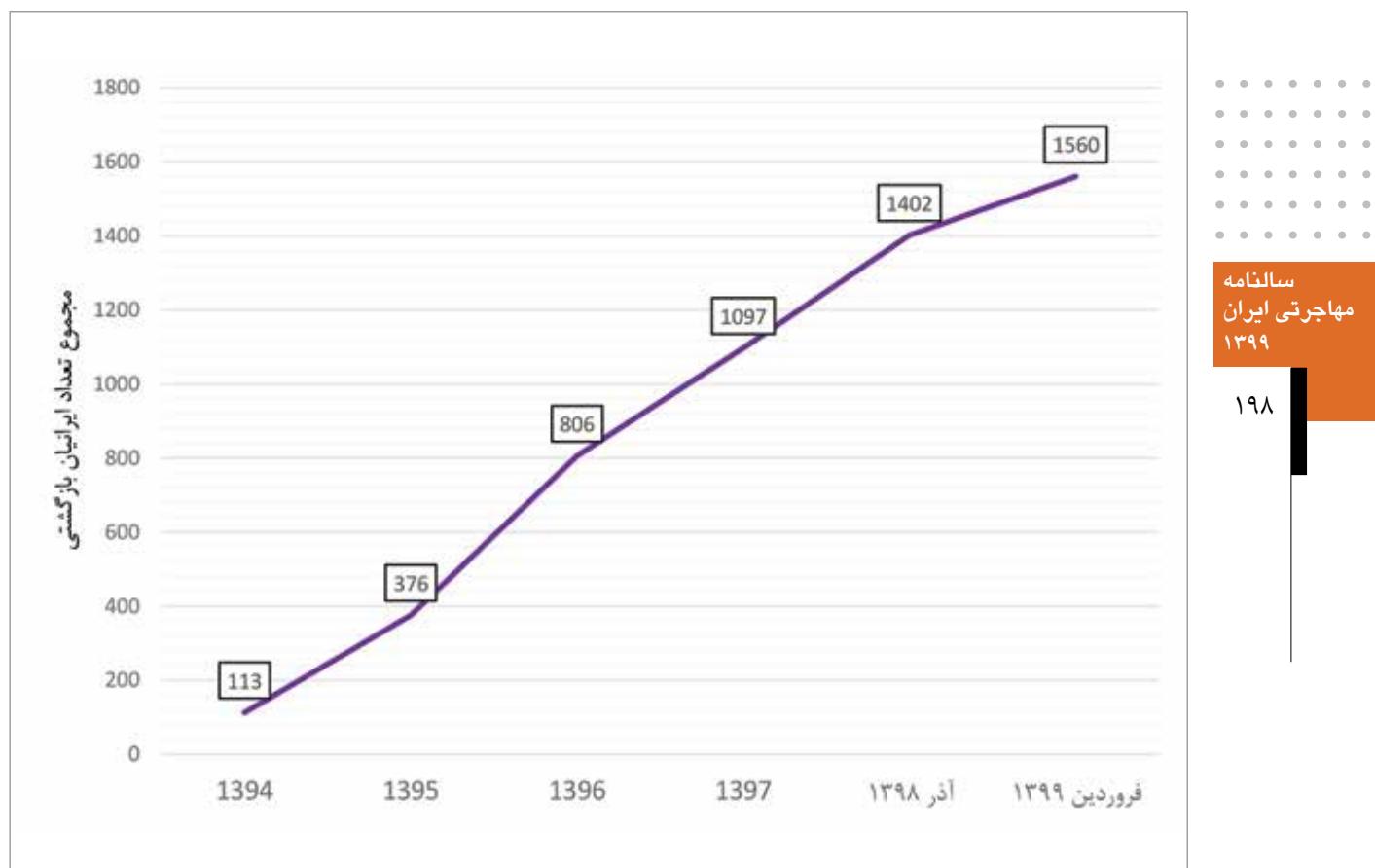
جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا طی سال ها ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با پشت سر گذاشتن افزایشی خیره کننده از ۴۲۰ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۴ هزار و ۲۶۵ نفر در سال ۲۰۱۷ افزایش یافته است. بخش اعظمی از ایرانیان که وارد ایتالیا می شوند دانشجویانی هستند که به دلایل تحصیلی مهاجرت کرده اند. دلایل مختلفی موجب افزایش اقبال دانشجویان ایرانی به تحصیل در ایتالیا شده است که برخی از آنها عبارتند از: بیشتر دانشجویان ایرانی به دلیل فرایند پذیرش آسان در دانشگاه و دسترسی به بورس های تحصیلی به ایتالیا می آیند. با توجه به

ایتالیا در ایران وابسته است، مکانیزمی را فراهم آورده که از طریق آن دانشجویان ایرانی که متقاضی تحصیل در ایتالیا هستند، می‌توانند واجد شرایط برای اخذ ویزای تحصیلی در ایتالیا شوند.

۳-۳-۱- جمعیت ایرانیان خارج از وطن

نیز می‌توانند از بورسیه‌های ارائه شده توسط دولت ایران بهره‌مند شوند. در صورت واجد شرایط بودن، دانشجویانی که در دفاتر کنسولی ایران در ایتالیا ثبت‌نام می‌کنند، بورس تحصیلی معادل تقریباً هزار یورو در هر ترم دریافت می‌کنند. این فرایند توسط دولت ایران و به منظور بررسی تعداد و هویت جوانان ایرانی مقیم خارج از کشور طراحی شده است (Mostafavi Mobasher, 2018).

هم‌چنین وجود مدرسه ایتالیایی در تهران که به سفارت

نمودار ۱۴۸ - نمودار تجمعی تعداد ایرانیان بازگشتی با آغاز طرح همکاری با متخصصان و دانشمندان ایرانی غیر مقیم (آمار دریافتی از معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، ۱۳۹۹)

و دانشمندان ایرانی غیر مقیم، به منظور انتقال دانش، تجربه و ایده‌های فناورانه به کشور و هم‌چنین ایجاد ارتباط مؤثر دانشمندان و متخصصان ایرانی غیر مقیم با همتایان داخلی و مراکز علمی و فناوری منتخب توسط معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و مرکز تعاملات بین‌المللی علم و فناوری طراحی شده و از اسفند سال ۱۳۹۴ به صورت رسمی آغاز شده است. هدف اصلی این

به طور کلی تاکنون هیچ آمار دقیق و مشخصی از میزان بازگشت ایرانیان خارج از وطن تهیه نشده است، برنامه‌های نیز در راستای بازگرداندن این افراد برای خدمت به کشور، بکار گرفته نشده است. تنها اقدامی که در این راستا شکل گرفته، طرح همکاری با متخصصان و دانشمندان ایرانی غیر مقیم است که به منظور تسهیل شرایط ایرانیان بازگشتی ایجاد شده است. طرح همکاری با متخصصان

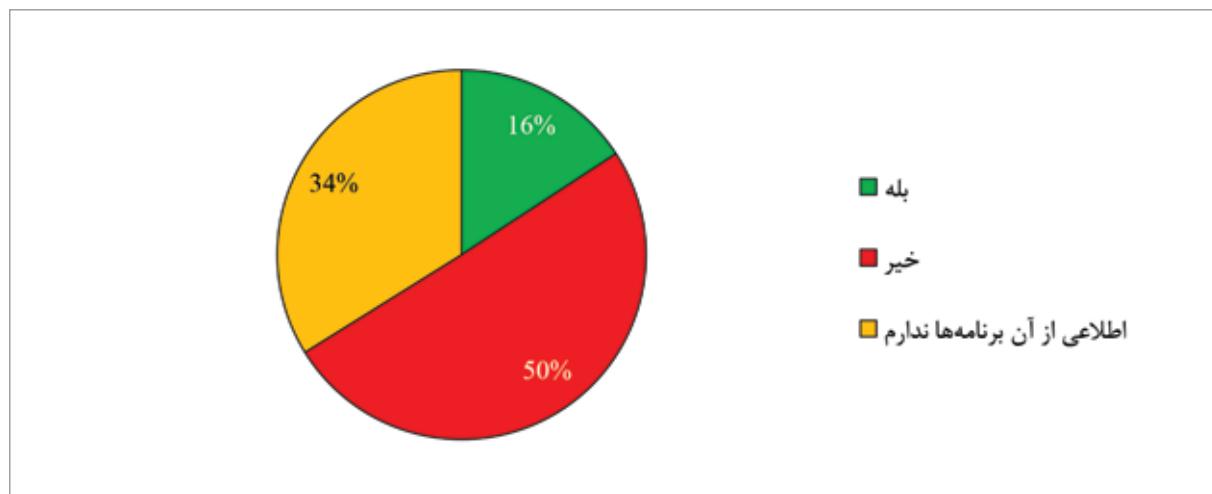
دیگر، حدود نیمی از افرادی که می‌خواهند مهاجرت کنند، هنوز تصمیم قطعی برای ماندن در خارج از کشور و یا بازگشت به وطن‌شان نگرفته‌اند. بنابراین این افراد به طور بالقوه قابلیت بازگشت به کشور را دارند و در صورت فراهم شدن بستر مناسب برای بازگشت دانشجویان خارج از وطن و تدارک امکان بیرونی ایفای نقش در جهت اصلاح و پیشرفت کشور، تصمیم این افراد می‌تواند در راستای بازگشت به کشور تغییر کند.

یکی دیگر از مسائل حائز اهمیت در برقراری ارتباط با تعداد بیشتری از دانشجویان و تحصیل‌کرده‌اند مهاجر، اطلاع‌رسانی مناسب نسبت به برنامه‌های حمایتی دولت است. در پرسشنامه "عوامل موثر بر خروج و بازگشت ایرانیان مهاجر" که در سال ۱۳۹۶ اجرا شده است (صلواتی، ۱۳۹۶)، حدود نیمی از افراد اذعان کرده‌اند که از این برنامه‌ها بهره‌مند نشده‌اند و حدود ۳۴ درصد نیز نسبت به برنامه‌های حمایتی دولت اطلاعی ندارند و در صورت افزایش آگاهی بخشی در این زمینه، میل به بازگشت و جمعیت دانشجویان و متخصصان ایرانی خارج از وطن می‌تواند افزایش یابد. این موضوع در نمودار زیر نشان داده شده است.

طرح ایجاد سازوکاری جهت بهره‌مندی از دانش و تجارت ارزشمند دانشمندان و متخصصان ایرانی غیر مقیم در قالب برنامه‌هایی همچون پسادکتری، فرصت مطالعاتی، اساتید مدعو و معین، فعالیت‌های فناورانه و برگزاری سخنرانی و کارگاه تخصصی با تأکید بر مدل چرخش نخبگان تعریف شده است. از جمله مهم‌ترین دستاوردهای این طرح می‌توان به ارائه تسهیلات به بیش از هزار و ۴۰۰ نفر از فارغ‌التحصیلان بازگشته اشاره کرد.

همان‌طور که از نمودار بالا مشخص است، تعداد متخصصان ایرانی بازگشته از اسفند ۱۳۹۴ تا فروردین ۱۳۹۹ به ۱۵۶۰ نفر رسیده است. به عبارت دیگر، از زمان آغاز رسمی طرح همکاری با متخصصان ایرانی، به طور متوسط روزانه بیش از یک متخصص ایرانی به کشور بازگشته است.

بر اساس نتایج پیمایش سنجش میل به مهاجرت دانشجویان و فارغ‌التحصیلان ایرانی توسط رصدخانه مهاجرت ایران در سال ۱۳۹۷ شمسی، ۱۶ درصد از کسانی که میل به مهاجرت دارند، می‌خواهند دوباره برای زندگی به ایران بازگردند، در حالیکه ۳۸ درصد از آنان تمایلی برای بازگشت به کشور ندارند. از طرف

نمودار ۱۴۹ - پاسخ ایرانیان خارج از کشور به سوال "آیا تا کنون به عنوان مهاجر ایرانی از برنامه‌های حمایتی دولت بهره‌مند شده‌اید؟"

۴-۳- جریان ورودی دانشجویان بینالمللی به ایران

۱-۴-۳- جمعیت دانشجویان بینالمللی در ایران

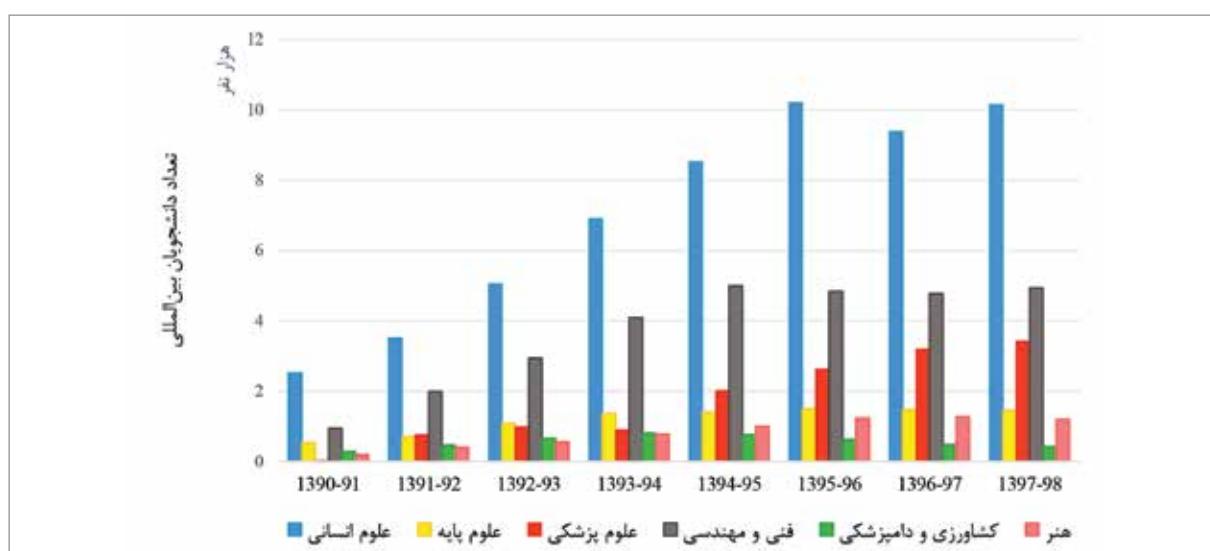
نمودار ۱۵۰- تعداد دانشجویان بینالمللی در ایران از سال ۱۳۹۰-۹۱ تا ۱۳۹۷-۹۸ به تفکیک جنسیت
(مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۸)

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۲۰۰

حضور مردان و زنان بینالمللی در ایران جهت تحصیل رو به افزایش است و زنان کمتری تمایل به تحصیل در ایران دارند. هم اکنون ۵۵ درصد دانشجویان بینالمللی در ایران مرد و ۴۵ درصد زن هستند.

تعداد دانشجویان بینالمللی در ایران طی سال‌های تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ تا ۹۸-۱۳۹۷ با رشدی تقریباً ۴/۵ برابری همراه بوده است و از ۴ هزار و ۵۱۲ نفر در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ به ۲۱ هزار و ۶۰۱ نفر در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ رسیده است. همچنین شکاف بین

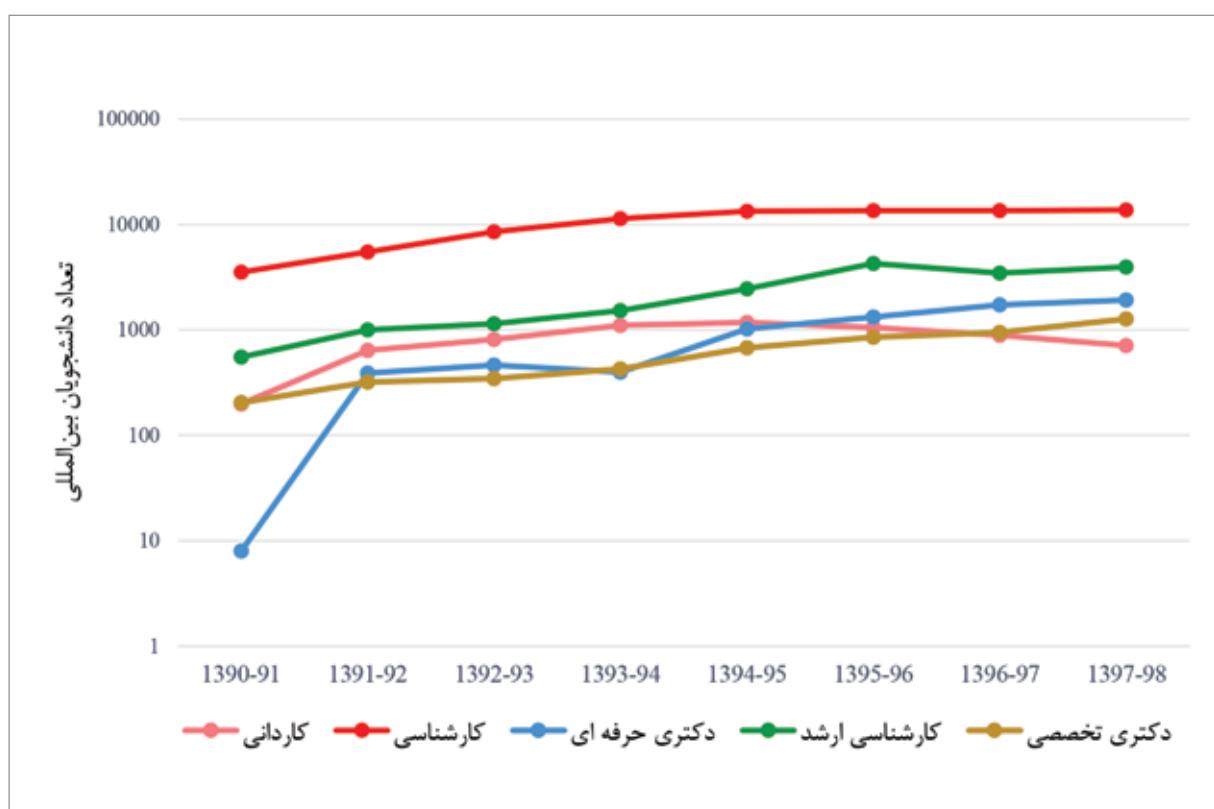

نمودار ۱۵۱- تعداد دانشجویان غیر ایرانی به تفکیک گروه تحصیلی از سال ۹۱-۱۳۹۰ تا ۹۸-۱۳۹۷
(مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۸)

غیرپژوهشی در دسترس قرار گرفته است و برای پذیرش مستقیم دانشجویان بستری فراهم گردیده است. در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۹۸ رشته‌های مرتبط با علوم انسانی، فنی و مهندسی و علوم پزشکی به ترتیب با ۴۷، ۲۳ و ۱۶ درصد سه حوزه برتر دانشجویان بین‌المللی برای تحصیل در ایران بوده است. رشته‌های مرتبط با علوم پایه، هنر و کشاورزی و دامپزشکی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی حوزه‌های علاقه دانشجویان برای تحصیل در ایران بوده است.

دانشجویان بین‌المللی در ایران بیشتر مشغول به تحصیل در رشته‌های علوم انسانی هستند اما باید توجه کرد که تقاضا برای ورود به رشته‌های پزشکی در ایران رو به افزایش است که این امر ناشی از برنامه‌های وزارت بهداشت است که از سال ۱۳۹۴، تمامی برنامه‌های آموزشی را به زبان انگلیسی بر روی وبسایت دانشگاه‌ها قرار داد و برای دانشجویان بین‌المللی قابل استفاده کرد. از سوی دیگر با راهاندازی وبسایت تحصیلات در ایران^۱، تمامی برنامه‌های آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی و

نمودار ۱۵۲ - تعداد دانشجویان غیر ایرانی به تفکیک دوره تحصیلی از سال ۱۳۹۰-۹۱ تا ۱۳۹۷-۹۸ (مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۸)

اختصاص داده است. دوره تحصیلی کارشناسی ارشد با ۱۸ درصد، دکترای عمومی با ۹ درصد، دکترای تخصصی با ۶ درصد و کاردانی با ۳ درصد در رتبه‌های بعدی بیشترین تعداد دانشجویان بین‌المللی قرار گرفته‌اند.

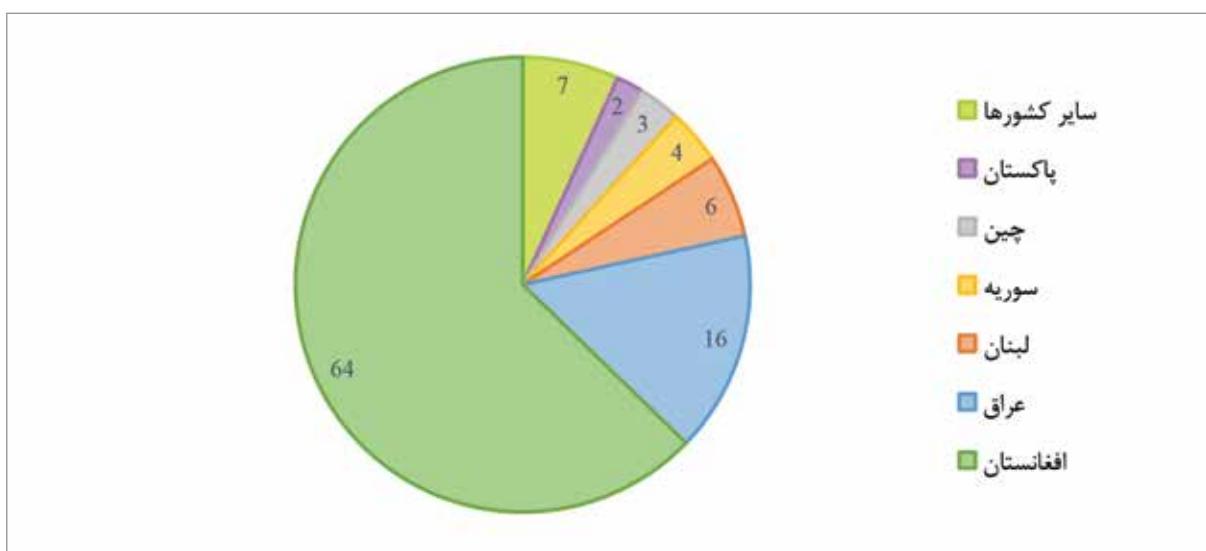
عمده جمعیت دانشجویان بین‌المللی در ایران را دانشجویان مقطع کارشناسی تشکیل می‌دهند. تنها در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۹۸، مقطع تحصیلی لیسانس با ۶۴ درصد بیشترین تعداد دانشجویان بین‌المللی را به خود

۲-۴-۳- کشورهای اصلی دانشجو فرست به ایران

شکل ۷- جریان ورودی دانشجویان بین‌المللی به ایران در سال ۲۰۱۷

(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

نمودار ۱۵۳- سهم هر یک از کشورهای دانشجو فرست به ایران در سال ۱۳۹۷-۹۸

(مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۸)

بین‌المللی، رتبه سوم دانشجوفرستی به کشور ایران را داشته است. این سه کشور در مجموع ۸۶ درصد از جمعیت دانشجویان بین‌المللی در ایران را تشکیل می‌دهند که بیانگر تمرکز ایران بر جذب دانشجویان خارجی از کشورهای منطقه است. پس از این سه کشور، کشورهای سوریه، چین و پاکستان به ترتیب در رده‌های بعدی دانشجوفرستی به ایران قرار می‌گیرند

مهم‌ترین کشورهای دانشجو فرست به ایران، کشورهای آسیایی هستند. در سال ۱۳۹۷-۹۸، کشور افغانستان با اعماق حدود ۱۳ هزار و ۸۵۱ دانشجو به ایران، مهم‌ترین کشور دانشجوفرست به ایران بوده است. در همین سال، کشور عراق با ارسال ۲ هزار و ۸۱۰ دانشجوی بین‌المللی، رتبه‌ی دوم را در دانشجوفرستی به ایران داشته است و در نهایت کشور لبنان با ارسال ۳۶۸ دانشجوی

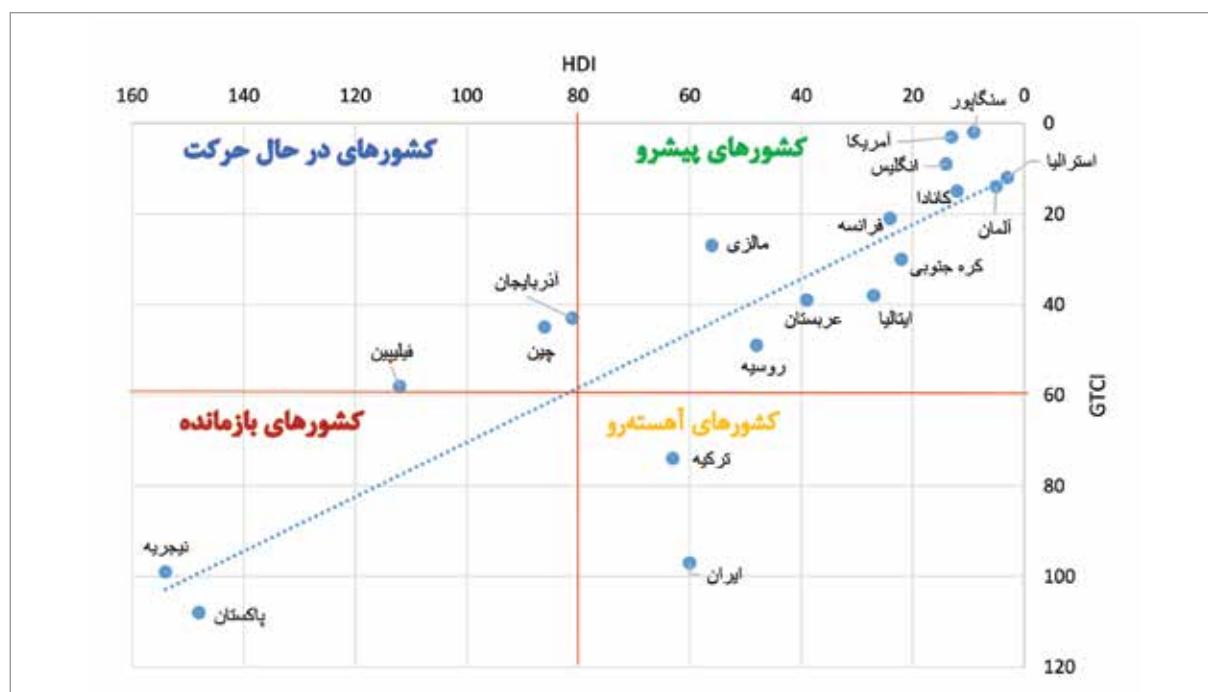
کشورهای پیشرو، کشورهایی هستند که به لحاظ هر دو شاخص توسعه منابع انسانی و رقابت پذیری برای استعدادها حائز رتبه‌های ممتاز هستند. استرالیا، آمریکا، کانادا، آلمان و سنگاپور کشورهای شاخص این دسته هستند. **کشورهای در حال حرکت**، کشورهایی هستند که در هر دو شاخص توسعه منابع انسانی و شاخص جهانی رقابت پذیری برای استعدادها در وضعیت نسبتاً مناسبی قرار دارند، این کشورها با اتخاذ برنامه‌های مختلف به فکر کم کردن فاصله‌ی خود، با کشورهایی دسته اول هستند. **کشورهای آهسته‌رو**، کشورهایی هستند که از منظر شاخص توسعه منابع انسانی در وضعیت خوبی قرار دارند اما از منظر شاخص جهانی رقابت پذیری برای استعدادها در وضعیت نامناسبی قرار دارند. این کشورها به تازگی برنامه‌های بین‌المللی سازی آموزش عالی را با تمرکز بیشتر بر کشورهای همسایه در دستور کار خود قرار داده‌اند. **کشورهای بازمانده**، کشورهایی هستند که در هر دو شاخص توسعه منابع انسانی و رقابت پذیری برای استعدادها از وضعیت نامناسبی برخوردارند.

۳-۵- جایگاه ایران در شاخص‌های توسعه منابع انسانی و رقابت‌پذیری استعدادها

کشورها در سیاست‌گذاری و مدیریت استعدادها، دو رویکرد کلی را دنبال می‌کنند. رویکرد اول به پرورش و شکوفایی استعدادها در داخل اشارة می‌کند و رویکرد دوم حالتی است که کشورها حداقل در کوتاه مدت و به اندازه‌ی نیاز خود توانایی پرورش استعدادها را ندارند و از طریق سیاست‌های مهاجرتی به جذب و نگهداشت استعدادها از خارج از کشور روی می‌آورند. در نمودار زیر از رتبه شاخص توسعه منابع انسانی (HDI, 2019)^۱ برای نشان دادن رویکرد داخلی و از رتبه شاخص جهانی رقابت پذیری برای استعدادها (GTCI, 2019)^۲ برای نشان دادن وضعیت کشورها از منظر رقابت برای استعدادها استفاده شده است. کشورها بر اساس دو شاخص توسعه منابع انسانی و شاخص جهانی رقابت پذیری برای استعدادها، در چهار دسته‌ی کلی قرار می‌گیرند که عبارت‌اند از: کشورهای پیشرو^۳، کشورهای در حال حرکت^۴، کشورهای آهسته‌رو^۵ و کشورهای بازمانده^۶.

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۲۰۴

1. Human Development Index
1. Global Talent Competitiveness Index
1. pioneer
1. Movers
1. Limpers
1. Laggards

پرورش متخصصان و فارغ التحصیلان دانشگاهی و ایجاد بسترهای مناسب برای بکارگیری این سرمایه‌های انسانی علاوه بر حفظ و نگهداشت و برخورداری از منافع آنها در کشور، می‌تواند ایران را در سال‌های آتی به کشوری ممتاز در زمینه‌های علمی و تکنولوژیک در سطح منطقه‌ای و جهانی بدل نماید.

۳-۶- جایگاه ایران در جریان جایه‌جایی‌های دانشجویی

از آنجا که سرمایه انسانی در حال تبدیل شدن به مرکز اصلی رشد و توسعه اقتصادی جوامع است، دسترسی به افراد با استعداد و ماهر یکی از عوامل اساسی تعیین‌کننده چشم‌انداز آتی یک کشور محسوب می‌شود. مطابق تعریف شاخص جذبیت برای استعدادها در سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۱، دانشجویان جزو استعدادها محسوب می‌شوند. بنابراین تلاش در جهت جذب دانشجویان بین‌المللی و بازگشت یا باز بهره‌مندی از دانشجویان مشغول به تحصیل یا فارغ التحصیل در خارج از کشور، می‌تواند موجب افزایش سرمایه انسانی در یک کشور شود. همان‌طور که در بخش جایه‌جایی دانشجویان بین‌المللی در فصل اول، به تفصیل بررسی شد، کشورها از لحاظ دسترسی به دانشجویان و نخبگان، به پنج گروه کلی تقسیم می‌شوند.

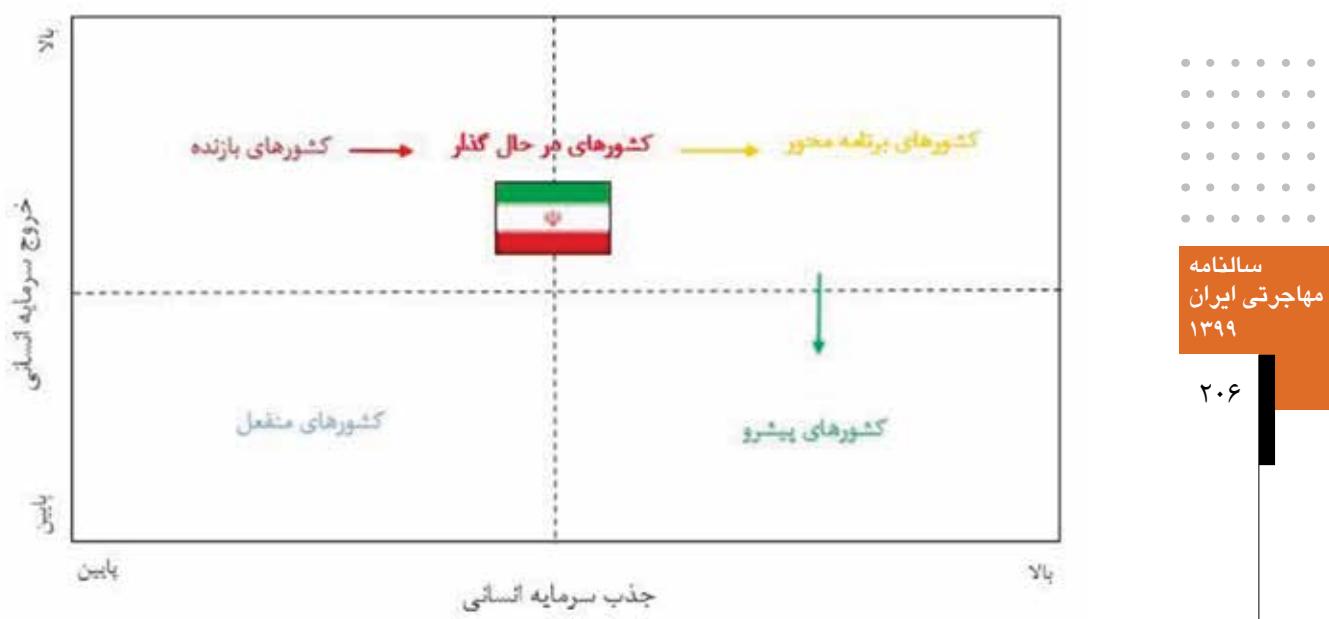
کشورهای پیشرو، شامل کشورهای سنتی دانشجو پذیر و کشورهای نوظهور در بازار جذب دانشجویان بین‌المللی است. کشورهای سنتی دانشجو پذیر، کشورهایی هستند که از دیرباز جزو مقاصد محبوب دانشجویان بین‌المللی بوده‌اند. کشورهای نوظهور در بازار جذب دانشجویان بین‌المللی نیز در دو دهه‌ی اخیر، با بکارگیری سیاست‌های اثربخش، به جذب تعداد بسیار زیادی از دانشجویان بین‌المللی پرداخته‌اند. کشورهای برنامه محور، در گذشته با بحران خروج دانشجویان بین‌المللی مواجه بوده‌اند، اما در دو دهه‌ی اخیر و با بکارگیری سیاست‌های مناسب در راستای مدیریت جایه‌جایی‌های دانشجویی، توانسته‌اند به حل این مسئله بپردازند و استفاده‌ی بهینه‌ای از جایه‌جایی و چرخش نخبگان و

بررسی وضعیت ایران به لحاظ دو شاخص توسعه منابع انسانی و رقابت پذیری برای استعدادها نشان می‌دهد که کشور ایران به لحاظ پرورش نیروی انسانی ماهر در وضعیت مناسبی قرار دارد اما در شاخص رقابت پذیری برای استعدادها از وضعیت مناسبی برخوردار نیست. شاهد این مدعای رتبه ایران در دو مولفه انتشارات علمی و کیفیت مراکز آموزشی (پیلار نوآوری) در شاخص رقابت پذیری جهانی (Global Competitiveness Index) است که هر ساله توسط مجمع جهانی اقتصاد منتشر می‌شود و در سال ۲۰۱۹ کشور ایران به ترتیب در دو شاخص ذکر شده رتبه ۴۲ و ۱۵ را به خود اختصاص داده است اما بررسی وضعیت ایران در شاخص رقابت پذیری برای استعدادها نشان می‌دهد که ایران به جز در مولفه مهارت‌های دانش جهانی (رتبه ۶۳ در سال ۲۰۱۹) در بقیه شاخص‌ها از وضعیت مناسبی برخوردار نیست. مقایسه مولفه‌های مهارت‌های دانش جهانی از شاخص رقابت پذیری برای استعدادها (GTCI) و مهارت فارغ التحصیلان دانشگاهی (رتبه ۱۳۶ در سال ۲۰۱۹) در ایران از شاخص رقابت پذیری جهانی (Global Competitiveness Index) بیانگر این واقعیت است که اگرچه ایران از توانایی بالایی برای رشد و پرورش نیروی انسانی ماهر برخوردار است اما مهارت این نیروها بدون توجه به نیازهای داخلی و با تمرکز بیشتر بر مسائل کشورهای غربی و پیشرفته پرورش یافته و عملاً امکان بهره‌مندی از توانایی این نیروها در داخل به دلیل عدم وجود بسترهای مناسب وجود ندارد. بنابراین غفلت از نیازها و مسائل داخلی در شکل‌گیری نظام مهارتی فارغ التحصیلان دانشگاهی و همچنین عدم وجود بسترهای مناسب بکارگیری این متخصصان موجب ایجاد شکافی عمیق میان کیفیت متخصصان و فارغ التحصیلان دانشگاهی با سطح مهارتی این متخصصان و فارغ التحصیلان شده است. این امر می‌تواند زمینه‌های دلسُردی و ناامیدی متخصصان ایرانی را نسبت به اثر گذاری و حل مشکلات داخلی فراهم آورده و آنها را روانه کشورهایی کند که قدردان این استعدادها هستند. بدیهی است که توجه به مسائل و مشکلات داخلی در

1. OECD Talent Attractiveness Index

کشورهای بازنده، دو دهه گذشته با مشکل خروج بالای دانشجویان مواجه بوده‌اند، از طرف دیگر، ظرفیت کافی برای جذب دانشجویان خارجی و یا بازگرداندن دانشجویان خود از خارج از کشور ندارند. **کشورهای منفعل** نیز سطح پایینی از جذب و خروج دانشجویان دارند و تمایلی به چرخش نخبگان و استفاده از ظرفیت علمی و فناوری سایر کشورها از کanal جابه‌جایی‌های دانشجویی ندارند.

دانشجویان بین‌المللی داشته باشند. **کشورهای در حال گذار**، دارای سطح بالایی از خروج دانشجویان خود هستند اما به واسطه‌ی اعمال برنامه‌های محدودی که اخیراً در راستای جذب دانشجویان خارجی یا بازگرداندن دانشجویان خود از خارج از کشور داشته‌اند، توانسته‌اند بخشی از خسارات ناشی از خروج سرمایه انسانی خود را جبران کنند، اما همواره موفق نشده‌اند خالص جذب دانشجویان بین‌المللی را از تراز منفی به مثبت برسانند.

شکل ۸- جایگاه ایران بر اساس میزان بهره‌مندی از جابه‌جایی دانشجویان

نمودار ۱۵۴- خالص جذب دانشجویان بین‌المللی در کشور ایران (۲۰۰۳ تا ۲۰۱۷)
(UNESCO Institute for Statistics, 2020a)

اسناد بالادستی ضرورت توجه به نقش و اهمیت فعالیتها و برنامه‌های بین‌المللی دانشگاه‌ها در پیشبرد اهداف توسعه‌ای کشور، تصریح شده است. در برخی از این اسناد، توجه به راهبردهای بین‌المللی توسعه آموزش عالی به صورت پراکنده به چشم می‌خورد. پراکنده بودن به این معناست که بین‌المللی شدن برخی خدمات و کارکردهای بین‌المللی آموزش عالی در اسناد بالادستی کشور مورد تأکید بوده است، اما این تأکیدها از منطق و رویکرد مشخصی پیروی نمی‌کنند. در قانون اساسی، سند چشم‌انداز، نقشه جامع علمی کشور و برنامه پنجم و ششم توسعه، بین‌المللی شدن آموزش عالی مورد تأکید قرار گرفته است. طبق هدف و سیاست‌گذاری صورت گرفته در قانون برنامه پنجم ساله ششم توسعه، تعداد دانشجویان بین‌المللی در ایران تا سال ۱۴۰۰ باید به ۷۵ هزار نفر افزایش یابد. با این وجود تا به امروز که تنها یک سال تا موعد مقرر باقی مانده است، دستیابی به ۲۸ درصد از این هدف محقق شده است.

علاوه‌بر این، طرح همکاری با متخصصان و دانشمندان ایرانی غیرمقیم، به منظور انتقال دانش، تجربه و ایده‌های فناورانه به کشور و همچنین ایجاد ارتباط مؤثر دانشمندان و متخصصان ایرانی غیرمقیم با همتایان داخلی و مراکز علمی و فناوری منتخب توسط معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و بنیاد ملی نخبگان طراحی شده و از اسفند سال ۱۳۹۴ به صورت رسمی آغاز شده است. از جمله مهم‌ترین دستاوردهای این طرح می‌توان به ارائه تسهیلات به بیش از ۱۵۰۰ نفر از فارغ‌التحصیلان بازگشتی اشاره کرد.

بنابراین اهتمام به بین‌المللی شدن آموزش عالی از طریق جذب دانشجویان خارجی و تسهیل بازگشت دانشجویان ایرانی خارج از کشور، در اسناد بالادستی مورد توجه قرار گرفته است، اما بین‌المللی شدن آموزش عالی در ایران از بعد عملی پیشرفت چندانی نداشته است. با توجه به اینکه ضرورت بکارگیری رویکرد چرخش نخبگان در ایران مشخص شده است، اگر پیاده سازی سیاست‌های هدف‌گذاری شده در کشور به درستی صورت گیرد، امکان گذار ایران از یک کشور بازنشده به یک کشور برنامه محور وجود دارد. اما در صورتی که توجه کافی به اجرای برنامه‌های در دستور کار مبدول نگردد، نه تنها پیشرفتی صورت نخواهد گرفت، بلکه با پسرفت، در زمرة کشورهای بازنشده قرار خواهد گرفت.

ایران یک کشور دانشجو فرست و دانشجو پذیر است. طی سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۸، تعداد دانشجویان بین‌المللی در ایران افزایش یافته است و از حدود هزار و ۴۰۰ نفر به حدود ۲۱ هزار نفر رسیده است. از طرف دیگر، تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور نیز طی همین سال‌ها افزایش یافته است و از تراز ۱۹ هزار نفر در سال ۲۰۰۳ به تراز ۵۳ هزار نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. بدین ترتیب تعداد دانشجویان بین‌المللی در ایران در یک روند منظم و به صورت صعودی افزایش یافته است؛ اما تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور طی همین سال‌ها علیرغم اینکه روند افزایشی داشته است؛ در سال‌های اخیر ثابت شده و در تراز ۵۲ هزار نفر باقی مانده است. کشور ایران از کشورهای سنتی دانشجو فرست است و در سال ۲۰۱۱، دوازدهمین کشور اعزام کننده دانشجو در دنیا بوده است، اما این رتبه در سال ۲۰۱۷ تنزل یافته است و به جایگاه ۲۰ رسیده است. این در حالی است که وضعیت کشور ما از لحاظ دانشجو پذیری نیز بهبود یافته و از رتبه ۵۷ دانشجو پذیری در سال ۲۰۱۲ صعود کرده و در سال ۲۰۱۶ رتبه ۴۲ را در این زمینه کسب کرده است (UIS, 2019a؛ UIS, 2019b).

مهم‌ترین کشورهای دانشجو فرست به ایران، کشورهای آسیایی هستند. در سال ۲۰۱۸، کشور افغانستان با اعزم حدود ۱۴ هزار دانشجو به ایران، مهم‌ترین کشور دانشجو فرست به ایران بوده است. در همان سال، کشور عراق با ارسال بالغ بر ۳ هزار و پانصد دانشجوی بین‌المللی، رتبه‌ی دوم را در دانشجو فرستی به ایران داشته است و در نهایت

کشور لبنان با ارسال حدود هزار دانشجوی بین‌المللی، رتبه سوم دانشجو فرستی به این کشور را داشته است. پس از این سه کشور، کشورهای سوریه، چین و پاکستان به ترتیب در

رده‌های دیگر دانشجو فرستی به ایران قرار می‌گیرند.

جمهوری اسلامی ایران از بدو تأسیس خود، رویکرد جذب دانشجویان بین‌المللی را سرلوحه برنامه‌های فرهنگی خود قرار داد و با تأسیس دانشگاه بین‌المللی اسلامی ایران در سال ۱۹۸۳ که بعدها به دانشگاه بین‌المللی امام خمینی تغییر نام یافت، وظیفه جذب دانشجویان بین‌المللی را در سال ۱۹۹۴ به این دانشگاه واگذار نمود تا با تشکیل دبیرخانه مرکزی به پذیرش دانشجویان خارجی اقدام کند (نوازنی، ۱۳۹۰). در طول دست کم دو دهه‌ی گذشته، در

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۲۰۸

فصل چهارم: وضعیت و جایگاه ایران در مهاجرت‌های اجباری و پناهجوئی

Iran Migration Outlook 2020

در این فصل ابتدا به تعداد اتباع افغانستانی و عراقی در ایران پرداخته شده و سپس به تعداد پناهندگان افغانستانی و روند ورود آنها به ایران بر اساس آمارهای UNHCR اشاره می‌شود. هم‌چنین روند بازگشت مهاجران و پناهندگان از ایران بر اساس آمارهای IOM تشریح می‌گردد. در انتهای این فصل وضعیت پناهجویان ایرانی ثبت شده در کشورهای مختلف جهان در دهه اخیر مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۴- اتباع خارجی در ایران

جمعیت اتباع افغانستانی در ایران طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر با یک میلیون و ۵۸۳ هزار و ۹۷۹ نفر و جمعیت اتباع عراقی ۳۴ هزار و ۵۳۲ نفر می‌باشد. از این تعداد جمعیت، بیشترین تعداد اتباع افغانستانی در بین استان‌های کشور در استان تهران با ۵۱۵ هزار و ۵۶۷ نفر و کمترین تعداد در استان کردستان با ۱۸ نفر ثبت شده است. در مورد جمعیت اتباع عراقی نیز آمارها حاکی از آن است که بیشترین تعداد اتباع عراقی در استان قم با ۸۳۶۵ نفر و کمترین آن‌ها در استان کهگیلویه و بویراحمد با ۴ نفر ثبت شده است.

فصل چهارم: وضعیت و جایگاه ایران در مهاجرت‌های اجباری و پناهجوئی

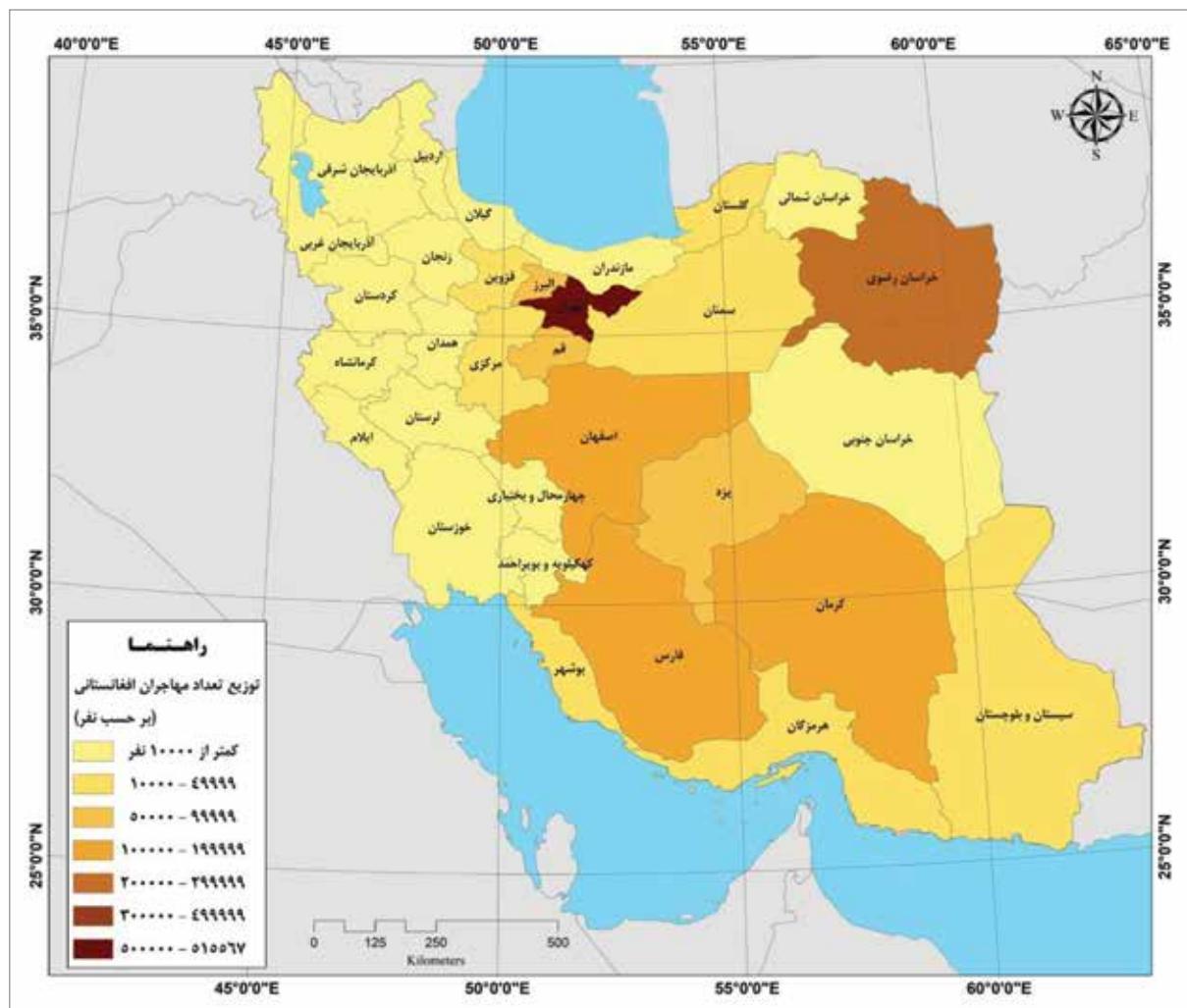
به‌طورکلی بر اساس یافته‌های سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، در مجموع تعداد اتباع خارجی در استان‌های کشور یک میلیون و ۶۵۴ هزار و ۳۸۸ نفر می‌باشد. با توجه به اینکه بیشترین جمعیت اتباع خارجی در ایران، متعلق به اتباع کشورهای افغانستان و عراق است، در این فصل به ارائه آمارهای مربوط به این دو کشور مبدأ مهاجران پرداخته شده است. هم‌چنین با توجه به عدم در دسترس بودن آمار پناهندگان بهصورت تفکیک‌شده، در اینجا آمارهای ارائه شده توسط مرکز آمار موردنرسی قرار می‌گیرد که بدون در نظر گرفتن وضعیت اقامت اتباع خارجی، آمار مهاجران خارجی در ایران را ارائه می‌نماید.

از این‌رو، آمارهای ارائه شده توسط مرکز آمار ایران در سرشماری نفوس و مسکن هم شامل پناهندگان، هم دارندگان گذرنامه و هم‌چنین مهاجران فاقد مدرک است. به نظر می‌رسد در سرشماری‌های نفوس و مسکن شاهد کم‌شماری اتباع خارجی، بخصوص مهاجران فاقدمدرک، هستیم.

جدول ۲۹- جمعیت کل استان، تعداد کل اتباع خارجی، اتباع افغانستانی و عراقی به تفکیک استان در سال ۱۳۹۵

نام استان	تعداد کل جمعیت استان	تعداد کل اتباع خارجی در استان	تعداد جمعیت اتباع افغانستانی	تعداد جمعیت اتباع عراقی
اردبیل	۱۲۷۰۴۲۰	۷۴	۳۵	۱۴
اصفهان	۵۱۲۰۸۵۰	۱۸۶۳۹۰	۱۸۳۱۲۴	۲۲۱۱
البرز	۲۷۱۲۴۰۰	۸۴۸۰۵	۸۴۳۲۱	۲۱۰
ایلام	۵۸۰۱۵۸	۱۷۳۴	۲۹	۱۶۹۴
آذربایجان شرقی	۳۹۰۹۶۵۲	۳۴۲	۱۳۹	۳۵
آذربایجان غربی	۳۲۶۵۲۱۹	۹۵۱	۱۰۷	۷۰۲
بوشهر	۱۱۶۳۴۰۰	۳۰۲۸۶	۲۹۶۹۱	۱۴۳
تهران	۱۳۲۶۷۶۳۷	۵۲۵۰۳۳	۵۱۵۵۶۷	۴۹۶۵
چهارمحال و بختیاری	۹۴۷۷۶۳	۱۰۶	۹۱	۶
خراسان جنوبی	۷۶۸۸۹۸	۵۰۷۵	۵۰۴۵	۱۶
خراسان رضوی	۶۴۳۴۵۰۱	۲۳۲۶۷۱	۲۱۹۴۴۲	۶۴۰۰
خراسان شمالی	۸۶۳۰۹۲	۱۲۷	۹۳	۲۵
خوزستان	۴۷۱۰۵۰۹	۱۱۴۳۲	۶۲۹۰	۴۹۷۲
زنجان	۱۰۵۷۴۶۱	۲۰۱	۴۰	۱۷
سمنان	۷۰۲۳۶۰	۳۵۵۴۴	۳۵۴۰۹	۷۱
سیستان و بلوچستان	۲۷۷۵۰۱۴	۲۹۶۷۶	۲۶۸۴۶	۱۴
فارس	۴۸۵۱۲۷۴	۱۱۰۰۹۸	۱۰۹۲۴۷	۵۶۳
قزوین	۱۲۷۳۷۶۱	۱۸۶۸۶	۱۸۴۰۱	۱۱۲
قم	۱۲۹۲۲۸۳	۱۲۰۰۲۸	۹۶۳۶۷	۸۳۶۵
کردستان	۱۶۰۳۰۱۱	۴۵۰	۱۸	۴۲۴
کرمان	۳۱۶۴۷۱۸	۱۲۶۱۰۶	۱۲۵۴۱۱	۷۶
کرمانشاه	۱۹۵۲۴۳۴	۸۸۳	۴۷	۸۳۰
کهگیلویه و بویراحمد	۷۱۳۰۵۲	۱۵۵۹	۱۵۰۳	۴
گلستان	۱۸۶۸۸۱۹	۱۸۷۸۲	۱۸۲۷۳	۵۴
گیلان	۲۵۳۰۶۹۶	۴۲۵	۳۰۹	۴۲
لرستان	۱۷۶۰۶۴۹	۳۳۱	۹۹	۲۲۶
مازندران	۳۲۸۳۵۸۲	۲۷۴۹	۲۶۲۳	۵۶
مرکزی	۱۴۲۹۴۷۵	۲۹۶۵۰	۲۹۲۵۷	۲۸۹
هرمزگان	۱۷۷۶۴۱۵	۲۶۱۰۷	۲۴۱۹۵	۹۷
همدان	۱۷۳۸۲۳۴	۴۴۴	۲۱۷	۱۸۷
یزد	۱۱۳۸۵۳۳	۵۳۶۴۳	۵۱۷۴۳	۱۷۱۲
جمع	۷۹۹۲۶۲۷۰	۱۶۵۴۳۸۸	۱۵۸۳۹۷۹	۳۴۵۳۲

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

شکل ۹- توزیع تعداد اتباع افغانستانی به تفکیک استان‌های کشور

(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵، ترسیم: رصدخانه مهاجرت ایران، ۱۳۹۸)

البرز فاقد ممنوعیت می‌باشند. البته لازم به ذکر است که منطقه خجیر در منطقه ۱۳ شهرداری تهران برای اتباع افغانستانی ممنوع است (برگرفته شده از شیوه‌نامه پذیرش و ثبت‌نام دانشجویان خارجی ارائه شده توسط سازمان امور دانشجویان، ۱۳۹۴).

۱-۱-۴- تعداد اتباع خارجی به تفکیک جنسیت

تعداد اتباع افغانستانی و عراقی به تفکیک مرد و زن در جداول زیر ارائه شده است. بر این اساس تعداد اتباع افغانستانی مرد در ایران برابر با ۸۴۵ هزار و ۲۶۷ نفر و تعداد اتباع افغانستانی زن برابر با ۷۳۸ هزار و ۷۱۲ نفر است. تعداد مردان افغانستانی در استان خراسان‌رضوی با

برخی از استان‌ها و شهرستان‌ها برای اتباع خارجی از جمله افغانستانی‌ها ممنوع است؛ از این‌رو، توزیع جمعیت آن‌ها در ایران (شکل ۹) تحت تأثیر این قانون بوده است. استان‌هایی که به‌طور کامل برای اقامت شهروندان افغان ممنوع هستند عبارت‌اند از: آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، زنجان، کردستان، کرمانشاه، ایلام، لرستان، چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، کهگیلویه و بویراحمد، گیلان، مازندران، سیستان و بلوچستان، هرمزگان و همدان. استان‌هایی که بخش‌هایی از آن‌ها برای اقامت شهروندان افغان ممنوع هستند عبارتند از: اصفهان، بوشهر، خراسان‌جنوبی، خراسان‌رضوی، خوزستان، سمنان، فارس، قزوین، کرمان، گلستان، مرکزی و یزد. استان‌های تهران، قم و

بیشتر از سایر استان‌ها و در استان کردستان با ۵ نفر کمتر از دیگر استان‌ها می‌باشد.

۱۱۱ هزار و ۳۹۶ نفر بیش از سایر استان‌ها و در استان ایلام با ۱۲ نفر کمتر از سایر استان‌ها می‌باشد. اتباع زن افغانستانی نیز در استان تهران با ۲۴۰ هزار و ۷۸۷ نفر

جدول - ۳۰- تعداد اتباع افغانستانی به تفکیک جنسیت در سال ۱۳۹۵

نام استان	تعداد اتباع افغانستانی مرد	درصد اتباع افغانستانی مرد	تعداد اتباع افغانستانی زن	درصد اتباع افغانستانی زن
تهران	۲۷۴۷۸۰	۵۳/۳	۲۴۰۷۸۷	۴۶/۷
خراسان رضوی	۱۱۱۳۹۶	۵۰/۸	۱۰۸۰۴۶	۴۹/۲
اصفهان	۹۴۷۷۳	۵۱/۸	۸۸۳۵۱	۴۸/۲
کرمان	۶۹۹۰۶	۵۵/۷	۵۵۵۰۵	۴۴/۳
فارس	۶۱۱۹۸	۵۶/۰	۴۸۰۴۹	۴۴/۰
البرز	۴۵۵۴۸	۵۴/۰	۳۸۷۷۳	۴۶/۰
قم	۴۸۷۵۹	۵۰/۶	۴۷۶۰۸	۴۹/۴
یزد	۲۸۲۸۶	۵۴/۷	۲۳۴۵۷	۴۵/۳
سایر استان‌ها	۱۱۰۶۲۱	۵۵/۷	۸۸۱۳۶	۴۴/۳
جمع کل	۸۴۵۲۶۷	۵۳/۴	۷۳۸۷۱۲	۴۶/۶

(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)

تعداد اتباع عراقی مرد نیز در کشور ایران برابر با ۱۹ هزار و ۷۲۵ نفر و تعداد اتباع عراقی زن ۱۴ هزار و ۸۰۷ نفر می‌باشد.

تعداد اتباع عراقی مرد در استان قم با ۴۷۱۹ نفر بیشتر از دیگر استان‌ها بوده و در استان کهگیلویه و بویر احمد با ۲ نفر جمعیت کمتر از سایر استان‌ها است. اتباع زن عراقی نیز در استان قم با ۳۶۴۶ نفر بیشتر از سایر استان‌ها و در استان چهارمحال و بختیاری با ۲ نفر جمعیت کمتر از دیگر استان‌ها می‌باشد. در مجموع ۵۳/۴ درصد از اتباع افغانستانی را در کل کشور، مردان و ۵۲/۹ درصد آن‌ها را زنان تشکیل می‌دهند.

تفکیک جنسیتی اتباع افغانستانی بر حسب درصد، به نسبت کل جمعیت اتباع در هر استان نیز در جدول فوق ارائه شده است. در استان‌های اردبیل، ایلام و آذربایجان غربی درصد اتباع زنان افغانستانی نسبت به مردان بیشتر است و در استان‌های دیگر درصد مردان افغانستانی نسبت به زنان رقم بالاتری را نشان می‌دهد. یکی از دلایل این موضوع ازدواج مردان ایرانی با زنان غیرایرانی کشورهای همسایه در این سه استان است. در استان‌های بوشهر، کردستان، گیلان، لرستان، مازندران و همدان درصد اتباع مردان افغانستانی بالای شصت درصد و نسبت زنان افغانستانی در آن‌ها کمتر است.

جدول ۳۱- تعداد اتباع عراقی به تفکیک جنسیت در سال ۱۳۹۵

نام استان	تعداد اتابع عراقی مرد	درصد اتابع عراقی مرد	تعداد اتابع عراقی زن	درصد اتابع عراقی زن
تهران	۲۸۹۲	۵۸/۲	۲۰۷۳	۴۱/۷
خراسان رضوی	۳۷۵۰	۵۸/۵	۲۶۵۰	۴۱/۴
اصفهان	۱۳۲۴	۵۹/۸	۸۸۷	۴۰/۱
کرمان	۳۹	۵۱/۳	۳۷	۴۸/۶
فارس	۳۳۷	۵۹/۸	۲۲۶	۴۰/۱
البرز	۱۲۵	۵۹/۵	۸۵	۴۰/۴
قم	۴۷۱۹	۵۶/۴	۳۶۴۶	۴۳/۵
یزد	۱۰۰۳	۵۸/۵	۷۰۹	۴۱/۴
سایر استان‌ها	۵۵۳۶	۵۵/۱	۴۴۹۴	۴۴/۸
جمع کل	۱۹۷۲۵	۵۷/۱	۱۴۸۰۷	۴۲/۸

(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)

۴-۱-۲- تعداد اتابع خارجی به تفکیک گروه‌های سنی

تعداد اتابع افغانستانی و عراقی به تفکیک گروه‌های سنی در ۶ گروه از ۱۴، ۱۵-۱۹، ۲۰-۴۴، ۴۵-۵۹، ۳۰-۴۴، ۴۵-۵۹ و ۷۵ سال به بالا در دو جدول جداگانه زیر ارائه شده است. تعداد اتابع افغانستانی در گروه ۱۴-۰ سال برابر با ۵۵ هزار و ۷۴۰ نفر، در گروه سنی ۱۵-۱۵ سال برابر با ۵۱۵ هزار و ۱۵۶ نفر، در گروه سنی ۳۰-۴۴ سال برابر با ۳۰۴ هزار و ۵۲۹ نفر، در گروه سنی ۴۵-۵۹ سال برابر با ۱۵۰۳۷۷ نفر، در گروه سنی ۷۴-۶۰ سال برابر با ۵۱ هزار و ۶۱۰ نفر و در آخرین گروه سنی یعنی ۷۵ سال به بالا برابر با ۱۱ هزار و ۸۳۷ نفر می‌باشند. استان تهران بیشترین تعداد جمعیت در همه گروه‌های سنی را دارد.

تفکیک جنسیت اتابع عراقی بر حسب درصد، به نسبت کل جمعیت اتابع در هر استان نیز در جدول فوق ارائه شده است. در استان اردبیل درصد مردان و زنان عراقی با هم برابر است. در استان‌های آذربایجان غربی، خوزستان، کردستان و همدان درصد اتابع زنان عراقی نسبت به مردان بیشتر است و در استان‌های دیگر درصد مردان عراقی بیشتر از زنان می‌باشد. در مجموع ۵۷/۱ درصد اتابع عراقی در کل کشور را مردان و ۴۲/۹ درصد آن‌ها را زنان تشکیل می‌دهند.

جدول ۳۲- تعداد اتباع افغانستانی به تفکیک گروه‌های سنی در سال ۱۳۹۵

گروه سنی ۷۵ به بالا		گروه سنی ۶۰-۷۴		گروه سنی ۴۵-۵۹		گروه سنی ۳۰-۴۴		گروه سنی ۱۵-۲۹		گروه سنی ۰-۱۴		نام استان
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۰/۷	۳۳۸۹	۳/۲	۱۶۷۱۰	۹/۷	۵۰۱۹۳	۲۰/۵	۱۰۵۷۲۰	۳۳/۱	۱۷۰۶۷۱	۸/۳۲	۱۶۸۸۸۴	تهران
۱/۱	۲۴۸۵	۴/۵	۹۹۶۹	۱۱/۴	۲۴۹۸۳	۱۹/۷	۴۳۱۶۴	۳۱/۶	۶۹۳۶۱	۷/۳۱	۶۹۴۸۰	خراسان رضوی
۰/۶	۱۲۷۱	۲/۸	۵۲۶۲	۸/۶	۱۵۸۹۴	۱۸/۱	۳۳۱۷۵	۳۱/۳	۵۷۴۲۸	۲/۳۸	۷۰۰۹۴	اصفهان
۰/۷	۹۰۲	۲/۸	۳۵۹۳	۸/۱	۱۰۱۷۶	۱۷/۵	۲۲۰۱۴	۳۲/۱	۴۰۳۵۶	۵/۳۸	۴۸۳۷۰	کرمان
۰/۶	۶۶۲	۲/۵	۲۸۲۵	۸/۸	۹۶۱۴	۱۷/۷	۱۹۳۵۴	۳۲/۱	۳۵۱۳۲	۱/۳۸	۴۱۶۰	فارس
۰/۵	۴۹۵	۲/۷	۲۲۱۲	۸/۹	۷۵۲۵	۲۰	۱۶۸۶۷	۳۲/۸	۲۷۷۳۶	۸/۳۴	۲۹۳۸۶	البرز
۰/۹	۹۱۴	۴	۳۸۷۷	۱۰/۹	۱۰۵۷۷	۲۰/۲	۱۹۵۴۰	۳۰/۸	۲۹۷۴۴	۹/۳۲	۳۱۷۱۵	قم
۰/۴	۲۱۲	۲	۱۰۵۶	۷/۳	۳۸۱۴	۱۷/۱	۸۸۵۲	۳۲/۴	۱۷۲۹۳	۶/۳۹	۲۰۵۱۶	یزد
۰/۷	۱۵۰۷	۳	۶۰۰۶	۸/۸	۱۷۶۰۱	۱۸	۳۵۸۴۳	۳۲/۹	۶۷۴۳۵	۴/۳۵	۷۰۳۶۵	سایر استان‌ها
۰/۷	۱۱۸۳۷	۳/۲	۵۱۶۱۰	۹/۴	۱۵۰۳۷۷	۱۹/۲	۳۰۴۵۲۹	۳۲/۵	۵۱۵۱۵۶	۷/۳۴	۵۵۰۴۷۰	جمع کل

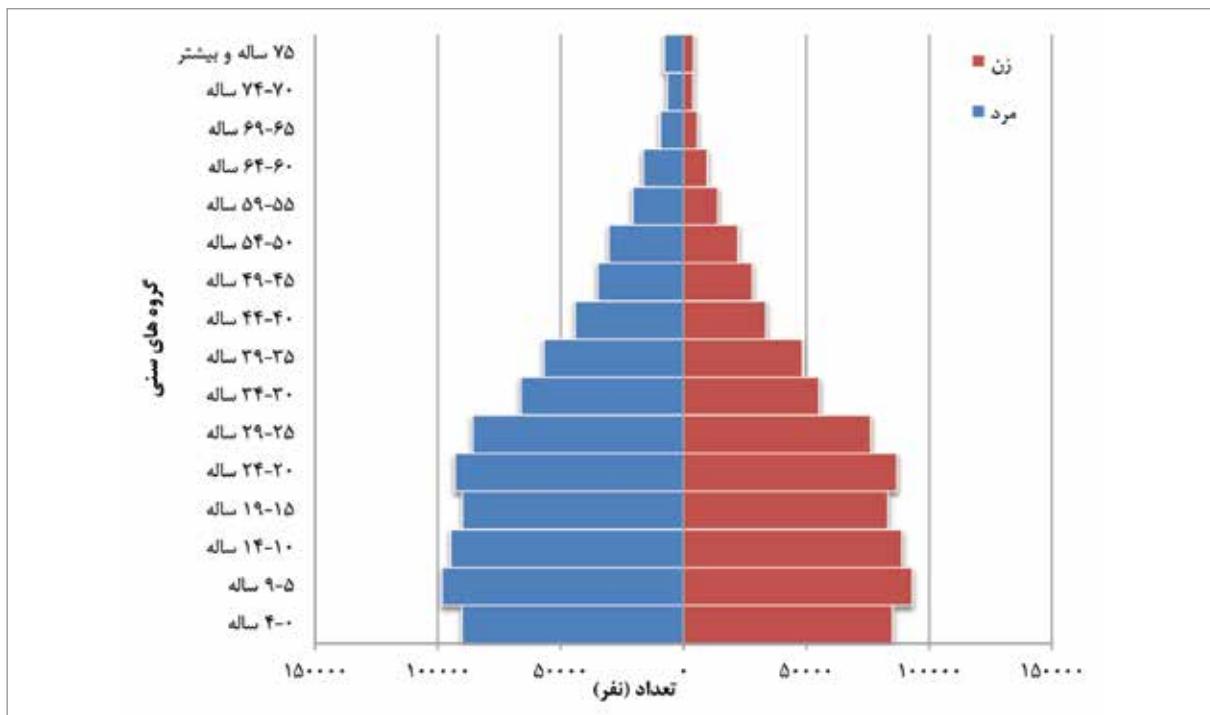
(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)

افغانستانی در گروه سنی ۰-۱۴ هستند، پس از آن گروه سنی ۱۵-۲۹ بالاترین فراوانی را دارد. گروه سنی ۷۵ سال و بالاتر نیز کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده است.

در بین گروه‌های سنی مختلف، در مجموع گروه سنی ۰-۱۴ سال بیشترین تعداد اتباع افغانستانی را در کل کشور به خود اختصاص داده است. در بیشتر استان‌های کشور اتباع

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۲۱۶

نمودار ۱۵۵- هرم سنی اتباع افغانستانی براساس داده‌های سرشماری ۱۳۹۵

۲۰۶۰ نفر و در آخرین گروه سنی یعنی ۷۵ سال به بالا برابر با ۴۴۲ نفر می‌باشد. استان قم بیشترین میزان جمعیت در گروه سنی ۱۴-۰ سال و بیشترین میزان جمعیت اتباع عراقی در گروه سنی ۷۵ سال به بالا با ۱۱۲ نفر دارد.

از طرف دیگر اتباع عراقی در گروه ۱۴-۰ سال برابر با ۹۷۸۵ نفر، در گروه سنی ۱۵-۲۹ سال برابر با ۱۰۲۲۱ نفر، در گروه ۳۰-۴۴ سال برابر با ۶۷۲۴ نفر، در گروه سنی ۴۵-۵۹ سال برابر با ۵۲۸۹ نفر، در گروه سنی ۵۰-۶۰ سال برابر با

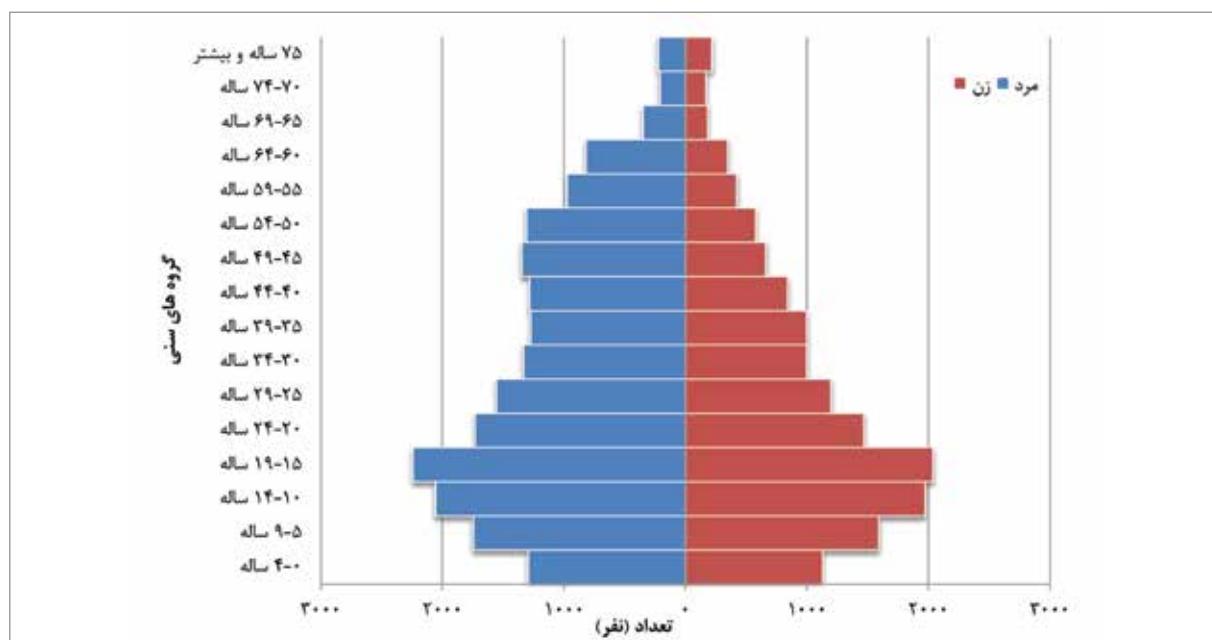
جدول ۳۳- تعداد اتباع عراقی به تفکیک گروه‌های سنی در سال ۱۳۹۵

گروه سنی ۷۵ به بالا		گروه سنی ۶۰-۷۴		گروه سنی ۴۵-۵۹		گروه سنی ۳۰-۴۴		گروه سنی ۱۵-۲۹		گروه سنی ۰-۱۴		نام استان
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱/۷	۸۷	۷/۶	۳۷۹	۱۷/۱	۸۵۰	۲۰/۴	۱۰۱۵	۲۷/۷	۱۳۸۰	۲۵/۲	۱۲۵۴	تهران
۰/۳	۲۴	۴/۳	۲۷۹	۱۳/۱	۸۳۹	۱۶/۱	۱۰۳۲	۳۰	۱۹۲۵	۳۵/۹	۲۳۰۱	خراسان رضوی
۱/۵	۳۴	۷/۸	۱۷۳	۱۷/۲	۳۸۱	۱۷/۲	۳۸۲	۳۱/۷	۷۰۱	۲۴/۴	۵۴۰	اصفهان
۲/۶	۲	۳/۹	۳	۱۸/۴	۱۴	۷/۸	۶	۲۵	۱۹	۴۲/۱	۳۲	کرمان
۲/۴	۱۴	۷/۱	۴۰	۱۷/۹	۱۰۱	۱۹/۷	۱۱۱	۳۰/۵	۱۷۲	۲۲/۲	۱۲۵	فارس
۱/۴	۳	۹/۵	۲۰	۱۵/۷	۳۳	۲۲/۸	۴۸	۲۸	۵۹	۲۲/۳	۴۷	البرز
۱/۳	۱۱۲	۵/۶	۴۷۳	۱۶/۵	۱۳۸۱	۱۹/۴	۱۶۲۴	۲۷/۹	۲۳۳۶	۲۹/۱	۲۴۳۹	قم
۱/۱	۱۹	۶/۵	۱۱۲	۱۶	۲۷۵	۲۱/۹	۳۷۵	۳۱/۳	۵۳۶	۲۳	۳۹۵	بزد
۱/۴	۱۴۷	۵/۷	۵۸۱	۱۴/۱	۱۴۱۵	۲۱/۲	۲۱۳۱	۳۰/۸	۳۰۹۳	۲۶/۴	۲۶۵۲	سایر استان‌ها
۱/۲	۴۴۲	۵/۹	۲۰۶۰	۱۵/۳	۵۲۸۹	۱۹/۴	۶۷۲۴	۲۹/۵	۱۰۲۲۱	۲۸/۳	۹۷۸۵	جمع کل

(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)

در گروه سنی ۱۵-۲۹ هستند، بعد از آن بالاترین فراوانی به گروه سنی ۰-۱۴ اختصاص دارد. کمترین درصد نیز در گروه سنی بالای ۷۵ سال قرار دارد.

در بین گروه‌های سنی مختلف، در مجموع گروه سنی ۲۹-۱۵ سال بیشترین تعداد اتباع عراقی را در کل کشور به خود اختصاص داده است. در بیشتر استان‌های کشور اتباع عراقی

نمودار ۱۵۶- هرم سنی اتباع عراقی براساس داده‌های سرشماری ۱۳۹۵

تعداد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق شهری بر اساس آمارهای ارائه شده در جدول ۳۴ برابر با یک میلیون و ۲۴۲ هزار و ۳۳۲ نفر و تعداد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق روستایی ۳۴۰ هزار و ۹۶۸ نفر است. در مناطق شهری استان تهران با ۳۷۳ هزار نفر جمعیت بیشترین جمعیت اتباع افغانستانی زندگی می‌کنند و کمترین استان در این زمینه کردستان است که ۱۳ نفر تبعه افغانستانی در مناطق شهری آن سکونت دارند. تعداد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق روستایی در استان تهران ۱۴۲ هزار و ۴۸۹ نفر بیش از دیگر استان‌ها و در استان ایلام کمتر از استان‌های دیگر می‌باشد.

هرم سنی اتباع عراقی نشان می‌دهد که گروه سنی ۱۹-۱۵ سال بالاترین فراوانی را در میان سایر گروه‌های سنی دارد. هرم فوق نشان می‌دهد که اختلاف بین تعداد زنان و مردان عراقی در گروه سنی کمتر از ۱۹ سال کمتر است اما در گروه سنی ۲۰ تا ۷۰ سال تعداد مردان عراقی بصورت معناداری از تعداد زنان عراقی افزایش پیدا می‌کند. مجدداً در گروه سنی بالای ۷۰ سال اختلاف بین تعداد مردان و زنان عراقی کاهش می‌یابد.

۴-۳-۱-۳- اتباع افغانستانی و عراقی در مناطق شهری و روستایی

جدول ۳۴- تعداد و درصد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق شهری و روستایی^۱ در سال ۱۳۹۵

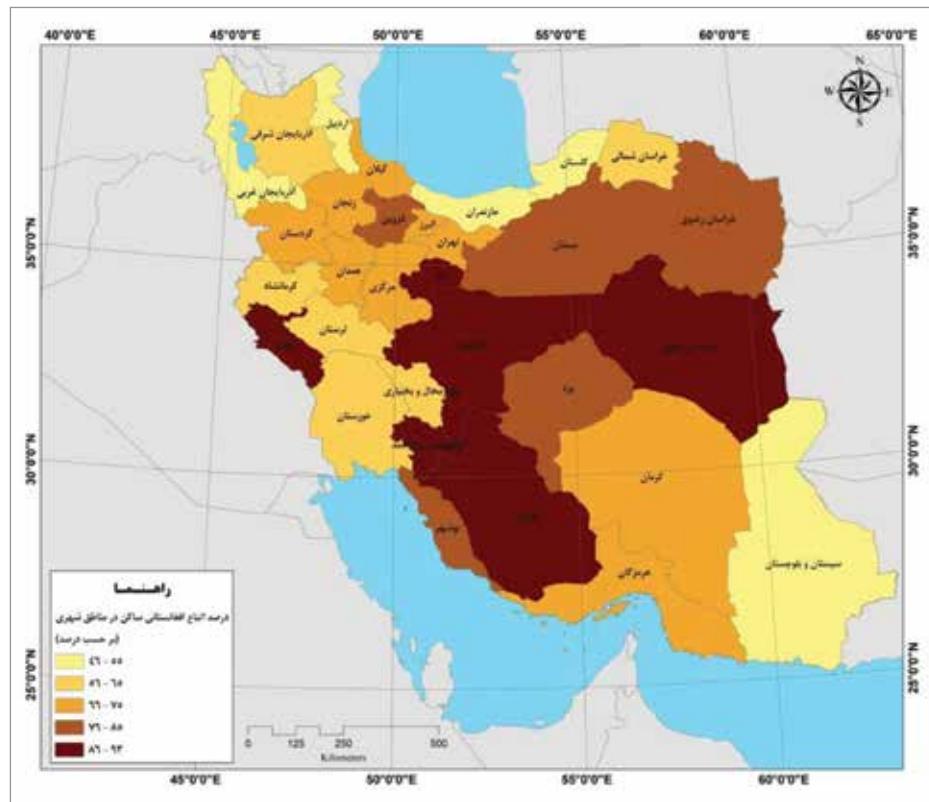
نام استان	تعداد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق شهری	درصد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق شهری	تعداد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق روستایی	درصد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق روستایی	جمع شهری و روستایی
تهران	۳۷۳۰۰	۷۲/۳	۱۴۲۴۸۹	۲۷/۶	۵۱۵۴۸۹
خراسان رضوی	۱۸۵۷۸۰	۸۴/۶	۳۳۶۵۸	۱۵/۳	۲۱۹۴۳۸
اصفهان	۱۶۶۷۹۷	۹۱	۱۶۳۲۱	۸/۹	۱۸۳۱۱۸
کرمان	۸۹۹۰۹	۷۱/۶	۳۵۵۰۰	۲۸/۳	۱۲۵۴۰۹
فارس	۹۲۵۴۱	۸۴/۷	۱۶۱۴۷	۱۴/۷	۱۰۸۶۸۸
البرز	۵۹۱۳۱	۷۰/۱	۲۵۱۷۵	۲۹/۸	۸۴۳۰۶
قم	۸۸۶۱۶	۹۱/۹	۷۷۵۱	۸	۹۶۳۶۷
یزد	۴۲۴۵۹	۸۲	۹۲۸۴	۱۷/۹	۵۱۷۴۳
سایر استان‌ها	۱۴۴۰۹۹	۷۲/۵	۵۴۶۴۳	۲۷/۴	۱۹۸۷۴۲
جمع کل	۱۲۴۲۲۳۲	۸۷/۴	۳۴۰۹۶۸	۲۱/۵	۱۵۸۳۳۰۰

(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)

شکل ۱۰ با رنگ زرد کمرنگ نمایش داده شده است. بیشترین درصد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق شهری (۸۶-۹۳ درصد) در استان‌های خراسان جنوبی، اصفهان، قم، کهگیلویه و بویراحمد، فارس و ایلام است که در نقشه با رنگ قهوه‌ای پررنگ نمایش داده شده است (شکل ۱۰).

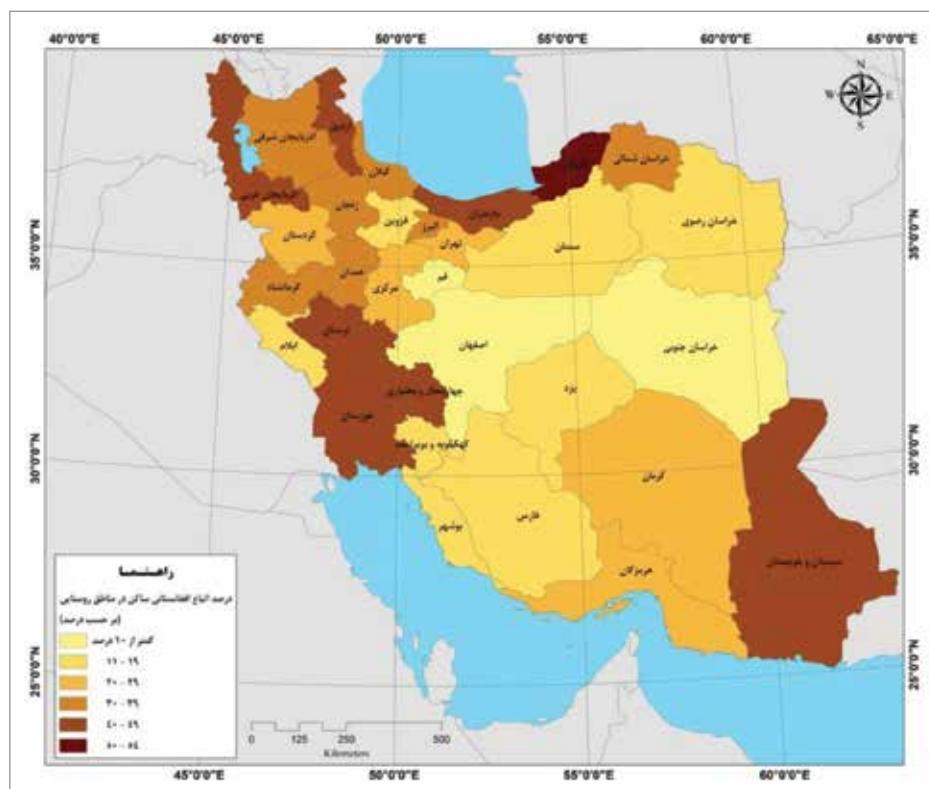
در مجموع بر اساس داده‌های ارائه شده در جدول فوق، ۷۸/۵ درصد از اتباع افغانستانی در مناطق شهری و ۲۱/۵ درصد در مناطق روستایی سکونت دارند. بین ۴۶-۵۵ درصد از اتباع افغانستانی در استان‌های گلستان، مازندران، اردبیل، آذربایجان غربی و سیستان و بلوچستان در مناطق شهری سکونت دارند که در

۱. عدم تطبیق جمعیت کل اتباع افغانستانی با جمعیت‌های ساکن در مناطق شهری و روستایی بر اساس آمارنامه سال ۱۳۹۵ است.

شکل ۱۰- درصد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق شهری
(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵، ترسیم: رصدخانه مهاجرت ایران، ۱۳۹۸)

۲۱۹

شکل ۱۱- درصد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق روستایی
(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵، ترسیم: رصدخانه مهاجرت ایران، ۱۳۹۸)

شکل شماره ۱۱۵.)

بیشترین میزان روستانشینی در استان گلستان با ۵۳/۶ درصد است. این موضوع تحت تأثیر اقتصاد و میزان شهرنشینی دو استان است.

کمتر از ۱۰ درصد از اتباع افغانستانی در استان‌های قم، اصفهان و خراسان جنوبی در مناطق روستایی زندگی می‌کنند که این میزان، کمترین درصد روستانشینی اتباع افغانستانی را شامل می‌شود. (رنگ زرد کم رنگ،

جدول ۳۵- تعداد و درصد اتباع عراقی ساکن در مناطق شهری و روستایی در سال ۱۳۹۵

نام استان	تعداد اتباع عراقی ساکن در مناطق شهری	درصد اتباع عراقی ساکن در مناطق روستایی	تعداد اتباع عراقی ساکن در مناطق روستایی	درصد اتباع عراقی ساکن در مناطق شهری
تهران	۴۸۶۴	۹۷/۷	۱۰۰	۲
خراسان رضوی	۵۹۶۱	۹۳/۱	۴۳۹	۶/۸
اصفهان	۲۱۷۱	۹۸/۱	۴۰	۱/۸
کرمان	۵۷	۷۵	۱۹	۲۵
فارس	۵۴۱	۹۶	۲۲	۳/۹
البرز	۱۸۱	۸۶/۱	۲۹	۱۳/۸
قم	۸۳۳۳	۹۹/۶	۳۲	۰/۳
یزد	۱۶۸۲	۹۸/۲	۳۰	۱/۷
سایر استان‌ها	۸۱۲۰	۸۰/۹	۱۹۱۰	۱۹
جمع کل	۳۱۹۱۰	۹۲/۴	۲۶۲۱	۷/۵

(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)

۱-۴- وضعیت اشتغال اتباع خارجی در ایران

تعداد شاغلان خارجی مرد و زن در ایران برابر با ۵۳۸ هزار و ۶۴۶ نفر و تعداد بیکاران خارجی مرد و زن ۲۱ هزار و ۳۹۴ نفر است. در مجموع نرخ اشتغال نیروی کار خارجی در کشور ایران، ۹۶/۱ درصد، نرخ بیکاری ۳/۹ و نرخ مشارکت اقتصادی نیروی کار اتباع خارجی برابر با ۴۴ درصد است. بیشترین نرخ اشتغال نیروی کار اتباع خارجی در استان بوشهر با ۹۸/۱ درصد و کمترین نرخ آن متعلق به استان کرمانشاه با ۶۸/۴ درصد است. همچنین نرخ مشارکت اقتصادی نیروی کار اتباع خارجی در استان‌های زنجان با ۷۱/۶ درصد بیشترین و استان‌های کرمانشاه و قم کمترین نرخ را به خود اختصاص داده‌اند.

تعداد اتباع عراقی ساکن در مناطق شهری بر اساس آمارهای ارائه شده در جدول فوق برابر با ۳۱ هزار و ۹۱۰ نفر و تعداد اتباع عراقی ساکن در مناطق روستایی برابر با ۶۲۱ نفر می‌باشد.

بیشترین تعداد اتباع عراقی در مناطق شهری در استان قم برابر با ۸۸ هزار و ۳۳۳ نفر و کمترین تعداد آن‌ها در استان کهگیلویه و بویراحمد با ۴ نفر تبعه عراقی است. در بین استان‌های کشور بیشترین میزان روستانشینی اتباع عراقی مربوط به استان‌های زنجان و لرستان است. در مجموع ۹۲/۴ درصد از اتباع عراقی در کشور، در مناطق شهری و ۷/۶ درصد در مناطق روستایی سکونت دارند.

جدول ۳۶- شاغلان، بیکاران، نرخ استغال و نرخ بیکاری اتباع خارجی در سال ۱۳۹۵

استان	تعداد شاغلان خارجی مرد و زن	تعداد بیکاران خارجی مرد و زن	نرخ استغال بیکاری نیروی کار اتبع خارجی	نرخ بیکاری نیروی کار اتبع خارجی	نرخ مشارکت اقتصادی نیروی کار اتبع خارجی
اردبیل	۱۹	۲	۹۰/۵	۹/۵	۳۲/۳
اصفهان	۵۵۶۶	۲۱۲۹	۹۶/۳	۳/۷	۴۱/۴
البرز	۲۸۹۷۵	۱۱۶۰	۹۶/۲	۳/۸	۴۶/۲
ایلام	۷۰۶	۶۷	۹۱/۳	۸/۷	۵۳/۹
آذربایجان شرقی	۱۴۹	۸	۹۴/۹	۵/۱	۵۶/۱
آذربایجان غربی	۲۶۸	۳۹	۸۷/۳	۱۲/۷	۳۸/۶
بوشهر	۱۳۹۲۱	۲۶۷	۹۸/۱	۱/۹	۶۱/۱
تهران	۱۸۲۷۳۰	۴۲۰۳	۹۷/۸	۲/۲	۴۵/۵
چهارمحال و بختیاری	۳۵	۹	۷۹/۵	۲۰/۵	۵۳/۷
خراسان جنوبی	۱۲۱۹	۸۸	۹۳/۳	۶/۷	۳۵/۸
خراسان رضوی	۷۱۳۰۵	۴۷۷۶	۹۳/۷	۶/۳	۴۱/۵
خراسان شمالی	۴۰	۶	۸۷/۰	۱۳/۰	۴۶/۵
خوزستان	۴۰۰۴	۴۴۲	۹۰/۱	۹/۹	۴۸/۲
زنجان	۱۳۳	۳	۹۷/۸	۲/۲	۷۱/۶
سمنان	۱۱۶۵۶	۸۳۵	۹۳/۳	۶/۷	۴۳/۸
سیستان و بلوچستان	۸۸۷۷	۱۰۳۳	۸۹/۶	۱۰/۴	۴۴/۹
فارس	۳۶۳۸۶	۱۰۶۵	۹۷/۲	۲/۸	۴۵/۶
قزوین	۵۹۱۴	۱۷۹	۹۷/۱	۲/۹	۴۳/۵
قم	۲۸۰۸۰	۱۳۷۲	۹۵/۳	۴/۷	۳۱/۴
کردستان	۱۲۹	۱۸	۸۷/۸	۱۲/۲	۳۸/۵
کرمان	۴۳۳۲۸	۱۰۵۴	۹۷/۶	۲/۴	۴۷/۹
کرمانشاه	۱۶۰	۷۴	۶۸/۴	۳۱/۶	۳۱/۱
کهگیلویه و بویر احمد	۶۷۴	۳۴	۹۵/۲	۴/۸	۵۸/۰
گلستان	۶۳۲۳	۴۵۳	۹۳/۳	۶/۷	۴۶/۷
گیلان	۱۵۵	۲۲	۸۷/۶	۱۲/۴	۴۷/۵
لرستان	۱۰۹	۱۴	۸۸/۶	۱۱/۴	۴۴/۴
مازندران	۱۲۶۸	۶۶	۹۵/۱	۴/۹	۶۰/۷
مرکزی	۹۴۱۵	۲۵۳	۹۷/۴	۲/۶	۴۲/۱
هرمزگان	۹۹۲۶	۳۳۲	۹۶/۸	۳/۲	۵۳/۹
همدان	۱۲۲	۸	۹۳/۸	۶/۲	۳۶/۶
یزد	۱۶۹۵۴	۱۳۸۳	۹۲/۵	۷/۵	۴۶/۳
جمع	۵۳۸۶۴۶	۲۱۳۹۴	۹۶/۱	۳/۹	۴۴/۰

(منبع: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ - مرکز آمار ایران، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ۱۳۹۶)

۱۹۷۹ آغاز شده و در دهه ۱۹۹۰ به اوج خود می‌رسد. بطور مثال در سال‌های ۱۹۹۰-۱۹۹۱ بیش از سه میلیون پناهنه افغانستانی در ایران حضور داشته‌اند. پس از آن تعداد پناهندگان افغانستانی ساکن در ایران روند کاهشی داشته و از سال ۲۰۰۴ به بعد تاکنون در حدود یک میلیون نفر ثابت مانده است. بیشترین پناهنه عراقی نیز در اوایل دهه ۱۹۹۰ در ایران حضور داشته است اما از اواسط این دهه تعداد آنها کاهش یافته و از سال ۲۰۰۵ به بعد جمعیت آنها کمتر از ۵۰ هزار نفر بوده است.

۲-۴- پناهندگان افغانستانی و عراقی در ایران

داده‌های ثبت شده از جمعیت پناهندگان افغانستانی و عراقی در سال‌های ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۸ در جدول زیر ارائه شده است: جمعیت اتباع افغانستانی و عراقی در چهل سال گذشته با فراز و فرودهایی همراه بوده است. از سال ۱۹۷۹ که آمارهای پناهندگان در ایران در دسترس نداشتند پناهندگان ثبت شده در ایران مربوط به کشورهای افغانستان و عراق است. روند ورود و ثبت پناهندگان افغانستانی اغلب از سال

جدول ۳۷- جمعیت پناهندگان افغانستانی و عراقی در بازه زمانی ۴۰ ساله (۱۹۷۹ تا ۲۰۱۸)

سال	جمعیت پناهندگان افغانستانی در ایران	جمعیت پناهندگان عراقی در ایران	جمعیت پناهندگان افغانستانی در ایران	جمعیت پناهندگان افغانستانی و عراقی
۱۹۷۹	۱۰۰۰۰	۳۰۰۰	۱۰۰۰۰	۱۳۰۰۰
۱۹۸۰	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰۰	۳۳۰۰۰
۱۹۸۱	۱۵۰۰۰۰	۶۵۰۰	۱۵۰۰۰۰	۱۵۶۵۰۰۰
۱۹۸۲	۱۶۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰	۱۷۰۰۰۰۰
۱۹۸۳	۱۸۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰	۱۹۰۰۰۰۰
۱۹۸۴	۱۹۰۰۰۰	۱۰۰۰۰	۱۹۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰
۱۹۸۵	۱۹۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	۱۹۰۰۰۰	۲۳۰۰۰۰۰
۱۹۸۶	۲۱۹۰۰۰	۴۰۰۰۰	۲۱۹۰۰۰	۲۵۹۰۰۰۰
۱۹۸۷	۲۳۵۰۰۰	۴۱۰۰۰	۲۳۵۰۰۰	۲۷۶۰۰۰۰
۱۹۸۸	۲۳۵۰۰۰	۵۰۰۰۰	۲۳۵۰۰۰	۲۸۵۰۰۰۰
۱۹۸۹	۲۳۵۰۰۰	۵۰۰۰۰	۲۳۵۰۰۰	۲۸۵۰۰۰۰
۱۹۹۰	۳۰۶۱۱۰	۱۱۱۳۲۹۱	۳۰۶۱۱۰	۴۱۷۴۴۰۱
۱۹۹۱	۳۱۸۶۶۱۶	۱۲۱۸۳۷۹	۳۱۸۶۶۱۶	۴۴۰۴۹۹۵
۱۹۹۲	۲۹۰۰۶۶۶	۱۲۵۰۰۵۷	۲۹۰۰۶۶۶	۴۱۵۰۷۲۳
۱۹۹۳	۱۸۵۰۰۰	۶۴۵۰۰	۱۸۵۰۰۰	۲۴۹۵۰۰۰
۱۹۹۴	۱۶۲۳۳۳۱	۶۱۳۰۰	۱۶۲۳۳۳۱	۲۲۳۶۳۳۱
۱۹۹۵	۱۴۲۹۰۳۸	۵۹۵۵۰	۱۴۲۹۰۳۸	۲۰۲۴۵۳۸

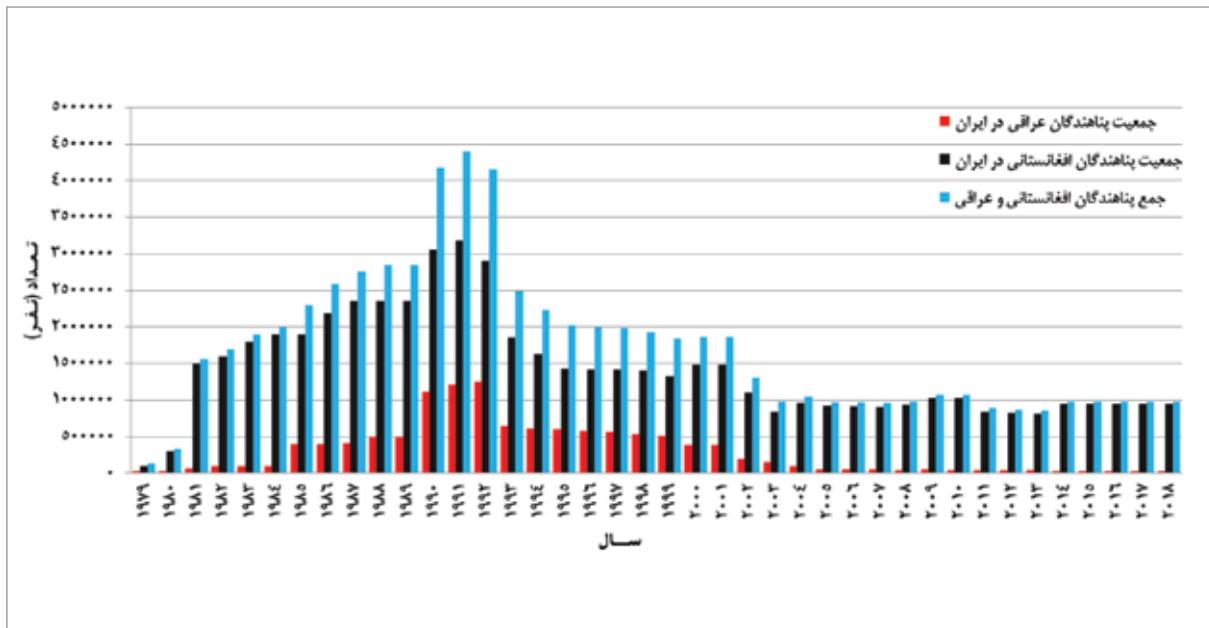
سال	جمعیت پناهندگان افغانستانی در ایران	جمعیت پناهندگان عراقی در ایران	جمعیت پناهندگان افغانستانی و عراقی
۱۹۹۶	۱۴۱۴۶۵۹	۵۷۹۲۰۰	۱۹۹۳۸۵۹
۱۹۹۷	۱۴۱۱۷۵۹	۵۷۰۷۹۴	۱۹۸۲۵۵۳
۱۹۹۸	۱۴۰۰۷۲۲	۵۲۰۶۱۰	۱۹۳۱۳۳۲
۱۹۹۹	۱۳۲۵۷۲۴	۵۰۹۹۶۴	۱۸۳۵۶۸۸
۲۰۰۰	۱۴۸۲۰۰۰	۳۸۶۰۰۰	۱۸۶۸۰۰۰
۲۰۰۱	۱۴۸۲۰۰۰	۳۸۶۰۰۰	۱۸۶۸۰۰۰
۲۰۰۲	۱۱۰۴۹۰۹	۲۰۱۶۷۱	۱۳۰۶۵۸۰
۲۰۰۳	۸۳۴۶۹۹	۱۵۰۱۹۶	۹۸۴۸۹۵
۲۰۰۴	۹۵۲۸۰۲	۹۳۱۷۳	۱۰۴۵۹۷۵
۲۰۰۵	۹۲۰۲۴۸	۵۴۰۰۰	۹۷۴۲۴۸
۲۰۰۶	۹۱۴۲۶۰	۵۴۰۲۴	۹۶۸۲۸۴
۲۰۰۷	۹۰۶۰۷۱	۵۷۴۱۴	۹۶۳۴۸۵
۲۰۰۸	۹۳۵۵۹۵	۴۴۴۴۴	۹۸۰۰۳۹
۲۰۰۹	۱۰۲۲۴۹۴	۴۷۹۲۴	۱۰۷۰۴۱۸
۲۰۱۰	۱۰۲۷۵۷۷	۴۵۷۰۸	۱۰۷۳۲۸۵
۲۰۱۱	۸۴۰۴۵۱	۴۵۹۳۷	۸۸۶۳۸۸
۲۰۱۲	۸۲۴۰۸۷	۴۴۰۸۵	۸۶۸۱۷۲
۲۰۱۳	۸۱۴۰۱۵	۴۳۲۶۸	۸۵۷۲۸۳
۲۰۱۴	۹۵۰۰۰۰	۳۲۰۰۰	۹۸۲۰۰۰
۲۰۱۵	۹۵۱۱۴۲	۲۸۲۶۸	۹۷۹۴۱۰
۲۰۱۶	۹۵۱۱۴۲	۲۸۲۶۸	۹۷۹۴۱۰
۲۰۱۷	۹۵۱۱۴۲	۲۸۲۶۸	۹۷۹۴۱۰
۲۰۱۸	۹۵۱۱۴۲	۲۸۲۶۸	۹۷۹۴۱۰

منبع: (UNHCR, 2020) بازیابی شده در ۲۶ ژانویه ۲۰۲۰؛ قبل دسترسی در:

http://popstats.unhcr.org/en/persons_of_concern

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۲۲۴

نمودار ۱۵۷- جمعیت اتباع افغانستانی و عراقی (۱۹۷۹ تا ۲۰۱۸)
منبع: (UNHCR, 2020) بازبایی شده در ۲۶ ژانویه ۲۰۲۰ (ترسیم: رصدخانه مهاجرت ایران: ۱۳۹۸)

رفسنجان در کرمان با ۵۳۸۰ نفر پناهنده است. بخشی از مهمان شهرها نیز که در گذشته میزبان مهاجران و پناهندگان عراقی بوده است پس از بازگشت پناهندگان این کشور جمعیت بسیار اندکی را میزبانی می کنند که عمدتاً در استان های غربی کشور همچون آذربایجان غربی و کرمانشاه واقع شده اند.

جدول زیر جمعیت پناهندگان ساکن در مهمان شهرهای ایران را به تفکیک جنسیت و گروه های سنی در سال ۲۰۱۸ نشان می دهد. برای برخی از گروه های سنی با توجه به جمعیت پایین (زیر ۵ نفر) داده ارائه نشده و به صورت علامت ستاره (*) مشخص شده اند.

۱-۲-۴- پناهندگان در مهمان شهرها

هم چنانکه اشاره شد از مجموع ۹۸۰ هزار پناهندگان افغانستانی ساکن در ایران کمتر از ۳۰ هزار نفر آنها در مهمان شهرها ساکن هستند. عبارتی دیگر حدود ۹۷ درصد پناهندگان در ایران در شهرها و یا مناطق روستایی زندگی می کنند و ۳ درصد آنها در ۲۰ مهمان شهر ساکن هستند.

مهمان شهرهای فعال در ۱۲ استان کشور قرار دارند که مهم ترین آنها در استان های کرمان، خراسان رضوی، مرکزی، سمنان و یزد هستند که اغلب آنها میزبان پناهندگان افغانستانی است. بزرگترین مهمان شهر در ایران از نظر جمعیت در سال ۲۰۱۸، مهمان شهر

جدول ۳۸- جمیعت پناهندگان ساکن در مهمن شهرها به تفکیک جنسیت و گروه‌های سنی در سال ۱۴۰۱، ۳۸

ردیف	نام شهر	استان	گروه‌های سنی زنان										
			گروه‌های سنی مردان					گروه‌های سنی زنان					
جمع کل	جمع مرد	بالای ۶۰	۱۸-۵۹	۱۲-۱۷	۵-۱۱	۰-۴	جمع زن	بالای ۶۰	۱۸-۵۹	۱۲-۱۷	۵-۱۱	۰-۴	
۱۲۲	۷۱	*	۴۵	۱۲	۵	۵	۵۳	۵	۳۲	۹	۶	*	
۳۰۱۶	۱۵۳۸	۶۶	۷۲۶	۲۸۱	۲۷۰	۱۹۵	۱۴۷۸	۵۲	۶۹۲	۳۱۴	۲۵۱	۱۶۹	
۱۹۸۴	۹۸۸	۲۱	۵۸۶	۱۵۵	۱۰۴	۱۲۲	۹۹۶	۱۲	۹۰۱	۱۷۰	۱۱۰	۱۰۳	
۳۲۲	۱۷	*	۹	*	*	*	۱۵	*	۱۰	*	*	*	
۳۱۷۲	۱۵۹۸	۴۱	۶۸۵	۳۲۴	۲۸۴	۲۶۴	۱۰۷۴	۴۲	۶۹۴	۳۱۲	۲۸۱	۲۷۵	
۲۰۳	۹۴	۸	۳۰	۱۴	۱۴	۲۸	۱۰۹	۷	۳۹	۱۶	۱۴	۳۲۳	
۱۷	۸	*	*	*	*	*	۹	*	۵	*	*	*	
۳۲۳	۱۶	*	۱۰	*	*	*	۱۷	*	۱۱	*	*	*	
۳۶۷۵	۱۹۲۹	۱۱۲	۱۰۳۶	۲۷۹	۲۹۵	۲۰۷	۱۷۴۶	۹۲	۸۶۲	۳۱۹	۲۴۸	۲۲۵	
۱۲۵	۵۹	*	۳۲	۱۲	۸	۵	۶۶	۷	۳۳	۱۲	۹	۵	
۱۲۳۰	۶۴۸	۱۴	۴۰۵	۱۰۰	۹۷	۹۲	۵۸۲	۱۴	۳۴۲	۸۴	۵۸	۷۴	
۵۳۸۰	۲۷۴۴	۲۹۲	۸۲۴	۶۹۵	۵۰	۴۰	۲۶۳۶	۷۲۰	۸۷۷	۶۰۷	۵۸	۳۵۲	
۵۷۷۷	۲۹۷	۲۵	۱۲۶	۵۸	۵۱	۳۷	۲۸۰	۱۰	۱۰۵	۴۸	۷۰	۴۲	
۴۹۳۶	۲۵۷۷	۱۵۴	۸۳۴	۵۴۵	۵۷۴	۴۷۰	۲۳۵۹	۵۵	۸۰۵	۴۹۵	۶۰۹	۳۹۵	
۲۵	۱۳	۰	۵	*	*	*	۱۲	*	۵	*	*	*	
۹	*	*	*	*	*	*	۰	۶	*	*	*	*	
۵	*	*	*	*	*	*	۰	۵	*	*	*	*	
۱۰۳۰	۵۰۵	۱۴	۲۸۴	۹۹	۷۷	۳۱	۵۲۵	۲۴	۳۱۱	۱۱۲	۳۷	۴۱	
۳۹۱۱	۲۱۸۹	۱۶۱	۱۲۹۶	۳۳۰	۲۶۲	۱۴۰	۱۷۲۲	۱۰۵	۹۴۳	۲۹۱	۲۵۲	۱۳۱	
۲۸۰	۱۴۵	۹	۱۰۰	۱۶	۱۵	۵	۱۳۵	۵	۱۶	۳۲	۱۸	۶	
۲۹۷۶۱	۱۵۴۳۶	-	-	-	-	-	۱۴۳۲۵	-	-	-	-	-	
جمع													

(http://popstats.unhcr.org/en/demographics) منبع: پایگاه شنیدهای فرهنگی و اقوام، قبل دسترسی در ۲۰؛ ۲۰۱۸، UNHCR، 2018

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

دادند.

پیمایش دوم در سال ۲۰۱۹ (تابستان ۱۳۹۸) و با همکاری مشترک رصدخانه مهاجرت ایران در پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه صنعتی شریف و گروه جغرافیای دانشگاه تورکو فنلاند انجام شد (برای مطالعه نتایج تفصیلی و گزارش این تحقیق رجوع شود به: Jauhainen et al. 2020). این پیمایش اغلب در چهار شهر تهران (شامل شهر تهران و شهرهای اطراف همچون ورامین، پاکدشت، پیشوآ، شهریار، اسلامشهر...)، اصفهان (شامل شهر اصفهان و شهرهای اطراف)، مشهد و کرمان (شامل شهر کرمان و روستای شریف آباد) انجام شد و در مجموع ۱۳۶۵ مهاجر افغانستانی (حداقل ۱۵ ساله) به پرسش‌های تحقیق پاسخ دادند. در ادامه به خلاصه‌ای از یافته‌های این دو پیمایش در زمینه میل به مهاجرت و بازگشت مهاجران افغانستانی در ایران پرداخته می‌شود.

۳-۴- میل به مهاجرت در میان مهاجران افغانستانی در ایران

در این بخش به ارائه خلاصه‌ای از یافته‌های دو پیمایش و مطالعات میدانی در خصوص مهاجران افغانستانی در ایران پرداخته می‌شود.

پیمایش اول با همکاری مشترک گروه جغرافیای انسانی دانشگاه شهید بهشتی و گروه جغرافیا دانشگاه تورکو فنلاند در سال ۲۰۱۷ (مهر ۱۳۹۶) انجام شده است (برای مطالعه نتایج تفصیلی و گزارش این تحقیق رجوع شود به: Jauhainen & Eyvazlu, 2018). این پیمایش در چهار مهمن شهر بردسیر و رفسنجان (استان کرمان)، تربت جام (استان خراسان‌رضوی) و بنی نجار (خوزستان) و حدود ۶ روستا در استانهای کرمان و خراسان‌رضوی انجام شده است. در مجموع ۶۴۴ مهاجر افغانستانی (حداقل ۱۵ ساله) در این پیمایش شرکت کرده و به سوالات تحقیق پاسخ

جدول ۳۹- ویژگی‌های جمعیتی پاسخگویان افغانستانی در پیمایش

۲۲۷

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

جمع			مهاجران نامتعارف (فاقدمدرک)			مهاجران متعارف (پاسپورتی)			پناهندگان در شهرها و روستاهای مهمانشهرها			پناهندگان در مردان			مدرک اقامت
کل	زن	مرد	کل	زن	مرد	کل	زن	مرد	کل	زن	مرد	کل	زن	مرد	گروه سنی و جنسیت
۱۰	۱۱	۹	۱۰	۱۲	۱۰	۸	۱۱	۵	۹	۱۲	۶	۱۳	۱۰	۱۵	۱۸ تا ۱۵ ساله
۴۳	۴۸	۳۹	۴۶	۴۳	۴۷	۵۳	۵۷	۴۹	۴۶	۵۴	۳۸	۲۹	۳۴	۲۴	۲۹ تا ۱۹ ساله
۳۳	۳۲	۳۴	۳۰	۲۹	۳۰	۳۰	۲۷	۳۴	۳۰	۲۷	۳۵	۴۰	۴۵	۳۶	۴۹ تا ۳۰ ساله
۱۱	۷	۱۳	۱۲	۱۴	۱۱	۶	۳	۸	۱۲	۶	۱۷	۱۲	۹	۱۶	۶۴ تا ۵۰ ساله
۳	۲	۵	۲	۲	۲	۳	۲	۴	۳	۱	۴	۶	۲	۹	۶۵ بالای سال
۱۰۰	۴۸	۵۲	۱۰۰	۳۱	۶۹	۱۰۰	۵۲	۴۸	۱۰۰	۵۲	۴۸	۱۰۰	۵۰	۵۰	جمع کل

منبع: Jauhainen & Eyvazlu 2018 و Jauhainen et al. 2020

درصد پاسخگویان را مردان و ۴۸ درصد آنها را زنان تشکیل می‌دهند.

جدول فوق ویژگی‌های جمعیتی پاسخگویان به پرسش‌های تحقیق را نشان می‌دهد. در مجموع ۵۲

۱-۳-۴- تمايل به بازگشت در ميان مهاجران افغانستانى

جدول ۴۰- تمايل به بازگشت در ميان مهاجران افغانستانى (درصد)

مهاجران نامتعارف (فاقدمدرک)				مهاجران متعارف (پاسپورتی)				پناهندگان در شهرها و روستاهای				پناهندگان در مهمن شهرها				تمايل به مهاجرت
عمر سال	جنس	جهة	نوع	عمر سال	جنس	جهة	نوع	عمر سال	جنس	جهة	نوع	عمر سال	جنس	جهة	نوع	
۳۳۸	۲۸	۲۲	۵۰	۴۱۳	۳۴	۳۱	۳۵	۶۴۵	۳۹	۲۳	۲۸	۵۱۶	۴۶	۱۶	۳۸	جمع کل
۲۲۳	۲۷	۱۹	۵۴	۲۰۵	۳۶	۳۰	۳۴	۳۰۴	۳۹	۲۳	۲۸	۲۶۱	۴۴	۱۳	۴۳	مرد
۱۰۳	۳۱	۲۹	۴۰	۲۰۷	۳۳	۳۱	۳۶	۳۳۵	۳۹	۲۳	۲۸	۲۵۵	۴۷	۱۹	۳۴	زن
۳۸	۳۷	۱۳	۵۰	۳۴	۴۷	۳۲	۲۱	۵۸	۴۴	۲۸	۲۸	۶۵	۳۷	۲۱	۴۲	۱۸ تا ۱۵ ساله
۱۵۵	۳۱	۲۱	۴۸	۲۱۹	۳۳	۲۹	۳۸	۲۹۸	۳۹	۲۳	۲۸	۱۵۲	۴۴	۲۰	۳۶	۲۹ تا ۱۹ ساله
۹۷	۲۰	۲۷	۵۳	۱۲۴	۳۲	۳۳	۳۵	۱۹۳	۴۱	۲۲	۲۷	۲۰۶	۵۰	۱۶	۳۴	۴۹ تا ۳۰ ساله
۴۰	۲۵	۲۳	۵۲	۲۳	۳۹	۳۹	۲۲	۷۵	۳۵	۲۳	۳۲	۶۱	۴۶	۷	۴۷	۵۰ تا ۶۴ ساله
۶	.	۱۷	۸۳	۱۲	۳۳	۲۵	۴۲	۱۸	۲۲	۲۹	۳۹	۳۰	۴۰	۷	۵۳	بالای ۶۵ سال
۱۴۳	۳۴	۲۲	۴۳	۲۱۵	۳۲	۳۱	۳۷	۲۸۴	۴۰	۲۲	۲۸	۲۰۸	۵۱	۱۹	۳۰	مجرد
۱۹۳	۲۳	۲۲	۵۵	۱۹۷	۳۷	۳۰	۳۳	۳۵۷	۳۸	۲۲	۲۰	۲۹۳	۴۲	۱۳	۴۵	متاهل
۷۷	۲۷	۲۵	۴۸	۵۵	۳۸	۲۹	۳۳	۱۵۹	۴۴	۲۸	۲۸	۲۶۳	۴۵	۱۲	۴۳	دارای فرزند در ایران
۲۰۷	۲۵	۲۶	۴۹	۱۵۶	۲۸	۲۹	۴۳	۱۹۰	۲۷	۲۵	۳۸	-	-	-	-	دارای فرزند در افغانستان
۲۳۰	۲۵	۲۰	۵۵	۲۲۳	۳۳	۳۴	۳۳	۳۳۷	۴۰	۳۴	۲۶	۲۸۵	۴۶	۱۶	۳۸	شاغل
۹۴	۳۱	۲۹	۴۰	۱۶۸	۳۵	۲۶	۳۹	۲۸۲	۳۷	۲۲	۳۱	-	-	-	-	غيرشاغل/غيرفعال
۹۹	۲۸	۲۱	۵۱	۷۰	۴۰	۲۹	۳۱	۱۳۹	۳۴	۲۲	۳۴	-	-	-	-	تحصیلات ابتدایی
۲۹	۴۱	۳۵	۲۴	۱۷۴	۲۸	۳۰	۴۲	۶۵	۲۶	۴۶	۲۸	۳۶	۲۲	۲۸	۵۰	تحصیلات دانشگاهی

منبع: Jauhainen & Eyvazlu 2018 و Jauhainen et al. 2020

(پاسپورتی) تمايل بيشتری برای بازگشت به کشورشان دارند. در مجموع پناهندگان در مقایسه با مهاجران فاقدمدرک یا دارای پاسپورت تمايل کمتری برای بازگشت به کشورشان دارند.

جدول فوق تمايل به بازگشت به افغانستان را در ميان مهاجران افغانستانى در ايران نشان مى دهد. بيشترین ميزان تمايل به بازگشت در ميان مهاجران فاقدمدرک مشاهده مى شود و پس از آن مهاجران متعارف

۴-۳-۲- برنامه‌ریزی برای بازگشت در میان مهاجران افغانستانی

جدول ۴۱- برنامه‌ریزی برای بازگشت در میان مهاجران افغانستانی (درصد)

مهاجران نامتعارف (قادم‌درک)				مهاجران متعارف (پاسپورتی)				پناهندگان در شهرها و روستاهای			پناهندگان در مهمان‌شهرها					
تعزیزی بازگشت	۰%	۳%	۷%	تعزیزی بازگشت	۰%	۳%	۷%	تعزیزی بازگشت	۰%	۳%	۷%	تعزیزی بازگشت	۰%	۳%	۷%	تمایل به مهاجرت
۳۰۹	۳۶	۲۸	۳۶	۴۳۰	۴۳	۳۳	۲۴	۶۴۸	۵۶	۳۰	۱۴	۲۷۶	۴۷	۲۱	۳۲	جمع کل
۲۱۶	۳۴	۲۵	۴۱	۲۰۸	۴۵	۳۱	۲۴	۳۰۸	۵۵	۳۰	۱۵	۱۴۴	۵۰	۲۲	۲۸	مرد
۹۱	۴۲	۳۳	۲۵	۲۲۲	۴۱	۳۶	۲۳	۳۳۴	۵۸	۳۰	۱۲	۱۳۲	۴۴	۲۰	۳۶	زن
۳۳	۵۸	۱۵	۲۷	۳۵	۵۷	۲۹	۱۴	۵۸	۵۹	۲۶	۱۵	۹	۲۲	۳۳	۴۴	۱۵ تا ۱۸ ساله
۱۳۵	۳۴	۲۴	۴۲	۲۲۸	۴۱	۳۴	۲۵	۲۹۷	۵۳	۳۳	۱۳	۴۷	۴۹	۱۵	۳۶	۱۹ تا ۲۹ ساله
۹۲	۳۰	۲۳	۳۷	۱۳۰	۴۱	۳۳	۲۶	۱۹۷	۶۱	۲۵	۱۴	۱۴۱	۵۲	۲۱	۲۷	۳۰ تا ۴۹ ساله
۴۱	۴۴	۳۴	۲۲	۲۵	۴۸	۳۲	۲۰	۷۵	۴۸	۳۶	۱۶	۵۴	۴۵	۲۲	۳۳	۵۰ تا ۶۴ ساله
۶	۰	۵۰	۵۰	۱۱	۴۵	۴۵	۱۰	۱۸	۷۲	۱۱	۱۷	۲۴	۳۳	۲۴	۳۳	بالای ۶۵ سال
۱۲۹	۴۰	۲۷	۳۳	۲۱۹	۴۱	۳۶	۲۳	۲۸۳	۵۸	۲۸	۱۴	۸۰	۶۵	۱۵	۲۰	مجرد
۱۷۸	۳۴	۲۸	۳۸	۲۱۰	۴۵	۳۱	۲۴	۳۶۱	۵۵	۳۱	۱۴	۱۸۶	۴۰	۲۴	۳۶	متاهل
۶۹	۳۵	۴۵	۲۰	۵۷	۴۶	۳۷	۱۷	۱۶۲	۶۰	۲۶	۱۴	۱۷۷	۴۳	۲۳	۳۴	دارای فرزند در ایران
۲۰۹	۳۴	۲۸	۳۸	۱۶۳	۳۶	۳۸	۲۶	۱۹۴	۴۲	۴۰	۱۸	دارای فرزند در افغانستان
۲۰۶	۳۲	۲۷	۴۱	۲۳۵	۴۴	۳۱	۲۵	۳۴۳	۵۶	۲۹	۱۵	۱۶۸	۵۶	۲۰	۲۴	شاغل
۹۲	۴۴	۳۰	۲۶	۱۷۶	۴۰	۳۷	۲۳	۲۸۱	۵۴	۳۲	۱۴	غیرشاغل/غیر فعال
۱۰۱	۳۸	۲۱	۴۱	۷۵	۵۶	۱۹	۲۵	۱۴۳	۵۵	۲۹	۱۶	تحصیلات ابتدایی
۲۶	۳۵	۲۸	۲۷	۱۷۹	۳۵	۴۲	۲۳	۶۴	۴۶	۳۱	۲۳	۱۸	۲۸	۱۶	۵۶	تحصیلات دانشگاهی

منبع: Jauhainen & Eyvazlu 2018 و Jauhainen et al. 2020

مهاجرت به کشورهای اروپایی در میان مهاجران متعارف افغانستانی (دارای پاسپورت و ویزای ایران) در ایران (پاسخ‌های بله و شاید) بیشتر از سایر گروه‌ها است. کمترین میزان برنامه‌ریزی برای مهاجرت به کشورهای اروپایی نیز بین مهاجران فاقد مدرک و پناهندگان ساکن در مهمان‌شهرها مشاهده می‌شود. یکی از مهم‌ترین دلایل این موضوع این است که مهاجران نامتعارف اغلب نیروی کار فصلی هستند که بین ایران و افغانستان در حال جابه‌جایی می‌باشند. پناهندگان ساکن در مهمان‌شهرها نیز با توجه به اقامت بلندمدت در مهمان‌شهرها و حضور نسل اول این مهاجران در این مناطق برنامه‌ریزی کمتری برای مهاجرت به کشورهای اروپایی دارند.

در جدول فوق میزان برنامه‌ریزی برای بازگشت گروه‌های مختلف مهاجران افغانستانی نشان داده شده است. به طور کلی، میزان برنامه‌ریزی برای بازگشت در مقایسه با تمایل به بازگشت در میان مهاجران افغانستانی کمتر مشاهده می‌شود. در این راستا برنامه‌ریزی برای بازگشت در میان مهاجران فاقد مدرک بیشتر از سایر گروه‌ها است. همچنان شاغلان کمتر از افراد بیکار تمایل به بازگشت داشته و افراد مجرد در مقایسه با افراد متاهل تمایل کمتری برای بازگشت دارند.

۴-۳-۳- برنامه‌ریزی برای مهاجرت به کشورهای اروپایی

یافته‌های پیمایش نشان می‌دهد که برنامه‌ریزی برای

جدول ۴۲- برنامه‌ریزی برای مهاجرت به کشورهای اروپایی در میان مهاجران افغانستانی در ایران (درصد)

مراجع: Jauhiainen & Eyvazlu 2018 و Jauhiainen et al. 2020

۴- آمار بازگشت مهاجران افغانستانی از ایران و پاکستان (۲۰۱۹-۲۰۰۲)

مهاجرت (IOM)، طی دو سال گذشته، بیش از یک میلیون و ۳۰۰ هزار مهاجر افغانستانی فاقد مرک از کشورهای ایران و پاکستان به کشور خود بازگشته‌اند. خروج ایالات متحده آمریکا از توافق برجام و اعمال فشارهای اقتصادی علیه کشور ایران، تاثیرات مستقیمی بر معیشت صدها هزار مهاجر افغانستانی در ایران گذاشته است. البته با توجه به جابه‌جایی مهاجران فصلی افغانستانی بین ایران و افغانستان شاهد یک جابه‌جایی بین مرزی در طول فصول سال هستیم و از این‌رو، نمی‌توان آمارهای ارائه شده در زمینه بازگشت مهاجران افغانستانی را به منزله بازگشت پایدار در نظر گرفت. در مجموع تعداد مهاجران فاقد مرک بازگشته از ایران طی

این آمارها از ابتدای ژانویه ۲۰۱۵ تا دسامبر ۲۰۱۹ در پورتال IOM قابل دسترس می باشند. در ادامه به طور تفصیلی آمارهای مربوط به بازگشت مهاجران افغانستانی در سالهای ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۹ ارائه می گردد:

۴-۱-۴-آمار بازگشت مهاجران افغانستانی در سال های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۹

پس از سقوط طالبان و تأسیس دولت موقت افغانستان در اوخر سال ۲۰۰۱، بازگشت داوطلبانه پناهندگان افغانستانی از کشورهای پاکستان و ایران آغاز شد. به طوریکه در پایان سال ۲۰۰۲، بیش از ۳۰۰ هزار پناهندگه به کشور خود بازگشتند. بر اساس گزارش کمیسarıای عالی پناهندگان (UNHCR) در سال ۲۰۰۹، بین سال های ۲۰۰۹-۲۰۰۲، حدود ۲ میلیون و ۵۶۳ هزار و ۱۴۵ پناهندگان افغانستانی از ایران و پاکستان به صورت داوطلبانه و یا به اجبار به کشور خود بازگشته اند. در این فاصله زمانی، بالاترین میزان بازگشت پناهندگان افغانستانی مربوط به سال ۲۰۰۷ است که حدود ۲۱ درصد از کل بازگشته ها را دربرمی گیرد. این در حالی است که در سال ۲۰۰۹، تعداد پناهندگان افغانستانی بازگشته به وطن با افت شدید مواجه گشته و تعداد آن به حدود ۴۰ هزار نفر رسیده است.

دو سال اخیر به دلایل مختلفی به خصوص دلایل اقتصادی افزایش یافته است. به طور کلی مهاجرانی که به کشور خود بازمی گردند به ۳ دسته تقسیم می شوند:

- بازگشت داوطلبانه مهاجران دارای مدرک
- بازگشت داوطلبانه مهاجران فاقد مدرک
- بازگشت اجباری (دیپورت) مهاجران فاقد مدرک

اغلب مهاجران بازگشته به افغانستان در شهرهای کابل، ننگرهار، کندوز، بغلان و قندهار و تعداد کمی در غزنی و هرات ساکن شده اند. از طرف دیگر اغلب مهاجرانی که از پاکستان بازمی گردند، تمایل دارند که در حوالی قندهار، جلال آباد و کابل سکنی گزینند، در حالی که مهاجرانی که از ایران بازمی گردند، بیشتر در استان هرات و استان های غربی متمرکز می شوند (Akseer et al, 2018).

با توجه به انتشار گزارش های متعدد هفتگی توسط سازمان بین المللی مهاجرت، آمارهای منتشر شده در پایان هر ماه با آنچه که در پایان هر سال منتشر می شود تفاوت جزئی را نشان می دهد. لذا در تهیه این گزارش چنانچه آمار ماهیانه ای که در پایان هر سال منتشر شده قابل دسترس بوده مورد استناد قرار گرفته است. در غیر این صورت مجموع داده های هفتگی برای هر ماه لحاظ شده است.

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

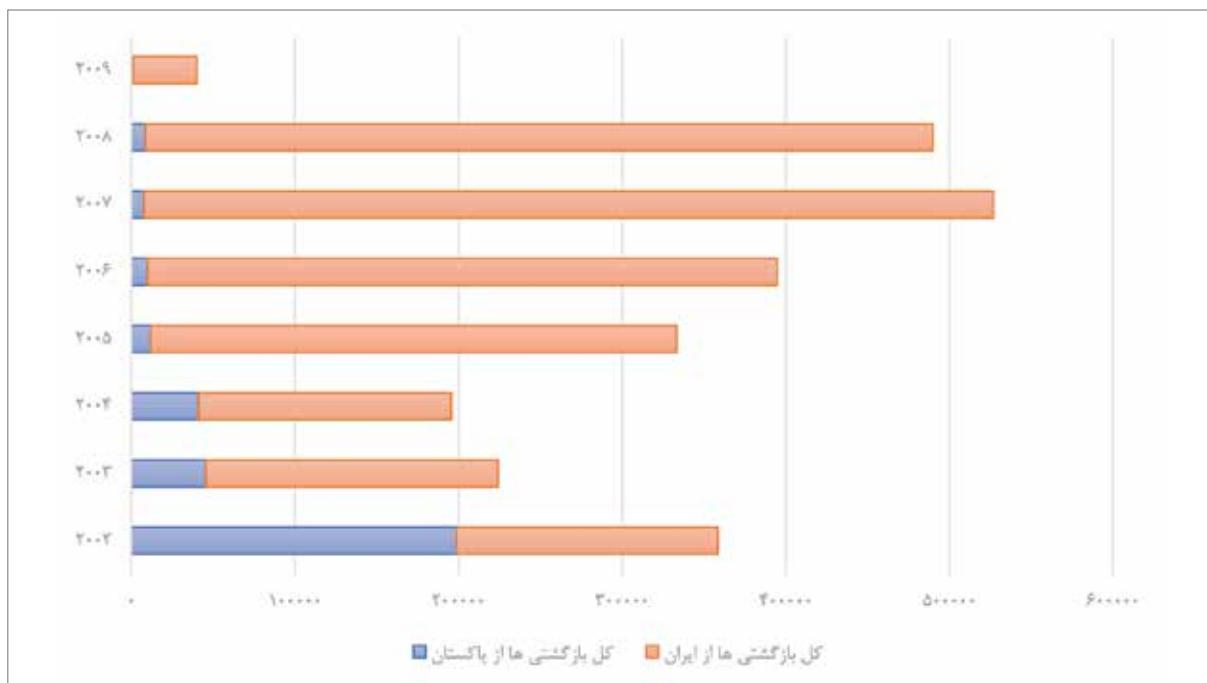
۲۳۲

جدول ۴۳- روند بازگشت پناهندگان افغانستانی (۲۰۰۹ تا ۲۰۰۲)

سال	بازگشت داوطلبانه از پاکستان	بازگشت داوطلبانه از ایران	دیپورت از پاکستان	دیپورت از ایران	کل بازگشته از پاکستان	کل بازگشته از ایران	کل بازگشته از ایران و پاکستان
۲۰۰۲	۱۹۴۱۲۷	۱۱۷۳۶۴	۴۶۸۰	۴۲۳۶۰	۱۵۹۷۲۴	۱۹۸۸۰۷	۳۵۸۵۳۱
۲۰۰۳	۴۵۱۲۵	۱۲۴۶۱۵	۵۰۳	۵۳۸۹۷	۱۷۸۵۱۲	۴۵۶۲۸	۲۲۴۱۴۰
۲۰۰۴	۴۱۱۰۳	۷۴۹۷۶	۵۲	۷۹۴۱۰	۱۵۴۳۸۶	۴۱۱۵۵	۱۹۵۵۴۱
۲۰۰۵	۱۱۵۹۷	۲۲۵۸۱۵	۱۱۲	۹۵۸۴۵	۳۲۱۶۶۰	۱۱۷۰۹	۳۲۳۳۶۹
۲۰۰۶	۹۶۸۱	۲۳۸۳۸۴	۲۸۴	۱۴۶۳۸۷	۳۸۴۷۷۱	۹۹۶۵	۳۹۴۷۳۶
۲۰۰۷	۷۵۴۱	۱۵۵۷۲۱	۲۰۹	۳۶۳۳۶۹	۵۱۹۰۹۰	۷۷۵۰	۵۲۶۸۴۰
۲۰۰۸	۷۸۹۷	۷۴۷۷۳	۷۸۱	۴۰۶۵۲۴	۴۸۱۲۹۷	۸۶۷۸	۴۸۹۹۷۵
۲۰۰۹	۷۹۹	۳۲۲۷	۲۸۰	۳۵۷۰۷	۳۸۹۳۴	۱۰۷۹	۴۰۰۱۳

(UNHCR, 2009: 16)

*ذکر آمار بالای بازگشت پناهندگان در این گزارش قبل تامل می باشد، چرا که بر اساس قوانین پناهندگی، کشور میزان به سادگی نمی تواند این میزان (بالا) از پناهندگان را به کشور مبدا دیپورت کند. لذا به نظر می رسد منظور از پناهندگان دیپورت شده اغلب شامل مهاجرانی است که فاقد مدرک (کارت آمایش) بوده اند.

نمودار ۱۵۸- روند بازگشت پناهندگان افغانستانی (۲۰۰۲ تا ۲۰۰۹)

منجر به افزایش بازگشت مهاجران افغانستانی فاقد مدرک به کشورشان شده است. در این میان، مهاجران فاقد مدرکی که به صورت فصلی و موقت در ایران مشغول به کار هستند، بیش از دیگر مهاجران تحت تأثیر این مشکلات اقتصادی قرار گرفته اند. چرا که تعداد زیادی از این مهاجران بخش عمده‌ای از درآمد خود را به خانواده و یا نزدیکان خود در افغانستان ارسال می‌نمایند.

آمارهای منتشر شده توسط IOM نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۹ تعداد مهاجران فاقد مدرک بازگشتی از ایران و پاکستان در مقایسه با سال قبل با کاهش ۳۸ درصدی مواجه بوده و باز دیگر به سطح سال‌های قبل از ۲۰۱۸ رسیده است.

۴-۴-۲- آمار بازگشت مهاجران فاقد مدرک افغانستانی در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹

بر اساس گزارش‌های سازمان بین‌المللی مهاجرت (IOM)، حدود ۸۰۰ هزار مهاجر افغان در سال ۲۰۱۸ به صورت داوطلبانه و یا اجبار به کشور خود بازگشتند که در مقایسه با سال ۲۰۱۷ این میزان دو سوم افزایش یافته است. این رقم بالاترین میزان از ثبت تعداد بازگشت مهاجران به افغانستان از سال ۲۰۱۲ را نشان می‌دهد. از جمله مهم‌ترین دلایل افزایش میزان بازگشت مهاجران فاقد مدرک افغانستانی در سال ۲۰۱۸ می‌توان به تحریم‌های اقتصادی علیه ایران و کاهش ارزش ریال در برابر ارزهای خارجی اشاره کرد که

جدول ۴۴- روند بازگشت مهاجران فاقد مدرک افغانستانی از ایران و پاکستان (۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹)

سال	کل بازگشتی ها از ایران	کل بازگشتی ها از پاکستان
۲۰۱۵	۵۴۴۰۱۶	۱۱۹۲۷۹
۲۰۱۶	۴۴۳۵۲۷	۲۴۸۰۵۴
۲۰۱۷	۴۵۱۴۶۹	۹۷۳۱۳
۲۰۱۸	۷۷۳۱۲۵	۳۲۷۷۲۲
۲۰۱۹	۴۷۹۹۰۲	۱۹۷۷۰

منبع: (IOM,2016;2017a;2017b;2017c;2017d;2017e;2017f;2017g;2018; 2019;2020a;2020b)

نمودار ۱۵۹- روند بازگشت مهاجران فاقدمدرک افغانستانی از ایران و پاکستان (۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹)

ماههای سال نشان داده شده است:

در ادامه، آمار بازگشت مهاجران فاقد مدرک افغانستانی از ایران و پاکستان در سالهای ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ به تفکیک

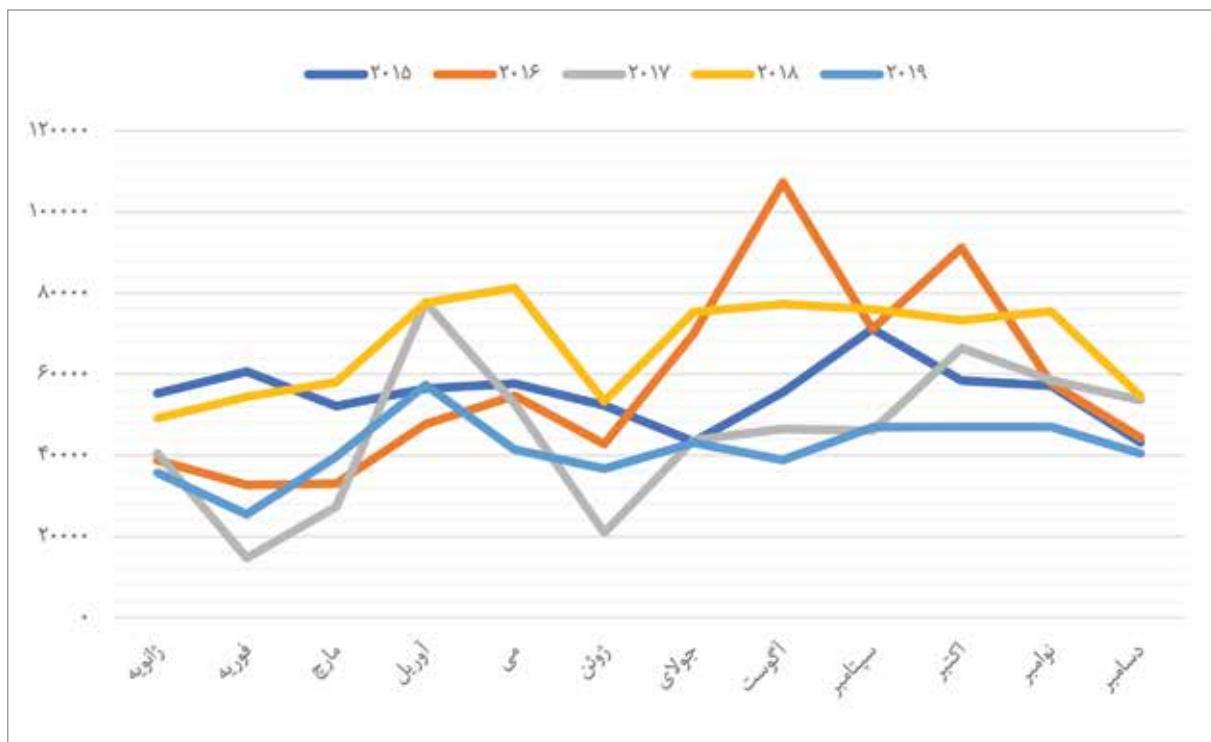
سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

جدول ۴۵- بازگشت مهاجران فاقدمدرک افغانستانی از ایران و پاکستان (۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹)

۲۳۴

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	
۳۵۷۰۴	۴۹۱۴۷	۴۰۴۵۶	۳۸۷۹۲	۵۵۲۸۱	ژانویه
۲۵۴۴۷	۵۴۴۶۴	۱۴۶۹۴	۳۲۶۹۱	۶۰۶۸۲	فوریه
۳۹۷۱۴	۵۸۰۲۹	۲۷۳۶۲	۳۳۰۵۳	۵۲۱۱۳	ماрچ
۵۷۳۵۱	۷۷۶۲۰	۷۷۷۲۶	۴۷۷۱۵	۵۶۵۰۶	آوریل
۴۱۳۷۴	۸۱۲۷۶	۵۲۶۷۲	۵۴۷۱۳	۵۷۶۷۶	می
۳۶۷۱۷	۵۳۳۵۷	۲۰۹۳۰	۴۲۷۲۰	۵۲۳۰۹	ژوئن
۴۳۰۷۹	۷۵۳۴۹	۴۳۷۷۹	۷۰۰۶۱	۴۳۳۴۹	جولای
۳۸۸۱۱	۷۷۳۰۵	۸۳۴۶۵	۱۰۷۲۳۵	۵۵۵۱۸	آگوست
۴۶۹۴۰	۷۵۹۷۴	۴۶۰۷۶	۷۱۱۶۵	۷۱۱۱۶	سپتامبر
۴۷۰۱۷	۷۳۲۲۲	۶۶۴۴۱	۹۱۱۶۳	۵۸۴۴۰	اکتبر
۴۷۰۶۰	۷۵۴۸۲	۵۸۵۵۰	۵۷۸۸۸	۵۷۱۴۷	نوامبر
۴۰۴۵۸	۵۴۶۱۲	۵۳۵۵۸	۴۴۳۸۵	۴۳۱۵۸	دسامبر
۴۹۹۶۷۲	۸۰۵۸۴۷	۵۴۸۷۸۲	۶۹۱۵۸۱	۶۶۳۲۹۵	جمع

(IOM,2016;2017a;2017b;2017c;2017d;2017e;2017f;2017g;2018; 2019;2020a;2020b)

نمودار ۱۶۰ - بازگشت مهاجران فاقدمدرک افغانستانی از ایران و پاکستان (۲۰۱۹ تا ۲۰۱۵)

تنها در سال ۲۰۱۸ این میزان افزایش قابل توجهی یافته است. همان طور که اشاره گردید، دلیل عدمه بازگشت مهاجرین افغان از ایران فشارهای ناشی از تحریمهای اقتصادی امریکا می‌باشد که سبب کاهش عواید کارگران افغان در ایران نیز شده است. در عین حال واحد پول ایران بعد از وضع تحریمهای جدید در مقابل دلار امریکایی ارزش خود را از دست داده است که دلیل دیگر برای برگشت مهاجران افغان پنداشته می‌شود. به علاوه، نکته قابل توجه در سال ۲۰۱۸ این است که تا پایان سال بیش از نیمی از مهاجران بازگشته به افغانستان به کشورشان دیپورت شده‌اند.

بر اساس آمارهای سازمان بین‌المللی مهاجرت، از آنجایی که کشور ایران پس از پاکستان میزبان بیشترین تعداد از پناهندگان و مهاجران افغانستانی است و از طرف دیگر مهاجرت‌های فصلی کاری بین ایران و افغانستان چشمگیر است، بیشترین تعداد بازگشتهای نیز از کشور ایران می‌باشد که اغلب این بازگشتهای را مهاجران فاقدمدرک تشکیل می‌دهند که به صورت داوطلبانه یا بشکل اجباری (دیپورت) به کشور خود بازمی‌گردند. طبق برآورد IOM، طی سال‌های ۲۰۱۲ تا پایان سال ۲۰۱۹، روند بازگشت مهاجران فاقدمدرک افغانستانی به کشورشان، افزایش زیادی را نشان نمی‌دهد.

جدول -۴۶- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشتی از ایران (۲۰۱۲ تا ۲۰۱۹)

سال	بازگشت داوطلبانه از ایران	دیپورتی از ایران	درصد بازگشت داوطلبانه	درصد بازگشت دیپورتی	کل بازگشتی‌ها از ایران
۲۰۱۲	۲۷۹۰۱۲	۲۵۰۷۳۱	۵۲/۷	۴۷/۳	۵۲۹۷۴۳
۲۰۱۳	۲۱۷۴۷۳	۲۲۰۸۴۶	۴۹/۶	۵۰/۴	۴۳۸۳۲۹
۲۰۱۴	۲۸۶۲۲۲	۲۱۸۵۶۵	۵۶/۷	۴۳/۴	۵۰۴۷۹۱
۲۰۱۵	۳۱۶۴۱۵	۲۲۷۶۰۱	۵۸/۲	۴۱/۸	۵۴۴۰۱۶
۲۰۱۶	۲۴۸۷۶۴	۱۹۴۷۶۳	۵۶/۱	۴۳/۹	۴۴۳۵۲۷
۲۰۱۷	۱۹۴۳۲۱	۲۷۱۹۸۲	۴۱/۷	۵۸/۳	۴۶۶۳۰۳
۲۰۱۸	۳۵۵۵۲۳	۴۱۲۱۴۰	۴۶/۳	۵۳/۷	۷۶۷۶۶۳
۲۰۱۹	۲۰۸۰۵۹	۲۶۸۸۲۸	۴۳/۶	۵۶/۴	۴۷۶۸۲۸

داده‌های ۲۰۱۲، ۲۰۱۳، ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ بازیابی شده از IOM (IOM, 2015, 2016, 2017h, 2018, 2019) منبع: (2020)

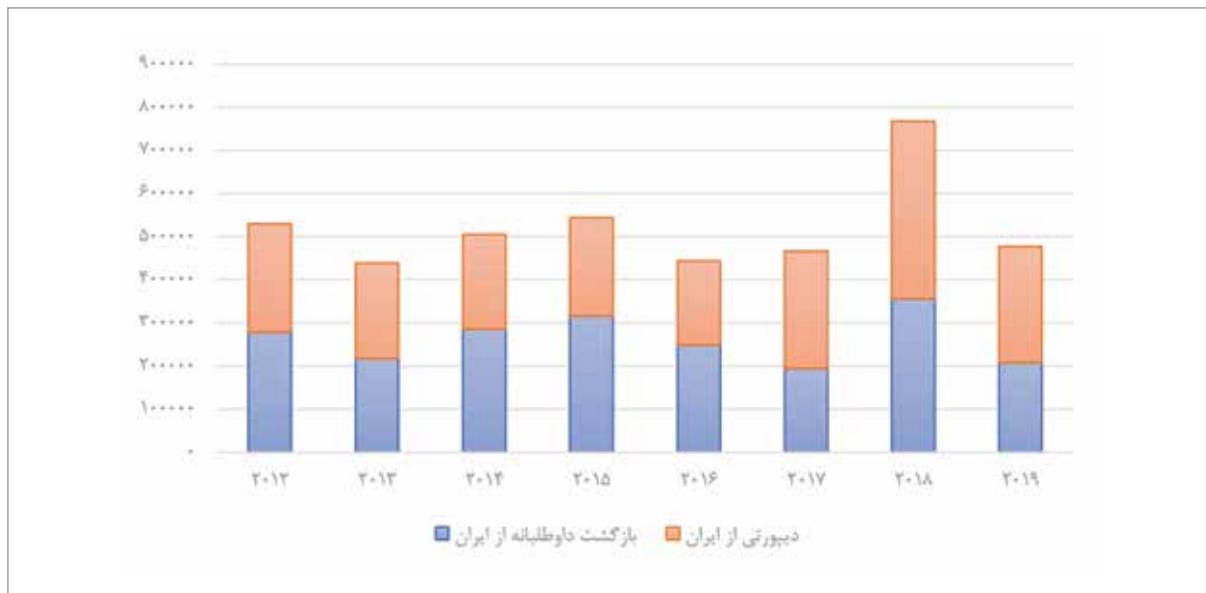
* آمار مربوط به سال از اول ژانویه تا ۲۸ دسامبر ۲۰۱۹ (مجموع داده‌های ماهانه و یا هفتگی) در نظر گرفته شده است.

** علت اختلاف جزئی داده‌های سال ۲۰۱۸ با مجموع داده‌هایی که به تفکیک ماهیانه در این سال استخراج شده‌اند، این است که در گزارش‌هایی که داده‌های بازگشتی به تفکیک ماهیانه ارائه شده‌اند، داده‌ها به تفکیک داوطلبانه و تبعیدی منتشر نشده است و لذا آمارهای مربوط به ۲۰۱۸ در این جدول بر اساس گزارش زیر می‌باشد:

https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_afghanistan-return_of undocumented_afghans_situation_report_23_-29_dec_2018_003.pdf

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۲۳۶

نمودار -۱۶۱- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشتی از ایران (۲۰۱۲ تا ۲۰۱۹)

(سپتامبر و اکتبر)، کشور ایران را ترک کرده و به وطن خود بازگشته‌اند. حال آنکه در ماه‌های سرد سال (ژانویه و فوریه) آمار بازگشت مهاجران کاهش یافته است.

روندهای بازگشت مهاجران فاقد مرک افغانستانی از ایران در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ نشان می‌دهد که به طور متوسط، اکثر مهاجران بازگشته را کارگران مهاجر فصلی تشکیل می‌دهند که در پایان ماه‌های گرم سال

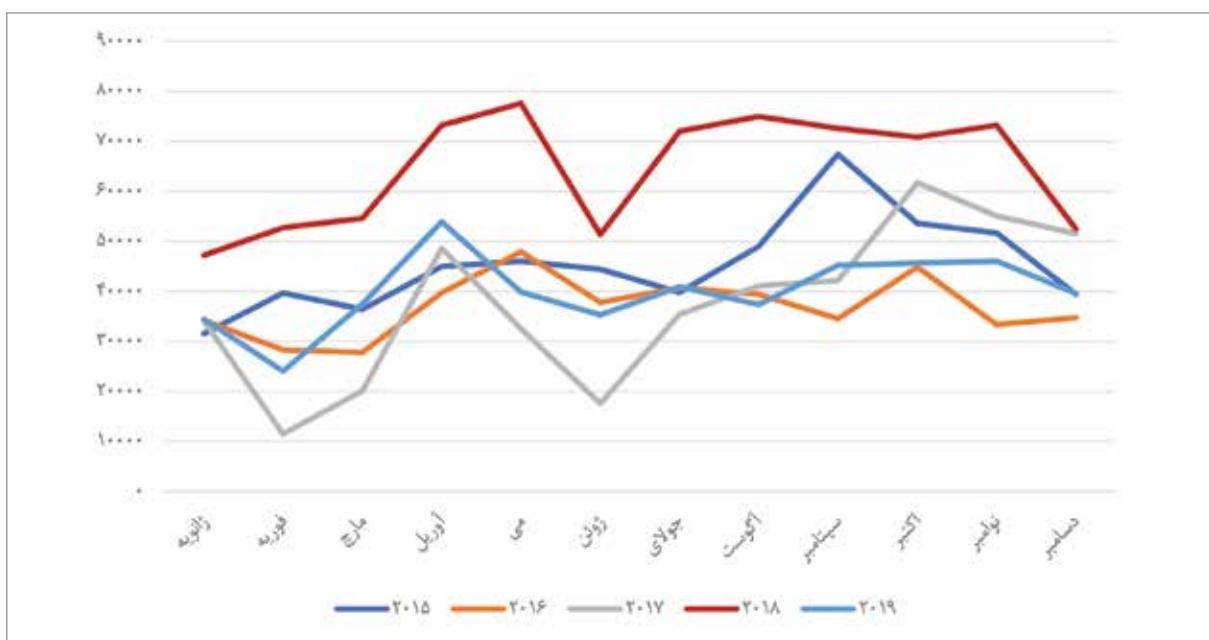
جدول ۴۷- تعداد مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بازگشته از ایران به تفکیک ماه (۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹)

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	
۳۴۴۱۳	۴۷۲۶۶	۳۴۰۵۸	۳۴۱۸۸	۳۱۵۳۵	ژانویه
۲۴۰۷۱	۵۲۷۵۷	۱۱۴۸۵	۲۸۳۰۲	۳۹۶۶۹	فوریه
۳۷۵۱۲	۵۴۶۳۹	۲۰۱۳۴	۲۷۸۲۸	۳۶۴۱۱	ماрچ
۵۳۸۹۸	۷۳۲۲۸	۴۸۶۰۹	۳۹۷۲۶	۴۴۹۸۱	آوریل
۳۹۸۸۶	۷۷۶۱۰	۳۲۴۶۲	۴۷۹۴۱	۴۶۰۵۶	می
۳۵۲۷۷	۵۱۳۸۶	۱۷۶۳۰	۳۷۸۰۵	۴۴۴۵۵	ژوئن
۴۰۹۴۷	۷۲۰۵۵	۳۵۴۰۴	۴۰۷۲۶	۳۹۷۸۳	جولای
۳۷۳۸۹	۷۴۹۶۰	۴۱۰۸۹	۳۹۴۳۱	۴۸۹۹۲	آگوست
۴۵۲۱۶	۷۲۶۳۲	۴۲۱۶۶	۳۴۵۰۳	۶۷۳۹۲	سپتامبر
۴۵۶۷۶	۷۰۸۵۵	۶۱۷۴۷	۴۴۸۸۴	۵۳۶۳۵	اکتبر
۴۶۰۲۶	۷۲۲۲۳	۵۵۱۱۴	۳۳۳۸۶	۵۱۶۹۴	نوامبر
۳۹۵۹۱	۵۲۵۰۷	۵۱۵۷۱	۳۴۷۵۷	۳۹۴۱۳	دسامبر
۴۷۹۹۰۲	۷۷۳۱۲۵	۴۵۱۴۶۹	۴۴۳۵۲۷	۵۴۴۰۱۶	جمع

(IOM,2016; 2017a; 2017b; 2017c; 2017d; 2017e; 2017f; 2017g; 2018; 2019; 2020a; 2020b)

منبع:

۲۳۷

نمودار ۱۶۲- بازگشت مهاجران فاقدمدرک افغانستانی از ایران به تفکیک ماههای سال (۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹)

در ادامه آمار بازگشت پناهندگان و مهاجران فاقد مدرک افغانستانی از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ به تفکیک داده‌های ماهیانه و در قالب جداول و نمودارهای جداگانه ارائه می‌شود:

۴-۳-۴-۴- آمار بازگشت مهاجران افغانستانی در سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۹ (به تفکیک ماههای سال)

به وطن خود، ۸۲ درصد مهاجران از کشور ایران بوده‌اند که بیش از نیمی از آنها یعنی ۵۸ درصد به صورت داوطلبانه به کشور خود بازگشته‌اند.

- آمار بازگشت مهاجران افغانستانی در سال ۲۰۱۵ طبق برآورد IOM در سال ۲۰۱۵، حدود ۵۴۴ هزار و ۱۶ مهاجر فاقد مرک از کشورهای ایران و پاکستان به افغانستان بازگشته‌اند. به علاوه از کل مهاجران بازگشته

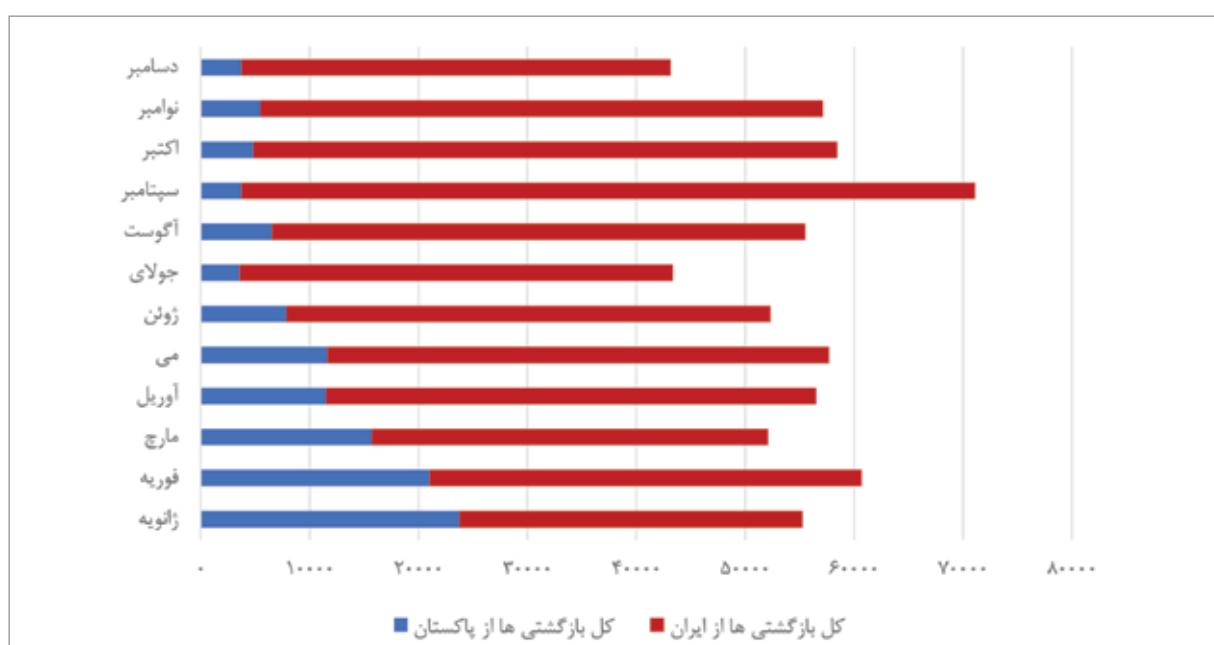
جدول ۴۸- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشته به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۵

سال ۲۰۱۵	بازگشت داوطلبانه از پاکستان	بازگشت داوطلبانه از ایران	دیپورت از پاکستان	دیپورت از ایران	کل بازگشتی‌ها از ایران	کل بازگشتی‌ها از ایران و پاکستان	کل بازگشتی‌ها از ایران
ژانویه	۲۲۲۷۴	۱۸۶۱۳	۱۴۷۲	۱۲۹۲۲	۳۱۵۳۵	۵۵۲۸۱	۵۵۲۸۱
فوریه	۱۹۲۰۳	۲۰۲۵۱	۱۸۱۰	۱۹۴۱۸	۳۹۶۶۹	۶۰۶۸۲	۶۰۶۸۲
مارس	۱۳۶۱۰	۲۰۲۱۰	۲۰۹۲	۱۶۲۰۱	۱۵۷۰۲	۳۶۴۱۱	۵۲۱۱۳
آوریل	۹۹۶۶	۲۵۴۲۸	۱۵۵۹	۱۹۵۵۳	۱۱۵۲۵	۴۴۹۸۱	۵۶۵۰۶
مای	۹۹۶۱	۲۷۱۰۲	۱۶۵۹	۱۸۹۵۴	۱۱۶۲۰	۴۶۰۵۶	۵۷۶۷۶
ژوئن	۶۸۳۶	۲۶۱۹۹	۱۰۱۸	۱۸۲۵۶	۷۸۵۴	۴۴۴۵۵	۵۲۳۰۹
جولای	۲۷۹۰	۲۴۳۲۶	۷۷۶	۱۵۴۴۷	۳۵۶۶	۳۹۷۸۳	۴۳۳۴۹
آگوست	۵۰۱۲	۳۱۸۵۶	۱۵۱۴	۱۷۱۳۶	۶۵۲۶	۴۸۹۹۲	۵۵۵۱۸
سپتامبر	۲۷۵۰	۳۹۴۰۰	۹۷۴	۲۷۹۹۲	۳۷۲۴	۶۷۳۹۲	۷۱۱۱۶
اکتبر	۳۳۷۶	۲۷۱۶۳	۱۴۲۹	۲۶۴۷۲	۴۸۰۵	۵۳۶۳۵	۵۸۴۴۰
نوامبر	۲۴۷۶	۳۱۶۵۷	۲۹۷۷	۲۰۰۳۷	۵۴۵۳	۵۱۶۹۴	۵۷۱۴۷
دسامبر	۱۷۸۸	۲۴۲۰۰	۱۹۵۷	۱۵۲۱۳	۳۷۴۵	۳۹۴۱۳	۴۳۱۵۸
جمع	۱۰۰۰۴۲	۳۱۶۴۱۵	۱۹۲۳۷	۲۲۷۶۰۱	۱۱۹۲۷۹	۵۴۴۰۱۶	۶۶۳۲۹۵

منبع: (IOM, 2016)

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۲۳۸

نمودار ۱۶۳- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشته به وطن خود به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۵

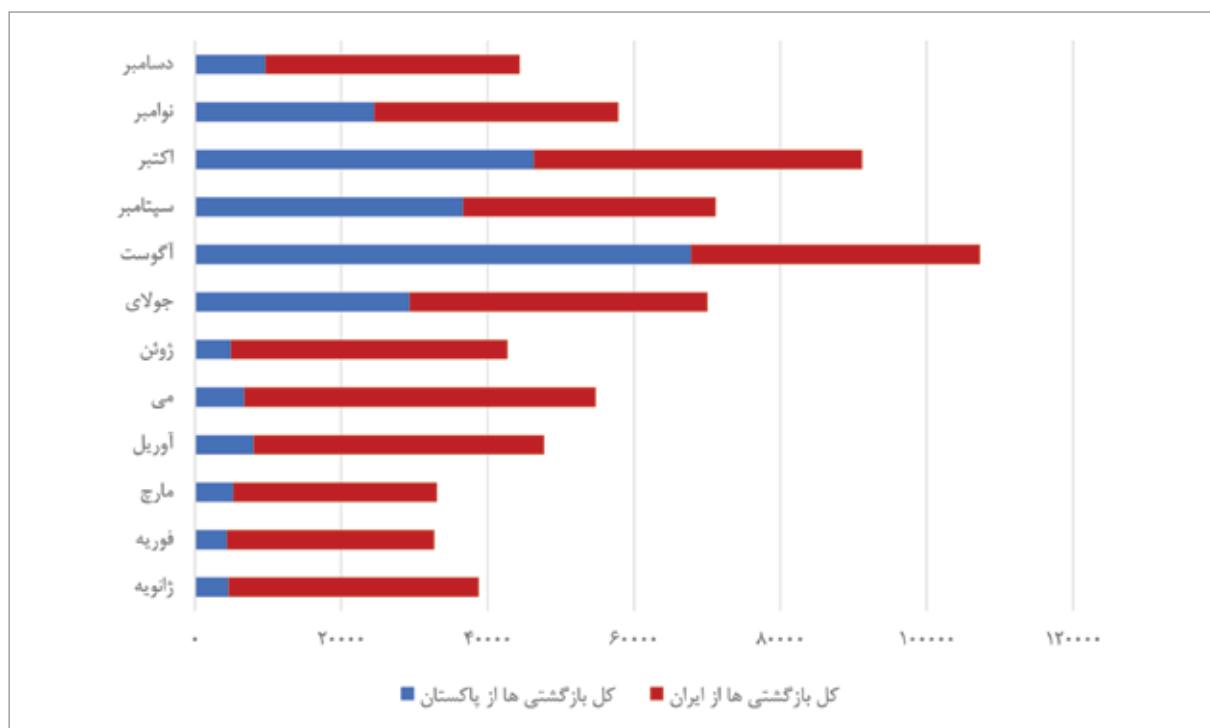
بازگشتند که بیش از نیمی از این مهاجران (۵۲ درصد) از کشور ایران بودند. این موضوع حاکی از این است که در سال ۲۰۱۶ تعداد زیادی از مهاجران و بخصوص پناهندگان افغانستانی ساکن در پاکستان به کشور خود بازگشته‌اند. مهم‌ترین دلیل آن را می‌توان در افزایش کمک‌های ارائه شده (کمک نقدی) برای مهاجران بازگشته از این کشور و همچنین تغییرات سیاستی در این کشور دانست.

- آمار بازگشت مهاجران افغانستانی در سال ۲۰۱۶ پس از سال ۲۰۱۸ که شاهد بالاترین میزان بازگشت مهاجران فاقد مرک افغانستانی به کشور خود بوده است، در سال ۲۰۱۶ نیز حدود ۶۹۲ هزار نفر به افغانستان بازگشتند. در این میان، ۶۹ درصد از کل مهاجران بازگشته افغانستانی یعنی حدود ۴۷۴ هزار نفر به صورت داوطلبانه از کشورهای ایران و پاکستان به کشور خود

جدول ۴۹- تعداد مهاجران فاقد مرک افغانستانی بازگشته به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۶

سال ۲۰۱۶	بازگشت داوطلبانه از پاکستان	بازگشت داوطلبانه از ایران	دیپورت پاکستان	دیپورت از ایران	کل بازگشته از پاکستان	کل بازگشته از ایران	کل بازگشته از ایران و پاکستان
ژانویه	۱۷۶۶	۱۷۶۷۷	۲۸۳۸	۱۶۵۱۱	۴۶۰۴	۳۴۱۸۸	۳۸۷۹۲
فوریه	۱۸۱۶	۱۴۳۸۳	۲۵۷۳	۱۳۹۱۹	۴۳۸۹	۲۸۳۰۲	۳۲۶۹۱
مارس	۲۸۷۶	۱۴۴۵۶	۲۳۴۹	۱۳۳۷۲	۵۲۲۵	۲۷۸۲۸	۳۳۰۵۳
آوریل	۴۵۷۹	۲۱۱۰۳	۳۴۱۰	۱۸۶۲۳	۷۹۸۹	۳۹۷۲۶	۴۷۷۱۵
مای	۴۹۸۲	۲۸۱۱۲	۱۷۹۰	۱۹۸۲۹	۶۷۷۲	۴۷۹۴۱	۵۴۷۱۳
ژوئن	۳۲۴۹	۲۰۳۹۲	۱۶۶۶	۱۷۴۱۳	۴۹۱۵	۳۷۸۰۵	۴۲۷۲۰
جولای	۲۷۸۶۳	۲۱۲۲۶	۱۴۷۲	۱۹۵۰۰	۲۹۳۳۵	۴۰۷۲۶	۷۰۰۶۱
آگوست	۶۵۹۴۶	۲۲۱۸۸	۱۸۵۸	۱۷۲۴۳	۶۷۸۰۴	۳۹۴۳۱	۱۰۷۲۳۵
سپتامبر	۳۴۶۹۴	۲۰۹۶۸	۱۹۱۸	۱۳۵۸۵	۳۶۶۱۲	۳۴۵۵۳	۷۱۱۶۵
اکتبر	۴۴۷۱۰	۲۷۷۵۹	۱۵۶۹	۱۷۱۲۵	۴۶۲۷۹	۴۴۸۸۴	۹۱۱۶۳
نوامبر	۲۳۸۰۷	۱۹۲۹۶	۶۹۵	۱۴۰۹۰	۲۴۵۰۲	۳۳۳۸۶	۵۷۸۸۸
دسامبر	۹۱۸۲	۲۱۲۰۴	۴۴۶	۱۳۵۵۳	۹۶۲۸	۳۴۷۵۷	۴۴۳۸۵
جمع	۲۲۵۴۷۰	۲۴۸۷۶۴	۲۲۵۸۴	۱۹۴۷۶۳	۲۴۸۰۵۴	۴۴۳۵۲۷	۶۹۱۵۸۱

(IOM, 2016) منبع:

نمودار ۱۶۴- تعداد مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بازگشتی به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۷

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۲۴۰

فاقدمدرک افغانستانی از کشورهای ایران و پاکستان به وطن خود بازگشتند که ۸۲ درصد آنها از کشور ایران بودند. نکته قابل توجهتر اینکه از سال ۲۰۱۷ تعداد مهاجران دیپورت شده از ایران از تعداد مهاجران فاقدمدرک بازگشتی بصورت داوطلبانه پیشی گرفته است. به طور مثال در سال ۲۰۱۷ بیش از نیمی از مهاجران بازگشته از ایران یعنی حدود ۵۸ درصد به کشور خود دیپورت شدند و تنها ۴۲ درصد آنها به صورت داوطلبانه به کشور خود بازگشته‌اند. از جمله دلایل افزایش آمار مهاجران فاقد مدرک افغانستانی دیپورت شده از سال ۲۰۱۷ به بعد می‌توان به خروج غیرقانونی مهاجران افغانستانی از ایران به سمت کشور ترکیه اشاره کرد که قصد داشتنند از طریق مرزهای ایران به کشور ترکیه و یا سایر کشورهای اروپایی مهاجرت کنند که پس از دستگیری از کشور اخراج شده‌اند.

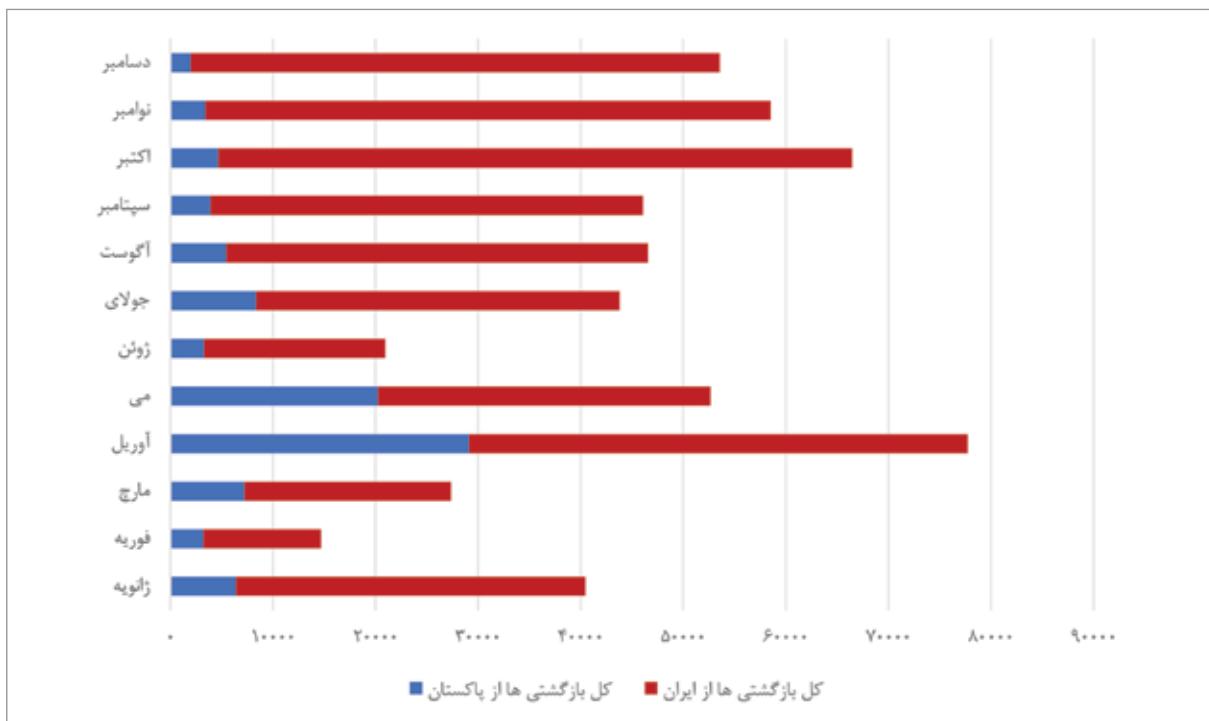
● آمار بازگشت مهاجران افغانستانی در سال ۲۰۱۷
با توجه به اینکه داده‌های هفتگی منتشر شده توسط IOM در خصوص بازگشت مهاجران فاقد مدرک افغانستانی در سال ۲۰۱۷، در برخی از ماه‌های سال (جولای و آگوست) به صورت ماهیانه منتشر نشده است، لذا داده‌های مربوط به این دو ماه بصورت مجموع داده‌های هفتگی در جدول زیر ارائه شده است. به عبارت دیگر داده‌های ماه جولای از یک تا ۲۹ جولای محاسبه شده و برای ماه آگوست، مجموع داده‌های هفتگی از یک آگوست تا دو سپتامبر مورد محاسبه قرار گرفته است. بر این اساس آمار کل بازگشتی‌ها که بصورت مجموع ماه‌های سال منتشر شده با آنچه که در سایر گزارش‌ها به صورت سالیانه آمده است، تفاوت اندکی را نشان می‌دهد.
به طور کلی در سال ۲۰۱۷ حدود ۵۴۹ هزار مهاجر

جدول ۵۰- تعداد مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بازگشتی به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۷

سال ۲۰۱۷	بازگشت داوطلبانه از پاکستان	بازگشت داوطلبانه از ایران	دیپورت از پاکستان	دیپورت از ایران	کل بازگشتی ها از ایران	کل بازگشتی ها از پاکستان	کل بازگشتی ها از ایران و پاکستان
ژانویه	۵۸۹۹	۱۸۴۷۳	۴۹۹	۱۵۵۸۵	۶۳۹۸	۳۴۰۵۸	۴۰۴۵۶
فوریه	۲۵۵۶	۴۶۷۶	۶۵۳	۶۸۰۹	۳۲۰۹	۱۱۴۸۵	۱۴۶۹۴
مارس	۶۸۸۳	۷۶۳۵	۳۴۵	۱۲۴۹۹	۷۲۲۸	۲۰۱۳۴	۲۷۳۶۲
آوریل	۲۸۸۱۶	۱۴۲۳۸	۳۰۱	۳۴۳۷۱	۲۹۱۱۷	۴۸۶۰۹	۷۷۷۲۶
می	۲۰۰۰۰	۱۰۱۸۸	۲۱۰	۲۲۲۷۴	۲۰۲۱۰	۳۲۴۶۲	۵۲۶۷۲
ژوئن	۳۱۰۱	۶۹۴۳	۱۹۹	۱۰۶۸۷	۳۳۰۰	۱۷۶۳۰	۲۰۹۳۰
جولای	۷۹۷۶	۱۰۷۳۵	۳۹۹	۲۴۶۶۹	۸۳۷۵	۳۵۴۰۴	۴۳۷۷۹
آگوست	۵۰۳۴	۱۴۲۳۸	۴۱۵	۲۶۸۵۱	۵۴۴۹	۴۱۰۸۹	۴۶۵۳۸
سپتامبر	۳۷۰۳	۱۵۴۳۲	۲۰۷	۲۶۷۳۴	۳۹۱۰	۴۲۱۶۶	۴۶۰۷۶
اکتبر	۴۳۸۱	۳۰۲۳۲	۳۱۳	۳۱۵۱۵	۴۶۹۴	۶۱۷۴۷	۶۶۴۴۱
نوامبر	۳۰۷۸	۲۹۱۷۶	۳۵۸	۲۵۹۳۸	۳۴۳۶	۵۵۱۱۴	۵۸۵۵۰
دسامبر	۱۸۰۸	۲۶۹۱۴	۱۷۹	۲۴۶۵۷	۱۹۸۷	۵۱۵۷۱	۵۳۵۵۸
جمع	۹۳۲۳۵	۱۸۸۸۸۰	۴۰۷۸	۲۶۲۵۸۹	۹۷۳۱۳	۴۵۱۴۶۹	۵۴۸۷۸۲

منبع: (IOM, 2017a;2017b;2017c;2017d;2017e;2017f;2017g)

*لازم به توضیح است که به دلیل عدم انتشار آمارهای بازگشت در ماههای جولای و آگوست، داده‌های ارائه شده در (۲۹-۰۱ جولای) (۰۱ آگوست تا ۰۲ سپتامبر) برای این دو ماه مورد استناد قرار گرفته است.

نمودار ۱۶۵- تعداد مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بازگشتی به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۷

بالا اشاره شد، در سال ۲۰۱۸، بیشترین آمار بازگشت مهاجران فاقدمدرک افغانستانی ثبت شده است. به طوریکه میزان آن نسبت به سال قبل ۳۲ درصد افزایش یافته است.

لذا بر این اساس از کل ۸۰۶ هزار مهاجر فاقدمدرک بازگشتی به افغانستان در این سال، ۹۶ درصد از ایران و تنها ۴ درصد از کشور پاکستان بوده است.

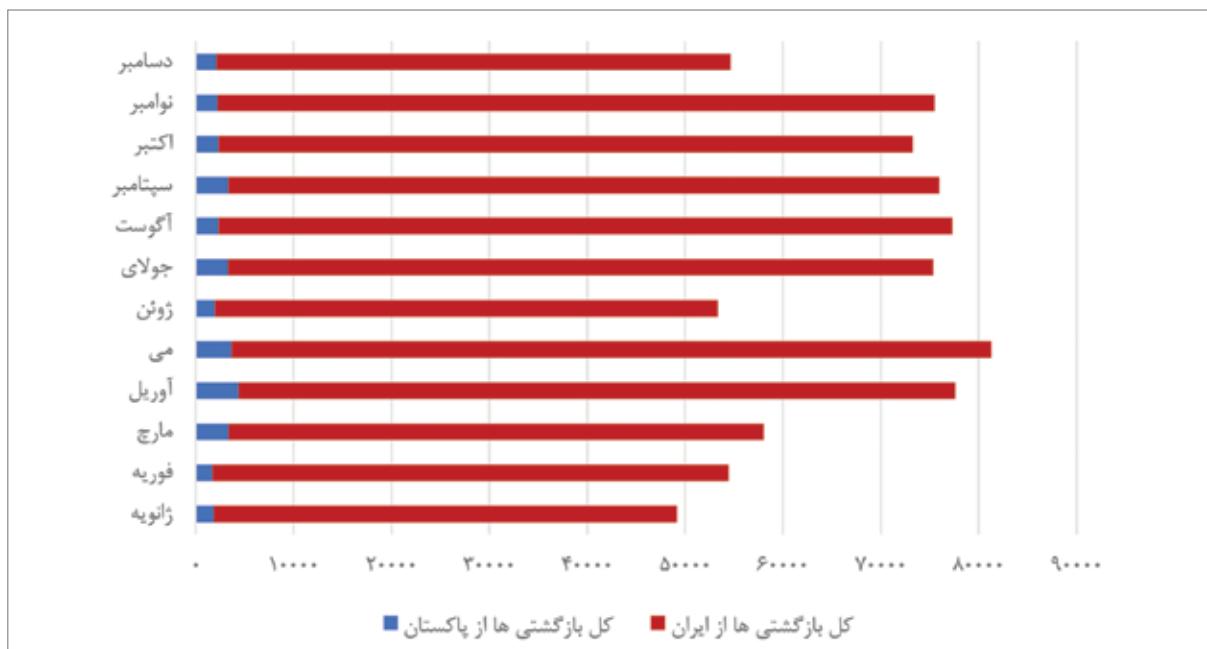
● آمار بازگشت مهاجران افغانستانی در سال ۲۰۱۸ در سال ۲۰۱۸ تعداد مهاجران فاقدمدرک بازگشتی از افغانستان به حدود ۷۷۰ هزار نفر رسیده است که از این تعداد از ابتدای ژانویه تا ۲۹ دسامبر ۲۰۱۸، تعداد ۳۵۵ هزار و ۵۲۳ نفر بصورت داوطلبانه به کشور خود بازگشته‌اند و ۴۱۲ هزار و ۱۴۰ نفر از این مهاجران از ایران دیپورت شده‌اند (IOM, 2018)^۱ همان‌طور که در

جدول ۵۱- تعداد مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بازگشتی به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۸

سال ۲۰۱۸	کل بازگشتی‌ها از پاکستان	کل بازگشتی‌ها از ایران	کل بازگشتی‌ها از ایران و پاکستان
ژانویه	۱۸۸۱	۴۷۲۶۶	۴۹۱۴۷
فوریه	۱۷۰۷	۵۲۷۵۷	۵۴۴۶۴
مارس	۳۳۹۰	۵۴۶۳۹	۵۸۰۲۹
آوریل	۴۳۹۲	۷۳۲۲۸	۷۷۶۲۰
می	۳۶۶۶	۷۷۶۱۰	۸۱۴۷۶
ژوئن	۱۹۷۱	۵۱۳۸۶	۵۳۳۵۷
جولای	۳۲۹۴	۷۲۰۵۵	۷۵۳۴۹
آگوست	۲۳۴۵	۷۴۹۶۰	۷۷۳۰۵
سپتامبر	۳۳۴۲	۷۲۶۳۲	۷۵۹۷۴
اکتبر	۲۳۷۷	۷۰۸۵۵	۷۳۲۳۲
نوامبر	۲۲۵۲	۷۳۲۳۰	۷۵۴۸۲
دسامبر	۲۱۰۵	۵۲۵۰۷	۵۴۶۱۲
جمع	۳۲۷۲۲	۷۷۳۱۲۵	۸۰۵۸۴۷

منبع: (IOM, UNHCR, 2019)

۱. https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_afghanistan-return_of undocumented_afghans_-situation_report_23_-_29_dec_2018_003.pdf

نمودار ۱۶۶- تعداد مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بازگشته از ایران و پاکستان به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۸

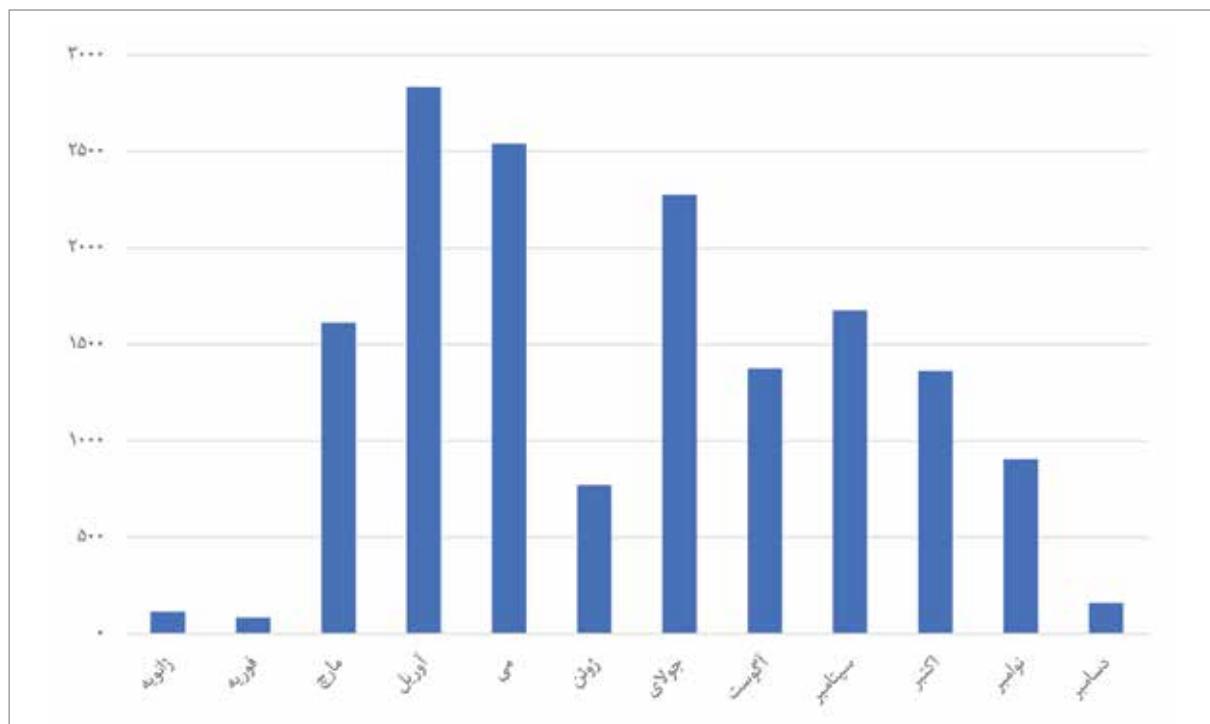
کرده است. بر اساس این گزارش حدود ۱۵ هزار و ۶۹۹ پناهندگان در سال ۲۰۱۸ از کشورهای ایران و پاکستان به افغانستان بازگشته‌اند که از این تعداد ۱۹۶۴ نفر از ایران و ۱۳ هزار و ۵۸۴ نفر از پاکستان به کشور خود بازگشتند. لازم به ذکر است که حدود یک سوم از کل پناهندگان بازگشتی در ماه‌های آوریل و می ثبت شده‌اند.

با توجه به شرایط سال ۲۰۱۸ علاوه بر مهاجران فاقدمدرک تعدادی از پناهندگان افغانستانی نیز به کشور خود بازگشته‌اند. بر همین اساس سازمان بین‌المللی مهاجرت به همکاری کمیساريای عالی پناهندگان، علاوه بر آمار مربوط به بازگشت مهاجران فاقدمدرک افغانستانی، داده‌های مربوط به بازگشت پناهندگان را نیز در سال ۲۰۱۸ منتشر

جدول ۵۲- تعداد پناهندگان بازگشته افغانستانی از ایران و پاکستان به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۸

سال	کل پناهندگان بازگشته از ایران و پاکستان
۲۰۱۸	۱۱۳
ژانویه	۸۳
فوریه	۱۶۱۲
مارس	۲۸۳۳
آوریل	۲۵۳۹
می	۷۷۱
ژوئن	۲۲۷۴
جولای	۱۳۷۴
آگوست	۱۶۷۵
سپتامبر	۱۳۶۲
اکتبر	۹۰۴
نومبر	۱۵۹
دسامبر	۱۵۶۹۹
جمع	

(IOM & UNHCR, 2019)

نمودار ۱۶۷ - تعداد پناهندگان افغانستانی بازگشته از ایران و پاکستان به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۸

از طرف دیگر، با مقایسه آمار مهاجران فاقد مدرک بازگشته از ایران و پاکستان در این سال می‌توان دریافت که حدود ۹۶ درصد از کل مهاجران فاقد مدرک بازگشته به افغانستان مربوط به ایران و تنها ۴ درصد مربوط به پاکستان بوده است. به علاوه ۱۲ درصد از کل بازگشته‌های این سال در ماه آوریل صورت گرفته است. از ابتدای ژانویه تا ۲۸ دسامبر ۲۰۱۹ تعداد مهاجران فاقد مدرک بازگشته از ایران که به صورت داوطلبانه به کشور خود بازگشته‌اند ۲۰۸ هزار و ۵۹ نفر می‌باشد و تعداد مهاجران دیپورت شده در این بازه زمانی ۲۶۸ هزار و ۸۲۸ نفر به ثبت رسیده است.

● آمار بازگشت مهاجران افغانستانی در سالهای ۲۰۱۹ همان‌گونه که اشاره شد در سال ۲۰۱۹، نرخ بازگشت مهاجران افغانستانی از ایران و پاکستان در مقایسه با سال ۲۰۱۸ با افت مواجه شده و به کمترین میزان خود در طی پنج سال گذشته رسیده است.

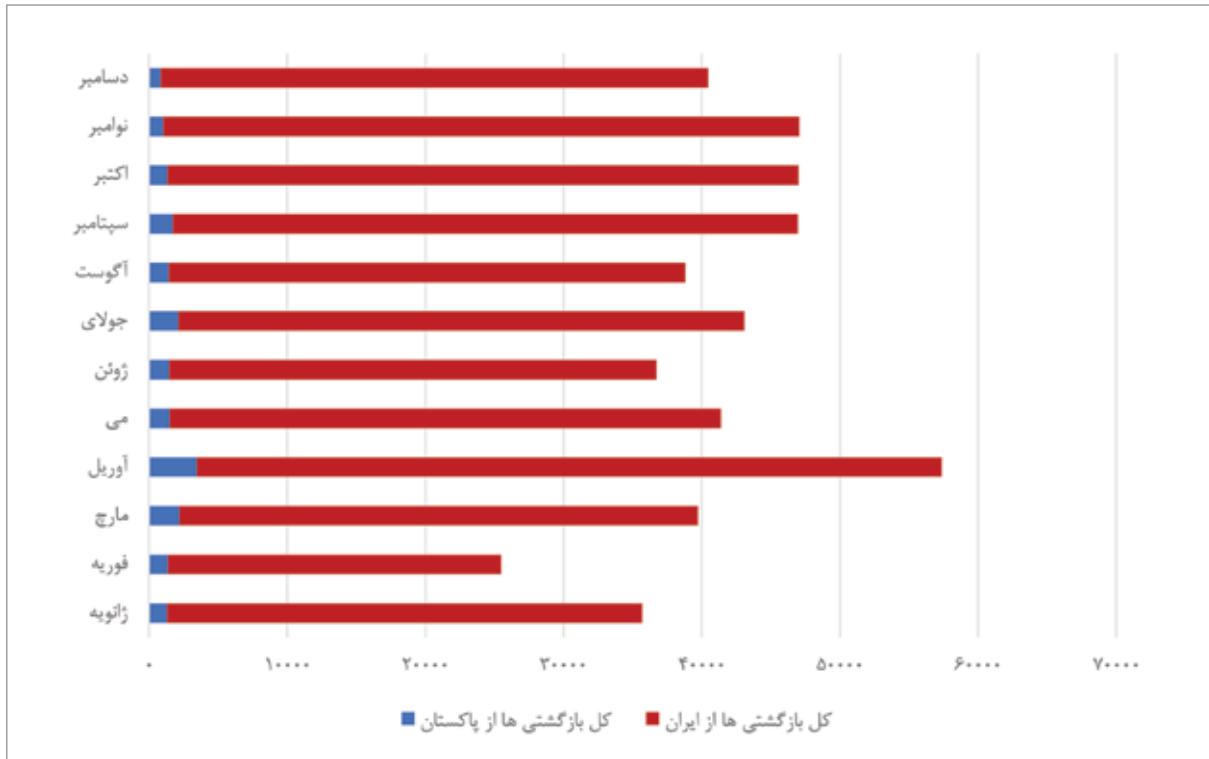
به عبارت دیگر حدود ۵۰۰ هزار نفر از مهاجران فاقد مدرک در این سال از کشورهای ایران و پاکستان به افغانستان بازگشته اند که این میزان در مقایسه با سال گذشته ۳۸ درصد کاهش نشان می‌دهد. علت این امر را می‌توان ثبات نسبی قیمت ارز نسبت به سال گذشته و افزایش نسبی دستمزدها دانست که میزان میل به بازگشت را در میان مهاجران فاقد مدرک بازگشته کاهش

جدول ۵۳- تعداد مهاجران فاقد مدرک افغانستانی بازگشتی به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۹

سال ۲۰۱۹	کل بازگشتی‌ها از پاکستان	کل بازگشتی‌ها از ایران	کل بازگشتی‌ها از پاکستان و ایران
ژانویه	۱۲۹۱	۳۴۴۱۳	۳۵۷۰۴
فوریه	۱۳۷۶	۲۴۰۷۱	۲۵۴۴۷
مارس	۲۲۰۲	۳۷۵۱۲	۳۹۷۱۴
آوریل	۳۴۵۳	۵۳۸۹۸	۵۷۳۵۱
مای	۱۴۸۸	۳۹۸۸۶	۴۱۳۷۴
ژوئن	۱۴۴۰	۳۵۲۷۷	۳۶۷۱۷
جولای	۲۱۲۲	۴۰۹۴۷	۴۳۰۷۹
آگوست	۱۴۲۲	۳۷۳۸۹	۳۸۸۱۱
سپتامبر	۱۷۲۴	۴۵۲۱۶	۴۶۹۴۰
اکتبر	۱۳۴۱	۴۵۶۷۶	۴۷۰۱۷
نوامبر	۱۰۳۴	۴۶۰۲۶	۴۷۰۶۰
دسامبر	۸۶۷	۳۹۵۹۱	۴۰۴۵۸
جمع	۱۹۷۷۰	۴۷۹۹۰۲	۴۹۹۶۷۲

(IOM, 2020a; 2020b) منبع:

۲۴۵

نمودار ۱۶۸- تعداد مهاجران فاقد مدرک افغانستانی بازگشتی به تفکیک ماه در سال ۲۰۱۹

در آلمان، در سال ۲۰۱۸، درخواست پناهجویی از کشورهای مختلف جهان $\frac{1}{3}$ درصد افزایش داشته و به ۱۶۲ هزار متقاضی رسیده است؛ از این تعداد، ۱۱ هزار تقاضاً توسط پناهجویان ایرانی ثبت شده است. در هلند، بیشترین افزایش ثبت اولین درخواست پناهجویی نسبت به سال گذشته (۲۰۱۷) از سوی ایرانیان صورت گرفته و در حدود ۹۰۰ تقاضای پناهجویی، حدود ۱۱۵۰ نفر بیش از سال ۲۰۱۷، ثبت شده است. در کشور رومانی، ایران تنها با حدود ۱۰۰ تقاضای پناهجویی در سه کشور اول پناهجویی‌رفت به این کشور قرار گرفته است.

در سوئد، تعداد ثبت اولین درخواست پناهجویان ایرانی در سال ۲۰۱۸، ۱۰۰ نفر و در ترکیه این میزان برابر با ۶۴۰۰ درخواست بوده است. همچنین در انگلستان، ایران با تعداد ۴ هزار متقاضی یکی از اصلی‌ترین کشورهای پناهجویی‌رفت به این کشور بوده است.

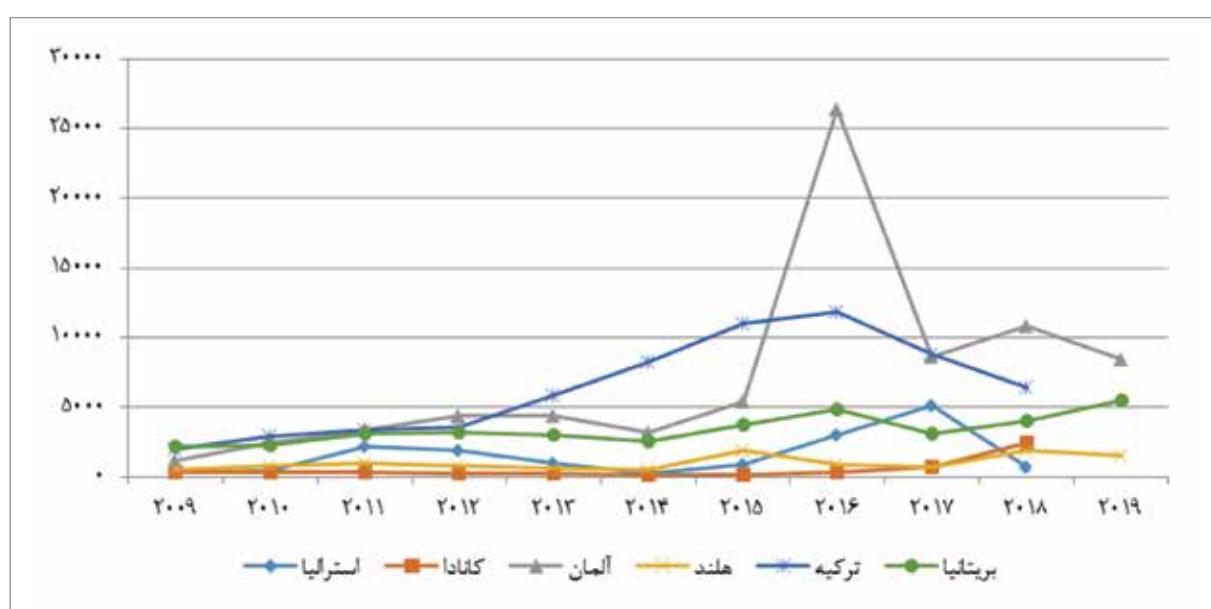
۴-۵-پناهجویان ایرانی در سایر کشورها

۴-۵-۱-کشورهای مقصد پناهجویان ایرانی در ده سال گذشته

پناهجویان ایرانی در سال ۲۰۱۸ در کشورهای اتریش، آلمان، هلند، سوئد، ترکیه، انگلستان و رومانی جزو سه ملیت اول پناهجویان بودند. در اتریش بیشترین افزایش متقاضی پناهندگی از سوی ایرانیان با در حدود هزار متقاضی و ۱۰۰ نفر بیش از سال ۲۰۱۷ بوده است، در صورتی که در استرالیا بیشترین کاهش تقاضای پناهجویی در رابطه با پناهجویان ایرانی رخ داده که ۴۳۰۰ نفر کمتر از سال قبل بوده است. در دانمارک نیز تعداد پناهجوی ایرانی در سال ۲۰۱۸، بیشترین افزایش را در این کشور به خود اختصاص داده و به تعداد ۵۰۰ نفر بیش از سال قبل رسیده است.

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۲۴۶

نمودار ۱۶۹- اصلی‌ترین مقاصد پناهجویان ایرانی (۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹)

منبع: OECD Stat؛ Eurostat؛ استخراج شده در ۱۹ می ۲۰۲۰

* داده‌های در دسترس در OECD Stat برای سه کشور استرالیا، کانادا و ترکیه

ترکیه به عنوان یکی از مقاصد اصلی پناهجویان ایرانی در سال‌های اخیر است. هم‌چنانکه داده‌های جدول زیر نیز نشان می‌دهد، مقصد اصلی پناهجویان ایرانی در سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹ در بین کشورهای EU و EFTA،

نمودار فوق ثبت پناهجویان ایرانی در هر سال را به تفکیک کشورهای منتخب عضو اتحادیه اروپا و EFTA و کشورهای منتخب عضو OECD، نشان می‌دهد. نکته قابل توجه در این نمودار ظهرور کشورهایی همچون

در سال ۲۰۱۷ به دنبال بهبود نسبی وضعیت اقتصادی در کشور و همچنین کنترل بیشتر مرزی در کشورهای اروپایی اتفاق افتاده است.

ابتدا آلمان و سپس بریتانیا بوده است. روند افزایش تعداد پناهجویان در سال ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ در جدول زیر قابل مشاهده بوده و در ادامه کاهش ورود پناهجویان ایرانی

جدول ۵۴- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای اولین بار در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۸,۴۰۵	۱۰,۸۵۵	۸,۶۱۰	۲۶,۴۲۵	۵,۳۹۵	۳,۱۹۵	۴,۴۲۵	۴,۳۵۰	۳,۳۵۰	۲,۴۷۵	۱,۱۷۰	آلمان
۵,۴۵۵	۴,۰۰۵	۳,۰۹۵	۴,۸۳۵	۳,۷۱۵	۲,۵۰۰	۲,۹۶۵	۳,۱۶۰	۳,۰۵۰	۲,۲۲۵	۲,۱۴۵	بریتانیا
۱,۵۳۵	۱,۸۷۰	۷۲۰	۸۸۵	۱,۸۸۵	۵۰۵	۵۹۵	۸۳۵	۹۳۰	۷۸۵	۵۰۰	هلند
۲,۳۲۵	۱,۷۳۰	۱,۲۹۵	۱,۰۸۵	۱۹۰	۲۹۵	۱۷۰	۲۱۰	۲۴۵	:	:	یونان
۹۸۵	۱,۰۹۵	۹۰۵	۹۳۵	۴,۲۷۰	۸۰۰	۱,۰۱۵	۱,۵۳۵	۱,۱۲۰	۱,۱۸۵	۱,۱۴۰	سوئد
۶۵۵	۱,۰۵۰	۹۵۰	۲,۴۰۰	۳,۳۸۰	۷۲۵	:	:	:	:	:	اتریش
۵۲۰	۶۰۵	۳۹۵	۳۹۰	۲۶۵	۱۷۰	۱۶۰	۲۳۰	۱۹۵	۴۰۰	۱۹۵	فرانسه
۷۱۰	۴۸۵	۲۰۰	۲۵۵	۴۵۰	۱۸۰	۲۰۵	۳۵۰	۳۸۵	۲۷۰	۲۷۰	بلژیک
۴۹۰	۴۵۵	۲۸۰	۵۳۰	۵۷۰	۱۱۵	۱۸۰	۳۱۵	۳۲۵	۲۷۵	۲۲۵	سوئیس
۲۷۰	۲۳۰	۲۲۵	۳۸۵	۲۶۰	۳۸۵	۳۹۵	۱۷۰	۲۳۵	۲۷۰	۱۶۵	ایتالیا
۱,۵۶۵	۱,۴۹۵	۱,۰۴۵	۲,۷۵۵	۶,۹۱۰	۱,۰۴۵	۱,۰۳۵	۱,۳۲۰	۱,۱۳۰	۱,۲۹۰	۱,۱۱۰	سایر
۲۲,۹۲۰	۲۳,۸۹۰	۱۷,۷۱۰	۴۰,۸۷۵	۲۷,۳۹۰	۹,۹۱۰	۱۱,۱۵۰	۱۲,۴۸۰	۱۰,۹۵۵	۹,۱۸۰	۶,۹۱۰	جمع کل

: به معنی اینکه هنوز داده‌ها توسط آن کشور ارائه نشده‌اند. / NA به معنی اینکه داده در دسترس نیست.

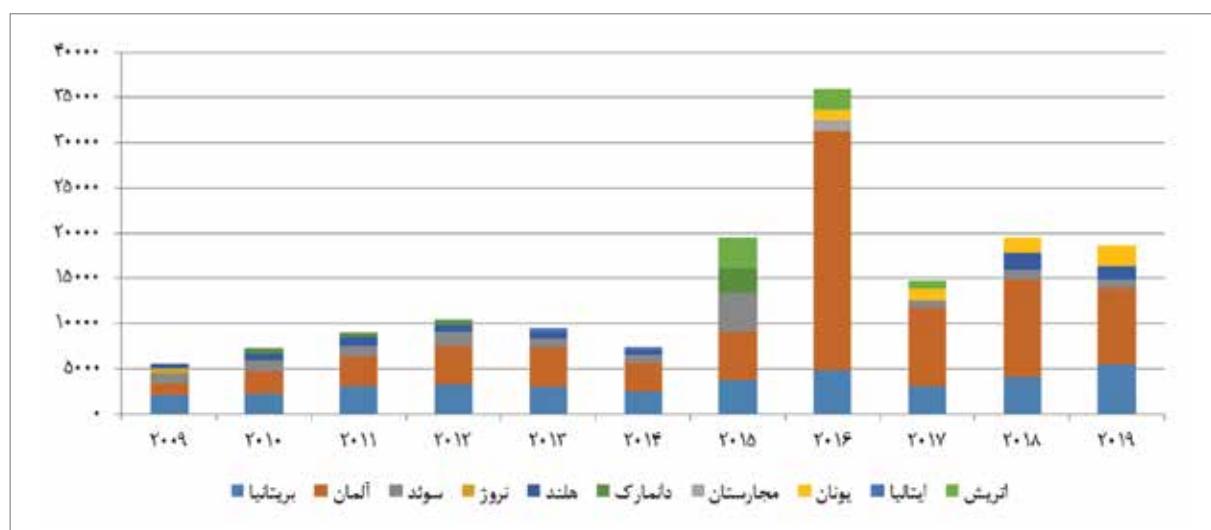
منبع: Eurostat، استخراج شده در ۱۹ می ۲۰۲۰، قابل دسترس در: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

نیز در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۷ میزان تعداد قبل توجهی از پناهجویان ایرانی بوده است. هلند که در سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۴ از سهم مشخصی در این نمودار برخوردار بوده است، در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۷، که با ورود گستردگی پناهجویان سایر کشورها به کشورهای اروپایی همزممان بوده است، از فهرست پنج کشور اول ثبت تقاضای پناهندگی توسط ایرانیان در بین کشورهای اروپایی خارج شده و دوباره از سال ۲۰۱۸ به این لیست بازگشته است. در سال ۲۰۱۹ نیز که در مجموع نزدیک به ۲۳ هزار پناهجوی ایرانی در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA ثبت شده است، کشور آلمان با حدود ۸ هزار پناهجوی ایرانی ثبت شده جدید همچنان مقصد اصلی پناهجویان ایرانی به شمار می‌رود. در سال ۲۰۱۹ پس از کشور آلمان به ترتیب کشورهای بریتانیا، یونان، هلند و سوئد بیشترین پناهجوی ایرانی را به ثبت رسانده‌اند که در مقایسه با سال ۲۰۱۸ در سه کشور

در نمودار زیر مشاهده می‌شود که در هر یک از سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۰۹ کدام یک از کشورهای اروپایی پنج مقصد اول پناهجویان ایرانی بوده است. می‌توان چنین برداشت کرد که آلمان و بریتانیا در تمامی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹ دو کشور اول مقصد برای پناهجویان ایرانی بوده‌اند و پس از آن سوئد در تمامی سال‌ها به غیر از سال ۲۰۱۶ و ۲۰۱۹، در رده‌ی سوم پذیرش پناهجویان ایرانی قرار بعد، کشور یونان به این فهرست اضافه شده و جزو ۵ کشور اول پذیرنده‌ی پناهجویان ایرانی قرار گرفته است. همچنان دانمارک در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۲ بعنوان یکی از پنج مقصد اصلی پناهجویان ایرانی بوده و پس از آن در سال ۲۰۱۵ دوباره به این فهرست بازگشته و از سال ۲۰۱۶ به بعد مجدد در بین پنج کشور اصلی مقصد پناهجویان ایرانی در بین کشورهای اروپایی قرار نگرفته است. کشور اتریش

کشورها همچون یونان که در گذشته در لیست پنج کشور اول برای پناهجویان ایرانی قرار نداشته‌اند به لیست این کشورها اضافه شده‌اند. در سال ۲۰۱۹ با اتخاذ سیاست‌های سختگیرانه‌تر توسط کشورهای اروپایی پناهجویان ایرانی بیشتری در کشور یونان و جزایر آن متوقف شده‌اند و از این‌رو تعداد پناهجوی ثبت شده ایرانی در کشور یونان در سال ۲۰۱۹ در مقایسه با سال گذشته آن افزایش یافته است.

آلمان، سوئد و هلند روند کاهشی بوده اما در دو کشور یونان و بریتانیا پناهجویان ایرانی بیشتری به ثبت رسیده است. در مجموع پنج کشور مذکور در دو سال گذشته میلادی مقصود اصلی پناهجویان ایرانی در بین کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA بوده‌اند. همچنین برخی از کشورها همچون اتریش تنها در دوره ورود گستردگی پناهجویان به کشورهای اروپایی در بین پنج مقصد اول پناهجویان ایرانی قرار داشته‌اند و پس از آن مجدد از این لیست خارج شده‌اند و برخی از

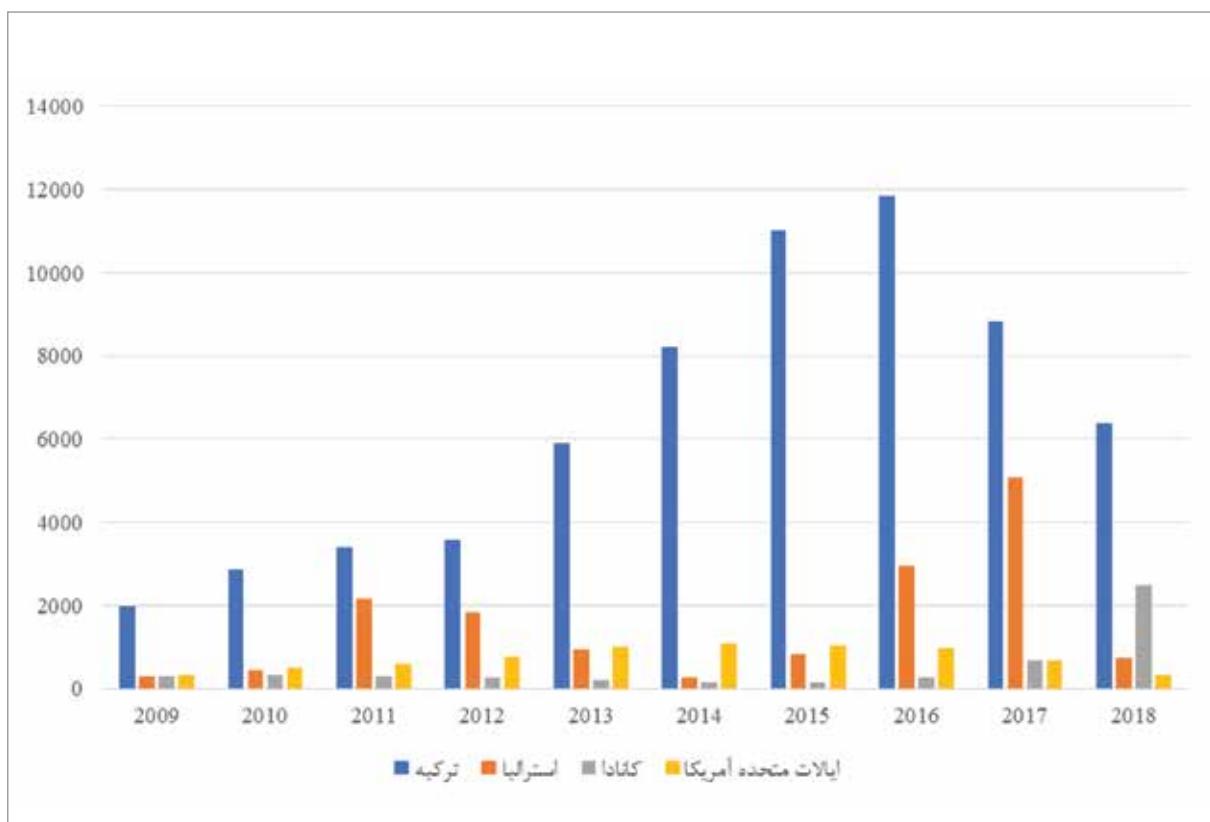
آن، بیشترین ثبت پناهجوی ایرانی را داشته و در سال ۲۰۱۶ و ۲۰۱۵ بیشترین تعداد پناهجوی ایرانی، بیش از ۱۱,۰۰۰ نفر، در این کشور ثبت شده‌اند. در سال ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶، استرالیا رتبه دوم ثبت پناهجوی ایرانی را در میان این چهار کشور داشته است.

در کشورهای عضو OECD، به غیر از کشورهای اروپایی نام برده شده در جدول بالا، چهار کشور ترکیه، استرالیا، کانادا و ایالات متحده آمریکا مقاصد اصلی پناهجویان ایرانی هستند. در میان این چهار کشور ترکیه، به دلیل داشتن مرز مشترک با ایران و سهولت دسترسی به

جدول ۵۵- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت شده در کشورهای منتخب عضو OECD

۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۶۳۸۷	۸۸۲۸	۱۱۸۵۶	۱۱۰۲۳	۸۲۰۲	۵۸۹۷	۳۵۸۹	۳۴۱۱	۲۸۸۱	۱۹۸۱	ترکیه
۷۴۴	۵۰۷۵	۲۹۷۱	۸۴۴	۲۶۲	۹۶۷	۱۸۵۱	۲۱۰۲	۴۵۸	۳۱۲	استرالیا
۲۴۸۳	۶۸۴	۲۸۶	۱۴۹	۱۶۱	۲۰۱	۲۶۴	۳۱۸	۳۲۷	۳۱۰	کانادا
۳۲۵	۶۹۱	۹۹۱	۱۰۴۸	۱۱۰۰	۱۰۱۰	۷۶۷	۵۹۵	۵۰۴	۳۴۴	ایالات متحده آمریکا

منبع: OECD Stat ، برگرفته شده در ۲۵ دسامبر ۲۰۱۹
قابل دسترس در: <https://stats.oecd.org/index.aspx?lang=en>

نمودار ۱۷۱- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت شده در کشورهای منتخب عضو OECD

ایرانی در سایر کشورها این روند همواره افزایشی بوده است چرا که آمارها نشانگر میزان تجمعی پناهندگان در طی سالهای اخیر هستند.

به عبارتی دیگر در یک سال مشخص تعدادی از پناهجویان که جزو آمارهای پناهجویان در نظر گرفته شده‌اند پس از دریافت پاسخ مثبت وارد لیست پناهندگان می‌گردند و یا اینکه یک پناهجو ممکن است دو یا سه سال منتظر دریافت پاسخ درخواست پناهندگی خود باشد و از این‌رو در تمام دو یا سه سال در آمارهای پناهجویی در نظر گرفته شود.

۴-۵-۲- تعداد کل پناهجویان و پناهندگان ایرانی در جهان

چنانچه مشخص است روند پناهجویی ایرانیان در کشورهای دیگر با افزایش قابل توجهی در طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ رو به رو بوده است و تنها در سال ۲۰۱۷ تعداد کل پناهجویان ایرانی خارج از ایران، به میزانی کاهش یافته که می‌تواند به دلیل توافق برجام و رشد اقتصاد داخلی و بهبود شرایط معیشتی در ایران و از طرف دیگر تحت تأثیر کنترل بیشتر مرزها از طرف کشورهای اروپایی بوده باشد. البته در خصوص تعداد پناهندگان

جدول ۵۶- تعداد کل ایرانیان در وضعیت پناهجویی و پناهندگی در کشورهای جهان

سال	تعداد کل پناهجویان ایرانی در جهان (هزار نفر) (Asylum seekers)	تعداد کل پناهندگان ایرانی در جهان (هزار نفر) (Refugees)
۲۰۱۰	۱۶.۱	۶۸.۶
۲۰۱۱	۱۸.۵	۷۲.۴
۲۰۱۲	۲۴.۱	۷۵.۹
۲۰۱۳	۲۸.۸	۷۵.۱
۲۰۱۴	۳۵.۸	۸۲.۲
۲۰۱۵	۵۷.۱	۸۵
۲۰۱۶	۸۷.۵	۹۴.۱
۲۰۱۷	۷۵.۱	۱۱۸.۶
۲۰۱۸	۸۷.۳	۱۲۹.۹

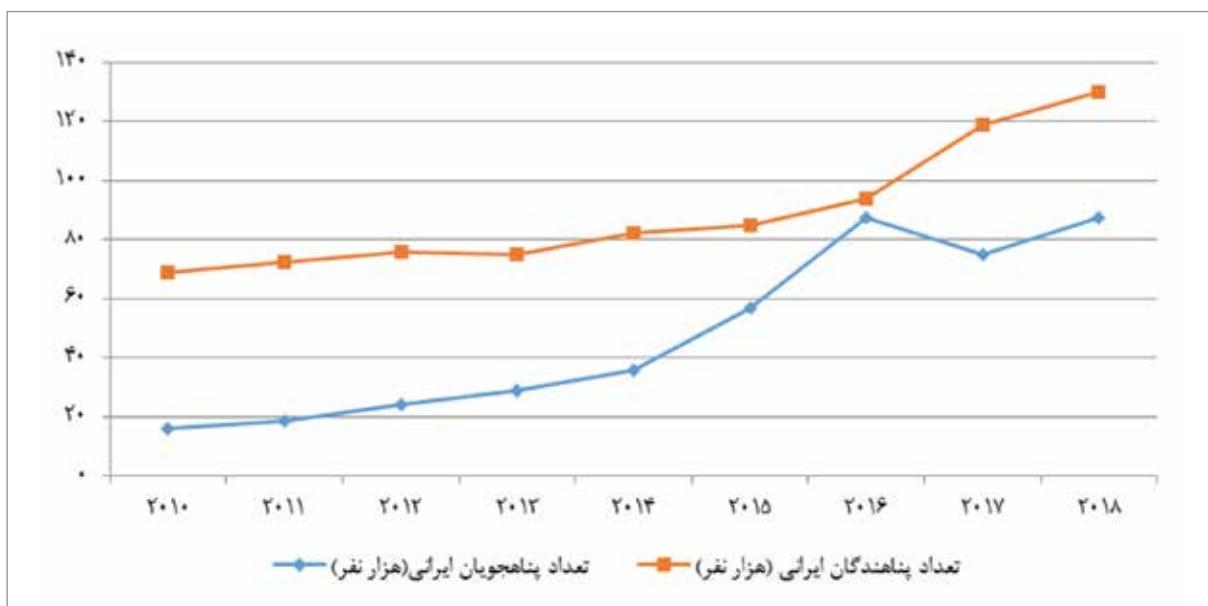
منبع: migration data portal

* آمارهای این جدول نشانگر افراد در وضعیت پناهجویی در همان سال است و به معنای تعداد پناهجوی ایرانی ثبت شده در آن سال نیست؛ لذا نمی‌توان آمارهای ارائه شده در سالهای مختلف را جمع بست.

قابل دسترس در: https://migrationdataportal.org/?i=asyl_origin&t=2018&cm49=364

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۲۵۰

نمودار ۱۷۲- تعداد کل ایرانیان در وضعیت پناهجویی و پناهندگی در کشورهای جهان

منبع: migration data portal

قابل دسترس در: https://migrationdataportal.org/?i=asyl_origin&t=2018&cm49=364

در مجموع در سال ۲۰۱۸ در حدود ۱۲۹ هزار ایرانی و حدود ۸۷ هزار نفر نیز در وضعیت پناهجویی بوده‌اند.

در دیگر کشورها در وضعیت پناهندگی قرار داشته‌اند

و در سال ۱۳۹۸ برابر ۳/۹ نفر پناهجویی ایرانی جدید در کشورهای عضو OECD، ثبت شده‌اند. همان‌گونه که از این آمارها مشخص است تا سرشماری سال ۱۳۹۵ این روند رو به افزایش بوده و پس از آن روند کاهشی داشته است.

۴-۵-۳- تعداد پناهجویان ایرانی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت ایران

به ازای هر ۱۰ هزار نفر ایرانی در سال ۱۳۸۵ برابر ۱/۴ نفر، در سال ۱۳۹۰، برابر ۲/۳ نفر، در سال ۱۳۹۵ برابر ۷ نفر

جدول ۵۷- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت شده در کشورهای OECD

سال	جمعیت ایران (نفر)	پناهجویان ایرانی ثبت شده در کشورهای عضو OECD	تعداد پناهجویان ایرانی در کشورهای OECD (به ازای هر ۱۰۰۰۰ نفر جمعیت ایران)
۲۰۰۶/۱۳۸۵	۷۰۴۹۵۷۸۲	۱۰۴۰۰	۱.۴
۲۰۱۱/۱۳۹۰	۷۵۱۴۹۶۶۹	۱۷۹۵۵	۲.۳
۲۰۱۶/۱۳۹۵	۷۹۹۲۶۲۷۰	۵۶۴۳۱	۷
۲۰۱۸/۱۳۹۸	۸۳۲۱۶۹۵۷	۳۳۲۴۴	۳.۹

منبع: OECD stat، بازیابی در ۲۶ زانویه ۲۰۲۰

قابل دسترسی در: <https://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?datasetcode=MIG&lang=en>

EFTA، تبدیل شده است؛ تا جایی که در سال ۲۰۱۸ حدود ۴۵ درصد از کل پناهجویان ایرانی وارد شده به کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA، در آلمان ثبت شده‌اند اما در سال ۲۰۱۹ سهم این کشور به حدود ۳۷ درصد کاهش یافته است.

پس از آلمان و بریتانیا که همواره جزو اولین مقاصد برای پناهجویان ایرانی در اروپا هستند، کشورهای هلند و سوئد مقاصد بعدی پناهجویان ایرانی در کشورهای مذکور به حساب می‌آیند اما از سال ۲۰۱۷ یونان سهم بیشتری از کل پناهجویان جدید ایرانی ثبت شده در کشورهای مذکور را ثبت نموده است؛ بطوريکه سهم این کشور از حدود ۲ درصد در سال ۲۰۱۱ به ۱۰ درصد در سال ۲۰۱۹ افزایش یافته است. نکته مهم دیگر سهم سایر کشورهای اروپایی از کل پناهجویان ایرانی ثبت شده در این کشورها است؛ در حالیکه در سال ۲۰۰۹ حدود ۱۶ درصد از کل پناهجویان ایرانی در سایر کشورها (به غیر از ۱۰ کشور اصلی اروپایی) ثبت شده‌اند اما در سال ۲۰۱۹ سهم این کشورها به حدود ۷ درصد کاهش یافته است. این بدین معناست که در سال‌های اخیر ثبت پناهجویان ایرانی در ۱۰ کشور اصلی اروپایی متمرکز شده و سهم سایر کشورها کاهش یافته است.

جمعیت ایران در سال ۱۳۹۸ مطابق آخرین آمار به روز شده سایت مرکز آمار ایران و OECD stat محاسبه شده است و تعداد پناهجویان ثبت شده در سال ۲۰۱۸ و جمعیت کشور ایران در روز ۶ بهمن ۱۳۹۸ در نظر گرفته شده است.

۴-۵-۴- درصد پناهجویان ایرانی وارد شده در آن سال به کشور مقصد

با توجه به درصد پناهجویان ایرانی وارد شده به هر کشور از کل پناهجویان ایرانی وارد شده به کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA، در سال ۲۰۰۹، بریتانیا با ۳۱ درصد بیشترین سهم ورود پناهجویان ایرانی را به خود اختصاص می‌داده و پس از آن، آلمان با ۱۷ درصد در رده دوم قرار گرفته است. اما این روند تا سال ۲۰۱۸ تغییر یافته و روند ثبت پناهجویان ایرانی در بریتانیا کاهش ثبت شده جدید در بین کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA مجدداً افزایش یافته و به حدود ۱۷ درصد رسیده است؛ اما در سال ۲۰۱۹ سهم بریتانیا از مجموع پناهجویان از طرف دیگر آلمان در سال‌های گذشته به اولین مقصد پناهجویان ایرانی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و

جدول -۵۸- سهم هر کشور از پناهجویان ایرانی جدید ثبت شده در کشورهای EU و EFTA (درصد)

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۳۶.۶۷	۴۵.۴۴	۴۸.۶۲	۶۴.۶۵	۱۹.۷۷	۳۲.۲۴	۳۹.۶۹	۳۴.۸۶	۳۰.۵۸	۲۶.۹۶	۱۶.۹۳	آلمان
۲۲.۸۰	۱۶.۷۶	۱۷.۴۸	۱۱.۸۳	۱۳.۶۱	۲۵.۲۳	۲۶.۵۹	۲۵.۳۲	۲۷.۸۴	۲۴.۲۴	۳۱.۰۴	بریتانیا
۶.۷۰	۷.۸۳	۴.۰۷	۲.۱۷	۶.۹۱	۰.۱۰	۰.۳۴	۶.۶۹	۸.۴۹	۸.۵۵	۷.۲۴	هلند
۱۰.۱۴	۷.۲۴	۷.۳۱	۲.۶۵	۰.۷۰	۲.۹۸	۱.۵۲	۱.۶۸	۲.۲۴			یونان
۴.۳۰	۴.۵۸	۵.۱۱	۲.۲۹	۱۵.۶۵	۸.۰۷	۹.۱۰	۱۲.۳۰	۱۰.۲۲	۱۲.۹۱	۱۶.۵۰	سوئد
۲.۸۶	۴.۴۰	۵.۳۶	۵.۸۷	۱۲.۳۹	۷.۳۲						اتریش
۲.۲۷	۲.۰۳	۲.۲۳	۰.۹۵	۰.۹۷	۱.۷۲	۱.۴۳	۱.۸۴	۱.۷۸	۴.۳۶	۲.۸۲	فرانسه
۳.۱۰	۲.۰۳	۱.۱۳	۰.۶۲	۱.۶۵	۱.۸۲	۱.۸۴	۲.۸۰	۳.۵۱	۲.۹۴	۳.۹۱	بلژیک
۲.۱۴	۱.۹۰	۱.۵۸	۱.۳۰	۲.۰۹	۱.۱۶	۱.۶۱	۲.۰۲	۲.۹۷	۳.۰۰	۳.۲۶	سوئیس
۱.۱۸	۰.۹۶	۱.۲۷	۰.۹۴	۰.۹۵	۳.۸۸	۳.۵۴	۱.۳۶	۲.۱۵	۲.۹۴	۲.۳۹	ایتالیا
۶.۸۳	۶.۲۶	۵.۹۰	۶.۷۴	۲۵.۳۲	۱۰.۵۴	۹.۲۸	۱۰.۵۸	۱۰.۳۱	۱۴.۰۵	۱۶.۰۶	سایر
۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	جمع کل

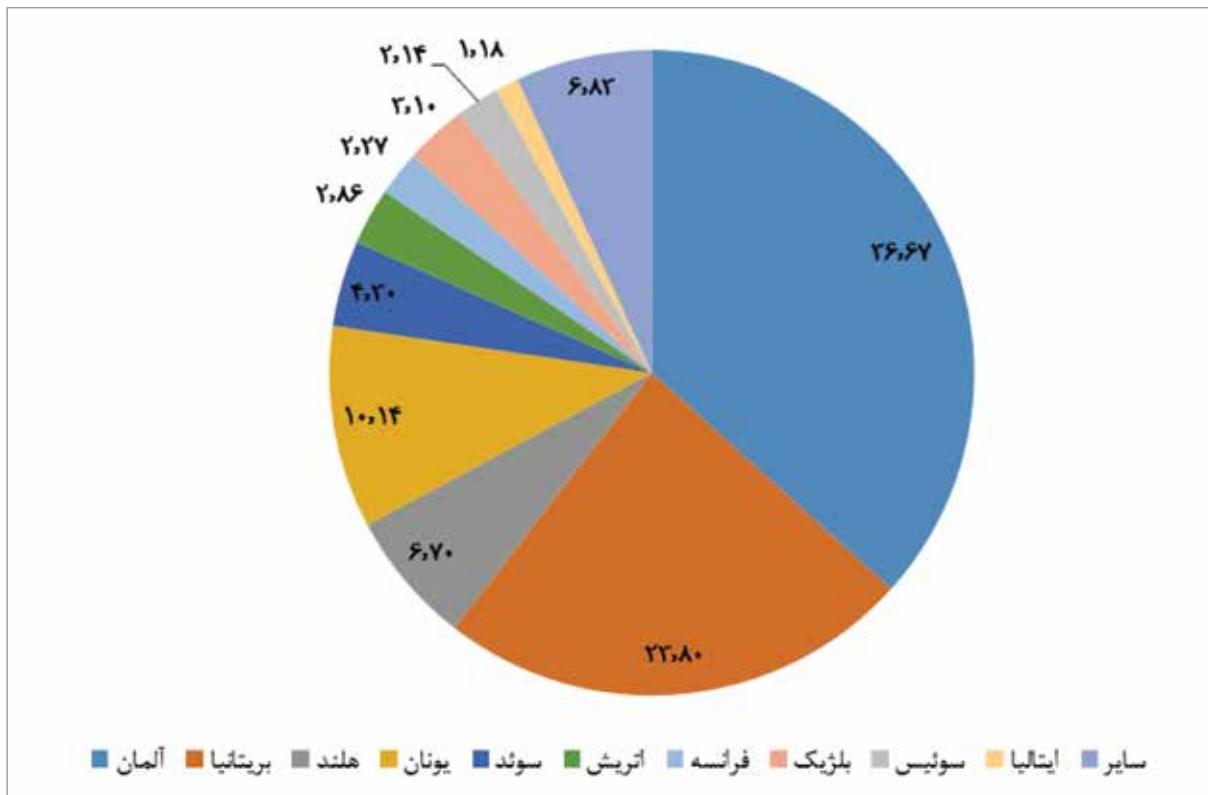
منبع: برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰ Eurostat

قابل دسترس در: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

* با توجه به گرد شدن اعشار، درصد کل سالها اندکی کمتر یا بیشتر از ۱۰۰ درصد است.

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۲۵۲

نمودار -۱۷۳- سهم هر کشور از پناهجویان ایرانی جدید ثبت شده در کشورهای EU و EFTA (درصد)

پناهجویان ایرانی تا سال ۲۰۱۲ از مجموع پناهجویان ثبت شده در این کشورها بین ۳ الی ۴ درصد بوده است اما با ورود تعداد گسترده پناهجویان از سایر کشورها به اتحادیه اروپا از سال ۲۰۱۳، سهم پناهجویان ایرانی ثبت شده در مقایسه با کل پناهجویان ثبت شده در این کشورها روند کاهشی داشته است اما مجدداً از سال ۲۰۱۸ به سطح قبل از سال ۲۰۱۳ (حدود ۳ تا ۴ درصد) بر می‌گردد. هم‌چنین در بین کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA بریتانیا وضعیت متفاوت‌تری از نظر سهم پناهجویان ایرانی از کل پناهجویان ثبت شده در این کشور دارد؛ بطوریکه در سال ۲۰۱۹ در حدود ۱۲ درصد از کل پناهجویان جدید ثبت شده در این کشور پناهجویان ایرانی بوده‌اند.

۴-۵-۵- سهم پناهجویان ایرانی از کل پناهجویان در کشورهای مقصد

در جدول زیر سهم پناهجویان ایرانی در سالهای ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹ از کل پناهجویان ثبت شده در کشورهای مقصد EU و EFTA محاسبه شده است که این موضوع در سال‌های مختلف دچار تغییراتی شده است. به عنوان مثال روند ثبت پناهجویان ایرانی در کشور هلند با نوسانات بسیاری همراه بوده است و با وجود اینکه از سال ۲۰۱۵ تا سال ۲۰۱۷ روند ثابت حدود ۴ تا ۵ درصد را داشته است، در سال ۲۰۱۸ این مقدار در حدود ۲/۲ برابر شده و به مقدار ۹ درصد رسیده است. روند کلی کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA نیز نشان می‌دهد که روند ثبت

جدول ۵۹- سهم پناهجویان ایرانی از کل پناهجویان در کشورهای EU و EFTA (درصد)

سالنامه مهاجرتی ایران ۱۳۹۹	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۵/۹۰	۶/۷۱	۴/۳۴	۳/۶۶	۱/۲۲	۱/۸۵	۴/۰۵	۶/۷۵	۷/۳۳	۶/۰۰	۴/۲۴	۴/۲۴	آلمان
۱۲/۳۳	۱۰/۴۳	۹/۰۱	۱۲/۳۲	۹/۳۵	۷/۷۸	۱۰/۰۰	۱۱/۳۳	۱۱/۷۹	۹/۸۴	۷/۰۰	۷/۰۰	بریتانیا
۶/۸۳	۹/۱۴	۴/۴۷	۴/۵۹	۴/۳۸	۲/۳۲	۶/۰۶	۸/۶۴	۸/۰۴	۵/۹۱	۳/۳۶	۳/۳۶	هلند
۳/۱۰	۲/۶۶	۲/۲۷	۲/۱۸	۱/۶۷	۳/۸۹	۲/۱۶	۲/۱۹	۲/۶۳	-	-	-	یونان
۴/۲۶	۶/۰۶	۴/۰۸	۴/۱۹	۲/۷۴	۱/۰۷	۲/۰۶	۳/۵۰	۳/۷۸	۳/۷۳	۴/۸۳	۴/۸۳	سوئد
۶/۰۸	۹/۰۷	۴/۲۳	۶/۰۲	۳/۹۵	۲/۸۲	-	-	-	-	-	-	اتریش
۰/۴۳	۰/۵۴	۰/۴۳	۰/۵۱	۰/۳۸	۰/۲۹	۰/۲۶	۰/۴۲	۰/۳۷	۰/۸۳	۰/۴۶	۰/۴۶	فرانسه
۳/۰۷	۲/۶۸	۱/۴۳	۱/۷۹	۱/۱۵	۱/۲۸	۱/۷۱	۱/۹۱	۱/۵۲	۱/۲۵	۱/۶۳	۱/۶۳	بلژیک
۳/۹۱	۳/۳۸	۱/۶۹	۲/۰۵	۱/۵۰	۰/۵۲	۰/۹۳	۱/۲۲	۱/۶۹	۲/۰۵	۱/۵۶	۱/۵۶	سوئیس
۰/۷۷	۰/۴۳	۰/۱۸	۰/۳۲	۰/۳۱	۰/۶۰	۱/۵۴	۰/۹۹	۰/۵۸	۲/۷۰	۰/۹۵	۰/۹۵	ایتالیا
۰/۹۵	۱/۶۲	۱/۳۷	۲/۶۱	۲/۱۸	۱/۰۲	۱/۳۸	۳/۱۲	۳/۵۵	۴/۶۷	۲/۸۲	۲/۸۲	سایر
۳/۴۱	۳/۹۵	۲/۶۲	۳/۳۱	۲/۰۶	۱/۶۶	۲/۸۰	۳/۹۸	۳/۷۷	۴/۰۰	۳/۰۵	۳/۰۵	جمع کل

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰

قابل دسترسی در: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

به این کشور، علیرغم افزایش تعداد پناهجویان ایرانی تا سال ۲۰۱۸، سهم پناهجویان ایرانی از کل پناهجویان وارد شده به این کشور کمتر شده است. البته در این آمار، افراد آواره شده سوری که تنها با حمایت موقت^۱ در این کشور مستقر شده‌اند، در نظر گرفته نشده است.

کشور ترکیه به سبب داشتن مرز مشترک با ایران و راه ارتباطی ایران به اروپا، سالانه با ورود تعداد قابل توجهی از پناهجویان ایرانی رو به رو است و در سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۱ درصد قابل توجهی از پناهجویان وارد شده به این کشور، ایرانی بوده‌اند اما با ورود پناهجویان سوری

1. Temporary protection

می‌کند، تا سال ۲۰۱۷ کمتر از ۲ درصد بوده است و تنها در سال ۲۰۱۸ با افزایشی در حدود ۳/۲ برابری نسبت به سال گذشته مواجه بوده است.

به همین علت آمار پناهجویان سوری در رتبه اول ملیت پناهجویان مستقر در کشور ترکیه قرار نگرفته است. سهم پناهجویان ایرانی در کشور کانادا نیز باه این دلیل که امکان پذیرش افراد از ملیت‌های متفاوت را فراهم

جدول ۶۰- سهم پناهجویان ایرانی از کل پناهجویان ورودی در کشورهای منتخب OECD (درصد)

۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۷.۶۲	۷.۱۴	۱۵.۲۳	۸.۲۵	۹.۳۴	۱۳.۱۶	۱۳.۵۶	۲۱.۲۹	۳۱.۲۳	۲۵.۲۹	ترکیه
۲.۵۸	۱۴.۰۰	۱۰.۷۵	۶.۸۳	۲.۹۱	۸.۲۴	۱۱.۷۳	۱۸.۷۰	۵.۵۵	۵.۰۳	استرالیا
۴.۴۸	۱.۳۸	۱.۲۰	۰.۹۳	۱.۱۸	۱.۹۴	۱.۳۱	۱.۲۷	۱.۴۵	۰.۹۱	کانادا
۰.۱۳	۰.۲۱	۰.۳۸	۰.۶۱	۰.۹۱	۱.۲۰	۰.۹۸	۰.۸۵	۱.۰۲	۰.۹۰	ایالات متحده آمریکا

منبع: OECD Stat - محاسبات پژوهشگران؛ برگرفته شده در ۲۵ دسامبر ۲۰۱۹

قابل دسترس در: <https://stats.oecd.org/index.aspx?lang=en>

است که در این سال‌ها، سال ۲۰۱۶ با توجه به ورود تعداد بالای پناهجویان به کشورهای اروپایی، این تعداد به اوج خود رسیده و پناهجویان ایرانی نیز در کنار دیگر پناهجویان سوری، عراقی و افغانستانی اقدام به مهاجرت کرده و پناهجویان ایرانی با ۵۶ هزار و ۸۸۰ نفر در رتبه‌ی چهارم کشورهای پناهجویان از کشورهای OECD در این سال قرار گرفته است.

۴-۵-۶- جایگاه پناهجویان ایرانی در کشورهای OECD از ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸

کشور ایران از سال ۲۰۱۴ تا پایان سال ۲۰۱۸ (به جز سال ۲۰۱۷)، در میان ۱۰ کشور اول پناهجویان از کشورهای OECD قرار گرفته است. تعداد پناهجویان ایرانی وارد شده به این کشورها، از ۲۰ هزار و ۱۲۰ نفر در سال ۲۰۱۴ به ۳۳ هزار و ۲۶۰ نفر در سال ۲۰۱۸ رسیده

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۲۵۴

جدول ۶۱- ده کشور مبدأ با بالاترین میزان متقاضی پناهندگی در کشورهای عضو OECD

۲۰۱۸		۲۰۱۷		۲۰۱۶		۲۰۱۵		۲۰۱۴	
۹۵۱۸۰	افغانستان	۱۱۰.۷۷۰	افغانستان	۳۳۶۰.۱۰	سوریه	۳۷۲۸.۶۰	سوریه	۱۲۹۰.۸۰	سوریه
۸۰۱۰۰	سوریه	۹۶۷۰۰	سوریه	۲۱۴۹۳۰	افغانستان	۲۵۱۹۷۰	افغانستان	۶۸۲۱۰	عراق
۵۹۵۵۰	عراق	۸۹۲۹۰	عراق	۱۵۵۳۰۰	عراق	۱۷۹۷۹۰	عراق	۵۲۷۳۰	افغانستان
۵۸۹۹۰	ونزوئلا	۵۹۲۹۰	السلالوادر	۵۶۸۸۰	ایران	۶۷۵۳۰	آلبانی	۴۶۸۸۰	اریتره
۴۵۳۲۰	السلالوادر	۵۸۱۵۰	ونزوئلا	۵۱۸۸۰	پاکستان	۶۲۳۲۰	کوزووو	۳۰۶۷۰	کوزوو
۴۱۱۴۰	هندوراس	۵۰۳۳۰	نیجریه	۵۱۲۳۰	نیجریه	۵۱۴۵۰	پاکستان	۲۸۶۷۰	چین
۳۶۸۵۰	نیجریه	۴۱۷۹۰	گواتاما	۴۰۸۴۰	السلالوادر	۴۷۵۰۰	اریتره	۲۵۸۴۰	پاکستان
۳۴۸۳۰	گواتاما	۳۹۵۲۰	چین	۴۰۶۸۰	اریتره	۴۰۷۸۰	ایران	۲۴۸۶۰	صربستان
۳۳۲۶۰	ایران	۳۶۲۴۰	پاکستان	۳۹۰۱۰	چین	۳۳۳۹۰	نیجریه	۲۱۸۶۰	نیجریه
۳۰۴۰۰	پاکستان	۳۳۹۸۰	هندوراس	۳۵۵۳۰	مکریک	۳۱۹۷۰	چین	۲۰۱۲۰	ایران

منبع: (OECD, 2019: 35)

۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ به اوج خود رسیده و بیش از ۷۰ درصد متلاصیان ایرانی جدید مرد بوده‌اند. یکی از دلایل افزایش سهم مردان در این سال‌ها غالب شدن ورود زمینی به کشورهای اروپایی بود که با توجه به خطرات و دشواری‌های آن مردان بیشتر از زنان تمایل به مهاجرت از طریق زمینی داشته‌اند.

۴-۵-۷-نسبت جنسیتی پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA

نتایج یافته‌های این جدول نشان می‌دهد سهم عمدی پناهجویان ایرانی ثبت شده را مردان به خود اختصاص می‌دهند.

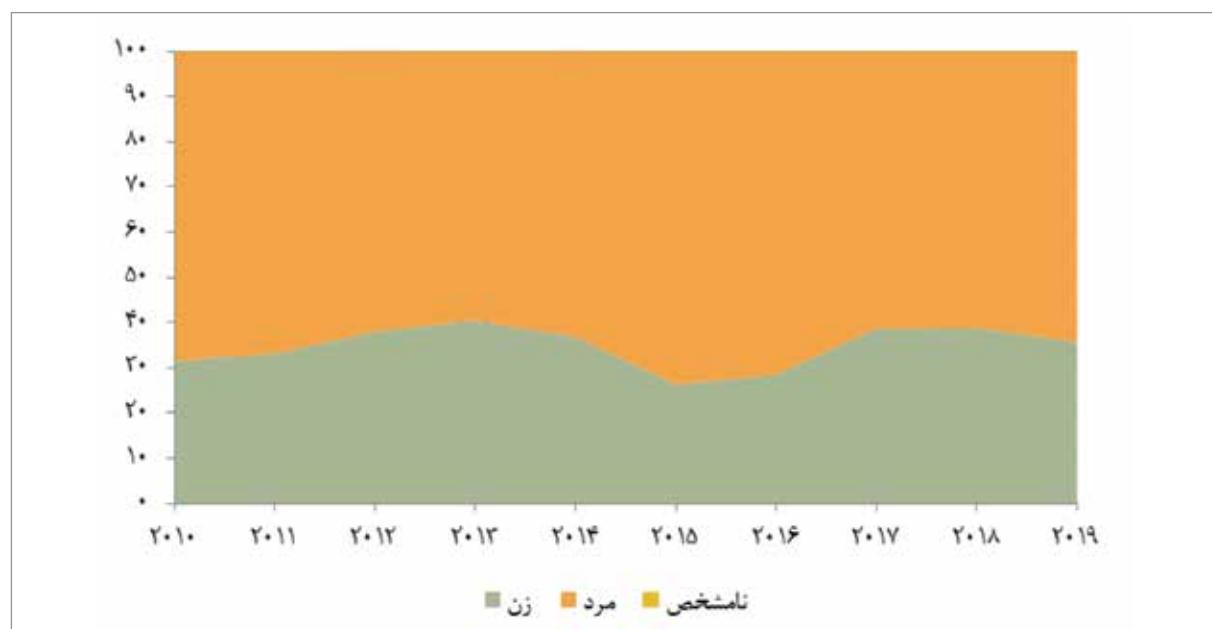
این اختلاف سهم ورود پناهجویان زن و مرد در سال‌های

جدول ۶۲- پناهجویان ایرانی جدید در کشورهای EU و EFTA به تفکیک جنسیت

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰		
۸۱۹۰	۹۲۵۰	۶۸۵۰	۱۱۶۷۵	۷۱۷۰	۳۶۴۵	۴۴۲۰	۴۷۲۰	۳۶۲۵	۲۸۹۰	فراآنی	زن
۳۵.۷۳	۳۸.۷۲	۳۸.۶۷	۲۸.۵۶	۲۶.۲۷	۳۶.۸	۴۰.۵۱	۳۷.۹۹	۳۳.۱۵	۳۱.۵	درصد	
۱۴۷۲۵	۱۴۶۳۵	۱۰۸۶۰	۲۹۱۵۵	۲۰۱۰۵	۶۲۶۰	۶۴۸۵	۷۷۰۵	۷۳۰۵	۶۲۸۰	فراآنی	مرد
۶۴.۲۴	۶۱.۲۶	۶۱.۳	۷۱.۳۳	۷۳.۶۷	۶۳.۲	۵۹.۴۴	۶۲.۰۱	۶۶.۸	۶۸.۴۵	درصد	
۵	۵	۵	۴۵	۱۵	۰	۵	۰	۵	۵	فراآنی	نامشخص
۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۳	۰.۱۱	۰.۰۵	۰	۰.۰۵	۰	۰.۰۵	۰.۰۵	درصد	
۲۲۹۲۰	۲۳۸۹۰	۱۷۷۱۵	۴۰۸۷۵	۲۷۲۹۰	۹۹۰۵	۱۰۹۱۰	۱۲۴۲۵	۱۰۹۳۵	۹۱۷۵	فراآنی	مجموع

منبع: Eurostat؛ و محاسبات پژوهشگران- برگرفته شده در ۱۵ می ۲۰۲۰

قابل دسترسی در: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

نمودار ۱۷۴- درصد پناهجویان ایرانی جدید در کشورهای EU و EFTA (به تفکیک جنسیت)

بار در کشورهای اروپایی مربوط به گروه سنی ۱۸ تا ۳۴ سال و سپس گروه سنی ۳۴ تا ۶۵ سال است که افراد در سن فعالیت محسوب می‌شوند.

همچنین حدود ۵ هزار نفر از پناهجویان ایرانی ثبت شده در این کشورها در سال ۲۰۱۹ کمتر از ۱۸ سال سن داشته‌اند.

۴-۵-۴- گروه سنی پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA

در بررسی پناهجویان ایرانی به تفکیک گروههای سنی، مشخص می‌شود که یکی از انگیزه‌های اصلی این افراد برای مهاجرت، انگیزه‌های اقتصادی - کاری است. چنانچه بیشترین تعداد پناهجویان ثبت شده ایرانی برای اولین

جدول -۶۳- پناهجویان ایرانی ثبت شده برای اولین بار در کشورهای EU و EFTA (به تفکیک گروه سنی)

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	
۳۶۴۵	۳۸۸۰	۳۱۵۰	۵۱۳۰	۳۰۴۰	۱۳۳۰	۱۵۶۰	۱۶۱۰	۱۳۵۵	۱۰۸۵	کمتر از ۱۴ سال
۱۵۱۵	۱۲۷۵	۹۷۵	۱۹۴۵	۱۴۲۵	۴۸۵	۵۴۵	۶۰۰	۶۰۰	۵۶۰	۱۴ تا ۱۷ سال
۱۰۱۱۵	۱۰۹۰۵	۸۳۳۵	۲۴۲۹۰	۱۷۰۱۰	۵۱۴۰	۵۷۳۰	۶۹۲۵	۶۳۵۰	۵۳۷۰	۱۸ تا ۳۴ سال
۷۳۰۰	۷۴۸۰	۵۰۰۵	۹۱۸۰	۵۵۵۵	۲۷۴۰	۳۰۵۵	۳۱۳۵	۲۵۱۵	۲۰۲۵	۳۵ تا ۶۴ سال
۱۶۵	۲۰۰	۱۳۰	۱۶۰	۱۴۰	۱۱۵	۱۳۰	۱۰۰	۷۵	۸۵	۶۵ سال و بیشتر
۱۸۰	۱۵۰	۱۱۵	۱۶۵	۱۲۰	۹۵	۱۲۰	۱۱۰	۶۰	۵۰	نامعلوم
۲۲۹۲۰	۲۲۸۹۰	۱۷۷۱۰	۴۰۸۷۰	۲۷۲۹۰	۹۹۰۵	۱۱۱۴۰	۱۲۴۸۰	۱۰۹۵۵	۹۱۷۵	مجموع

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰

قابل دسترسی در: <https://appssso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۲۵۶

در سال ۲۰۱۹ در حدود ۱۶ درصد بوده که در مقایسه با سال ۲۰۱۰ افزایش حدود چهار درصدی را نشان می‌دهد. همچنین سهم گروه سنی ۳۵ تا ۶۴ سال با بیشترین افزایش مواجه بوده و از حدود ۲۲ درصد در سال ۲۰۱۰ به ۳۲ درصد در سال ۲۰۱۹ افزایش یافته است. بعبارتی دیگر با کاهش سهم گروه سنی ۱۸ تا ۳۴ سال سهم دو گروه سنی ۳۵ تا ۶۴ سال و زیر ۱۴ سال افزایش یافته است.

با توجه به سهم گروههای سنی پناهجویان جدید ایرانی ثبت شده در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA، گروه سنی کمتر از ۱۴ سال در سال ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ و افزایش محسوسی داشته است؛ در صورتی که گروه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال که در تمامی سال‌ها بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است از سال ۲۰۱۷ به بعد سهم آن به زیر ۵۰ درصد کاهش یافته است. سهم گروه سنی زیر ۱۴ سال

جدول -۶۴- درصد پناهجویان ایرانی ثبت شده برای اولین بار در کشورهای EU و EFTA (به تفکیک گروههای سنی)

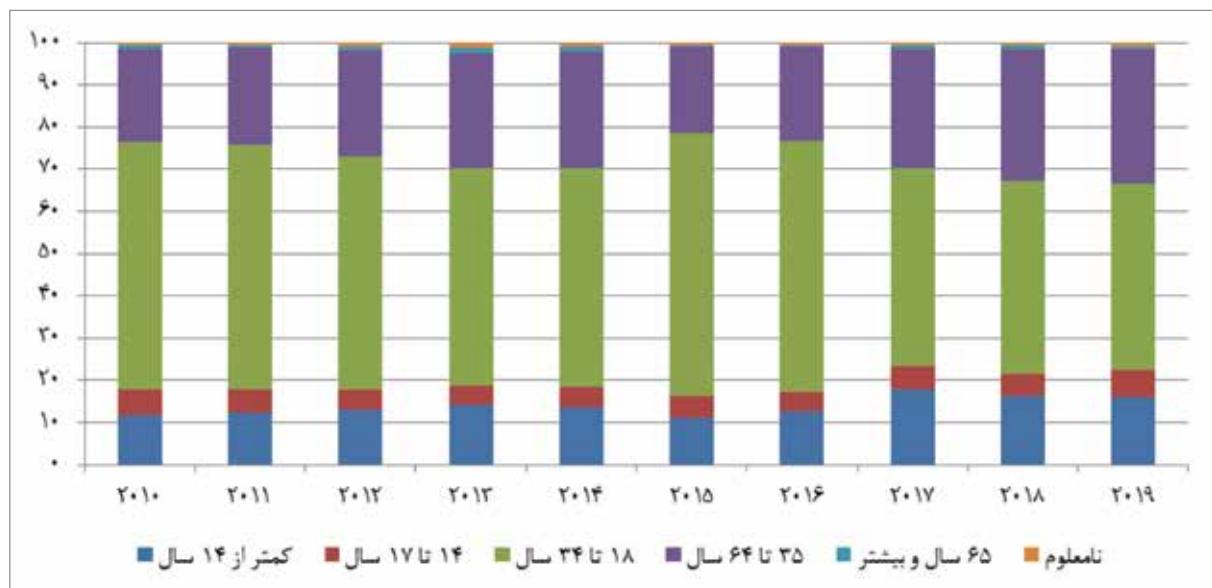
۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	
۱۵/۹۰	۱۶/۲۴	۱۷/۷۹	۱۲/۵۵	۱۱/۱۴	۱۳/۴۳	۱۴/۰۰	۱۲/۹۰	۱۲/۳۷	۱۱/۸۳	کمتر از ۱۴ سال
۶/۶۱	۵/۳۴	۵/۵۱	۴/۷۶	۵/۲۲	۴/۹۰	۴/۸۹	۴/۸۱	۵/۴۸	۶/۱۰	۱۴ تا ۱۷ سال
۴۴/۱۳	۴۵/۶۵	۴۷/۰۶	۵۹/۴۳	۶۲/۳۳	۵۱/۸۹	۵۱/۴۴	۵۵/۴۹	۵۷/۹۶	۵۸/۵۳	۱۸ تا ۳۴ سال
۳۱/۸۵	۳۱/۳۱	۲۸/۲۶	۲۲/۴۶	۲۰/۳۶	۲۷/۶۶	۲۷/۴۲	۲۵/۱۲	۲۲/۹۶	۲۲/۰۷	۳۵ تا ۶۴ سال
۰/۷۲	۰/۸۴	۰/۷۳	۰/۳۹	۰/۵۱	۱/۱۶	۱/۱۷	۰/۸۰	۰/۶۸	۰/۹۳	۶۵ سال و بیشتر
۰/۷۹	۰/۶۳	۰/۶۵	۰/۴۰	۰/۴۴	۰/۹۶	۱/۰۸	۰/۸۸	۰/۵۵	۰/۵۴	نامعلوم
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	مجموع

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰

قابل دسترسی در: <https://appssso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

تمایل بیشتری برای مهاجرت داشته و انگیزه‌های اقتصادی عامل مهمی در این جابه‌جایی‌های اجباری هستند. همچنین دشواری‌های مهاجرت‌های اجباری و پناهجویی برای افراد در سایر گروه‌های سنی باعث کاهش تمایل این افراد به جابه‌جایی می‌شود.

در تمامی سال‌های مورد بررسی بیشترین سهم ثبت تقاضای پناهندگی توسط ایرانیان مربوط به گروه سنی ۱۸ تا ۳۴ سال و پس از آن گروه سنی ۳۵ تا ۶۴ سال هستند. می‌توان نتیجه گرفت که افراد در سنین کار و فعالیت

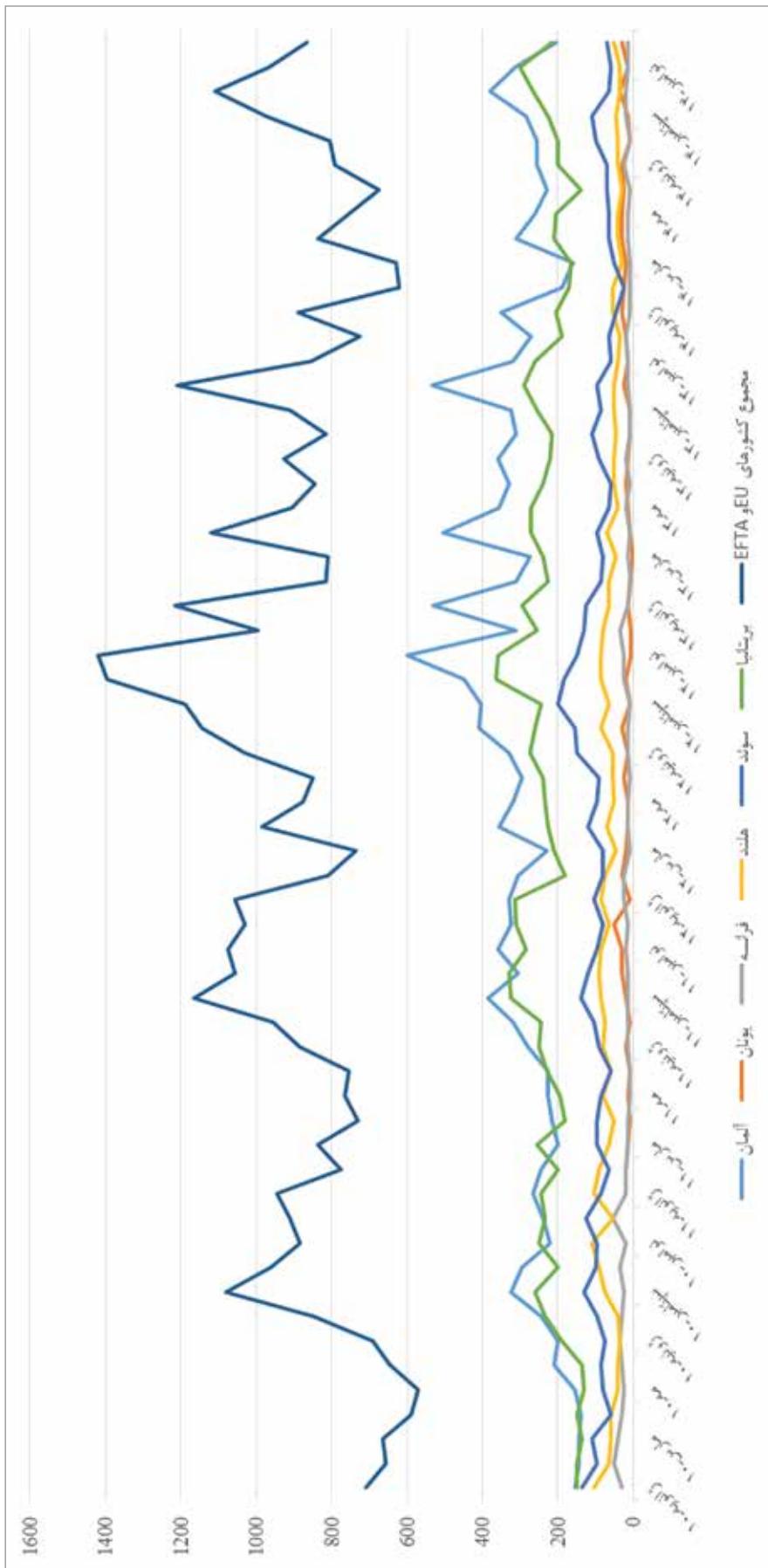

نمودار ۱۷۵- درصد گروه‌های سنی پناهجویان ایرانی (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹)

با سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ افزایش زیادی داشته است. بدین ترتیب از اواسط سال ۲۰۱۵، ماه آگوست، تا اواخر سال ۲۰۱۶، ماه سپتامبر، بیشترین تعداد پناهجویان ایرانی در ۱۰ سال گذشته، وارد کشورهای اروپایی شدند. اما مهم‌ترین مشخصه دوره پس از ۲۰۱۵ افزایش سهم ورود پناهجویان ایرانی از طریق زمینی به کشورهای اروپایی است که در کنار پناهجویان سایر کشورها، بخصوص پناهجویان سوری، عراقی و افغانستانی، اغلب از طریق مسیر شرق دریای مدیترانه (مسیر یونان) وارد کشورهای اروپایی شدند. از این‌رو در این دوره ورود پناهجویان در مقایسه با دوره ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ بیشتر تحت تأثیر مسئله آب و هوا بوده است. از این‌رو در ماه‌های سرد سال در مقایسه با ماه‌های گرم تابستان تعداد پناهجویان ثبت شده کمتر است. در بخش ضمایم روند ورود و ثبت ماهانه پناهجویان ایرانی به تفصیل ارائه شده است.

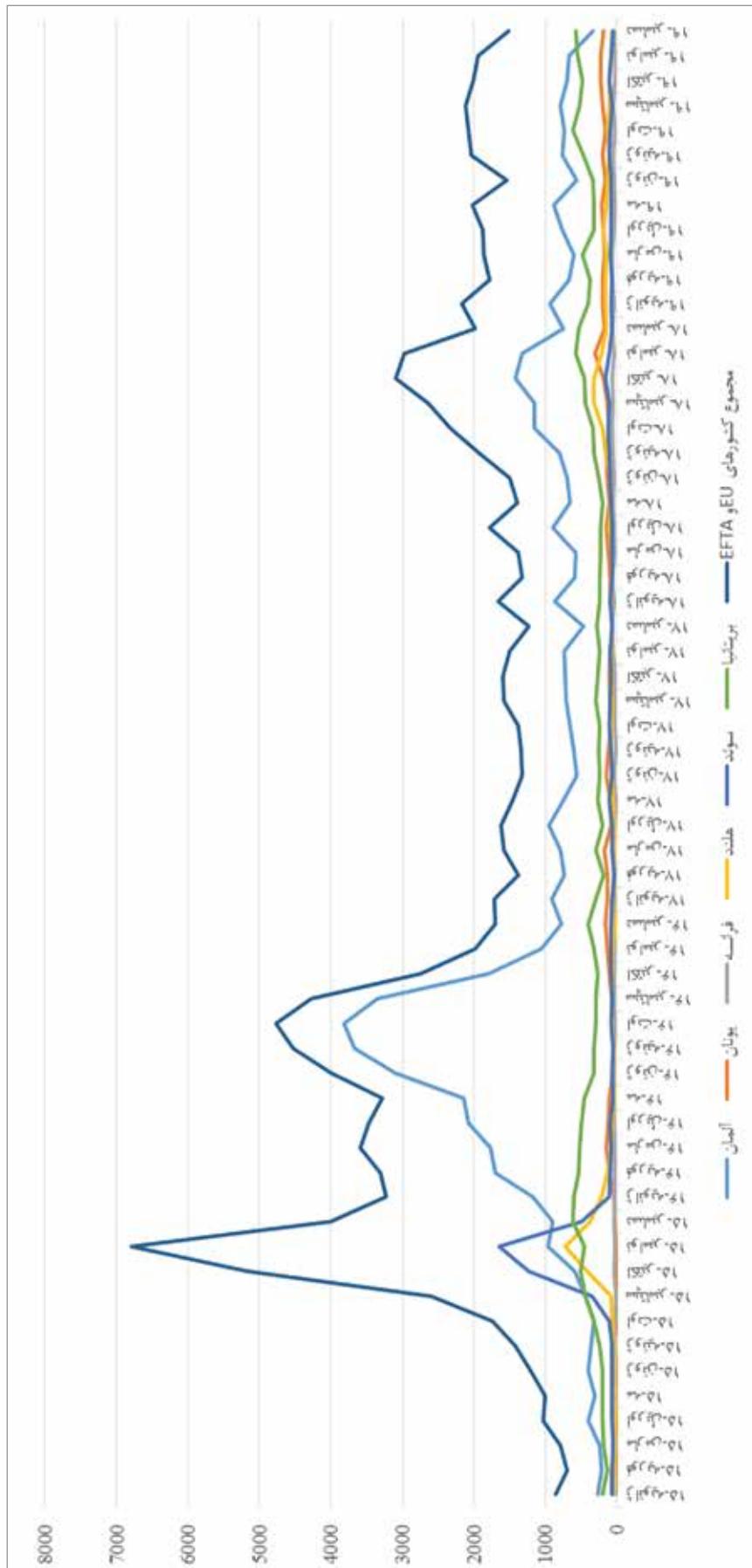
۴-۵-۹- آمار ثبت شده پناهجویان ایرانی
میزان ثبت پناهجویان ایرانی جدید در کشورهای اروپایی منتخب نشان می‌دهد که از سال ۲۰۱۰ تا سال ۲۰۱۴، این روند به صورت مشابه با یکدیگر پیش رفته و کمتر تابع فصول مختلف سال بوده است؛ اگرچه بطور کلی در ماه‌های سرد سال میزان ثبت پناهجویان ایرانی کاهش داشته است. به همین ترتیب در برخی از کشورهای اروپایی، مانند آلمان، این مقادیر از ماه ژوئن تا نوامبر به طور معمول، با افزایش قابل توجه روبرو است و در برخی دیگر، مانند سوئد و هلند، این روند بین ماه‌های سپتامبر تا دسامبر، با افزایش قابل توجهی مواجه بوده است.

پس از سال ۲۰۱۵ نیز، با ورود حجم بالای پناهجویان به کشورهای اروپایی و تغییر سیاست‌ها در پذیرش پناهجویان در برخی از کشورهای اروپایی، میزان ورود پناهجویان ایرانی نیز به اروپا تغییر کرده و در مقایسه

نمودار ۱- آمار ماهیانه ثبت شده پناهجویان ایرانی (۱۴۰۰ تا ۱۴۰۶)؛
منبع: (Eurostat، 2019)؛ برگرفته شده در ۹ دسامبر ۲۰۱۹

قبل دسترسی در: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappczm&lang=en

نمودار ۷۷- آمار ماهیانه ثبت شده پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA (۱۹۹۵-۲۰۱۹) (۲۰۲۰ می)

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۲۰۲۰ می
https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappczm&lang=en

خود را ثبت می‌کنند و از این آمار می‌توان برداشت کرد که بخش عمده این افراد با روش‌هایی همچون دریافت ویزای گردشگری وارد کشور شده و سپس درخواست خود را درون مرزهای کشور در دفاتر داخل کشور (inland) ثبت می‌کنند.

۴-۵-۱۰- روند ثبت نام پناهجویان ایرانی در کانادا

با توجه به جدول زیر بیشترین تعداد ایرانیان متقارضی پناهندگی در کشور کانادا در دفاتر درون مرزی تقاضای

جدول ۱- متقارضیان پناهندگی ایرانی در کانادا به تفکیک ماههای سال و دفتر ثبت در سال ۲۰۱۹

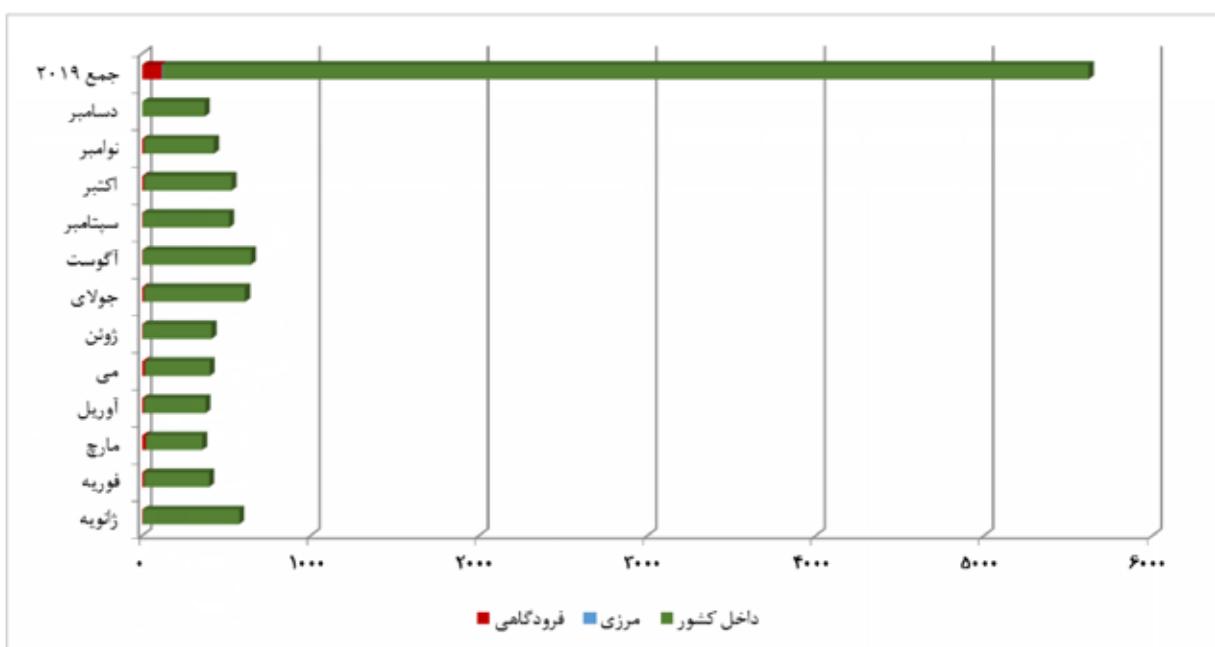
۲۰۱۹	جمع	دسامبر	نوامبر	اکتبر	سپتامبر	آگوست	جولای	ژوئن	می	آوریل	مارج	فوریه	ژانویه	فرودگاهی
۱۱۵	—	۱۰	۱۰	۵	۵	۵	۱۰	۵	۱۵	۱۰	۲۰	۱۰	۵	فرودگاهی
۵	—	—	۰	۰	۰	۰	۰	—	—	۰	۰	۰	۰	مرزی
۵,۵۰۰	۳۷۰	۴۱۵	۵۲۰	۵۱۰	۶۴۰	۶۰۰	۴۰۵	۳۸۵	۳۶۵	۳۲۵	۳۸۵	۵۷۰	۵۷۰	داخل کشور
۵,۶۱۵	۳۷۵	۴۲۵	۵۳۰	۵۱۵	۶۵۰	۶۱۰	۴۱۰	۴۰۰	۳۷۵	۳۵۵	۳۹۵	۵۷۵	۵۷۵	جمع

منبع: ۲۰۲۰. بازیابی شده در ۸ جولای Government of Canada

قابل دسترسی در: <https://open.canada.ca/data/en/dataset/b6cbcf4d-f763-4924-a2fb-8cc4a06e3de4>
-- به معنی تعداد کمتر از ۵ نفر پناهجوی ثبت شده است که برای جلوگیری از محفوظ ماندن هویت آنها تعدادشان اعلام نشده است.

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۲۶۰

نمودار ۱۷۸- متقارضیان پناهندگی ایرانی در کانادا به تفکیک ماههای سال و دفتر ثبت در سال ۲۰۱۹ (به تفکیک ماه)

چنین نبوده است. همچنین تعداد کل پناهجویان ایرانی ثبت شده در این کشور در سال ۲۰۱۸ ۳/۶ برابر تعداد ایرانیان متقاضی پناهندگی در سال ۲۰۱۷ و در سال ۲۰۱۹ ۱/۹ برابر تعداد سال ۲۰۱۸ شده است.

چنانچه در جدول زیر مشخص است، تعداد پناهجویان ثبت شده در کشور کانادا در سال ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ در سه ماه پایان سال میلادی به میزان قابل توجهی از ماههای قبلی بیشتر شده‌اند که در سال‌های پیش از آن

جدول ۶۶- متقاضیان پناهندگی ایرانی در کشور کانادا به تفکیک ماههای سال (۲۰۱۹ تا ۲۰۱۵)

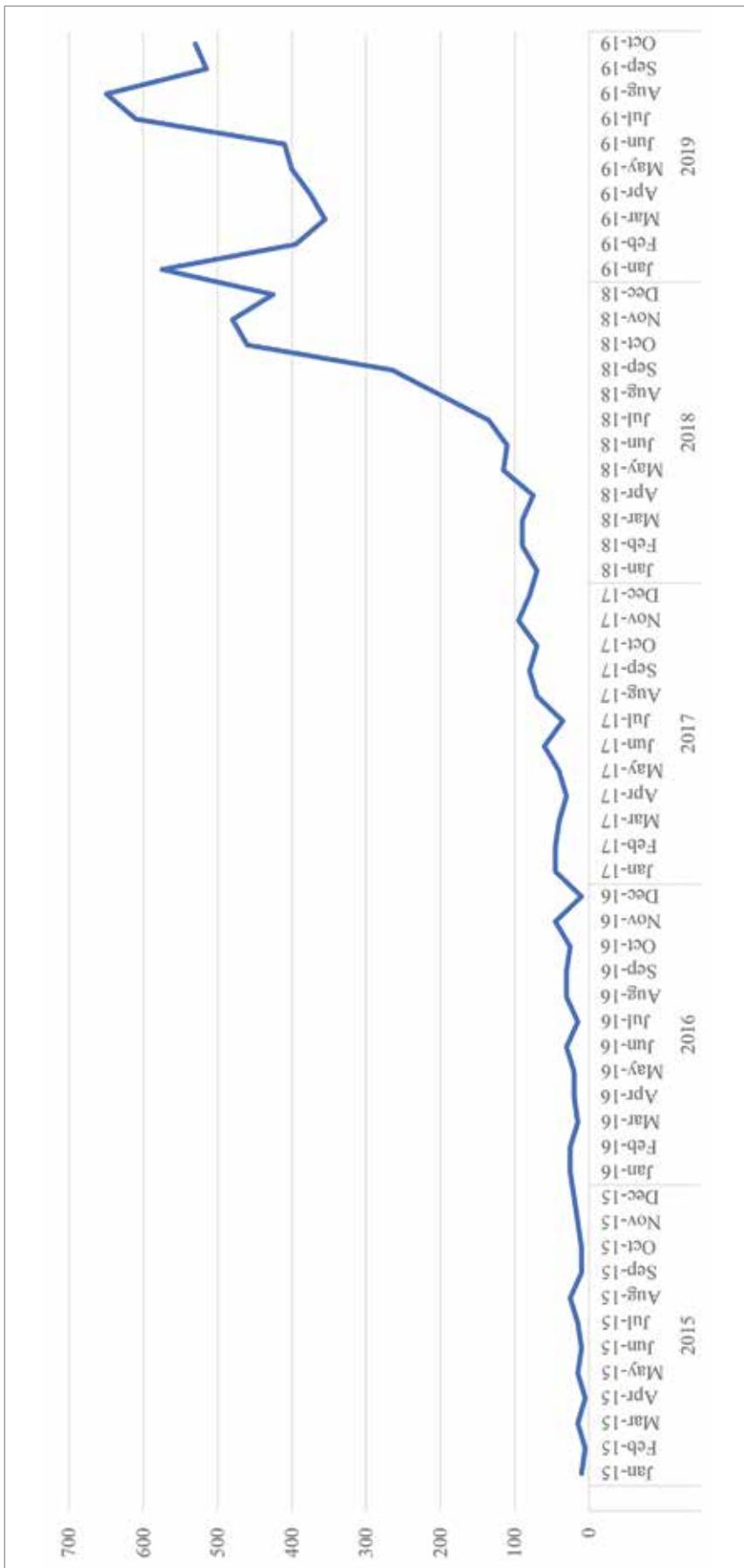
مجموع سال	سه ماه چهارم				سه ماه سوم				سه ماه دوم				سه ماه اول				
	مجموع	دسامبر	نومبر	اکتبر	مجموع	سپتامبر	اگوست	جولای	مجموع	ژوئن	می	آوریل	مجموع	ماج	فوریه	ژانویه	
۱۵۰	۴۵	۲۰	۱۵	۱۰	۴۵	۱۰	۲۵	۱۵	۳۰	۱۰	۱۵	۵	۳۰	۱۵	۵	۱۰	۲۰۱۵
۲۸۵	۸۰	۱۰	۴۵	۲۵	۷۵	۳۰	۳۰	۱۵	۷۰	۳۰	۲۰	۲۰	۶۵	۱۵	۲۵	۲۵	۲۰۱۶
۶۸۵	۲۴۵	۸۰	۹۵	۷۰	۱۸۵	۸۰	۷۰	۳۵	۱۳۰	۶۰	۴۰	۳۰	۱۲۵	۴۰	۴۵	۴۵	۲۰۱۷
۲,۵۲۵	۱,۳۶۵	۴۲۵	۴۸۰	۴۶۰	۶۰۰	۲۶۵	۲۰۰	۱۳۵	۳۰۰	۱۱۰	۱۱۵	۷۵	۲۵۵	۹۰	۹۰	۷۰	۲۰۱۸
۴,۸۲۰	۵۳۰	*	*	۵۳۰	۱,۷۷۵	۵۱۵	۶۵۰	۶۱۰	۱,۱۸۵	۴۱۰	۴۰۰	۳۷۵	۱,۰۳۵	۳۵۵	۳۹۵	۵۷۵	۲۰۱۹

منبع: ۲۰۲۰، Government of Canada، برگرفته شده در ۵ ژانویه ۲۰۲۰

قابل دسترسی در: https://open.canada.ca/data/en/dataset/b6cbcf4d-f763-4924-a2fb-8cc4a06e3de4

* داده ماههای نوامبر و دسامبر ۲۰۱۹ در زمان استخراج داده ارائه نشده است.

پی‌نوشت: آخرین تاریخ بروزسازی اطلاعات در سایت کانادا، ۳۱ اکتبر ۲۰۱۹ بوده است.

نمودار ۷۹ - پناهجویان ایرانی ثبت شده به تحقیک ماهیان سال در کانادا (۱۰ تا ۱۷۹)

منبع: Government of Canada، برگفته شده در ۵ آذریه ۱۴۰۰

قابل دسترسی در: <https://open.canada.ca/dataset/b6cbe14d-1763-4924-a2fb-8cc4a06e3de4>

۴-۶- پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA در سال ۲۰۱۹

پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA در سال ۲۰۱۹ در مجموع حدود ۱۹ هزار ایرانی متقاضی پناهندگی نتیجه درخواست خود را دریافت کردند. در جدول زیر به تفصیل مجموع نتایج اعلام شده برای پناهجویان ایرانی به تفکیک کشورهای مقصد (درخواست کننده پناهندگی از آن کشور) از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹ ارائه شده است.

۴-۶-۱- مرحله اول پاسخ درخواست پناهندگی در کشورهای EU و EFTA

در مرحله اول اعلام نتیجه درخواست پناهندگی برای

جدول ۶۷- تعداد کل پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ درخواست پناهندگی در کشورهای EU و EFTA در مرحله اول

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۳۹۵	۳۴۵	۵۶۰	۱۱۰	۳۲۰	۶۲۰	۴۹۰	۳۰۰	۲۰۰	۴۰۵	۷۴۵	بلژیک
۶۸۰	۶۹۵	۶۳۰	۳۰۰	۱۴۵	۳۷۰	۱۴۰	۲۲۵	۱۱۵	۷۵	۳۳۰	یونان
۵۹۰	۵۳۵	۵۵۰	۲۵۰	۲۲۵	۱۹۰	۲۷۵	۲۳۵	۱۸۵	۲۶۵	۱۲۵	فرانسه
۸۲۷۵	۸,۶۴۵	۲۷,۰۰۵	۹,۸۵۵	۱,۹۲۵	۲,۹۶۰	۳,۲۹۰	۲,۹۱۵	۲,۶۲۰	۲,۷۶۰	۱,۱۲۰	آلمان
۲۷۰	۲۱۵	۲۳۰	۳۰۰	۳۴۵	۳۷۵	۲۷۵	۱۵۵	۲۴۵	۲۲۰	۱۴۰	ایتالیا
۱۱۹۵	۲,۰۴۵	۲,۲۸۰	۱,۴۲۵	۳۹۰	۵۴۵	۱,۰۹۵	۹۸۵	۱,۲۱۰	۱,۱۷۵	۸۴۵	سوئد
۴۱۴۰	۲,۷۳۵	۳,۲۵۵	۴,۳۹۰	۳,۵۰۵	۲,۳۰۰	۲,۳۴۵	۲,۷۱۵	۲,۷۶۰	۲,۷۲۵	۲,۴۶۰	بریتانیا
۲۳۰	۲۳۰	۱۵۰	۲۵۰	۲۸۵	۳۲۰	۲۲۰	۲۱۵	۲۵۵	۲۱۵	۱۷۵	سوئیس
۹۵۵	۷۳۰	۱,۰۳۵	۸۳۰	۴۱۰	۵۸۰	۱,۱۷۰	۱,۲۲۵	۱,۱۴۰	۸۳۰	۵۴۰	هلند
۱۰۹۵	۳,۰۴۰	۱,۹۰۰	۶۴۰	۴۷۵	۲۸۰	۷۵۰	۵۵۰	۴۴۵	۴۱۵	۲۵۵	اتریش
۱۲۱۵	۷۹۰	۲,۰۹۵	۲,۶۵۰	۶۱۰	۸۱۰	۱,۲۶۵	۱,۳۰۰	۱,۴۹۵	۱,۴۴۵	۱,۳۲۰	سایر
۱۹۰۳۵	۲۰,۰۱۰	۴۰,۶۹۵	۲۰,۹۹۵	۸,۶۴۰	۹,۳۵۰	۱۱,۳۰۵	۱۰,۸۲۵	۱۰,۶۶۰	۱۰,۵۲۰	۸,۰۴۰	جمع کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰؛ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

شده توسط پناهجویان ایرانی در سال ۲۰۱۷ بوده است. جدول زیر نیز تعداد پاسخ‌های مثبت ارائه شده (در مرحله اول بررسی درخواست) به پناهجویان ایرانی را از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹ و به تفکیک کشور مقصد نشان می‌دهد.

با توجه به سیاست‌های پذیرش پناهجویان در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶، ورود پناهجویان به این کشورها بسیار افزایش داشته است و به همین ترتیب پس از گذشت مدت زمان لازم برای فرآیند پاسخگویی به تقاضاهای ثبت شده، بیشترین تعداد پاسخ‌های دریافت

جدول ۶۸- مجموع پاسخ مثبت پناهجویان ایرانی در مرحله اول درخواست در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۲۹۵	۲۶۵	۴۶۰	۶۵	۲۲۵	۳۱۵	۲۰۰	۱۶۵	۵۰	۵۵	۹۵	بلژیک
۲۰۹۰	۲,۷۱۵	۱۵,۱۴۵	۵,۸۵۰	۱,۵۸۵	۲,۱۲۵	۱,۹۴۵	۱,۶۶۰	۱,۴۳۰	۱,۴۷۵	۶۰۰	آلمان
۴۰۰	۴۶۰	۳۸۰	۱۶۰	۵۵	۱۲۰	۲۵	۱۰	۱۰	۳۰	۳۰	یونان
۱۵۵	۱۷۵	۱۹۵	۱۵۰	۱۳۵	۱۳۰	۱۵۵	۱۳۰	۱۲۵	۱۸۵	۵۵	فرانسه
۱۸۵	۱۵۰	۱۴۵	۲۴۰	۲۲۵	۳۲۰	۲۲۵	۱۴۵	۱۷۰	۱۹۵	۱۱۵	ایتالیا
۳۷۵	۳۳۰	۷۲۵	۴۲۵	۲۸۵	۲۶۰	۶۴۵	۵۲۰	۵۳۵	۴۲۵	۲۳۰	هلند
۴۶۵	۱,۳۵۵	۱,۲۷۵	۴۶۵	۳۸۵	۲۶۵	۴۵۰	۳۳۰	۲۱۰	۱۶۵	۱۰۰	اتریش
۴۱۰	۷۵۵	۱,۱۴۵	۶۶۵	۱۷۵	۳۶۰	۵۹۰	۳۴۰	۳۸۵	۲۵۰	۱۶۵	سوئد
۲۷۸۰	۱,۲۱۰	۱,۵۶۰	۱,۷۰۵	۲,۰۰۵	۱,۲۶۵	۱,۳۱۰	۱,۴۲۵	۱,۲۸۰	۸۵۰	۴۶۵	بریتانیا
۱۹۵	۱۹۵	۱۳۰	۹۵	۲۱۰	۲۴۵	۱۴۰	۱۵۰	۱۷۰	۱۴۵	۱۳۰	سوئیس
۴۶۰	۳۳۰	۱,۰۲۵	۱,۲۳۵	۳۱۵	۳۱۰	۵۹۰	۵۶۵	۴۸۵	۴۵۰	۳۹۰	سایر
۷۸۱۵	۷,۹۵۵	۲۲,۱۸۰	۱۱,۰۷۵	۵,۶۰۰	۵,۷۲۰	۶,۲۶۰	۵,۴۴۵	۴,۸۷۰	۴,۲۳۵	۲,۳۷۰	جمع کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰: <https://appssso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

پذیرش پناهجو مواجه بودند. این روند در بریتانیا در سال ۲۰۱۹ دوباره افزایشی شده و در آلمان همچنان روند کاهشی داشته است.

در این میان کشور اتریش روند افزایشی خود را در پذیرش پناهجویان ایرانی حفظ کرده و در سال ۲۰۱۸ نسبت به کشور بریتانیا نیز تعداد بیشتری از پناهجویان ایرانی پاسخ مثبت دریافت کرده‌اند اما در سال ۲۰۱۹ تعداد پاسخ مثبت به درخواست پناهجویان ایرانی در این کشور کاهش یافته است.

به همین ترتیب مجموع پاسخ‌های مثبت در میان پاسخ‌های دریافت شده توسط پناهجویان ایرانی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA نیز، در سال ۲۰۱۷ به بیشترین تعداد رسیده است، البته باید در نظر داشت که روند کلی فراوانی پاسخ‌های مثبت برای پناهجویان ایرانی از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷ روند افزایشی داشته است. بیشترین تعداد پاسخ مثبت برای پناهجویان ایرانی در کشورهای آلمان و بریتانیا ثبت شده است که هر دو کشور در سال ۲۰۱۸ نسبت به سال ۲۰۱۷ با کاهش

جدول ۶۹- درصد پاسخ مثبت در مرحله اول به درخواست پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۷۴.۷	۷۶.۸	۸۲.۱	۵۹.۱	۷۰.۳	۵۰.۸	۴۰.۸	۵۵.۰	۲۵.۰	۱۳.۶	۱۲.۸	بلژیک
۲۵.۳	۳۱.۴	۵۶.۱	۵۹.۴	۸۲.۳	۷۱.۸	۵۹.۱	۵۶.۹	۵۴.۶	۵۳.۴	۵۳.۶	آلمان
۵۸.۸	۶۶.۲	۶۰.۳	۵۳.۳	۳۷.۹	۳۲.۴	۱۷.۹	۴.۳	۸.۷	۴۰.۰	۹.۱	یونان
۲۶.۳	۳۲.۷	۳۵.۵	۶۰.۰	۶۰.۰	۶۸.۴	۵۶.۴	۵۵.۳	۶۷.۶	۶۹.۸	۴۴.۰	فرانسه
۶۸.۵	۶۹.۸	۶۳.۰	۸۰.۰	۶۵.۲	۸۵.۳	۸۱.۸	۹۳.۵	۶۹.۴	۸۸.۶	۸۲.۱	ایتالیا
۳۹.۳	۴۵.۲	۴۷.۲	۵۲.۴	۶۹.۵	۴۴.۸	۵۵.۱	۴۲.۴	۴۶.۹	۵۱.۲	۴۲.۶	هلند
۴۲.۵	۴۴.۶	۶۷.۱	۷۲.۷	۸۱.۱	۹۴.۶	۶۰.۰	۶۰.۰	۴۷.۲	۳۹.۸	۳۹.۲	اتریش
۳۴.۳	۳۶.۹	۵۰.۲	۴۶.۷	۴۴.۹	۶۶.۱	۵۳.۹	۳۴.۵	۳۱.۸	۲۱.۳	۱۹.۵	سوئد
۶۷.۱	۴۴.۲	۴۷.۹	۳۸.۸	۵۷.۲	۵۵.۰	۵۵.۹	۵۲.۵	۴۶.۴	۳۱.۲	۱۸.۹	بریتانیا
۸۴.۸	۸۴.۸	۸۶.۷	۳۸.۰	۷۳.۷	۷۶.۶	۶۳.۶	۶۹.۸	۶۶.۷	۶۷.۴	۷۴.۳	سوئیس
۳۷.۹	۴۱.۸	۳۹.۵	۴۶.۶	۵۱.۶	۳۸.۳	۴۶.۶	۴۳.۵	۳۲.۴	۳۱.۱	۲۹.۵	سایر
۴۱.۱	۳۹.۸	۵۴.۵	۵۲.۸	۶۴.۸	۶۱.۲	۵۵.۴	۵۰.۳	۴۵.۷	۴۰.۳	۲۹.۵	جمع کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰؛ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

ایرلند و لوکزامبورگ، به دلیل تعداد بسیار کم متقاضیان پناهندگی، داده‌اند. در سال ۲۰۱۹ نیز کشورهای سوئیس و بلژیک بیشترین درصد پاسخ مثبت را در مرحله اول بررسی‌ها به پناهجویان ایرانی داده‌اند.

در ادامه جدول زیر تعداد پاسخ‌های منفی ارائه شده به پناهجویان ایرانی در مرحله اول بررسی درخواست‌ها را به تفکیک کشور مقصد از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹ نشان می‌دهد.

تحولات سیاسی و افزایش تمایل برخی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA به پذیرش پناهجویان در سال ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵، در جدول فوق قابل مشاهده است. مهم‌ترین اثرگذاری را بر این آمار، کشور آلمان با پذیرش بیش از ۷۰ درصد پناهجویان ایرانی در مرحله اول در سال ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ داشته است. در میان کشورهای مذکور، سوئیس و ایتالیا بالاترین درصد پاسخ‌های مثبت به پناهجویان ایرانی را پس از پرتغال و

جدول ۷۰- تعداد دریافت پاسخ منفی در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۱۰۰	۸۰	۱۰۰	۴۵	۹۵	۳۰۵	۲۸۵	۱۳۵	۱۵۰	۳۴۵	۶۵۰	بلژیک
۶۱۸۵	۵,۹۳۰	۱۱,۸۶۰	۴,۰۰۵	۳۳۵	۸۳۵	۱,۳۴۵	۱,۲۵۵	۱,۱۹۰	۱,۲۸۵	۵۲۵	آلمان
۸۰	۶۵	۸۵	۶۰	۱۲۰	۵۰	۵۰	۵	۸۰	۲۵	۲۵	ایتالیا
۲۷۵	۲۳۵	۲۵۰	۱۴۰	۹۰	۲۵۰	۱۲۰	۲۲۵	۱۰۰	۴۵	۳۰۰	یونان
۴۴۰	۳۶۰	۳۵۵	۱۰۵	۹۰	۶۰	۱۲۰	۱۰۵	۶۰	۸۰	۷۰	فرانسه
۵۸۰	۴۰۰	۸۱۰	۳۹۵	۱۲۵	۳۲۰	۵۲۵	۷۰۵	۶۰۵	۴۰۵	۳۱۰	هلند
۶۳۰	۱,۶۸۵	۶۳۰	۱۷۵	۹۰	۱۵	۳۰۰	۲۲۰	۲۳۵	۲۵۰	۱۵۵	اتریش
۷۸۰	۱,۲۹۰	۱,۱۳۵	۷۶۰	۲۱۵	۱۹۰	۵۰۵	۶۴۵	۸۲۵	۹۲۰	۶۷۵	سوئد
۱۳۶۰	۱,۵۲۵	۱,۶۹۰	۲,۶۸۵	۱,۵۰۰	۱,۰۳۵	۱,۰۳۰	۱,۲۹۰	۱,۴۷۵	۱,۸۷۵	۱,۹۹۵	بریتانیا
۳۵	۴۰	۲۰	۱۵۰	۷۵	۷۵	۸۰	۶۵	۸۵	۷۰	۴۵	سوئیس
۷۴۵	۴۴۵	۱,۵۷۰	۱,۳۹۰	۳۰۵	۵۰۰	۶۷۵	۷۲۵	۹۷۵	۹۸۰	۹۲۰	سایر
۱۱۲۲۰	۱۲,۰۵۵	۱۸,۵۱۵	۹,۹۲۰	۳,۰۴۰	۳,۶۳۰	۵,۰۴۰	۵,۳۷۵	۵,۷۹۵	۶,۲۸۵	۵,۶۶۵	جمع کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰؛ <https://appss.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

۴-۶-۲- مرحله نهایی پاسخ درخواست

پناهندگی در کشورهای EU و EFTA

بخشی از پناهجویان پاسخ درخواست خود را در مرحله نهایی (دادگاه) دریافت کردند که تعداد پاسخ‌های ارائه شده به این درخواست‌ها در جدول زیر نمایش داده شده است.

پاسخ‌های دریافت شده در مرحله نهایی نشان‌دهنده‌ی این است که روند ارائه پاسخ‌ها به پناهجویان ایرانی در مرحله دوم از سال ۲۰۱۲ تا سال ۲۰۱۶ با کاهش رو به رو بوده است. این روند در کشور آلمان که از اولین مقاصد پناهجویان ایرانی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا است، همواره با افزایش رو به رو بوده است و در سال ۲۰۱۹ به بالاترین میزان رسیده است. در جدول ۷۲ به پاسخ‌های مثبت به درخواست پناهجویان ایرانی در مرحله نهایی اشاره شده است.

تعداد پاسخ‌های منفی دریافت شده توسط پناهجویان ایرانی در کل کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA، از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ روند کاهشی داشته است اما در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ به علت افزایش درخواست‌های پناهندگی این میزان افزایش قابل توجهی داشته است.

در آلمان این تعداد نوسان بسیاری داشته و از ۱۳۴۵ پاسخ منفی در سال ۲۰۱۳ به ۳۳۵ پاسخ منفی در سال ۲۰۱۵ رسیده است اما پس از آن با افزایش تعداد پاسخ‌های منفی به تعداد ۱۱ هزار و ۸۶۰ پاسخ منفی در سال ۲۰۱۷ و تعداد ۶۱۸۵ پاسخ منفی در سال ۲۰۱۹ رسیده است.

جدول ۷۱- تعداد دریافت پاسخ نهایی توسط پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۴۵	۶۵	۲۵	۴۰	۱۳۵	۲۰۰	۸۰	۸۰	۶۰	۱۳۵	۳۴۰	بلژیک
۵۴۵۵	۴/۴۱۰	۳/۴۷۵	۱/۱۵۵	۹۱۰	۱/۰۸۵	۹۸۰	۹۸۰	۹۲۰	۴۹۰	۶۹۵	آلمان
۱۵۰	۹۰	۱۰۵	۹۵	۱۰۰	۱۰۵	۱۳۰	۱۳۰	۱۵	۴۰	۲۰	یونان
۲۰	۱۰	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۵	۰	۰	ایتالیا
۱۵۰	۱۷۰	۲۱۵	۱۱۰	۷۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۱۱۵	۵۵	۵۵	هلند
۵۳۰	۱۸۰	۹۰	۶۰	۸۰	۱۱۰	۲۵۵	۲۵۵	۱۶۰	۱۹۰	۱۵۰	اتریش
۸۷۰	۶۱۵	۴۳۵	۲۸۰	۲۳۵	۵۰۰	۹۳۵	۹۳۵	۸۵۵	۵۷۵	۴۶۰	سوئد
۱۷۵۰	۱۵۳۰	۱/۰۳۵	۱/۱۱۰	۹۸۵	۷۳۰	۱/۳۶۰	۱/۳۶۰	۱/۷۰۰	۲/۱۴۵	۱/۶۱۵	بریتانیا
۲۰۰	۱۳۰	۱۰۵	۷۵	۶۵	۱۰۵	۱۱۵	۱۱۵	۱۲۵	۱۷۵	۱۵۵	سوئیس
۲۹۵	۲۰۵	۹۰	۳۵	۵۵	۸۵	۸۰	۸۰	۸۵	۴۵	۶۰	فرانسه
۷۸۰	۱۰۶۰	۹۵۰	۶۱۰	۵۰۵	۸۹۰	۱/۰۵۵	۱/۰۵۵	۱/۰۳۵	۹۸۵	۵۷۵	سایر
۹۹۴۵	۸۴۶۵	۶/۵۳۰	۳/۵۷۰	۳/۱۳۵	۳/۹۱۰	۵/۰۹۰	۵/۰۹۰	۵/۰۹۵	۴/۸۴۰	۴/۱۲۵	جمع کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰؛ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

جدول ۷۲- مجموع پاسخ مثبت پناهجویان ایرانی در مرحله نهایی درخواست در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۵	بلژیک
۲۰۲۰	۱/۸۹۰	۱/۷۵۵	۴۵۵	۵۲۵	۵۹۵	۷۷۵	۵۸۰	۴۵۵	۳۰۰	۳۸۵	آلمان
۳۰	۳۰	۳۰	۷۰	۵۰	۴۰	۵۰	۸۰	۱۵	۴۰	۰	یونان
۱۵	۵	۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	ایتالیا
۸۵	۱۲۰	۱۳۵	۷۵	۵۵	۶۵	۳۰۰	۴۰	۷۰	۳۰	۲۵	هلند
۳۵۰	۹۵	۶۵	۴۵	۷۰	۱۰۵	۱۳۰	۱۶۵	۱۰۰	۹۵	۷۵	اتریش
۲۵۵	۲۰۵	۱۶۰	۱۵۰	۱۴۰	۲۱۰	۲۶۰	۲۶۰	۲۱۰	۱۲۰	۹۰	سوئد
۱۴۴۵	۱۱۸۵	۶۷۰	۶۷۰	۵۲۵	۳۹۵	۵۸۰	۶۸۵	۷۲۰	۸۵۰	۵۵۵	بریتانیا
۲۰	۱۰	۵	۵	۵	۱۰	۵	۲۰	۱۰	۲۰	۳۵	سوئیس
۱۷۵	۱۴۰	۴۰	۲۰	۲۰	۴۰	۳۰	۳۵	۵۰	۲۵	۲۵	فرانسه
۱۶۵	۲۵۵	۲۵۵	۱۵۰	۱۹۰	۲۱۵	۳۳۵	۲۵۵	۱۸۵	۱۴۵	۱۰۵	سایر
۴۵۷۰	۳/۹۳۵	۳/۱۲۵	۱/۶۵۰	۱/۵۸۰	۱/۶۸۰	۲/۴۷۰	۲/۱۲۵	۱/۸۲۰	۱/۶۲۵	۱/۳۰۵	جمع کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰؛ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

کشور آلمان در سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۹ بوده است. بریتانیا و سوئد که رتبه‌های بعدی را در پذیرش پناهندگان ایرانی در مرحله‌ی دوم دارند، با روند نسبتاً ثابتی حرکت کرده‌اند.

مجموع پاسخ‌های مثبت دریافت شده در مرحله‌ی دوم در سال ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ و همچنین در سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۹ با افزایش مواجه بوده است.

دلیل اصلی این تفاوت افزایش قابل توجه این تعداد در

جدول ۷۳- درصد پاسخ مثبت در مرحله نهایی به درخواست پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۰/۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳/۷	۱/۴۷	بلژیک
۳۷/۰	۴۲/۸۶	۵۰/۵	۳۹/۳۹	۵۷/۶۹	۵۴/۸۴	۷۹/۰۸	۵۹/۱۸	۴۹/۴۶	۶۱/۲۲	۵۵/۴	آلمان
۲۰/۰	۳۳/۳۳	۲۸/۵۷	۷۳/۶۸	۵۰	۳۸/۱	۳۸/۴۶	۶۱/۵۴	۱۰۰	۱۰۰	۰	یونان
۷۵/۰	۵۰	۰	۱۰۰	-	-	-	-	۰	-	-	ایتالیا
۵۶/۷	۷۰/۵۹	۶۲/۷۹	۶۸/۱۸	۷۸/۵۷	۶۵	۸۵/۷۱	۴۰	۶۰/۸۷	۵۴/۵۵	۴۵/۴۵	هلند
۶۶/۰	۵۲/۷۸	۷۲/۲۲	۷۵	۸۷/۵	۹۵/۴۵	۵۰/۹۸	۶۴/۷۱	۶۲/۵	۵۰	۵۰	اتریش
۲۹/۳	۳۳/۳۳	۳۶/۷۸	۵۳/۵۷	۵۹/۵۷	۴۲	۲۷/۸۱	۲۷/۸۱	۲۴/۵۶	۲۰/۸۷	۱۹/۵۷	سوئد
۸۲/۶	۷۷/۴۵	۶۴/۷۳	۶۰/۳۶	۵۳/۳	۵۴/۱۱	۴۲/۶۵	۵۰/۳۷	۴۲/۳۵	۳۹/۶۳	۳۴/۳۷	بریتانیا
۱۰/۰	۷/۶۹	۴/۷۶	۶/۶۷	۷/۶۹	۹/۵۲	۴/۳۵	۱۷/۳۹	۸	۱۱/۴۳	۲۲/۵۸	سوئیس
۵۹/۳	۶۸/۲۹	۴۴/۴۴	۵۷/۱۴	۳۶/۳۶	۴۷/۰۶	۳۷/۵	۴۳/۷۵	۵۸/۸۲	۵۵/۵۶	۴۱/۶۷	فرانسه
۲۱/۲	۲۴/۰۶	۲۶/۸۴	۲۴/۵۹	۳۷/۶۲	۲۴/۱۶	۳۱/۷۵	۲۴/۱۷	۱۷/۸۷	۱۴/۷۲	۱۸/۲۶	سایر
۴۶/۰	۴۶/۴۹	۴۷/۸۶	۴۶/۲۲	۵۰/۴	۴۲/۹۷	۴۸/۵۳	۴۱/۷۵	۳۵/۷۲	۳۳/۵۷	۳۱/۶۴	میانگین کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰؛ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

سال ۲۰۱۷ نزول کرده است. در مرحله نهایی پاسخ به درخواست پناهندگی تعدادی از پناهجویان ایرانی پاسخ منفی دریافت کردند که جدول زیر به تفکیک کشور مقصد از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹ آن را نشان می‌دهد.

ارائه پاسخ‌های مثبت در مرحله نهایی در کشور بریتانیا برای متقاضیان پناهندگی روندی افزایشی داشته است و به بالاترین میزان خود در سال ۲۰۱۹ رسیده است. اما در فنلاند این روند کاهش قابل توجهی داشته است و از ۱۰۰ درصد در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ به ۵۰ درصد در

جدول ۷۴- تعداد دریافت پاسخ منفی در مرحله نهایی توسط پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۴۵	۶۵	۲۵	۴۰	۱۳۵	۲۰۰	۱۷۰	۸۰	۶۰	۱۳۰	۳۳۵	بلژیک
۳۴۳۵	۲/۵۱۵	۱/۷۲۰	۷۰۰	۳۸۵	۴۸۵	۵۳۵	۴۰۰	۴۶۵	۱۹۵	۳۱۵	آلمان
۱۱۵	۶۰	۸۰	۲۵	۵۰	۶۰	۰	۵۰	۰	۰	۱۵	یونان
۱۲۵	۶۵	۴۵	۱۵	۳۵	۴۵	۵۰	۴۵	۴۰	۲۵	۳۰	فرانسه
۵	۵	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	ایتالیا
۶۵	۵۰	۸۰	۳۰	۱۵	۳۵	۵۰	۵۵	۴۵	۳۰	۳۰	هلند
۱۷۵	۸۵	۲۵	۱۵	۱۰	۵	۹۵	۹۰	۶۰	۹۰	۷۰	اتریش
۶۱۵	۴۱۰	۲۷۵	۱۳۰	۹۰	۲۹۰	۴۳۵	۶۷۵	۶۴۵	۴۵۵	۳۷۰	سوئد
۳۰۵	۳۴۵	۳۶۵	۴۴۰	۴۶۰	۳۳۵	۷۶۰	۶۷۵	۹۸۰	۱/۲۹۵	۱/۰۶۰	بریتانیا
۱۸۵	۱۲۵	۱۰۰	۷۰	۶۵	۹۵	۶۵	۹۵	۱۱۵	۱۵۵	۱۱۵	سوئیس
۳۰۵	۷۹۵	۶۹۰	۴۳۵	۳۰۵	۶۷۵	۱/۰۰۵	۷۹۵	۸۵۵	۸۴۵	۴۷۵	سایر
۵/۳۸۰	۴/۴۹۵	۳/۴۱۰	۱/۹۲۰	۱/۵۵۵	۲/۲۲۵	۳/۱۷۵	۲/۹۶۵	۳/۲۷۵	۳/۲۱۵	۲/۸۲۰	جمع کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰؛ <https://appssso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

و EFTA، مشخص می‌شود که علیرغم فراوانی بسیار کمتر گروههای سنی زیر ۱۸ سال در دریافت پاسخ پناهندگی، احتمال دریافت پاسخ مثبت در این گروه بیش از سایر گروههای سنی است. در سال ۲۰۱۹ حدود ۴۸ درصد از کل پاسخهای دریافتی گروه سنی زیر ۱۴ سال، پاسخ مثبت بوده و برای گروه سنی ۱۴ تا ۱۷ سال نیز ۵۲ درصد از کل پاسخهای دریافت شده، پاسخ مثبت بوده است در حالیکه این میزان برای سایر گروههای سنی زیر ۴۰ درصد بوده است.

یکی از دلایل این موضوع را می‌توان کودکان بی‌سرپرست یا بدون همراه وارد شده به این کشورها دانست که در اغلب مواقع ملاحظات بیشتری برای عدم بازگرداندن آنها صورت می‌گیرد.

سالهای ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ کمترین تعداد پاسخ منفی در مرحله‌ی دوم به مقاضیان پناهندگی ایرانی در اتحادیه اروپا ارائه شده است در حالیکه پس از آن مجدداً تعداد پاسخهای منفی افزایش داشته است. اما از سال ۲۰۱۵ در کشور بریتانیا با روند نزولی پاسخهای منفی مواجه هستیم و در سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ در مقایسه با تمامی سال‌های گذشته (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷)، تعداد پاسخهای منفی کمتری در مرحله‌ی دوم به پناهجویان ایرانی داده است.

۴-۶-۳- فراوانی و درصد پاسخ مثبت پناهندگی به تفکیک سن

با بررسی فراوانی و درصد پاسخهای مثبت و منفی برای گروههای سنی مختلف در کشورهای عضو اتحادیه اروپا

جدول ۷۵- پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی (زیر ۱۴ سال) در کشورهای EU و EFTA

گروه‌های سنی	زیر ۱۴ سال	درصد پاسخ منفی	فراآنی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (منفی)	فراآنی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (مثبت)	درصد پاسخ مثبت	فراآنی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (منفی)	فراآنی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (کل)				
۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۱۹
۳۰۶۰	۳۰۴۵	۵۳۳۵	۳۰۰۵	۱۰۹۵	۱۱۹۰	۱۴۶۵	۱۳۰۰	۱۲۳۵	۱۱۴۰	۸۵۵	
۱۴۶۵	۱۵۱۵	۳۲۳۵	۱۷۸۵	۸۰۵	۷۹۰	۸۷۰	۷۱۵	۶۲۵	۵۱۰	۳۶۰	
۴۷۸۷	۴۹۷۵	۶۰۶۴	۵۹۴۰	۷۳۵۲	۶۶۳۹	۵۹۳۹	۵۵۰۰	۵۰۶۱	۴۴۷۴	۴۲۱۱	
۱۵۹۵	۱۵۳۰	۲۱۰۰	۱۲۲۰	۲۸۵	۳۹۵	۵۹۵	۵۸۵	۶۱۰	۶۳۰	۴۹۵	
۵۲۱۲	۵۰۲۵	۳۹۳۶	۴۰۶۰	۲۶۰۳	۳۳۱۹	۴۰۶۱	۴۵۰۰	۴۹۳۹	۵۵۲۶	۵۷۸۹	

منبع: Eurostat، برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

بیش از ۷۰ درصد از پاسخ‌های داده شده به افراد در این گروه‌های سنی مثبت بوده‌اند. پس از آن تا سال ۲۰۱۹ دوباره این روند با کاهش روبه‌رو بوده و به حدود ۵۲ درصد رسیده است.

از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۵ روند دریافت پاسخ مثبت برای گروه‌های سنی ۱۴ تا ۱۷ سال افزایشی بوده است و در سال ۲۰۱۵، درصد پاسخ مثبت برای این گروه‌های سنی، به بالاترین میزان خود در ۱۰ سال گذشته رسیده است و

جدول ۷۶- پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی (۱۴ تا ۱۷ سال) در کشورهای EU و EFTA

گروه‌های سنی	۱۷ تا ۱۴ سال	درصد پاسخ منفی	فراآنی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (منفی)	فراآنی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (مثبت)	درصد پاسخ مثبت	فراآنی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (منفی)	فراآنی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (کل)				
۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۱۹
۹۰۰	۸۵۰	۱۴۸۵	۹۴۰	۳۶۵	۴۱۵	۴۹۰	۴۵۰	۵۴۰	۵۵۰	۵۱۰	
۴۷۰	۴۲۰	۸۷۵	۶۴۰	۲۷۰	۲۸۵	۳۰۵	۲۶۵	۳۱۵	۳۱۵	۲۶۰	
۵۲۲۲	۵۰۱۵	۵۸۹۲	۶۸۰۹	۷۳۹۷	۶۸۶۷	۶۲۲۴	۵۸۸۹	۵۸۳۳	۵۷۲۷	۵۰۹۸	
۴۲۵	۴۲۰	۶۱۵	۳۰۰	۱۰۰	۱۳۵	۱۹۰	۱۸۵	۲۲۵	۲۳۵	۲۵۰	
۴۷۲۲	۴۹۴۱	۴۱۴۱	۳۱۹۱	۲۷۴۰	۳۲۵۳	۳۸۷۸	۴۱۱۱	۴۶۷	۴۲۷۳	۴۹۰۲	

منبع: Eurostat، برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ به روند گذشته خود (حدود سه هزار پاسخ مثبت) بر می‌گردد. البته این تعداد بالای دریافت پاسخ مثبت متاثر از تعداد بالای ورود و ثبت درخواست پناهندگی در این گروه سنی به نسبت سایر گروه‌ها است.

بالاترین فراوانی دریافت پاسخ مثبت در بین گروه‌های سنی مربوط به گروه سنی ۱۸ تا ۳۴ سال برای پناهجویان ایرانی است که در سال ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷، پس از ورود گسترده پناهجویان، افزایش چشمگیری داشته است و در سال ۲۰۱۷ به ۱۱ هزار و ۹۴۰ نفر می‌رسد ولی در

جدول ۷۷- پاسخ‌های دریافت شده در مرحله‌ی اول توسط پناهجویان ایرانی (۱۸ تا ۳۴ سال) در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	گروه‌های سنی	
۸۴۶۵	۹/۷۴۵	۲۲/۶۲۰	۱۱/۳۹۰	۴/۳۵۵	۴/۶۹۵	۵/۸۵۰	۶/۱۷۵	۶/۰۳۰	۵/۹۳۵	۴/۵۲۰	۳۴ تا ۱۸ سال	فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (کل)
۳۲۵۰	۳/۵۲۰	۱۱/۹۴۰	۵/۴۷۵	۲/۶۵۰	۲/۸۲۰	۳/۱۷۰	۳/۰۱۰	۲/۵۹۵	۲/۲۱۵	۱/۰۷۰		فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (مثبت)
۳۸/۳۹	۳۶/۱۲	۵۲/۷۶	۴۸/۰۷	۶۰/۸۵	۶۰/۰۶	۵۴/۱۹	۴۸/۷۴	۴۳/۰۳	۳۷/۳۲	۲۳/۶۷		درصد پاسخ مثبت
۵۲۱۰	۶/۲۲۰	۱۰/۶۹۰	۵/۹۱۵	۱/۷۰۰	۱/۸۷۵	۲/۶۸۰	۳/۱۶۵	۳/۴۳۰	۳/۷۲۰	۳/۴۵۰		فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (منفی)
۶۱/۵۴	۶۳/۸۳	۴۷/۲۴	۵۱/۹۳	۳۹/۰۴	۳۹/۹۴	۴۵/۸۱	۵۱/۲۶	۵۶/۸۸	۶۲/۶۸	۷۶/۳۳		درصد پاسخ منفی

منبع: Eurostat، برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰ : <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

بیشتر است. سال ۲۰۱۴ و ۲۰۱۶ این روند تغییر کرده و بیش از ۵۰ درصد پاسخ‌ها در این گروه سنی مثبت بوده‌اند. روند کلی نیز نشان می‌دهد بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷، پاسخ‌های مثبت برای متقاضیان این گروه سنی تقریباً در حدود ۵۰ درصد یا بیشتر بوده است اما از سال ۲۰۱۸ سهم پاسخ‌های مثبت مشابه سال‌های قبل از ۲۰۱۴ شده و به کمتر از ۴۰ درصد در سال ۲۰۱۸ و به کمتر از ۳۰ درصد در سال ۲۰۱۹ رسیده است.

در گروه سنی ۳۵ تا ۶۴ سال از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۷ بیش از ۵۰ درصد پاسخ‌های دریافت شده در مرحله‌ی اول مثبت بوده‌اند در حالیکه از سال ۲۰۱۸ این روند تغییر کرده و بیش از ۶۰ درصد از این گروه پاسخ منفی گرفته‌اند. روند دریافت پاسخ مثبت برای این گروه از سال ۲۰۱۶ نزولی شده و به حدود ۴۰ درصد در سال ۲۰۱۹ رسیده است.

گروه سنی بالای ۶۵ سال کمترین فراوانی دریافت پاسخ‌ها را دارد و سهم پاسخ‌های منفی نیز در میان آنها

جدول ۷۸- پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی (۳۵ تا ۶۴ سال) در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	گروه‌های سنی	
۶۲۸۵	۶۱۰۰	۱۰۱۸۰	۵۳۸۵	۲۶۰۵	۲۸۸۰	۳۲۸۵	۲۷۳۰	۲۷۲۰	۲۷۳۵	۲۰۶۰	۳۵ تا ۶۴ سال	فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (کل)
۲۴۷۵	۲۳۷۵	۵۹۴۰	۳۰۳۰	۱۷۴۵	۱۷۳۰	۱۸۱۰	۱۳۸۵	۱۲۷۵	۱۱۴۰	۶۶۰		فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (مشیت)
۳۹۳۷	۳۸۹۳	۵۴۶۰	۵۶۲۷	۶۶۹۹	۶۰۰۷	۵۵۱۰	۵۰۷۳	۴۶۸۸	۴۱۶۸	۳۲۰۴		درصد پاسخ مشیت
۳۸۱۰	۳۷۲۵	۴۹۴۰	۲۳۵۵	۸۶۰	۱۱۵۰	۱۴۷۵	۱۳۴۵	۱۴۵۰	۱۵۹۵	۱۴۰۰		فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (منفی)
۶۰۶۲	۶۱۰۷	۴۵۴۰	۴۳۷۳	۳۳۰۱	۳۹۹۳	۴۴۹۰	۴۹۲۷	۵۳۳۱	۵۸۳۲	۶۷۹۶		درصد پاسخ منفی

منبع: Eurostat، برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

جدول ۷۹- پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی (۶۵ سال و بیشتر) در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	گروه‌های سنی	
۱۸۰	۱۷۵	۲۵۰	۱۵۵	۹۵	۹۵	۱۲۰	۸۵	۷۰	۱۱۰	۵۵	۶۵ سال و بیشتر	فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (کل)
۵۰	۶۵	۱۲۵	۸۵	۴۵	۵۵	۴۵	۳۰	۲۵	۳۵	۱۵		فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (مشیت)
۲۷۷۷	۳۷۱۴	۵۰۰۰	۵۴۸۴	۴۷۳۷	۵۷۸۹	۳۷۵۰	۳۵۲۹	۳۵۷۱	۳۱۸۲	۲۷۲۷		درصد پاسخ مشیت
۱۲۵	۱۱۰	۱۲۵	۷۰	۵۰	۴۵	۷۰	۵۵	۴۵	۷۵	۴۰		فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (منفی)
۶۹۴۴	۶۲۸۶	۵۰۰۰	۴۵۱۶	۵۲۶۳	۴۷۳۷	۵۸۳۳	۶۴۷۱	۶۴۲۹	۶۸۱۸	۷۲۷۳		درصد پاسخ منفی

منبع: Eurostat، برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

مثبت در سال ۲۰۱۹ به بالاترین حد خود، حدود ۶۴ درصد می‌رسد در حالیکه در سال ۲۰۱۸ به ۴۵ درصد کاهش داشته است.

بخشی از پاسخ‌های ارائه شده برای متقارضیانی است که گروه سنی آنها نامشخص است.
برای این متقارضیان نیز که تعداد آنها اندک است، پاسخ

جدول ۸۰- پاسخ‌های دریافت شده در مرحله‌ی اول توسط پناهجویان ایرانی گروه سنی نامعلوم در کشورهای EU و EFTA

													گروه‌های سنی	
	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹			
	۱۴۵	۱۰۰	۱۱۵	۱۲۰	۱۲۵	۷۵	۹۵	۸۰	۶۵	۵۵	۴۰		فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (کل)	
	۱۰۵	۴۵	۶۵	۶۵	۸۰	۴۰	۶۰	۳۵	۳۰	۲۰	۵		فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (مشیت)	
	۷۲/۴۱	۴۵	۵۶/۵۲	۵۴/۱۷	۶۴	۵۳/۳۳	۶۳/۱۶	۴۳/۷۵	۴۶/۱۵	۳۶/۳۶	۱۲/۵۰		درصد پاسخ مثبت	
	۴۵	۵۰	۵۰	۵۵	۴۵	۳۵	۳۰	۴۵	۳۰	۳۰	۳۵		فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (منفی)	
	۳۱/۰۳	۵۰	۴۳/۴۸	۴۵/۸۳	۳۶	۴۶/۶۷	۳۱/۵۸	۵۶/۲۵	۴۶/۱۵	۵۴/۵۵	۸۷/۵۰		درصد پاسخ منفی	

۴-۶-۴- منبع: Eurostat، برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

زنان بیشتر است. در سال ۲۰۱۵، بیشترین درصد دریافت پاسخ مثبت دیده می‌شود که برای مردان پناهجوی ایرانی از کل پاسخ‌های دریافت شده حدود ۶۰ درصد و برای زنان حدود ۷۳ درصد، مثبت بوده است.

در سال ۲۰۱۹ میزان دریافت پاسخ مثبت برای پناهجویان ایرانی در مرحله اول درخواست‌ها به حدود ۴۰ درصد رسیده و برای زنان در حدود ۴۴ درصد بوده است که در مقایسه با سال ۲۰۱۸ این میزان برای مردان پناهجوی ایرانی سه درصد افزایش و برای زنان پناهجوی ایرانی در کشورهای اروپایی و EFTA سه درصد کاهش نشان می‌دهد.

۴-۶-۴- فراوانی و درصد پاسخ مثبت تقاضای پناهندگی ایرانیان به تفکیک جنسیت

در بررسی‌های صورت گرفته در بخش نسبت جنسیتی پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA، مشخص شده است که تعداد مردان وارد شده به کشورهای عضو اتحادیه اروپا و EFTA، بیشتر از زنان است، به همین ترتیب فراوانی پاسخ‌های مثبت دریافت شده توسط آنان نیز بیشتر است در حالیکه درصد پاسخ‌های مثبت دریافت شده توسط زنان و مردان از میان تمامی پاسخ‌های دریافت شده نشان می‌دهد که احتمال دریافت پاسخ مثبت توسط

جدول ۸۱- فراوانی پاسخ‌های دریافت شده در مرحله اول توسط پناهجویان ایرانی به تفکیک گروه‌های جنسیتی در کشورهای EU و EFTA (۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹)

جنسیت	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹
فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (کل)	۵/۸۷۵	۷/۳۹۵	۷/۲۶۰	۷/۱۰۰	۷/۰۹۵	۵/۹۱۵	۵/۵۵۵	۱۴/۴۰۵	۲۸/۰۴۰	۱۲/۸۷۵	۱۲/۰۱۵
مرد	۱/۶۰۵	۲/۸۲۰	۳/۱۴۵	۳/۴۴۵	۳/۸۲۵	۳/۴۴۵	۳/۳۵۵	۷/۰۱۵	۱۴/۴۶۵	۱۲/۶۷۰	۴/۷۳۵
درصد پاسخ مثبت	۲۷/۳۲	۴۳/۳۲	۴۸/۵۲	۵۲/۹۱	۵۸/۲۴	۶۰/۴۰	۴۸/۷۰	۴۸/۵۹	۳۶/۲۷	۵۱/۵۹	۳۹/۴۰
فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (منفی)	۴/۲۷۵	۴/۵۷۵	۴/۱۱۵	۳/۶۵۰	۲/۴۷۰	۲/۲۰۰	۷/۳۹۰	۱۳/۵۷۵	۸/۲۰۰	۷/۲۸۰	۷/۰۲۰
درصد پاسخ منفی	۷۲/۷۷	۶۱/۸۷	۵۶/۶۸	۵۱/۴۱	۴۵/۹۵	۴۱/۷۶	۳۹/۶۰	۵۱/۳۰	۴۸/۴۱	۶۳/۶۹	۶۰/۵۹
زن	۲/۱۵۵	۳/۱۲۰	۳/۷۲۰	۴/۲۰۵	۳/۴۳۰	۳/۰۸۵	۶/۵۸۰	۱۲/۶۳۵	۷/۱۳۵	۷/۰۲۰	۷/۰۲۰
فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (مثبت)	۷۷۰	۱/۴۱۰	۱/۷۲۰	۲/۰۰۰	۲/۴۳۵	۲/۲۷۰	۲/۲۴۵	۴/۰۵۵	۷/۷۰۰	۳/۲۸۰	۳/۰۸۰
درصد پاسخ مثبت	۳۵/۷۳	۴۵/۱۹	۵۰/۶۶	۵۳/۷۶	۵۷/۹۱	۶۶/۱۸	۷۲/۷۷	۶۱/۶۳	۶۰/۹۴	۴۵/۹۷	۴۳/۸۷
فراوانی پناهجویان ایرانی دریافت کننده پاسخ (منفی)	۱/۳۹۰	۱/۷۰۵	۱/۶۷۵	۱/۷۱۰	۱/۷۶۵	۱/۱۴۵	۸۳۵	۲/۵۲۵	۴/۹۳۵	۳/۸۵۵	۳/۹۴۰
درصد پاسخ منفی	۶۴/۵۰	۵۴/۶۵	۴۹/۳۴	۴۵/۹۷	۴۱/۹۷	۳۲/۳۸	۲۷/۰۷	۳۸/۳۷	۳۹/۰۶	۵۴/۰۳	۵۶/۱۲

منبع: Eurostat، برگرفته شده در ۱۹ می ۲۰۲۰: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

مجدد، انتقال پناهندگان از یک کشور پناهگاه به کشور دیگری است که توافق کرده است آن‌ها را پذیرش کرده و در نهایت به آن‌ها اسکان دائمی اعطا کند.

با توجه به گزارش کمیسariای عالی سازمان ملل متعدد برای پناهندگان (UNHCR)، در سال ۲۰۱۸ در مجموع ۵۶۰ نفر ایرانی در جهان اسکان مجدد یافته‌اند که از این تعداد ۳۰۰ نفر در کانادا و ۱۸۳ نفر در استرالیا ثبت شده‌اند.

۷-۴- اسکان مجدد (Resettlements)

بسیاری از پناهندگان به دلیل ادامه درگیری‌ها، جنگ‌ها و آزار و اذیت‌ها نمی‌توانند به وطن خود بازگردند. بسیاری از آن‌ها در شرایط مخاطره‌آمیز زندگی می‌کنند و یا نیازهای خاصی دارند که نمی‌توان آن‌ها را در کشوری که در آن به دنبال حفاظت هستند، مورد توجه قرار داد. در چنین شرایطی، UNHCR به اسکان مجدد پناهندگان در کشور سوم کمک می‌کند. بنا به تعریف UNHCR، اسکان

جدول ۸۲- تعداد مهاجرین ایرانی اسکان مجدد یافته از سال ۱۹۸۱ تاکنون در جهان

سال	تعداد	اولین مقصد مهاجران ایرانی اسکان مجدد شده در این دهه	تعداد کل مهاجران اسکان مجدد شده در آمریکا در این دهه
۱۹۹۰ تا ۱۹۸۰	۴۳۵۷۱	آمریکا	۳۰۹۱۹
۲۰۰۰ تا ۱۹۹۱	۳۴۱۶۰	آمریکا	۱۶۹۰۱
۲۰۱۰ تا ۲۰۰۱	۴۹۲۷۱	آمریکا	۳۶۰۸۵
۲۰۱۸ تا ۲۰۱۱	۳۰۱۷۵	آمریکا	۱۸۲۷۱
مجموع	۱۵۷۱۷۷	-	۱۰۲۱۷۶

منبع: UNHCR popstat، برگرفته شده در ۳۰ دسامبر ۲۰۱۹ قابل دسترس در: <http://popstats.unhcr.org/en/resettlement>

مبدا، از جمله ایران، تغییر کرد. از این‌رو تعداد ایرانیانی که از طریق اسکان مجدد به آمریکا منتقل شده‌اند از سال ۲۰۱۷ با افت بسیار زیادی مواجه گردید.

چنانچه در نمودار شماره ۱۸۰ مشخص است، از سال ۲۰۱۶ به بعد که سیاست‌های مهاجرتی آمریکا، بنا به سیاست رئیس جمهور آن کشور درباره‌ی برخی کشورهای

۲۷۵

جدول ۸۳- تعداد مهاجرین ایرانی اسکان مجدد یافته در آمریکا، (۲۰۱۸ تا ۲۰۱۰)

سال	تعداد کل مهاجران اسکان مجدد شده در آمریکا	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰
	۱۴	۱۵۴۵	۴۱۵۲	۳۱۲۱	۲۸۳۰	۲۵۳۵	۱۹۷۴	۲۱۰۰	۲۹۷۹	

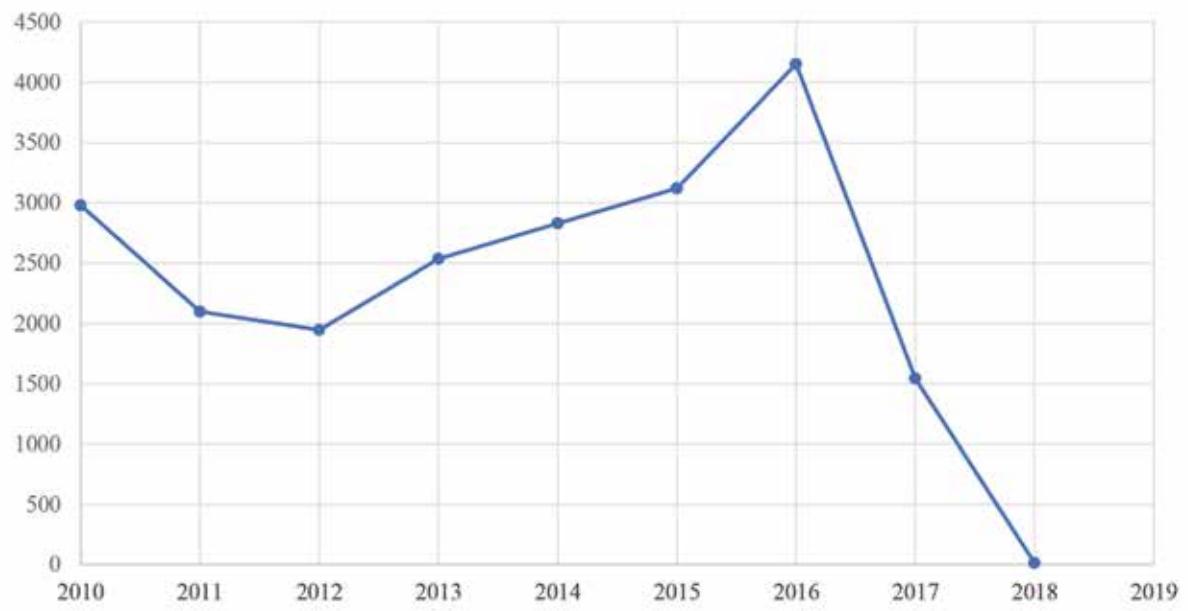
منبع: UNHCR popstat، برگرفته شده در ۳۰ دسامبر ۲۰۱۹ قابل دسترس در: <http://popstats.unhcr.org/en/resettlement>

دولت فعلی آمریکا بوده است. نمودار زیر تغییرات میزان مهاجران اسکان مجدد شده ایرانی در آمریکا را نشان می‌دهد.

البته در سطح کلان شاهد کاهش اسکان مجدد در ایالات متحده آمریکا برای کل مهاجران کشورهای مختلف هستیم که این موضوع تحت تأثیر سیاست کلان

تعداد کل مهاجران اسکان مجدد شده در آمریکا - سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸

نمودار ۱۸۰ - تعداد کل مهاجران (پناهندگان) ایرانی اسکان مجدد شده در آمریکا

منبع: UNHCR popstat، برگرفته شده در ۳۰ دسامبر ۲۰۱۹

قابل دسترس در: <http://popstats.unhcr.org/en/resettlement>

خلاصه و جمع بندی

Iran Migration Outlook 2020

خلاصه و جمع‌بندی

مهاجرت و جابه‌جایی افراد از قرن‌های گذشته تا زمان حال به اشکال مختلفی وجود داشته است اما در عصر حاضر مهاجرت‌ها با توجه به تنوع و تکثر نیروهای کششی و رانشی از پیچیدگی‌ها و اشکال مختلفی برخوردار شده است.

در ادبیات جهانی مهاجرت طبقه‌بندی‌های مختلفی از مهاجرت براساس عواملی همچون جغرافیا، زمان، قصد از مهاجرت و غیره وجود دارد که یکی از مهم‌ترین آنها طبقه‌بندی آن براساس مهاجرت‌های داخلی و بین‌المللی است. اگر فرد از مرزهای سرزمین و کشور خود خارج نشود (همچون مهاجرت از روستا به شهر در داخل کشور و یا آوارگان داخلی) در دسته مهاجرت‌های داخلی قرار خواهد گرفت و در صورت خارج شدن از مرزهای کشور متبوع خود جزو مهاجرت‌های بین‌المللی خواهد بود.

مهاجرت‌های بین‌المللی از نظر عوامل محركه و قصد از مهاجرت، به سه گروه اصلی: جابه‌جایی‌های دانشجویی (تحصیلی)، مهاجرت‌های کاری (اقتصادی) و مهاجرت‌های اجباری (پناهجویی) تقسیم می‌شوند.

خلاصه ۴ فصل سالنامه مهاجرتی ایران به شرح زیر در ادامه این بخش ارائه شده است:

- در فصل اول به روندهای جهانی و منطقه‌ای مهاجرت‌های بین‌المللی در هر سه حوزه دانشجوئی، کاری و اجباری اشاره شده است. در این راستا از جدیدترین آمار و اطلاعات منابع جهانی بخصوص گزارش جهانی مهاجرت (World Migration Report 2020) استفاده شده است.
- در فصل دوم مروری بر وضعیت و آمار مهاجران ایرانی در جهان انجام شده است.

- در فصل سوم وضعیت و جایگاه ایران در جابه‌جایی دانشجویان بین‌المللی مورد بررسی قرار گرفته است.
- در فصل چهارم وضعیت ایران از پنجه مهاجرت‌های اجباری و پناهجویی مورد توجه و تمرکز اصلی بوده است.

خلاصه نکات فصل اول: مهاجرت‌های بین‌المللی در جهان

❖ ۳/۵ درصد از ساکنین زمین را مهاجران بین‌المللی تشکیل می‌دهند.

● بر اساس آخرین گزارش سازمان بین‌المللی مهاجرت (۲۰۲۰ میلادی) جمعیت مهاجران بین‌المللی در جهان در سال ۲۰۱۹ بالغ بر ۷۷۲ میلیون نفر معادل ۳/۵ درصد از کل جمعیت ساکنین روی زمین است.

● تعداد مهاجران بین‌المللی سریع‌تر از جمعیت جهان رشد کرده است

● ۵۲ درصد از جمعیت مهاجران بین‌المللی جهان را مردان و ۴۸ درصد را زنان تشکیل می‌دهند.

● تعداد نیروی کار مهاجر در جهان در سال ۲۰۱۸ میلادی ۱۶۴ میلیون نفر تخمین زده شده است.

● ۷۴ درصد از جمعیت مهاجران بین‌المللی جهان در سن کار (۲۰ تا ۶۴ سال) هستند.

❖ قاره آسیا بزرگ‌ترین مبدأ و منبع مهاجران دنیا

● در سال ۲۰۱۹ میلادی، ۴۰ درصد از کل مهاجرت‌های جهان (۱۱۲ میلیون نفر) در میان آسیایی تباران اتفاق افتاده است. بر همین اساس، آسیا بزرگ‌ترین مبدأ مهاجرت‌های بین‌المللی در جهان است.

● بیش از نیمی از مهاجران آسیائی تبار یعنی حدود ۶۶ میلیون نفر در همین قاره و سایر کشورهای آسیایی مستقر شده‌اند.

❖ هند بزرگ‌ترین کشور مهاجرفرست دنیا

● کشور هند با داشتن ۱۷/۵ میلیون مهاجر در خارج از این کشور، بزرگ‌ترین کشور مهاجرفرست دنیا است و به دنبال آن مکزیک با ۱۱/۸ میلیون نفر مهاجر و چین با ۱۰/۷ میلیون نفر مهاجر در رتبه دوم و سوم قرار دارند.

❖ آمریکا بزرگ‌ترین کشور مهاجرپذیر دنیا

● کشور ایالات متحده آمریکا با میزانی ۵۰/۷ میلیون نفر مهاجر، بزرگ‌ترین کشور مهاجرپذیر دنیا می‌باشد.

❖ مهاجرت عامل تعیین کننده تغییر جمعیت در چندین کشور بوده است.

● مهاجرت بین منطقه‌ای نقش مهمی در تغییر جمعیت در برخی از کشورهای آفریقایی مانند گینه استوایی در داشته است.

- مهاجرت نیروی کار به تغییرات چشمگیر جمعیت بویژه در کشورهای شورای همکاری خلیج فارس کمک کرده است. با استثناء عمان و عربستان سعودی، مهاجران اکثر جمعیت کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس را تشکیل می‌دهند.

❖ الگوهای مهاجرتی از منطقه‌ای به منطقه دیگر متفاوت است.

- در حالی که بیشتر مهاجران بین‌المللی متولد آفریقا، آسیا و اروپا در مناطق تولد خود زندگی می‌کنند، اکثر مهاجران آمریکای لاتین و کارائیب و آمریکای شمالی در خارج از مناطق تولد خود ساکن هستند. در اقیانوسیه، تعداد مهاجران درون منطقه و ساکنان خارج از منطقه در سال ۲۰۱۹ تقریباً برابر بود.
- بیش از نیمی از کل مهاجران بین‌المللی (۱۴۱ میلیون نفر) در اروپا و آمریکای شمالی زندگی می‌کردند.

مهاجرتهای کاری در جهان

- ❖ کاهش و افزایش جمعیت مهاجران کاری در کشورهای پردرآمد و با درآمد متوسط
- در بازه سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۳، جمعیت مهاجران کاری در کاری دنیا در کشورهایی با درآمد بالا، کاهش اندکی (از ۱۱۲/۳ به ۱۱۱/۲ میلیون نفر مهاجر) را شاهد بوده است.
- در همین بازه زمانی، جمعیت مهاجران کاری دنیا در کشورهای با درآمد متوسط، افزایش چشمگیری (از ۱۷/۵ به ۳۰/۵ میلیون نفر مهاجر) داشته است.

❖ مقاصد مهم مهاجران کاری دنیا: آمریکا، اروپا و کشورهای حوزه خلیج فارس

- بخش عمده‌ای از جمعیت مهاجران کاری دنیا (۶۱ درصد) در سه منطقه شامل آمریکای شمالی با ۲۳ درصد، در شمال، جنوب و غرب اروپا با ۲۳/۹ درصد و همچنین در کشورهایی عربی حوزه خلیج فارس با ۱۳/۹ درصد بعنوان مقاصد اصلی مهاجرت کاری حضور دارند.

جابه‌جایی‌های تحصیلی-دانشجوئی در جهان

- ❖ رشد چشمگیر جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان
- تعداد دانشجویانی بین‌المللی از ۲ میلیون نفر در سال ۲۰۰۰ به ۵/۳ میلیون نفر در سال ۲۰۱۹ رسیده است. پیش‌بینی می‌شود که در صورت تداوم رشد سالیانه ۵/۱ درصد در جمعیت دانشجویان بین‌المللی، تعداد آنها تا

- ❖ رشد چشمگیر وجوه ارسالی مهاجران (Remittances) در دو دهه گذشته
- وجود ارسالی مهاجران در طول چند سال گذشته افزایش چشمگیری داشته است به طوری که از ۱۲۶ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۰ به ۶۸۹ میلیون دلار در سال ۲۰۱۸ رسیده است. تنها در یک سال ۹ درصد رشد داشته است و از سال ۲۰۱۷ با ۶۳۳ میلیارد دلار به ۶۸۹ میلیارد در سال ۲۰۱۸ است

❖ کشورهای اصلی فرستنده و دریافت کننده وجوده ارسالی مهاجران

- در سال ۲۰۱۸ سه کشور بزرگ پذیرنده وجوده ارسالی هند با ۷۸/۶ میلیارد دلار، چین با ۶۷/۴ میلیارد دلار و مکزیک با ۳۵/۷ میلیارد دلار بوده‌اند. در مرتبه بعدی فیلیپین و مصر قرار داشته‌اند.
- کشورهای اصلی فرستنده در سال ۲۰۱۸، آمریکا ۶۸ میلیارد دلار، امارات ۴۴/۴ میلیارد دلار و عربستان با ۳۶/۱ و در نهایت سوییس با ۲۶/۶ میلیارد دلار بوده‌اند.

❖ تاثیر کرونا بر کاهش حجم وجوده ارسالی مهاجران

- طبق پیش‌بینی‌ها وجوده ارسالی مهاجران در سال ۲۰۲۰ نسبت به ۲۰۱۹ در حدود ۴/۴ درصد رشد می‌توانست داشته باشد، ولی بخاطر اثرات اقتصادی کووید ۱۹ بر اقتصاد جهانی، بانک جهانی در گزارش آپریل ۲۰۲۰ خود تخمین زده است وجوده ارسالی مهاجران با کاهشی ۲۰ درصدی از ۷۱۴ میلیارد دلار به ۵۷۲ میلیارد دلار کاهش یابد. این امر باعث کاهش ۱۹/۷ درصدی وجوده ارسالی به کشورهای با درآمد پایین و متوسط خواهد شد.

جابه‌جایی‌های تحصیلی-دانشجوئی در جهان

- ❖ رشد چشمگیر جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان
- تعداد دانشجویانی بین‌المللی از ۲ میلیون نفر در سال ۲۰۰۰ به ۵/۳ میلیون نفر در سال ۲۰۱۹ رسیده است. پیش‌بینی می‌شود که در صورت تداوم رشد سالیانه ۵/۱ درصد در جمعیت دانشجویان بین‌المللی، تعداد آنها تا

کره جنوبی، ویتنام، فرانسه، آمریکا، نیجریه، قزاقستان و عربستان سعودی، ۹ کشور برتر دانشجو فرست بوده‌اند.

- ❖ بازارهای نوظهور در جذب دانشجویان بین‌المللی
- طی سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۹، بازار جایه‌جایی دانشجویان بین‌المللی بزرگ‌تر شده است و مقاصد اصلی دانشجویان بین‌المللی دستخوش تغییراتی شده‌اند.
- کشورهایی مانند چین، کانادا و روسیه از مقاصد نوظهور دانشجویان بین‌المللی هستند و در دو دهه‌ی اخیر توانسته‌اند سهم قابل توجهی از این بازار را از آن خود کنند.
- بازار دانشجویان بین‌المللی در برخی از کشورها همچون ایالات متحده آمریکا، بریتانیا، استرالیا، فرانسه و آلمان از دیرباز جزو مقاصد محبوب دانشجویان بین‌المللی برای تحصیل بوده‌اند، کمتر شده است.
- کشورهایی مانند ژاپن، اسپانیا و بلژیک جایگاه خود را در رقابت با سایر مقاصد دانشجویان بین‌المللی از دست داده‌اند و دیگر در میان هشت کشور اصلی دانشجو پذیر جهان نمی‌باشند.

مهاجرت‌های اجباری در جهان

- ❖ جمعیت رو به افزایش آوارگان و پناهجویان در جهان
- مهاجرت‌های اجباری در جهان در طول چند سال گذشته تحت تأثیر افزایش ناآرامی‌های منطقه‌ای، خشونت‌های داخلی و تغییر اقلیم (اعم از خشکسالی، سیل، زلزله و...) افزایش چشمگیری داشته است. این نوع از مهاجرت‌ها به دو نوع مهاجرت‌های اجباری داخلی یا آوارگان داخلی (IDP) و یا مهاجرت‌های فرامرزی تقسیم می‌شود که در اینجا مورد توجه بیشتر است.
- در دو سال گذشته حوادث ناگوار عمده‌تا سیاسی و اقتصادی، موج‌های مهاجرت و آوارگی را تشدید کرده است.
- درگیری داخلی در سوریه، آفریقای مرکزی و یمن، بروز خشونت‌های شدید علیه مسلمانان روھینگیا که منجر به مهاجرت بسیاری از آنها به بنگلادش شد و بی‌ثباتی شدید اقتصادی و سیاسی در ونزوئلا از جمله مهم‌ترین

سال ۲۰۳۰ دو برابر شود و به ۱۰/۲ میلیون نفر برسد.

- جمعیت دانشجویان بین‌المللی در سال ۲۰۱۷ در مناطق مختلف جهان افزایش چشمگیری نشان می‌دهد اما بیشترین افزایش جمعیت دانشجویان بین‌المللی مربوط به منطقه جنوب و غرب آسیا به میزان ۱۰۲ درصد بوده است.

- جمعیت دانشجویان بین‌المللی در سال ۲۰۱۷ میلادی، ۷۱ درصد در اروپای شرقی و مرکزی، ۵۶ درصد در کشورهای عربی، ۴۰ درصد در آمریکای لاتین و کارائیب، ۲۸ درصد در آسیای مرکزی، ۲۶ درصد در آمریکای شمالی و اروپای غربی و ۱۷ درصد در آسیای شرقی و اقیانوسیه نسبت به سال ۲۰۱۱ رشد داشته است.

❖ آمریکای شمالی و اروپای غربی، مناطق اصلی جذب دانشجویان بین‌المللی

- آمریکای شمالی (آمریکا و کانادا) و اروپای غربی (بریتانیا، آلمان)، همواره مناطق اصلی جذب دانشجویان بین‌المللی در جهان هستند.

- در سال ۲۰۱۸ به ترتیب کشورهای آمریکا با ۲۲ درصد، بریتانیا با ۱۰ درصد، چین با ۱۰ درصد، استرالیا با ۷ درصد، کانادا با ۷ درصد، فرانسه با ۷ درصد، روسیه با ۶ درصد و آلمان با ۵ درصد، جز هشت مقصد برتر (کشورهای دانشجو پذیر) دانشجویان بین‌المللی بوده‌اند.
- جذب دانشجویان بین‌المللی در سال ۲۰۱۶ میلادی ۳۰۰ میلیارد دلار به اقتصاد کشورهای میزبان در جهان کمک کرده است. ایالات متحده با $57/3$ میلیارد دلار پیشتاز کشورهایی است که از منافع اقتصادی دانشجویان بین‌المللی بهره می‌برد.

❖ شرق و جنوب آسیا، مناطق اصلی فرستنده دانشجویان بین‌المللی

- مهم‌ترین کشورهای دانشجو فرست جهان در شرق و جنوب آسیا (چین و هند) قرار دارند، در نتیجه ۳۰ درصد از کل جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان (حدود $1/5$ میلیون نفر) از کشورهای جنوب و شرق آسیا و هم‌چنین اقیانوسیه تأمین می‌شوند.

- در سال ۲۰۱۷ به ترتیب کشورهای چین، هند، آلمان،

- ❖ آوارگی در برخی مناطق به عنوان یکی از ویژگی‌های مهم باقی مانده است.
- فیلیپین با ۳/۸ میلیون بیشترین تعداد آوارگی جدید را در سال ۲۰۱۸ داشته است.
- حدود ۴ میلیون و نزولائی تا اواسط سال ۲۰۱۹ کشور خود را ترک کرده بودند. جمهوری بولیوی و نزولائی بزرگ‌ترین کشور مبدأ پناهجویان در سال ۲۰۱۸ (بیش از ۳۴۰ هزار نفر) بود.
- جدیدترین تخمین جهانی برای کل کودکان مهاجر تقریباً ۳۱ میلیون نفر است. تقریباً ۱۳ میلیون کودک پناهنده، ۹۳۶ هزار کودک پناهجو و ۱۷ میلیون کودک که به اجبار در داخل کشور خود آواره شده‌اند، وجود دارند.

خلاصه نکات فصل دوم: ایرانیان مهاجر در جهان

- ❖ مهم‌ترین کشورهای میزبان ایرانیان در جهان
- ۲۰ کشور اول دارای بیشترین جمعیت ایرانی (افراد متولد ایران) با مقایسه آمار سازمان ملل متعدد و بانک جهانی می‌تواند به ترتیب زیر ذکر شود: امارات متحده عربی، ایالات متحده آمریکا، کانادا، آلمان، انگلستان، ترکیه، سوئد، استرالیا، رژیم صهیونیستی، کویت، هلند، قطر، فرانسه، نروژ، اتریش، دانمارک، ایتالیا، عراق، سوئیس، بلژیک.

❖ ایرانیان خارج از کشور: مهاجران غالباً تحصیل کرده و متخصص

- آمارهای پایگاه داده DIOC نشان می‌دهد، ایرانیان بالای ۲۵ سال در این کشورها در سال‌های مختلف بین ۴۵ تا ۵۶ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی بوده‌اند. این درحالیست که نرخ متوسط افراد دارای تحصیلات دانشگاهی در کشورهای OECD در سال ۲۰۱۸ میلادی ۳۶/۹ درصد بوده است.
- اولین گروه شغلی در میان ایرانیان مهاجر در کشورهای OECD متخصصان هستند، حدود ۳۰ درصد ایرانیان شاغل در این کشورها در سال ۲۰۱۵ در این گروه شغلی مشغول به فعالیت بوده‌اند. از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ درصد

- اتفاقات تشدید کننده‌ی مهاجرت در جهان بوده‌اند.
- در سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ نیز جابه‌جایی‌های عظیم ناشی از خطرات مرتبط با مسائل آب و هوایی در بسیاری از نقاط جهان از جمله در موزامبیک، فیلیپین، چین، هند و ایالات متحده آمریکا رخ داده است.
- در سال ۲۰۱۹ نزدیک به ۷۱ میلیون نفر از جمعیت جهان مجبور به ترک خانه‌های خود شده‌اند که از این تعداد ۴۱ میلیون نفر آوارگان داخلی بوده و در حدود ۳۰ میلیون نفر مهاجران مرتبط با پناهجویی هستند.

❖ سوریه، افغانستان و عراق مهم‌ترین کشور مبدأ پناهندگان در جهان

- در سطح منطقه‌ای، کشورهای خاورمیانه و بخصوص کشورهای سوریه، افغانستان و عراق مهم‌ترین کشور مبدأ پناهندگان در سطح جهان هستند. کشور سوریه از اوایل دهه ۲۰۱۰ و شدت گرفتن درگیری‌ها و خشونت‌های داخلی به سرعت تبدیل به اولین کشور مبدأ پناهجویان در جهان شد. کشورهای آمریکای مرکزی و بخصوص ونزوئلا و کشورهای آفریقایی از جمله سودان جنوبی از دیگر مناطق مهم پناهجوی‌فرست در جهان به حساب می‌آیند.
- کشور ترکیه پس از ورود آوارگان سوری (حدود ۳/۶ میلیون پناهجو) از اوایل دهه ۲۰۱۰ میلادی تبدیل به کشور اصلی مقصد پناهجویان در جهان تبدیل شد. در سال ۲۰۱۹ کشور ایران با میزبانی از حدود ۱ میلیون پناهنده، عدتاً افغانستانی و عراقی در رتبه ششم از نظر میزبانی از تعداد بالای پناهندگان در جهان قرار دارد.

- ❖ تعداد افراد بدون تابعیت در سطح جهان در سال ۲۰۱۸ میلادی ۳/۹ میلیون نفر بوده است. بنگلادش بیشترین تعداد افراد بدون تابعیت (حدود ۹۰۶ هزار نفر) را داشت. پس از آن ساحل عاج (۶۹۲ هزار نفر) و میانمار (۶۲۰ هزار نفر) قرار داشتند.

ایرانیان در این گروه شغلی از ۲۵ درصد به ۳۰ درصد رسیده است.

❖ وضعیت ایرانیان ساکن آمریکا

● آمار جمعیت ایرانیان داخل آمریکا معمولاً بر اساس دو معیار ارائه می‌شود. طبق آخرین آمار موجود (سال ۲۰۱۷)، جمعیت ایرانیان ساکن در آمریکا براست محل تولد ایران به ۳۹۵ هزار نفر رسیده است. این رقم اگر بر اساس اصالت ایرانی هر چند محل تولد خاک آمریکا باشد، به ۴۷۷ هزار نفر می‌رسد.

● در سال ۲۰۱۷ میلادی، ۷۴/۷ درصد از جمعیت ایرانی در آمریکا (۲۵ سال و بالاتر) دارای تحصیلات بالاتر از دیپلم بوده‌اند و ۷۲/۳ درصد آنها در سن کار (۱۸-۶۴) سال بوده‌اند.

● از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ سالانه بین ۸ تا ۱۰ هزار نفر ایرانی تابعیت کشور آمریکا را دریافت کرده‌اند. در سال‌های اخیر بخصوص در دولت ترامپ، این روند کاهشی بوده است.

● تعداد ایرانیان دریافت‌کننده اقامت دائم قانونی این کشور نیز از ۱۴ هزار و ۸۲۲ نفر اجازه اقامت در سال ۲۰۱۰ به ۱۰ هزار و ۱۱۶ اجازه اقامت در سال ۲۰۱۸ کاهش یافته است.

● روند دریافت ویزا‌های موقت کاری و تحصیلی توسعه ایرانیان نیز از سال ۲۰۱۵ رو به کاهش بوده و از ۹ هزار ویزا در ۲۰۱۵ به حدود ۵ هزار ویزا در سال ۲۰۱۸ رسیده است.

● نرخ مشارکت ایرانیان ۱۶ سال و بالاتر در بازار کار آمریکا، ۶۱ تا ۶۴ درصد، نرخ اشتغال آنان ۹۳ تا ۹۷ درصد و نرخ بیکاری ۳ تا ۷ درصد بوده است.

● در سال ۲۰۱۷ بیش از ۵۶/۵ درصد از ایرانیان شاغل در امریکا در مشاغل مدیریتی، کسب و کار و هنر فعالیت می‌کرده‌اند، ۲۲ درصد در مشاغل فروش و دفتری، ۱۰/۵ درصد در مشاغل خدماتی، ۷ درصد در تولید، حمل و نقل و جابه‌جایی کالا، ۴ درصد در مشاغل منابع طبیعی ساخت و ساز و تعمیر و نگهداری فعالیت می‌نموده‌اند.

● ۷۵/۵ درصد شاغلین ایرانی در آمریکا در مشاغل مزد و حقوق بگیری و ۱۴/۴ درصد کار در دولت و حدود ۱۰

درصد به صورت خود اشتغالی مشغول به فعالیت بوده‌اند.

❖ وضعیت ایرانیان ساکن کانادا

● جمعیت ایرانیان ساکن کانادا در از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹ همواره صعودی بوده است. این جمعیت در سال

۲۰۱۹ به ۱۶۴ هزار نفر رسیده است.

● از سال ۲۰۱۵ تا نوامبر ۲۰۱۹ تعداد اقامت‌های دائم اعطای شده به ایرانیان در کانادا ۳۳ هزار و ۵۷۳ نفر بوده است. در سال‌های اخیر پس از سال ۲۰۱۶ تا نوامبر ۲۰۱۹ سالانه بین ۵ تا ۶ هزار نفر ایرانی در کانادا اقامت دائم دریافت کرده‌اند. این میزان تقریباً ثابت و در برخی سال‌ها کاهشی بوده است.

● تعداد اقامت‌های موقت اعطای شده به ایرانیان از سال ۲۰۱۵ تا نوامبر ۲۰۱۹ همواره افزایشی بوده و از ۳ هزار و ۶۲۰ ویزا در ۲۰۱۵ به ۱۷ هزار و ۳۹۰ ویزا تا نوامبر ۲۰۱۹ رسیده است.

● ویزا‌های موقت کانادا در دو دسته کاری و تحصیلی به ایرانیان اعطای شده است که بیشترین تعداد مرتبط با ویزا‌های تحصیلی بوده که از تعداد ۲ هزار و ۳۴۰ ویزا در سال ۲۰۱۵ به ۸ هزار و ۸۶۵ ویزا در نوامبر ۲۰۱۹ رسیده است.

● از انواع ویزا‌های کاری موقت کشور کانادا، تعداد ویزا‌های کاری انسان دوستانه و حمایتی اعطای شده به ایرانیان در سال‌های اخیر رو به افزایش بوده و به ۴ هزار و ۳۳۵ ویزا در نوامبر ۲۰۱۹ رسیده است.

❖ وضعیت ایرانیان ساکن اروپا

● بر اساس آمار سازمان ملل در سال ۲۰۱۹ میلادی، ۵ کشور اروپائی دارای بیشترین جمعیت ایرانی شامل: آلمان با حدود ۱۲۷ هزار نفر، انگلستان با ۸۹ هزار و ۷۰۰ نفر، سوئد با ۷۹ هزار نفر، هلند با ۳۳ هزار و ۸۰۰ نفر و فرانسه با ۲۵ هزار نفر بوده است.

● اما از زاویه دید اجازه اقامت، آمار جمعیت ایرانیان ساکن در کشورهای اروپائی با آمار فوق تفاوت اندکی خواهد داشت. بر همین اساس در سال ۲۰۱۸ تعداد کل ایرانیان (شهروندان ایرانی) با اجازه اقامت معتبر در اتحادیه اروپا ۱۷۱ هزار و ۱۷۶ نفر بوده‌اند. این عدد در سال ۲۰۱۰، ۲۰۱۰، ۹۵ هزار و ۷۹۸ نفر بوده که در این سال‌ها

توجهی را آغاز کرده که به دلیل افزایش شدید اجازه اقامت‌های بشر دوستانه بوده است.

- در سال ۲۰۱۸ از ۵۴ هزار انواع اجازه اقامت موقت ایرانیان در آلمان، ۳۱ هزار و ۵۰۰ نفر مربوط به اجازه اقامت بشر دوستانه، ۱۰ هزار و ۱۸۵ نفر خانوادگی، ۷ هزار و ۵۵ نفر تحصیلی، ۳ هزار و ۶۶۰ نفر کاری و هزار و ۷۱۰ نفر حق ویژه بوده است.

❖ وضعیت ایرانیان ساکن انگلستان

● نرخ سالانه اعطای شهروندی انگلستان به ایرانیان از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ بین هزار و ۵۰۰ تا ۵ هزار و ۵۰۰ متغیر بوده است. در بازه ۱۰ ساله (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹) بطور متوسط سالانه ۲ هزار و ۶۵۰ حق شهروندی انگلستان به ایرانیان اعطا شده است.

● تعداد ویزاهاي کل ویزاهاي صادر شده برای ایرانیان در سال ۲۰۱۸ در انگلستان ۱۲ هزار و ۶۷۱ عدد بوده است که ۳ هزار و ۴۲۵ ویزای آن غیر توریستی و مسافرتی بوده است.

● در سال ۲۰۱۸ میلادی، هزار و ۱۴۴ ویزای آن از نوع تحصیلی، هزار و ۲۳۰ ویزای آن از نوع خانوادگی و ۷۱۵ ویزای آن از نوع کاری و ۳۳۶ ویزای آن سایر ویزاهاي غیر توریستی بوده است که هر نوع شامل درخواست کننده اصلی و خانواده آنها است.

● توزیع اعطای انواع ویزا کاری انگلستان به ایرانیان در سال ۲۰۱۸ بدین صورت بوده است: ۱۸۷ ویزای نیروی کار ماهر، ۷۶ ویزای نیروی کار خلاق و ورزشی، ۷۰ ویزای نیروی کار خانگی، ۶ ویزای سرمایه‌گذاری ۶ نفر، و ۵۵ ویزای کارآفرینی.

❖ وضعیت ایرانیان ساکن در ترکیه

● ترکیه در سال‌های اخیر تبدیل به مقصد مهاجرتی بسیاری از کشورهای منطقه به ویژه ایران شده است.

● جمعیت ایرانیان ساکن در ترکیه بر اساس داده‌های سازمان ملل با احتساب مستقیم افراد در وضعیت پناهجویی و مشابه آن در سال ۲۰۱۹ به ۸۳ هزار نفر رسیده است. این درحالیست که در سال ۲۰۱۰ جمعیت ایرانیان در ترکیه تنها ۱۴ هزار نفر گزارش شده بود.

رشد قابل توجهی داشته است. شایان ذکر است این آمار مربوط به افرادی است که با اجازه اقامت در این کشورها حضور دارند و شامل ایرانیانی که شهروندی یا تابعیت این کشورها را دارند نمی‌شود.

- بر اساس اجازه اقامت معتبر برای شهروندان ایرانی در سال ۲۰۱۸، ایرانیان در آلمان ۷۳ هزار و ۷۱۷ نفر و سپس با فاصله زیاد در انگلستان ۱۹ هزار و ۲۸۲ نفر، در سوئد ۱۴ هزار و ۶۸۹ نفر و در ایتالیا ۱۲ هزار و ۴۱۷ نفر بوده‌اند.

● تعداد شهروندان ایرانی دارای اقامت بلند مدت (اقامت قانونی ۵ سال یا بالاتر) در اروپا از سال ۲۰۰۴ از ۴ هزار و ۱۳۴ نفر با افزایش ۲۰ برابری در سال ۲۰۱۸ به ۸۴ هزار و ۵۸۳ نفر رسیده است.

- کشور اولی که ایرانیان بیشترین اقامت بلند مدت را در آنجا داشته‌اند، به ترتیب انگلستان، آلمان، سوئد، فرانسه و ایتالیا هستند.

● تعداد ایرانیان دارای اجازه اقامت کاری در اتحادیه اروپا از ۶ هزار و ۲۸۰ نفر در ۲۰۱۰ به ۱۷ هزار و ۹۲۶ نفر در ۲۰۱۸ رسیده است.

❖ وضعیت ایرانیان ساکن آلمان

● آلمان اولین و مهم‌ترین مقصد ایرانیان ساکن در اروپا است. بر اساس آمار سازمان ملل در سال ۲۰۱۹، جمعیت ایرانیان ساکن آلمان ۱۲۷ هزار نفر اعلام شده است.

● از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ میلادی، سالانه بین ۲۵۰۰ تا ۳۰۰۰ حق شهروندی برای اتباع ایرانی ساکن در آلمان اعطای شده است. از سال ۲۰۱۲ این تعداد شبیب صعودی اندکی داشته است و از تعداد ۲ هزار و ۴۶۳ به ۳ هزار و ۸۰ حق شهروندی در سال ۲۰۱۸ رسیده است.

● از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ تعداد دارندگان مجوز اقامت دائم در آلمان بین ۲۰ تا ۲۳ هزار نفر متغیر بوده است، دارندگان اقامت دائم از سال ۲۰۱۶ با شبیب کاهشی اندکی از ۲۳ هزار و ۴۷۵ نفر به ۲۲ هزار و ۲۱۰ نفر در سال ۲۰۱۸ رسیده است.

● دارندگان اقامت موقت از ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ از ۲۱ هزار و ۱۸۳ نفر به ۵۴ هزار و ۱۳۰ نفر رسیده و همواره شبیب افزایشی داشته است. در سال ۲۰۱۶ رشد نمایی قابل

با کاهش همراه بوده تا اینکه در سال ۲۰۱۷ به کمترین تعداد خود در این سال‌ها یعنی ۲۶۲ ویزا می‌رسد. در سال ۲۰۱۸ اخذ ویزای موقت نیروی کار ماهر باز دیگر با افزایش همراه است و به عدد ۳۰۰ می‌رسد.

● سایر انواع ویزای موقت نیروی کار صادر شده برای ایرانیان در استرالیا از ۱۴۹۱ نفر در سال ۲۰۱۲ به ۳۴۹۴ نفر در سال ۲۰۱۸ رسیده است.

● مجموع تعداد ویزاهای دریافت شده توسط ایرانیان در طرح مهاجرت دائم نیروی کار ماهر به استرالیا در سالهای ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸، ۲۰۱۰ ویزا بوده است. به طور متوسط سالانه ۱۶۷۷ نفر ایرانی با این نوع ویزا به استرالیا مهاجرت کرده‌اند.

● تعداد ویزاهای دریافت شده توسط ایرانیان در طرح اقامت دائم نوآوری در کسب و کار از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ در حدود ۲ هزار و ۲۴۴ ویزا بوده است. به طور متوسط سالانه ۲۴۹ نفر ایرانی با استفاده از این نوع ویزا به استرالیا مهاجرت کرده‌اند.

● تعداد ایرانیان که سالانه اقامت ترکیه را دریافت می‌کنند از ۲ هزار و ۶۳۸ نفر در سال ۲۰۱۴ به ۳۲ هزار و ۱۱ نفر در سال ۲۰۱۸ رسیده است. بدین ترتیب طی چهار سال تقریباً ۱۲ برابر شده است.

● ایران پس از عراق، افغانستان، سوریه و آلمان پنجمین کشوری است که شهروندانش اقامت ترکیه را دارند.

● بر اساس آمار وزارت داخلی ترکیه ایرانیان با اخذ ۵۶۵ مجوز اقامت خانوادگی (رتبه دهم) و ۲ هزار و ۴۵۶ مجوز کار (رتبه دهم) در سال ۲۰۱۸ و ۴۴۶ هزار و ۱۰ جزء ۲۰۱۷ اقامت دانشجویی (رتبه چهارم) در سال ۲۰۱۷ کشور اول از این سه بعد در ترکیه بوده‌اند.

● ایرانیان در سال ۲۰۱۹ میلادی، ۸ هزار و ۴۲۳ خانه در ترکیه خریداری کرده‌اند. در بین شهروندان خارجی‌ای که در ترکیه خانه خریده‌اند، رتبه ایرانی‌ها از هشتادین کشور در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷، به رتبه دوم در سال‌های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ رسیده است.

● ایرانی‌ها هم‌چنان در سال‌های اخیر جزء کشورهای اول در ثبت شرکت در ترکیه بوده‌اند. در سال ۲۰۱۹ شهروندان ایرانی با ثبت ۹۷۰ شرکت، در بین خارجی‌هایی که در ترکیه ثبت شرکت داشته‌اند رتبه اول را داشته‌اند.

❖ وضعیت ایرانیان ساکن استرالیا

● جمعیت ایرانیان در استرالیا در سال‌های اخیر روندی صعودی داشته و از ۳۶ هزار نفر در سال ۲۰۱۰ به ۷۳ هزار نفر در سال ۲۰۱۹ رسیده است.

● تعداد کل ویزاهای اقامت موقت اعطا شده به ایرانیان نیز از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۸ همواره صعودی بوده و از ۲۶ هزار به ۶۳ هزار رسیده است.

● بسیاری از ویزاهای کاری استرالیا مربوط به استخدام نیروی کار ماهر است.

● ویزای موقت نیروی کار ماهر و در حال حاضر با تغییر به ویزای کمبود نیروی کار ماهر از ویزاهای مهم نیروی کار استرالیا است که در سال‌های اخیر هم برای ایرانیان و هم در تعداد کل صدور روند کاهشی داشته است.

● در سال‌های ۲۰۱۰ تا آخر سپتامبر ۲۰۱۹ بیشترین تعداد صدور این ویزا برای ایرانی‌ها در سال ۲۰۱۱ با ۵۱۸ ویزا بوده است. روند دریافت ویزا پس از این سال

خلاصه نکات فصل سوم: وضعیت ایران در بازار جابه‌جاوی دانشجویان بین‌المللی

❖ جریان خروجی دانشجویان از ایران

● تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور از حدود ۱۹ هزار نفر در سال ۲۰۰۳ به حدود ۵۳ هزار نفر در سال ۲۰۱۷ رسیده است. علیرغم اینکه تعداد دانشجویان بین‌المللی ایرانی روندی فزاینده داشته است، اما تعداد آنها در سال‌های اخیر در تراز ۵۲-۵۳ هزار نفر ثابت باقی مانده است.

● سهم دانشجوفرستی ایران از کل بازار دانشجویان بین‌المللی جهان از سال ۲۰۱۲ روندی کاهشی به خود گرفته و از حدود ۱/۳ درصد به حدود ۰/۹ درصد رسیده است.

● رتبه دانشجو فرستی کشور ایران طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷ از جایگاه ۱۲ به رتبه ۲۰ تنزل کرده است.

❖ پنج مقصد اصلی دانشجویان ایرانی: آمریکا، ترکیه، آلمان، ایتالیا و کانادا

● در طول چهار دهه گذشته کشور آمریکا اولین مقصد

تعداد ویزهای F1 صادر شده طی سال های مذکور با کاهشی تقریباً ۵۷ درصدی و تعداد ویزهای J1 صادر شده با کاهشی تقریباً ۶۸ درصدی همراه بوده است.

- سیاستهای سختگیرانه مهاجرتی دونالد ترامپ و قانون عدم ورود اتباع کشورهای عمدتاً مسلمان اگرچه شامل دانشجویان ایرانی نمی‌شود اما بر پذیرش و اخذ ویزا و ورود دانشجویان ایرانی تاثیر گذار بوده است. در سال‌های آتی احتمالاً کشورهایی نظیر کانادا و آلمان جایگزین کشور آمریکا می‌شوند.

❖ روند بازگشت فارغ التحصیلان و متخصصان ایرانی خارج از کشور به داخل

- تعداد متخصصان ایرانی بازگشته از اسفند ۱۳۹۴ تا فروردین ۱۳۹۹ به ۱۵۶۰ نفر رسیده است. به عبارت دیگر، از زمان آغاز رسمی طرح همکاری با متخصصان ایرانی، به طور متوسط روزانه بیش از یک متخصص ایرانی به کشور بازگشته است.

❖ دلایل اصلی میل به مهاجرت در میان دانشجویان و فارغ التحصیلان ایرانی

- بر اساس نتایج پیمایش (محدود) سنجش میل به مهاجرت در میان دانشجویان و فارغ التحصیلان ایرانی که توسط رصدخانه مهاجرت ایران در سال ۱۳۹۷ انجام شده است، هشت عامل: ۱- نامیدی از اصلاح امور کشور، ۲- سطح درآمد و تناسب آن با هزینه‌ها، ۳- امکان پیشرفت شغلی، ۴- نظم و قانون‌مداری جامعه، ۵- علاقه به کسب سابقه تحصیلی یا کاری در خارج از کشور، ۶- شایسته سalarی، ۷- امکان یافتن شغل و ۸- میل به تجربه زندگی در خارج از کشور، به عنوان دلایل اصلی مهاجرت دانشجویان و فارغ التحصیلان ایرانی بر شمرده شده‌اند.

- پیش از وقوع تحولات اقتصادی در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ بواسطه بازگشت تحریم‌ها، حدود ۳۰ درصد از دانشجویان تمایل به مهاجرت داشته‌اند، اما این تحولات موجب افزایش این میل تا ۶۳ درصد شده است.

دانشجویان ایرانی بوده است. در سال ۲۰۱۸ میلادی، تعداد ۱۲ هزار و ۱۴۲ دانشجوی ایرانی در آمریکا مشغول به تحصیل بوده‌اند.

- کشور ترکیه بنا بر آخرین داده‌های قابل دسترس (سال ۲۰۱۷ میلادی) با میزانی بیش از شش هزار دانشجوی ایرانی، در سال‌های اخیر، تبدیل به دومین مقصد محبوب دانشجویان ایرانی شده است. هم‌جواری و نزدیکی فرهنگی، لغو ویزا میان دو کشور، زبان ترکی، موقعیت و بورسیه‌های تحصیلی در دانشگاه‌های ترکیه منجر به افزایش دانشجویان ایرانی در کشور ترکیه در سال‌های اخیر شده است.

- کشورهای آلمان و ایتالیا هر یک با میزانی بیش از ۴ هزار دانشجو بعنوان مقاصد برتر بعدی دانشجویان ایرانی به شمار می‌آیند. بورسیه‌های تحصیلی، هزینه‌های زندگی نسبتاً پائین در این کشورها، پیری جمعیت و نیاز به نیروی کار جوان در این کشورها باعث شده است برنامه‌های جذاب و متنوعی برای جذب دانشجویان داشته باشند. دفتر DAAD و مدرسه زبان ایتالیائی در تهران، زمینه آشنایی بیشتر جوانان ایرانی با فرصت‌های تحصیلی در این کشورها را فراهم ساخته است.

- کانادا در چند سال اخیر، به یکی از مقاصد جذاب برای دانشجویان ایرانی تبدیل شده است. این کشور با میزانی قریب به ۴ هزار دانشجو، بعنوان مقصد پنجم محبوب دانشجویان ایرانی شناخته می‌شود. محدودیت‌های دولت ترامپ برای ورود اتباع و دانشجویان ایرانی به خاک آمریکا، زبان انگلیسی و برنامه‌های تسریع ورود و جذب دانشجو در کانادا، حضور جمعیت قابل توجه ایرانیان در کانادا که زمینه آگاهی جوانان ایرانی از فرصت‌های دانشجوئی در این کشور فراهم می‌کند از جمله عواملی هستند که در رشد تعداد دانشجویان ایرانی در این کشور موثر بوده است.

❖ روند کاهشی صدور ویزا و ورود دانشجویان ایرانی به خاک آمریکا

- تعداد ویزهای F1 و J1 صادر شده در آمریکا برای دانشجویان و محققان ایرانی طی سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۹ با کاهشی قابل ملاحظه همراه بوده است بطوریکه

❖ تمايل به بازگشت به کشور در ميان دانشجويان و فارغ التحصيلان ايراني

● بر اساس نتایج پیمایش (محدود) سنجش میل به مهاجرت در میان دانشجويان و فارغ التحصيلان ايراني، ۱۶ درصد از کسانی که میل به مهاجرت دارند، می خواهند دوباره برای زندگی به ایران بازگردند، در حالیکه ۳۸ درصد از آنان تمايلی برای بازگشت به کشور ندارند. از طرف دیگر، حدود نیمی از افرادی که می خواهند مهاجرت کنند، هنوز تصمیم قطعی برای ماندن در خارج از کشور و یا بازگشت به وطنشان نگرفته‌اند.

● خوشبختانه ۶۰ درصد از دانشجويان و فارغ التحصيلان ايراني علاقه زیاد و یا بسیار زیادی به ایفای نقش در جهت اصلاح و پیشرفت امور کشور دارند. در حالیکه ۲۲ درصد از آنها تمايل خود به ایفای نقش در جهت اصلاح کشور را کم و یا خیلی کم عنوان کرده‌اند.

● بر اساس نظر سنجی دیگری طیف وسیعی از افراد (حدود ۴۰ درصد افراد) بدون آگاهی از شرایط مهاجرت و اطلاعات دقیق از وضعیت کشور مقصد، اقدام به مهاجرت می‌کنند.

❖ جريان ورودي دانشجويان بين الملل

● تعداد دانشجويان بين الملل در ايران طی سال‌های تحصيلي ۱۳۹۰-۹۱ تا ۱۳۹۷-۹۸ با رشدی تقریباً ۴/۵ برابر همراه بوده است و از ۴ هزار و ۵۱۲ نفر در سال تحصيلي ۱۳۹۰-۹۱ به ۲۱ هزار و ۶۰۱ نفر در سال تحصيلي ۱۳۹۷-۹۸ رسیده است.

● در سال تحصيلي ۱۳۹۷-۹۸ رشته‌های مرتبط با علوم انساني، فني و مهندسي و علوم پزشكى به ترتیب با ۴۷ و ۲۳ و ۱۶ درصد سه حوزه برتر دانشجويان بين الملل برای تحصيل در ايران بوده است.

● دانشجويان بين الملل در ايران بيشتر مشغول به تحصيل در رشته‌های علوم انساني هستند اما باید توجه کرد که تقاضا برای ورود به رشته‌های پزشكى در اiran رو به افزایش است.

● عمده جمعیت دانشجويان بين الملل در اiran را دانشجويان مقطع کارشناسی تشکيل می‌دهند. در سال تحصيلي ۱۳۹۷-۹۸، مقطع تحصيلی لیسانس با ۶۴

درصد بيشترین تعداد دانشجويان بين الملل را به خود اختصاص داده است. دوره تحصيلي کارشناسی ارشد با ۱۸ درصد، دکتراي عمومي با ۹ درصد، دکتراي تخصصي با ۶ درصد و کاردانی با ۳ درصد در رتبه‌های بعدی بيشترین تعداد دانشجويان بين الملل قرار گرفته‌اند.

● سه کشور افغانستان (۶۴ درصد)، عراق (۱۶ درصد) و لبنان (۶ درصد) در مجموع ۸۶ درصد از جمعیت دانشجويان بين الملل در اiran را تشکيل می‌دهند که بيانگر تمرکز اiran بر جذب دانشجويان خارجي از کشورهای منطقه است.

● شکاف جنسیتی میان دانشجويان بين الملل جهت تحصيل در اiran رو به افزایش است و زنان کمتری تمايل به تحصيل در اiran دارند. هم اکنون ۵۵ درصد دانشجويان بين الملل در اiran مرد و ۴۵ درصد زن هستند.

خلاصه نکات فصل چهارم: مهاجرت‌های اجباری و پناهجوئی در اiran

❖ وضعیت جمعیت اتباع خارجی در اiran

● جمهوری اسلامی اiran از چهار دهه گذشته میزبان تعداد بالاي پناهندگان افغانستانی و عراقي بود است و از اين نظر يكی از مهم‌ترین کشورهای جهان از نظر میزانی از تعداد بالاي پناهندگان در جهان به شمار می‌رود.

● جمعیت پناهندگان عراقي و افغانستانی در اوخر دهه ۱۳۶۰ به حدود ۴ ميليون نفر رسیده است. در سال ۲۰۱۸ بخش عمده پناهندگان در اiran (حدود ۹۵۰ هزار نفر) از کشور افغانستان بوده‌اند.

● بر اساس اطلاعات به دست آمده از طرح سرشماري عمومي نفوس و مسكن سال ۱۳۹۵، جمعیت اتباع خارجی در کشور برابر ۱,۶۵۴,۳۸۸ نفر می‌باشد. با مقایسه تعداد اتباع خارجی در کشور طی سال‌های ۱۳۶۵ إلى ۱۳۹۵، مشاهده می‌شود که جمعیت مذکور تا سال ۱۳۹۰ روندی رو به افزایش داشته ولی در سال ۱۳۹۵، از جمعیت مذکور کاسته شده است.

● از مجموع ۱,۶۵۴,۳۸۸ نفر اتابع غیر اiranی در کشور، ۹۵/۷ درصد (۱,۵۸۳,۹۷۹ نفر) افغانستانی می‌باشد و پس از آن به ترتیب، ۲/۱ درصد (۳۴/۵۳۲ نفر) عراقي، ۰/۹ درصد (۱۴/۳۲۰ نفر) پاکستانی، ۰/۰۴ درصد (۷۱۳

❖ بازار کار اتباع خارجی در ایران

- از جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر اتباع خارجی در کشور ۴۴ درصد در بازار کار فعال هستند که از این جمعیت فعال، ۹۶ درصد شاغل و ۴ درصد بیکار هستند.
- از نظر شاخص‌های اقتصادی نیز نرخ بیکاری اتباع خارجی در ایران در حدود $\frac{3}{8}$ درصد است که در مجموع $\frac{2}{4}$ درصد شاغلان کشور را تشکیل می‌دهند.
- $\frac{2}{4}$ درصد از کل شاغلین در کشور را اتباع خارجی تشکیل داده‌اند. که $\frac{92}{4}$ درصد از آنها مرد و $\frac{7}{6}$ درصد زن هستند.

❖ ساختار جمعیتی اتباع خارجی در ایران

- از نظر ساختار سنی ۶۷ درصد مهاجران افغانستانی ساکن در ایران کمتر از ۲۹ سال سن دارند و از نظر مکان سکونت نیز نزدیک به ۸۰ درصد آنها در مناطق شهری زندگی می‌کنند.
- استان‌های تهران، خراسان‌رضوی و اصفهان به ترتیب میزبان بیشترین اتباع افغانستانی در ایران هستند.
- در حدود ۵۳ درصد اتباع افغانستانی ساکن در ایران را مردان و ۴۷ درصد آنها را زنان تشکیل می‌دهند.
- از میان ۱۲۷۳۲۱۱ نفر تبعه خارجی ۱۰ ساله و بیشتر در کشور، ۷۹۴۱۰ نفر ($\frac{62}{4}$ درصد) باسواد، ۴۷۴۹۱۹ نفر ($\frac{37}{3}$ درصد) بی‌سواد هستند.

نفر) مربوط به کشور ترکیه و $\frac{1}{3}$ درصد (۲۰/۸۴۴ نفر) مربوط به سایر کشورها می‌باشد.

- در کنار پناهندگان براساس پیش‌بینی‌ها در حدود $\frac{1}{5}$ تا ۲ میلیون مهاجر فاقدمدرک افغانستانی در ایران زندگی می‌کنند که بخشی از آنها کارگران فصلی هستند که بین ایران و افغانستان در جابه‌جایی می‌باشد.
- ثابت بودن آمار پناهندگان در ایران در چند سال گذشته نشان از عدم به روزرسانی آمار دقیق پناهندگان در ایران دارد. علی‌رغم اجرای طرح آمایش پناهندگان (کارت آمایش) جمعیت پناهندگان ساکن در ایران از سال ۲۰۱۵ میلادی تاکنون در حدود ۹۸۰ هزار نفر بدون تغییر مانده است.

- ❖ بازگشت اتباع خارجی از ایران به موطن خود
 - بخش عمده‌ای از پناهندگان افغانستانی و عراقی در دهه‌های ۱۳۷۰ و ۱۳۸۰ به کشورهای خود بازگشته‌اند.
 - در حال حاضر بخش اصلی مهاجران افغانستانی بازگشته به کشورشان را مهاجران فاقدمدرک تشکیل می‌دهند که در جابه‌جایی بین ایران و افغانستان هستند.
 - از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۷ میانگین مهاجران فاقدمدرک بازگشته در هر سال در حدود ۵۰۰ هزار نفر بوده است که کمی بیش از نصف آنها به صورت داوطلبانه و کمتر از نصف آنها از کشور دیپورت شده‌اند.
 - در سال ۱۳۹۷ بخاطر تحولات اقتصادی و تحریم‌های آمریکا علیه ایران و کاهش ارزش ریال در برابر ارزهای خارجی تعداد مهاجران فاقدمدرک بازگشته افزایش یافته و به کمتر از ۸۰۰ هزار نفر افزایش یافت. در سال ۲۰۱۹ (۱۳۹۸) مجدداً این تعداد کاهش یافته و به میانگین سال‌های قبل از سال ۱۳۹۷ (یعنی ۵۰۰ هزار نفر) رسید.
 - بخشی از مهاجران فاقدمدرک افغانستانی دیپورت (رد مرز) شده شامل مهاجران عبوری از خاک ایران به مقصد ترکیه و کشورهای اروپایی است که در مرزها یا داخل کشور دستگیر و به کشور افغانستان دیپورت شده‌اند.
 - براساس پیمایش‌های میدانی انجام شده در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۶ تمایل به بازگشت به افغانستان در میان مهاجران فاقدمدرک افغانستانی بیشتر از پناهندگان و مهاجران دارای گذرنامه است.
 - میل بازگشت در میان پناهندگان در مهمان‌شهرها در حدود ۳۸ درصد، در میان پناهندگان در مناطق شهری و روستایی در حدود ۲۸ درصد، در میان مهاجران دارای گذرنامه حدود ۳۵ درصد و در میان مهاجران فاقدمدرک در حدود ۵۰ درصد است.
 - تمایل به مهاجرت به کشورهای اروپایی در میان مهاجران افغانستانی دارای گذرنامه (با $\frac{71}{1}$ درصد) بیشتر از سایر مهاجران بوده و کمترین میل به مهاجرت در میان پناهندگان ساکن در مهمان‌شهرها (با $\frac{56}{1}$ درصد) مشاهده می‌شود.

بریتانیا، هلند و ترکیه مهم‌ترین مقصد پناهجویان ایرانی در جهان بوده‌اند.
● از سال ۲۰۱۵ همسو با افزایش ورود پناهجویان دیگر کشورها به قاره اروپا، روند ورود و ثبت پناهجویان ایرانی در این کشورها افزایش یافته است.

❖ خروج پناهندگان ایرانی از کشور

- در سال‌های گذشته بخشی از ایرانیان نیز در کنار پناهجویان سوری، عراقی و افغانستانی اقدام به مهاجرت از طریق کانال پناهجویی به کشورهای اروپایی کرده‌اند.
- در این ارتباط آمارهای ارائه شده توسط کشورهای مقصد پناهجویان نشان می‌دهد که کشورهای آلمان،

فهرست منابع

Iran Migration Outlook 2020

منابع فارسی

- پیلوار، ف؛ رحمان سرشت، ح؛ شریف‌زاده، ف؛ و صالحی‌صدقیانی، ج. (۱۳۹۸). الگوی سیاست‌گذاری جذب دانشجویان بین‌المللی در ایران. *فصلنامه خط‌مشی گذاری عمومی در مدیریت*, ۱۰(۳۳)، ۶۸-۸۳.
- حسینی‌مقدم، م. (۱۳۹۶). دانشگاه ایرانی در سپهر بین‌المللی: بین‌المللی شدن آموزش عالی و آینده دانشگاه در ایران (صالح‌نیا، س و همکاران). *قابل دسترسی بر روی آدرس: https://doi.org/978-۶۰۰-۸۹۰۵-۲۳-۳*.
- ذاکر صالحی، ع؛ صالحی‌نجف‌آبادی، م. (۲۰۱۳). ارائه راهبردهایی برای جذب دانشجویان خارجی در ایران. ۱-۲۲.
- رصدخانه مهاجرت ایران. (۱۳۹۸). پیمایش سنجش میل به مهاجرت در میان دانشجویان و کارآفرینان.
- رصدخانه مهاجرت ایران. (۲۰۱۹). پرونده مهاجرت گیت ایران (حقایق و مغالطه‌ها پیرامون موضوع مهاجرت ایرانیان به خارج از کشور). دانش بنیان فناور.
- سازمان امور دانشجویان. (۱۳۹۴). شیوه‌نامه پذیرش و ثبت نام دانشجویان خارجی.
- صواتی، ب؛ ملکی، ع؛ شجاعی، ا؛ قاسمی، ز؛ و بهزادی، ف. (۱۳۹۷). جایه‌جایی بین‌المللی دانشجویان و تحصیل کردگان در سطح ایران و جهان. *قابل دسترسی بر روی آدرس: www.ristip.sharif.ir*.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۸). سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۵. *قابل دسترسی بر روی آدرس: https://www.amar.org.ir*.
- مرکز آمار و اطلاعات راهبردی وزارت کار. (۱۳۹۶). بررسی ویژگی‌ها و وضع فعالیت اتباع خارجی در کشور. وزرات رفاه کار و امور اجتماعی.
- مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی. (۱۳۹۸). آمار دانشجویان غیر ایرانی در ایران.
- نوازنی، ب. (۱۳۹۰). الگوی جذب و پذیرش دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های ایران. اولین همایش بین‌المللی مدیریت، آینده نگری، کارآفرینی و صنعت در آموزش عالی. *قابل دسترسی بر روی آدرس: https://doi.org/IICMFEI-HE.1_038*.
- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی. (۱۳۹۶). بررسی ویژگی‌ها و وضع فعالیت اتباع خارجی در کشور (براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵)؛ مرکز آمار و اطلاعات راهبردی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

منابع لاتین:

- Admission Table. (2019). 19 Scholarships in Canada for International Students. Retrieved from <https://admissionsontable.com/19-scholarships-in-canada-for-international-students/>
- Akseer, T., Haidary,M.S., Hayat, K., Yousufzai, F.A. (2019) Survey of The Afghan Returnees, Published by The Asia Foundation.
- Allen, S. (2019). 2020 global health care outlook: Laying a foundation for the future. the Deloitte insight.
- Anderson, S. (2020). Indian Tech Graduate Students Plummeted In U.S. Before Covid-19. Forbes. Retrieved from https://www.forbes.com/sites/stuartanderson/2020/06/08/indian-tech-graduate-students-plummeted-in-us-before-covid-19/?amp;__twitter_impression=true.
- Austrade-MIP. (2019). Iranian students in Australia. Retrieved from <https://austrade-mip.getslo.com/>
- Australian Government Department of Home Affairs. (2020a). Retrieved from Australian government data portal: https://data.gov.au/data/dataset/dba45e7c-81f4-44aa-9d82-1b9a0a121017/resource/afbf44d6-080b-48d1-bffb-093887ce9a65/download/migration_trends_statistical_package_2018_19.xlsx.
- Australian Government department of Home Affairs. (2020b). Retrieved from Australian Government data portal: <https://data.gov.au/data/dataset/2515b21d-0dba-4810-afd4-ac8dd92e873e/resource/51db4613-b548-4c9f-aa07-155cab48d423/download/bp0014l-temporary-resident-skilled-visas-granted-at-2019-09-30-v100.xlsx>.
- Australian Government Department of Home Affairs. (2020c). Retrieved from Australian Governmet data portal: <https://data.gov.au/data/dataset/ab245863-4dea-4661-a334-71ee15937130/resource/04410b15-0cf0-4151-b26b-0eb0799ba126/download/bp0019l-temporary-entrants-in-australia-at-30-september-2019-v100.xlsx>.
- BAMF. (2011). Retrieved from Federal Office for Migration and Refugees: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Forschung/Migrationsberichte/migrationsbericht-2011.pdf?__blob=publicationFile&v=13.
- BAMF. (2012). Retrieved from Federal Office for Migration and Refugees: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/Migrationsberichte/migrationsbericht-2012.pdf?__blob=publicationFile&v=13.
- BAMF. (2013). Retrieved from Federal Office for Migration and Refugees: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Forschung/Migrationsberichte/migrationsbericht-2013.pdf?__blob=publicationFile&v=13.
- BAMF. (2014). Retrieved from Federal Office Migration and Refugees: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Forschung/Migrationsberichte/migrationsbericht-2014.pdf?__blob=publicationFile&v=13.
- BAMF. (2015a). Retrieved from Federal Office for Migration and Refugees: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/BerichtsreihenMigrationIntegration/Wanderungsmonitoring/wanderungsmonitoring-2015.pdf?__blob=publicationFile&v=16
- BAMF. (2015b). Retrieved from Federal Office Migration and Refugees: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/Migrationsberichte/migrationsbericht-2015.pdf?__blob=publicationFile&v=14
- BAMF. (2016). Retrieved from Federal Office for Migration and Refugees: <https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/BerichtsreihenMigrationIntegration/Wanderungsmonitoring/wanderungsmonitoring-2016.html?nn=447260>
- BAMF. (2017a). Retrieved from Federal Office for Migraion and Refugees: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/BerichtsreihenMigrationIntegration/Wanderungsmonitoring/wanderungsmonitoring-2017.pdf?__blob=publicationFile&v=16
- BAMF. (2017b). Retrieved from Federal Office Migration and Refugees: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/BerichtsreihenMigrationIntegration/Wanderungsmonitoring/wanderungsmonitoring-2017.pdf?__blob=publicationFile&v=16

- lagen/DE/Forschung/Migrationsberichte/migrationsbericht-2016-2017.pdf?__blob=publicationFile&v=19
- BAMF. (2018a). Retrieved from Federal Office for Migration and Refugees: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Forschung/BerichtsreihenMigrationIntegration/Wanderungsmonitoring/wanderungsmonitoring-jahresbericht-2018.pdf?__blob=publicationFile&v=13
- BAMF. (2018b). Retrieved from Federal Office Migration and Refugees: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Forschung/Migrationsberichte/migrationsbericht-2018.pdf?__blob=publicationFile&v=5
- BAMF. (2019). Retrieved from Federal Office for Migration and Refugees: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Forschung/BerichtsreihenMigrationIntegration/Wanderungsmonitoring/wanderungsmonitoring-halbjahresbericht-2019.pdf?__blob=publicationFile&v=2
- WHO. (2017). Brain Drain, A dynamic understanding of health worker migration/ WHO/HIS/HWF/EC/2017.1
- Britnell, Mark. (2019) The NHS must prepare for the global workforce war. March 2019
- Campus France. (2017). Higher Education in France. (33), 34.
- Campus France. (2018). A Strategy for Attracting International Students. 33(0), 1–24.
- Campus France. (2019a). Choose France. In The British Journal of Psychiatry (Vol. 112). <https://doi.org/10.1192/bjp.112.483.211-a>
- Campus France. (2019b). Student Mobility. Retrieved from <https://www.campusfrance.org>
- Canada's International Education. (2019). Building on Success: Canada's International Education Strategy (2019-2024). Retrieved from <https://www.international.gc.ca/education/strategy-2019-2024-strategie.aspx?lang=eng>
- Canadian Bureau for International Education. (2019). International Students in Canada. Retrieved from <https://cbie.ca/infographic/>
- Cao, C. (2008). China's brain drain at the high end: Why government policies have failed to attract first-rate academics to return. Asian Population Studies, 4(3), 331–345. <https://doi.org/10.1080/17441730802496532>
- CensusBurea. (2017). american community survey.
- China's Ministry of Education. (2019a). Statistical report on international students in China for 2018. Retrieved from http://en.moe.gov.cn/documents/reports/201904/t20190418_378692.html
- China's Ministry of Education. (2019b). Statistical report on international students in China for 2018. Retrieved from www.moe.gov.cn
- Choudaha, R. (2019). Beyond \$ 300 billion The global impact of international students. (August).
- College Factual. (2020, April 30). Retrieved from <https://www.collegefactual.com/>
- Council General Medical. Doctors by World Region of Primary Medical Qualification (PMQ). London: GMC; 2016. www.gmc-uk.org/doctors/register/search_stats.asp. [Accessed 25 November 2016]
- DAAD. (2017). The German university System at a Glance.
- DAAD. (2020). Study and Research in Germany. Retrieved from <https://mail.google.com/mail/u/0/?ui=2&view=btop&ver=1elcdcfhyba0>
- Daily Sabah. (2019). International students flocking to Turkey for higher education. Retrieved from <https://www.dailysabah.com/education/2019/07/27/international-students-flocking-to-turkey-for-higher-education>
- Department of Homeland Security. (2020). Retrieved from Department of Homeland Security: <https://www.dhs.gov/immigration-statistics/yearbook>
- DESTATIS. (2020a). Naturalization statistics. Retrieved from Federal Statistical Office of Germany: <https://www-genesis.destatis.de/genesis//online/data?operation=previous&levelindex=2&step=1&titel=Statistics%28tables%29&levelid=1582037814949&levelid=1582037810137>
- DESTATIS. (2020b). Statistics of foreigners. Retrieved from Federal Statistical Office of Germany: <https://www-genesis.destatis.de/genesis/online/data?operation=statistic&levelindex=0&levelid=1582037803144&code=12521>
- DIOC. (2017). OECD migration database. OECD.
- DIOC. (2020). DIOC: Database on Immigrants in OECD countries and non ... Retrieved from OECD: <http://www.oecd.org/els/mig/dioc.htm>

- Duchêne, H., & Lamouroux, É. (2010). foreign students in France. In Higher Education in Europe (Vol. 6). <https://doi.org/10.1080/0379772810060211>
- ELICOS. (2019). English Courses in Australia. Retrieved from <https://www.elicos.com/english-courses/>
- Esipova, N., Pugliese, A., & Ray, J. (2020, May 5). More Than 750 Million Worldwide Would Migrate If They Could. Retrieved from <https://news.gallup.com/poll/245255/750-million-worldwide-migrate.aspx>.
- Esipova, N., Ray, J., & Pugliese, A. (2011). Gallup World Poll: The Many Faces of Global Migration. IOM.
- Eurostat (2019). Data: Asylum and managed migration database; accessible at: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/database>
- Eurostat data (2020). <https://appss.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
- EUROSTAT. (2019a). Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/demo_pop_esms.htm
- EUROSTAT. (2019b). Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/migr_res_esms_an5.pdf
- EUROSTAT. (2019c). People in the EU - statistics on demographic changes: Statistics Explained. Retrieved from Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/>
- EUROSTAT. (2020). Asylum and Managed Migration: Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- Expat Guide Turkey. (2019). What is Foreign Student Exam (YOS). Retrieved from <https://www.expatguideturkey.com/foreign-student-exam-yos/>
- Falck, O., & Lameli, A. (2015). Cultural Biases in Migration: Estimating Non-Monetary Migration Costs. Jens Ruhose Ifo Institute and IZA.
- Federis, M. (2019). Iranian students in US scramble as sanctions ratchet up tuition costs. Retrieved from <https://www.pri.org/stories/2019-08-23/iranian-students-us-scramble-pay-tuition-sanctions-result-skyrocketing-costs%0D>
- Gao, H., & De Wit, H. (2017). China and International Student Mobility. International Higher Education, (90), 3. <https://doi.org/10.6017/ihe.2017.90.9992>
- Globalmediainsight. (2020). uae population by nationality. Retrieved from www.Uae-expatriates.com: <https://www.globalmediainsight.com/blog/uae-population-statistics/>
- GOV.UK. (2020). Retrieved from <https://www.gov.uk/browse/visas-immigration/work-visas>
- Government of Canada (2019). Asylum Claimants – Monthly IRCC Updates; accessible at: <https://open.canada.ca/data/en/dataset/b6cbcf4d-f763-4924-a2fb-8cc4a06e3de4>
- GulfResearchCenter. (2018). gulf labour market and migration.
- Guthrie, A. (2018). International higher education report: student trends. EDUCATIONS.COM.
- Hoffmeyer-Zlotnik, P., & Grote, J. (2019). Attracting and retaining international students in Germany. In World Education News & Reviews. Retrieved from <http://proxy.lib.sfu.ca/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eue&AN=95938607&site=ehost-live>
- Home Office. (2018a). Immigration Statistics. Retrieved from Home Office of the United Kingdom: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/781102/entry-visas1-dec-2018-tables.ods
- Home Office. (2018b). Immigration Statistics. Retrieved from Home Office of the United Kingdom: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/781104/entry-visas2-dec-2018-tables.ods
- Home Office. (2018c). Immigration Statistics. Retrieved from Home Office of the United Kingdom: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/781105/entry-visas3-dec-2018-tables.ods
- Home Office. (2019a). Immigration Statistics. Retrieved from Home Office of the United Kingdom: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/825080/entry-visas1-jun-2019-tables.ods
- Home Office. (2019b). Immigration Statistics. Retrieved from Home Office of the United Kingdom: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/848096/citizen-

- ship-sep-2019-tables.ods
- ICEF. (2019). Turkey removes international student quotas and signals recruitment strategy. Retrieved from <https://monitor.icef.com/2019/05/turkey-removes-international-student-quotas-signals-recruitment-strategy/>
- IDP Education. (2017). IDP Student Perceptions.
- IDP Education. (2020). Why study in Canada? Retrieved from <https://www.idp.com/iran/study-in-canada/why-canada/>
- IDP. (2016). What you need to know about the Simplified Student Visa Framework. Retrieved from <https://www.idp.com/australia/blog/visa-and-migration/everything-you-need-to-know-about-simplified-student-visa-framework/>
- IFP News. (2019). Study Abroad Programs in Australia for Iranian Students. Retrieved from <https://ifpnews.com/study-abroad-programs-in-australia-for-iranian-students>
- IIE. (2020). international student's enrollment trends. Retrieved from <https://www.iie.org/en/Research-and-Insights/Open-Doors/Data/International-Students/Enrollment>
- ILO. (2018). ILO's Global Estimates on International Migrant Workers. Geneva: International labour organization.
- ILO. (2019). Word Employment Social Outlook. Genova: International Labour Organization.
- IndexMundi. (2020). Physicians (per 1,000 people). Retrieved from <https://www.indexmundi.com/facts/indicators/SH.MED.PHYS.ZS>
- Institute of International Education. (2019). Open Doors Report on International Educational Exchange. Retrieved from <https://iie.org/opendoors>
- International Organization for Migration (IOM), (2015) Undocumented Afghan Returns from Iran & Pakistan, January to December 2015, available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/returns_of undocumented_afghans_from_iran_and_pakistan_annual_report_2015_0.pdf
- International Organization for Migration (IOM), (2016) Afghanistan-return of undocumented afghans from Pakistan and Iran- 2016 overview, available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_afghanistan _return_of undocumented_afghans_from_pakistan_and_iran _2016_overview.pdf
- International Organization for Migration (IOM), (2017a) Afghanistan- return of undocumented afghans weekly situation report 16-22 April 2017, available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_return _of undocumented_afghans_weekly_situation_report_16-22_april_2017.pdf
- International Organization for Migration (IOM), (2017b) Afghanistan- return of undocumented afghans weekly situation report 14-20 May 2017, available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_afghanistan_return_of undocumented_afghans_weekly_situation_report_14-20_may_2017.pdf
- International Organization for Migration (IOM), (2017c) Afghanistan- return of undocumented afghans weekly situation report 16-22 July 2017, available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_return _of undocumented_afghans_weekly_situation_report_july_16_-22_2.pdf
- International Organization for Migration (IOM), (2017d) Afghanistan- return of undocumented afghans weekly situation report 06-12 August 2017, available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_return _of undocumented_afghans_weekly_situation_report_aug_6_-12.pdf
- International Organization for Migration (IOM), (2017e) Afghanistan- return of undocumented afghans weekly situation report 10-16 September 2017, available at:
- International Organization for Migration (IOM), (2017f) Afghanistan- return of undocumented afghans situation report November 2017, available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_afghanistan _return_of undocumented_afghans_situation_report_november_2017.pdf
- International Organization for Migration (IOM), (2017g) Afghanistan- return of undocumented afghans situation report December 2017, available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_afghanistan _return_of undocumented_afghans_situation_report_decemb.pdf

- International Organization for Migration (IOM), (2017h) Return of Undocumented Afghans, Weekly Situation Report, 24-30 December 2017, available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_afghanistan_return_of undocumented_afghans_situation_report_24_-30_dec_2017.pdf
- International Organization for Migration (IOM), (2018) Afghanistan- return of undocumented afghans situation report 23-29 December 2018, available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_afghanistan-return_of undocumented_afghans_situation_report_23_-29_dec_2018_003.pdf
- International Organization for Migration (IOM), (2019) Returns to Afghanistan Joint IOM-UNHCR Summary Report, available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_unhcr_2018_joint_return_repot_final_24jun_2019english.pdf
- International Organization for Migration (IOM), (2020a) Afghanistan-return of undocumented afghans- situation report 29 December 2019- 4 January 2020, Available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_afghanistan-return_of undocumented_afghans_situation_report_29_dec_2019-4_jan_2020.pdf
- International Organization for Migration (IOM), (2020b) Afghanistan-return of undocumented afghans- situation report 5-11 January 2020, Available at: https://afghanistan.iom.int/sites/default/files/Reports/iom_afghanistan-return_of undocumented_afghans_situation_report_5_-11_jan_2020.pdf
- IOM (2019) World Migration Report 2020; accessible at: <http://www.iom.int/wmr>
- IOM. (2000). world migration report. Geneva: International Organization for Migration.
- IOM. (2018). World Migration Report. International Organization for Migration.
- IOM. (2020). world migration report. Geneva: International Organization for Migration.
- IRCC. (2020). Immigration, Refugees and Citizenship Canada. Retrieved from canada.ca: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/reports-statistics.html>
- Jauhiainen S. J.; Eyyazlu. D. & Salavati. B. (2020). Afghans in Iran: Migration Patterns and Aspirations. University of Turku.
- Jauhiainen, J., & Eyyazlu, D. (2018) Urbanization, refugees and irregular migrants in Iran, 2017. Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitoksen julkaisuja, 9.
- Kazemi, A., Baghbanian, A., Maymand, M. M., & Rahmani, H. (2018). Contributing Factors to Migration Growth Among Iranian Students: Drivers of Migration to Malaysia. Journal of International Migration and Integration, 19(3), 757–770. <https://doi.org/10.1007/s12134-018-0567-z>
- Max Roser and Hannah Ritchie (2020) - "Burden of Disease". Published online at OurWorldInData.org. Retrieved from: '<https://ourworldindata.org/burden-of-disease>'
- McCarthy, N., & Richter, F. (2019, January 10). Infographic: Desire To Migrate Higher Under Trump. Retrieved from <https://www.statista.com/chart/16581/share-of-americans-who-would-like-to-permanently-move-to-another-country/>
- Migration Data Portal (2019). Immigration and emigration; accessible at: https://migrationdataportal.org/?i=asyl_origin&t=2018&cm49=364
- Turkey's Ministry of Interior. (2019). Directorate General of Migration Management. Retrieved from Ministry Interior of Turkey: <https://en.goc.gov.tr/residence-permits>
- Nearly a third of Latin Americans want to emigrate. (2019). Retrieved from <https://www.economist.com/graphic-detail/2019/09/07/nearly-a-third-of-latin-americans-want-to-emigrate>
- OECD (2019). International Migration Outlook 2019, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/c3e35eec-en>.
- OECD (2019). OECD stat; accessible at: <https://stats.oecd.org/index.aspx?lang=en>
- Özoglu, M., Gür, B. S., & Coşkun, İ. (2015). Factors influencing international students' choice to study in Turkey and challenges they experience in Turkey. Research in Comparative and International Education, 10(2), 223–237. <https://doi.org/10.1177/1745499915571718>
- Project Atlas. (2018). Project Atlas 2018: infographics. Retrieved from <https://www.iie.org/Research-and-In>

- sights/Project-Atlas/Explore- Data/Infographics/Current-Infographics
- QS. (2019a). How Aging Populations Are Impacting the Higher Education Sector. Retrieved from <https://www.qs.com/aging-populations-impacting-the-he-sector/>
- QS. (2019b). How is International Student Mobility Changing in Higher Education? Retrieved from <https://www.qs.com/how-is-international-student-mobility-changing-in-higher-education/>
- QS. (2019c). The World's Top 100 Universities. Retrieved from <https://www.topuniversities.com/student-info/chooosing-university/worlds-top-100-universities>
- Redden, E. (2019). Number of Enrolled International Students Drops. Inside Higher ED. Retrieved from <https://www.insidehighered.com/admissions/article/2019/11/18/international-enrollments-declined-undergraduate-graduate-and>
- RNZ. (2011). British says some diplomatic staff leaving Iran. Retrieved from <https://www.rnz.co.nz/news/world/92466/british-says-some-diplomatic-staff-leaving-iran>
- Rosenzweig, M. R. (2010). Global Wage Inequity and International Flow of Migration. Yale University.
- Schengen Visa Info. (2020). Retrieved from 2019 Country-Specific Schengen Visa Statistics: <https://statistics.schengenvisainfo.com/>
- Thanabalasingam, S., & Baba, Y. El. (2019). TD Economics Canada's Population Boom: An International Student Story. TD Economics.
- The British Chamber of Commerce in China. (2019). Education on the Belt and Road. (February).
- TOBB. (2020). Retrieved from The Union of Chambers and Commodity Exchange of Turkey: <https://tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/Eng/KurulanKapananSirketistatistikleri.php>
- TURKSTAT. (2019a). Retrieved from Turkish Statistical Institute: http://www.turkstat.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=2763
- TURKSTAT. (2019b). Retrieved from Turkish Statistical Institute: http://www.turkstat.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=2834
- TURKSTAT. (2020). Retrieved from Turkish Statistical Institute: http://www.turkstat.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=2339
- UIS. (2019a). Inbound internationally mobile students by continent of origin. Retrieved from <http://data UIS.unesco.org/>
- UIS. (2019b). Outbound internationally mobile student by continent of origin. Retrieved from <http://data UIS.unesco.org/#>
- UIS. (2019c). Outbound internationally mobile students by host region. Retrieved from <http://data UIS.unesco.org/>
- UN Women. (2017). Women Workers Migrants Contribution to Development: Policy Brief No.2. New York: UN Women.
- UN. (1998). Recommendations on Statistics of International Migration, Revision 1, Statistical Papers. New York.
- UN. (2017). Handbook on Measuring International Migration through Population Censuses. New York: United nation.
- UN. (2019). International Migrant Stock. United Nation Department of Economic and Social Affairs.
- UN. (2020). International migrant stock. Retrieved from www.united nation.org: <https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates17.asp>
- UNDESA. (2019). Retrieved from United Nations Department of Economic and Social Affairs: <https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/index.asp>
- UNDESA. (2020). Retrieved from United Nations Department of Economic and Social Affairs: [https://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/subscriber.nsf/0/391BDD6DA4AEB994CA2583DF00157765/\\$-File/3105065001ds0008_2019.xls](https://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/subscriber.nsf/0/391BDD6DA4AEB994CA2583DF00157765/$-File/3105065001ds0008_2019.xls)
- UNESCO Institute for Statistics. (2020a). Global Flow of Tertiary-Level Students. Retrieved from <http://uis.unesco.org/en/uis-student-flow>

- UNESCO Institute for Statistics. (2020b). Inbound internationally mobile students by continent of origin. Retrieved from <https://data UIS.unesco.org/>
- UNHCR (2018) Statistic, accessible at: <http://popstats.unhcr.org/en/demographics>
- UNHCR (2019). Population statistics database; accessible at: <http://popstats.unhcr.org/>
- UNHCR Operational Portal Greece. (2020). Aegean Islands. Weekly Snapshot-6-12 April. <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/75410>
- UNHCR. (2009) Operational Information; Monthly Summary Report, Statistical Overview of Returned Afghan Refugees from Pakistan, Iran and None Neighboring Countries, IDPs Caseload and Movements and Reintegration Activities, 02 Mar 2002 – 31 January 2009, Operational Information Unit Branch Office Kabul.
- UNHCR (2020) Population Data Portal: Available at: <https://popstats.unhcr.org/en/overview>
- UNHCR (2020b) Global Trends 2019; available at: <https://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/5ee200e37/unhcr-global-trends-2019.html>
- UNSTAT. (2017). UNSTAT. Retrieved from <https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/Standards-and-Methods/files/Handbooks/international-migration/2017-draft-E.pdf>
- Wen, W., & Hu, D. (2019). The Emergence of a Regional Education Hub: Rationales of International Students' Choice of China as the Study Destination. *Journal of Studies in International Education*, 23(3), 303–325. <https://doi.org/10.1177/1028315318797154>
- WENR. (2019). How Germany became an international study destination of global scale. Retrieved from <https://wenr.wes.org/2019/10/how-germany-became-an-international-study-destination-of-global-scale>
- Who Desires to Migrate from MENA? (2019, December 17). Retrieved from <https://www.arabbarometer.org/2019/12/who-desires-to-migrate-from-mena/>
- World Bank. (2018). Moving for Prosperity: Global Migration and Labour Market. Word Bank Group.
- World Bank. (2019). Migration and Remittances. world bank group.
- World Bank. (2020). Remittances Inflow April 2020. world bank.
- World Bank. (2020b). Migration and Remittances Data. Retrieved from World Bank: <https://www.worldbank.org/en/topic/migrationremittancesdiasporaissues/brief/migration-remittances-data>
- Yang, Z., & De Wit, H. (2019). International Students in China: Facts, Paths, and Challenges. *International Higher Education*, (97), 18–20. <https://doi.org/10.6017/ihe.2019.97.10945>

پیوست‌ها

Iran Migration Outlook 2020

پیوست شماره ۱

مفهوم و تعاریف پایه مهاجرت

1- Assimilation	۱- تطابق پذیری
تطبیق یک نژاد یا گروه اجتماعی - معمولاً اقلیت - با نژاد یا گروه اجتماعی دیگر. تطابق پذیری می‌تواند شامل جنبه‌های زبانی، رسوم، ارزش‌ها، عادات و حتی علاقه اساسی زندگی باشد. اگر چه رسوم فرهنگی و سنتی یک گروه کاملاً کنار گذاشته نمی‌شود، به طور کلی تطابق پذیری، یک گروه را به سمتی سوق می‌دهد که از نظر اجتماعی از اعضای دیگر اجتماع غیر قابل تشخیص باشند. یکسان شدن حد غایی فرهنگ پذیری است.	۱- تطابق پذیری
2- Assisted Voluntary Return	۲- بازگشت داوطلبانه حمایت شده
کمک اجرایی و یا اداری، لجیستیکی، مالی و ادغام مجدد پناهجویانی که درخواست پناهندگی آن‌ها رد شده، قربانیان قاچاق انسان، مهاجرین آواره، شهروندان متخصص و مهاجرین دیگر که قادر و یا مایل به ماندن در کشور میزبان نیستند و راغب هستند به طور داوطلبانه به کشور مبدأ بازگردند.	۲- بازگشت داوطلبانه حمایت شده
3- Asylum seeker	۳- پناهجو
فردی که به دنبال رهایی از آزار و اذیت و یا آسیب جدی، در کشوری به غیر از کشور خویش به سر می‌برد و در انتظار نتیجه تصمیم‌گیری درخواست پناهندگی خویش بر اساس ابزارهای ملی و بین‌المللی است. در صورت دریافت نتیجه منفی، شخص باید همانند شرایط اتباع بیگانه غیر مجاز یا غیر قانونی کشور را ترک کند و یا ممکن است اخراج شود، مگر اینکه اجازه اقامت بر مبنای بشردوستانه و یا طرق دیگر دریافت کند.	۳- پناهجو
5- Forced migration	۵- مهاجرت اجباری
پویایی جمعیتی که در آن عنصر اجبار، شامل تهدیدات جانی و معیشتی ممکن است از عوامل طبیعی و یا انسانی ناشی شده باشد (بعنوان مثال: حرکت پناهندگان و آوارگان به صورت داخلی (داخل یک کشور) همین‌طور آوارگان ناشی شده از بلایای طبیعی، فجایع شیمیایی یا اتمی، قحطی یا پروژه‌های توسعه‌ای.	۵- مهاجرت اجباری
6- Internally Displaced Person (IDP)	۶- آوارگان داخلی
افراد یا گروهی از افراد که مجبور به فرار یا ترک خانه‌ها یا مکان‌های اقامت همیشگی‌شان شده‌اند؛ این جابه‌جایی می‌تواند به منظور اجتناب از تاثیرات درگیری‌های مسلحانه، شرایط خشونت تعییم یافته، نقض حقوق انسانی یا فجایع طبیعی یا انسانی؛ باشد. این اشخاص از مرزهای به رسمیت شناخته شده بین‌المللی کشور عبور نمی‌نمایند (اصول راهنمای جابه‌جایی‌های داخلی/E/CN.4/1998/53/Add.2.UN Doc) به موضوع پناهندگان بالفعل، آوارگان، آوارگان خارجی و افراد فقد موطن نیز مراجعه نمایید.	۶- آوارگان داخلی
7- Irregular migration	۷- مهاجرت نامتعارف
جابه‌جایی که خارج از هنجارهای قانونی کشورهای مبدأ، گذار و مقصد انجام پذیرد. تعریفی شفاف و پذیرفته شده در ابعاد جهانی برای مهاجرت نامتعارف وجود ندارد. از منظر کشورهای مقصد این موضوع می‌تواند به صورت ورود، ماندن یا کارکردن در یک کشور بدون داشتن مجوزهای لازم یا مدارک مورد نیاز مطابق با قوانین مهاجرتی باشد. از منظر کشور فرستنده، نامتعارف بودن می‌تواند در قالب عبور شخص از مرز بین‌المللی بدون گذرنامه یا مدارک مسافرتی معتبر یا رعایت ملزمات اداری کافی برای ترک از کشور باشد. با این حال در فضای بین‌المللی تمایل چندانی به استفاده از واژه «مهاجرت غیرقانونی» به خصوص برای موارد قاچاق مهاجرین و قاچاق انسان وجود ندارد.	۷- مهاجرت نامتعارف

8- Migrant**۸- مهاجر**

در سطح بین‌المللی، هیچ تعریف جهانی پذیرفته شده‌ای برای «مهاجر» وجود ندارد. استنباط عمومی که از واژه مهاجر وجود دارد این است که این واژه معمولاً برای پوشش دادن تمامی مواردی که در آن تصمیم به مهاجرت آزادانه توسط فرد با به دلایل «رفاه فردی» و بدون وجود عنصر و یا عناصر الزام آور خارجی صورت می‌پذیرد، اطلاق می‌گردد. بنابراین به افراد و یا اعضای خانواده‌ای گفته می‌شود که به کشور یا منطقه‌ای دیگر به منظور بهبود شرایط اقتصادی یا اجتماعی شان و چشم اندازهایی بهتر برای خود یا خانواده‌اشان جابه‌جا می‌شوند. سازمان ملل، مهاجر را بعنوان فردی که در یک کشور خارجی به مدت بیش از یک سال اقامت کرده است، صرف نظر از دلایل مهاجرت، داوطلبانه یا غیر داوطلبانه بودن، نحوه مهاجرت، متعارف و یا نامتعارف بودن مهاجرت کرده‌اند، تعریف می‌کند. با توجه به چنین تعریفی، افرادی که در محدوده زمانی کوتاه‌تری بعنوان جهانگرد یا بازرگان مسافرت می‌کنند، مهاجر در نظر گرفته نمی‌شوند. با این وجود، استفاده رایج شامل نوع مشخصی از مهاجران کوتاه‌مدت می‌شود، از جمله کشاورزان فصلی / کارگران فصلی که برای مدت کوتاهی به منظور کاشت یا برداشت محصولات مزرعه سفر می‌کنند.

9- Economic migrant**۹- مهاجر اقتصادی**

فردی که محل سکونت دائم خود را به منظور سکونت گزیدن در خارج از کشور خود با هدف بهبود کیفیت زندگی ترک نماید، را مهاجر اقتصادی می‌گویند. این واژه در برخی موارد برای تمییز دادن پناهندگانی که در حال فرار از آزار و اذیت هستند بکار برده می‌شود، و هم‌چنین به طور مشابهی برای اشاره به افرادی که تلاش می‌کنند بدون مجوز قانونی به یک کشور وارد شوند و یا با استفاده از روش پناهجویی بدون دلیل موجه وارد کشور مقصود شوند نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد. این اصطلاح را می‌توان به افرادی که کشورشان را به منظور اشتغال ترک می‌نمایند نیز اطلاق نمود.

10- Documented migrant**۱۰- مهاجر دارای مدارک قانونی**

مهاجری که به صورت قانونی به کشوری وارد شده و در آن کشور مطابق با معیارهای قانونی پذیرش، باقی می‌ماند.

11- Irregular migrant**۱۱- مهاجر نامتعارف**

فردی است که به خاطر ورود غیرقانونی، نقض شرط ورود، پایان یافتن مهلت ویزا، فقدان وضعیت قانونی درکشور گذار یا میزبان، مهاجر نامتعارف نامیده می‌شود. این تعریف هم‌چنین در بردارنده افرادی است که به صورت قانونی وارد کشور میزبان یا گذار شده اما بیش از مدت مجاز در آنجا اقامت کرده یا متعاقباً به صورت غیرقانونی مشغول به کار شده باشد (هم‌چنین مهاجر پنهان / بدون روایید یا مهاجر در وضعیت نامتعارف نامیده می‌شوند). واژه «نامتعارف» به «غیرقانونی» ترجیح داده می‌شود زیرا واژه غیرقانونی به طور ضمنی حامل مفهوم جرم بوده و به نظر می‌رسد که به نحوی انسانیت مهاجران را خدشه دار می‌نماید.

12- Migration management**۱۲- مدیریت مهاجرت**

اصطلاح مدیریت مهاجرت دربرگیرنده‌ی طیف گسترده‌ای از فعالیت‌های دولتی در چارچوب نظامهای ملی در ارتباط با مدیریت منظم و انسانی مهاجرت فرامرزی، بالاخص مدیریت ورود و حضور اتباع خارجی در داخل مرازهای کشور و حمایت از پناهندگان و سایر افراد نیازمند به حمایت می‌باشد. در حقیقت این اصطلاح به رویکردهای برنامه‌ریزی شده به منظور توسعه ظرفیت‌های سیاسی، قانونی و اجرایی مرتبط به مسائل بنیادین مهاجرتی اشاره دارد.

13- Non - Refoulement**۱۳- اصل عدم بازگرداندن اجباری**

حقی برای افرادی است که وضعیت پناهندگی را دریافت کرده‌اند. طبق این اصل، دولتها نمی‌توانند فرد پناهندگه را به کشور یا محلی که جان او در معرض خطر است به‌اجبار بازگردانند.

۱۴- پناهندگی

14- Refugee

شخصی که به دلیل ترسی مستدل از دستگیری به دلایل نژادی، مذهبی، ملیتی، عضویت در گروههای اجتماعی خاص و یا عقاید سیاسی، خارج از کشور متبع خود زندگی می‌کند و قادر و یا راغب به بازگشت و پذیرش حمایت کشور خود نمی‌باشد. (بند ۱ (۲) A)، کنوانسیون در ارتباط با وضعیت پناهندگان، بند ۱ (۲) A، ۱۹۵۱ اصلاح شده توسط پروتکل الحاقی (۱۹۶۷). علاوه بر تعریف پناهندگی در کنوانسیون پناهندگی در سال ۱۹۵۱، بند ۱ (۲) ۱۹۶۹ کنوانسیون سازمان وحدت آفریقا (OAU) که بنا به تعریف این معاهده پناهندگی کسی است که بنا به دلایل تجاوز خارجی، اشغال، سلطه خارجی و یا وقایعی که بطور جدی نظم عمومی بخشی و یا تمام کشور مبدأ و متبعش مورد اخلال واقع شده و مجبور به ترک کشور می‌باشد. هم‌چنین اعلامیه کارتاجنا اعلام می‌دارد "لفظ پناهندگی بیان کننده وضعیت افرادی است که جان، امینت و یا آزادی ایشان بطور گسترده توسط خشونت، مخاصمات داخلی، تجاوز خارجی، نقض گسترده حقوق بشر و یا هرگونه شرایط دیگر که بطور جدی نظم عمومی را مختل نموده است، مورد تهدید واقع شده و اقدام به خروج از کشور می‌نمایند."

۱۵- اسکان مجدد

15- Resettlement

این اصطلاح به جابه‌جایی و ادغام مجدد افراد (پناهندگان، مهاجران داخلی و غیره) به مناطق جغرافیایی دیگر، معمولاً کشوری ثالث، اطلاق می‌گردد. در مفهوم پناهندگی، این واژه مبین انتقال پناهندگان از کشوری که در آن افراد درخواست پناهندگی خود را تسليم کرده‌اند به کشوری که با پذیرش این افراد موافقت شده است، می‌باشد. معمولاً به پناهجویان، وضعیت پناهندگی و یا اقسام دیگر اقامت بلندمدت اهدا می‌گردد که در بسیاری از موارد این موضوع می‌تواند به اعطای تابعیت نیز بینجامد.

۱۶- قاچاق مهاجر

16- Smuggling

قاچاق مهاجر عبارت است از "کمک به ورود غیر قانونی افراد به کشوری که تابعیت و یا اقامت دائم آنجا را ندارند به منظور تحصیل منافع مالی و یا غیر مالی بطور مستقیم و یا غیر مستقیم" (بند ۳(A)، پروتکل سازمان ملل متحد برعلیه قاچاق مهاجر از طرق زمینی، دریایی و هوایی، مکمل کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه جرایم سازمان یافته فراملی، ۲۰۰۰). قاچاق مهاجر، برخلاف قاچاق انسان، در برگیرنده عنصر بهره‌کشی، اجبار، و یا نقض حقوق بشر نمی‌باشد.

پیوست شماره ۲

وضعیت اقامت ایرانیان در اتحادیه اروپا

جدول -۸۴- توزیع اقامت ایرانیان در ده کشور اول اتحادیه اروپا بر اساس دلایل اقامت مجاز در سال ۲۰۱۸

سایر	پناهندگی و حمایتی مضاعف	تحصیلی	خانوادگی	کاری					
۱۱/۲۱۲	آلمان	۳۷۲۲۵	آلمان	۶/۷۵۲	آلمان	۱۳/۶۲۵	آلمان	۴/۹۰۳	آلمان
۴/۳۳۵	فرانسه	۵۸۹۷	انگلستان	۳/۲۴۲	ایتالیا	۸/۳۶۷	انگلستان	۳/۷۲۷	ایتالیا
۳/۵۹۵	هلند	۵۱۵۰	سوئد	۲/۶۰۰	انگلستان	۵/۶۸۳	سوئد	۲/۰۴۶	انگلستان
۳/۱۰۵	اسپانیا	۲۰۱۸	فرانسه	۲/۳۷۵	مجارستان	۳/۷۰۵	ایتالیا	۱/۵۶۰	سوئد
۲/۷۹۲	اتریش	۱۸۶۳	هلند	۱/۳۱۳	فرانسه	۲/۰۵۳	فرانسه	۱/۴۸۱	هلند
۱/۹۸۶	نروژ	۱۵۸۴	بلژیک	۱/۳۰۸	اتریش	۱/۷۰۱	هلند	۸۱۱	فرانسه
۱/۵۱۳	قبرس	۱۳۸۲	سوئیس	۱/۱۲۲	سوئد	۱/۲۸۲	بلژیک	۶۲۵	سلواکی
۱/۱۷۴	سوئد	۱۳۰۳	ایتالیا	۷۲۸	سوئیس	۱/۱۴۸	اسپانیا	۴۳۸	فنلاند
۱/۱۷۱	سوئیس	۱۰۸۰	نروژ	۵۰۰	اسپانیا	۹۲۶	اتریش	۳۹۲	اسپانیا
۱/۰۴۱	مجارستان	۵۰۰	اسپانیا	۴۰۲	هلند	۸۳۲	یونان	۳۳۶	اتریش

منبع: (EUROSTAT, 2020)

جدول -۸۵- توزیع اقامت ایرانیان در ده کشور اول اتحادیه اروپا بر اساس طول مدت اقامت در سال ۲۰۱۸

۱۲ ماه و بیشتر		۶ تا ۱۱ ماه		۳ تا ۵ ماه	
۶۸/۵۰۵	آلمان	۴/۷۳۳	آلمان	۴۷۹	آلمان
۱۸/۸۰۹	انگلستان	۲/۱۷۵	اتریش	۲۲۵	سوئد
۱۴/۰۸۹	سوئد	۱/۰۶۴	سوئیس	۱۷۳	انگلستان
۱۲/۱۲۰	ایتالیا	۸۲۰	مجارستان	۸۳	بلژیک
۱۰/۳۰۸	فرانسه	۳۷۵	سوئد	۵۷	سوئیس
۸/۸۸۸	هلند	۳۰۰	انگلستان	۳۱	اسپانیا
۵/۳۷۵	اسپانیا	۲۷۵	ایتالیا	۲۶	مجارستان
۴/۲۰۶	بلژیک	۲۳۹	اسپانیا	۲۲	ایتالیا
۴/۰۲۹	نروژ	۲۰۸	فرانسه	۱۹	لهستان
۳/۲۰۸	مجارستان	۱۹۸	سلواکی	۱۸	اتریش

منبع: (EUROSTAT, 2020)

جدول ۸۶- نسبت ایرانیان دارای اقامت تحصیلی به کل مهاجران تحصیلی در ده کشور اول اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۸

نام کشور	کل مهاجران تحصیلی	مهاجران ایرانی	درصد
آلمان	۱۹۰/۰۱۸	۶/۷۵۲	۳/۶
ایتالیا	۴۴/۷۲۱	۳/۲۴۲	۷/۲
انگلستان	۴۶۷/۹۷۷	۲/۶۰۰	۰/۶
مجارستان	۲۰/۸۹۷	۲/۳۷۵	۱۱/۴
فرانسه	۱۷۲/۹۹۰	۱/۳۱۳	۰/۸
اتریش	۱۸/۸۰۰	۱/۳۰۸	۷/۰
سوئد	۱۷/۹۹۳	۱/۱۲۲	۶/۲
سوئیس	۲۴/۷۲۰	۷۲۸	۲/۹
اسپانیا	۵۵/۹۷۹	۵۰۰	۰/۹
هلند	۲۸/۳۹۸	۴۰۲	۱/۴
اتحادیه اروپا	۱/۲۳۰/۹۷۵	۲۱/۴۳۰	۱/۷

منبع: (EUROSTAT, 2020)

پیوست شماره ۳

جمعیت دانشجویان ایرانی در کشورهای مختلف

جول ۸۷- تعداد دانشجویان ایرانی در مقاصد اصلی دانشجویان (۱۸۰ تا ۲۰۳)

بین المللی ایرانی

	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳	۲۰۰۲	نام کشور
آمریکا	۲۲۵۸	۲۳۲۱	۲۳۵۱	۲۵۰۶	۲۸۵۷	۳۰۶۳	۳۴۷۵	۴۶۸۹	۵۵۱۹	۶۷۶۳	۱۰۱۹۴	۱۱۳۳۸	۱۲۲۶۹	۱۲۶۴۵	۱۲۷۸۳	۱۲۱۴۲		
ترکیه	۵۵۴	۶۱۵	۶۸۲	۷۹۶	۵۸۹	۹۰۶	۹۷۵	۱۰۸۷	۱۳۰۵	۱۴۸۸	۴۳۸	۴۳۴۳	۵۳۰۲	۵۶۶۶۱	۶۰۹۹			
آلمان	۳۱۳۵	۳۴۹۳	۳۷۹۱	۴۲۴۸	۴۸۴۶			
ایتالیا	۵۹۲	۶۹۴	۷۸۰	۹۶۵	۱۱۳۶	۱۲۸۹	۱۵۷۷	۱۶۷۸	۲۴۵۲	۲۹۷۵	۳۶۳۷	۳۸۶۶	۳۹۹۵	۳۹۳۵	۴۲۶۵			
کانادا	۹۶۰	۱۴۶۱	۱۹۳۵	۱۷۱۶	۲۰۸۶	۲۰۴۷	۲۳۶۴	۲۹۵۸	۲۸۰۵	۳۵۳۷	۴۲۵۴	۴۰۶۸	۳۵۲۵	۳۷۳۵	۳۸۸۴			
استرالیا	۶۲۷	۷۲۷	۹۶۹	۱۲۳۶	۱۵۲۳	۱۸۷۲	۲۲۸۵	۲۶۳۴	۲۸۳۴	۲۸۸۱۷	۲۷۸۸۱	۲۶۴۸	۲۵۰۷	۲۵۴۹	۲۵۰۹	۲۴۳۸		
اتریش	۴۷۷	۵۱۴	...	۵۰۹	۵۳۷	۶۰۹	۶۶۳	۷۲۸	۷۹۳	۷۵۳	۹۹۱	۱۰۲۱	۱۱۴۷	۱۲۳۲	۱۴۶۶			
هند	۳۳۶	۴۷۲	۱۰۳۸	۱۲۵۸	۲۱۳۱	۲۱۰۹	۱۳۲۸	۱۵۴۴	۱۴۵۹	۱۴۵۹	۱۴۵۸			
فرانسه	۱۴۰۸	۱۴۴۱	۱۴۹۱	۱۶۰۷	۱۶۹۰	۱۷۲۸	۱۷۷۲	۱۸۱۰	۱۹۱۳	۱۹۱۳	۱۷۵۵	۱۶۵۳	۱۵۰۴	۱۴۱۵	۱۴۲۴			
میکرستان	۲۰۹	۲۹۹	۳۸۲	۴۰۴	۴۹۶	۵۷۹	۶۶۶	۸۲۴	۹۰۱	۹۴۷	۱۰۲۵	۹۸۸	۱۱۱۶	۱۱۱۶	۱۴۱۷			
بریتانیا	۸۶۰	۱۴۳۶	۱۷۵۲	۲۰۱۶	۲۴۵۴	۲۴۰۰	۲۸۴۹	۳۱۶۳	۳۴۶۳	۳۳۷۲	۲۶۵۰	۲۹۸۲	۱۸۴۲	۱۵۲۲	۱۴۱۱			
مازنی	۳۷۴	۵۵۰	...	۱۰۱۲	۲۴۴۲	۳۴۷۵	۴۵۸۸	۷۳۹۷	۹۳۱۱	۸۱۷۰	...	۳۹۵۳	۴۱۹۵	۳۴۵۵	۱۳۱۳	۳۱۰۹		
امارات متحده عربی	۳۰۴۶	۳۲۰۴	۳۱۶۷	۲۴۶۳	۲۳۸۳	۲۲۹۷	۲۲۹۷			

(UNESCO Institute for Statistics, 2020) (IIE, 2020) (Austrade-MIP, 2019) منابع:

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

پیوست شماره ۴

رتبه کشورهای منتخب در شاخص‌های HDI و GTCI

جدول ۸۸- رتبه برخی از کشورهای منتخب در شاخص توسعه منابع انسانی و رقابت پذیری برای استعدادها در سال ۲۰۱۹

رتبه شاخص رقابت‌پذیری برای استعدادها (GTCI)	رتبه شاخص توسعه انسانی (HDI)	
۱۲	۳	استرالیا
۱۴	۵	آلمان
۲	۹	سنگاپور
۱۵	۱۲	کانادا
۳	۱۳	آمریکا
۹	۱۴	انگلیس
۳۰	۲۲	کره جنوبی
۲۱	۲۴	فرانسه
۳۸	۲۷	ایتالیا
۳۹	۳۹	عربستان
۴۹	۴۸	روسیه
۲۷	۵۶	مالزی
۹۷	۶۰	ایران
۷۴	۶۳	ترکیه
۴۵	۸۶	چین
۴۳	۸۱	آذربایجان
۵۸	۱۱۲	فیلیپین
۱۰۸	۱۴۸	پاکستان
۹۹	۱۵۴	نیجریه

منابع: (GTCI,2019) (HDI, 2019)

پیوست شماره ۵
آمار اتباع خارجی در ایران به تفکیک استان

جدول ۸۹- تعداد اتباع افغانستانی به تفکیک جنسیت در سال ۱۳۹۵

نام استان	تعداد اتباع افغانستانی مرد (درصد)	اتباع افغانستانی مرد (درصد)	تعداد اتباع افغانستانی زن (درصد)	اتباع افغانستانی زن (درصد)
اردبیل	۱۵	۴۲/۹	۲۰	۵۷/۱
اصفهان	۹۴۷۷۳	۵۱/۸	۸۸۳۵۱	۴۸/۲
البرز	۴۵۵۴۸	۵۴/۰	۳۸۷۷۳	۴۶/۰
ایلام	۱۲	۴۱/۴	۱۷	۵۸/۶
آذربایجان شرقی	۷۶	۵۴/۷	۶۳	۴۵/۳
آذربایجان غربی	۵۲	۴۸/۶	۵۵	۵۱/۴
بوشهر	۱۹۳۸۶	۶۵/۳	۱۰۳۰۵	۳۴/۷
تهران	۲۷۴۷۸۰	۵۳/۳	۲۴۰۷۸۷	۴۶/۷
۴ محل و بختیاری	۶۰	۶۵/۹	۳۱	۳۴/۱
خراسان جنوبی	۲۶۱۹	۵۱/۹	۲۴۲۶	۴۸/۱
خراسان رضوی	۱۱۱۳۹۶	۵۰/۸	۱۰۸۰۴۶	۴۹/۲
خراسان شمالی	۵۵	۵۹/۱	۳۸	۴۰/۹
خوزستان	۳۶۷۱	۵۸/۴	۲۶۱۹	۴۱/۶
زنجان	۲۳	۵۷/۵	۱۷	۴۲/۵
سمنان	۱۸۵۳۵	۵۲/۳	۱۶۸۷۴	۴۷/۷
سیستان و بلوچستان	۱۴۱۶۳	۵۲/۸	۱۲۶۸۳	۴۷/۲
فارس	۶۱۱۹۸	۵۶/۰	۴۸۰۴۹	۴۴/۰
قزوین	۹۵۹۲	۵۲/۱	۸۸۰۹	۴۷/۹
قم	۴۸۷۵۹	۵۰/۶	۴۷۶۰۸	۴۹/۴
کردستان	۱۳	۷۲/۷	۵	۲۷/۸
کرمان	۶۹۹۰۶	۵۵/۷	۵۵۵۰۵	۴۴/۳
کرمانشاه	۲۶	۵۵/۳	۲۱	۴۴/۷
کهگیلویه و بویراحمد	۸۹۶	۵۹/۶	۶۰۷	۴۰/۴
گلستان	۹۶۰۲	۵۲/۵	۸۶۷۱	۴۷/۵
گیلان	۲۱۸	۷۰/۶	۹۱	۲۹/۴
لرستان	۶۳	۶۳/۶	۳۶	۳۶/۴
مازندران	۱۸۱۸	۶۹/۳	۸۰۵	۳۰/۷
مرکزی	۱۵۲۹۰	۵۲/۳	۱۳۹۶۷	۴۷/۷
هرمزگان	۱۴۳۰۱	۵۹/۱	۹۸۹۴	۴۰/۹
همدان	۱۳۵	۶۲/۲	۸۲	۳۷/۸
یزد	۲۸۲۸۶	۵۴/۷	۲۲۴۵۷	۴۵/۳
جمع	۸۴۵۲۶۷	۵۳/۴	۷۳۸۷۱۲	۴۶/۶

(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)

جدول ۹۰- تعداد اتباع عراقي به تفکیک جنسیت در سال ۱۳۹۵

نام استان	تعداد اتباع عراقي مرد	اتباع عراقي مرد (درصد)	تعداد اتباع عراقي زن	اتباع عراقي زن (درصد)
ارديبيل	۷	۵۰/۰	۷	۵۰/۰
اصفهان	۱۳۲۴	۵۹/۹	۸۸۷	۴۰/۱
البرز	۱۲۵	۵۹/۵	۸۵	۴۰/۵
ايلام	۱۰۲۰	۶۰/۲	۶۷۴	۳۹/۸
آذربایجان شرقی	۲۷	۷۷/۱	۸	۲۲/۹
آذربایجان غربی	۳۴۵	۴۹/۱	۳۵۷	۵۰/۹
بوشهر	۸۲	۵۷/۳	۶۱	۴۲/۷
تهران	۲۸۹۲	۵۸/۲	۲۰۷۳	۴۱/۸
چهارمحال و بختيارى	۴	۶۶/۷	۲	۳۳/۳
خراسان جنوبي	۹	۵۶/۳	۷	۴۳/۷
خراسان رضوي	۳۷۵۰	۵۸/۶	۲۶۵۰	۴۱/۴
خراسان شمالى	۱۶	۶۴/۰	۹	۳۶/۰
خوزستان	۲۶۸۰	۵۳/۹	۲۲۹۲	۴۶/۱
زنجان	۹	۵۲/۹	۸	۴۷/۱
سمنان	۴۸	۶۷/۶	۲۳	۳۲/۴
سيستان و بلوچستان	۷	۵۰/۰	۷	۵۰/۰
فارس	۳۳۷	۵۹/۹	۲۲۶	۴۰/۱
قزوين	۷۰	۶۲/۵	۴۲	۳۷/۵
قم	۴۷۱۹	۵۶/۴	۳۶۴۶	۴۳/۶
كردستان	۲۰۸	۴۹/۱	۲۱۶	۵۰/۹
كرمان	۳۹	۵۱/۳	۳۷	۴۸/۷
كرمانشاه	۴۳۵	۵۲/۴	۳۹۵	۴۷/۶
كهگيلويه و بويراحمد	۲	۵۰/۰	۲	۵۰/۰
گلستان	۳۲	۵۹/۳	۲۲	۴۰/۷
گيلان	۳۱	۷۳/۸	۱۱	۲۶/۲
لرستان	۱۳۴	۵۹/۳	۹۲	۴۰/۷
مازندران	۳۳	۵۸/۹	۲۳	۴۱/۱
مرکزى	۱۸۵	۶۴/۰	۱۰۴	۳۶/۰
هرمزگان	۵۹	۶۰/۸	۳۸	۳۹/۳
همدان	۹۳	۴۹/۷	۹۴	۵۰/۳
يزد	۱۰۰۳	۵۸/۶	۷۰۹	۴۱/۴
جمع	۱۹۷۲۵	۵۷/۱	۱۴۸۰۷	۴۲/۹

(منبع: مرکز آمار ايران، ۱۳۹۵)

جدول ۹۱- تعداد اتباع افغانستانی به تفکیک گروه‌های سنی در سال ۱۳۹۵

گروه سنی		گروه سنی		گروه سنی		گروه سنی		گروه سنی		گروه سنی		نام استان	
۷۵- به بالا		۶۰-۷۴		۴۵-۵۹		۳۰-۴۴		۱۵-۲۹		۰-۱۴			
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	۳۰-۴۴	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۲/۹	۱	۵/۷	۲	۱۷/۱	۶	۲۲/۹	۸	۱۷/۱	۶	۳۴/۳	۱۲	اردبیل	
۰/۷	۱۲۷۱	۲/۹	۵۲۶۲	۸/۷	۱۵۸۹۴	۱۸/۱	۳۳۱۷۵	۳۱/۴	۵۷۴۲۸	۳۸/۳	۷۰۰۹۴	اصفهان	
۰/۶	۴۹۵	۲/۷	۲۳۱۲	۸/۹	۷۵۲۵	۲۰/۰	۱۶۸۶۷	۳۲/۹	۲۷۷۳۶	۳۴/۹	۲۹۳۸۶	البرز	
۰/۰	۰	۳/۴	۱	۱۳/۸	۴	۳۱/۰	۹	۲۷/۶	۸	۲۴/۱	۷	ایلام	
۲/۲	۳	۶/۵	۹	۱۲/۲	۱۷	۲۸/۱	۳۹	۲۲/۳	۳۱	۲۸/۸	۴۰	آذربایجان شرقی	
۲/۸	۳	۴/۷	۵	۱۶/۸	۱۸	۱۸/۷	۲۰	۲۸/۰	۳۰	۲۹/۰	۳۱	آذربایجان غربی	
۰/۳	۷۷	۱/۳	۳۹۳	۵/۲	۱۵۴۵	۱۷/۴	۵۱۷۱	۴۲/۰	۱۲۴۸۲	۳۳/۸	۱۰۰۲۳	بوشهر	
۰/۷	۳۳۸۹	۳/۲	۱۶۷۱۰	۹/۷	۵۰۱۹۳	۲۰/۵	۱۰۵۷۲۰	۳۳/۱	۱۷۰۶۷۱	۳۲/۸	۱۶۸۸۸۴	تهران	
۰/۰	۰	۲/۲	۲	۹/۹	۹	۱۵/۴	۱۴	۳۷/۴	۳۴	۳۵/۲	۳۲	چهارمحال و بختیاری	
۱/۰	۴۹	۲/۷	۱۳۷	۷/۴	۳۷۱	۱۵/۸	۷۹۷	۳۰/۴	۱۵۳۳	۴۲/۸	۲۱۵۸	خراسان جنوبی	
۱/۱	۲۴۸۵	۴/۵	۹۹۶۹	۱۱/۴	۲۴۹۸۳	۱۹/۷	۴۳۱۶۴	۳۱/۶	۶۹۳۶۱	۳۱/۷	۶۹۴۸۰	خراسان رضوی	
۰/۰	۰	۴/۳	۴	۱۰/۸	۱۰	۱۶/۱	۱۵	۳۱/۲	۲۹	۳۷/۶	۳۵	خراسان شمالی	
۰/۴	۲۸	۲/۱	۱۳۳	۹/۴	۵۹۱	۱۷/۳	۱۰۹۱	۳۸/۳	۲۴۰۶	۳۲/۴	۲۰۴۱	خوزستان	
۲/۵	۱	۲/۵	۱	۱۲/۵	۵	۲۵/۰	۱۰	۱۷/۵	۷	۴۰/۰	۱۶	زنجان	
۱/۴	۴۹۲	۴/۱	۱۴۶۲	۱۱/۷	۴۱۴۲	۱۹/۷	۶۹۷۹	۳۱/۸	۱۱۲۷۲	۳۱/۲	۱۱۰۶۲	سمنان	
۰/۶	۱۴۹	۳/۵	۹۳۹	۸/۶	۲۳۱۰	۱۷/۵	۴۷۰۲	۳۱/۸	۸۵۴۲	۳۸/۰	۱۰۰۴	سیستان و بلوچستان	
۰/۶	۶۶۲	۲/۶	۲۸۲۵	۸/۸	۹۶۱۴	۱۷/۷	۱۹۳۵۴	۳۲/۲	۳۵۱۳۲	۳۸/۱	۴۱۶۰	فارس	
۰/۸	۱۵۳	۳/۳	۶۱۰	۹/۱	۱۶۶۷	۱۷/۴	۳۲۰۹	۳۱/۲	۵۷۳۷	۳۸/۲	۷۰۲۵	قزوین	
۰/۹	۹۱۴	۴/۰	۳۸۷۷	۱۱/۰	۱۰۵۷۷	۲۰/۳	۱۹۵۴۰	۳۰/۹	۲۹۷۴۴	۳۲/۹	۳۱۷۱۵	قم	
۰/۰	۰	۰/۰	۰	۱۱/۱	۲	۵/۶	۱	۵۰/۰	۹	۳۳/۳	۶	کردستان	
۰/۷	۹۰۲	۲/۹	۳۵۹۳	۸/۱	۱۰۱۷۶	۱۷/۶	۲۲۰۱۴	۳۲/۲	۴۰۳۵۶	۳۸/۶	۴۸۳۷۰	کرمان	
۴/۳	۲	۴/۳	۲	۱۲/۸	۶	۱۹/۱	۹	۳۴/۰	۱۶	۲۵/۵	۱۲	کرمانشاه	
۰/۳	۵	۲/۷	۴۰	۸/۱	۱۲۲	۲۰/۰	۳۰۱	۳۶/۱	۵۴۲	۳۲/۸	۴۹۳	کهگیلویه و بویر احمد	
۱/۲	۲۱۳	۴/۲	۷۷۰	۹/۹	۱۸۰۴	۱۷/۱	۳۱۲۹	۳۲/۹	۶۰۲۰	۳۴/۷	۶۲۳۷	گلستان	
۰/۳	۱	۴/۵	۱۴	۲۰/۱	۶۲	۱۲/۶	۳۹	۳۵/۶	۱۱۰	۲۶/۹	۸۳	گیلان	
۰/۰	۰	۵/۱	۵	۱۸/۲	۱۸	۱۲/۱	۱۲	۳۵/۴	۳۵	۲۹/۳	۲۹	لرستان	
۰/۲	۶	۱/۶	۴۲	۱۰/۹	۲۸۶	۲۱/۸	۵۷۳	۳۳/۵	۸۷۹	۳۱/۹	۸۳۷	مازندران	
۰/۸	۲۴۰	۳/۵	۱۰۲۰	۱۰/۳	۳۰۰۹	۱۸/۳	۵۳۵۴	۳۲/۰	۹۳۵۱	۳۵/۱	۱۰۲۸۳	مرکزی	
۰/۳	۸۱	۱/۷	۴۰۸	۶/۵	۱۵۷۱	۱۷/۸	۴۳۱۵	۳۴/۲	۸۲۸۵	۳۹/۴	۹۵۳۵	هرمزگان	
۱/۴	۳	۳/۲	۷	۱۲/۰	۲۶	۲۱/۲	۴۶	۳۲/۷	۷۱	۲۹/۵	۶۴	همدان	
۰/۴	۲۱۲	۲/۰	۱۰۵۶	۷/۴	۳۸۱۴	۱۷/۱	۸۸۵۲	۳۳/۴	۱۷۲۹۳	۳۹/۶	۲۰۵۱۶	یزد	
۰/۷	۱۱۸۳۷	۳/۳	۵۱۶۱۰	۹/۵	۱۵۰۳۷۷	۱۹/۲	۳۰۴۵۲۹	۳۲/۵	۵۱۵۱۵۶	۳۴/۸	۵۵۰۴۷۰	جمع	

(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)

جدول ۹۲- تعداد اتباع عراقی به تفکیک گروههای سنی در سال ۱۳۹۵

نام استان		گروه سنی ۰-۱۴		گروه سنی ۱۵-۲۹		گروه سنی ۳۰-۴۴		گروه سنی ۴۵-۵۹		گروه سنی ۶۰-۷۴		گروه سنی ۷۵ به بالا	
فرماںد	درصد	فرماںد	درصد	فرماںد	درصد	فرماںد	درصد	فرماںد	درصد	فرماںد	درصد		
اردبیل	۱	۷/۱	۱	۲۱/۴	۳	۲۱/۴	۳	۱۴/۳	۲	۲۱/۴	۳	۱۴/۳	۲
اصفهان	۵۴۰	۲۴/۴	۲۴/۴	۷/۸	۱۷۲	۱۷/۲	۳۸۱	۱۷/۳	۳۸۲	۳۱/۷	۷۰۱	۱/۵	۳۴
البرز	۴۷	۲۲/۴	۲۲/۴	۹/۵	۲۰	۱۵/۷	۳۳	۲۲/۹	۴۸	۲۸/۱	۵۹	۱/۴	۳
ایلام	۴۳۹	۲۵/۹	۲۵/۹	۵/۴	۹۱	۱۵/۲	۲۵۸	۲۲/۹	۳۸۸	۲۹/۳	۴۹۶	۱/۳	۲۲
آذربایجان شرقی	۶	۱۷/۱	۱۷/۱	۱۷/۱	۶	۱۷/۱	۶	۱۷/۱	۶	۲۸/۶	۱۰	۲/۹	۱
آذربایجان غربی	۱۷۶	۲۵/۱	۲۵/۱	۶/۶	۴۷	۱۳/۷	۹۶	۲۵/۸	۱۸۱	۲۷/۱	۱۹۰	۱/۷	۱۲
بوشهر	۴۶	۳۲/۲	۳۲/۲	۴/۹	۷	۱۲/۶	۱۸	۲۱/۷	۳۱	۲۸	۴۰	۰/۷	۱
تهران	۱۲۵۴	۲۵/۳	۲۵/۳	۷/۶	۳۷۹	۱۷/۱	۸۵۰	۲۰/۴	۱۰۱۵	۲۷/۸	۱۳۸۰	۱/۸	۸۷
چهارمحال و بختیاری	۲	۳۲/۳	۳۲/۳	۱۶/۷	۱	۱۶/۷	۱	۰	۰	۳۳/۳	۲	۰	۰
خراسان جنوبی	۸	۵۰	۵۰	۶/۳	۱	۶/۳	۱	۰	۰	۳۷/۵	۶	۰	۰
خراسان رضوی	۲۳۰۱	۳۶	۳۶	۴/۴	۲۷۹	۱۳/۱	۸۳۹	۱۶/۱	۱۰۳۲	۳۰/۱	۱۹۲۵	۰/۴	۲۴
خراسان شمالی	۵	۲۰	۲۰	۲۰	۵	۱۲	۳	۰	۰	۴۴	۱۱	۴	۱
خوزستان	۱۳۶۶	۲۷/۵	۲۷/۵	۵/۱	۲۵۵	۱۲/۶	۶۲۷	۲۰/۱	۱۰۰۱	۳۳/۳	۱۶۵۶	۱/۳	۶۷
زنجان	۰	۰	۰	۲۹/۴	۵	۲۳/۵	۴	۱۷/۶	۳	۱۷/۶	۳	۱۱/۸	۲
سمنان	۱۳	۱۸/۳	۱۸/۳	۲۲/۵	۱۶	۲۲/۵	۱۶	۸/۵	۶	۲۵/۴	۱۸	۲/۸	۲
سیستان و بلوچستان	۷	۵۰	۵۰	۰	۰	۱۴/۳	۲	۱۴/۳	۲	۲۱/۴	۳	۰	۰
فارس	۱۲۵	۲۲/۲	۲۲/۲	۷/۱	۴۰	۱۷/۹	۱۰۱	۱۹/۷	۱۱۱	۳۰/۶	۱۷۲	۲/۵	۱۴
قرمین	۲۳	۲۰/۵	۲۰/۵	۱۰/۷	۱۲	۲۶/۸	۳۰	۱۳/۴	۱۵	۲۸/۶	۳۲	۰	۰
قم	۲۴۳۹	۲۹/۲	۲۹/۲	۵/۷	۴۷۳	۱۶/۵	۱۳۸۱	۱۹/۴	۱۶۲۴	۲۷/۹	۲۳۳۶	۱/۳	۱۱۲
کردستان	۹۸	۲۳/۱	۲۳/۱	۷/۱	۳۰	۱۶/۳	۶۹	۲۸/۱	۱۱۹	۲۳/۸	۱۰۱	۱/۷	۷
کرمان	۳۲	۴۲/۱	۴۲/۱	۳/۹	۳	۱۸/۴	۱۴	۷/۹	۶	۲۵	۱۹	۲/۶	۲
کرمانشاه	۲۱۶	۲۶	۲۶	۵/۷۷	۴۷	۱۵/۳	۱۲۷	۲۰	۱۶۶	۳۱/۷	۲۶۳	۱/۳۳	۱۱
کهگیلویه و بویر احمد	۲	۵۰	۵۰	۰	۰	۰	۰	۵۰	۲	۰	۰	۰	۰
گلستان	۱۲	۲۲/۲	۲۲/۲	۹/۳	۵	۱۸/۵	۱۰	۳۳/۳	۱۸	۱۴/۸	۸	۱/۹	۱
گیلان	۷	۱۶/۷	۱۶/۷	۷/۱	۳	۲۶/۲	۱۱	۱۶/۷	۷	۲۱/۴	۹	۱۱/۹	۵
لرستان	۵۵	۲۴/۳	۲۴/۳	۷/۱	۱۶	۱۱/۵	۲۶	۲۷/۴	۶۲	۲۶/۱	۵۹	۳/۵	۸
مازندران	۱۴	۲۵	۲۵	۱۲/۵	۷	۱۲/۵	۷	۱۹/۶	۱۱	۳۰/۴	۱۷	۰	۰
مرکزی	۸۱	۲۸	۲۸	۶/۹	۲۰	۱۸/۷	۵۴	۱۴/۹	۴۳	۲۹/۸	۸۶	۱/۷	۵
هرمزگان	۱۷	۱۷/۵	۱۷/۵	۴/۱	۴	۲۰/۶	۲۰	۲۲/۷	۲۲	۳۵/۱	۳۴	۰	۰
همدان	۵۸	۳۱	۳۱	۵/۹	۱۱	۱۳/۹	۲۶	۲۴/۶	۴۶	۲۴/۶	۴۶	۰	۰
یزد	۳۹۵	۲۳/۱	۲۳/۱	۶/۵	۱۱۲	۱۶/۱	۲۷۵	۲۱/۹	۳۷۵	۳۱/۳	۵۳۶	۱/۱	۱۹
جمع	۹۷۸۵	۹۷۸۵	۹۷۸۵	۶	۲۰۶۰	۱۵/۳	۵۲۸۹	۱۹/۵	۶۷۲۴	۲۹/۶	۱۰۲۱	۱/۳	۴۴۲

(ماخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)

جدول ۹۳- تعداد و درصد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق شهری و روستایی^۱ در سال ۱۳۹۵

نام استان	تعداد اتباع افغانستانی ساکن در مناطق شهری	درصد اتابع افغانستانی ساکن در مناطق شهری	تعداد اتابع افغانستانی ساکن در مناطق روستایی	درصد اتابع افغانستانی ساکن در مناطق روستایی	جمع شهری و روستایی
اردبیل	۱۹	۵۱/۳	۱۶	۴۵/۷	۳۵
اصفهان	۱۶۶۷۹۷	۹۱/۱	۱۶۳۲۱	۸/۹	۱۸۳۱۱۸
البرز	۵۹۱۳۱	۷۰/۱	۲۵۱۷۵	۲۹/۹	۸۴۳۰۶
ایلام	۲۵	۸۹/۳	۳	۱۰/۷	۲۸
آذربایجان شرقی	۸۹	۶۴/۰	۵۰	۳۶/۰	۱۳۹
آذربایجان غربی	۵۷	۵۳/۳	۵۰	۴۶/۷	۱۰۷
بوشهر	۲۴۷۴۸	۸۳/۴	۴۹۴۲	۱۶/۶	۲۹۶۹۱
تهران	۳۷۳۰۰	۷۲/۴	۱۴۲۴۸۹	۲۷/۶	۵۱۵۴۸۹
چهارمحال و بختیاری	۵۳	۵۸/۲	۳۸	۴۱/۸	۹۱
خراسان جنوبی	۴۷۰۳	۹۳/۲	۳۴۲	۶/۸	۵۰۴۵
خراسان رضوی	۱۸۵۷۸۰	۸۴/۷	۳۳۶۵۸	۱۵/۳	۲۱۹۴۳۸
خراسان شمالی	۵۸	۶۲/۴	۳۵	۳۷/۶	۹۳
خوزستان	۳۵۷۲	۵۶/۸	۲۷۱۳	۴۲/۲	۶۲۸۵
زنجان	۲۸	۷۰/۰	۱۲	۳۰/۰	۴۰
سمنان	۲۹۸۹۷	۸۴/۴	۵۵۱۲	۱۵/۶	۳۵۴۰۹
سیستان و بلوچستان	۱۴۴۳۶	۵۳/۸	۱۲۴۰۹	۴۶/۲	۲۶۸۴۵
فارس	۹۲۵۴۱	۸۵/۱	۱۶۱۴۷	۱۴/۹	۱۰۸۶۸۸
قزوین	۱۵۳۵۱	۸۳/۴	۳۰۵۰	۱۶/۶	۱۸۴۰۱
قم	۸۸۶۱۶	۹۲/۰	۷۷۵۱	۸/۰	۹۶۳۶۷
کردستان	۱۳	۷۲/۲	۵	۲۷/۸	۱۸
کرمان	۸۹۹۰۹	۷۱/۷	۳۵۵۰۰	۲۸/۳	۱۲۵۴۰۹
کرمانشاه	۲۹	۶۱/۷	۱۸	۲۸/۳	۴۷
کهگیلویه و بویر احمد	۱۳۴۲	۸۹/۳	۱۶۱	۱۰/۷	۱۵۰۳
گلستان	۸۴۷۱	۴۶/۴	۹۷۹۸	۵۳/۶	۱۸۲۶۹
گیلان	۲۰۵	۶۶/۳	۱۰۴	۲۲/۷	۳۰۹
لرستان	۶۰	۶۰/۶	۳۹	۳۹/۴	۹۹
مازندران	۱۴۱۷	۵۴/۰	۱۲۰۶	۴۶/۰	۲۶۲۳
مرکزی	۲۱۶۷۴	۷۴/۱	۷۵۸۰	۲۵/۹	۲۹۲۵۴
هرمزگان	۱۷۷۰۲	۷۳/۲	۶۴۹۲	۲۶/۸	۲۴۱۹۴
همدان	۱۵۰	۶۹/۱	۶۷	۳۰/۹	۲۱۷
یزد	۴۲۴۵۹	۸۲/۱	۹۲۸۴	۱۷/۹	۵۱۷۴۳
جمع	۱۲۴۲۳۳۲	۷۸/۵	۳۴۰۹۶۸	۲۱/۵	۱۵۸۳۳۰

(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)

جدول ۹۴- تعداد و درصد اتباع عراقي ساكن در مناطق شهری و روستائي در سال ۱۳۹۵

نام استان	تعداد اتباع عراقي ساكن در مناطق شهری	درصد اتابع عراقي ساكن در مناطق شهری	تعداد اتابع عراقي ساكن در مناطق روستائي	درصد اتابع عراقي ساكن در مناطق روستائي
اردبيل	۱۲	۹۲/۹	۱	۷/۱
اصفهان	۲۱۷۱	۹۸/۲	۴۰	۱/۸
البرز	۱۸۱	۸۶/۲	۲۹	۱۳/۸
ایلام	۱۲۲۶	۷۲/۴	۴۶۸	۲۷/۶
آذربایجان شرقی	۳۵	۱۰۰/۰	۰	۰/۰
آذربایجان غربی	۴۵۵	۶۴/۸	۲۴۷	۳۵/۲
بوشهر	۱۲۵	۸۷/۴	۱۸	۱۲/۶
تهران	۴۸۶۴	۹۸/۰	۱۰۰	۲/۰
چهارمحال و بختيارى	۶	۱۰۰/۰	۰	۰/۰
خراسان جنوبي	۱۶	۱۰۰/۰	۰	۰/۰
خراسان رضوي	۵۹۶۱	۹۳/۱	۴۳۹	۶/۹
خراسان شمالى	۲۴	۹۶/۰	۱	۴/۰
خوزستان	۴۱۸۵	۸۴/۲	۷۸۷	۱۵/۸
زنجان	۶	۳۵/۳	۱۱	۶۴/۷
سمنان	۶۸	۹۵/۸	۳	۴/۲
سيستان و بلوچستان	۹	۶۴/۳	۵	۳۵/۷
فارس	۵۴۱	۹۶/۱	۲۲	۳/۹
قزوين	۱۰۸	۹۶/۴	۴	۳/۶
قم	۸۳۲۳	۹۹/۶	۳۲	۰/۴
كردستان	۳۵۵	۸۳/۷	۶۹	۱۶/۳
كرمان	۵۷	۷۵/۰	۱۹	۲۵/۰
كرمانشاه	۷۵۰	۹۰/۴	۸۰	۹/۶
كهگيلويه و بوير احمد	۴	۱۰۰/۰	۰	۰/۰
گلستان	۴۵	۸۳/۳	۹	۱۶/۷
گilan	۳۳	۷۸/۶	۹	۲۱/۴
لرستان	۱۰۶	۴۶/۹	۱۲۰	۵۳/۱
مازندران	۳۲	۵۷/۱	۲۴	۴۲/۹
مرکزي	۲۵۶	۸۸/۶	۳۳	۱۱/۴
هرمزگان	۸۰	۸۲/۵	۱۷	۱۷/۵
همدان	۱۸۳	۹۷/۹	۴	۲/۱
يزد	۱۶۸۲	۹۸/۲	۳۰	۱/۸
جمع	۳۱۹۱۰	۹۲/۴	۲۶۲۱	۷/۶

(منبع: مرکز آمار ايران، ۱۳۹۵)

پیوست شماره ۶

ثبت پناهجویی جدید ایرانی در کشورهای EU و EFTA به تفکیک کشور مقصد از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۹

جدول ۹۵- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت‌نام شده برای مرتبه اول در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۲۲۳۲۵	۲۳۲۹۰	۱۷۲۸۵	۴۰۲۰۵	۲۵۴۰۵	۹۷۰۵	۱۰۷۲۰	۱۱۷۴۰	۱۰۲۹۰	۸۵۱۵	۶,۱۴۰	اتحادیه اروپا (کشور)
۷۱۰	۴۸۵	۱۹۵	۲۵۵	۴۵۵	۱۸۵	۲۰۵	۳۴۵	۳۸۵	۲۷۰	۲۷۰	بلژیک
۸۰	۳۵	۸۰	۴۵۰	۱۶۵	۱۰۰	۶۰	۲۵	۲۵	NA	NA	بلغارستان
۳۵	۲۰	۰	۰	۰	۰	۵	۰	۰	۵	۵	جمهوری چک
۱۳۵	۱۹۵	۱۳۵	۳۱۵	۲۷۵۵	۲۷۵	۳۶۵	۵۵۰	۵۰۵	۶۵۰	۳۲۰	دانمارک
۸۴۰۵	۱۰۸۵۵	۸۶۰۰	۲۶۴۲۵	۵۳۹۵	۳۱۹۵	۴۴۲۵	۴۳۴۰	۳۳۵۰	۲۴۷۵	۱,۱۷۰	آلمان
۵	۵	۱۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استونی
۴۵	۲۵	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۰	۲۵	۱۰	۳۵	۴۰	ایرلند
۲۳۲۵	۱۷۳۰	۱۳۰۰	۱۰۸۵	۱۹۰	۲۹۵	۱۶۵	۲۰۰	۲۵۰	NA	NA	یونان
۱۸۰	۶۰	۶۰	۶۵	۸۰	۴۰	۶۰	۶۰	۵۵	۴۵	NA	اسپانیا
۵۲۰	۶۰۵	۳۹۰	۴۰۰	۲۶۵	۱۷۵	۱۶۵	۲۲۵	۱۸۵	۴۰۵	۱۹۵	فرانسه
۱۶۵	۱۲۰	۶۵	۱۵۰	۰	۵	۵	NA	NA	NA	NA	کرواسی
۲۷۰	۲۳۰	۲۳۰	۳۸۵	۲۶۵	۳۸۵	۴۰۰	۱۶۵	۲۴۰	۲۷۵	۱۶۵	ایتالیا
۲۹۰	۲۰۵	۷۵	۳۵	۱۰	۲۵	۲۰	۵۵	۶۰	۱۱۰	۱۷۰	قبرس
۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰	۰	۵	لتونی
۵	۱۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لیتوانی
۵۵	۵۰	۱۵	۵۵	۵۵	۵	۱۵	۳۰	۱۵	NA	NA	لوکزامبورگ
۲۰	۳۰	۹۰	۱۲۵۵	۱۷۸۰	۲۵۰	۵۵	NA	NA	NA	NA	مجارستان
۱۰	۵	۰	۵	۵	۱۰	۰	۰	۵	۰	۰	مالت
۱۵۳۵	۱۸۷۰	۷۲۵	۸۸۵	۱۸۹۰	۴۹۵	۶۰۵	۸۳۵	۹۳۰	۷۷۵	۵۰۰	هلند
۶۵۵	۱۰۵۰	۹۵۰	۲۳۹۵	۳۳۷۵	۷۳۰	NA	NA	NA	NA	NA	اتریش
۳۵	۳۰	۱۰	۱۰	۰	۵	۰	۱۵	۵	۰	۵	لهستان
۳۰	۱۵	۱۵	۱۰	۵	۵	۰	۰	۵	۵	۵	پرتغال
۱۰۵	۱۴۰	۱۹۵	۱۵	۲۰	۵۵	۲۰	۲۰	۲۵	NA	NA	رومانی
۱۲۰	۱۶۰	۵۰	۷۵	۳۰	۲۰	۰	۰	۵	۱۰	۱۰	اسلوقونی
۴۵	۱۵	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰	۵	NA	اسلوواکی
۹۵	۲۳۰	۸۵	۱۴۰	۶۱۰	۹۰	۱۴۵	۱۲۰	NA	NA	NA	فنلاند

۹۸۵	۱۰۹۵	۹۰۰	۹۳۰	۴۲۶۵	۷۹۵	۱۰۱۵	۱۵۴۰	۱۱۱۵	۱۱۸۵	۱۱۴۰	سوئد
۵۴۵۵	۴۰۰۵	۲۰۴۰	۴۸۳۰	۳۷۱۵	۲۵۰۰	۲۹۷۰	۳۱۶۵	۳۰۵۰	۲۲۲۰	۲,۱۴۵	بریتانیا
۳۵	۳۰	۱۵	۲۰	۱۰	NA	NA	NA	NA	NA	NA	ایسلند
.	.	.	.	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	لیختن اشتاین
۷۰	۱۱۰	۸۵	۱۱۰	۱۳۰۵	۹۵	۲۵۰	۴۳۰	۳۴۰	۴۱۵	۵۵۰	نروژ
۴۹۰	۴۵۵	۲۷۰	۵۳۰	۵۷۰	۱۱۰	۱۸۰	۳۱۰	۳۲۰	۲۷۵	۲۲۵	سوئیس
۲۲۹۲۰	۲۳۸۹۰	۱۷۷۱۰	۴۰۸۷۵	۲۷۲۹۰	۹۹۱۰	۱۱۱۵۰	۱۲۴۸۰	۱۰۹۵۵	۹۱۸۰	۶۹۱۰	جمع کل

: به معنی اینکه هنوز داده‌ها توسط آن کشور ارائه نشده‌اند. / NA به معنی اینکه داده در دسترس نیست.

منبع: Eurostat، استخراج شده در ۲۰ می ۲۰۲۰

قابل دسترس در: <https://appss.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

جدول ۹۶- درصد پناهجویان ایرانی ثبت شده به کل پناهجویان ایرانی جدید ثبت شده در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۹۷/۴۰	۹۷/۴۹	۹۷/۶۰	۹۸/۳۶	۹۳/۰۹	۹۷/۹۳	۹۶/۱۴	۹۴/۰۷	۹۳/۹۳	۹۲/۷۶	۸۸/۸۶	اتحادیه اروپا (۲۸ کشور)
۳/۱۰	۲/۰۳	۱/۱۰	۰/۶۲	۱/۶۷	۱/۸۷	۱/۸۴	۲/۷۶	۳/۵۱	۲/۹۴	۳/۹۱	بلژیک
۰/۳۵	۰/۱۵	۰/۴۵	۱/۱۰	۰/۶۰	۱/۰۱	۰/۵۴	۰/۲۰	۰/۲۳	-	-	بلغارستان
۰/۱۵	۰/۰۸	۰	۰	۰	۰/۰۴	۰	۰	۰/۰۵	۰/۰۷	۰/۰۷	جمهوری چک
۰/۵۹	۰/۱۲	۰/۷۶	۰/۷۷	۱۰/۱۰	۲/۷۷	۳/۲۷	۴/۴۱	۴/۶۱	۷/۰۸	۴/۶۳	دانمارک
۳۶/۶۷	۴۵/۴۴	۴۸/۵۶	۶۴/۶۵	۱۹/۷۷	۳۲/۲۴	۳۹/۶۹	۳۴/۷۸	۳۰/۵۸	۲۶/۹۶	۱۶/۹۳	آلمان
۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۶	۰/۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استونی
۰/۲۰	۰/۱۰	۰/۱۱	۰/۰۵	۰/۰۷	۰/۲۰	۰	۰/۲۰	۰/۰۹	۰/۳۸	۰/۵۸	ایرلند
۱۰/۱۴	۷/۲۴	۷/۳۴	۲/۶۵	۰/۷۰	۲/۹۸	۱/۴۸	۱/۶۰	۲/۲۸	-	-	یونان
۰/۷۹	۰/۲۵	۰/۳۴	۰/۱۶	۰/۲۹	۰/۴۰	۰/۵۴	۰/۴۸	۰/۵۰	۰/۴۹	-	اسپانیا
۲/۲۷	۲/۵۳	۲/۲۰	۰/۹۸	۰/۹۷	۱/۷۷	۱/۴۸	۱/۸۰	۱/۶۹	۴/۴۱	۲/۸۲	فرانسه
۰/۷۲	۰/۵۰	۰/۳۷	۰/۳۷	۰	۰/۰۵	۰/۰۴	-	-	-	-	کرواسی
۱/۱۸	۰/۹۶	۱/۳۰	۰/۹۴	۰/۹۷	۳/۸۸	۳/۵۹	۱/۳۲	۲/۱۹	۳	۲/۳۹	ایتالیا
۱/۲۷	۰/۸۶	۰/۴۲	۰/۰۹	۰/۰۴	۰/۲۵	۰/۱۸	۰/۴۴	۰/۵۵	۱/۲۰	۲/۴۶	قبرس
۰/۰۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۹	۰	۰/۰۷	لتونی
۰/۰۲	۰/۰۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لیتوانی
۰/۲۴	۰/۲۱	۰/۰۸	۰/۱۳	۰/۲۰	۰/۰۵	۰/۱۳	۰/۲۴	۰/۱۴	-	-	لوکزامبورگ
۰/۰۹	۰/۱۳	۰/۵۱	۳/۰۷	۶/۵۲	۲/۵۲	۰/۴۹	-	-	-	-	مجارستان
۰/۰۴	۰/۰۲	۰	۰/۰۱	۰/۰۲	۰/۱۰	۰	۰	۰/۰۵	۰	۰	مالت
۶/۷۰	۷/۸۳	۴/۰۹	۲/۱۷	۶/۹۳	۴/۹۹	۵/۴۳	۶/۶۹	۸/۴۹	۸/۴۴	۷/۲۴	هلند
۲/۸۶	۴/۴۰	۵/۳۶	۵/۸۶	۱۲/۳۷	۷/۳۷	-	-	-	-	-	اتریش
۰/۱۵	۰/۱۳	۰/۰۶	۰/۰۲	۰	۰/۰۵	۰	۰/۱۲	۰/۰۵	۰	۰/۰۷	لهستان
۰/۱۳	۰/۰۶	۰/۰۸	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۵	۰	۰	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۷	پرتغال
۰/۴۶	۰/۵۹	۱/۱۰	۰/۰۴	۰/۰۷	۰/۵۵	۰/۱۸	۰/۱۶	۰/۲۳	-	-	روماني
۰/۵۲	۰/۶۷	۰/۲۸	۰/۱۸	۰/۱۱	۰/۲۰	۰	۰	۰/۰۵	۰/۱۱	۰/۱۴	اسلوقواني
۰/۲۰	۰/۰۶	۰/۰۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۹	۰/۰۵	-	اسلواکي
۰/۴۱	۰/۹۶	۰/۴۸	۰/۳۴	۲/۲۴	۰/۹۱	۱/۳۰	۰/۹۶	-	-	-	فنلاند
۴/۳۰	۴/۵۸	۵/۰۸	۲/۲۸	۱۵/۶۳	۸/۰۲	۹/۱۰	۱۲/۳۴	۱۰/۱۸	۱۲/۹۱	۱۶/۵۰	سوئد
۲۳/۸۰	۱۶/۷۶	۱۷/۱۷	۱۱/۸۲	۱۳/۶۱	۲۵/۲۳	۲۶/۶۴	۲۵/۳۶	۲۷/۸۴	۲۴/۱۸	۳۱/۰۴	بریتانيا
۰/۱۵	۰/۱۳	۰/۰۸	۰/۰۵	۰/۰۴	-	-	-	-	-	-	ایسلند
۰/۰۰	۰	۰	۰	-	-	-	-	-	-	-	لیختن اشتاین
۰/۳۱	۰/۴۶	۰/۴۸	۰/۲۷	۴/۷۸	۰/۹۶	۲/۲۴	۳/۴۵	۳/۱۰	۴/۵۲	۷/۹۶	نروژ
۲/۱۴	۱/۹۰	۱/۵۲	۱/۳۰	۲/۰۹	۱/۱۱	۱/۶۱	۲/۴۸	۲/۹۲	۳	۲/۲۶	سوئیس
۱۰۰/۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	جمع کل

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۲۰ می ۲۰۲۰ - محاسبات پژوهشگران

قابل دسترس در: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

* با توجه به گردش اعشار، درصد کل سال‌ها اندکی کمتر یا بیشتر از ۱۰۰ درصد است.

جدول ۹۷- درصد پناهجویان ایرانی ثبت شده به کل پناهجویان ثبت شده در آن کشور در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۳/۴۰	۳/۹۶	۲/۶۵	۳/۳۳	۲/۰۲	۱/۷۲	۲/۹۱	۴/۲۱	۳/۹۰	۴/۱۰	۳/۱۲	اتحادیه اروپا (۲۸ کشور)
۳/۰۷	۲/۶۷	۱/۴۲	۱/۷۸	۱/۱۵	۱/۲۷	۱/۷۰	۱/۹۰	۱/۵۰	۱/۲۴	۱/۵۷	بلژیک
۳/۸۶	۱/۴۲	۲/۱۶	۲/۳۲	۰/۸۴	۰/۹۷	۰/۸۶	۲/۴۴	۳/۵۵	-	-	بلغارستان
۲/۲۳	۱/۴۷	۰	۰	۰	۰/۵۵	۱	۰	۱/۰۳	۱/۲۸	۰/۷۹	جمهوری چک
۵/۱۹	۵/۵۸	۴/۶۲	۵/۱۹	۱۳/۱۶	۱/۸۹	۴/۹۸	۹/۰۵	۱۲/۶۷	۱۲/۸۴	۸/۴۸	دانمارک
۵/۹۰	۶/۷۰	۴/۳۴	۳/۶۶	۱/۲۲	۱/۸۵	۴/۰۴	۶/۷۴	۷/۲۲	۵/۹۹	۴/۲۳	آلمان
۵/۰۰	۵/۵۶	۲/۷۸	۶/۶۷	۰	۰	۵/۲۶	۰	۰	۰	۰	استونی
۰/۹۵	۰/۶۸	۰/۶۹	۱/۳۴	۰/۶۱	۱/۷۴	۰/۵۳	۲/۶۶	۱/۱۷	۱/۸۲	۱/۵۰	ایرلند
۳/۱۰	۲/۶۶	۲/۲۷	۲/۱۸	۱/۶۷	۳/۸۹	۲/۱۶	۲/۱۹	۲/۶۳	-	-	یونان
۰/۱۶	۰/۱۱	۰/۱۷	۰/۴۵	۰/۵۵	۰/۶۴	۱/۱۷	۲/۳۴	۲/۰۲	۱/۷۶	-	اسپانیا
۰/۴۳	۰/۵۴	۰/۴۳	۰/۵۱	۰/۳۸	۰/۲۹	۰/۲۶	۰/۴۲	۰/۳۷	۰/۸۳	۰/۴۶	فرانسه
۱۳/۰۴	۱۷/۷۸	۶/۷۸	۶/۵۱	۶/۹۰	۱/۳۲	۰/۴۸	-	-	-	-	کرواسی
۰/۷۷	۰/۴۳	۰/۱۸	۰/۳۲	۰/۳۱	۰/۶۰	۱/۵۴	۰/۹۹	۰/۵۸	۲/۶۹	۰/۹۵	ایتالیا
۲/۲۸	۲/۶۹	۱/۷۹	۱/۴۱	۰/۹۵	۲/۰۳	۱/۷۴	۲/۵۲	۳/۷۲	۴/۰۶	۵/۳۱	قبرس
۲/۷۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲/۶۳	۴/۴۸	۰	۱۰	لتونی
۰/۸۰	۳/۹۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لیتوانی
۲/۵۰	۲/۲۵	۰/۸۶	۲/۴۲	۲/۵۴	۰/۹۷	۲/۵۳	۱/۵۰	۱/۰۴	-	-	لوکزامبورگ
۴/۳۰	۴/۷۲	۳/۰۴	۴/۴۳	۱/۰۲	۰/۶۲	۰/۳۲	-	-	-	-	مجارستان
۰/۲۵	۰/۲۵	۰/۳۱	۰/۵۸	۰/۵۹	۰/۷۸	۰	۰	۰/۲۷	۰	۰	مالت
۶/۸۳	۹/۱۴	۴/۴۷	۴/۵۹	۴/۳۸	۲/۳۲	۶/۰۵	۸/۶۴	۸/۰۴	۵/۹۱	۳/۳۶	هلند
۶/۰۸	۹/۰۴	۴/۲۳	۶/۰۱	۳/۹۵	۲/۸۲	-	-	-	-	-	اتریش
۱/۲۷	۱/۲۵	۰/۳۳	۰/۱۵	۰/۰۵	۰/۲۷	۰/۰۷	۰/۱۶	۰/۲۰	۰/۱۲	۰/۰۵	لهستان
۱/۷۳	۱/۲۱	۱/۹۷	۱/۴۱	۱/۱۵	۲/۲۵	۰/۹۹	۱/۷۲	۳/۶۴	۳/۱۳	۳/۵۷	پرتغال
۴/۲۸	۷/۲۰	۴/۲۶	۱/۰۸	۱/۸۳	۳/۶۷	۱/۴۲	۰/۸۳	۱/۷۷	-	-	رومانی
۳/۳۲	۵/۷۱	۳/۴۷	۵/۹۳	۱۱/۵۴	۵/۶۳	۲/۰۸	۰	۳/۲۸	۵/۱۳	۵/۴۱	اسلواونی
۲۰/۹۳	۹/۶۸	۳/۲۳	۵	۱/۸۵	۲/۱۷	۱/۷۲	۰	۳/۱۳	۳/۱۷	-	اسلواکی
۳/۸۹	۷/۷۸	۲/۰۷	۲/۶۴	۱/۹۱	۲/۵۸	۴/۸۴	۴/۱۱	-	-	-	فنلاند
۴/۲۶	۶/۰۵	۴/۰۷	۴/۱۸	۲/۷۲	۱/۰۷	۲/۰۶	۳/۴۹	۳/۷۷	۳/۷۲	۴/۸۱	سوئد
۱۲/۳۳	۱۰/۴۱	۸/۹۹	۱۲/۲۹	۹/۲۹	۷/۷۳	۹/۹۲	۱۱/۲۹	۱۱/۷۸	۹/۸۳	۶/۹۹	بریتانیا
۴/۳۵	۴/۱۱	۲/۳۵	۱/۸۲	۴/۱۷	-	-	-	-	-	-	ایسلند
۰/۰۰	۰	۰	۰	-	-	-	-	-	-	-	لیختن اشتاین
۳/۲۳	۴/۳۱	۲/۵۱	۳/۵۱	۴/۲۹	۰/۸۷	۲/۱۸	۴/۵۶	۴/۰۲	۴/۳۵	۳/۳۲	نروژ
۳/۹۱	۳/۳۴	۱/۶۸	۲/۰۵	۱/۵۰	۰/۵۲	۰/۹۳	۱/۲۱	۱/۶۷	۲/۰۳	۱/۵۵	سوئیس
۳/۴۱	۳/۹۵	۲/۶۲	۳/۳۱	۲/۰۶	۱/۶۶	۲/۷۹	۳/۹۷	۳/۷۶	۳/۹۹	۳/۰۴	جمع کل

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۲۰ می

قابل دسترسی در: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

پیوست شماره ۷

روند ثبت پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA به تفکیک ماههای سال در این بخش به طور مفصل به بررسی روند ثبت پناهجویان جدید ایرانی در کشورهای EU و EFTA و چند مقصد اصلی برای پناهجویان ایرانی در بین این کشورها پرداخته شده است.

● دوره سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۰

جدول ۹۸- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت‌نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب EU و EFTA در سال ۲۰۱۰

سال ۲۰۱۰							
مجموع کشورهای EU و EFTA	بریتانیا	سوئد	هلند	فرانسه	یونان	آلمان	
۷۱۰	۱۵۰	۱۳۵	۱۰۵	۳۰	-	۱۵۵	ژانویه
۶۵۵	۱۵۰	۹۵	۶۵	۵۰	-	۱۴۵	فوریه
۶۶۵	۱۳۵	۱۱۰	۶۰	۴۰	-	۱۴۵	ماρچ
۵۹۰	۱۵۰	۶۰	۶۰	۳۰	-	۱۴۰	آوریل
۵۷۰	۱۳۰	۸۰	۴۰	۲۵	-	۱۵۵	می
۶۴۵	۱۳۵	۸۵	۴۰	۳۰	-	۲۱۰	ژوئن
۶۹۰	۱۹۰	۷۵	۳۵	۳۵	-	۲۰۰	جولای
۸۵۰	۲۳۵	۹۵	۴۰	۳۰	-	۲۴۵	آگوست
۱۰۸۰	۲۶۰	۱۳۰	۷۵	۲۵	-	۳۲۵	سپتامبر
۹۶۰	۲۰۰	۱۰۰	۹۰	۳۵	-	۲۹۵	اکتبر
۸۸۵	۲۵۰	۹۵	۱۱۰	۲۰	-	۲۲۰	نوامبر
۹۱۰	۲۳۵	۱۲۵	۵۵	۵۵	-	۲۴۰	دسامبر
۹۲۱۰	۲۲۲۰	۱۱۸۵	۷۷۵	۴۰۵	-	۲۴۷۵	مجموع

سالنامه
مهاجری ایران
۱۳۹۹

۳۲۰

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۹ دسامبر ۲۰۱۹

قابل دسترس در: https://appss.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctzm&lang=en

در سال ۲۰۱۰، روند ثبت‌نام پناهجویان جدید در کشورهای اروپایی، همانند دیگر سال‌ها، بیشتر در کشور آلمان و بریتانیا صورت گرفته است. بیشترین تعداد ورود نیز در ماههای گرم‌تر سال یعنی از ماه ژوئن تا دسامبر بوده است و بیانگر دشواری‌های مسیر در ماههای سرد برای ورود پناهجویان به کشورهای اروپایی است.

جدول ۹۹- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب EU و EFTA در سال ۲۰۱۱

سال ۲۰۱۱							
مجموع کشورهای EU و EFTA	بریتانیا	سوئد	هلند	فرانسه	یونان	آلمان	
۹۴۵	۲۴۵	۸۵	۱۰۵	۲۰	۲۰	۲۶۵	رُانویه
۷۷۵	۲۰۰	۶۵	۹۰	۲۰	۲۰	۲۴۵	فوریه
۸۳۵	۲۵۵	۹۵	۶۵	۱۵	۱۵	۲۰۰	ماچ
۷۳۰	۱۸۰	۹۵	۵۰	۱۵	۱۰	۲۱۵	آوریل
۷۶۵	۱۹۵	۸۵	۸۰	۱۰	۱۵	۲۲۵	می
۷۵۵	۲۳۰	۶۰	۶۰	۱۰	۱۰	۲۲۵	ژوئن
۸۸۵	۲۵۰	۹۰	۸۰	۱۵	۲۰	۲۸۰	جولای
۹۵۵	۲۴۵	۱۰۵	۷۵	۱۵	۱۰	۳۲۰	آگوست
۱۱۶۵	۳۲۵	۱۴۰	۸۵	۱۵	۲۰	۳۸۵	سپتامبر
۱۰۵۵	۳۳۰	۱۲۰	۹۰	۱۵	۳۰	۳۰۵	اکتیبر
۱۰۷۵	۲۸۵	۹۵	۸۵	۲۰	۳۰	۳۶۰	نوامبر
۱۰۳۰	۳۱۰	۸۰	۶۵	۱۵	۵۰	۳۲۵	دسامبر
۱۰۹۷۰	۳۰۵۰	۱۱۱۵	۹۳۰	۱۸۵	۲۵۰	۳۳۵۰	مجموع

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۹ دسامبر ۲۰۱۹

قابل دسترس در: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctzm&lang=en

چنانچه در سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۴، دیده می‌شود روند ثبت نام‌های جدید پناهجویان ایرانی مانند سال ۲۰۱۰ ادامه می‌یابد. در این جداول مشاهده می‌شود که تعداد ورود پناهجویان مانند سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ در ماه‌های سرد سال کمتر از ماه‌های گرم‌تر سال نیست و به همین علت می‌توان نتیجه گرفت گروه بیشتری از پناهجویان از مسیرهای هوایی وارد این کشورها شده‌اند و تحت تاثیر آب و هوا، آمار تغییر محسوسی نداشته است.

جدول ۱۰۰ - تعداد پناهجویان ایرانی ثبت‌نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب EU و EFTA در سال ۲۰۱۲

سال ۲۰۱۲							
مجموع کشورهای EU و EFTA	بریتانیا	سوئد	هلند	فرانسه	یونان	آلمان	
۱۰۵۵	۳۱۵	۱۰۵	۸۵	۲۵	۱۰	۳۳۰	ژانویه
۸۱۰	۱۸۰	۸۰	۷۵	۲۵	۳۰	۳۰۵	فوریه
۷۳۵	۲۱۰	۸۰	۴۵	۱۰	۲۰	۲۳۰	ماρچ
۹۸۵	۲۲۵	۱۲۰	۷۰	۱۵	۱۵	۳۵۵	آوریل
۸۷۵	۲۳۵	۹۵	۵۰	۱۵	۱۵	۳۲۰	می
۸۵۰	۲۴۰	۹۰	۵۵	۱۰	۲۵	۲۹۵	ژوئن
۱۰۳۰	۲۷۵	۱۵۰	۵۵	۱۵	۱۵	۳۳۰	جولای
۱۱۴۵	۲۶۰	۱۵۵	۸۵	۱۵	۳۰	۴۱۰	آگوست
۱۱۹۰	۲۴۵	۲۰۰	۶۵	۱۰	۱۰	۴۰۵	سپتامبر
۱۳۹۵	۳۶۵	۱۸۵	۸۵	۲۵	۲۰	۴۵۰	اکتبر
۱۴۲۰	۳۶۰	۱۵۰	۸۵	۲۵	۵	۶۰۰	نوامبر
۹۹۵	۲۵۵	۱۳۰	۸۰	۳۵	۵	۳۱۰	دسامبر
۱۲۴۸۵	۳۱۶۵	۱۵۴۰	۸۳۵	۲۲۵	۲۰۰	۴۳۴۰	مجموع

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۹ دسامبر ۲۰۱۹
 قابل دسترس در: https://appssso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctzm&lang=en

سالنامه
مهاجرتی ایران
۱۳۹۹

۳۲۲

سال ۲۰۱۲، افزایش تعداد پناهجویان جدید در کشور آلمان دیده می‌شود که همچنان در ماه‌های گرم‌تر، آگوست تا نوامبر، بیشتر از سایر ماه‌ها بوده است. چنین پدیده‌ای می‌تواند ناشی از عوامل سیاسی باشد. در سوئد و هلند نیز در ماه‌های آگوست تا نوامبر، روند افزایش ورود پناهجویان ایرانی مشاهده می‌شود.

جدول ۱۰۱- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب EU و EFTA در سال ۲۰۱۳

سال ۲۰۱۳							
مجموع کشورهای EU و EFTA	بریتانیا	سوئد	هلند	فرانسه	یونان	آلمان	
۱۲۱۵	۲۹۵	۱۲۵	۶۵	۱۵	۱۵	۵۳۰	ژانویه
۸۱۵	۲۲۵	۸۵	۶۵	۵	۱۰	۳۱۰	فوریه
۸۱۰	۲۴۰	۸۰	۴۵	۱۵	۰	۲۷۵	ماрچ
۱۱۲۰	۲۷۰	۹۵	۷۰	۱۰	۱۰	۵۰۵	آوریل
۹۰۵	۲۷۰	۶۵	۴۰	۲۰	۱۵	۳۵۵	می
۸۴۵	۲۴۰	۶۰	۵۰	۱۰	۲۰	۳۳۰	ژوئن
۹۲۵	۲۲۰	۹۰	۵۰	۲۰	۱۵	۳۶۰	جولای
۸۱۵	۲۱۵	۱۱۰	۴۵	۱۰	۱۰	۳۱۰	آگوست
۹۱۰	۲۵۵	۸۵	۵۰	۱۰	۱۰	۳۲۵	سپتامبر
۱۲۱۰	۲۹۰	۹۵	۵۰	۱۵	۲۵	۵۳۵	اکتبر
۸۵۵	۲۶۰	۶۰	۴۰	۱۵	۱۵	۳۲۰	نوامبر
۷۲۵	۱۹۰	۶۵	۳۵	۲۰	۲۰	۲۷۰	دسامبر
۱۱۱۵۰	۲۹۷۰	۱۰۱۵	۶۰۵	۱۶۵	۱۶۵	۴۴۲۵	مجموع

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۹ دسامبر ۲۰۱۹

قابل دسترس در: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctzm&lang=en

ماههای ابتدایی سال ۲۰۱۳، روند افزایش یافته تعداد پناهجویان جدید وارد شده به کشور آلمان همچنان ادامه می‌یابد تا در اواخر سال به روند عادی بازمی‌گردد. تعداد پناهجویان وارد شده به فرانسه و یونان همچنان کمتر از سایر کشورهای منتخب در اروپا بوده و به صورت یک روند ثابت در طول سال ادامه می‌یابد.

جدول ۲- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب EU و EFTA در سال ۲۰۱۴

سال ۲۰۱۴							
مجموع کشورهای EU و EFTA	بریتانیا	سوئد	هلند	فرانسه	یونان	آلمان	
۸۹۰	۲۰۵	۴۵	۵۵	۱۰	۳۰	۳۵۰	ژانویه
۶۲۰	۱۷۰	۲۵	۵۵	۱۰	۲۵	۱۹۰	فوریه
۶۳۰	۱۶۵	۵۰	۳۰	۱۰	۲۰	۱۶۰	ماρچ
۸۳۵	۲۱۰	۶۵	۴۰	۱۵	۳۰	۳۱۰	آوریل
۷۵۵	۲۰۵	۶۵	۴۰	۱۵	۳۰	۲۶۰	می
۶۷۵	۱۴۰	۷۰	۳۰	۱۰	۲۵	۲۳۰	ژوئن
۷۹۰	۲۰۰	۷۰	۴۰	۲۵	۳۰	۲۵۵	جولای
۸۰۵	۲۰۰	۱۰۰	۴۰	۱۰	۱۰	۲۵۵	آگوست
۹۷۵	۲۲۵	۱۱۰	۴۵	۲۰	۱۵	۲۸۵	سپتامبر
۱۱۱۰	۲۶۵	۶۵	۳۵	۲۰	۳۵	۳۸۰	اکتبر
۹۶۵	۳۰۰	۶۰	۳۵	۱۵	۱۵	۳۱۵	نوامبر
۸۶۵	۲۱۵	۷۰	۵۰	۱۵	۳۰	۲۰۵	دسامبر
۹۹۱۵	۲۵۰۰	۷۹۵	۴۹۵	۱۷۵	۲۹۵	۳۱۹۵	مجموع

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۹ دسامبر ۲۰۱۹

قابل دسترس در: https://appssso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctzm&lang=en

در سال ۱۴، تعداد کلی پناهجویان جدید ثبت شده در کشور سوئد و هلند از سال‌های پیش از آن، کمتر شده است و در ماه‌های پایانی سال تعداد پناهجویان ایرانی ثبت شده در این دو کشور، برخلاف سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۰، کاهش قابل توجهی داشته است.

● دوره سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹

همچنانکه اشاره شد از سال ۲۰۱۵ به بعد روند ورود و ثبت نام پناهجویان ایرانی در کشورهای اروپایی با تحولاتی مواجه شده است که در ادامه به بررسی روند ثبت نام پناهجویان ایرانی در این کشورها در ماه‌های مختلف سال پرداخته می‌شود.

جدول ۱۰۳- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب EU و EFTA در سال ۲۰۱۵

سال ۲۰۱۵							
مجموع کشورهای EU و EFTA	بریتانیا	سوئد	هلند	فرانسه	یونان	آلمان	
۸۶۰	۲۰۵	۶۰	۳۵	۱۵	۳۰	۲۶۰	ژانویه
۷۰۰	۱۳۵	۶۵	۴۰	۲۰	۱۵	۲۱۵	فوریه
۷۹۰	۱۹۰	۵۰	۲۵	۱۵	۱۰	۲۴۰	ماрچ
۱۰۲۵	۲۰۰	۶۰	۲۵	۲۰	۱۵	۴۰۰	آوریل
۱۰۰۵	۲۰۵	۶۵	۳۰	۱۵	۲۵	۳۰۵	می
۱۲۰۵	۲۰۵	۶۵	۳۵	۱۵	۱۰	۴۰۵	ژوئن
۱۴۲۵	۲۴۰	۷۰	۴۵	۲۰	۲۰	۳۵۵	جولای
۱۷۳۵	۳۲۰	۱۱۰	۶۰	۲۰	۱۵	۳۲۵	آگوست
۲۵۹۵	۴۳۵	۳۵۰	۸۵	۱۵	۱۵	۴۴۵	سپتامبر
۵۱۶۵	۵۱۰	۱۲۳۰	۴۱۵	۴۰	۵	۵۸۵	اکتبر
۶۷۹۰	۴۶۰	۱۶۵۰	۷۲۰	۳۰	۱۰	۹۶۵	نوامبر
۴۰۰۰	۶۱۰	۴۹۰	۳۷۵	۴۰	۲۰	۸۹۵	دسامبر
۲۷۲۹۵	۳۷۱۵	۴۲۶۵	۱۸۹۰	۲۶۵	۱۹۰	۵۳۹۵	مجموع

منبع: Eurostat ۲۰۱۹ برگرفته شده در ۹ دسامبر

قابل دسترس در: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctzm&lang=en

سال ۲۰۱۵، با شروع ورود پناهجویان سوری و عراقی به کشورهای اروپایی، ثبت نام پناهجویان ایرانی به این منطقه نیز افزایش یافته و به ویژه در کشورهای آلمان، هلند، سوئد و بریتانیا، افزایش تعداد پناهجویان ایرانی مشاهده می‌شود. روند افزایش پناهجویان ایرانی از اکتبر (مهرماه) سال ۲۰۱۵ همچون روند ثبت نام پناهجویان دیگر کشورها به طور ناگهانی شدت بسیار زیادی پیدا می‌کند.

جدول ۱۰۴ - تعداد پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب EU و EFTA در سال ۲۰۱۶

سال ۲۰۱۶							
مجموع کشورهای EU و EFTA	بریتانیا	سوئد	هلند	فرانسه	یونان	آلمان	
۳۲۲۵	۵۹۵	۱۰۵	۲۱۵	۳۰	۴۰	۱۱۷۵	ژانویه
۳۳۱۵	۵۳۵	۹۵	۱۳۰	۲۵	۱۰۵	۱۷۰۰	فوریه
۳۵۸۵	۵۲۰	۸۰	۷۵	۳۰	۱۴۵	۱۷۷۰	ماچ
۳۴۷۵	۴۹۰	۹۵	۶۵	۳۵	۱۱۵	۲۰۷۰	آوریل
۳۲۸۵	۴۵۰	۵۵	۴۵	۴۰	۱۱۰	۲۱۴۰	می
۳۹۹۰	۳۲۰	۷۰	۵۰	۳۵	۵۰	۳۱۰۰	ژوئن
۴۵۳۰	۳۲۵	۵۵	۳۵	۳۵	۴۵	۳۶۷۵	جولای
۴۷۷۰	۳۰۰	۷۵	۶۰	۳۰	۲۵	۳۸۲۰	آگوست
۴۲۷۵	۳۰۰	۶۵	۶۵	۳۵	۶۵	۳۳۵۵	سپتامبر
۲۷۴۵	۲۶۵	۸۰	۶۰	۴۵	۱۰۰	۱۷۹۰	اکتبر
۱۹۸۵	۳۲۵	۸۰	۵۵	۳۰	۱۳۰	۱۰۶۰	نوامبر
۱۷۰۰	۴۰۵	۷۵	۳۰	۳۰	۱۵۵	۷۷۰	دسامبر
۴۰۸۸۰	۴۸۳۰	۹۳۰	۸۸۵	۴۰۰	۱۰۸۵	۲۶۴۲۵	مجموع

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۹ دسامبر ۲۰۱۹

قابل دسترس در: https://appss.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctzm&lang=en

روند افزایش تقاضا برای پناهجویی در سال ۲۰۱۶، به دنبال سیاست‌های اروپایی بخصوص کشور آلمان در پذیرش پناهجویان، ادامه پیدا کرده و کشورهای اروپایی با بالاترین نرخ ثبت درخواست پناهجویان روبه رو بوده‌اند. این روند در خصوص پناهجویان ایرانی نیز صادق است و تا ماه آگوست و سپتامبر سال ۲۰۱۶ نیز همچنان روند افزایشی داشته است اما پس از آن این روند با کاهش مواجه می‌گردد که شاید مهم‌ترین دلیل آن را در امضای تفاهم بین اتحادیه اروپا و ترکیه در این زمان برای بازگرداندن یا جلوگیری از حرکت مهاجران به سمت اروپا دانست.

جدول ۱۰۵ - تعداد پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب EU و EFTA در سال ۲۰۱۷

سال ۲۰۱۷							
مجموع کشورهای EU و EFTA	بریتانیا	سوئد	هلند	فرانسه	یونان	آلمان	
۱۷۱۰	۲۹۰	۶۰	۵۰	۳۰	۱۳۰	۹۱۰	ژانویه
۱۳۸۰	۱۹۰	۴۵	۳۵	۳۰	۱۳۵	۷۴۰	فوریه
۱۵۸۰	۲۹۰	۶۰	۴۵	۳۵	۱۷۰	۷۹۰	ماρچ
۱۶۱۵	۲۰۵	۶۰	۴۵	۳۰	۸۰	۹۵۵	آوریل
۱۴۶۰	۲۶۰	۱۰۵	۵۰	۱۵	۹۵	۷۵۵	می
۱۳۲۵	۲۴۰	۶۰	۶۵	۴۵	۱۴۰	۵۶۰	ژوئن
۱۳۳۵	۲۵۵	۸۵	۷۵	۱۵	۱۱۵	۵۹۵	جولای
۱۳۸۰	۲۳۵	۱۰۰	۷۵	۲۰	۸۰	۶۵۰	آگوست
۱۵۷۵	۲۹۰	۹۰	۶۵	۳۰	۹۵	۷۱۵	سپتامبر
۱۵۹۰	۲۷۰	۷۵	۶۵	۳۰	۱۰۰	۷۲۰	اکتبر
۱۵۰۵	۲۳۵	۹۰	۸۵	۵۰	۹۰	۷۴۰	نوامبر
۱۲۲۵	۲۸۰	۷۰	۷۰	۶۰	۷۰	۴۷۰	دسامبر
۱۷۶۸۰	۳۰۴۰	۹۰۰	۷۲۵	۳۹۰	۱۳۰۰	۸۶۰۰	مجموع

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۹ دسامبر ۲۰۱۹

قابل دسترس در: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctzm&lang=en

در سال ۲۰۱۷ از تعداد پناهجویان ایرانی جدید وارد شده به کشورهای اروپایی به مقدار قابل توجهی کاسته شده است ولی همچنان افزایش ورود پناهجویان در ماههای آگوست تا نوامبر، نسبت به ماههای پیش از آن قابل توجه است که شاید مهمترین دلیل آن را شرایط مناسب اقلیمی برای حرکت به سمت کشورهای اروپایی دانست.

جدول ۱۰۶- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت‌نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب EU و EFTA در سال ۲۰۱۸

سال ۲۰۱۸							
مجموع کشورهای EU و EFTA	بریتانیا	سوئد	هلند	فرانسه	یونان	آلمان	
۱۶۵۵	۲۳۵	۹۰	۹۰	۴۵	۹۵	۸۶۵	ژانویه
۱۳۲۰	۲۳۵	۷۰	۷۰	۶۰	۹۰	۵۹۰	فوریه
۱۳۷۵	۲۲۰	۶۵	۷۰	۳۰	۱۲۵	۵۷۵	ماρچ
۱۷۸۵	۲۲۰	۶۰	۱۰۵	۳۵	۱۴۵	۸۹۰	آوریل
۱۳۹۵	۱۹۵	۸۰	۸۵	۵۰	۱۰۵	۶۵۰	می
۱۵۰۰	۲۵۰	۹۰	۸۵	۴۰	۱۳۰	۷۰۰	ژوئن
۱۹۳۵	۳۲۰	۱۰۵	۱۶۵	۵۰	۱۴۰	۸۰۰	جولای
۲۲۲۵	۳۳۵	۱۱۵	۲۰۰	۶۰	۱۰۰	۱۱۴۵	آگوست
۲۶۴۰	۴۳۵	۱۱۰	۳۱۵	۵۵	۱۳۰	۱۱۴۵	سپتامبر
۳۰۹۵	۴۵۰	۱۵۵	۳۲۰	۷۰	۱۸۵	۱۴۲۰	اکتبر
۲۹۷۵	۵۷۰	۱۰۰	۲۱۵	۴۰	۳۱۰	۱۳۲۵	نوامبر
۱۹۸۰	۵۴۰	۶۵	۱۵۰	۶۵	۱۷۵	۷۵۰	دسامبر
۲۳۹۸۰	۴۰۰۵	۱۱۰۵	۱۸۷۰	۶۰۰	۱۷۳۰	۱۰۸۵۵	مجموع

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۹ دسامبر ۲۰۱۹

قابل دسترس در: https://appssso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctzm&lang=en

رونده ورود و ثبت‌نام پناهجویان ایرانی در کشورهای اروپایی براساس فصول سال در سال ۲۰۱۸ حاکی از روند مجدد افزایشی تعداد آنها است. از ماه آوریل (فروردين) ۲۰۱۸ و با افزایش دمای هوا تعداد پناهجویان ثبت شده ایرانی در کشورهای اروپایی (EU و EFTA) افزایش یافته و تا ماه‌های اکتبر و نوامبر به حدود ۳ هزار نفر در ماه رسیده است. خروج آمریکا از توافق برجام و اعلام مجدد تحریم‌ها علیه ایران و مشکلات اقتصادی ناشی از آن در افزایش تعداد پناهجویان ایرانی بی‌تأثیر نبوده است. این در حالی است که روند ورود پناهجویان سایر کشورها به کشورهای اروپایی در سال ۲۰۱۸ در مقایسه با سال قبل از آن کاهشی بوده است.

جدول ۱۰۷- تعداد پناهجویان ایرانی ثبت نام شده برای مرتبه اول در کشورهای منتخب EU و EFTA در سال ۲۰۱۹

سال ۲۰۱۹							
مجموع کشورهای EU و EFTA	بریتانیا	سوئد	هلند	فرانسه	یونان	آلمان	
۲۱۷۵	۴۰۵	۸۵	۱۵۵	۴۰	۲۰۵	۹۳۵	ژانویه
۱۷۸۰	۳۸۰	۶۵	۱۶۵	۶۰	۲۰۰	۶۷۵	فوریه
۱۸۶۵	۴۸۵	۹۰	۱۵۰	۶۵	۱۷۰	۶۰۰	ماрچ
۱۸۸۰	۳۱۵	۸۰	۱۹۰	۴۰	۱۸۰	۷۶۰	آوریل
۲۰۲۵	۳۲۰	۸۰	۱۴۰	۲۵	۲۱۰	۸۸۰	می
۱۵۴۵	۳۳۵	۸۰	۱۳۵	۴۰	۱۶۵	۵۶۵	ژوئن
۲۰۴۰	۴۶۵	۱۰۰	۱۰۵	۵۵	۱۹۵	۷۶۰	جولای
۲۰۷۵	۶۱۵	۹۰	۱۳۰	۳۰	۱۵۵	۷۳۰	آگوست
۵۲۱۱	۵۲۵	۷۰	۱۰۵	۵۵	۲۰۵	۷۸۵	سپتامبر
۲۰۱۵	۴۸۰	۱۰۰	۱۰۵	۳۰	۲۲۵	۷۰۰	اکتبر
۱۸۳۵	۵۵۰	۸۰	۸۵	۳۰	۲۳۰	۶۷۵	نوامبر
۶۴۰	:	۵۰	:	:	۱۸۵	۳۳۵	دسامبر
۲۱۹۹۰	۳۸۴۵	۸۴۰	۱۴۶۵	۴۱۰	۱۶۸۵	۷۳۷۵	مجموع

منبع: Eurostat برگرفته شده در ۲۰ می ۲۰۲۰

قابل دسترس در: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctzm&lang=en

در سال ۲۰۱۹ نیز بیشترین تعداد پناهجوی ایرانی ثبت شده در کشورهای اتحادیه اروپا و EFTA مربوط به ماههای تابستان بوده است.

پیوست شماره ۸

پاسخ‌های ارائه شده به درخواست پناهندگی ایرانیان و درصد پاسخ مثبت در کشورهای EU و EFTA به تفکیک کشور

جدول ۱۰۸- تعداد کل پناهجویان ایرانی که در مرحله اول پاسخ درخواست پناهندگی خود را در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۱۸,۶۹۵	۱۹,۶۵	۴۰,۱۸۵	۱۹,۹۴۰	۸,۲۴۵	۸,۹۱۵	۱۰,۷۶۰	۱۰,۲۰۵	۹,۹۲۰	۹,۶۳۵	۷,۲۶۰	اتحادیه اروپا (۲۸ کشور)
۳۹۵	۳۴۵	۵۶۰	۱۱۰	۳۲۰	۶۲۰	۴۹۰	۳۰۰	۲۰۰	۴۰۵	۷۴۵	بلژیک
۷۵	۴۰	۱۴۰	۵۰	۲۰	۶۰	۱۵	۴۰	۲۵	۴۰	۲۰	بلغارستان
۲۰	۵	۰	۵	۵	۱۰	۵	۱۰	۵	۵	۵	جمهوری چک
۲۶۰	۱۶۰	۱,۴۴۵	۱,۰۵۵	۲۰۵	۲۸۰	۵۷۰	۴۶۵	۵۲۰	۳۳۰	۲۱۰	دانمارک
۸,۲۷۵	۸,۶۴۵	۲۷,۰۰۵	۹,۸۵۵	۱,۹۲۵	۲,۹۶۰	۳,۲۹۰	۲,۹۱۵	۲,۶۲۰	۲,۷۶۰	۱,۱۲۰	آلمان
۵	۵	۵	۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استونی
۱۵	۱۰	۱۰	۲۵	۲۵	۲۵	۱۵	۲۰	۳۵	۲۰	۵۵	ایرلند
۶۸۰	۶۹۵	۶۳۰	۳۰۰	۱۴۵	۳۷۰	۱۴۰	۲۲۵	۱۱۵	۷۵	۳۳۰	یونان
۱۲۵	۲۰	۶۰	۳۵	۲۰	۴۵	۱۰	۴۵	۵۵	۳۰	۷۰	اسپانیا
۵۹۰	۵۳۵	۵۵۰	۲۵۰	۲۲۵	۱۹۰	۲۷۵	۲۲۵	۱۸۵	۲۶۵	۱۲۵	فرانسه
۳۰	۴۵	۴۰	۱۵	۰	۰	۰	۰	:	:	:	کرواسی
۲۷۰	۲۱۵	۲۳۰	۳۰۰	۳۴۵	۳۷۵	۲۷۵	۱۵۵	۲۴۵	۲۲۰	۱۴۰	ایتالیا
۴۵	۴۵	۱۵	۲۰	۲۰	۵	۳۵	۲۰	۱۹۰	۷۰	۱۹۰	قبرس
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۱۵	۵	۰	۰	لتونی
۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لیتوانی
۲۵	۶۰	۳۰	۲۰	۱۰	۱۵	۵۰	۱۵	۱۵	۴۰	۲۵	لوکزامبورگ
۴۰	۶۰	۱۲۵	۲۰۵	۶۰	۲۵	۱۰	۳۰	۲۰	۵۵	۲۰	مجارستان
۰	۰	۰	۱۰	۵	۱۰	۰	۰	۵	۰	۰	مالت
۹۵۵	۷۳۰	۱,۵۳۵	۸۳۰	۴۱۰	۵۸۰	۱,۱۷۰	۱,۲۲۵	۱,۱۴۰	۸۳۰	۵۴۰	هلند
۱,۰۹۵	۳,۰۴۰	۱,۹۰۰	۶۴۰	۴۷۵	۲۸۰	۷۵۰	۵۵۰	۴۴۵	۴۱۵	۲۵۵	اتریش
۴۰	۲۰	۱۵	۱۰	۱۰	۱۰	۵	۱۰	۱۰	۵	۵	لهستان
۱۰	۵	۵	۱۰	۵	۵	۵	۱۰	۰	۵	۰	پرتغال
۷۵	۹۰	۶۰	۱۵	۴۰	۶۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۵	رومانی
۱۰	۱۰	۲۵	۲۵	۲۰	۱۰	۵	۱۰	۱۰	۵	۵	اسلوونی
۱۵	۵	۰	۰	۵	۵	۵	۱۰	۵	۱۰	۱۵	اسلواکی
۳۰۵	۸۵	۲۶۵	۳۳۵	۵۰	۱۲۵	۱۹۰	۱۸۵	۹۰	۱۵۰	۹۰	فنلاند

۱,۱۹۵	۲,۰۴۵	۲,۲۸۰	۱,۴۲۵	۳۹۰	۵۴۵	۱,۰۹۵	۹۸۵	۱,۲۱۰	۱,۱۷۵	۸۴۵	سوئد
۴,۱۴۰	۲,۷۳۵	۳,۲۵۵	۴,۳۹۰	۳,۵۰۵	۲,۳۰۰	۲,۳۴۵	۲,۷۱۵	۲,۷۶۰	۲,۷۲۵	۲,۴۶۰	بریتانیا
۲۵	۱۵	۰	۱۰	۵	۱۰	۵	۵	۵	۰	۰	ایسلند
۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لیختن اشتاین
۷۵	۱۱۰	۳۵۵	۷۹۵	۱۰۵	۱۰۵	۳۲۰	۳۹۵	۴۸۵	۶۶۵	۶۰۵	نروژ
۲۳۰	۲۳۰	۱۵۰	۲۵۰	۲۸۵	۳۲۰	۲۲۰	۲۱۵	۲۵۵	۲۱۵	۱۷۵	سوئیس
۱۹,۰۳۵	۲۰,۰۱۰	۴۰,۶۹۵	۲۰,۹۹۵	۸,۶۴۰	۹,۳۵۰	۱۱,۳۰۵	۱۰,۸۲۵	۱۰,۶۶۰	۱۰,۵۲۰	۸,۰۴۰	جمع کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۲۰ می ۲۰۲۰؛ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

جدول ۱۰۹- مجموع پاسخ مثبت پناهجویان ایرانی در مرحله اول درخواست در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۷۵۷۰	۷,۷۰۵	۲۱,۸۲۵	۱۰,۴۶۵	۵,۳۴۰	۵,۴۲۰	۶,۰۲۵	۵,۱۷۵	۴,۵۶۵	۳,۹۵۵	۲,۰۷۵	اتحادیه اروپا (۲۸ کشور)
۲۹۵	۲۶۵	۴۶۰	۶۵	۲۲۵	۳۱۵	۲۰۰	۱۶۵	۵۰	۵۵	۹۵	بلژیک
۲۰	۵	۵	۵	۵	۱۵	۵	۵	۵	۱۰	۵	بلغارستان
.	۵	.	جمهوری چک
۶۰	۶۵	۵۵۰	۳۹۰	۱۱۰	۷۰	۳۰۰	۲۷۰	۲۵۰	۲۱۰	۱۳۰	دانمارک
۲۰۹۰	۲,۷۱۵	۱۵,۱۴۵	۵,۸۵۰	۱,۵۸۵	۲,۱۲۵	۱,۹۴۵	۱,۶۶۰	۱,۴۳۰	۱,۴۷۵	۶۰۰	آلمان
.	استونی
۱۵	۱۰	۱۰	۲۰	۲۵	۲۰	۱۵	۵	۱۰	۰	۵	ایرلند
۴۰۰	۴۶۰	۳۸۰	۱۶۰	۵۵	۱۲۰	۲۵	۱۰	۱۰	۳۰	۳۰	یونان
۹۰	۵	۵	۱۵	۵	۱۵	۵	۵	۱۰	۵	۱۰	اسپانیا
۱۵۵	۱۷۵	۱۹۵	۱۵۰	۱۳۵	۱۳۰	۱۵۵	۱۳۰	۱۲۵	۱۸۵	۵۵	فرانسه
۵	۵	۰	۵	۰	۰	۰	۰	:	:	:	کرواسی
۱۸۵	۱۵۰	۱۴۵	۲۴۰	۲۲۵	۳۲۰	۲۲۵	۱۴۵	۱۷۰	۱۹۵	۱۱۵	ایتالیا
۱۵	۲۵	۱۰	۱۰	۱۵	۵	۵	۰	۵	۵	۱۵	قبرس
.	۵	۵	۰	۰	۰	لتونی
۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لیتوانی
۲۰	۶۰	۲۵	۲۰	۰	۱۰	۳۵	۱۰	۵	۱۵	۵	لوکزامبورگ
۲۰	۳۵	۳۵	۱۵	۲۵	۵	۰	۰	۵	۵	۱۰	مجارستان
.	.	.	۵	۵	۱۰	۰	۰	۵	۰	۰	مالت
۳۷۵	۳۳۰	۷۲۵	۴۳۵	۲۸۵	۲۶۰	۶۴۵	۵۲۰	۵۳۵	۴۲۵	۲۳۰	هلند
۴۶۵	۱,۳۵۵	۱,۲۷۵	۴۶۵	۳۸۵	۲۶۵	۴۵۰	۳۳۰	۲۱۰	۱۶۵	۱۰۰	اتریش
۲۰	۱۰	۵	۵	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۵	لهستان
۵	۰	۵	۱۰	۵	۵	۵	۱۰	۰	۵	۰	پرتغال
۳۰	۲۰	۱۰	۰	۵	۵	۱۰	۵	۵	۰	۰	رومانی
۱۰	۵	۵	۱۰	۲۰	۵	۵	۵	۰	۰	۰	اسلوونی
.	۵	۰	۰	۵	۵	۱۰	اسلواکی
۹۵	۳۵	۱۴۰	۲۱۰	۴۰	۸۵	۹۵	۱۲۰	۴۰	۵۰	۲۵	فلاند
۴۱۰	۷۵۵	۱,۱۴۵	۶۶۵	۱۷۵	۳۶۰	۵۹۰	۳۴۰	۳۸۵	۲۵۰	۱۶۵	سوئد
۲۷۸۰	۱,۲۱۰	۱,۵۶۰	۱,۷۰۵	۲,۰۰۵	۱,۲۶۵	۱,۳۱۰	۱,۴۲۵	۱,۲۸۰	۸۵۰	۴۶۵	بریتانیا
۱۵	۵	۰	۱۰	۵	۵	۵	۰	۵	۰	۰	ایسلند
۵	۰	.	.	.	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لیختن اشتاین
۳۰	۴۵	۲۲۰	۵۰۵	۴۵	۴۵	۱۰۰	۱۲۵	۱۳۵	۱۳۵	۱۷۰	نروژ
۱۹۵	۱۹۵	۱۳۰	۹۵	۲۱۰	۲۴۵	۱۴۰	۱۵۰	۱۷۰	۱۴۵	۱۳۰	سوئیس
۷۸۱۵	۷,۹۵۵	۲۲,۱۸۰	۱۱,۰۷۵	۵,۶۰۰	۵,۷۲۰	۶,۲۶۰	۵,۴۴۵	۴,۸۷۰	۴,۲۳۵	۲,۳۷۰	جمع کل

منبع: Eurostat، برگرفته شده در ۲۰ می ۲۰۲۰؛ <https://appss.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

جدول ۱۱۰- درصد پاسخ مثبت در مرحله اول به درخواست پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۴۰.۵	۳۹.۲	۵۴.۳	۵۲.۵	۶۴.۸	۶۰.۸	۵۶	۵۰.۷	۴۶	۴۱.۰	۲۸.۶	اتحادیه اروپا (۲۸ کشور)
۷۴.۷	۷۶.۸	۸۲.۱	۵۹.۱	۷۰.۳	۵۰.۸	۴۰.۸	۵۵	۲۵	۱۳۶	۱۲.۸	بلژیک
۲۶.۷	۱۲.۵	۳.۶	۱۰	۲۵.۰	۲۵	۳۳.۳	۱۲.۵	۲۰	۲۵	۲۵	بلغارستان
-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۰۰	-	جمهوری چک
۲۳.۱	۴۰.۶	۳۸.۱	۳۷.۰	۵۳.۷	۲۵.۰	۵۲.۶	۵۸.۱	۴۸.۱	۶۳۶	۶۱.۹	دانمارک
۲۵.۳	۳۱.۴	۵۶.۱	۵۹.۴	۸۲.۳	۷۱.۸	۵۹.۱	۵۶.۹	۵۴.۶	۵۳.۴	۵۳.۶	آلمان
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	استونی
۱۰۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۸۰.۰	۱۰۰.۰	۸۰.۰	۱۰۰.۰	۲۵.۰	۲۸.۶	-	۹.۱	ایرلند
۵۸.۸	۶۶.۲	۶۰.۳	۵۳.۳	۳۷.۹	۳۲.۴	۱۷.۹	۴.۳	۸.۷	۴۰.۰	۹.۱	یونان
۷۲	۲۵.۰	۸.۳	۴۲.۹	۲۵.۰	۳۳.۳	۵۰.۰	۱۱.۱	۱۸.۲	۱۶.۷	۱۴.۳	اسپانیا
۲۶.۳	۳۲.۷	۳۵.۵	۶۰.۰	۶۰.۰	۶۸.۴	۵۶.۴	۵۵.۳	۶۷.۶	۶۹.۸	۴۴.۰	فرانسه
۱۶.۷	۱۱.۱	-	۳۳.۳	-	-	-	-	-	-	-	کرواسی
۶۸.۵	۶۹.۸	۶۳.۰	۸۰.۰	۶۵.۲	۸۵.۳	۸۱.۸	۹۳.۵	۶۹.۴	۸۸.۶	۸۲.۱	ایتالیا
۳۳.۳	۵۵.۶	۶۶.۷	۵۰.۰	۷۵.۰	۱۰۰.۰	۱۴.۳	-	۲.۶	۷.۱	۷.۹	قبرس
-	-	-	-	-	-	۱۰۰.۰	۳۳.۳	-	-	-	لتونی
۵۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	لیتوانی
۸۰	۱۰۰.۰	۸۳.۳	۱۰۰.۰	۰.۰	۶۶.۷	۷۰.۰	۶۶.۷	۳۳.۳	۳۷.۵	۲۰.۰	لوکزامبورگ
۵۰	۵۸.۳	۲۸.۰	۷.۳	۴۱.۷	۲۰.۰	-	-	۲۵.۰	۹.۱	۵۰.۰	مجارستان
-	-	-	۵۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	-	-	۱۰۰.۰	-	-	مالت
۳۹.۳	۴۵.۲	۴۷.۲	۵۲.۴	۶۹.۵	۴۴.۸	۵۵.۱	۴۲.۴	۴۶.۹	۵۱.۲	۴۲.۶	هلند
۴۲.۵	۴۴.۶	۶۷.۱	۷۷.۷	۸۱.۱	۹۴.۶	۶۰.۰	۶۰.۰	۴۷.۲	۳۹.۸	۳۹.۲	اتریش
۵۰	۵۰.۰	۳۳.۳	۵۰.۰	۵۰.۰	۵۰.۰	-	-	-	-	۱۰۰.۰	لهستان
۵۰	-	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	-	۱۰۰.۰	-	پرتغال
۴۰	۲۲.۲	۱۶.۷	۰.۰	۱۲.۵	۷.۷	۶۶.۷	۳۳.۳	۳۳.۳	-	-	رومانی
۱۰۰	۵۰.۰	۲۰.۰	۴۰.۰	۱۰۰.۰	۵۰.۰	۱۰۰.۰	۵۰.۰	-	-	-	اسلوونی
-	-	-	-	-	۱۰۰.۰	-	-	۱۰۰.۰	۵۰.۰	۶۶.۷	اسلواکی
۳۱.۱	۴۱.۲	۵۲.۸	۶۲.۷	۸۰.۰	۶۸.۰	۵۰.۰	۶۴.۹	۴۴.۴	۳۳.۳	۲۷.۸	فنلاند
۳۴.۳	۳۶.۹	۵۰.۲	۴۶.۷	۴۴.۹	۶۶.۱	۵۳.۹	۳۴.۵	۳۱.۸	۲۱.۳	۱۹.۵	سوئد
۶۷.۱	۴۴.۴	۴۷.۹	۳۸.۸	۵۷.۲	۵۵.۰	۵۵.۹	۵۲.۵	۴۶.۴	۳۱.۲	۱۸.۹	بریتانیا
۶۰	۳۳.۳	-	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۵۰.۰	۱۰۰.۰	-	۱۰۰.۰	-	-	ایسلند
۵۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	لیختن اشتاین
۴۰	۴۰.۹	۶۲.۰	۶۳.۵	۴۲.۹	۴۲.۹	۳۱.۳	۳۱.۶	۲۷.۸	۲۰.۳	۲۸.۱	نروژ
۸۴.۸	۸۴.۸	۸۶.۷	۳۸.۰	۷۳.۷	۷۶.۶	۶۳.۶	۶۹.۸	۶۶.۷	۶۷.۴	۷۴.۳	سوئیس
۴۱.۱	۳۹.۸	۵۴.۵	۵۲.۸	۶۴.۸	۶۱.۲	۵۵.۴	۵۰.۳	۴۵.۷	۴۰.۳	۲۹.۵	جمع کل

جدول ۱۱۱- تعداد پاسخ منفی دریافت شده توسط پناهجویان ایرانی در مرحله اول در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۱۱۱۲۵	۱۱,۹۴۵	۱۸,۳۶۰	۹,۴۷۵	۲,۹۰۵	۳,۵۰۰	۴,۷۳۵	۵,۰۳۵	۵,۳۵۵	۵,۶۸۵	۵,۱۸۵	اتحادیه اروپا (۲۸ کشور)
۱۰۰	۸۰	۱۰۰	۴۵	۹۵	۳۰۵	۲۸۵	۱۳۵	۱۵۰	۳۴۵	۶۵۰	بلژیک
۵۵	۳۵	۱۳۵	۴۵	۱۵	۴۵	۱۵	۳۵	۲۰	۳۰	۲۰	بلغارستان
۲۰	۵	۰	۵	۵	۵	۵	۵	۰	۰	۰	جمهوری چک
۱۹۵	۹۵	۹۰۰	۶۶۰	۹۵	۲۱۰	۲۷۰	۱۹۵	۲۷۰	۱۲۰	۷۵	دانمارک
۶۱۸۵	۵,۹۳۰	۱۱,۸۶۰	۴,۰۰۵	۳۳۵	۸۳۵	۱,۳۴۵	۱,۲۵۵	۱,۱۹۰	۱,۲۸۵	۵۲۵	آلمان
۰	۵	۵	۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استونی
۰	۰	۰	۵	۰	۵	۰	۱۵	۲۵	۲۰	۵۰	ایرلند
۲۷۵	۲۳۵	۲۵۰	۱۴۰	۹۰	۲۵۰	۱۲۰	۲۲۵	۱۰۰	۴۵	۳۰۰	یونان
۳۵	۱۵	۵۵	۲۰	۲۰	۲۵	۵	۴۵	۴۰	۲۵	۶۰	اسپانیا
۴۴۰	۳۶۰	۳۵۵	۱۰۵	۹۰	۶۰	۱۲۰	۱۰۵	۶۰	۸۰	۷۰	فرانسه
۲۵	۴۰	۴۰	۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	کرواسی
۸۰	۶۵	۸۵	۶۰	۱۲۰	۵۰	۵۰	۵	۸۰	۲۵	۲۵	ایتالیا
۳۰	۱۵	۵	۵	۱۰	۰	۳۰	۲۰	۱۸۵	۶۵	۱۸۰	قبرس
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۰	۰	۰	لتونی
۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لیتوانی
۵	۰	۵	۰	۵	۰	۱۵	۵	۱۰	۲۵	۱۵	لوکزامبورگ
۲۰	۳۰	۸۵	۱۸۵	۳۵	۲۵	۱۰	۲۵	۱۵	۴۵	۱۰	مجارستان
۰	۰	۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مالت
۵۸۰	۴۰۰	۸۱۰	۳۹۵	۱۲۵	۳۲۰	۵۲۵	۷۰۵	۶۰۵	۴۰۵	۳۱۰	هلند
۶۳۰	۱,۶۸۵	۶۳۰	۱۷۵	۹۰	۱۵	۳۰۰	۲۲۰	۲۳۵	۲۵۰	۱۵۵	اتریش
۲۰	۱۰	۱۰	۵	۵	۵	۰	۱۰	۵	۰	۰	لهستان
۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	پرتغال
۴۵	۶۵	۵۰	۱۰	۳۵	۶۰	۵	۱۰	۵	۱۵	۵	روماني
۵	۵	۲۰	۱۰	۰	۵	۰	۵	۵	۵	۵	اسلوونی
۱۰	۵	۰	۰	۵	۵	۵	۱۰	۰	۰	۰	اسلواکي
۲۱۰	۵۰	۱۲۵	۱۲۵	۱۰	۴۵	۹۰	۶۵	۴۵	۱۰۰	۶۵	فنلاند
۷۸۰	۱,۲۹۰	۱,۱۳۵	۷۶۰	۲۱۵	۱۹۰	۵۰۵	۶۴۵	۸۲۵	۹۲۰	۶۷۵	سوئد
۱۳۶۰	۱,۵۲۵	۱,۶۹۰	۲,۶۸۵	۱,۵۰۰	۱,۰۳۵	۱,۰۳۰	۱,۲۹۰	۱,۴۷۵	۱,۸۷۵	۱,۹۹۵	بریتانيا
۱۰	۵	۰	۰	۵	۵	۵	۵	۰	۰	۰	ایسلند
۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لیختن اشتاین
۴۵	۶۵	۱۳۵	۲۹۰	۶۰	۵۵	۲۲۰	۲۷۰	۳۵۰	۵۳۰	۴۳۵	نروژ
۳۵	۴۰	۲۰	۱۵۰	۷۵	۷۵	۸۰	۶۵	۸۵	۷۰	۴۵	سوئیس
۱۱۲۲۰	۱۲۰,۰۵۵	۱۸,۰۱۵	۹,۹۲۰	۳,۰۴۰	۳,۶۳۰	۵,۰۴۰	۵,۳۷۵	۵,۷۹۵	۶,۲۸۵	۵,۶۶۵	جمع کل

منع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۲۰ می ۲۰۲۰؛ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

جدول ۱۱۲- تعداد کل پاسخ منفی دریافت شده توسط پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۹,۵۸۰	۸,۰۱۵	۶,۰۹۵	۳,۱۸۵	۲,۷۵۰	۳,۱۶۰	۴,۵۸۰	۴,۳۸۰	۴,۵۰۵	۴,۰۷۰	۳,۶۲۰	اتحادیه اروپا (۲۸ کشور)
۴۵	۶۵	۲۵	۴۰	۱۳۵	۲۰۰	۱۷۰	۸۰	۶۰	۱۳۵	۳۴۰	بلژیک
۱۰	•	•	۵	•	۵	•	۵	•	•	۵	بلغارستان
•	•	•	•	•	۱۰	•	•	۵	•	•	جمهوری چک
۲۰۵	۶۲۵	۵۳۵	۱۹۰	۱۰۰	۱۴۰	۱۸۰	۲۳۰	۲۳۰	۱۰۰	۳۵	دانمارک
۵,۴۵۵	۴,۴۱۰	۳,۴۷۵	۱,۱۵۵	۹۱۰	۱,۰۸۵	۱,۳۱۵	۹۸۰	۹۲۰	۴۹۰	۶۹۵	آلمان
•	۵	۵	•	•	•	•	•	•	•	•	استونی
•	•	•	۵	۱۰	۱۰	۵	۱۰	۳۰	۴۵	۶۰	ایرلند
۱۵۰	۹۰	۱۰۵	۹۵	۱۰۰	۱۰۵	۵۰	۱۳۰	۱۵	۴۰	۲۰	یونان
۱۰	۱۵	۵	۵	۲۰	۱۰	۲۰	۱۵	۱۵	۱۰	۱۵	اسپانیا
۲۹۵	۲۰۵	۹۰	۳۵	۵۵	۸۵	۸۵	۸۰	۸۵	۴۵	۶۰	فرانسه
۵	۱۰	۱۵	•	•	•	•	•	:	:	:	کرواسی
۲۰	۱۰	۵	۵	•	•	•	•	۵	•	•	ایتالیا
•	•	۱۰	۵	۲۵	۳۰	۶۵	۹۰	۲۲۰	۲۰۰	۹۰	قبرس
•	•	•	•	•	•	•	۵	•	•	•	لتونی
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	لیتوانی
•	•	•	•	۵	•	•	•	۱۵	۱۵	۱۰	لوکزامبورگ
•	•	•	۳۵	۵	۵	۱۰	۲۰	۱۰	•	•	مجارستان
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	مالت
۱۵۰	۱۷۰	۲۱۵	۱۱۰	۷۰	۱۰۰	۳۵۰	۱۰۰	۱۱۵	۵۵	۵۵	هلند
۵۳۰	۱۸۰	۹۰	۶۰	۸۰	۱۱۰	۲۲۵	۲۵۵	۱۶۰	۱۹۰	۱۵۰	اتریش
۱۰	۱۰	۵	۵	۵	•	•	۵	•	•	•	لهستان
۱۰	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	پرتغال
۲۵	۳۰	۵	۵	۵	۵	۲۰	۳۵	۱۵	۱۵	۵	رومانی
۱۰	۵	۱۰	۵	•	•	•	•	•	•	•	اسلوونی
۵	•	•	۵	•	•	۵	۵	•	•	•	اسلوواکی
۱۰	۳۰	۳۰	۳۵	۱۰	۳۰	۳۵	۴۰	۳۰	۵	۵	فنلاند
۸۷۰	۶۱۵	۴۳۵	۲۸۰	۲۳۵	۵۰۰	۶۹۵	۹۳۵	۸۵۵	۵۷۵	۴۶۰	سوئد
۱,۷۵۰	۱,۵۳۰	۱,۰۳۵	۱,۱۱۰	۹۸۵	۷۳۰	۱,۳۴۰	۱,۳۶۰	۱,۷۰۰	۲,۱۴۵	۱,۶۱۵	بریتانیا
۱۵	۱۵	۱۰	۵	•	•	۵	•	•	•	•	ایسلند
•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	لیختن اشتاین
۱۵۰	۳۰۵	۳۲۰	۳۰۵	۳۲۰	۶۴۵	۹۹۰	۵۹۵	۴۶۵	۵۹۵	۳۵۰	نروژ
۲۰۰	۱۳۰	۱۰۵	۷۵	۶۵	۱۰۵	۷۰	۱۱۵	۱۲۵	۱۷۵	۱۵۵	سوئیس
۹,۹۴۵	۸,۴۶۵	۶,۰۳۰	۳,۵۷۰	۳,۱۳۵	۳,۹۱۰	۵,۶۴۵	۵,۰۹۰	۵,۰۹۵	۴,۸۴۰	۴,۱۲۵	جمع کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۲۰ می ۲۰۲۰؛ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

جدول ۱۱۳- مجموع پاسخ مثبت پناهجویان ایرانی در مرحله نهایی درخواست در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۴,۵۰۵	۳,۸۸۰	۳,۰۵۵	۱,۶۰۵	۱,۴۷۵	۱,۵۷۵	۲,۳۰۵	۲,۰۴۰	۱,۷۶۰	۱,۵۷۵	۱,۲۲۵	اتحادیه اروپا (۲۸ کشور)
.	۵	۵	بلژیک
۱۰	۵	.	۵	.	.	.	بلغارستان
.	۵	.	.	جمهوری چک
۸۰	۱۶۵	۱۷۵	۸۰	۶۰	۷۰	۱۲۵	۱۲۰	۶۵	۵۰	۱۵	دانمارک
۲,۰۲۰	۱,۸۹۰	۱,۷۵۵	۴۵۵	۵۲۵	۵۹۵	۷۷۵	۵۸۰	۴۵۵	۳۰۰	۳۸۵	آلمان
.	استونی
.	.	.	۵	۵	۱۰	.	.	۵	۱۰	۲۰	ایرلند
۳۰	۳۰	۳۰	۷۰	۵۰	۴۰	۵۰	۸۰	۱۵	۴۰	.	یونان
.	اسپانیا
۱۷۵	۱۴۰	۴۰	۲۰	۲۰	۴۰	۳۰	۳۵	۵۰	۲۵	۲۵	فرانسه
.	۵	۵	:	:	:	کرواسی
۱۵	۵	.	۵	۰	ایتالیا
.	.	.	.	۱۰	۱۰	۱۰	۵	۱۵	۳۵	۱۵	قبرس
.	۵	.	.	.	لتونی
.	لیتوانی
.	.	.	.	۵	.	.	.	۱۰	۱۰	۵	لوکزامبورگ
.	۵	.	.	.	مجارستان
.	مالت
۸۵	۱۲۰	۱۳۵	۷۵	۵۵	۶۵	۳۰۰	۴۰	۷۰	۳۰	۲۵	هلند
۳۵۰	۹۵	۶۵	۴۵	۷۰	۱۰۵	۱۳۰	۱۶۵	۱۰۰	۹۵	۷۵	اتریش
.	لهستان
.	پرتغال
۱۵	۱۵	.	.	۵	.	۱۰	۱۵	۵	۵	.	رومانی
۵	اسلوبونی
.	اسلوواکی
۱۰	۲۰	۱۵	۲۵	۵	۲۵	۳۰	۳۵	۲۵	۵	۵	فنلاند
۲۵۵	۲۰۵	۱۶۰	۱۵۰	۱۴۰	۲۱۰	۲۶۰	۲۶۰	۲۱۰	۱۲۰	۹۰	سوئد
۱,۴۴۵	۱,۱۸۵	۶۷۰	۶۷۰	۵۲۵	۳۹۵	۵۸۰	۶۸۵	۷۲۰	۸۵۰	۵۵۵	بریتانیا
۵	۱۰	.	۵	ایسلند
.	لیختن اشتاین
۴۰	۳۵	۶۰	۳۵	۱۰۰	۹۵	۱۶۰	۶۵	۵۵	۳۰	۴۵	نروژ
۲۰	۱۰	۵	۵	۵	۱۰	۵	۲۰	۱۰	۲۰	۳۵	سوئیس
۴,۵۷۰	۳,۹۳۵	۳,۱۲۵	۱,۶۵۰	۱,۵۸۰	۱,۶۸۰	۲,۴۷۰	۲,۱۲۵	۱,۸۲۰	۱,۶۲۵	۱,۳۰۵	جمع کل

جدول ۱۱۴- درصد پاسخ مثبت در مرحله نهایی به درخواست پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۴۷.۰۳	۴۸.۴۱	۵۰.۱۲	۵۰.۳۹	۵۳.۶۴	۴۹.۸۴	۵۰.۳۳	۴۶.۵۸	۳۹.۰۷	۳۸.۷۰	۳۳.۸۴	اتحادیه اروپا (۲۸ کشور)
۰.۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳.۷۰	۱.۴۷	بلژیک
۱۰۰.۰۰	-	-	۰	-	۱۰۰	-	۱۰۰	-	-	۰	بلغارستان
-	-	-	-	-	۰	-	-	۱۰۰	-	-	جمهوری چک
۳۹.۰۲	۲۶.۴۰	۳۲.۷۱	۴۲.۱۱	۶۰	۵۰	۶۹.۴۴	۵۲.۱۷	۲۸.۲۶	۵۰	۴۲.۸۶	دانمارک
۳۷.۰۳	۴۲.۸۶	۵۰.۵۰	۳۹.۳۹	۵۷.۶۹	۵۴.۸۴	۵۸.۹۴	۵۹.۱۸	۴۹.۴۶	۶۱.۲۲	۵۵.۴۰	آلمان
-	۰	۰	-	-	-	-	-	-	-	-	استونی
-	-	-	۱۰۰	۵۰	۱۰۰	۰	۰	۱۶.۶۷	۲۲.۲۲	۳۳.۳۳	ایرلند
۲۰.۰۰	۲۳.۳۳	۲۸.۵۷	۷۳.۶۸	۵۰	۳۸.۱۰	۱۰۰	۶۱.۵۴	۱۰۰	۱۰۰	۰	یونان
۰.۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	اسپانیا
۵۹.۳۲	۶۸.۲۹	۴۴.۴۴	۵۷.۱۴	۳۶.۳۶	۴۷.۰۶	۳۵.۲۹	۴۳.۷۵	۵۸.۸۲	۵۵.۵۶	۴۱.۶۷	فرانسه
۰.۰۰	۵۰	۳۳.۳۳	-	-	-	-	-	-	-	-	کرواسی
۷۵.۰۰	۵۰	۰	۱۰۰	-	-	-	-	۰	-	-	ایتالیا
-	-	۰	۰	۴۰	۳۳.۳۳	۱۵.۳۸	۵.۵۶	۶.۸۲	۱۷.۵۰	۱۶.۶۷	قبرس
-	-	-	-	-	-	-	۱۰۰	-	-	-	لتونی
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	لیتوانی
-	-	-	-	۱۰۰	-	-	-	۶۶.۶۷	۶۶.۶۷	۵۰	لوکزامبورگ
-	-	-	۰	۰	۰	۰	۲۵	۰	-	-	مجارستان
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	مالت
۵۶.۶۷	۷۰.۵۹	۶۲.۷۹	۶۸.۱۸	۷۸.۵۷	۶۵	۸۰.۷۱	۴۰	۶۰.۸۷	۵۴.۵۵	۴۵.۴۵	هلند
۶۶.۰۴	۵۲.۷۸	۷۲.۲۲	۷۵	۸۷.۵۰	۹۵.۴۵	۵۷.۷۸	۶۴.۷۱	۶۲.۵۰	۵۰	۵۰	اتریش
۰.۰۰	۰	۰	۰	۰	-	-	۰	-	-	-	لهستان
۰.۰۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	پرتغال
۶۰.۰۰	۵۰	۰	۰	۱۰۰	۰	۵۰	۴۲.۸۶	۳۳.۳۳	۳۳.۳۳	۰	رومانی
۵۰.۰۰	۰	۰	۰	-	-	-	-	-	-	-	اسلوقونی
۰.۰۰	-	-	۰	-	-	۰	۰	-	-	-	اسلوواکی
۱۰۰.۰۰	۶۶.۶۷	۵۰	۷۱.۴۳	۵۰	۸۳.۳۳	۸۰.۷۱	۸۷.۵۰	۸۳.۳۳	۱۰۰	۱۰۰	فنلاند
۲۹.۳۱	۳۳.۳۳	۳۶.۷۸	۵۳.۵۷	۵۹.۵۷	۴۲	۳۷.۴۱	۲۷.۸۱	۲۴.۵۶	۲۰.۸۷	۱۹.۵۷	سوئد
۸۲.۵۷	۷۷.۴۵	۶۴.۷۳	۶۰.۳۶	۵۳.۳۰	۵۴.۱۱	۴۳.۲۸	۵۰.۳۷	۴۲.۳۵	۳۹.۶۳	۳۴.۳۷	بریتانیا
۳۳.۳۳	۶۶.۶۷	۰	۱۰۰	-	-	۰	-	-	-	-	ایسلند
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	لیختن اشتاین
۲۶.۶۷	۱۱.۴۸	۱۸.۷۵	۱۱.۴۸	۳۱.۲۵	۱۴.۷۳	۱۶.۱۶	۱۰.۹۲	۱۱.۸۳	۵.۰۴	۱۲.۸۶	نروژ
۱۰.۰۰	۷.۶۹	۴.۷۶	۶.۶۷	۷.۶۹	۹.۵۲	۷.۱۴	۱۷.۳۹	۸	۱۱.۴۳	۲۲.۵۸	سوئیس
۴۵.۹۵	۴۶.۴۹	۴۷.۸۶	۴۶.۲۲	۵۰.۴۰	۴۲.۹۷	۴۳.۷۶	۴۱.۷۵	۳۵.۷۲	۳۳.۵۷	۳۱.۶۴	جمع کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۲۰ می ۲۰۲۰؛ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

جدول ۱۱۵- تعداد پاسخ منفی دریافت شده در مرحله نهایی توسط پناهجویان ایرانی در کشورهای EU و EFTA

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۵,۰۷۰	۴,۱۳۰	۳,۰۴۰	۱,۵۸۰	۱,۲۷۰	۱,۵۸۰	۲,۲۷۵	۲,۳۴۰	۲,۷۴۵	۲,۴۹۵	۲,۳۹۵	اتحادیه اروپا (۲۸ کشور)
۴۵	۶۵	۲۵	۴۰	۱۳۵	۲۰۰	۱۷۰	۸۰	۶۰	۱۳۰	۳۳۵	بلژیک
۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	بلغارستان
۰	۰	۰	۰	۰	۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	جمهوری چک
۱۲۵	۴۶۰	۳۶۰	۱۱۰	۴۰	۶۵	۵۵	۱۱۰	۱۶۵	۵۵	۲۰	دانمارک
۳,۴۳۵	۲,۵۱۵	۱,۷۲۰	۷۰۰	۳۸۵	۴۸۵	۵۳۵	۴۰۰	۴۶۵	۱۹۵	۳۱۵	آلمان
۰	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	استونی
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۱۰	۲۰	۳۵	۴۰	ایرلند
۱۱۵	۶۰	۸۰	۲۵	۵۰	۶۰	۰	۵۰	۰	۰	۱۵	یونان
۱۰	۱۵	۵	۵	۲۰	۱۰	۲۰	۱۵	۱۵	۱۰	۱۵	اسپانیا
۱۲۵	۶۵	۴۵	۱۵	۳۵	۴۵	۵۰	۴۵	۴۰	۲۵	۳۰	فرانسه
۰	۵	۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	کرواسی
۵	۵	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	ایتالیا
۰	۰	۱۰	۵	۱۵	۲۵	۶۰	۸۵	۲۱۰	۱۶۵	۸۰	قبرس
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لتونی
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لیتوانی
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۰	۵	لوکزامبورگ
۰	۰	۰	۳۵	۵	۵	۱۰	۱۵	۱۰	۰	۰	مجارستان
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مالت
۶۵	۵۰	۸۰	۳۰	۱۵	۳۵	۵۰	۵۵	۴۵	۳۰	۳۰	هلند
۱۷۵	۸۵	۲۵	۱۵	۱۰	۵	۹۵	۹۰	۶۰	۹۰	۷۰	اتریش
۱۰	۱۰	۵	۰	۵	۰	۰	۵	۰	۰	۰	لهستان
۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	پرتغال
۱۰	۱۰	۰	۰	۰	۵	۱۰	۲۵	۱۰	۱۰	۵	روماني
۵	۵	۱۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	اسلوفونی
۵	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۰	۰	۰	۰	اسلواکی
۰	۱۰	۱۵	۱۰	۰	۵	۵	۵	۵	۵	۰	فنلاند
۶۱۵	۴۱۰	۲۷۵	۱۳۰	۹۰	۲۹۰	۴۳۵	۶۷۵	۶۴۵	۴۵۵	۳۷۰	سوئد
۳۰۵	۳۴۵	۳۶۵	۴۴۰	۴۶۰	۳۳۵	۷۶۰	۶۷۵	۹۸۰	۱,۳۹۵	۱,۰۶۰	بریتانیا
۱۰	۵	۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	ایسلند
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	لیختن اشتاین
۱۱۵	۲۷۰	۲۶۰	۲۶۵	۲۲۰	۵۵۰	۸۳۵	۵۲۵	۴۱۵	۵۶۵	۳۰۵	نروژ
۱۸۵	۱۲۵	۱۰۰	۷۰	۶۵	۹۵	۶۵	۹۵	۱۱۵	۱۰۵	۱۱۵	سوئیس
۵,۳۸۰	۴,۵۳۰	۳,۴۱۰	۱,۹۲۰	۱,۵۵۵	۲,۲۲۵	۳,۱۷۵	۲,۹۶۵	۳,۲۷۵	۳,۲۱۵	۲,۸۲۰	جمع کل

منبع: Eurostat؛ برگرفته شده در ۲۰ می ۲۰۲۰؛ <https://appss.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

WWW.ISTI.IR